

วารสารปรัชญาปริทรรศน์

JOURNAL OF PHILOSOPHICAL VISION

คณะศาสนาและปรัชญา

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Mahamakut Buddhist University

JOURNAL OF PHILOSOPHICAL VISION
SINCE 1995

ISSN: 1513-6620 (Print)

ISSN: 2773-9643 (Online)

ปีที่ 28 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม พ.ศ. 2566 : Vol. 28 No. 2 July-December 2023

วารสารปรัชญาปริทรรศน์

ปีที่ 28 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2566

Journal of Philosophical Vision

Vol. 28 No. 2 July – December 2023

สารจากบรรณาธิการ

วารสารปรัชญาปริทรรศน์ ได้ดำเนินการบริการทางวิชาการมาถึงปีที่ 28 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2566 วารสารก็ยังคงสานต่อปณิธานการเป็นสื่อกลางในการนำเสนอผลงานทางวิชาการเพื่อประโยชน์ของสังคม และประเทศชาติ บนพื้นฐานของหลักวิชาการด้านปรัชญาในทุกสาขาวิชา เช่น พุทธศาสนา สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ รัฐศาสตร์ การศึกษา การบริหาร และแขนงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับปรัชญา ขอขอบคุณสมาชิกทุกท่านที่ได้ให้การสนับสนุนการดำเนินงานเพื่อนำเสนอและเผยแพร่งานวิชาการรับใช้สังคมของคณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ ความอนุเคราะห์ในการประเมินบทความ และให้คำแนะนำเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงให้บทความมีคุณภาพยิ่งขึ้นและเกิดประโยชน์แก่วงการวิชาการ ตลอดจนผู้แต่งที่ได้ให้ความไว้วางใจร่วมส่งบทความดีมีพินิจในวารสารฉบับที่ผ่านมาและวารสารฉบับนี้ ยังคงรอการสนับสนุนจากทุกท่านทั้งผู้แต่ง ผู้ประเมิน และคณะกรรมการที่มีส่วนร่วมในการผลิตผลงานเขียนทางปรัชญาซึ่งเป็นงานเขียนที่เชื่อมทุกภาคส่วนของสังคมเข้าด้วยกัน

วารสารฉบับนี้จึงขอเชิญชวนทุกท่านได้ติดตามผลงานและบทความใหม่ ๆ ผลการศึกษาใหม่ ๆ ที่เป็นข้อเท็จจริงและเป็นประโยชน์ต่อสังคมโลกซึ่งจะได้นำเผยแพร่ต่อไป

รองศาสตราจารย์ ดร. บุญร่วม คำเมืองแสน

บรรณาธิการ

กองงานบรรณาธิการวารสารปรัชญาปริทรรศน์

ที่ปรึกษา

อธิการบดี	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
รองอธิการบดี ด้านวิชาการและพัฒนาคุณภาพ	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
รองอธิการบดี ด้านวิจัยและนวัตกรรม	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
คณบดีคณะศาสนาและปรัชญา	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.บุญร่วม คำเมืองแสน	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
--------------------------------------	-------------------------------

กองบรรณาธิการภายใน

พระมหามฆวรินทร์ ปุริสุตโตโม, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระมหาฉัตรชัย สุนตตชโย, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระมหาบุญนา ฐานวีโร, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระครูวินัยธรเจริญ ทนตจิตโต, ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระมหาชนบ สหายปญโญ (เข้ทอง), ป.ธ.9., ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระมหาจักรพล อาจารย์สุโ (เทพา), ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สำราญ ศรีคำมูล	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
อาจารย์ ดร.ประเวช วัฒนาแก้ว	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
อาจารย์ ดร.สุรัชย์ พุดชู	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

กองบรรณาธิการภายนอก

พระมหาสุศักดิ์ ปจฺจนตเสโน, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระมหาพจน์ สุวโจ, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ศาสตราจารย์ ดร.วัชร งามจิตรเจริญ	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ศาสตราจารย์ ดร.ประยงค์ แสนบุราณ	นักวิชาการอิสระ
รองศาสตราจารย์ ดร.ปรุฑม บัญศรีตัน	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเหลือ ใจมโน	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
รองศาสตราจารย์ ดร.ศรีศักดิ์ สุนทรไชย	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
รองศาสตราจารย์ ดร.อำพล บุตดาสาร	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

รองศาสตราจารย์ ดร.ประยงค์ จันทร์แดง	มหาวิทยาลัยพะเยา
รองศาสตราจารย์ ดร.สุริยศักดิ์ มังกรแก้ววิกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ วัฒนะ	มหาวิทยาลัยมหิดล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร แสนมี	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา คล้ายเดช	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนตรี วิวาทสุข	มหาวิทยาลัยบูรพา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุณี เวชประสิทธิ์	มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยวดี ยอดนา	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญชู ภูศรี	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วินิจ ผาเจริญ	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประทีป พิษทองกลาง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรวัฒน์ แสงแก้ว	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
อาจารย์ ดร.เพ็ญศรี บางบอน	มหาวิทยาลัยชินวัตร
อาจารย์ ดร.สวัสดิ์ อโณทัย	มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น
อาจารย์ ดร.เสนห์ เดชะวงศ์	นักวิชาการอิสระ
อาจารย์ ดร.นรรัตน์ สงวนทรัพย์	นักวิชาการอิสระ
อาจารย์ ดร.จิตต์ศรีนพร ญวจัฒนกุล	นักวิชาการอิสระ

กองจัดการวารสาร

พระครูธรรมธรเดช ฐิตเดช	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระปลัดธนา อคฺคธมโม	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระมหานันต์ อนุตฺตโร	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
อาจารย์สิริพร ครองชีพ	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
นายประเมษฐ์ จิรวิริยะสิริ	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สารบัญ (Content)	
สารจากบรรณาธิการ	(ก)
สารบัญ	(ง)
บทความวิจัย (Research Articles)	
1. การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อการพัฒนาบทเรียนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ตาม ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ของโรงเรียนวัดราษฎร์บำรุง กรุงเทพมหานคร ดร.กฤตพิศิษฐ์ ปุณณภัทร์ธนากุล, พระปริยัติวัชรภิกขุ, พระมหาวิชิต จันทร์สง่า, ดร.สิริพร ครองชีพ . Implementing “4 Iddhipada” for Development of an Online Lesson Using Social Media Network Based on the Constructionism Theory of Wat Rat Bumrung School, Bangkok Dr. Kitphisit Puranathatthanakul, Phrapariyattivajirakavi, Phramaha Wichit Chansanga, Dr. Siriporn Krongcheep	1-9
2. พันธกิจทางสังคมของคริสตจักรโปรเตสแตนต์กับบทบาทของ โครงการหลวงที่มีต่อ การพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนในอำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ อภิวัชร ทวีทรัพย์, ผศ.สุริยะใส กตะศิลา .ดร. Social Mission of Protestant Churches and the Roles of Royal Initiated Project on Sustainable Development in Kulayaniwattana District, Chiang Mai Province Apiwat Taveesap , Assist.Prof. Dr. Suriyasai Katasila	10-22
3. ฝายแกนดินซีเมนต์ นวัตกรรมสังคมเพื่อลดปัญหาความยากจน : สุกษม สุขเกษม, สังคีต พิริยะรังสรรค์ Soil Cement Weir: Social Innovation for Reducing Poverty Problems Suksom Sukasam, Sungsit Piriyaangsan	23-37
4. การศึกษาเชิงวิเคราะห์ภัยพิบัติในพระพุทธศาสนา สรวิทย์ สัจจวัฒนวรภา, รศ.สุวิญ รักษ์ตย์.ดร. An Analytical Study of Dangers in Buddhism Sorawee Satchawatwarapha, Asst.Prof.Suvin Ruksat	38-50

5. พลังอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อมาตรฐานการปฏิบัติงานของครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2
ประกายดาว ชุมภูบาง
The Power of School Administrators Affecting the Performance
Standard of Teachers under Suphanburi Primary Educational Service
Area Office 2
Prakaidao Chumpubang 51-64
6. ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม ของโรงเรียนสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี
ณัฐฐา เกียรติศิริกุล
The Strategic Leadership Administrator and Participative Management
of School Under the Secondary Educational Service Area Office
Kanchanaburi
Nattha Kiatsirikul 65-78
7. A Comparison of Cashless Society Between Thailand and China 90-98
Fan Zheng, Chatwarun Angasinha
8. การพัฒนาสังคมตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทของวัดป่าอ้อเทพนimit อำเภอกุด
จับ จังหวัดอุดรธานี 99-113
ว่าที่ ร้อยเอกสัญญา กลัดงาม, ดร.กฤตสุขชิน พลเสน.
Social Development According to Theravada Buddhist Philosophy of
Wat Pa Tham Phra Tepnimit, Kutchap District, Udonthani Province
Acting Capt.Sanya Klund-ngam, Dr.Kitsuchin Ponsen
9. ราชประศาสนศาสตร์การต่างประเทศของ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระ
เทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี 114-127
อภาพร จินรัตน์, ผศ.อภิรัตน์ กังสดารพร.ดร.

Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn's Public
Administration on Foreign Affairs

Arparporn Chinratana, Asst.Prof.Dr.Apirat Kangsadanporn

10. การเก็บเมล็ดพันธุ์ ความมั่นคงทางอาหารในวิถีชีวิตของเกษตรกรไทย : 128-139
นพดล สอดแสงอรุณงาม; ศศินทร์วรัญช์ องค์กรสิงห.ดร.
Seed Storage: Food Security in Agriculturist Way of Life
Noppadol Sodsangarunngam; Asst.Prof.Dr.Chatwarun Angasinha
11. Influence Mechanism of Academic Motivation on Academic 140-150
Achievement of College Students in Shanxi Province in China
Jing Zhang; Dr.Sarana Photchanachan, Dr.Pensri Bangbon
12. An Exploration of Students Learning Engagement in Application- 151-161
oriented Universities in China
Juan Du, Dr.Sarana Photchanachan, Dr.Pensri Bangbon
13. ผลการใช้การจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน เพื่อการพัฒนาทักษะการพูด 162-172
ภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
เบญจวรรณ พร้อมญาติ, สุนีตา โฆษิตชัยวัฒน์
The Effect of the Task-Based Learning to Improve English Speaking
Skills of Seventh Graders
Benjawan Promyat, Suneeta Kositchaivat
14. ผลการใช้เทคนิค SQ6R และเอกสารจริงเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ 173-187
เพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
กมลพรรณ ประเสริฐศิลป์, สรณบดีรินทร์ ประสารทรัพย์
The Effects of Using SQ6R Technique and Authentic Materials for
Improving Grade Six Students' Reading Comprehension Skills
Kamolpan Prasertsilp, Soranabordin Prasansaph

-
15. The Influencing Factors of Application-oriented University Students' Entrepreneurship Education on Entrepreneurship Behavior under the Background of "Internet+" 188-198
Yuefan Yuan, Pratikshy Bhandari, Dr.Sarana Photchanachan, Dr.Pensri Bangbon
16. ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 199-212
ปณิณ จันภักดี
The Superleadership of Administrator and School Effectiveness Under Ratchaburi Primary Educational Service Area Office 2
Panilin Janpakdee
17. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมประมูลหมายเลขทะเบียนรถยนต์นั่งส่วนบุคคลไม่เกิน 7 ที่นั่งของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร 213-222
ชรัญญา วงษ์อุทัย, ผศพิชัย ลัทธศักดิ์ศิริ.ดร., ดรธนต์ถันนท์ สุขโขคติโกณ., พนิดา พนิตธำรง
Factors Affecting the Decision to Join the Number of Passenger Car Registration Auction of the Personal Passenger Car Up to 7 Seats of Consumers in Bangkok
Charanya Wonguthai, Asst.Prof.Dr.Pichai Latthasaksiri, Dr.Thanatnan Sukchokenithiphokin, Phanida Panitthamrong
18. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของโรงเรียนวัดหนองจิก สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 223-235
มธุรส จิตรโรจนรักษ์, ผนพดล เชนอักษร.ดร.ว่าที่พันตรี.ศ.
The Human Resource Development of Wat Nongchik School Nakhon Pathom Primary Educational Service Area Office 1
Maturos Jitrodjanaruk, Asst.Prof.Maj.Dr.Nopadol Chenaksara
-

19. การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา
ในสหวิทยาศึกษาวังสีทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี
เขต 2 236-249

ธงชัย ดีมูลพันธ์, รศ. วรกาญจน์.ดร.สุซสดีเขียว

School Administration According to the Philosophy of Sufficiency
Economy of Schools in Sahawittayasuksa Wangsita under the Saraburi
Primary Educational Service Area Office 2

Thongchai Deemunpun, Assoc.Prof.Dr.Vorakarn Suksodkiew

บทความวิชาการ

20. ภาวะผู้นำในทัศนะพุทธศาสนาเถรวาท 79-89

พระครูโกมุทสุวรรณาภรณ์ (บัวลอย กาฬภักดี)

Leadership in Theravada Buddhism

Phrakhru Komuthsuwannaporn (Bualoi Galapakdee)

21. ทักษะการบริหารจัดการสถาบันศึกษาตามแนว ESG 250-259

ทิพย์วรรณ สุพิเพชร

Educational institution management skills based on the ESG model

Thippawan Supipetch

22. การใช้จรรยาบรรณในสมบัติของผู้ดี 260-268

จิรวัดน์ นิติบรมัตถธาดา, รวิช ตาแก้ว, กীরติ บุญเจือ

Decent Manner of Speaking in Thai Decorum (Sombut Phudee)

Jirawat Nitiboramattada, Ravich Takaew, Kirti Bunchua

วารสารปรัชญาปริทรรศน์

JOURNAL OF PHILOSOPHICAL VISION

ISSN: 1513-6620 (Print) × ISSN: 2773-9643 (Online)

<https://so05.tci-thaijo.org/index.php/phiv/index>

Research Article

DOI: 10.14456/jpv.2023.21

การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อการพัฒนาบทเรียนผ่านสื่อสังคมออนไลน์
ตามทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ของโรงเรียนวัดราชบุรณ
กรุงเทพมหานคร

Implementing "4 Iddhipada" for Development of an Online Lesson
Using Social Media Network Based on the Constructionism Theory of
Wat Rat Bumrung School, Bangkok

กฤตพิศิษฐ์ ปุณณภัทรธนากุล¹, พระปริยัติวัชรกรวิ²,

พระมหาวิชิต จันทร์สง่า³, สิริพร ครองชีพ^{4*}

Kitphisit Puranathatthanakul¹, Phrapariyattivajirakavi²,
Phramaha Wichit Chansanga³, Siriporn Krongcheep^{4*}

ARTICLE INFO

Name of Author:

1. ดร. กฤตพิศิษฐ์ ปุณณภัทรธนากุล

อาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬารามราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

Dr. Kitphisit Puranathatthanakul

Special Lecturer Mahamakut Buddhist University, Thailand.

Email: kitphisit.pur@mbu.ac.th

2. พระปริยัติวัชรกรวิ

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬารามราชวิทยาลัย

Phrapariyattivajirakavi

Dean of Humanities Faculty, Mahamakut Buddhist University, Thailand.

Email: Mitree.kon@mbu.ac.th

3. พระมหาวิชิต จันทร์สง่า

อาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬารามราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

Phramaha Wichit Chansanga

Lecturer Mahamakut Buddhist University, Thailand.

Email: wichit.cha@mbu.ac.th

Corresponding Author:

4. ดร. สิริพร ครองชีพ

อาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬารามราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

Dr. Siriporn Krongcheep

Lecturer Mahamakut Buddhist University, Thailand.

Email: siriporn.kro@mbu.ac.th

คำสำคัญ:

โรงเรียนวัดราชบุรณ; ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง; การพัฒนาบทเรียนผ่านสื่อสังคมออนไลน์; อิทธิบาท 4

Keywords:

Wat Rat Bamrung School; Constructionism Theory; Development of an Online Lesson Using Social Media Network; 4 Iddhipada

ABSTRACT

This research has two main objectives: To investigate the application of the concept of the 'Four Iddhipada' in developing online lessons using social media networks, based on the constructionism theory of Wat Rat Bamrung School in Bangkok. And, to examine the implementation and application of the principles of the 'Four Iddhipada' to adapt to varying levels of learning, with a focus on enabling learners to access course materials assigned by instructors, fostering problem-solving skills, promoting collaborative work, and enabling the application of acquired knowledge for self-development.

The research results demonstrate that the 'Four Iddhipada' (Dharma for Success) had a significant impact. In Chantha, both teachers and students recognized the value of lesson development through online lessons using social media networks based on the constructionism theory. According to Wiriya, all groups exhibited a strong commitment to learning through social media, aligning with the teaching and learning model. Additionally, Chitta, both groups actively engaged in the teaching system, participating in lessons delivered through online platforms, constructed on the principles of constructionism. Furthermore, Wimangsa, both groups engaged in reflection and experimentation with satisfaction, persistence, attention to detail, and consideration, leading to successful teaching and learning outcomes aligned with their intended goals.

Article history:

Received: 10/02/2023

Revised: 25/05/2023

Accepted: 15/10/2023

Available online: 29/10/2023

How to cite:

Puranathattanakul, K.,
Phrapariyattivajirakavi, Thepa, P.C.,
Chansanga, P.W. & Krongcheep, S. (2023).
Implementing "4 Iddhipada" for Development
of an Online Lesson Using Social Media
Network Based on the Constructionism
Theory of Wat Rat Bumrung School, Bangkok.
Journal of Philosophical Vision 28 (2), 1-9.

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดหลักอิทธิบาท 4 ในการพัฒนาบทเรียนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ตามทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองของโรงเรียนวัดราชบุรณบุรี กรุงเทพมหานคร 2) เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้และนำเอาหลักอิทธิบาท 4 ไปปรับใช้ตามระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนโดยเน้นให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงงานที่ผู้สอนได้มอบหมาย ตามลักษณะนิสัยใฝ่เรียนรู้ ทักษะในการแก้ไขปัญหา ร่วมมือในการทำงานกับผู้อื่นอย่างเป็นระบบ และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้พัฒนาตนเอง

ผลการวิจัยพบว่า อิทธิบาท 4 ด้านฉันทะ ทั้งครูและนักเรียนต่างเห็นคุณค่าของการพัฒนาบทเรียนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ตามทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ด้านวิริยะ ทั้ง 2 กลุ่มต่างตั้งความเพียรต่อการเรียนรู้ในสื่อสังคมออนไลน์ให้ได้ตามรูปแบบระบบจัดการเรียนการสอน ด้านจิตตะ ทั้ง 2 กลุ่มต่างอุทิศตัวต่องานในระบบการเรียนการสอน จากบทเรียนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ตามทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และด้านวิมังสา ทั้ง 2 กลุ่มต่างไตร่ตรอง พิสูจน์และทดสอบ ด้วยความพอใจ ความเพียร ความเอาใจใส่ ความไตร่ตรอง ต่อการพัฒนาบทเรียนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ตามทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง จนเป็นผลสำเร็จอย่างดีแห่งการเรียนการสอนตามสัมฤทธิ์ผลที่ได้ตั้งใจไว้ทุก ๆ ประการ

1. บทนำ

การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) จึงทำให้หลาย ๆ โรงเรียนต้องจัดการเรียนการสอนผ่านสื่อออนไลน์ ด้วยเทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและคอมพิวเตอร์ สิ่งอำนวยความสะดวกหลาย ๆ ด้าน สามารถเข้าถึงได้ด้วยปลายนิ้วมือ จากการใช้สมาร์ทโฟน ไม่ว่าจะเป็นการซื้อขายสินค้า การเดินทาง การตรวจสอบสภาพอากาศ และอื่น ๆ อีกมากมาย อีกทั้งในวงการการศึกษาก็เช่นกัน เนื้อหา เอกสาร ตำรา ความรู้หรือทฤษฎีในด้านต่าง ๆ ล้วนถูกเผยแพร่อยู่ในระบบเครือข่ายสารสนเทศทั้งสิ้น “ระบบอินเทอร์เน็ตมีความสำคัญกับวิถีชีวิตของเราทุกคนในปัจจุบันเป็นอย่างมากในทุก ๆ ด้าน

เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network) ที่ปัจจุบันเข้ามามีบทบาทและอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตอันสืบเนื่องจากการเติบโตของระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งเครือข่ายสังคมออนไลน์ได้กระตุ้นให้ผู้เกิดความ

สนใจและนำไปใช้งานจำนวนมาก (Armstrong, J., & Franklin, T. 2008: 28-30) ผู้ใช้งานสามารถเขียนและอธิบายสิ่งที่ตนเองสนใจ กิจกรรมที่ได้ทำ สามารถเชื่อมโยงกับผู้อื่นได้ โดยผ่านการแบ่งปันเรื่องราว ซึ่งผู้ใช้งานสามารถติดต่อพูดคุยในเรื่องที่สนใจได้ในลักษณะ Real-Time ไม่ว่าจะเป็นการส่งข้อความ การส่งภาพหรือเพลง เป็นต้น โดยผู้ใช้งานแต่ละคนสามารถมีปฏิสัมพันธ์กันผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ ซึ่งตัวอย่างเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ได้รับความนิยม มาตั้งแต่ในปี พ.ศ.2559 ได้แก่ Facebook, Twitter และ YouTube เป็นต้น

ระบบจัดการการเรียนรู้ (Learning Management System : LMS) Edmodo หรือ Zoom Online เป็นต้น ที่ถือเป็นอีกหนึ่งระบบจัดการความรู้ผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และมีการผนวกเข้ากับระบบเครือข่ายสังคมออนไลน์ ซึ่งมีระบบการดูแลจัดการและติดตามผู้เรียน สามารถติดต่อสื่อสาร หรือทำงานร่วมกันผ่านเครือข่ายได้ ผู้เรียนสามารถเข้าถึงงานที่ผู้สอนได้มอบหมาย โดยเป้าหมายสำคัญของการใช้ Edmodo หรือ Zoom Online ฯลฯ มาช่วยในการเรียนการสอนก็คือ การนำประสิทธิภาพของเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่อยู่ใกล้ตัวของทุก ๆ คนมาช่วยในการจัดการเรียนการสอน

ไพโรจน์ ชินศิริประภา (2550: 25) การสอนตามทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน Constructionism เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสามารถเข้าถึงงานที่ผู้สอนได้มอบหมาย โดยผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ซึ่งเน้นการปฏิบัติจริงช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงงานที่ผู้สอนได้มอบหมาย และผู้เรียนเข้าใจในเรื่องที่สนใจได้อย่างลึกซึ้ง และยังสามารถพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนสามารถเข้าถึงงานที่ผู้สอนได้มอบหมายไปสู่ผู้เรียนได้ตลอดชีวิต เช่น ทักษะการใช้ชีวิตจริง ทักษะการนำเอาเทคโนโลยีมาช่วยในการทำงาน เป็นต้น ซึ่งจะเสริมให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงงานที่ผู้สอนได้มอบหมาย ให้ผู้เรียนสามารถวางแผน แก้ปัญหาและจัดการการทำงานได้อย่างเป็นระบบ

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) (2543: 186) ในการที่จะต้องพัฒนาบุคลากรครูและนักเรียนให้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ มีความพอใจ มีความขยันขันแข็ง มีความเอาใจใส่ใคร่ครวญอยู่เสมอ เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพบทเรียนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ตามทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองของโรงเรียนวัดราชบุรณ กรุงเทพมหานคร ซึ่งหมายถึง หลักอิทธิบาท 4 ได้แก่ 1) ฉันทะ ความพอใจ คือ ความต้องการที่จะทำ รักที่จะทำ สิ่งนั้นอยู่เสมอและปรารถนาจะทำให้ได้ผลดี 2) วิริยะ ความเพียร คือ ขยันหมั่นประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทน เอาธุระไม่ทอดทิ้ง 3) จิตตะ ความคิด คือ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำ และทำสิ่งนั้นด้วยความคิดเอาใจพิถีพิถันไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไป 4) วิมังสา ความไตร่ตรอง หรือ ทดลอง คือ หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจหาเหตุผล และตรวจสอบข้อที่ยังหยาบในสิ่งที่ทำนั้น มีการวางแผนวัดผล คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง เป็นต้นนั่นเอง

ด้วยเหตุนี้ คณะผู้วิจัยจึงต้องการศึกษา “การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อพัฒนาบทเรียนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ตามทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองของโรงเรียนวัดราชบุรณ กรุงเทพมหานคร” เพื่อนำมาเป็นแนวทางแห่งการประพฤติปฏิบัติ เพื่อช่วยในการแก้ไขของสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นๆ โดยการนำมาปรับใช้กับชีวิตประจำวันในแบบปกติวิธีใหม่ ให้ได้อย่างเหมาะสม เพื่อพัฒนาความสามารถของบทเรียนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ตามทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ตลอดจนทางด้านการใช้งานเทคโนโลยี และส่งเสริมให้ผู้สอนและผู้เรียนให้มีลักษณะนิสัยใฝ่เรียนรู้ มีทักษะในการแก้ไขปัญหา ตลอดจนการให้ความร่วมมือในการ

ทำงานกับผู้อื่นอย่างเป็นระบบ จนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้พัฒนาตนเองได้อีกด้วย ไปปรับตามระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอน โดยเน้นให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงงานที่ผู้สอนได้มอบหมายให้ได้ ในสภาวะความปกติของชีวิตในแบบวิถีใหม่ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อศึกษาแนวคิดหลักอิทธิบาท 4 ในการพัฒนาบทเรียนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ตามทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองของโรงเรียนวัดราชวรานุบำรุง กรุงเทพมหานคร

2) เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้และนำเอาหลักอิทธิบาท 4 ไปปรับตามระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอน โดยเน้นให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงงานที่ผู้สอนได้มอบหมาย ตามลักษณะนิสัยใฝ่เรียนรู้ ทักษะในการแก้ไขปัญหา ร่วมมือในการทำงานกับผู้อื่นอย่างเป็นระบบ และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้พัฒนาตนเองของครูและนักเรียน โรงเรียนวัดราชวรานุบำรุง กรุงเทพมหานคร

3. ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ไว้ดังนี้

1) ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งเน้นเพื่อศึกษาถึง การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรม ได้แก่ อิทธิบาท 4 เพื่อนำไปปรับและประยุกต์ใช้ในการแก้ไขสภาพปัญหาทางการเรียนการสอน ในสภาวะความปกติของชีวิตในแบบวิถีใหม่ และการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ทั้งด้านแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการแก้ปัญหาและการพัฒนาบทเรียนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ตามทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ได้แก่ หนังสือ เอกสาร วารสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ที่ครอบคลุมทั้งทางด้านนโยบาย และการปฏิบัติ และเอกสารอื่น ๆ เป็นต้น

2) ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรในการวิจัย จากกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) คือ ครูและนักเรียน ที่มีบทบาทและถือเป็นกลุ่มที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ในการทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับ การนำไปปรับ ประยุกต์ใช้ในหลักสูตร และแก้ปัญหาในการพัฒนาบทเรียนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ตามทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ในรูปแบบต่าง ๆ ในพื้นที่โรงเรียนวัดราชวรานุบำรุง กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีกลุ่มตัวแทนประชากร ที่ใช้ในการศึกษาทั้งสิ้นเป็นจำนวน 12 คน โดยแบ่งเป็น กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลสำคัญ(ครู) จำนวน 6 คน และกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (นักเรียน) จำนวน 6 คน

3) ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ ที่ศึกษาเฉพาะในพื้นที่ โรงเรียนวัดราชวรานุบำรุง กรุงเทพมหานคร เท่านั้น

4) ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยในครั้งนี้ ดำเนินการตั้งแต่ เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2563 ถึงเดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2564 รวมเป็นระยะเวลา 12 เดือน

5) ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

(1) ทำให้ทราบแนวคิดตามหลักพุทธธรรม “หลักอิทธิบาท 4” ที่เกี่ยวข้องกับการนำไปปรับประยุกต์ใช้ เพื่อการพัฒนาบทเรียนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ตามทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

(2) ทำให้ทราบถึงวิธีการปรับประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรม “หลักอิทธิบาท 4” เพื่อการพัฒนาบทเรียนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ตามทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

(3) ทำให้มีการพัฒนาปรับปรุง และนำไปปรับประยุกต์ใช้ในหลักการดำเนินชีวิต ให้สอดคล้องกับหลักพุทธธรรม “หลักอิทธิบาท 4” ได้อย่างเหมาะสม

4. ผลการวิจัย

แนวคิดหลักอิทธิบาท 4 ในการพัฒนาบทเรียนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ตามทฤษฎี การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองของโรงเรียนวัดราชบุรณ กรุงเทพมหานคร การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยโดยการกำหนดหัวข้อประเด็นสำคัญ (Theme Analysis) ของอิทธิบาท 4 (ธรรมให้ถึงความสำเร็จ) ซึ่งมี 4 ข้อ ผลปรากฏว่า

ฉันทะ ทั้งครูและนักเรียนต่างเห็นคุณค่าของการพัฒนาบทเรียนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ตามทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยการพัฒนา คือการทำให้เจริญดีขึ้นในทางที่ถูกต้อง โดยมีการวางแผนหรือเป็นไปตามธรรมชาติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายสันติสุขและสันติภาพ สอดคล้องกับทุกขั้นตอนและการเปลี่ยนแปลง ไม่ว่าจะเป็นคน วัตถุสิ่งของ และสิ่งแวดล้อม รวมไปถึงจิตใจและวัฒนธรรม โดยประเด็นเหตุ ทั้ง 6 ด้านไปพร้อมกัน คือ 1) ทรัพยากรธรรมชาติ 2) ทรัพยากรมนุษย์ 3) องค์การสังคม 4) ภาวะผู้นำ การติดต่อ 5) การฝึกอบรม โดยคำนึงถึงสถาบันทางสังคมที่จะเกิดการพัฒนาและเจริญขึ้นคือ 1) สถาบันครอบครัว 2) สถาบันศาสนา 3) สถาบันการศึกษา 4) สถาบันการเมืองการปกครอง 5) สถาบันเศรษฐกิจ 6) สถาบันวิทยาศาสตร์และนันทนาการ 7) สถาบันรัฐธรรมนูญ 8) สถาบันวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ให้เปลี่ยนแปลงพัฒนาไปตามแผนและบรรลุเป้าหมายอย่างถูกต้องและตามเหตุปัจจัยไม่เกิดผลกระทบที่ร้ายแรงต่อสิ่งอื่น ๆ ทั้งครูและนักเรียนต่างก็เป็นผู้เรียนและผู้สอน ไม่ใช่กระต่ายสีขาวยที่รอการเขียนข้อมูลและความรู้ต่าง ๆ จากผู้สอนและผู้เรียนเข้าไป ผู้เรียนและผู้สอนสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง เนื่องจากผู้เรียนและผู้สอนมีการพัฒนาจากสมองตามธรรมชาติโดยการซึมซับ และการปรับโครงสร้างของปัญหาหรือการเลียนแบบได้ขึ้นมานั่นเอง

วิธีะ ครูและนักเรียนต่างตั้งความเพียรต่อการเรียนรู้ในสื่อสังคมออนไลน์ให้ได้ตามรูปแบบระบบจัดการเรียนการสอน การรับรู้ จึงถือเป็นกระบวนการที่ทั้งครูและนักเรียนได้รับความรู้สึก และแปลความหมายหรือตีความจากสิ่งเร้าที่รับเข้ามา ผ่านการวิเคราะห์ โดยอาศัยความจำ ความรู้ ผสมผสานกับประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ ออกมาเป็นความรู้และความเข้าใจ ในสื่อสังคมออนไลน์ โดยผ่านเครือข่ายที่เป็นพื้นที่สาธารณะ ที่สมาชิกทุก ๆ คน เข้าไปใช้งานได้ โดยการแบ่งปันเรื่องราว ทศนคติ รูปภาพ วิดีโอ ที่สมาชิกแต่ละคนได้พบเจอ จากประสบการณ์หรือชีวิตประจำวัน แล้วนำมาแบ่งปันให้กับผู้อื่นที่อยู่บนเครือข่ายสังคมออนไลน์ ซึ่งเครือข่ายสังคม

ออนไลน์ ได้เจริญเติบโตอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ก่อให้เกิดการวิวัฒนาการด้านเทคโนโลยีของสื่อสังคมออนไลน์ หลากหลายประเภทมากขึ้น ตลอดจนรูปแบบระบบจัดการเรียนการสอนด้วยเช่นกัน

จิตตะ ทั้งครูและนักเรียนต่างอุทิศตัวทำงานในระบบการเรียนการสอน จากบทเรียนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ตามทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (1) สื่อสังคมออนไลน์ ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำให้ผู้เรียนและผู้สอน มีอิสรภาพในการค้นหาความรู้มากขึ้น ซึ่งการนำเอาสื่อประเภทนี้เข้ามาใช้ในโรงเรียน จะสนองต่อจุดประสงค์และเป้าหมายของทั้งผู้เรียนและผู้สอนได้ (2) การนำเอาสื่อสังคมออนไลน์มาใช้ในสถานศึกษา เป็นการเพิ่มช่องทาง และมีความเหมาะสมสำหรับผู้เรียนและผู้สอน ที่จะสามารถพัฒนารูปแบบการสื่อสารได้ด้วยตนเอง โดยเฉพาะการสื่อสารและการใช้เว็บไซต์ อีกทั้งเป็นระบบการสอนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับทั้งผู้เรียนและผู้สอนระดับต้นได้อีกด้วย และยังในสถานการณ์ของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ส่งผลให้มีการปิดสถานศึกษาทั่วประเทศ เพื่อชะลอการแพร่ระบาดของโรค ด้วยการลดการสัมผัสใกล้ชิดระหว่างบุคคลให้น้อยลง มีการแนะนำให้ล้างมือ เพื่อป้องกันการแพร่กระจายของโรค ให้หลีกเลี่ยงการสัมผัสดวงตา จมูก หรือปากเมื่อไม่ได้ล้างมือ แนะนำให้คนกลุ่มต่าง ๆ หลีกเลี่ยงฝูงชนและอยู่แต่บ้านให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ในพื้นที่ ที่เกิดการระบาดในระดับชุมชน การแนะนำให้ใช้ผ้าปิดจมูก ให้หลีกเลี่ยงการสัมผัสใบหน้าด้วย ผ้าปิดปาก หรือเรียกว่า "หน้ากาก" และแนะนำให้บุคคลมีการกักตนเอง หากบุคคลเหล่านั้นมีอาการไออย่างต่อเนื่อง หรือมีไข้สูง โดยระยะเวลาการกักตนเอง

วิมังสา ครูและนักเรียนต่างไตร่ตรอง พิสูจน์และทดสอบ ด้วยความพอใจ ความเพียร ความเอาใจใส่ ความไตร่ตรอง ต่อการพัฒนาบทเรียนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ตามทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง จนเป็นผลสำเร็จอย่างดีแห่งการเรียนการสอนตามสัมฤทธิ์ผลที่ได้ตั้งใจไว้ทุก ๆ ประการ จากสื่อดิจิทัล ที่เป็นรูปแบบในการจัดเก็บข้อมูลที่เอื้อประโยชน์ในการเก็บรักษา และการใช้งานที่มีอยู่รอบ ๆ ตัวมากมาย เช่น ข้อความในสมาร์ทโฟน ภาพเคลื่อนไหวในคอมพิวเตอร์, ดิสก์ภาพยนตร์ เป็นต้น ทำให้ทั้งครูและนักเรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่เป็นความรู้ความสามารถของทั้งผู้เรียนและผู้สอนที่เกิดจากผลการเรียนการสอน หรือประสบการณ์ที่ทั้งผู้เรียนและผู้สอนได้รับจากกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งทำให้ทั้งผู้เรียนและผู้สอนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมต่าง ๆ ขึ้นมานั่นเอง

5. อภิปรายผลการวิจัย

ครูและนักเรียนมีพฤติกรรมของบุคคล แต่ละคนแตกต่างกันไป แต่พบว่าพฤติกรรมโดยทั่ว ๆ ไปนั้น เกิดจากการตัดสินใจของบุคคล คือความตั้งใจแสดงพฤติกรรม ซึ่งจะได้รับแรงขับเคลื่อนจากปัจจัยหลัก 2 ประการ คือทัศนคติที่มีต่อพฤติกรรม และบรรทัดฐานของบุคคลที่อยู่โดยรอบการแสดงพฤติกรรมนั่นเอง จึงส่งผลให้ทั้งครูและนักเรียน มีอิทธิพลต่อความตั้งใจแสดงพฤติกรรมการประยุกต์ใช้ คือการรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการรับรู้ว่าเป็นระบบที่ง่ายต่อการใช้ และทัศนคติที่มีต่อการใช้ฯ ซึ่งในหลักอิทธิบาท 4 ทั้งครูและนักเรียนได้ปรับตามระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอน จนสามารถเข้าถึงงานได้ตามลักษณะนิสัยใฝ่เรียนรู้ มีทักษะในการแก้ไขปัญหา มีการให้ความร่วมมือในการทำงานกับผู้อื่นอย่างเป็นระบบ และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้พัฒนาตนเองของทั้งครูและนักเรียน คือ ฉันทะ ทั้งครูและนักเรียนต่างเห็นคุณค่าของการพัฒนาบทเรียนผ่านสื่อ

สังคมออนไลน์ ตามทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง วิริยะ ครูและนักเรียนต่างตั้งความเพียรต่อการเรียนรู้ ในสื่อสังคมออนไลน์ให้ได้ตามรูปแบบระบบจัดการเรียนการสอน จิตตะ ทั้งครูและนักเรียนต่างอุทิศตัวทำงานในระบบการเรียนการสอน จากบทเรียนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ตามทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และ วิมังสา ครูและนักเรียนต่างไตร่ตรอง พิสูจน์และทดสอบ ด้วยความพอใจ ความเพียร ความเอาใจใส่ ความไตร่ตรอง ต่อการพัฒนาบทเรียนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ตามทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง จนเป็นผลสำเร็จอย่างดีแห่งการเรียนการสอนตามสัมฤทธิ์ผลที่ได้ตั้งใจไว้ทุก ๆ ประการ

พิจารณาจากพัฒนาการของทั้งผู้เรียนและผู้สอน ทางด้านความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การสอน การเข้ามามีส่วนร่วมของกิจกรรม และการทดสอบพร้อม ๆ ไปด้วยกระบวนการเรียนการสอน ตามความเหมาะสมของแต่ละระดับที่ได้จัดวางไว้แล้ว ตามการออกแบบการเรียนการสอน ที่ถือเป็นรายละเอียดต่าง ๆ ที่ผู้สอนกำหนด หรือออกแบบตามแนวทางโครงสร้าง การจัดการเรียนการสอน มีขั้นตอนอย่างชัดเจน เพื่อให้ได้ การสอนที่มีประสิทธิภาพผ่านไปสู่อผู้เรียน คือ (1) การมีส่วนร่วมโดยตรงและปฏิสัมพันธ์ (2) หลักการปฏิบัติ (3) หลักความแตกต่างระหว่างบุคคล (4) หลักการเสริมแรงและข้อมูลย้อนกลับ (5) เนื้อหาที่มีความเป็นจริง และ (6) หลักการเรียนร่วมกัน เมื่อทั้งผู้สอนและผู้เรียน ได้รับสารก็จะทำให้เกิดความรู้ เมื่อเกิดความรู้ขึ้น ก็จะทำให้เกิด ทักษะ และขั้นตอนสุดท้ายคือ การก่อให้เกิดการกระทำ นั้นหมายความว่า เมื่อทั้งครูและนักเรียน มีความรู้ มี เจตคติอย่างไร ก็จะแสดงพฤติกรรมออกมาตามนั้น เช่น กิจกรรมการใช้สื่อการเรียนการสอนที่ต้องเน้นไปที่การ สื่อสารเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายเกิดการเพิ่มพูนความรู้ สร้างทัศนคติที่ดีกับกิจกรรมที่ผ่านการเรียน การสอน จนส่งผลไปถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปยังกลุ่มเป้าหมาย ที่กลุ่มผู้สร้างกิจกรรมการใช้สื่อการเรียน การสอนต้องการให้เป็นไปตามผลสัมฤทธิ์นั้นเอง โดยความรู้จะส่งผลต่อพฤติกรรมที่แสดงออกมาใน 5 ด้านคือ (1) การตอบข้อสงสัย (2) การสร้างทัศนคติ (3) การกำหนดวาระ (4) การพอกพูนระบบความเชื่อ และ (5) การ รู้แจ้งต่อค่านิยม หากได้รับข้อมูลข่าวสารในลักษณะที่แตกต่างกัน ก็จะส่งผลให้มี ทัศนคติหรือการแนวโน้มของ พฤติกรรม มีความแตกต่างกันออกไปด้วย ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว มีส่วนเกี่ยวข้องกันโดยตรง ถ้าความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมถูกกระทบในระดับใดก็ตามจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติทั้งสิ้นนั่นเอง

ทั้งครูและนักเรียนของโรงเรียนวัดราชวรานุบำรุง กรุงเทพมหานคร มีการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 มี (2) ฉันทะ ความพอใจ (2) วิริยะ ความเพียร (3) จิตตะ ความคิด (4) วิมังสา ความไตร่ตรอง โดยหลักอิทธิบาท 4 ประการ แปลว่าบาทฐานแห่งความสำเร็จ อันหมายถึงสิ่งซึ่งมีคุณธรรม เครื่องให้สู่ถึงความสำเร็จตามที่ตน ประสงค์ ผู้หวังความสำเร็จในสิ่งใด ต้องทำตนให้สมบูรณ์ ธรรมทั้ง 4 อย่างนี้ และควรนำมาใช้ในการจัดการเรียน การสอนในการแก้ปัญหา จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด 19 คือ (1) นำมาเป็นฐานในการ ทำระบบการเรียนการสอน และ (2) นำมาเป็นหลักยึดในการพัฒนาระบบการเรียนการสอน การพัฒนา บทเรียนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ตามทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) หน่วยงานภาครัฐ และเอกชน ในภาคส่วนของสถานศึกษา ควรให้ความสนใจ และเห็นความสำคัญ ในการที่จะสนับสนุนด้านงบประมาณ ให้กับโรงเรียน หรือสถานศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาให้มากขึ้น เพื่อช่วยส่งเสริมและสนับสนุนบุคลากรสายการศึกษา ผู้เป็นเสมือนเรือจ้าง ได้มีบทบาทหน้าที่ช่วยแก้ปัญหา ชุมชน และสร้างเสริมคุณธรรมที่ถูกต้องแก่เด็ก ๆ และเยาวชน ผ่านระบบการจัดการเรียนการสอนที่ดี

2) ควรนำเสนอการเพิ่มบทบาทให้บุคลากรสายการศึกษา ปรากฏเป็นภาพตัวอย่างการทำความดี หรือภาพคนสู้ชีวิตไม่ท้อถอย แม้จะประสบความยากลำบาก ซึ่งเป็นการนำเสนอสิ่งที่สร้างปัญญาในการแก้ปัญหา ของระบบการจัดการเรียนการสอน ตามหลักพุทธธรรม “อิทธิบาท 4” อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1) ควรศึกษาวิจัยสภาพและปัญหา รวมทั้งวิธีแก้ปัญหาการจัดการระบบการเรียนการสอน ในลักษณะ เดียวกันกับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ และทำการเปรียบเทียบกับการใช้เทคนิควิจัยในรูปแบบอื่น ๆ และปรับใช้ให้ เหมาะสมแก่พื้นที่ หรือตัวแปรตามของการวิจัยนั้น ๆ

2) ควรศึกษาวิธีการบูรณาการหลักพุทธธรรม “อิทธิบาท 4” ให้มีความลุ่มลึกมากขึ้น เช่น การศึกษา ในเชิงปริมาณ เพื่อหาตัวชี้วัด อันถือเป็นหลักเกณฑ์ในการตอบโจทย์ของความสำเร็จได้อย่างชัดเจน

3) ควรใช้ทำการศึกษาวิจัยในรูปแบบการวิจัยเชิงผสมผสาน หรือการวิจัยเชิงปริมาณที่ใช้การทดสอบ ด้วยสถิติขั้นสูง และการวิจัยเชิงคุณภาพแบบลุ่มลึก ในการมีส่วนร่วมของทั้งผู้เรียนและผู้สอนร่วมกัน เพื่อให้ได้ ระบบของการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมและลงตัวต่อไป

7. เอกสารอ้างอิง

- โกนิษฐ์ ศรีทอง. (2556). *เอกสารประกอบการสอนวิชา “แนวคิดและทฤษฎีทางการพัฒนาสังคม”*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- โจ พัลมเมอร์, & คณะ. (2551). *The Online Advertising PLAYBOOK* (สุชาดา เขาวรีวงษ์ & ศิวัตร์ เขาวรีวงษ์, Trans.). Thailand: Advertising Research Foundation.
- จารุมาศ เรืองสุวรรณ, พันเอก. (2548). *การสังเคราะห์แบบจำลองการสอนวิชาชีพช่างตามหลักอิทธิบาท 4 ของ พลทหารในส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก. ปริญญาดุขฎิบัณฑิต* ปร.ด.อาชีวศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย:มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ถ่ายเอกสาร.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2543). *ธรรมะกับการทำงาน*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มูลนิธิพุทธธรรม.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2535). *พระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2500*. กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ไพโรจน์ ชินศิริประภา. (2550). *สนุก สุขใจ ได้ปัญญา = Constructionism*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิไทยคม.

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้การงาน อาชีพและเทคโนโลยี ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.,สืบค้น 22 พฤษภาคม 2563. จาก <https://www.curriculum51.net>.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543). *เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วัดราษฎร์บำรุง (งามศิริวิทยาคาร). (2558). *ข้อมูลประวัติโรงเรียนวัดราษฎร์บำรุง กรุงเทพมหานคร*. บางแค, กรุงเทพฯ: สำเร็จราษฎร์.
- Armstrong, J., & Franklin, T. (2008). *A Review of Current and Developing International Practice in the use of Social Networking (Web 2.0) in Higher Education*. [n.p.]. NY. USA.

วารสารปรัชญาปริทรรศน์

JOURNAL OF PHILOSOPHICAL VISION

ISSN: 1513-6620 (Print) × ISSN: 2773-9643 (Online)

<https://so05.tci-thaijo.org/index.php/phiv/index>

Research Article

DOI: 10.14456/jpv.2023.22

พันธกิจทางสังคมของคริสตจักรโปรเตสแตนต์กับบทบาทของ

โครงการหลวงที่มีต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนในอำเภอภักดีชุมพล จังหวัดเชียงใหม่

Social Mission of Protestant Churches and the Roles of Royal Initiated Project on Sustainable Development in Kulayaniwattana District, Chiang Mai Province

อภิวัชร ทวีทรัพย์¹, สุริยะใส กตะศิลา^{2*}

Apiwat Thaweesap¹, Suriyasai Katsasila^{2*}

ARTICLE INFO

Name of Author:

1. อภิวัชร ทวีทรัพย์

สาขาวิชานานาชาติทางสังคม ธุรกิจและการเมือง
มหาวิทยาลัยรังสิต, ประเทศไทย

Apiwat Thaweesap

Program in Leadership in Society,
Business and Politics, College of Social
Innovation, Rangsit University, Thailand.

Email: pacificview@hotmail.com

Corresponding Author: *

2. ผศ.ดร. สุริยะใส กตะศิลา

อาจารย์ประจำ วิทยาลัยนวัตกรรมสังคม
มหาวิทยาลัยรังสิต, ประเทศไทย

Assist.Prof. Dr. Suriyasai Katsasila

Lecturer, College of Social Innovation,
Rangsit University, Thailand.

Email: suriyasai.k@rsu.ac.th

คำสำคัญ:

พันธกิจ; สังคม; คริสตจักรโปรเตสแตนต์

Keywords:

Mission; Social; Protestant Churches

Article history:

Received: 24/11/2022

Revised: 8/12/2022

Accepted: 15/10/2023

Available online: 29/10/2023

How to cite:

Thaweesap, A. & Katsasila, S. (2023).
Social Mission of Protestant Churches
and the Roles of Royal Initiated Project
on Sustainable Development in
Kulayaniwattana District, Chiang Mai
Province. *Journal of Philosophical Vision*
28 (2), 10-22 .

ABSTRACT

This research article has three objectives: 1) to study the social missions of the Karen Baptist Church, Protestant churches in the area of Kulayaniwattana District, Chiang Mai Province; 2) to study the role of the Royal Initiated Project on the Kulayaniwattana District, Chiang Mai Province; and 3) to synthesize social innovations and the interaction of Karen Baptist Church's social missions with the role of the Royal Initiated Project and the missions of government agencies affecting sustainable development in the area of Kulayaniwattana District, Chiang Mai Province. This research applied qualitative research, which is divided into documentary research and field research, using techniques for collecting data by in-depth interview of 21 key informants and participant observation.

The results of the research revealed that the social missions of the Protestant churches in the area of Kulayaniwattana District, Chiang Mai Province consisted of ; 1) Education Missions, Baptist missionaries help develop the Karen people with education and knowledge to have a better quality of life; 2) Health Mission is a turning point that makes Karen people come to believe in Jesus, Baptist missionaries take care of various diseases; and 3) Career Promotion Missions, Baptist missionaries promote a career in agriculture. The roles of the Royal Initiated Project are: 1) Economic, the Royal Initiated Project support the cultivation of agricultural plants such as coffee, field crops, livestock, and weaving housewives enterprises; 2) Society, the Royal Initiated Project has worked with local schools; 3) Environment, such as the problem of water in the dry season, and the Royal Initiated Project support various agencies which related to the environment; and 4) Infrastructure, the Royal Initiated Project improve the local structure such as roads, electricity and water supply system that leads to community development, enhancing the quality of life and enjoying convenient transportation, which leads to sustainable development of communities in the area of Kulayaniwattana District, Chiang Mai Province.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาพันธกิจทางสังคมของคริสตจักรกะเหรี่ยงแบ็บติสต์ นิกายโปรเตสแตนต์ในเขตพื้นที่อำเภอภักดีพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ 2) เพื่อศึกษาบทบาทของโครงการหลวงที่มีต่อพื้นที่อำเภอภักดีพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ และ 3) เพื่อสังเคราะห์นวัตกรรมสังคมและการปฏิสัมพันธ์ของพันธกิจทางสังคมของคริสตจักรกะเหรี่ยงแบ็บติสต์ นิกายโปรเตสแตนต์กับ บทบาทของโครงการหลวง และการกิจของหน่วยงานภาครัฐที่มีผลต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่อำเภอภักดีพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้วิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แบ่งเป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยภาคสนาม (Field Research) โดยใช้เทคนิคในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 21 คน และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation)

ผลการวิจัย พบว่า พันธกิจทางสังคมของคริสตจักรกะเหรี่ยงแบ็บติสต์ นิกายโปรเตสแตนต์ในเขตพื้นที่อำเภอภักดีพัฒนาจังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย 1) พันธกิจด้านการศึกษา มีชุมชนริเริ่มพัฒนาชาวปกากะญอในอำเภอภักดีพัฒนาให้มีความรู้ มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น 2) พันธกิจด้านสุขภาพอนามัย ถือเป็นจุดเปลี่ยนที่ทำให้ชาวปกากะญอมารับเชื้อ มีชุมชนริเริ่มช่วยเหลือในการรักษาโรคต่าง ๆ และ 3) พันธกิจด้านการส่งเสริมอาชีพ คณะมิชชันนารีแบ็บติสต์ให้การส่งเสริมอาชีพในเรื่องการเกษตร สำหรับบทบาทของโครงการหลวง ได้แก่ 1) ด้านเศรษฐกิจ การสนับสนุนการปลูกพืชต่างๆ เช่น กาแฟ พืชไร่ปศุสัตว์ และกลุ่มวิสาหกิจแม่บ้านทอผ้า 2) ด้านสังคม กลุ่มต่างๆในพื้นที่ด้านการศึกษา โครงการหลวงได้ทำงานร่วมกับโรงเรียนต่างๆในพื้นที่ 3) ด้านสิ่งแวดล้อม เช่น ปัญหาเรื่องน้ำฤดูแล้ง และสนับสนุนหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม และ 4) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน การช่วยเหลือโครงการสร้างพื้นฐาน เช่น การทำถนน ไฟฟ้า และประปา ในพื้นที่นำไปสู่การพัฒนาชุมชน ให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เดินทางสะดวกขึ้น ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอภักดีพัฒนาจังหวัดเชียงใหม่

1. บทนำ

อำเภอภักดีพัฒนาหรือมือเจะคีตามภาษาปกากะญอ เป็นพื้นที่แห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ มีชุมชนปกากะญอตั้งถิ่นฐานอยู่อย่างหนาแน่น 22 หมู่บ้าน 30 ชุมชน จำนวนประชากรมากกว่าหนึ่งหมื่นคน จุดเริ่มต้นของการพัฒนา ในปี ค.ศ. 1940 ถือเป็นยุคบุกเบิกของคริสตจักรกะเหรี่ยงแบ็บติสต์ในเขตอำเภอภักดีพัฒนา โดยผู้ประกาศพระกิตติคุณพระเยซูคริสต์ ในเขตพื้นที่ภักดีพัฒนาเป็นคนแรก คือ ศาสนาจารย์บอเน่ ชันแก้ว และคณะอเมริกันแบ็บติสต์เป็นองค์กรหนึ่งในนิกายนิกายโปรเตสแตนต์ได้มาประกาศพระกิตติคุณสอนพระคัมภีร์ และปฏิบัติพันธกิจด้านสาธารณสุข และด้านการให้การศึกษาแก่เด็ก ๆ ในชุมชน พื้นที่มือเจะคีมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (สุภาพ สิริคังตั้ง, 2564)

ต่อมาพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช รัชกาลที่ 9 ทรงทราบถึงสภาพปัญหาและห่วงใยพลเรือนในพื้นที่แห่งนี้ จึงทรงตั้งโครงการหลวงเพื่อพัฒนาอาชีพ ให้ราษฎรเลิกปลูกฝิ่นหันมาปลูกพืชเศรษฐกิจและเลี้ยงสัตว์แทน ทรงสนับสนุนงานอาชีพหัตถกรรมท้องถิ่น ให้เด็กได้เข้ารับการศึกษารับทุนในโรงเรียน สร้างถนนหนทางเพื่อเดินทางได้สะดวก ในด้านสิทธิมนุษยชนทรงประทานคำแนะนำให้แก่ส่วนราชการ จนมีการสำรวจจัดทำทะเบียนสำมะโนครัว และมีการออกบัตรประจำตัวประชาชนแก่กลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ ตามระเบียบของทางราชการ โครงการหลวงได้เข้ามาพลิกชีวิตของราษฎรในอำเภอกัลยาณิวัฒนาให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทั้งด้านการเกษตร การพัฒนาอาชีพ และด้านสังคม ปัจจุบันชาวบ้าน 1,800 ครอบครัว ใน 19 หมู่บ้าน มีรายได้ที่แน่นอนและมากขึ้นกว่าเดิม (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, 2565)

ในปี พ.ศ. 2552 คณะรัฐมนตรีได้สนองพระราชดำริโดยมีการจัดตั้งอำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ขึ้น โดยทรงโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้ากรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี เสด็จเปิดป้ายว่าการอำเภอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม พ.ศ. 2552 นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณ แก่ชาวอำเภอกัลยาณิวัฒนา อย่างล้นพ้น ทรงดูแลเอาใจใส่พลเรือนทุกหมู่เหล่า แม้จะเป็นกลุ่มชาติพันธุ์อยู่ในพื้นที่ทุรกันดารห่างไกลเพียงใดก็ตาม

การพัฒนาในอำเภอกัลยาณิวัฒนาเกิดขึ้นจากความร่วมมือระหว่างพันธกิจของคริสตจักรโปรเตสแตนต์และโครงการหลวงเป็นภาคีเครือข่ายร่วมมือกันพัฒนาอำเภอกัลยาณิวัฒนาให้เป็นอำเภอที่มีการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นต้นแบบในการพัฒนาให้แก่เขตพื้นที่สูงทั่วไปในประเทศไทย กระบวนการพัฒนาสังคมแห่งนี้เกิดผลใช้เวลา 81 ปี (ค.ศ. 1940-2021) นับว่าใช้เวลาอันสั้น เมื่อเปรียบเทียบกับอำเภออื่น ๆ ในประเทศไทย ประเด็นที่น่าศึกษา คือ แม้จะมีการพัฒนาระดับความเป็นอยู่ของชุมชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ปัจจุบัน อำเภอกัลยาณิวัฒนาเป็นเขตการปกครองระดับอำเภอลำดับที่ 25 ของจังหวัดเชียงใหม่และอันดับที่ 878 ของประเทศไทย จัดตั้งเมื่อ 26 ธันวาคม พ.ศ. 2552 โดยพระราชกฤษฎีกาตั้งอำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วยชุมชนชาวเขาปกากะญอ ม้ง ลีซอ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำไร่ ทำนา ทำสวน และการทอผ้าเป็นอาชีพเสริม ประชากรที่อยู่ในโครงการหลวงวัดจันท์ ส่วนใหญ่เป็นชาวปกากะญอ ประชากรในอำเภอกัลยาณิวัฒนานั้น ประกอบไปด้วยพี่น้องชนเผ่าหลากหลายกลุ่ม โดยส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 95 คือชาวปกากะญอ ส่วนอีกร้อยละ 5 ที่เหลือแบ่งเป็นชาวม้งและชาวลีซอ โดยประชากรในอำเภอส่วนใหญ่ทำอาชีพเกษตรกร รับจ้าง และงานฝีมือ (อานันต์ศรี แก้วเลิศตระกูล, 2563) นับถือศาสนาพุทธร้อยละ 54.1 ศาสนาคริสต์ประมาณร้อยละ 39 กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงที่หันไปนับถือ ศาสนาคริสต์ ได้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงวิธีคิดและความเชื่อต่ออำนาจเหนือธรรมชาติ ละทิ้งพิธีกรรมและความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับความเจ็บป่วย การทำไร่ (มาลี สิทธิเกรียงไกร และคณะ, 2553)

นอกจากนี้ แรงบันดาลใจของผู้วิจัยในศึกษา เรื่องพันธกิจทางสังคมของคริสตจักรกะเหรี่ยงแบบบิสตนิกายโปรเตสแตนต์กับบทบาทของโครงการหลวงที่มีต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนในอำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อ ค.ศ. 1972 (พ.ศ. 2515) ผู้วิจัยมีประสบการณ์โดยตรงกับการพัฒนาชุมชนตั้งแต่อ่อนการ

ก่อตั้งเป็นอำเภอกัลยาณิวัฒนาพร้อมกับเพื่อนร่วมห้องพักชาวปกากะญอของวิทยาลัยพระคริสตธรรมแมคคิลวารี (ปัจจุบันคือ มหาวิทยาลัยพายัพ) ชื่อนายชันนี่ ชันแก้ว ปัจจุบันเป็น ศาสนาจารย์ ชันนี่ แดนพงพี ได้ออกเดินทางจากวิทยาลัย พระคริสตธรรมแมคคิลวารีไปยังบ้านศาสนาจารย์บอเน่ ชันแก้ว เป็นผู้บุกเบิกพัฒนาชุมชนชาวคริสต์ในพื้นที่อำเภอกัลยาณิวัฒนา คือ หมู่บ้านขุนแจ่ม เราทั้งสองคนได้ร่วมเดินทางด้วยเท้าระยะทางเกือบ 130 กิโลเมตร เดินลัดเลาะขึ้นลงผ่านเทือกเขากว่า 15 ลูก ใช้เวลากว่าสองคืนสามวัน ได้พบเห็นการปลูกผืนหลายพันธุ์ของชาวม้งและชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ความตั้งใจในการเดินทางครั้งนี้ของผู้วิจัย คือ ต้องการศึกษารวบรวมพันธกิจการรับใช้พระเจ้าของศาสนาจารย์บอเน่ ร่วมงานกับมิชชันนารีจากคณะอเมริกันแบปติสต์ ซึ่งให้การสนับสนุนด้านสาธารณสุข การศึกษา และการประกาศพระกิตติคุณ

จากข้อมูลเกี่ยวกับสภาวะการณ์และความเป็นมาของพันธกิจคริสตจักรกะเหรี่ยงแบปติสต์ นิกายโปรเตสแตนต์ และบทบาทของโครงการหลวงที่มีต่อการพัฒนาของอำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ ความสำเร็จในการพัฒนาจนกระทั่งกระทรวงมหาดไทยกำหนดโครงการให้อำเภอกัลยาณิวัฒนาเป็นต้นแบบในการพัฒนาที่ยั่งยืน ดังที่ได้กล่าวมาแต่ต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาพันธกิจทางสังคมของคริสตจักรกะเหรี่ยงแบปติสต์ นิกายโปรเตสแตนต์ในเขตพื้นที่อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ ว่ามีความเป็นมา แนวคิด หลักการและระบบบริหารจัดการองค์กรเป็นอย่างไร และมีผลต่อการพัฒนาในเขตพื้นที่เป็นประการใด รวมทั้งทำการศึกษาถึงความเป็นมา แนวคิด หลักการ ระบบโครงสร้างและภารกิจหน้าที่ของโครงการหลวง ตลอดจนบทบาทของโครงการหลวง นวัตกรรมทางสังคมและปฏิสัมพันธ์ที่โครงการหลวงมีกับคริสตจักรกะเหรี่ยงแบปติสต์ นิกายโปรเตสแตนต์และหน่วยงานภาครัฐ อันมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการพัฒนาด้านอาชีพความเป็นอยู่ การศึกษา การสาธารณสุขการประกอบอาชีพและวัฒนธรรมประเพณีของประชาชนในเขตพื้นที่ อันมีลักษณะของการพัฒนาที่ยั่งยืน ว่ามีลักษณะเป็นประการใด อันจะเป็นประโยชน์เป็นกรณีศึกษาหรือเป็นโมเดลต้นแบบในการพัฒนาในเขตพื้นที่สูงที่ประสบความสำเร็จให้กับหน่วยงานภาครัฐหรือภาคเอกชนนำไปถือปฏิบัติเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศไทยให้ มีความเจริญ มั่นคงและยั่งยืนต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาพันธกิจทางสังคมของคริสตจักรกะเหรี่ยงแบปติสต์ นิกายโปรเตสแตนต์ในเขตพื้นที่อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่
- 2) เพื่อศึกษาบทบาทของโครงการหลวงที่มีต่อพื้นที่อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่
- 3) เพื่อสังเคราะห์นวัตกรรมสังคมและการปฏิสัมพันธ์ของพันธกิจทางสังคมของคริสตจักรกะเหรี่ยงแบปติสต์ นิกายโปรเตสแตนต์กับบทบาทของโครงการหลวง และหน่วยงานภาครัฐที่มีผลต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่

3. การดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ใช้วิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้เทคนิคในการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 แบบ ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้นำคริสตจักรของชุมชน จำนวน 10 คน บุคลากรภาครัฐจำนวน 3 คน และโครงการหลวงจำนวน 3 คน และประชาชนที่นับถือคริสต์ศาสนา และเป็นสมาชิกของคริสตจักรโปรเตสแตนต์ ซึ่งอาศัยอยู่ในชุมชนพื้นที่อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ และเป็นสมาชิกของโครงการหลวง จำนวน 5 คน รวมทั้งหมด 21 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) จากนั้นผู้วิจัยได้จัดกลุ่มข้อมูลจากการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดนำมาเปรียบเทียบกับในด้านความคิดเห็นของแต่ละคน ตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Data triangulation) นำมาวิเคราะห์และเรียบเรียง แล้วนำมาจัดเรียงข้อมูลใหม่เพื่อให้สามารถเข้าใจได้ง่ายและมีความชัดเจนยิ่งขึ้น โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และวิเคราะห์เชิงตรรกวิทยา (Logical Analysis) ที่สอดคล้องกันตามโจทย์วิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัย และกรอบแนวคิดในการวิจัย

4. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า พันธกิจทางสังคมของคริสตจักรกระเหรี่ยงแบบติสต์ นิกายโปรเตสแตนต์ในเขตพื้นที่อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ การพัฒนาชุมชนเป็นพันธกิจหนึ่งของคริสตจักร ในยุคปัจจุบัน คริสตจักรกำหนดพันธกิจด้านสังคมไว้เพื่อการพัฒนาพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เป็นบุคคลที่ดี เพราะมนุษย์ทุกคนเป็นพี่น้องกัน ทุกคนมีเกียรติและศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน คริสตชนจึงมีพระเยซูคริสต์ทรงเป็นต้นแบบของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยมีพันธกิจทางสังคมในอำเภอกัลยาณิวัฒนา 3 พันธกิจ ได้แก่

1. พันธกิจด้านการศึกษา มิชชันนารีช่วยพัฒนาชาวปกากะญอในอำเภอกัลยาณิวัฒนาให้มีความรู้ มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เพราะในอดีตชาวปกากะญอส่วนใหญ่ไม่มีระดับวุฒิการศึกษา สภาพเศรษฐกิจของครอบครัวที่ไม่ค่อยดี อาชีพการงานที่ไม่สามารถเลือกประกอบอาชีพได้มาก และจัดตั้งโรงเรียนสหมิตรวิทยา เป็นโรงเรียนแห่งแรกในอำเภอกัลยาณิวัฒนา จัดหามิชชันนารีมาช่วยสอน และเปิดรับนักเรียนทุกคนที่ขาดโอกาสทางการเรียนทั้งที่นับถือคริสต์ และไม่ได้นับถือคริสต์ ได้รับงบประมาณจากคริสตจักรพร้อมทั้งองค์กรต่างๆ ของคริสตจักรสนับสนุนทุนการศึกษา ลูกหลานชาวปกากะญอได้รับความรู้ เพื่อพัฒนาชีวิตตน และรับช่วงต่อพันธกิจของคริสตจักร

2. พันธกิจด้านสุขภาพอนามัย ถือเป็นจุดเปลี่ยนที่ทำให้ชาวปกากะญอมารับเชื้อ มิชชันนารีมาช่วยดูแลในการรักษาโรคต่าง ๆ ในยุคของผู้บุกเบิกการประกาศพระกิตติคุณ ที่มาพร้อมกับพันธกิจด้านสุขภาพอนามัย เพราะชาวปกากะญอเชื่อว่า ความเจ็บป่วยที่เกิดจากอำนาจเหนือธรรมชาติ เช่น ถูกผีทำ ถูกไสยศาสตร์เป็นไปตามเคราะห์กรรม และรักษาด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น รักษาด้วยการไหว้ ผีขอมาเจ้าที่เจ้าทาง ใช้คาถาอาคม เป็นต้น คณะมิชชันนารีแบบติสต์ได้ช่วยรักษาโรคไข้ป่าหรือมาลาเรียด้วยยาที่ทันสมัย ผู้ป่วยจนหายจากโรค ให้เกิดความศรัทธาในพระเจ้า ชาวปกากะญอจะรู้สึกว่ายายของพระเจ้าช่วยรักษา ผู้รับเชื่อดำเนินชีวิตไม่ต้องหวาดกลัวในอำนาจของผี มีสุขภาพดีปลอดภัยจากโรคภัยไข้เจ็บ และไม่ต้องย้ายถิ่นฐานออกไป ซึ่งทำให้มี

จำนวนผู้รับเชื่อมากขึ้น จึงกล่าวได้ว่า คริสตจักรเป็นผู้เริ่มต้นการดูแลสุขภาพของชาวปกากะญอในพื้นที่อำเภอกัลยาณิวัฒนา โดยมีมิชชันนารีจะส่งหมอมารักษาพยาบาล หายมาให้ ดูแลชาวปกากะญอ เป็นคริสเตียน และพี่น้องที่ไม่ได้เป็นคริสเตียนด้วย

3. พันธกิจด้านการส่งเสริมอาชีพ คณะมิชชันนารีแบบติสต์ให้การส่งเสริมอาชีพในเรื่องการเกษตร เนื่องจากชาวปกากะญอส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านการเกษตร ได้แก่ ข้าว กาแฟ และพืชผักต่าง ๆ ชาวปกากะญอจะตั้งถิ่นฐานและโยกย้ายตามการทำไร่ ปลูกพืชผักเพื่อบริโภคในครัวเรือน และแจกจ่าย ส่วนที่เหลือจึงแบ่งขาย แต่การเดินทางลำบากทำให้การค้าขายผักไม่ดี และความรู้เรื่องเทคโนโลยีการเกษตรมีน้อยมาก และรายได้อื่น ๆ ที่เป็นรายได้เสริมจะมาจากการขายสัตว์เลี้ยง เช่น วัว ควาย ช้าง และการค้าขายเกลือ และไม้ เพื่อนำเงินมาใช้จ่ายภายในครอบครัว โดยรวมแล้วถือว่าเศรษฐกิจของหมู่บ้านที่ทำการศึกษายู่ในฐานที่ยากจน เมื่อมิชชันนารีเข้ามาประกาศพระกิตติคุณ คริสตจักรมีงบประมาณส่วนหนึ่งส่งเสริมด้านการเกษตร ช่วยซื้อหมู ผัก ไร่มาให้ชาวบ้าน การเลี้ยงวัวพันธุ์อเมริกันบรามัน และมิชชันนารีได้นำเสนอ การปลูกพืชผลต่าง ๆ ทำสวนทำไร่ เช่น กาแฟ ลิ้นจี่ เสาวรส และการเลี้ยงสัตว์ และต่อมาคริสตจักรกะเหรี่ยงแบบติสต์ เข้ามาร่วมส่งเสริมการปลูกผัก เช่น สาลี่ บัวย เป็นต้น

บทบาทของโครงการหลวงที่มีต่อพื้นที่อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า โครงการหลวงวัดจันทร์ดำเนินการพัฒนาชุมชนใน 3 ด้าน ได้แก่

1) ด้านเศรษฐกิจ การสนับสนุนการปลูกพืชต่างๆ เช่น กาแฟ พืชไร่ และปศุสัตว์และกลุ่มวิสาหกิจแม่บ้านทอผ้า การให้ความรู้ด้านการเกษตร การเพาะปลูกพืชที่เหมาะสมกับภูมิประเทศ การส่งเสริมการปลูกพืชผักและรับซื้อในราคาที่เหมาะสม ทำให้ประชาชนมีรายได้ซึ่งผลจากการส่งเสริมวิชาการภาคการเกษตรของโครงการหลวงส่งผล ดำเนินงานในรูปแบบสมาชิกโครงการ ทำให้สมาชิกมีรายได้ต่อครอบครัวสูงขึ้นเพิ่มขึ้น มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มุมมองของสมาชิกโครงการหลวงเชื่อมั่นในโครงการหลวงว่า นำสิ่งดีเข้าสู่ชุมชนของตน ทำให้มีการดำเนินชีวิตที่ดีขึ้นกว่าในอดีตที่ผ่านมา สมาชิกในโครงการสามารถพึ่งพาตนเองได้ ด้วยความพอเพียงไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน

2) ด้านสังคม การพัฒนาสังคมในกลุ่มต่าง ๆ ในพื้นที่ ด้านการศึกษา โครงการหลวงได้ทำงานร่วมกับโรงเรียนต่าง ๆ ในพื้นที่ และการอบรมให้ความรู้แก่นักเรียนและประชาชน เช่น เรื่องยาเสพติด การปลูกพืชต่างๆอย่างเหมาะสม และการช่วยเหลือโครงการสร้างพื้นฐาน เช่น การทำถนน ไฟฟ้า และประปา ในพื้นที่นำไปสู่การพัฒนาชุมชน ให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และการเดินทางสะดวกขึ้น

3) ด้านสิ่งแวดล้อม เช่น ปัญหาเรื่องน้ำถูดุแล้ง โครงการหลวงได้ดำเนินเรื่องถวายฎีกา เพื่อสร้างฝายส่งน้ำ และสนับสนุนหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับด้านสิ่งแวดล้อม

3. การสังเคราะห์นวัตกรรมสังคมและการปฏิสัมพันธ์ของพันธกิจทางสังคมของคริสตจักรกะเหรี่ยงแบบติสต์ นิการโปรเตสแตนต์ กับบทบาทของโครงการหลวง และหน่วยงานภาครัฐที่มีผลต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่

ผลการสังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่อันเป็นนวัตกรรมทางสังคมในอำเภอกัลยาณิวัฒนามุ่งตอบสนองและแก้ไขปัญหาด้านสังคมเพื่อให้คนในพื้นที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ตอบโจทย์ความต้องการทางสังคม (Social Needs)

เนื่องจากสภาพปัญหาทางสังคม เช่น ความยากจน สภาพความเป็นอยู่ที่ย่ำแย่ อยู่ห่างไกล ไม่ได้รับการศึกษา และการเข้าถึงการรักษาโรค และนำไปสู่การแก้ปัญหาต่างๆให้ดีขึ้น โดยการดำเนินงานพัฒนาชุมชนของทั้ง 3 องค์การในอำเภอกัลยาณิวัฒนา ได้แก่ คริสตจักรโปรเตสแตนต์ โครงการหลวงวัดจันทร์ และหน่วยงานภาครัฐ มีกลไกการคณะกรรมการเข้ามาร่วมพัฒนาชุมชน มุ่งเน้นการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีคณะกรรมการด้านต่างๆ หน่วยงานภาครัฐมีบทบาทช่วยเหลือและส่งเสริมดำเนินงานพัฒนาด้านต่างๆ

5. การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

พันธกิจทางสังคมเป็นการส่งเสริมคริสเตียนให้มีชีวิตที่เหมาะสมและการนำไปสู่ชีวิตที่สำแดงผลแห่งความเชื่อในพระเยซูคริสต์แก่ผู้คนในชุมชนและสังคม (ประสิทธิ์ พงศ์อุดม, 2527) การพัฒนาชุมชนคริสตียันยันศักดิ์ศรีของบุคคลและส่งเสริมการดำเนินงานของชุมชนที่จะใช้ทรัพยากรของในพื้นที่เองทั้งทรัพยากรคน คือ ผู้นำชุมชน และคนในชุมชน ทรัพยากรธรรมชาติ และทรัพยากรอื่นก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน

กระบวนการการเกิดนวัตกรรมทางสังคมเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพก็ต่อเมื่อทุกภาคส่วนต้องร่วมมือกัน สอดคล้องกับลักษณะการเกิดขึ้นของนวัตกรรมของ Alakeson, Aldrich, Goodman, Jorgensen, and Miller (2003: 77) กล่าวว่า เกิดขึ้นจากบริบทนั้น ๆ ขึ้นมาเองโดยธรรมชาติ นั้น โดยทั่วไปจะเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเล็ก ๆ น้อย ๆ ของคนจำนวน เริ่มต้นจากคริสตจักรที่มีพันธกิจทางสังคม มีชุมชนนารีและผู้นำชุมชนเกิดแรงบันดาลใจและแรงขับเคลื่อนจากภายใน เป็นพลังเชิงบวกที่มาจากแรงบันดาลใจจาก ปัญหาหรือโจทย์ทางสังคมต่าง ๆ มีชุมชนนารีเข้ามาเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพสังคมขึ้นก่อน ทั้งด้าน การศึกษา การส่งเสริมอาชีพ และสุขภาพอนามัย (ประเสริฐ ชรอยนุช, 2558)

และต่อมาโครงการหลวงเข้ามาสานต่อโดยมีบทบาทหลัก คือ การส่งเสริมความรู้ในการประกอบอาชีพ เศรษฐกิจ สังคมและโครงสร้างพื้นฐาน โครงการหลวงสามารถสร้างผลกระทบหรือข้อมูลทางวิชาการเกษตรที่ได้รับจากการจัดการความรู้ถูกการประเมินจัดเก็บสู่กระบวนการจัดทำวิจัย หรือการสกัดข้อมูลในการสร้างองค์ความรู้เพื่อให้เกิดการต่อยอดองค์ความรู้ในมูลนิธิโครงการหลวง (พิสิษฐ์ พงศาปรมัตต์ และ จิตาภา ธีรศิริกุล, 2561) สอดคล้องกับแนวคิดของ Alakeson, Aldrich, Goodman, Jorgensen, and Miller (2003: 77) ที่อธิบายว่า นวัตกรรมทางสังคมเกิดจาก องค์การไม่แสวงกำไรค่อนข้างมีความได้เปรียบภาครัฐในแง่ที่อยู่ใกล้ชิดกับพื้นที่ จึงสามารถเข้าไปออกแบบนวัตกรรมสังคมที่จะไปพัฒนาหรือแก้ปัญหาได้ตรงจุดและมีความชัดเจนถูกต้องแม่นยำ

ส่วนหน่วยงานภาครัฐมีบทบาทในการสนับสนุน เกื้อหนุนให้เกิดนวัตกรรมทางสังคมสอดคล้องกับ สอดคล้องกับแนวคิดของ Alakeson, Aldrich, Goodman, Jorgensen, and Miller (2003: 77) ที่กล่าวว่า การเกิดนวัตกรรมสังคมสามารถเกิดจากการวางแผนโดยภาครัฐเอื้อสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นกลไกการสนับสนุนผ่านคณะกรรมการและเชื่อมโยงนโยบายของรัฐไปสู่การปฏิบัติได้ ทำให้เกิดนวัตกรรมทางกรรมสังคม การบูรณาการได้ดียิ่งขึ้น ถือเป็นความสำเร็จในการแก้ปัญหาทางสังคมในอำเภอกัลยาณิวัฒนา ทั้งด้านการศึกษา ด้านสุขภาพอนามัย และด้านการส่งเสริมอาชีพ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในสังคม การพัฒนาชุมชนอย่าง

ยังยืนตามพันธกิจทางสังคมของคริสตจักรโปรเตสแตนต์ในอำเภอกัลยาณิวัฒนา โครงการหลวงวัดจันทร และหน่วยงานภาครัฐ

นวัตกรรมทางสังคมในอำเภอกัลยาณิวัฒนามุ่งตอบสนองและแก้ไขปัญหาทางสังคมเพื่อให้คนในพื้นที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ตอบโจทย์ความต้องการทางสังคม (Social Needs) สอดคล้องกับแนวคิดของ Geoff Mulgan ได้อธิบายว่านวัตกรรมสังคมว่าเกิดจากแรงจูงใจที่จะมุ่งสนองความต้องการของสังคม และส่วนมากได้รับการพัฒนาและแพร่กระจายโดยองค์การที่มีความมุ่งมั่นหมายเพื่อสังคมเป็นหลัก ก่อให้เกิดรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคมแบบใหม่ระหว่างกลุ่มที่แยกกันอยู่ ซึ่งมีผลอย่างมากต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง

นอกจากนี้ การดำเนินงานพัฒนาชุมชนดังกล่าวสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาของสหประชาชาติ (United Nation) กับเป้าหมาย 15 ข้อ ได้แก่

ด้านการศึกษา สอดคล้องกับ 1 เป้าหมาย ได้แก่ เป้าหมายที่ 4 Quality Education สร้างหลักประกันให้การศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมและครอบคลุม และส่งเสริมโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับทุกคน คริสตจักรได้จัดตั้งโรงเรียนสหมิตรวิทยาขึ้นเพื่อให้ลูกหลานคริสเตียนได้รับการศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีเป็นศูนย์กลางรวบรวมข้อมูลข่าวสารความรู้ของชุมชนที่จะนำไปสู่การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้สำหรับประชาชนในชุมชน เป็นแหล่งเสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้ การถ่ายทอด การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การสืบทอดภูมิปัญญา วัฒนธรรม ค่านิยม และเอกลักษณ์ของชุมชน

ด้านสุขภาพอนามัย สอดคล้องกับ 2 เป้าหมาย ได้แก่ เป้าหมายที่ 1: No Poverty ขจัดความยากจนทุกรูปแบบในทุกพื้นที่ คริสตจักรและโครงการหลวงให้ความรู้แก่ประชาชน ในการเพาะปลูกพืช เพื่อการบริโภคและขาย สร้างรายได้ และสามารถพึ่งพาตนเองได้ เป้าหมายที่ 3 : Good Health and Well Being สร้างหลักประกันให้คนมีชีวิตที่มีคุณภาพ และส่งเสริมสุขภาวะที่ดีของคนทุกเพศทุกวัย หน่วยงานภาครัฐในอำเภอกัลยาณิวัฒนาจัดตั้งโรงพยาบาลประจำอำเภอ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทั้ง 3 ตำบล และมีอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้านเพื่อดูแลสุขภาพประชาชน

ด้านการส่งเสริมอาชีพ สอดคล้องกับ 3 เป้าหมาย ได้แก่ เป้าหมายที่ 2 : Zero Hunger ขจัดความหิวโหย บรรลุเป้าความมั่นคงทางอาหาร ปรับปรุงโภชนาการ และสนับสนุน การทำเกษตรกรรมอย่างยั่งยืน สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอกัลยาณิวัฒนามีการส่งเสริมความมั่นคงทางอาหาร การให้ความรู้ทำการเกษตรแบบยั่งยืน เช่น โครงการโคก หนอง นา เป็นต้น เป้าหมายที่ 7 : Affordable and Clean Energy สร้างหลักประกันให้ทุกคนสามารถเข้าถึงพลังงานสมัยใหม่ในราคาที่ย่อมเยา และยั่งยืน สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอกัลยาณิวัฒนามีการให้ความรู้การใช้พลังงานแสงอาทิตย์ใช้โซลาร์เซลล์แปรรูปผลผลิตของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เป้าหมายที่ 8 : Decent Work and Economic Growth ส่งเสริมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืน และครอบคลุม และการจ้างงานเต็มอัตรา และงานที่มีคุณค่าสำหรับทุกคน โครงการหลวงวัดจันทรรับซื้อผลผลิตทางการเกษตรของสมาชิกในราคาที่เป็นธรรม และจัดจำหน่ายภายใต้ตราสินค้าโครงการหลวง ทำให้เกิดการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจในพื้นที่ และหน่วยงานภาครัฐจัดจ้างเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นคนในพื้นที่ทำงานในหน่วยงานต่าง ๆ และ เป้าหมายที่ 12 : Responsible Consumption and Production สร้างหลักประกันให้มีแบบแผนการบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน โครงการหลวงวัดจันทรและสำนักงานพัฒนาชุมชนมีโครงการสร้างความมั่นคงทางอาหาร

ให้แก่ประชาชนและหัวหน้าส่วนราชการ เพื่อการบริโภคในครัวเรือนและการพัฒนาพืชผลใหม่ที่เป็นที่ต้องการของตลาดในปัจจุบัน

ด้านสังคม สอดคล้องกับ 6 เป้าหมาย ได้แก่ เป้าหมายที่ 5: Gender Equality บรรลุความเท่าเทียมระหว่างเพศ และเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สตรีและเด็กหญิง สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอگیยาณีพัฒนามีการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้า คริสตจักรมีกลุ่มสตรีคริสตจักรเป้าหมายที่ 6: Clean Water and Sanitation สร้างหลักประกันให้มีน้ำใช้ และมีการบริหารจัดการน้ำและการสุขาภิบาลอย่างยั่งยืนสำหรับทุกคน ที่ว่าการอำเภอگیยาณีพัฒนาดำเนินงานพัฒนาระบบน้ำประปา การจัดทำฝายร่วมกับโครงการหลวงวัดจันทร์ เพื่อให้ประชาชนได้บริโภคน้ำสะอาดและมีน้ำใช้ในช่วงฤดูแล้ง เป้าหมายที่ 9: Industry, Innovation and Infrastructure สร้างโครงสร้างพื้นฐานที่มีความต้านทานและยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ครอบคลุมและยั่งยืน และส่งเสริมนวัตกรรม การก่อตั้งโครงการหลวงวัดจันทร์ทำให้เกิดสร้างโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่ทั้ง ถนน ไฟฟ้า ประปา เพื่อใช้ในการดำเนินงานและการขนส่งสินค้า และที่ว่าการอำเภอگیยาณีพัฒนามีบทบาทอำนวยความสะดวกในการประสานงานและดูแลกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสร้างโครงสร้างพื้นฐาน เป้าหมายที่ 10: Reduced Inequality ลดความเหลื่อมล้ำ ไม่เท่าเทียม ชาวปากาเกะอยู่ในอำเภอگیยาณีพัฒนา อดีตถือเป็นชายขอบ หากไกลความเจริญ เมื่อมีชนนารีเข้ามาพัฒนาชุมชน ให้ความรู้ การเกษตร การเข้าถึงการศึกษาและโครงการหลวงวัดจันทร์และหน่วยงานภาครัฐสานต่อการพัฒนา สร้างโอกาสในการหารายได้ การเข้าถึงการบริการสาธารณสุข และการศึกษามีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โรงเรียนตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงมัธยมศึกษาในพื้นที่ เป้าหมายที่ 11: Sustainable Cities and Communities ทำให้เมืองและการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์มีความปลอดภัย ความต้านทานและยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างครอบคลุมและยั่งยืน ปัจจุบัน อำเภอگیยาณีพัฒนามีความพร้อมด้านระบบสาธารณูปโภคและการคมนาคมขั้นพื้นฐาน และมีสวัสดิการสังคม ต่างๆ รองรับ ดังนั้น การทำให้ประชาชนอยู่อาศัยอย่างคุณภาพ มีสภาพแวดล้อมที่ดี มีความปลอดภัย และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และเป้าหมายที่ 16: Peace Justice and Strong Institution สนับสนุนสังคมที่สงบสุข และครอบคลุมสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน จัดให้มีการเข้าถึงความยุติธรรมสำหรับทุกคน และสร้างสถาบันที่มีประสิทธิภาพมีความรับผิดชอบและมีความครอบคลุมในทุกระดับ ความร่วมมือขององค์กรทั้ง 3 องค์กรได้แก่ คริสตจักร โครงการหลวง และหน่วยงานภาครัฐสามารถบูรณาการการทำงานได้อย่างสอดคล้องประสานกันได้ดี ไม่มีความขัดแย้ง ทำให้การดำเนินงานพัฒนาชุมชนในด้านต่าง ๆ สามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับ 2 เป้าหมาย ได้แก่ เป้าหมายที่ 13 :Take urgent action to combat climate change and its impacts ดำเนินการอย่างเร่งด่วนเพื่อต่อสู้กับสภาวะการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบ ที่ว่าการอำเภอگیยาณีพัฒนามีการจัดทำฝายเพื่อใช้น้ำในฤดูแล้ง และ เป้าหมายที่ 15: Life on Land ปกป้อง พันธุ์ และส่งเสริมการใช้ระบบนิเวศบนบกอย่างยั่งยืน การบริหารจัดการป่าไม้ที่ยั่งยืน การต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย หยุดยั้งการเสื่อมโทรมของดินและฟื้นฟูสภาพดินและหยุดยั้งการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ ตามวิถีชนเผ่าชาวปากาเกะภูมิทัศน์ไม้ประจำตัวที่จะแต่ละคนดูแลตั้งแต่เกิดจนกระทั่งเสียชีวิต ตอนเกิดมีจะเอารกเกิดไปไว้ที่ต้นไม้ ถ้าเจ็บป่วยจะต้องดูที่ต้นไม้ว่าเป็นอะไรไหม ชาวปากาเกะอนุรักษ์ธรรมชาติเป็นวิถีชีวิต

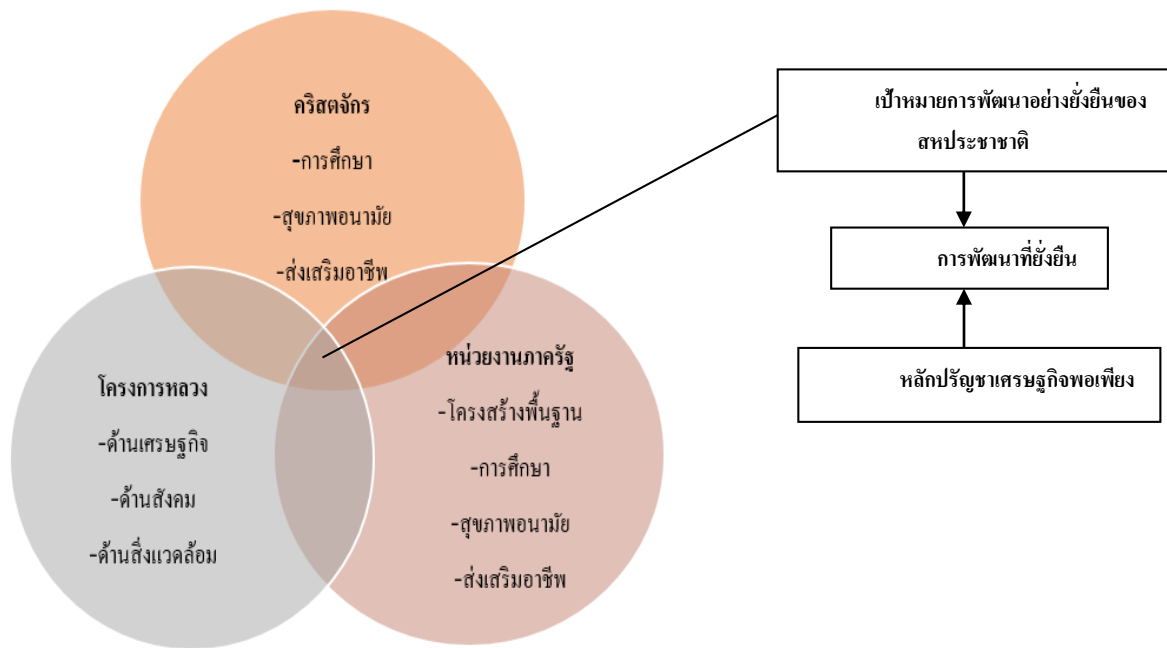
สำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืนในประเทศไทยพิจารณาจากความสอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามในการจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ได้มีการน้อมนำหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9-11 ยึดหลัก “การพัฒนาที่ยั่งยืน” และยึด “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” พบว่า การดำเนินงานพัฒนาชุมชนในอำเภอกัลยาณิวัฒนามีความสอดคล้องกับหลักการ 3 ประการ ดังนี้

1) ความมีเหตุผล การดำเนินงานพัฒนาชุมชนในอำเภอกัลยาณิวัฒนาของทั้ง 3 องค์กรเป็นการให้ความรู้แก่ประชาชนผ่านการอบรมและโครงการต่าง ๆ เพื่อให้มีความรู้ในการดำรงชีวิตประกอบอาชีพได้อย่างถูกต้อง เพราะความมีเหตุผลจะเกิดขึ้นได้ ต้องอาศัยการสั่งสมความรู้และประสบการณ์อย่างต่อเนื่อง การปฏิบัติงานหรือการดำเนินชีวิตตั้งอยู่บนพื้นฐานของความรู้เหตุและผล

2) ความพอประมาณ การดำรงชีวิตเหมาะสมกับฐานะของตนเอง สังคม สิ่งแวดล้อม รวมทั้งวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่น ต้องไม่เบียดเบียน ตนเองและผู้อื่น โดยชาวปกากะญอดำรงชีวิตตามวิถีของตน เช่น การปลูกพืชผักเพื่อบริโภคในครัวเรือน การปลูกพืชผักเหมาะสมกับสภาพภูมิศาสตร์การลงแขกปลูกข้าว เป็นต้น การดำเนินชีวิตพออยู่ พอกิน พึ่งตนเอง ควบคู่กับการสนับสนุนจากองค์กรทั้ง 3 องค์กรให้ประชาชนอยู่ดีกินดี

3) การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลง ด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมได้ ทั้ง 3 องค์กรมีบทบาทสำคัญในการวางแผนและการป้องกันความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงต่างๆ มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โครงการต่าง ๆ คำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ สร้างภูมิคุ้มกันในตัวผ่านการให้ความรู้และการพัฒนาศักยภาพคนให้รู้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง เช่น โครงการความมั่นคงทางอาหาร โครงการแปรรูปผ้าทอ โครงการทำฝายหน้าแล้ง เป็นต้น

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดที่อธิบายถึงองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน ได้แก่ คริสตจักร กะเหรี่ยงแบ็บติสต์ นิการโปรเตสแตนต์ โครงการหลวงวัดจันทร์ และหน่วยงานภาครัฐโดยเป้าหมายเพื่อการพัฒนาชีวิตของชาว ปกากะญอ และสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาของสหประชาชาติและหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังปรากฏในแผนภาพที่ 1 ด้านล่างนี้

แผนภาพที่ 1 แสดงนวัตกรรมทางสังคมของอำเภอกัลยาณิวัฒนา

6. บทสรุป

การพัฒนาที่เกิดขึ้นในอำเภอกัลยาณิวัฒนาตั้งแต่การเข้ามาของของมิชชันนารีที่ได้ดำเนินพันธกิจทางสังคม 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการศึกษา ด้านสุขภาพอนามัย และด้านการส่งเสริมอาชีพ ซึ่งเป็นความจำเป็นพื้นฐานของมนุษย์ ทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นระดับหนึ่ง ต่อมาโครงการหลวงและหน่วยงานภาครัฐเข้ามาสานต่อพันธกิจดังกล่าว ทำให้มีระบบองค์กรทางสังคมที่ในเชิงบูรณาการเพื่อการพัฒนาอย่างองค์รวม มีระบบการพัฒนาคนด้วยการให้การศึกษา การพัฒนาเศรษฐกิจที่มั่นคงมากขึ้น จนกระทั่งปัจจุบันการพัฒนาที่เกิดขึ้นไม่จำเป็นต้องพึ่งพาความช่วยเหลือจากภายนอก ประชาชนมีความรู้และรู้จักใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างรู้คุณค่าเพื่อนำไปสู่ การเจริญเติบโตของชุมชนได้ โดยคนในชุมชนเอง เช่น การสานต่อพันธกิจของคริสตจักรโดยลูกหลานคริสตจักรที่กลับมาทำหน้าที่เป็นศิษยาภิบาล เจ้าหน้าที่ภาครัฐและเจ้าหน้าที่โครงการหลวงเป็นชาวปกากะญอในพื้นที่ เป็นต้น

ตาราง 1 สรุปการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนของ 3 องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน

องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน	พันธกิจทางสังคม/บทบาท	ชุมชนในอดีต	ชุมชนในปัจจุบัน
คริสตจักร	การศึกษา สุขภาพอนามัย การส่งเสริมอาชีพ	-มีภาษาของตน ไม่สามารถสื่อสารภาษาไทยได้ เข้าไม่ถึงการศึกษา -ชาวปกากะญอเชื่อว่าการเจ็บป่วยเกิดจากผี และใช้ยาสมุนไพร คาถาอาคมรักษาโรค -ความรู้น้อยและนิยมปลูกพืชเพื่อบริโภคในครอบครัว	-มีโรงเรียนสหมิตรวิทยา ก่อตั้งโดยคริสตจักร
โครงการหลวงวัดจันทร์	เศรษฐกิจ สังคมโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งแวดล้อม	-การทำมาหากินในลำบาก รายได้น้อย -การเดินทางลำบาก ไม่มีไฟฟ้า -การตัดไม้ และทำไร่เลื่อนลอย	-นำพืชผักที่ปลูกขายให้โครงการหลวงรายได้ และคุณภาพชีวิตดีขึ้น -การเดินทางสะดวกมากขึ้น การสร้างฝาย

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย เนื่องจากข้อค้นพบจากผลการวิจัย พบประเด็นที่ควรพัฒนา คือ การดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานภาครัฐกับประชาชนที่นับถือศาสนาคริสต์ในอำเภอกัลยาณิวัฒนาสอดคล้องกัน จากผลการศึกษา พบความต้องการของชาวปกากะญอที่ต้องการสืบต่อพันธกิจทางสังคมต่อไป ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐในระดับและหน่วยงานระดับท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลต้องทบทวนบริบทด้านชาติพันธุ์ ความหลากหลายทางศาสนา ความต้องการของประชาชน รวมไปถึงการผสมผสานรูปแบบการดำเนินงานให้สอดคล้องกับรูปแบบการบริหารงานของคริสตจักร เพื่อบูรณาการนโยบายจากส่วนกลางเข้ากับบริบทของพื้นที่ คณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นด้วยการประยุกต์ใช้กลไกของคริสตจักร เช่น คณะทำงานคริสตจักรด้านการเกษตร ด้านการศึกษา เป็นต้น เข้ามาร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อให้แผนพัฒนาท้องถิ่นสามารถพัฒนา แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นได้ การดำเนินงานของทั้ง 3 หน่วยงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

สำหรับภารกิจของโครงการหลวงนอกจากเป็นหน่วยงานที่ให้ความรู้ การเสริมสร้างอาชีพให้กับสมาชิกของโครงการหลวง ยังดำเนินการกิจด้านการพัฒนาสังคม คือ การช่วยเหลือดูแลเยาวชนที่ติดยาเสพติด ดังนั้น

การบูรณาการระหว่างหน่วยงานภาครัฐที่มีภารกิจด้านการพัฒนาสังคมอย่างเป็นระบบ เช่น สถานีตำรวจภูธร สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเกลียววัฒนา ควรทำงานให้สอดคล้องร่วมกันหน่วยงานภาครัฐในระดับภูมิภาค และระดับท้องถิ่นควรจัดทำแผนพัฒนาสอดคล้องกับสิ่งที่โครงการหลวง คริสตจักร ได้ดำเนินงานมาแต่เดิม เพื่อขยายผลอย่างยั่งยืน

7. เอกสารอ้างอิง

- ประสิทธิ์ พงศ์อุดม. (2527). *ประวัติศาสตร์คริสต์ศาสนาในเชียงใหม่*. เชียงราย : ฝ่ายประวัติศาสตร์ หน่วยงานจดหมายเหตุประวัติศาสตร์และวิจัย สภาคริสตจักรในประเทศไทย.
- ปรเมศวร์ ชรอยนุช. (2558). แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์ตามแนวคริสต์ศาสนิกายโปรเตสแตนต์. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิสิษฐ์ พงศาปรมัตต์ และ จิตภา ธิริศิริกุล (2561). รูปแบบประสิทธิผลการจัดการความรู้ของมูลนิธิโครงการหลวงในการพัฒนาพื้นที่เขตภาคเหนือของประเทศไทย. (วิทยานิพนธ์ดุขบัณฑิต สาขาการจัดการ มหาวิทยาลัยสยาม: มหาวิทยาลัยสยาม.
- มาลี สิทธิเกรียงไกร, ประสิทธิ์ สปิธิชา, และปนัดดา บุญยสาระนัย. (2557). *โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษชาติพันธุ์แบบมีส่วนร่วม: กรณีศึกษาอำเภอเกลียววัฒนา จังหวัดเชียงใหม่*. ศูนย์ศึกษาชาติพันธุ์และการพัฒนา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุภาพ สิทธิคงตั้ง. (2564). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบุกเบิกคริสตจักรในเครือคริสตจักรแอมหลวง. การค้นคว้าอิสระ*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคริสต์ศาสนศาสตร์). วิทยาลัยพระคริสต์ ธรรมแมคกิลวารี มหาวิทยาลัยพายัพ: มหาวิทยาลัยพายัพ.
- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. (2565). ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงวัดจันทร์. สืบค้น 25 กุมภาพันธ์ 2565 จาก <http://www.rdpb.go.th/TH/>
- Alakeson, V., Aldrich, T., Goodman, J., Jorgensen, B., & Miller, P. (2003) *Social responsibility in the information society. final report digital europe: e-business and sustainable development*. Lund, Sweden: Lund University.
- Geoff Mulgan, Simon Tucker, Rushanara Ali, and Ben Sanders. (2007). *Social innovation what it is, why it matters and how it can be accelerated* The Young Foundation. London: The Basingstoke Press.

วารสารปรัชญาปริทรรศน์

JOURNAL OF PHILOSOPHICAL VISION

ISSN: 1513-6620 (Print) × ISSN: 2773-9643 (Online)

<https://so05.tci-thaijo.org/index.php/phiv/index>

Research Article

DOI: 10.14456/jpv.2023.23

ฝายแกนดินซีเมนต์ : นวัตกรรมสังคมเพื่อลดปัญหาความยากจน Soil Cement Weir: Social Innovation for Reducing Poverty Problems

สุกษม สุขเกษม¹, สังคิต พิริยะรังสรรค์^{2*}

Suksom Sukasam¹, Sungsit Piriya-rangsarn^{2*}

ARTICLE INFO

Name of Author:

1. สุกษม สุขเกษม

วิทยาลัยนวัตกรรมสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต,
ประเทศไทย

Suksom Sukasam

College of Social Innovation, Rangsit
University, Thailand.

Email: suksom.sukasam.ss@gmail.com

Corresponding Author:

2. สังคิต พิริยะรังสรรค์

อาจารย์ประจำ วิทยาลัยนวัตกรรมสังคม
มหาวิทยาลัยรังสิต, ประเทศไทย

Sungsit Piriya-rangsarn

College of Social Innovation, Rangsit
University, Thailand.

Email: sungsit.p@rsu.ac.th

คำสำคัญ:

ฝายแกนดินซีเมนต์; นวัตกรรมสังคม; ความ
ยากจน

Keywords:

Soil-Cement Core Weir; Social
Innovation; Poverty

Article history:

Received: 24/11/2022

Revised: 8/12/2022

Accepted: 15/10/2023

Available online: 29/10/2023

How to cite:

Sukasam, S. & Piriya-rangsarn, S. (2023).
Soil Cement Weir: Social Innovation for
Reducing Poverty Problems. *Journal of
Philosophical Vision* 28 (2), 23-37 .

ABSTRACT

This research is a qualitative study with the following objectives: To investigate the situation, problems, and solutions related to water scarcity in agriculture in Thailand from the past to the present. To study the management of small-scale water sources using cement ring wells. To examine power relationships in cement ring well construction among community members, between communities, and between the government and communities. To assess the outcomes of cement ring well construction in reducing community poverty. Data was collected through document research, related articles, field studies, in-depth interviews, group discussions, and participatory observations.

The research findings indicate that water scarcity in Thai agriculture is primarily caused by irregular rainfall and changes in the watershed's environmental system. Collaboration between government agencies, private sector, civil society, and communities is crucial for addressing this issue. The use of cement ring wells has proven to be an efficient solution, helping communities maintain a year-round water supply while demonstrating durability and cost-effectiveness. The success of cement ring well construction relies on decision-making and collaboration among community members and their relationship with both neighboring communities and government authorities. Implementing cement ring wells has reduced poverty in these communities by increasing income, decreasing debts, and improving overall living conditions due to consistent access to water throughout the year. Policy recommendations include decentralizing decision-making and resource-sharing with communities, providing support for information, knowledge, and modern technology while respecting local wisdom. This approach would enhance the efficiency of water management. It is essential to strengthen community self-reliance and promote a sufficiency economy philosophy. If the government makes cement ring well technology a national policy, it could significantly alleviate water scarcity for agricultural purposes, ultimately reducing poverty.

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยคือ 1) เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัญหา และการแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำในการทำเกษตรกรรมในประเทศไทยจากอดีตสู่ปัจจุบัน 2) เพื่อศึกษาการจัดการแหล่งน้ำขนาดเล็ก ด้วยนวัตกรรมฝายแกนดินซีเมนต์ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงอำนาจด้านการจัดทำฝายแกนดินซีเมนต์ระหว่างสมาชิกในชุมชน ระหว่างชุมชน และภาครัฐกับชุมชน และ 4) เพื่อศึกษาผลลัพธ์จากการทำฝายแกนดินซีเมนต์กับการลดปัญหาความยากจนของชุมชน โดยเก็บข้อมูลจากการค้นคว้าเอกสาร บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและเก็บข้อมูลจากการศึกษาภาคสนาม ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม

ผลลัพธ์ของการวิจัยนี้พบว่า ปัญหาขาดแคลนน้ำในการทำเกษตรกรรมในประเทศไทยเกิดจากปัญหาการขาดฝนตามฤดูกาลและการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศในลุ่มน้ำ ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เอกชน สังคม และชุมชนเป็นสิ่งสำคัญในการแก้ปัญหา การใช้นวัตกรรมฝายแกนดินซีเมนต์ในการจัดการน้ำขนาดเล็กเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพ โครงสร้างเหล่านี้ช่วยลดอัตราการไหลของน้ำและช่วยให้ชุมชนมีน้ำใช้งานได้ตลอดปี และมีความทนทานและมีความคุ้มค่า ความสำเร็จในการใช้ฝายแกนดินซีเมนต์ที่ตัดสินใจและการร่วมมือระหว่างสมาชิกในชุมชน ระหว่างชุมชน และภาครัฐกับชุมชนเกิดขึ้นโดยมีความสำคัญ ความมุ่งมั่นของผู้นำชุมชนและการร่วมมือสำคัญ การใช้ฝายแกนดินซีเมนต์มีผลในการลดความยากจนของชุมชน โดยเพิ่มรายได้ ลดหนี้สิน และปรับปรุงคุณภาพชีวิต โดยมีน้ำใช้งานตลอดปี การวิจัยนี้มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเช่นการกระจายอำนาจในการตัดสินใจและการแบ่งปันทรัพยากรกับชุมชน และการสนับสนุนข้อมูล องค์ความรู้ และเทคโนโลยีใหม่เพื่อให้การจัดการแหล่งน้ำเป็นต้น

1. บทนำ

จากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เมื่อ 17 มีนาคม 2529 ที่ว่า “...หลักสำคัญว่าต้องมีน้ำ น้ำบริโภคและน้ำใช้ น้ำเพื่อการเพาะปลูก เพราะชีวิตอยู่ที่นั่น ถ้ามีน้ำคนอยู่ได้ ถ้าไม่มีน้ำ คนอยู่ไม่ได้ ไม่มีไฟฟ้า คนอยู่ได้ แต่ถ้ามีไฟฟ้าไม่มีน้ำคนอยู่ไม่ได้...” ประกอบกับสังคมไทยประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม ทรัพยากรน้ำจึงมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต โดยเฉพาะการทำเกษตรกรรม ซึ่งที่ผ่านมากว่า 20 ปี เกษตรกรไทยพบกับปัญหาทั้งน้ำแล้ง และน้ำท่วมมาโดยตลอด เนื่องจากการปลูกพืชเชิงเดี่ยวเพื่อการส่งออก จึงมีการขยายพื้นที่ทำการเกษตรด้วยการตัดไม้ทำลายป่า และส่งผลต่อระบบการเก็บกักน้ำตามธรรมชาติของป่าไม้ แม้ว่าภาครัฐได้แก้ปัญหาและจัดการน้ำด้วยระบบชลประทาน แต่พบว่าพื้นที่ทำการเกษตรเพียงประมาณร้อยละ 20 ที่อยู่ในเขตรบบชลประทาน ส่วนที่เหลืออีกประมาณร้อยละ 80 ต้องอาศัยน้ำฝนเป็นแหล่งน้ำในการทำเกษตรกรรม และในปัจจุบันเกิดการผันแปรของสิ่งแวดล้อมเนื่องจากภาวะโลกร้อน แหล่งน้ำฝนจึงมีผันแปร การทำการเกษตรจึงพบกับความเสี่ยงในระดับสูง (สังคีต พิริยะรังสรรค์ และ สรชิต สุจิตต์ พิธีกรโดย ณรงค์ฤทธิ์, 2565)

นอกจากนี้พบว่าเกษตรกรทั้งในและนอกเขตชลประทานที่มีอาชีพหลักคือการทำเกษตรประสบกับปัญหาความยากจน โดยเกษตรกรในเขตชลประทานมีหนี้สินจากต้นทุนการผลิตที่สูง เนื่องจากขาดความรู้ในการใช้ปัจจัยการผลิตที่เหมาะสมและราคาถูก ส่วนเกษตรกรนอกเขตชลประทานยังได้รับผลกระทบมากขึ้น เนื่องจากปัจจัยการเพาะปลูกที่สำคัญคือ น้ำ มีไม่เพียงพอหรือบางครั้งมากเกินไปจนทำลายพืชผล อีกทั้งกลุ่มนอกระบบชลประทานมีจำนวนมากกว่ากลุ่มแรกเกือบสี่เท่าตัว ความเดือดร้อนจากความยากจนจึงกระจายไปทุกหย่อมหญ้าทั่วประเทศ คณะกรรมการการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ วุฒิสภา ตระหนักในความสำคัญ

ในการแก้ปัญหาความยากจนของประชาชนภาคการเกษตรที่ไม่มีแหล่งน้ำหรือเกษตรกรนอกระบบชลประทานซึ่งเป็นกลุ่มคนส่วนใหญ่ของประเทศ จึงตั้งคำถามว่าทำอย่างไรจะทำให้กลุ่มคนดังกล่าวเข้าถึงน้ำเพื่อทำการเกษตรอันเป็นอาชีพหลักตั้งแต่บรรพชน จากการค้นหาคำตอบด้วยการรับฟังข้อเสนอแนะจากประชาชนและองค์กรท้องถิ่นทุกภาคทั่วประเทศ จึงได้คำตอบว่า “ต้องทำแหล่งน้ำขนาดเล็กในระดับครัวเรือนและชุมชนเพื่อให้มีน้ำใช้ตลอด 365 วัน” ร่วมกับการลดการทำเกษตรเชิงเดี่ยว เปลี่ยนมาทำเกษตรผสมผสานแทน ผลลัพธ์คือ ความยากจนจะลดลง คนไทยส่วนใหญ่มีความสุข จากการมีคุณภาพชีวิตที่ดี ความเหลื่อมล้ำทางด้านเศรษฐกิจและสังคมระหว่างคนไทยด้วยกันจะลดน้อยลง (สังคีต พิริยะรังสรรค์, สัมภาษณ์, 11 พฤษภาคม 2565)

ภัทรพล ฦ หนองคาย วิศวกรและผู้อำนวยการโครงการก่อสร้างสำนักชลประทานที่ 6 รวมทั้งผู้อำนวยการศูนย์ปฏิบัติการบรรเทาภัยอันเกิดจากน้ำ ได้นำแนวทางสร้างนวัตกรรมที่เรียบง่าย ใช้งบประมาณจำนวนน้อย แต่ส่งผลประโยชน์อันดีต่อคนส่วนใหญ่ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 อาทิจ ฝนเทียม กังหันชัยพัฒนาลดปัญหาน้ำเสีย แนวคิดการกักเก็บน้ำแบบแก้มลิง การแก่งดิน การใช้หญ้าเพื่อป้องกันการพังทลายของหน้าดิน เป็นต้น ได้คิดค้นนวัตกรรมการจัดการแหล่งน้ำขนาดเล็กมายาวนานถึงสามสิบปี โดยนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องฝายดินมาใช้และปิดจุดอ่อนของความไม่คงทนด้วยการผสมดินกับซีเมนต์ และทำแก้มลิงให้เก็บน้ำอยู่บริเวณชุมชนนั้น ๆ ด้วยการใช้ความรู้ทางวิศวกรรมสมัยใหม่ ก่อซีเมนต์ให้ลึกลงใต้ดิน และกว้างออกเป็นปีก ขวาและซ้าย น้ำในแก้มลิงที่เก็บไว้จะซึมซับไปทั่วบริเวณยาวหลายสิบกิโลเมตร ส่งผลให้เกิด ดินชุ่มน้ำ และลดความเค็มของดินจากการมีน้ำไปเจือปน นวัตกรรมนั้นคือ ฝายแกนดินซีเมนต์ หรือฝายดินซีเมนต์นั่นเอง (ภัทรพล ฦ หนองคาย, สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2565) และในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2562 ประชาชนจังหวัดขอนแก่นเกิดความเดือดร้อนจากปัญหาภัยแล้ง ศูนย์ปฏิบัติการบรรเทาภัยจากน้ำร่วมมือกับนายกและปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลศรีบุญเรือง วรโชติ กล่อมจิต และชาวชุมชนท่าม่วง กุดหล่ม ตำบลศรีบุญเรือง อำเภอนบพิตำ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีแม่น้ำชีที่กำลังแห้งลงเรื่อย ๆ ไหลผ่าน ดังนั้นศูนย์ฯ วางแผนนำนวัตกรรมจัดการแหล่งน้ำขนาดเล็กด้วย “ฝายแกนดินซีเมนต์” กั้นลำน้ำชี โดยมีชุมชนกว่า 1000 ครัวเรือนที่ได้รับผลกระทบจากภัยแล้ง ได้ออกแรงกายช่วยกันทำฝายๆ เพื่อให้มีน้ำใช้จนกว่าจะถึงฤดูฝนปีถัดไป แต่กลับให้ประโยชน์แก่ประชาชนริมฝั่งและโดยรอบแม่น้ำชีไหลผ่านมากกว่าที่ตั้งเป้าไว้ อีกทั้งระยะเวลาใช้ประโยชน์ก็ยาวนานกว่าที่คาดการณ์ จึงได้กลายเป็นการจัดการน้ำแบบ “ศรีบุญเรืองโมเดล” ที่กระจายความรู้ไปทั่วประเทศ

กว่า 100 กว่าแห่ง แต่ว่าการดำเนินการก่อสร้างดังกล่าวจะประสบผลสำเร็จ ต้องผ่านการพิจารณาของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องมากมาย ทั้งให้การสนับสนุนและคัดค้าน เนื่องจากเป็นนวัตกรรมที่ยังไม่ได้มีการรับรองผลทางวิชาการ จึงมีปรากฏการณ์ความสัมพันธ์เชิงอำนาจในแต่ละส่วนทั้งภาครัฐด้วยกัน ภาครัฐกับชุมชน ชุมชนกับชุมชน และแม้แต่สมาชิกในชุมชนด้วยกัน ซึ่งก็สะท้อนให้เห็นความจริงที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานดังกล่าว อย่างไรก็ตาม “ฝายแกนดินซีเมนต์” ก็ได้ช่วยให้ชุมชนศรีบุญเรือง รอดพ้นจากภัยแล้งมาได้ ทำให้ชุมชนใกล้เคียง คือชุมชนท่านางแนว ได้มาศึกษาดูงานการจัดการแหล่งน้ำ แล้วนำไปปรับใช้ให้เหมาะกับสภาพพื้นที่ที่เป็นลำน้ำขนาดเล็ก “ผลที่เกิดขึ้นจึงเปรียบเป็นแสงเทียนที่ส่องทางให้ ส่งผลประโยชน์ต่อชาวชุมชนมากขึ้น” ปรากฏการณ์ที่เกินคาดคือ การอุ้มน้ำไว้ใต้ดิน โดยการทำงานของฝายแกนดินซีเมนต์ ทำให้และลดความเค็มสามารถปลูกพืชอย่างที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน (โกมิพ ขอดคำ, สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2565)

ปัจจุบันมีการขยายพื้นที่การสร้างฝายฯ ในภาคเหนือรวม 43 แห่ง คือจังหวัดอุดรธานี 1 แห่ง ลำปาง 1 แห่ง แพร่ 13 แห่ง น่าน 8 แห่ง พะเยา 13 แห่ง กำแพงเพชร 2 แห่ง เพชรบูรณ์ 5 แห่ง ภาคอีสานรวม 88 แห่ง คือ จังหวัดขอนแก่น 39 แห่ง จังหวัดชัยภูมิ 45 แห่ง จังหวัดร้อยเอ็ด 3 แห่ง จังหวัดมุกดาหาร 1 แห่ง รวมทั้งการให้ความรู้การสร้างฝายแกนดินซีเมนต์พร้อมการสาธิต โดยดำเนินการร่วมกับหน่วยราชการ และองค์กรภาคประชาชนรวมทั้งจัดตั้งเครือข่ายการใช้ฯ แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ในการทำงานซึ่งกันและกัน

จากข้อมูลข้างต้นทำให้ผู้วิจัยซึ่งศึกษาในวิทยาลัยนวัตกรรมการทางสังคม สนใจสิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ จึงสนใจศึกษาในนวัตกรรมฝายแกนดินซีเมนต์ในพื้นที่ต้นแบบแตกต่างกันทั้งสองแบบ ทั้งที่ก่อสร้างในแม่น้ำขนาดใหญ่ และก่อสร้างจากแหล่งน้ำขนาดเล็กในชุมชน ว่ามีวิธีคิดและการจัดการอย่างไร ส่งผลต่อการเพาะปลูกของชุมชนโดยรอบอย่างไร และช่วยลดปัญหาความยากจนหรือไม่ ตลอดจนคุณภาพชีวิตก่อนและหลังสร้างฝายแกนดินซีเมนต์เหมือนหรือแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

อย่างไรก็ตามนวัตกรรมฝายแกนดินซีเมนต์ หรือฝายแกนดินซีเมนต์ นับว่าเป็นเรื่องใหม่ในสังคมไทย การเปลี่ยนแปลงเริ่มตั้งแต่ความคิดของผู้ที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐส่วนกลาง ภาครัฐส่วนท้องถิ่น หรือแม้แต่ชุมชนเอง ย่อมแตกต่างกัน อันส่งผลต่อการดำเนินการทั้งในส่วนสนับสนุนและส่วนดำเนินการ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาถึงความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างสมาชิกในชุมชนด้วยกัน ชุมชนกับชุมชน และภาครัฐกับชุมชน ว่ามีการสนับสนุน ฉะฉาน ไม่สนับสนุน และขัดขวางหรือไม่ อย่างไร เพื่อสรุปเป็นบทเรียนเสนอในการแก้ไขนโยบายระดับชาติต่อไป

2..วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1.เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัญหาและการแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำในการทำเกษตรกรรมของประเทศไทยจากอดีตสู่ปัจจุบัน

2.2.เพื่อศึกษาการจัดการแหล่งน้ำขนาดเล็กด้วยนวัตกรรมฝายแกนดินซีเมนต์

2.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงอำนาจด้านการจัดทำฝ่ายแกนดินซีเมนต์ระหว่างสมาชิกในชุมชน ระหว่างชุมชนและภาครัฐกับชุมชน

2.4. เพื่อศึกษาผลลัพธ์จากการจัดทำฝ่ายแกนดินซีเมนต์กับการลดปัญหาความยากจนของชุมชน

3. ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาเรื่อง ฝ่ายแกนดินซีเมนต์: วัตรกรรมสังคมเพื่อลดปัญหาความยากจน มีระเบียบวิธีวิจัยในการศึกษาวิจัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีขั้นตอนในการศึกษาดังนี้

3.1 ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Study) ประกอบด้วยหนังสือ วารสาร บทความวิชาการ รายงานประจำปี ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต ตลอดจนแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อนำมาใช้เป็นกรอบในการศึกษา อภิปรายผล และใช้เป็นข้อมูลอ้างอิง

3.2 ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ผู้วิจัยเลือกจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในตำบลศรีบุญเรือง อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น และตำบลท่านางแนว อำเภอแวงน้อย จังหวัดขอนแก่น รวมถึงภาครัฐระดับจังหวัด ระดับประเทศ และ ภาคเอกชน

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) ซึ่งผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกแบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) และไม่มีโครงสร้าง (Non-structured Interview) โดยการตั้งคำถามไว้ล่วงหน้า ใช้แนวคำถามปลายเปิด เพื่อนำไปสัมภาษณ์ ซักถาม พูดคุยตัวต่อตัวระหว่างผู้วิจัย หรือผู้ช่วยวิจัยกับผู้ให้สัมภาษณ์ให้ครบตามประเด็นที่กำหนดไว้ ซึ่งเป็นหัวข้อคำถามตรงตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยครั้งนี้ และใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการลงพื้นที่เพื่อรับฟังข้อคิดเห็นจากสมาชิกในชุมชน

3.4 วิธีการเก็บรวบรวม วิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ใช้สำหรับการศึกษา โดยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผ่านการจำแนกประเด็นการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ซึ่งใช้ข้อมูลจากเอกสารวิจัย (Documentary Research) การสังเกต (Observation) การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) มาประมวลเพื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์และความสอดคล้องของข้อมูล โดยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) เพื่ออภิปรายและสรุปผลการวิจัย

4. ผลการวิจัย

ในการสรุปผลการวิจัย ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ 1) เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัญหาและการแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำในการทำเกษตรกรรมในประเทศไทยจากอดีตสู่ปัจจุบัน 2) เพื่อศึกษาการจัดการแหล่งน้ำขนาดเล็ก ด้วยวัตรกรรมฝ่ายแกนดินซีเมนต์ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงอำนาจด้านการจัดทำฝ่ายแกนดินซีเมนต์ระหว่างสมาชิกในชุมชน ระหว่างชุมชน และภาครัฐกับชุมชน

และ 4) เพื่อศึกษาผลลัพธ์จากการทำฝายแกนดินซีเมนต์กับการลดปัญหาความยากจนของชุมชน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

4.1 สถานการณ์ปัญหาและการแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำในการทำเกษตรกรรมของประเทศไทยจากอดีตสู่ปัจจุบัน จากการศึกษาพบว่า มีสาเหตุมาจากฝนไม่ตกตามฤดูกาลและเกิดสภาวะฝนทิ้งช่วงที่ติดต่อยาวนานในพื้นที่ลุ่มน้ำ รวมทั้งระบบนิเวศของลุ่มน้ำที่เปลี่ยนแปลงไป ตลอดจนผลจากการขยายตัวของชุมชน การขยายพื้นที่การเกษตรทั้งในเขตชลประทานและนอกเขตชลประทาน ทำให้มีความต้องการน้ำจืดเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้เกิดการขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง ในขณะที่ศักยภาพในการพัฒนาแหล่งน้ำเก็บกักน้ำต้นทุนของพื้นที่ลุ่มน้ำมีจำนวนจำกัด อ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ อ่างเก็บน้ำขนาดกลาง และขนาดเล็ก ฝายตามลำน้ำ หนองบึงธรรมชาติ และสระเก็บน้ำที่มีอยู่ยังไม่สามารถเก็บกักน้ำไว้ใช้ได้เพียงพอต่อความต้องการเพื่อการเกษตร การอุปโภค บริโภค และภาคอุตสาหกรรม แหล่งเก็บกักน้ำและแหล่งน้ำธรรมชาติที่มีอยู่เกิดการตื้นเขินไม่สามารถเก็บกักน้ำได้เต็มประสิทธิภาพ ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่และวิถีชีวิตของราษฎรในพื้นที่ลุ่มน้ำ โดยเฉพาะผู้ที่อาศัยอยู่นอกเขตชลประทาน และไม่ได้อยู่ติดแม่น้ำ จะประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำมากกว่า เพราะไม่ได้รับประโยชน์จากการชลประทานขนาดใหญ่ ต้องอาศัยน้ำฝนตามช่วงฤดูเป็นหลัก ทำให้ได้ผลผลิตไม่แน่นอนหรือเกิดความเสียหายทั้งหมด สร้างภาระหนี้สินสะสมให้กับเกษตรกร บางรายเลิกประกอบอาชีพเกษตรกรรม หันไปรับจ้างหรือเข้ามาทำงานทำในเมืองและปล่อยให้พื้นที่ทำกินรกร้างว่างเปล่า สำหรับปัญหาการขาดแคลนน้ำในตำบลศรีบุญเรือง อำเภอชนบท และตำบลท่านางแนว อำเภอเวียงน้อย พบว่าแม่น้ำชีจะเอ่อล้นและท่วมในช่วงหน้าฝนและมีน้ำน้อยแห้งขอดในช่วงหน้าแล้ง เพราะแหล่งน้ำคือ หนองกองแก้วตื้นเขิน ไม่สามารถเก็บน้ำไว้ใช้ได้ ชาวบ้านจึงประสบปัญหาภัยแล้ง ไม่มีน้ำใช้อุปโภค บริโภคและทำการเกษตร ต้องซื้อน้ำจากพื้นที่ใกล้เคียง พี่ที่เพาะปลูกก็ได้รับความเสียหายหรือได้รับผลผลิตไม่เต็มที่ ประกอบกับมีปัญหา น้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม ทำให้คุณภาพน้ำในแม่น้ำชีช่วงที่ไหลผ่านอำเภอชนบทค่อนข้างเสื่อมโทรมกระทบต่อการดำรงชีวิตของสัตว์น้ำและความเป็นอยู่ของชุมชน ดังนั้นการสร้างฝายแกนดินซีเมนต์เพื่อกั้นลำห้วยและลำน้ำชี ทำให้ลำน้ำชีมีน้ำอยู่ตลอดในช่วงหน้าแล้ง ชาวบ้านก็สามารถสูบน้ำเข้าไปกักเก็บในสระและหนองน้ำที่กระจายอยู่ในพื้นที่การเกษตรกรรมของตัวเองได้ รวมทั้งยังมีน้ำเพียงพอในการทำประปาหมู่บ้านช่วยให้ชาวบ้านในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

4.2 การจัดการแหล่งน้ำขนาดเล็ก ด้วยนวัตกรรมฝายแกนดินซีเมนต์ จากการศึกษาพบว่า ฝายแกนดินซีเมนต์ เป็นฝายน้ำล้นที่สร้างด้วยดินผสมซีเมนต์ โดยปรับปรุงประสิทธิภาพของดินด้วยการทำเป็นดินซีเมนต์ (Soil cement) ในอัตราส่วนต่างๆ ขึ้นอยู่กับคุณภาพของดินในแต่ละพื้นที่ จึงช่วยลดค่าใช้จ่ายและระยะเวลาในการก่อสร้าง เพราะใช้วัสดุในท้องถิ่นเป็นหลัก มีเทคนิคในการก่อสร้าง คือ สร้างแกนดินซีเมนต์ฝังลึกลงไปใ้ร่องลำน้ำเพื่อเป็นฐานรากและเพิ่มความแข็งแรงของฝายโดยใช้การบดอัดในแต่ละชั้นๆ ตัวแกนนี้ยังช่วยกักเก็บและสะสมน้ำในชั้นใต้ดินอีกด้วย เมื่อฝนตกลงมาไหลผ่านผิวดินและซึมผ่านลงสู่ชั้นดินลงสู่แม่น้ำหรือลำน้ำ และเดินทางมาถึงหน้าฝายแกนดินซีเมนต์ ก็จะถูกกักและถูกยัดทางเดินเพราะไม่สามารถผ่านร่องแกนไปได้ง่าย ขณะที่น้ำบนผิวดินที่ไหลด้วยแรงโน้มถ่วงก็就会被กักไว้ที่ระดับสันฝาย ก่อนที่จะไหลผ่านสันฝายลงสู่ลำน้ำตอนล่างต่อไป การสร้างฝายแกนดินซีเมนต์ในแต่ละพื้นที่ จะมีเทคนิคและแบบที่แตกต่างกัน ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการสร้างฝายที่ต้องการชะลอ หน่วงน้ำหรือกักเก็บน้ำ เป็นต้น อีกทั้งต้องคำนึงถึงลักษณะของลำ

น้ำและสภาพภูมิประเทศอีกด้วย นอกจากประสิทธิภาพของฝายแกนดินซีเมนต์ในการกักเก็บและชะลอน้ำแล้ว ความแข็งแรง ทนทานในการใช้งานเพราะใช้มาเป็นเวลามากกว่า 3 ปี ก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ได้พิสูจน์ให้เห็นว่า นวัตกรรมฝายแกนดินซีเมนต์นี้มีความคุ้มค่า ทั้งนี้เพราะงบประมาณที่ใช้ในการก่อสร้างขึ้นอยู่กับพื้นที่และที่ราคาไม่สูงมาก ซึ่งชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้โดยไม่ต้องรอรับการช่วยเหลือจากภาครัฐ และใช้ระยะเวลาในการก่อสร้างไม่นาน ทำให้แก้ปัญหาความต้องการน้ำใช้ของชุมชนได้อย่างทันเวลา จนได้ชื่อว่าเป็น “ฝายทันใจ” ช่วยสร้างความมั่นใจและความคาดหวังในการประกอบอาชีพ อีกทั้งการสร้างฝายแกนดินซีเมนต์นี้ ยังไม่ทำลายระบบนิเวศทั้งทางน้ำและพื้นที่ใกล้เคียง เพราะใช้วัสดุและแรงงานในท้องถิ่น แต่กลับสร้างความชุ่มชื้น และความอุดมสมบูรณ์ได้อย่างมาก จนพัฒนากลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศอีกแห่งหนึ่ง ส่วนในด้านการดูแลและซ่อมบำรุงเพื่อให้สามารถใช้งานได้นาน หรือเมื่อมีการชำรุดเสียหายเกิดขึ้น ก็สามารถทำได้ง่ายและประหยัด เพราะเป็นเทคนิคที่ชาวบ้านคุ้นเคยและทำอยู่เป็นประจำจึงสามารถพึ่งพาตนเองได้

4.3 ความสัมพันธ์เชิงอำนาจด้านการจัดทำฝายแกนดินซีเมนต์ระหว่างสมาชิกในชุมชน ระหว่างชุมชนและภาครัฐกับชุมชน สามารถสรุปผลความสัมพันธ์เชิงอำนาจได้ดังนี้

4.3.1 ความสัมพันธ์เชิงอำนาจด้านการจัดทำฝายแกนดินซีเมนต์ระหว่างสมาชิกในชุมชน ในการแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำในพื้นที่เกษตรกรรม มีการทำประชาคมหมู่บ้านและสร้างการมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกฝ่าย โดยมีผู้นำชุมชนที่ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือ ทั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิก อบต.และพระสงฆ์ มาร่วมคิด แนะนำ ให้ความรู้ และหาทางออกร่วมกัน และเห็นความสำคัญของการสร้างฝาย โดยเฉพาะการสร้างฝายแกนดินซีเมนต์กั้นลำน้ำชีของตำบลศรีบุญเรือง ที่เกิดจากร่วมมือของสมาชิกชุมชนในทุกด้าน อีกทั้งยังยอมรับประชาติเรื่องสถานที่สร้างฝาย และการใช้ประโยชน์ร่วมกัน จึงสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างสมาชิกในชุมชนแบบ “ลักษณะพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน” ได้อย่างชัดเจน

4.3.2 ความสัมพันธ์เชิงอำนาจด้านการจัดทำฝายแกนดินซีเมนต์ระหว่างชุมชน จากความสำเร็จในการสร้างฝายแกนดินซีเมนต์ของ อบต.ศรีบุญเรือง นอกจากจะช่วยแก้ปัญหาให้กับชุมชนเองแล้ว ยังสร้างแรงบันดาลใจให้ชุมชนอื่นที่ประสบปัญหาเดียวกัน ใช้เป็นทางออกในการแก้ไขปัญหา ผู้นำชุมชนบ้านท่านางแนว ได้ศึกษา เรียนรู้ การดำเนินการต่างๆ ของ อบต.ศรีบุญเรือง และนำมาขยายผลสู่ชุมชนตัวเอง รวมทั้งได้รับความร่วมมือจากสมาชิกในชุมชน จนสามารถสร้างฝายขนาดเล็กกั้นลำห้วยอีกหลายแห่ง และประสบความสำเร็จในการเก็บกักน้ำไว้ใช้ได้ตลอดปี จึงเป็นตัวอย่างความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างชุมชนแบบ “ลักษณะช่วยเหลือเกื้อกูลกัน” และแบ่งปันความรู้ซึ่งกันและกัน

4.3.3 ความสัมพันธ์เชิงอำนาจด้านการจัดทำฝายแกนดินซีเมนต์ระหว่างภาครัฐกับชุมชน ภาครัฐยังคงมีบทบาทนำในการแก้ไขปัญหาให้กับชุมชน ทั้งในฐานะผู้มีอำนาจอนุมัติและการสนับสนุนงบประมาณดำเนินการ ซึ่งจะเห็นได้จากการสร้างฝายแกนดินซีเมนต์ของตำบลศรีบุญเรือง ที่ถือเป็นนวัตกรรมทั้งตัวฝายแกนดินซีเมนต์ และสถานที่ก่อสร้างในลำน้ำชี ซึ่งยังไม่เคยมีการดำเนินการมาก่อน แต่เมื่อทุกหน่วยงานยึดถือประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับเป็นสำคัญ ก็สามารถหาหนทางที่จะดำเนินการได้ จนสามารถดำเนินการก่อสร้างฝายแกนดินซีเมนต์ศรีบุญเรืองกั้นลำน้ำชีเป็นผลสำเร็จ และเกิดประโยชน์แก่ชุมชนศรีบุญเรืองและพื้นที่ใกล้เคียง

อีกมากมาย นับเป็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างภาครัฐกับชุมชนใน “ลักษณะเชิงบวก” หรือให้การสนับสนุนชุมชน

5. อภิปรายผล

การอภิปรายผลแยกตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

5.1 สถานการณ์ปัญหาและการแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำในการทำเกษตรกรรมในประเทศไทยจากอดีตสู่ปัจจุบัน

สถานการณ์การขาดแคลนน้ำและภัยแล้ง ตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน มีสาเหตุมาจากฝนไม่ตกตามฤดูกาลและเกิดสภาวะฝนทิ้งช่วงที่ติดต่อยาวนานในพื้นที่ลุ่มน้ำ รวมทั้งระบบนิเวศของลุ่มน้ำที่เปลี่ยนแปลงไปตลอดจนผลจากการขยายตัวของชุมชน การขยายพื้นที่การเกษตรทั้งในเขตชลประทานและนอกเขตชลประทาน ทำให้มีความต้องการน้ำจืดเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้เกิดการขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง ในขณะที่ศักยภาพในการพัฒนาแหล่งน้ำเก็บกักน้ำต้นทุนของพื้นที่ลุ่มน้ำมีจำนวนจำกัด อ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ อ่างเก็บน้ำขนาดกลาง และขนาดเล็ก ฝายตามลำน้ำ หนองบึงธรรมชาติ และสระเก็บน้ำที่มีอยู่ยังไม่สามารถเก็บกักน้ำไว้ใช้ได้อย่างเพียงพอต่อความต้องการเพื่อการเกษตร การอุปโภคบริโภคและภาคอุตสาหกรรม แหล่งเก็บกักน้ำและแหล่งน้ำธรรมชาติที่มีอยู่เกิดการตื้นเขินไม่สามารถเก็บกักน้ำได้เต็มประสิทธิภาพ ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่และวิถีชีวิตของราษฎรในพื้นที่ลุ่มน้ำ โดยเฉพาะผู้ที่อาศัยอยู่นอกเขตชลประทาน และไม่ได้อยู่ติดแม่น้ำ จะประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำมากกว่า เพราะไม่ได้รับประโยชน์จากการชลประทานขนาดใหญ่ ต้องอาศัยน้ำฝนตามช่วงฤดูเป็นหลัก ทำให้ได้ผลผลิตไม่แน่นอนหรือเกิดความเสียหายทั้งหมด สร้างภาระหนี้สินสะสมให้กับเกษตรกร จนบางรายเลิกประกอบอาชีพเกษตรกรรม หันไปรับจ้างหรือเข้ามาทำงานทำในเมืองและปล่อยให้พื้นที่ทำกินรกร้างว่างเปล่า แม้รัฐบาลในทุกยุคทุกสมัยจะพยายามแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำและภัยแล้งอย่างต่อเนื่อง แต่พบว่าไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ ทั้งนี้เนื่องจากหน่วยงานด้านน้ำมีภารกิจที่ซ้อนทับกัน และฐานข้อมูลไม่เป็นหนึ่งเดียว ในปัจจุบันรัฐบาลได้เห็นความสำคัญและถือเป็นนโยบายหลักที่จะแก้ปัญหาเรื่องน้ำทั้งระบบ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการน้ำแห่งชาติ (กนช.) โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ขึ้นมากำกับดูแลการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ และตั้งสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (สนทช.) ทำหน้าที่เป็นเลขานุการ มีบทบาทหน้าที่หลักในการเสนอแนะนโยบายการบริหารทรัพยากรน้ำของประเทศ รวมทั้งขับเคลื่อนการดำเนินงานให้ไปในทิศทางเดียวกันตามแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี โดยมีพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ.2561 ซึ่งเป็นกฎหมายน้ำฉบับแรกเป็นเครื่องมือดำเนินการ อีกทั้งจัดการการประสานความร่วมมือทางวิชาการด้านองค์ความรู้ นวัตกรรมและเทคโนโลยีมาช่วยในการปฏิบัติงาน เช่น เทคโนโลยีด้านสารสนเทศภูมิศาสตร์ ด้านการจัดเก็บข้อมูล ด้านการจัดการน้ำ แผนที่ดิจิทัล และภาพถ่ายดาวเทียม เป็นต้น ทำให้การบริหารจัดการน้ำมีประสิทธิภาพมากขึ้น และแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็วทำให้ปัญหาทรัพยากรน้ำได้รับการแก้ไขอย่างจริงจังมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีความร่วมมือของส่วนต่างๆ ทั้งในภาคเอกชน สังคม และชุมชน เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำโดยมุ่งเน้นแหล่งน้ำขนาดเล็กที่กระจายอยู่ในแต่ละชุมชน และน้อมนำแนวทางตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระ

เจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 มาเป็นแนวทางปฏิบัติ เช่น โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ โคกหนองนาโมเดล ธนาครนน้ำใต้ดิน การสร้างฝายมีชีวิต ฝายแกนดินซีเมนต์ เป็นต้น รวมทั้งส่งเสริมให้มีการปลูกป่าต้นน้ำ การป้องกันไฟฟ้า หรือการป้องกันไม่ให้มีการบุกรุกทำลายป่า เพื่อช่วยรักษาสภาพแวดล้อมและคืนความสมดุลสู่ธรรมชาติ เป็นการแก้ปัญหาที่ยั่งยืนต่อไป

สำหรับปัญหาการขาดแคลนน้ำในตำบลศรีบุญเรือง อำเภอชนบท และตำบลนางแนว อำเภอง่วงน้อยพบว่าแม่น้ำชีจะเอ่อล้นและท่วมในช่วงหน้าฝน และมีน้ำน้อยแห้งขอดในช่วงหน้าแล้ง เพราะแหล่งน้ำคือหนองกองแก้วตื้นเขิน ไม่สามารถเก็บน้ำไว้ใช้ได้ ชาวบ้านจึงประสบปัญหาภัยแล้ง ไม่มีน้ำใช้อุปโภค บริโภคและทำการเกษตร ต้องซื้อน้ำจากพื้นที่ใกล้เคียง พืชที่เพาะปลูกก็ได้รับความเสียหายหรือได้รับผลผลิตไม่เต็มที่ ประกอบกับมีปัญหาน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม ทำให้คุณภาพน้ำในแม่น้ำชีช่วงที่ไหลผ่านอำเภอชนบทค่อนข้างเสื่อมโทรมกระทบต่อการดำรงชีวิตของสัตว์น้ำและความเป็นอยู่ของชุมชน ดังนั้นการสร้างฝายแกนดินซีเมนต์เพื่อกั้นลำห้วยและลำน้ำชี ทำให้ลำน้ำชีมีน้ำอยู่ตลอดในช่วงหน้าแล้ง ชาวบ้านก็สามารถสูบน้ำเข้าไปกักเก็บในสระและหนองน้ำที่กระจายอยู่ในพื้นที่การเกษตรกรรมของตนเองได้ รวมทั้งยังมีน้ำเพียงพอในการทำประปาหมู่บ้านช่วยให้ชาวบ้านในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

5.2 การจัดการแหล่งน้ำขนาดเล็กด้วยนวัตกรรมฝายแกนดินซีเมนต์

ฝายแกนดินซีเมนต์ เป็นฝายน้ำล้นที่สร้างด้วยดินผสมซีเมนต์ โดยปรับปรุงประสิทธิภาพของดินด้วยการทำเป็นดินซีเมนต์ (Soil cement) ในอัตราส่วนต่างๆ ขึ้นอยู่กับคุณภาพของดินในแต่ละพื้นที่ จึงช่วยลดค่าใช้จ่ายและระยะเวลาในการก่อสร้าง เพราะใช้วัสดุในท้องถิ่นเป็นหลัก มีเทคนิคในการก่อสร้าง คือ สร้างแกนดินซีเมนต์ฝังลึกลงไปใธร่องลำน้ำเพื่อเป็นฐานรากและเพิ่มความแข็งแรงของฝายโดยใช้การบดอัดในแต่ละชั้นๆ ตัวแกนนี้ยังช่วยกักเก็บและสะสมน้ำในชั้นใต้ดินอีกด้วย เมื่อฝนตกลงมาไหลผ่านผิวดินและซึมผ่านลงสู่ชั้นดินลงสู่แม่น้ำหรือลำน้ำ และเดินทางมาถึงหน้าฝายแกนดินซีเมนต์ ก็จะถูกกักและถูกยัดทางเดินเพราะไม่สามารถผ่านร่องแกนไปได้ง่าย ขณะที่น้ำบนผิวดินที่ไหลด้วยแรงโน้มถ่วงก็จะถูกเก็บกักไว้ที่ระดับสันฝาย ก่อนที่จะไหลล้นผ่านสันฝายลงสู่ลำน้ำตอนล่างต่อไป การสร้างฝายแกนดินซีเมนต์ในแต่ละพื้นที่ จะมีเทคนิคและแบบที่แตกต่างกัน ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการสร้างฝายที่ต้องการชะลอ หน่วงน้ำหรือกักเก็บน้ำ เป็นต้น อีกทั้งต้องคำนึงถึงลักษณะของลำน้ำและสภาพภูมิประเทศอีกด้วย เช่น เป็นพื้นที่ต้นน้ำที่เป็นป่าและภูเขา ลำห้วย หรือลำน้ำ เป็นต้น ปัจจุบันได้มีการดำเนินการก่อสร้างฝายแกนดินซีเมนต์ไปแล้วจำนวนมากในพื้นที่ต่างๆ ทั้งพื้นที่ต้นน้ำ เช่น ที่จังหวัดเชียงราย ลำปาง น่าน แพร่ พะเยา กำแพงเพชร และอุดรดิตถ์ พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น ขอนแก่น ร้อยเอ็ด และ ชัยภูมิ

นอกจากประสิทธิภาพของฝายแกนดินซีเมนต์ในการกักเก็บ และชะลอน้ำแล้ว ความแข็งแรงทนทานในการใช้งานมาเป็นเวลามากกว่า 3 ปี ก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ได้พิสูจน์ให้เห็นว่า นวัตกรรมฝายแกนดินซีเมนต์นี้มีความคุ้มค่า ทั้งนี้เพราะงบประมาณที่ใช้ในการก่อสร้างขึ้นอยู่กับพื้นที่และที่ราคาไม่สูงมาก ซึ่งชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้โดยไม่ต้องรอรับการช่วยเหลือจากภาครัฐ และใช้ระยะเวลาในการก่อสร้างไม่นาน ทำให้แก้ปัญหาความ

ต้องการน้ำใช้ของชุมชนได้อย่างทันเวลา จนได้ชื่อว่าเป็น “ฝายทันใจ” ช่วยสร้างความมั่นใจและความคาดหวังในการประกอบอาชีพ อีกทั้งการสร้างฝายแกนดินซีเมนต์นี้ ยังไม่ทำลายระบบนิเวศทั้งทางน้ำและพื้นที่ใกล้เคียง เพราะใช้วัสดุและแรงงานในท้องถิ่น แต่กลับสร้างความชุ่มชื้น และความอุดมสมบูรณ์ได้อย่างมาก จนพัฒนากลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศอีกแห่งหนึ่ง ส่วนในด้านการดูแลและซ่อมบำรุงเพื่อให้สามารถใช้งานได้ยาวนาน หรือเมื่อมีการชำรุดเสียหายเกิดขึ้น ก็สามารถทำได้ง่ายและประหยัด เพราะเป็นเทคนิคที่ชาวบ้านคุ้นเคย และทำอยู่เป็นประจำ จึงสามารถพึ่งพาตนเองได้ “หากมีการสร้างฝายแกนดินซีเมนต์ เพื่อกักเก็บน้ำเอาไว้ทุกๆ 5 กิโลเมตรทุกกลุ่มน้ำ จากจำนวน 22 กลุ่มน้ำทั่วประเทศ โดยใช้งบประมาณทำฝาย เฉลี่ยฝายละ 500,000 บาท หากสมมุติว่าแต่ละกลุ่มน้ำมีความยาวประมาณ 1,000 กิโลเมตร แต่ละกลุ่มน้ำจะใช้งบประมาณสร้างฝาย ประมาณ 200 ตัว ดังนั้นแต่ละกลุ่มน้ำจะใช้งบประมาณราว 100 ล้านบาท ถ้าทำฝายดังกล่าวทั่วประเทศ 22 กลุ่มน้ำ จะใช้เงินประมาณ 2,000 กว่าล้านบาท ซึ่งจะทำให้การแก้ปัญหาน้ำท่วมและภัยแล้งได้ทั่วประเทศ แต่ที่สำคัญที่สุดก็คือเกษตรกรจะมีน้ำใช้ในการผลิตและอุปโภคบริโภคได้ตลอดทั้งปี” (ดร.สังศิต พิริยะรังสรรค์, ประธานคณะกรรมการการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ วุฒิสภา, 11 กุมภาพันธ์ 2565)

5.3 ความสัมพันธ์เชิงอำนาจด้านการจัดทำฝายแกนดินซีเมนต์ระหว่างสมาชิกในชุมชน ระหว่างชุมชน และภาครัฐกับชุมชน

จากปัญหาการขาดแคลนน้ำในพื้นที่เกษตรกรรม โดยเฉพาะที่อยู่นอกเขตชลประทาน และไม่มีแหล่งน้ำขนาดกลางหรือขนาดใหญ่ในบริเวณใกล้เคียง ส่งผลให้ชุมชนตำบลศรีบุญเรืองและชุมชนตำบลท่านางแนวประสบปัญหาอย่างมากในการหาน้ำเพื่ออุปโภคบริโภค และประกอบอาชีพทำการเกษตร แม้ว่าจะมีแหล่งน้ำธรรมชาติ คือ ลำน้ำชีไหลผ่าน แต่ก็ไม่เพียงพอต่อความต้องการ ทำให้ผลผลิตจากการเพาะปลูกได้น้อยไม่คุ้มกับการลงทุนเกิดภาระหนี้สินจนบางรายต้องเลิกอาชีพเกษตรกรรม ภาวะการขาดแคลนน้ำ จึงกลายเป็นปัญหาของชุมชนที่ต้องร่วมมือกันแก้ไข มีการประชุมหารือกัน และสร้างการมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกฝ่าย โดยมีผู้นำชุมชนที่ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือ ทั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิก อบต.และพระสงฆ์ มาร่วมคิด แนะนำ ให้ความรู้ และหาทางออกร่วมกัน และเห็นความสำคัญของการสร้างฝาย โดยเฉพาะการสร้างฝายแกนดินซีเมนต์กัน ลำน้ำชีของตำบลศรีบุญเรือง ที่เกิดจากความร่วมมือของสมาชิกชุมชนในทุกด้าน อีกทั้งยอมรับประเพณีเรื่องสถานที่สร้างฝาย และการใช้ประโยชน์ร่วมกัน จึงสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างสมาชิกในชุมชนแบบ “ลักษณะพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน” ได้อย่างชัดเจน ความสำเร็จในการสร้างฝายแกนดินซีเมนต์ของ อบต.ศรีบุญเรือง นอกจากจะช่วยแก้ปัญหาให้กับชุมชนเองแล้ว ยังสร้างแรงบันดาลใจให้ชุมชนอื่นที่ประสบปัญหาเดียวกัน ใช้เป็นทางออกในการแก้ไขปัญหา ผู้นำชุมชนบ้านท่านางแนว ได้ศึกษา เรียนรู้ การดำเนินการต่างๆ ของ อบต.ศรีบุญเรือง และนำมาขยายผลสู่ชุมชนตัวเอง รวมทั้งได้รับความร่วมมือจากสมาชิกในชุมชน จนสามารถสร้างฝายขนาดเล็กกันลำห้วยอีกหลายแห่ง และประสบความสำเร็จในการเก็บกักน้ำไว้ใช้ได้ตลอดปี จึงเป็นตัวอย่างความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่าง

ชุมชนแบบ “ลักษณะช่วยเหลือเกื้อกูลกัน” และแบ่งปันความรู้ซึ่งกันและกัน อย่างไรก็ตามภาครัฐยังคงมีบทบาทนำในการแก้ไขปัญหาให้กับชุมชน ทั้งในฐานะผู้มีอำนาจอนุมัติและการสนับสนุนงบประมาณดำเนินการ ซึ่งจะเห็นได้จากการสร้างฝายแกนดินซีเมนต์ของตำบลศรีบุญเรือง ที่ถือเป็นนวัตกรรมทั้งตัวฝายแกนดินซีเมนต์ และสถานที่ก่อสร้างในลำน้ำชี ซึ่งยังไม่เคยมีการดำเนินการมาก่อน แต่เมื่อทุกหน่วยงานยึดถือประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับเป็นสำคัญ ก็สามารถหาหนทางที่จะดำเนินการได้ จนสามารถดำเนินการก่อสร้างฝายแกนดินซีเมนต์ศรีบุญเรืองกันลำน้ำชีเป็นผลสำเร็จ และเกิดประโยชน์แก่ชุมชนศรีบุญเรืองและพื้นที่ใกล้เคียงอีกมากมาย นับเป็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างภาครัฐกับชุมชนใน “ลักษณะเชิงบวก” หรือให้การสนับสนุนชุมชน

“ข้าราชการผู้ปฏิบัติบริหารงานของแผ่นดิน จะต้องตั้งใจปฏิบัติหน้าที่โดยเต็มกำลังความสามารถ ด้วยอุดมคติ ด้วยความเข้มแข็งเสียสละ และระมัดระวังให้การทุกอย่างในหน้าที่เป็นไปอย่างถูกต้อง และเที่ยงตรงเป็นกลาง ด้วยความระลึกตัวอยู่เสมอว่า การปฏิบัติตัวปฏิบัติงานของตนมีผลเกี่ยวเนื่องถึงประโยชน์ส่วนรวมของบ้านเมืองและของประชาชนทุกคน” (พระบรมราโชวาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9, พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน, 30 มี.ค.43)

5.4 ผลลัพธ์จากการทำฝายแกนดินซีเมนต์กับการลดปัญหาความยากจนของชุมชน

ปัญหาความยากจนของเกษตรกร เป็นปัญหาที่มีสำคัญและสะสมมาอย่างยาวนาน ซึ่งเกิดจากหลายสาเหตุทั้งเรื่องสภาพดินฟ้าอากาศ ที่ดินทำกิน แหล่งน้ำ แหล่งเงินทุนสำหรับปัจจัยการผลิต เช่น พันธุ์พืช ปุ๋ย และยากำจัดศัตรูพืช เป็นต้น รวมทั้งกลไกการตลาดของสินค้าเกษตร ทำให้เกษตรกรต้องแบกรับความเสี่ยงจากการประกอบอาชีพเป็นอย่างมาก บางครั้งก็เจอยกยิบัติทั้งอุทกภัย และภัยแล้ง ไม่สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิต ขายได้ แต่ยังมีค่าใช้จ่ายที่จำเป็นของครัวเรือน จึงเป็นหนี้สะสมตามมาอย่างต่อเนื่อง การจัดหาความจำเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพให้กับเกษตรกร โดยเฉพาะเรื่อง “แหล่งน้ำ” ให้สามารถใช้ได้ตลอดทั้งปี เป็นการส่งเสริมให้พวกเขามีงานทำตลอด 365 วัน และสร้างรายได้จากงานที่เขาถนัดและคุ้นเคย ไม่ต้องอพยพไปหางานอื่นทำในเมือง ย่อมส่งผลดีต่อครอบครัวและชุมชนในที่สุด

ฝายแกนดินซีเมนต์ นับเป็นการจัดหาแหล่งน้ำขนาดเล็กประเภทหนึ่ง ที่สามารถเข้าถึงและช่วยเหลือชุมชนการเกษตรให้มีน้ำใช้อย่างต่อเนื่อง ทั้งปริมาณน้ำผิวดินและปริมาณน้ำใต้ดิน รวมทั้งเพิ่มความชุ่มชื้นอุดมสมบูรณ์ให้กับพื้นที่ใกล้เคียง ดังตัวอย่างฝายแกนดินซีเมนต์กันลำน้ำชีที่ตำบลศรีบุญเรือง และฝายแกนดินซีเมนต์กันลำห้วยยางบงที่ตำบลท่านางแนว เป็นต้น เมื่อมีน้ำแล้ว เกษตรกรในหมู่บ้านก็มีความมั่นใจและกล้าลงทุนทำการเกษตรและเลี้ยงสัตว์ ประกอบกับการนำเอาศาสตร์ของพระราชามาประยุกต์ใช้ในการทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ปลูกพืชผสมผสาน เพื่อให้การใช้น้ำเกิดประโยชน์มากที่สุด ทำให้ได้รับผลผลิตเพิ่ม และมีหลากหลาย สร้างรายได้ให้กับครอบครัว พร้อมทั้งดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จนทำให้ความเป็นอยู่ดีขึ้น ภาระหนี้สินลดลง ดึงคนให้กลับมายังชุมชนของตนเอง จึงนับว่าการสร้างฝายแกนดินซีเมนต์ เป็นหนทางหนึ่งที่จะสามารถลดปัญหาความยากจนของชุมชนได้

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) รัฐควรมีการกระจายอำนาจและการตัดสินใจลงไปสู่ชุมชนให้มากขึ้น เพื่อให้สามารถจัดการแก้ไขปัญหา และกำหนดจุดมุ่งหมายในการพัฒนาตนเอง โดยใช้แนวทางที่รัฐบาลกำหนดตามยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ หรือแผนแม่บทด้านต่างๆ ตลอดจนปรับปรุงกฎ ระเบียบ ที่เกี่ยวข้องไม่ให้เป็น อุปสรรคในการดำเนินงาน

2) รัฐควรกระจายทรัพยากรไปยังชุมชนต่างๆ อย่างเท่าเทียม โดยคำนึงถึงขีดความสามารถในการ ช่วยเหลือตัวเองและการเข้าถึงทรัพยากรเป็นสำคัญ ทั้งนี้เพื่อลดความเหลื่อมล้ำและเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมใน การใช้ทรัพยากรของส่วนรวม

3) รัฐควรสนับสนุนและแบ่งปันข้อมูล องค์ความรู้ นวัตกรรมและเทคโนโลยี พร้อมทั้งคอยแนะนำ ช่วยเหลือการใช้ข้อมูลดังกล่าวให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนมากที่สุด

4) ปรับปรุงและบูรณาระบบราชการให้มีความสะดวกในการให้บริการลักษณะ One Stop Service และ ปลุกฝังจิตสำนึกการบริการแก่ข้าราชการทุกประเภทและทุกระดับ ปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต โดย ยึดถือประโยชน์ของส่วนรวมและประชาชนเป็นหลัก

5) รัฐควรส่งเสริมและสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนพึ่งพาตนเอง โดยนำหลักการทรงงานมาประยุกต์ใช้ ใน การปฏิบัติงาน รวมทั้งประสานความร่วมมือจากภาคธุรกิจเอกชน ภาคประชาสังคม และหน่วยงานทั้งในและ ต่างประเทศมาจับมือและแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชน

6) น้อมนำหลัก “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นแนวทางการพัฒนาประเทศ ในทุกระดับและทุกมิติ รวมทั้งเป็นแบบอย่างและส่งเสริมให้ประชาชนดำเนินชีวิตด้วยวิถีแห่ง “ความพอเพียง”

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัย

1) ควรมีการศึกษาวิจัยการบริหารจัดการแหล่งน้ำขนาดเล็กในรูปแบบต่างๆ ที่ช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำของชุมชนตามบริบทพื้นที่ที่สอดคล้องกับสภาพภูมิประเทศ และภูมิสังคม รวมทั้งเกิดประโยชน์แก่ ชุมชนมากที่สุด เช่น การขุดบ่อบาดาลน้ำตื้นและใช้โซล่าเซลล์ การสร้างสระดินซีเมนต์ และ ฝายแกนดินซีเมนต์ ในพื้นที่ต่างๆ เป็นต้น

2) ควรศึกษาวิจัยปัญหา อุปสรรคและแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดการแหล่ง น้ำขนาดเล็กจากการใช้นวัตกรรมฝายแกนดินซีเมนต์เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำของชุมชนในภูมิภาคต่างๆ

3) ควรศึกษาวิจัยแนวทางในการจัดการแหล่งน้ำขนาดเล็กของผู้มีส่วนได้เสียในชุมชนต่อการมีส่วนร่วม ในการสร้างฝายแกนดินซีเมนต์เพื่อช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำ

เอกสารอ้างอิง

- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (2558). ระวังภัยแล้งปี 58 ทำชาวนาเสียหาย 4,000 ล. พารัฐกิจอ่วม. กระแสทรรศน์. (2598). สืบค้น 1/11/2565 จาก <http://marketeer.co.th/2015/03/kresearch-farmer/> 2558)
- กรมอุตุนิยมวิทยา. (2553). หนังสืออุตุนิยมวิทยา. สืบค้นเมื่อ 1 พฤศจิกายน 2565 จาก <http://tmd.go.th/info/info.php?FildID=71>.
- กฤตเมธ บุญน่ม. (2560). นวัตกรรมทางสังคมความรู้สู่สังคมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. วารสารสังคมศาสตร์ วิชาการ, 10 (พิเศษ), 245-262.
- ไกรฤกษ์ เอี่ยมศร (2564). สมบัติทางวิศวกรรมของดินซีเมนต์ที่ปรับปรุงด้วย นํ้ายางพาราผสมสารผสมเพิ่มที่อุณหภูมิแตกต่างกัน วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
- เขมรัฐ เกลิงศรี, สิทธิเดช พงศ์กิจวรสิน, ภาวิญญ์ เกลิงศรี, พชรพัชร ถวิลพนันทน์, เขมวไล อีร์สุวรรณจักร, บัณฑิต นิมาชาติ, สุดาพร พรหมรักษา และวิภา เงินสร้อย. (2561). โครงการนวัตกรรมทางสังคมเพื่อส่งเสริมวิถี ชีวิตเกษตรกรบนพื้นที่สูงสู่ความยั่งยืน รายงานฉบับสมบูรณ์. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- ฉัตรมงคล สิงหวิบูลย์. (2561). การจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรกรรมระดับไร่นาตามวิถีชุมชนท้องถิ่น อย่างยั่งยืน วารสารชลสาร 7(1), 34-44.
- ชนะบุรณ์ อินทรพันธ์. (2563). แนวทางการสร้างนวัตกรรมสังคมเพื่อผู้สูงอายุโดยใช้ทุนทางสังคมในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี. รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- ชานนท์ โกมลมาลย์. (2561). นวัตกรรมทางสังคม เพื่อขับเคลื่อนสุขภาวะ โดยการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน. กรุงเทพฯ : เอเชีย ปรีณิตัง เซอร์วิส.
- ชูจิต ชายทวีป. (2559). ปัจจัยสำเร็จของการลดปัญหาความยากจน. วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ. 3(2), 188-214.
- ฐกร กาญจน์จิระเดช, มยุรี รัตนเสริมพงศ์ และ สมบูรณ์ สุขสำราญ. (2561). รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืนของจังหวัดอุทัยธานี ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร., 6(2), 537-552.
- ถาวร อ่อนประไพ. (2562) โครงการวิจัยการประเมินศักยภาพเชิงพื้นที่เพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กในระดับท้องถิ่น จังหวัดน่าน. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่:เชียงใหม่.
- ทวีศักดิ์ ธนเดโชพลและคณะ. (2563). การวิเคราะห์การบริหารจัดการน้ำในสภาวะภัยแล้ง ปี พ.ศ. 2563. บทความวิชาการ ด้านการชลประทานและการระบายน้ำ ครั้งที่ 13, 287-308. กรุงเทพมหานคร : คณะกรรมการด้านการชลประทานและการระบายน้ำแห่งประเทศไทย.

- นิตยา พากุล กัญญา มียะนา และยศ บริสุทธิ์. (2020). การบริหารจัดการทรัพยากรแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อทำการเกษตรตลอดปีของชุมชนโคกสามแสงอร่าม อำเภอนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี. วารสารเกษตรพระจอมเกล้า, 38(2), 270 – 279.
- ประดิษฐ์ เจียรกุลประเสริฐ. (2562). โครงการการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบ้านวังธาร ตำบลเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่. รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่:เชียงใหม่.
- ประเสริฐศักดิ์ มั่งอณะ, สุรเชษฐ์ เวชพิทักษ์. (2563). การสร้างฝายชะลอน้ำเพื่อแก้วิกฤตขาดแคลนน้ำโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน บ้านหนองกองเหนือ ตำบลนาบ่อคำ อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร. วารสารมจร การพัฒนาสังคม, 5(3), 133-144.
- ปราโมทย์ ไม้มัด. (2550). การบริหารจัดการทรัพยากรแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน (เอกสารโรเนียว). กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- มณีรักษ์ กาญจนรางกูร. (2561). การบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืนภายใต้รูปแบบ "โคก หนองนา โมเดล": พื้นที่ลุ่มน้ำป่าสักตอนบนในเขตพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์. วิทยาศาสตร์บัณฑิต (วท.บ.). มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- ภาคภูมิ พันธุ์รัตน์. (2558). ประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรในเขตลุ่มน้ำชี, วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. 2(2), 184-194
- วินัย เชาวนวิวัฒน์. (2563). การศึกษาสภาพความขาดแคลนน้ำของประเทศไทยจากการจัดทำบัญชีสมดุลน้ำ รายงานสรุปผลการจัดสัมมนาวิชาการ, วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2563, ณ ห้องประชุมแมนดาริน ซี โรงแรมแมนดาริน สามย่าน กรุงเทพฯ, 28-45.
- สังคีต พิริยะรังสรรค์ และ สรชิต สุจิตต์ พิธีกรโดย ณรงค์ฤทธิ์. (2565). รายการเปลี่ยนมุมมอง ประเด็นน้ำท่วมฝนแล้ง กับทางแก้ที่ไม่มีตอนจบ. สืบค้น 10/06/2023. จาก <http://www.youtube.com/watch?v=OIFdAVGFjbM>
- อดิล ออล ราดิฟ (Adil Al Radif). (1999). Integrated water resources management (IWRM): an approach to face the challenges of the next century and to avert future crises (การบริหารทรัพยากรน้ำแบบ บูรณาการ (IWRM) : วิธีการที่จะเผชิญกับความท้าทายในศตวรรษต่อไปและเพื่อป้องกันวิกฤตการณ์ในอนาคต). Dhabi enterprises Inc.
- อังกูร แก้วย่อง. (2562). รูปแบบการบริหารจัดการน้ำแบบบูรณาการ : โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลุ่มน้ำโกลก จังหวัดนราธิวาส ปรัชญาดุฎิบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาที่ยั่งยืน มหาวิทยาลัยทักษิณ
- อารียา ฤทธิมา. (2563). สถานการณ์น้ำต้นทุน การวางแผน และการปฏิบัติการอ่างเก็บน้ำ. ในรายงานสรุปผลการจัดสัมมนาวิชาการ, วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2563, ณ ห้องประชุมแมนดาริน ซี โรงแรมแมนดาริน สามย่าน กรุงเทพฯ, 46-55.
- อุทัย เมี้ยนกลาง, สมนึก เชื้อจันอัด และนิคม อบมาลี. (2565). เกษตรกรผู้ได้รับผลประโยชน์จากฝายหนองแขงโมเดล, คลิปวิดีโอที่สรุปแบบการบริหารจัดการน้ำหนองแขงโมเดล

-
- เอกรัฐ กุศลสูงเนิน. (2563). โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริด้านการพัฒนาแหล่งน้ำ. สืบค้นเมื่อ 1 กรกฎาคม 2565 จาก <https://sites.google.com/site/ekkaratoh/>
- Office of the National Water Resources. (2020). “The systematic water resources management. information for drought prevention and mitigation B.E.2563 (2020),” Office of the Prime Minister., Bangkok.

วารสารปรัชญาปริทรรศน์

JOURNAL OF PHILOSOPHICAL VISION

ISSN: 1513-6620 (Print) × ISSN: 2773-9643 (Online)

<https://so05.tci-thaijo.org/index.php/phiv/index>

Research Article

DOI: 10.14456/jpv.2023.24

การศึกษาเชิงวิเคราะห์พิชภัยในพระพุทธศาสนา

An Analytical Study of Dangers in Buddhism

สรวิทย์ สัจจวัฒนวรภา¹, สุวิญ รุกสตั^{2*}

Sorawee Satchawatwarapha¹, Suvin Ruksat^{2*}

ARTICLE INFO

Name of Author:

1. สรวิทย์ สัจจวัฒนวรภา

บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราช
วิทยาลัย, ประเทศไทย

Sorawee Satchawatwarapha

Graduate School, Mahamakut Buddhist
University, Thailand.

Email: gracesorawee.289@gmail.com

Corresponding Author:

2. รศ.ดร.สุวิญ รุกสตั

บัณฑิตวิทยาลัย, มหามกุฏราชวิทยาลัย,
ประเทศไทย

Asst.Prof.Suvin Ruksat

Graduate School, Mahamakut Buddhist
University, Thailand.

Email: puzinnian@hotmail.com

คำสำคัญ:

พิชภัยในพระพุทธศาสนา; วิเคราะห์พิชภัย;
พระพุทธศาสนา

Keywords:

Dangers in Buddhism; Analysis of
dangers; Buddhism

Article history:

Received: 09/08/2022

Revised: 24/12/2022

Accepted: 15/10/2023

Available online: 25/12/2023

How to cite:

Satchawatwarapha, S. & Ruksta, S. An
Analytical Study of Dangers in
Buddhism. (2023). *Journal of
Philosophical Vision* 28 (2), 38-50.

ABSTRACT

The objectives of this thesis are: 1) to study the concept of danger in Buddhism, 2) to study the Dhamma principles to prevent dangers in Buddhism, 3) to analyze the prevention of dangers in Buddhism. This research was a documentary qualitative research and included in-depth interviews with 6 key-informants. The narrative analysis is used in the thesis.

The results showed that:

Dangers in Buddhism refer to fear or dangers occurred from external dangers, i.e. toxic objects and internal dangers meant defilements and desires. Those dangers are dangerous to the life, body, and mind of individuals.

Dhamma principles in Buddhism that can be used to prevent dangers both in principles and methods are the principle of Appamaddhamma, Apannakadhamma, Sila, and Yonisomanasikara. These four principles can prevent and cure internal and external dangers, and then make life go on happily.

The guidelines for living a safe life are to live with mindfulness. Mindfulness is considered the foundation of all heedfulness and makes life without mistakes. Carefulness on dangers to occur, training one's mind to be calm and strong, confidence to effects of the dangers, and keeping relation of each other can prevent dangers to be occurring and can cure the happened dangers. Careful thinking, systematic thinking, rules and regulations, consideration with reasons relating to process, wholesome cultivation, positive thinking, and mistake correction are the guidelines for making the life safe.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องพิษภัยในพระพุทธศาสนา 2) เพื่อศึกษาหลักธรรมที่ป้องกันพิษภัยในพระพุทธศาสนา 3) เพื่อวิเคราะห์แนวทางป้องกันพิษภัยในพระพุทธศาสนา การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ แบบวิจัยเอกสาร และมีการสัมภาษณ์เชิงลึกจำนวน 6 รูป/คน การนำเสนอด้วยวิธีการวิเคราะห์พรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า พิษภัยในพระพุทธศาสนานั้นหมายเอาความกลัวหรืออันตรายที่เกิดขึ้นมาจากพิษภัย ไม่ว่าจะเป็นพิษภัยจากภายนอก ได้แก่ สิ่งที่เป็นพิษต่าง ๆ หรือพิษจากภายใน ได้แก่ กิเลสตัณหาต่าง ๆ ก็ตาม พิษนั้นทั้งหมดย่อมก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตร่างกายและจิตใจของบุคคล

หลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่สามารถนำมาใช้เพื่อป้องกันพิษภัย ทั้งหลักการและวิธีการ ได้แก่ หลักอปมาทธรรม หลักอปณกธรรม หลักศีล และหลักโยนิโสมนสิการ หลักทั้ง 4 ธรรมนี้สามารถใช้ป้องกันและรักษาพิษภัยได้ทั้งภายนอกและภายในเพื่อทำให้ชีวิตดำเนินไปได้อย่างมีความสุข

แนวทางปฏิบัติการดำรงชีวิตให้ปลอดภัยด้วยสติถือว่าเป็นรากฐานของการไม่ประมาททั้งมวล เป็นเหตุทำให้ชีวิตไม่ผิดพลาดเสียหาย การรู้จักระมัดระวังพิษภัยที่จะเกิดขึ้น รู้จักฝึกฝนจิตใจให้เข้มแข็ง ไม่หวั่นไหวต่อพิษภัยที่เข้ามากระทบ รู้จักรักษาสัมพันธภาพระหว่างกันและกันให้ดีย่อมป้องกันพิษภัยที่จะเกิดขึ้นและระงับพิษภัยที่เกิดขึ้นแล้วได้ การมีความคิดรอบคอบ คิดเป็นระบบ ระเบียบแบบแผน อาศัยเหตุผลในการไตร่ตรองเชื่อมโยงให้เห็นกระบวนการ รู้จักปลูกเร้ากุศลธรรมให้เกิด ไม่ปล่อยให้ความคิดลบเกิดขึ้น คิดแก้ไขสิ่งที่ผิดพลาดที่ตกลงไปแล้วเป็นแนวทางในการทำให้ชีวิตให้ปลอดภัยได้

1. บทนำ

การดำเนินชีวิตเป็นเรื่องที่ต้องระมัดระวัง เพราะมีเหตุทำให้ชีวิตได้รับปัญหาหรืออันตรายอยู่มาก ปัญหาเหล่านั้นมีทั้งที่สามารถแก้ไขได้ง่ายและแก้ไขได้ยาก ปัญหาหรืออันตรายที่เกิดขึ้นกับชีวิตนั้นเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าเป็นพิษภัยต่อชีวิต พิษภัยมาจากทั้งภายนอกและภายใน พิษภัยที่มาจากภายนอกได้แก่ บุคคล ธรรมชาติ หรือเชื้อโรค ส่วนพิษภัยที่มาจากภายในนั้นมาจากเชื้อแห่งอกุศลมูล คือ ราคะ โทสะ และโมหะที่เข้าครอบงำชีวิต พิษทั้งภายในและพิษภายนอกนั้นล้วนเป็นพิษภัยที่อันตราย ถ้าหากบุคคลใดไม่สามารถควบคุมหรือหลีกเลี่ยง หรือไม่ระมัดระวัง ก็จะได้รับพิษภัยได้ ย่อมจะได้รับความทุกข์ ความเดือดร้อน

ปัญหาพิษภัยที่เกิดขึ้นในชีวิตปัจจุบันเกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว เพราะอาศัยเครื่องมือทางโซเชียล มีเดียเป็นตัวแพร่เชื้อ สังคมได้รับพิษภัยอันเกิดจากความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกไปทั่ว ไม่ว่าจะเป็นพิษภัยทางความโลภที่เกิดจากแรงกระตุ้นของการโฆษณา และการสร้างแรงจูงใจชวนเชื่อ พิษภัยทางความโกรธ อันเกิดจากภาพความรุนแรงและอาชญากรรม ที่ปรากฏอยู่ในข่าวออนไลน์ทั้งหลาย พิษภัยทางความหลง อันเกิดจากการสร้าง

ข้อมูลเท็จ ทำให้ไม่อาจแยกแยะความจริงได้ ดังเหตุการณ์ที่ปรากฏว่า หมูและไก่เป็นเอดส์ ทำให้คนไม่กล้าบริโภคเชื่อว่าเรื่องนี้เป็นความจริง ได้รับผลกระทบไปทั่ว จนทำให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจ แต่สุดท้ายแล้วก็ป็นข่าวลวง (สยามรัฐออนไลน์, ข่าวลวงโลก หมูไก่เป็นเอดส์, สืบค้น 28 มกราคม 2563) นอกจากนั้นเยาวชนของชาติ ได้รับผลกระทบมากจากการติดเกมส์ โดยเฉพาะอย่างการติดเกมส์ออนไลน์ของเด็ก (Thai PBS, สัญญาณเตือน เด็กติดเกม, สืบค้น 21 ตุลาคม 2562) และพฤติกรรมเลียนแบบจากสังคมต่างประเทศ ที่นำไปสู่ความก้าวร้าวรุนแรง (เดลินิวส์, ความรุนแรงของพฤติกรรมก้าวร้าว, สืบค้น 28 มกราคม 2563) พิษภัยทั้งหลายเป็นพิษที่อันตรายทั้งสิ้น ทั้งต่อตนเองและผู้อื่นในสังคม ช่องทางทั้งหลายเหล่านี้ล้วนทำให้ได้รับพิษได้ง่าย ทำให้ชีวิตได้รับผลกระทบ เป็นต้นตอสาเหตุที่ทำให้ได้รับพิษ

นอกจากนั้นพิษภัยในเชิงสังคมที่มาจากความโลภ โกรธ หลง นำมาซึ่งความมั่งง่าย และความไม่ใส่ใจถึงอันตราย ที่จะเกิดกับผู้อื่น มุ่งหวังแต่ประโยชน์ส่วนตน เช่น การนำสารพิษไปใส่ในอาหาร หรือการรักษาอาหารให้สดอยู่เสมอ จนเกิดโรคร้าย ดังเหตุการณ์เจ้าหน้าที่สาธารณสุขจังหวัด ตรวจพบการใส่สารฟอร์มาลีนในอาหารทะเลที่จังหวัดบุรีรัมย์ (กรุงเทพธุรกิจ, สสจ.บุรีรัมย์พบ'สารฟอร์มาลีน'ในอาหารทะเล, สืบค้น 28 มกราคม 2563) พิษภัยลักษณะนี้ทำให้เกิดปัญหาสุขภาพ ส่งผลกระทบต่อระบบสุขภาพและการสูญเสียงบประมาณในการดูแลสุขภาพ ทำให้เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว โดยไม่คำนึงถึงชีวิตของผู้อื่นว่าจะได้รับพิษที่ตัวเองก่อขึ้น ทำให้เกิดความเสียหายต่อชีวิต กลายเป็นการแพร่เชื้อพิษออกไปติดต่อให้ผู้อื่น หากบุคคลใดได้รับพิษนี้ก็จะเกิดกิเลส เกิดความโลภ เข้าครอบงำ ก็ทำให้เขื่อนนี้ไปสู่สังคมโดยไม่มีที่สิ้นสุด

ในพระพุทธศาสนานั้นได้ให้ความสำคัญกับพิษภัยที่เป็นรากเหง้าของพิษทั้งหลายที่ปรากฏในโลก ดังข้อความที่พระพุทธองค์ตรัสว่า พิษภัยอันเกิดจาก ไฟ 3 กอง ได้แก่ ไฟคือราคะ ไฟคือโทสะ ไฟคือโมหะ หรือไฟในนรก ไฟที่เกิดขึ้นในกัป ไฟคือทุกข์ นอกจากนั้นพระองค์ ก็ยังได้ให้แนวทางในการแก้ไขพิษภัยเหล่านี้ไว้ว่า ผู้ถูกพิษภัยนั้นสามารถแก้ไขได้ด้วยยากำจัดยาพิษ ต้มยานั้นแล้วก็มีความสุข เพราะรอดพ้นจากยาพิษ ฉนโค คนถูกยาพิษทำร้ายถูกอวิชชาบีบคั้น จึงแสวงหายา คือพระสัทธรรม (ขุ.อป.32/488-493/74) ดังนั้น พิษภัยที่เกิดจากราคะ โมหะ และโทสะ เข้าครอบงำ ย่อมนำไปสู่ความทุกข์ทั้งในชาตินี้และชาติหน้า ชีวิตที่เป็นพิษย่อมเป็นชีวิตที่มีภัยอันตราย ทำลายตนเองและผู้อื่น รวมทั้งการแพร่เชื้อพิษคือ ความโลภ ความโกรธ ความหลงไปสู่ผู้อื่นจนทำให้สังคมเป็นสังคมที่ได้รับพิษ เป็นสังคมที่มีปัญหา เป็นสังคมที่น่ากลัว นอกจากพระพุทธศาสนาแสดงต้นตอของพิษภัยแล้ว ยังได้ให้หลักธรรมรักษาและป้องกันพิษภัยเหล่านั้นไว้ด้วย เพราะพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งการดับทุกข์ ก็คือ ดับความเดือดร้อนที่เกิดจากพิษภัย คือ กิเลสทั้ง 3 นั้นโดยตรง พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญต่อพิษภัยที่เกิดขึ้นกับมนุษย์จึงปรับแก้ด้วยการไม่ให้ประมาท ให้เดินทางไปสู่ทางที่ถูกต้อง ปฏิบัติตามกรอบของสังคม เพื่อไม่ให้เกิดปัญหากระทบต่อกันและกันจนเป็นพิษภัยต่อชีวิต และการรู้จักคิดพิจารณาโดยแยบคายในการป้องกันและขจัดพิษภัยในชีวิตได้

ดังนั้น การศึกษาพิษภัยเป็นชีวิตที่อันตรายทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น เป็นชีวิตที่จะทำให้เกิดผลกระทบแก่สังคมในทางเลวร้าย จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขและป้องกันพิษดังกล่าว โดยสนใจศึกษาถึงลักษณะพิษภัย ชีวิตที่มี

พิษภัย และวิเคราะห์แนวทางการป้องกันเพื่อให้เกิดเพื่อให้มีทางออกทาง ป้องกันพิษภัยเหล่านั้นอย่างถูกต้องตามแนวพระพุทธศาสนา สร้างสังคมที่ปลอดภัยจากพิษภัยต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องพิษภัยในพระพุทธศาสนา
- 2.2 เพื่อศึกษาหลักธรรมที่ป้องกันพิษภัยในพระพุทธศาสนา
- 2.3 เพื่อวิเคราะห์แนวทางป้องกันพิษภัยในพระพุทธศาสนา

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาเชิงวิเคราะห์พิษภัยในพระพุทธศาสนา ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของการศึกษาค้นคว้าในคัมภีร์พุทธศาสนาจาก พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา ปกรณวิเศษ เกี่ยวกับความหมายความสำคัญเกี่ยวกับพิษภัยในพระพุทธศาสนา รวมถึงหนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีดังนี้

3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยศึกษาเรื่องพิษภัยในคัมภีร์พุทธศาสนาจาก พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา ปกรณวิเศษ เกี่ยวกับความหมายความสำคัญ ผลกระทบ วิธีแก้ไขและวิธีป้องกันพิษในพระพุทธศาสนา รวมถึงข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปสังเคราะห์จากหลักอปปมาทธรรม (ความไม่ประมาท) หลักอปณกปฏิบัติ (การปฏิบัติไม่ผิด) หลักศีล (กฎเกณฑ์มาตรฐานมนุษย์) และหลักโยนิโสมนสิการ (การพิจารณาด้วยอุบายอันแยบคาย) โดยกำหนดขอบเขตเนื้อหาออกเป็น 4 ด้าน

- 1) การดำรงชีวิตด้วยสติ
- 2) การปฏิบัติไม่ผิด
- 3) การรักษากฎเกณฑ์มาตรฐานสังคม
- 4) การฝึกอบรมคิด

3.2 ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) จำนวน ๖ รูป/คน โดยแบ่งเป็น ๒ กลุ่ม คือ กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับพิษภัยตามหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา และผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับผลกระทบจากพิษภัยและสามารถแก้ไขพิษภัยที่เกิดขึ้นกับตนเองได้

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ แบบวิจัยเอกสาร (Documentary Qualitative Research) ซึ่งมุ่งศึกษาข้อมูลจากเอกสาร โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

4.1 วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องพิษภัยในพระพุทธศาสนา มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าแนวคิดเรื่องพิษภัยในพระพุทธศาสนาจากในชั้นปฐมภูมิ (Primary sources) คือ คัมภีร์พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา และปกรณ์พิเศษ ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาจากคัมภีร์ในพระพุทธศาสนา เพื่อให้ได้แนวคิดเกี่ยวกับพิษภัย

2. วิเคราะห์เนื้อหาเรื่องพิษภัยในส่วนที่เป็นผลกระทบจากพิษภัยทั้งจากคัมภีร์หลักและเอกสารชั้นทุติยภูมิ ได้แก่ ตำรา หนังสือ งานวิจัยและบทความวิจัย เพื่อประมวลให้เห็นลักษณะของผลกระทบที่เกิดขึ้นที่มีต่อชีวิตและสังคม

4.2 วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ศึกษาหลักธรรมที่ป้องกันพิษภัยในพระพุทธศาสนา มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันพิษภัยในพระพุทธศาสนา
2. ศึกษาตัวอย่างบุคคลที่ได้รับการป้องกันพิษภัย

4.3 วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อวิเคราะห์แนวทางป้องกันพิษภัยในพระพุทธศาสนา มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ตั้งประเด็นในการวิเคราะห์แนวทางป้องกันพิษภัยใน 4 ด้าน คือ
 1. การดำรงชีวิตด้วยสติ
 2. การปฏิบัติไม่ผิด
 3. การรักษากฎเกณฑ์มาตรฐานสังคม
 4. การฝึกกระบวนจิต

โดยใช้วิธีวิเคราะห์เชิงเนื้อหาที่ได้จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และข้อที่ 2 เพื่อตอบประเด็นของโจทย์วิจัย

2. ออกแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) อย่างมีโครงสร้างจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Contents Analysis) โดยกำหนดผู้ทรงคุณวุฒิออกเป็น 2 ด้าน คือ ด้านผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับพิษภัยตามหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา และผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับผลกระทบจากพิษภัยและสามารถแก้ไขพิษภัยที่เกิดขึ้นกับตนเองได้

4.4 รวบรวมข้อมูลนำมาวิเคราะห์ แนวทางแก้ไขการแก้พิษภัยและการป้องกันพิษภัย สังเคราะห์ให้ได้องค์ความรู้

4.5 เรียบเรียงเนื้อหา นำเสนอให้เป็นไปตามรูปแบบคู่มือการเขียนของวิทยานิพนธ์และเป็นไปตามระเบียบวิธีวิจัย

5. ผลการวิจัย

จากการศึกษาและวิเคราะห์เอกสารและบทสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า พิษภัยในพระพุทธศาสนานั้นมีทั้งที่เป็นส่วนรูปธรรม คือ พืช สัตว์ แร่ธาตุ สมุนไพรรักษา และอากาศ ที่มีความเป็นพิษในตัวและที่ได้รับการสกัดให้เป็นพิษ ส่วนพิษในเชิงนามธรรม ก็คือ กิเลสทั้งหลายที่ส่งผลต่อจิตใจให้ทำอกุศลกรรมออกมา ทั้งทางกาย วาจา และใจจนทำให้เกิดภัยอันตราย ความทุกข์ ความเดือดร้อนได้ พิษภัยที่เป็นรูปธรรมนั้นหมายเอาวัตถุทุกสิ่งทุกอย่าง รวมทั้งคนพาลด้วย ส่วนที่เป็นนามธรรมหมายเอากิเลสสาม คือ แรงโน้มเอียงภายในใจที่หลงใหลไปกับที่ชอบและไม่ชอบทั้งหลายจนนำไปสู่ ความเห็นผิดและกระทำผิด สาเหตุที่ทำให้เกิดพิษภัยมาจากสาเหตุใหญ่ ๆ คือ ความประมาท เลินเล่อ ไม่มีสติต่อการกระทำ การพูด และการคิด ใน 7 มิตติ คือ ไม่ทำตามเวลา ผิดวันประกันพรุ่ง ยังหลงระเห็จในวัยของตน ไม่รักษาสุขภาพ ขาดการวางแผนชีวิต ปลดปล่อยให้การงานคั่งค้างอากร ไม่ศึกษาเล่าเรียน และไม่พิจารณาความจริงของชีวิต ไม่รู้วงจรของชีวิต ทำให้เกิดผลตามมโนเชิงลบมากมายต่อชีวิตและสังคม

พิษภัยที่เกิดจากปัจเจก คือ คนพาล ย่อมสร้างความเดือดร้อนเสียหายไปในวงกว้าง จิตที่ตั้งไว้ผิดนำทุกข์ภัยมาให้ จิตที่เป็นพิษนั้นอันตรายยิ่งกว่าสิ่งใด เพราะจิตที่ตั้งไว้ผิดย่อมนำมาซึ่งภัยพิบัติ หายนะ และความเดือดร้อน อันที่จริงตัววัตถุทั้งหลายมิใช่พิษภัย แต่ความดำริต่างหากที่เป็นที่เป็นพิษภัย ดังนั้นพิษภัยในพระพุทธศาสนานั้นมุ่งเอาพิษภัยภายในใจเป็นสำคัญ เพราะพิษภัยที่เกิดจากใจที่เป็นพิษ คือ ใจที่เป็นอกุศล

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 พบว่า หลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่สามารถนำมาใช้เพื่อป้องกันพิษภัยทั้งหลักการและวิธีการ ได้แก่หลักความมีสติ ไม่ประมาท (อัปปมาทธรรม) หลักธรรมนี้สร้างความเป็นผู้ตระหนักรู้ในพิษภัยที่เกิดขึ้นในชีวิต ไม่ประมาทในชีวิตในทุกมิติ ได้แก่ ความไม่ประมาทในวัย ไม่ประมาทในอายุ ไม่ประมาทในความไม่มีโรค ไม่ประมาทในการศึกษา และไม่ประมาทการทำบุญกุศล ความไม่ประมาทเป็นหลักธรรมที่สามารถนำมาป้องกันพิษภัยที่จะเกิดขึ้นในชีวิตได้อย่างยอดเยี่ยม เป็นเสมือนหัวใจของธรรมทั้งหลายชีวิตที่ไม่ประมาทเป็นชีวิตที่ประเสริฐ หลักธรรมต่อมา คือ หลักการปฏิบัติไม่ผิดด้วยการรู้จักสำรวจระวังอินทรีย์ การรู้จักบริโภคอาหารพอประมาณ และการหมั่นบำเพ็ญเพียรทางจิต หลักทั้ง 3 ประการนี้ตั้งอยู่บนสัมมปปธานทั้ง 4 คือ การรู้จักระมัดระวังไม่ให้บาปอกุศลเกิดขึ้น การรู้จักจัดบาปอกุศลที่เกิดขึ้นแล้ว การรู้จักส่งเสริมสนับสนุนให้บุญกุศลเจริญงอกงามในจิต และการรักษาบุญกุศลนั้นไว้ในเจริญอย่างต่อเนื่อง วิธีทั้ง 4 ประการนี้

ให้พิจารณาตรวจสอบลงในขั้นนี้เอง ขั้นนี้ทั้ง ๕ เป็นที่ตั้งของบาปอกุศลและบุญกุศลทั้งหลาย เมื่อจะทำให้พิชภัยหมดไปก็ต้องทำดังนี้

หลักธรรมต่อไปคือ การรักษาศีล ศีลนั้นเป็นคุณธรรมสำหรับโลกมนุษย์ เป็นมนุษยธรรม เป็นสิ่งที่จำเป็นในการป้องกันภัยอันตรายที่จะเกิดขึ้นในชีวิต เป็นคุณธรรมเกื้อหนุนให้คุณธรรมที่สูงยิ่งขึ้นเจริญงอกงาม ผู้มีศีลย่อมทำให้สมาธิเจริญ ผู้มีสมาธิเจริญแล้วย่อมทำให้ปัญญาเจริญ ศีลเป็นคุณสมบัติของคนดี เป็นคุณธรรมที่ทำให้คนกลายามิตร เป็นคู่ครอง เป็นเพื่อนที่ดี ศีลเปรียบเสมือนเครื่องป้องกันพิชภัยอันตรายที่จะเข้ามาในชีวิต ถ้าหากขาดศีลชีวิตก็เต็มไปด้วยพิชภัย ชีวิตก็ดำรงอยู่ได้ยาก ศีลเป็นเครื่องค้ำจุนโลกไว้มิให้ก้าวเข้าไปสู่ความหายนะ เป็นมาตรฐานแห่งการอยู่ร่วมกัน ถ้าทุกคนในสังคม เพียงแต่มีศีลกันแล้วสังคมหรือชุมชนก็จะสงบ จะไม่มีสงคราม ไม่มีการฆ่าล้างผลาญกัน ไม่มีการขโมยแย่งชิงโกงกินกัน ไม่มีการประทุพผิตทางกามที่ก่อให้เกิดความสับสนวุ่นวายแตกแยกกันในสังคมหรือชุมชน ไม่มีการโกหกหลอกลวงใส่ความกัน ไม่มีการเสพของมีนเมาให้โทษต่าง ๆ อันเป็นบ่อเกิดแห่งความประมาทและความหายนะต่าง ๆ ทุกคนในสังคมหรือชุมชนก็จะพบกับความสุขร่มเย็น อยู่ด้วยกันด้วยความรักใคร่ปรองดองกัน ไม่ต้องเดือดร้อนวุ่นวายกันเหมือนในสังคมปัจจุบัน

หลักธรรมสุดท้ายที่ใช้ในการป้องกันพิชภัยคือ โยนิโสมนสิการ หลักธรรมนี้ช่วยสร้างพลังความคิดตามแนวพระพุทธศาสนา เป็นพลังปัญญาทางความคิดที่เห็นและเข้าใจถึงสภาพที่เป็นจริงทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านบวก ด้านลบ และทางออก สังคมอยู่ภายใต้ของระบบคิด ถ้าหากคนในสังคมไม่มีโยนิโสมนสิการก็เกิดอันตรายและปั่นป่วน การฝึกคิดแบบโยนิโสมนสิการทั้ง 4 วิธี คือ คิดถูกต้อง คิดมีระเบียบแบบแผน คิดมีเหตุมีผล และคิดเร้ากุศลธรรม ย่อมเป็นเครื่องมือทางปัญญาในการรังสรรค์สิ่งที่ดีมีคุณค่าให้กับชีวิต และป้องกันสิ่งที่เปื้อนพิษเป็นภัยที่จะเกิดขึ้นกับชีวิต ไม่เพียงเฉพาะในดำรงชีวิตของชาวบ้านแต่ยังรวมไปถึงการปฏิบัติธรรมเพื่อให้เข้าถึงการสิ้นกิเลสด้วย หลักธรรมนี้สมควรยกขึ้นมาเป็นกลไกทางปัญญาพัฒนาสังคมทางด้านความคิด

หลักธรรมที่ป้องกันพิชภัยในพระพุทธศาสนาในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ได้นำหลักธรรมสำคัญที่สามารถเป็นทั้งหลักการและวิธีการมาแสดงไว้เพื่อป้องกันที่ยังไม่เกิดไม่ให้เกิดขึ้น และขจัดพิชภัยที่เกิดขึ้นแล้วให้หมดไป พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่มุ่งรักษาและป้องกันโรคทุกข์ของมนุษย์โดยเฉพาะ ชีวิตมนุษย์นั้นโดยปกติก็ประกอบไปด้วยพิชภัยที่มาพร้อมกับตนตั้งแต่เกิดคือ อวิชชา และพิชภัยที่เกิดภายหลัง ธรรมในพระพุทธศาสนา มีไว้สำหรับป้องกันและแก้ไขพิชภัยเหล่านี้

เริ่มต้นที่ความไม่ประมาทในชีวิต เพราะชีวิตที่ไม่ประมาทย่อมพยายามขวนขวายกระทำในสิ่งที่ดีมีประโยชน์ พัฒนาชีวิตให้ตั้งอยู่บนทางที่ถูกต้อง ห่างไกลจากทางที่ผิด โดยการปฏิบัติตามหลักที่เป็นประกันในชีวิตว่า กระทำไปแล้วไม่ผิดแน่นอน อันได้แก่ การระมัดระวังอินทริยทั้ง 6 ไม่ให้ตกอยู่ภายใต้อาณาของอารมณ์ทั้งทางบวกและทางลบ หรืออารมณ์รักและอารมณ์ชัง เนื่องจากอารมณ์ทั้ง 2 ประเภทนี้เป็นพิชภัยนำไปสู่การแย่งชิงและการขจัดทำลาย การรู้จักการรับประทานอาหารที่พอเหมาะแก่ความต้องการของตน เนื่องจากอาหาร

เป็นที่มาของพิษภัยหลายประการ และการฝึกฝนอบรมจิต มีสติตื่นอยู่เสมอ โดยการมีสติอยู่กับกาย เวทนา จิต และธรรม โดยเฉพาะการมีสติอยู่กับลมหายใจจะทำให้ภัยอันตรายไม่อาจเข้ามาสู่จิตได้ง่าย

การทำหลักประกันทางสังคม คือ ปฏิบัติตามศีลซึ่งถือว่า เป็นกฎเกณฑ์มาตรฐานทางสังคม ทำให้ชีวิตปลอดภัยในสังคมทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ปลอดภัยต่อชีวิต ต่อทรัพย์สิน ต่อครอบครัว ต่อข้อตกลงและต่อสุขภาพ การรักษาศีลย่อมป้องกันเวรภัยที่จะเกิดขึ้นต่อไป จากนั้นต้องปรับวิธีคิดให้ถูกต้อง มีระบบ มีเหตุผล และส่งเสริมคุณธรรมให้เกิดขึ้นในจิตใจ ไม่ปล่อยให้อารมณ์ไปกับความคิดที่เป็นบาปอกุศล เมื่อปฏิบัติตามหลักธรรมสำคัญทั้ง 4 ประการนี้ย่อมสามารถป้องกันพิษภัยได้ในชีวิต ดังแผนภูมิที่แสดงไว้

แผนภาพที่ 1 ธรรมป้องกันพิษภัย

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 พบว่า จากการวิเคราะห์แนวทางป้องกันพิษภัยตามประเด็นที่ตั้งไว้ด้วยการดำรงชีวิตด้วยสติ การปฏิบัติไม่ผิด การรักษากฎเกณฑ์มาตรฐานสังคม และการฝึกกระบวนการคิดสรุปได้ว่า สติสัมปชัญญะเป็นเบื้องต้นสำหรับการป้องกันพิษภัย ถ้าหากขาดสติสัมปชัญญะเสียแล้วย่อมเกิดความประมาทขึ้นทันทีความประมาทเพียงอย่างเดียวย่อมนำไปสู่ความผิดพลาดเสียหายในการดำเนินชีวิตในภาพรวม เป็นเหตุให้เกิดพิษภัยทั้งแก่ตนเอง แก่ผู้อื่นและแก่สังคมโดยภาพรวม วิธีการที่จะไม่ประมาทก็คือ การดำรงตนด้วยสติอยู่บนฐานสุจริตทั้ง 3 คือ กายสุจริต วาจาสุจริต มโนสุจริต และด้วยการตั้งอยู่บนสัมมาทิฐิ เพียงเฉพาะวิธีการนี้ก็สามารถป้องกันพิษภัยได้เป็นส่วนมาก ชีวิตย่อมไม่เป็นทุกข์เดือดร้อนตามมา

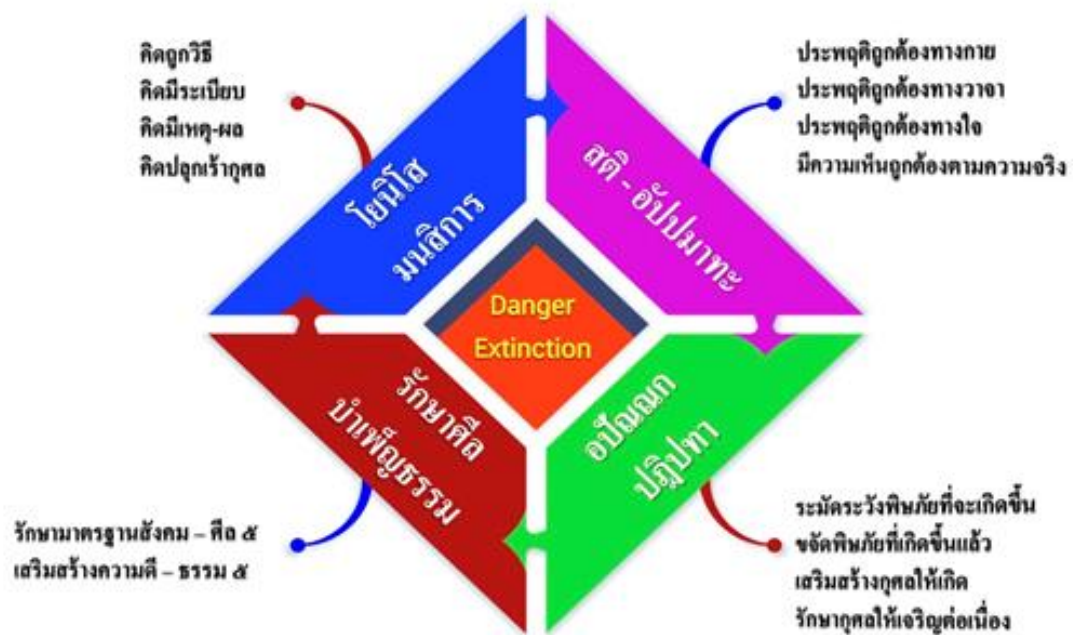
การปฏิบัติตามหลักสัมมปปธาน 4 คือ การรู้จักป้องกันพิษภัยไม่ให้เกิดขึ้น การขจัดสิ่งที่ไม่ดีที่เกิดขึ้นแล้วให้หมดไป การส่งเสริมให้คุณความดี กุศลธรรมทั้งหลายเกิดขึ้นในใจ และการรักษาคุณความดีที่ทำไว้ให้ดำรงอยู่ได้นาน เป็นวิธีการปฏิบัติไม่ผิด วิธีการทั้ง 4 นี้ใช้ในการสำรวมระงับอินทรีย์ที่กระทบกับสิ่งภายนอก เมื่อมีสิ่งไม่ดี

เกิดขึ้นก็ต้องใช้ธรรมะเข้าข่มหรือขจัดออกไปโดยไว ธรรมปฏิบัติที่สามารถจัดบาปอกุศลโดยไวก็คือ หลักสมาธิ หรือชาคริยานุโยค ที่สำคัญการปฏิบัติตามอานาปานสติย่อมช่วยให้พิษภัยที่มีอยู่หมดไปได้โดยไว ส่วนการทำกุศลให้เกิดขึ้นนั้นก็ต้องอาศัยขันธ คือ รูป เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณให้เป็นประโยชน์ ใช้ขันธนี้เองเป็นตัวกระตุ้นให้กุศลธรรมที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น ด้วยการพิจารณาภายในให้เห็นลมหายใจ เห็นอาการ 32 ให้เป็นกายคตาสติ เห็นกายเป็นไปตามไตรลักษณ์ คือ มีความเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไป เมื่อกุศลจิตเกิดขึ้น อกุศลย่อมเสื่อมไป ส่วนการรักษากุศลให้คงอยู่ก็ต้องอาศัยบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมและวิถีคิดจะช่วยให้กุศลธรรมตั้งอยู่ได้นาน เมื่อเป็นเช่นนี้อกุศลธรรมก็ไม่มีช่องเกิดขึ้น หรือเกิดขึ้นได้ยาก

การรักษาจิตในสังคัมเป็นวิธีที่จะไม่ให้พิษภัยเกิดขึ้น กฎเกณฑ์กติกาของสังคัมนับเป็นมาตรฐานของสังคัมที่จะทำให้ชีวิตดำเนินไปได้ด้วยดี ถ้าหากมีแต่เบียดเบียน ละเมิดกฎเกณฑ์กันอย่างไม่มีกฎหมายรองรับ คนที่มีอิทธิพล มีอำนาจก็สามารถทำอะไรได้ตามใจ สังคัมมีแต่พิษภัย ในทางตรงกันข้ามหากรักษาศีล ซึ่งเป็นกฎเบื้องต้นของสังคัมไว้ พิษภัยที่จะเกิดขึ้นจากศีลแต่ละข้อนั้นย่อมไม่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการรักษาสิทธิส่วนร่างกายของแต่ละบุคคลไม่ให้ใครละเมิดทำร้าย สิทธิทางทรัพย์สินก็ไม่ให้ละเมิด สิทธิในคูครองหรือในครอบครัวก็ไม่ให้ละเมิด สิทธิทางข้อตกลง ก็ไม่ให้ทำลายข้อตกลงที่ทำกันไว้ ไม่ให้ผิดสัญญา และมาตรฐานทางสุขภาพ คือ ไม่ดื่มหรือทานสิ่งที่ทำลายสุขภาพ แต่ละด้านนี้เป็นช่องทางของพิษภัยที่จะเกิดขึ้นทั้งสิ้น หากรักษามาตรฐานทางสังคัมไว้ได้ สังคัมก็เป็นสุข สงบ ในขณะเดียวกันก็ต้องอาศัยธรรมเป็นตัวช่วยในแต่ละประเด็นด้วย เพื่อให้การรักษากฎเกณฑ์นั้นได้ดี คือ การมีจิตเมตตา การเสียสละ การยินดีในครอบครัวของตนเอง การมีสัจจะ และการมีสติสัมปชัญญะ รู้จักสิ่งที่ดี สิ่งชั่ว

การป้องกันไม่ให้พิษภัยเกิดขึ้นด้วยการมีระบบคิดที่ดี ที่ถูกต้อง ตั้งอยู่บนหลักการที่ถูกต้อง คิดอย่างเป็นระบบแบบแผน เชื่อมโยงให้เห็นกระบวนการที่นำไปสู่ความสำเร็จที่ไม่ทำให้เกิดความเดือดร้อน คิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล และมีเหตุผล มีปัญญา วิเคราะห์ไตร่ตรองเหตุและผล คิดปลูกเร้ากุศลธรรมให้เกิด ไม่ปล่อยให้ความคิดลบเกิดขึ้น คิดแก้ไขสิ่งที่ผิดพลาดไป ทำตัวใหม่ คิดใหม่ ทำใหม่ ทำให้ถูกต้อง ระบบคิดที่ช่วยเหลือป้องกันพิษภัยนั้นมีหลายวิธี แล้วแต่วิธีไหนจะได้ผลในสถานการณ์ใดแต่วิธีคิดตามหลักสัมมาสังกัปปะในองคัมมรรค ย่อมช่วยให้การคิดที่ตามมาเป็นบวก เป็นกุศลทั้งสิ้น นำไปสู่ความสุข ไม่ทำให้เป็นพิษภัยเดือดร้อน

พิษภัยในพระพุทธศาสนานั้นมุ่งหมายเอาพิษภัยที่เกิดภายในจิตเป็นสำคัญ เพราะพิษภัยเหล่านั้นเมื่อขยายผลออกไป ก็เป็นพฤติกรรม เป็นการกระทำที่ผิดต่าง ๆ นานาตามที่เราเห็นได้ในสังคัมปัจจุบัน การขจัดพิษภัยที่ต้นตอจึงเป็นแนวทางที่ถูกต้อง ดังแผนภาพที่สรุปไว้ดังนี้

แผนภาพที่ 2 การจัดพิษภัยที่ต้นตอ

6. อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยพบว่า พิษภัยในพระพุทธศาสนานั้นมีทั้งที่เป็นส่วนรูปธรรม สอดคล้องกับ พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถานพ.ศ. 2554 กล่าวว่า พิษ สัตว์ แร่ธาตุ สมุนไพรร าส และอากาศ ที่มีความเป็นพิษในตัว และที่ได้รับการสกัดให้เป็นพิษ ส่วนพิษในเชิงนามธรรม นั้นในพระสูตรตันตปิฎกขุททกนิกายมหานิทเทส (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 29, 2539: 2-5) ความว่า กิเลสเครื่องประกอบคือความใคร่ กิเลสเครื่อง ยึดมั่นคือ ความใคร่ กิเลสเครื่องกั้นจิตคือความพอใจด้วยอำนาจความใคร่ในกามทั้งหลาย ย่อมส่งผลต่อจิตใจให้ทำ อกุศลกรรมออกมา ทั้งทางกาย วาจา และใจจนทำให้เกิดภัยอันตราย ความทุกข์ ความเดือดร้อน ทั้งนี้เพราะพิษ ดังกล่าวเหล่านี้มีอยู่ภายในและภายนอกย่อมเกิดภัยอันตรายแก่ตนเองและสังคม

หลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่สามารถนำมาใช้เพื่อป้องกันพิษภัย ทั้งหลักการและวิธีการ ซึ่งสอดคล้องกับ พระสูตรตันตปิฎกอังคตตรนิกายเอกนิပါတ (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 20, 2539: 10) ตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย เราไม่พิจารณาเห็นธรรมแม้สักอย่างหนึ่งอื่น อันเป็นเหตุเกิดขึ้นแห่งอกุศลธรรมทั้งหลายที่ยังไม่เกิดขึ้นก็ดี เป็น เหตุเสื่อมแห่งอกุศลธรรมทั้งหลายที่เกิดขึ้นแล้วก็ดี เหมือนความประมาทนั้นะภิกษุทั้งหลาย ภิกษุทั้งหลาย (เพราะว่า) เมื่อบุคคลประมาทแล้ว อกุศลธรรมทั้งหลายอันยังไม่เกิดก็เกิดขึ้น และอกุศลธรรมทั้งหลายที่เกิดขึ้น แล้วย่อมเสื่อมไป” หลักความมีสติ ไม่ประมาท (อัปปมาทธรรม) หลักธรรมนี้สร้างความเป็นผู้ตระหนักรู้ในพิษภัย ที่เกิดขึ้นในชีวิต ไม่ประมาทในชีวิตทั้งทุกมิติ คือ ความไม่ประมาทในวัย ไม่ประมาทในอายุ ไม่ประมาทในความ ไม่มีโรค ไม่ประมาทในการศึกษา และไม่ประมาทในการทำบุญกุศล ความไม่ประมาทเป็นหลักธรรมที่สามารถนำมา

ป้องกันพิษภัยที่จะเกิดขึ้นในชีวิตได้อย่างยอดเยี่ยม เป็นเสมือนหัวใจของธรรมทั้งหลาย ทั้งนี้เพราะหลักความไม่ประมาทสามารถแก้พิษทั้งภายในและภายนอกได้

การดำรงชีวิตด้วยสติ เป็นรากฐานของการไม่ประมาท ไม่ทำให้ชีวิตผิดพลาดเสียหาย การดำรงตนด้วยสติ ซึ่งสอดคล้องพระสูตรตันตปิฎกอังคุตตรนิกายจตุกกนิบาต (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 21, 2539: 178-179) ความว่า “ภิกษุทั้งหลาย เมื่อใดภิกษุละกายทุจริต บำเพ็ญกายสุจริต ละวจีทุจริตบำเพ็ญวจีสุจริต ละมโนทุจริต บำเพ็ญมโนสุจริต ละมิจฉาทิฏฐิ บำเพ็ญสัมมาทิฏฐิ เมื่อนั้นเธอย่อมไม่กลัวความตายที่จะมาถึงในวันข้างหน้า” ดังนั้น สติต้องอยู่บนฐานสุจริตทั้ง 3 คือ กายสุจริต วจีสุจริต มโนสุจริต และด้วยการตั้งอยู่บนสัมมาทิฏฐิ รู้จักป้องกันพิษภัยไม่ให้เกิดขึ้น ทั้งนี้เพราะการรู้จักป้องกันพิษภัยไม่ให้เกิดขึ้น การขจัดสิ่งที่ไม่ดีที่เกิดขึ้นแล้วให้หมดไป การส่งเสริมให้คุณความดี กุศลธรรมทั้งหลายเกิดขึ้นในใจ และการรักษาคุณความดีที่ทำไว้ให้ดำรงอยู่ได้นาน เป็นวิธีการปฏิบัติไม่ผิด

7. สรุป

แนวคิดเรื่องพิษภัยในพระพุทธศาสนา เป็นหลักแสดงกิเลสตัวที่เป็นพิษภัย ไม่ว่าผู้ใดปฏิบัติย่อมนำไปสู่ความเป็นทุกข์ เดือดร้อน ได้แก่ อกุศลมูลทั้ง 3 คือ ความโลภ ความโกรธ และความหลงซึ่งถือว่าเป็นพิษภัยที่ร้ายแรง ทำให้เกิดความเดือดร้อนในชีวิตและสังคม นอกจากนั้นชีวิตที่มีกิเลสทั้ง 10 ประการ ที่ทำให้เชื้อพิษจนเกิดความเศร้าหมอง นำไปสู่ทุกขที่เป็นที่หมาย ประตุนำชีวิตไปสู่การได้รับพิษภัย เรียกว่า อบายมุข เมื่อผู้ใดเข้าไปเกี่ยวข้องกับอบายมุขติดพิษเป็นภัยได้ง่าย หลักธรรมที่ป้องกันพิษภัยในพระพุทธศาสนา ได้แก่ อัปปมาทธรรม อปณณกปฏิบัติ ศีล และโยนิโสมนสิการ หลักแห่งการปฏิบัติไม่ผิดและศีลย่อมเป็นหลักที่ป้องกันพิษภัยได้ การปฏิบัติไม่ผิด คือ การระมัดระวังอินทรีย์ 6 ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ไม่ได้รับพิษ การดูแลสุขภาพทาง การรับประทานอาหาร และการอบรมจิตภาวนา และการรักษาศีลทั้ง 4 ประเภท คือ การรักษาข้อที่พระพุทธเจ้าห้ามและทำตามข้อที่พระองค์อนุญาต (ปาติโมกขสังวรศีล) การดูแลอินทรีย์ 6 (อินทรีย์สังวรศีล) การเลี้ยงชีวิตโดยสุจริต (อาชีวนิปาตสุทธีศีล) และการใช้สอยปัจจัย 4 อย่างพอเพียง (ปัจจัยสันนิสิตศีล) ย่อมป้องกันพิษภัยในชีวิตได้ และต้องปฏิบัติตามหลักกุศลกรรมบถทั้ง 10 ประการย่อมสามารถป้องกันอกุศลทั้งหลายได้

แนวทางป้องกันพิษภัยในพระพุทธศาสนาในที่นี้ใช้หลักวิเวก 3 เพื่อจะทำให้พิษภัยจำกัดขอบเขตไว้ทั้งทางกาย ทางจิต และทางปัญญา เริ่มจากการขจัดพิษภัยที่เกิดขึ้นแล้วให้หมดไป ต้องเริ่มขจัดที่หยาบๆ ออกไปได้ด้วยศีล ที่เป็นอย่างกลางด้วยสมาธิ และอย่างละเอียดด้วยปัญญา การป้องกันก็โดยการระมัดระวังอินทรีย์ไม่ให้พิษภัยเข้ามาได้โดยง่าย และสร้างระบบการป้องกัน คือ การมีกัลยาณมิตรและการพิจารณาโดยอุบายอันแยบคาย การเห็นพิษภัยของการล่องละเมตอกุศลมูล และกิเลสที่ครอบงำอยู่แล้วปฏิบัติตามหลักธรรมที่แก้พิษย่อมสามารถรักษาไม่ให้ชีวิตตกอยู่ในอำนาจของพิษภัยทั้งหลายและทำให้ชีวิตไม่ตกไปสู่ที่ชั่ว

8. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

พิษภัยเป็นปัญหาสังคม หากได้รับการสนใจ มองพิษภัยทั้ง 2 มิติ คือ พิษภัยภายในและพิษภัยภายนอก แล้วมีหน่วยงานและองค์กรที่เข้ามาทำงานเชื่อมโยงร่วมกันเพื่อยกผลการวิจัยนี้ไปทำเป็นนโยบายก็จะช่วยเหลือสังคมไม่ได้ได้รับพิษภัยได้มาก จึงขอเสนอแนะเชิงนโยบาย 3 ด้าน ดังนี้

1. เสนอแนะให้กระทรวงพัฒนาสังคม โดยเฉพาะส่วนที่รับผิดชอบเกี่ยวกับปัญหาในระดับปัจเจก หรือที่เกิดขึ้นแต่ละคน ได้ให้มีการอบรมองค์ความรู้ทางด้านการป้องกันพิษภัยในสังคม เสริมสร้างให้บุคคลในสังคมมีภูมิคุ้มกันพิษภัย ภายใต้หัวข้อเหล่านี้ คือ การทำให้มีทัศนคติเชิงบวก การรู้จักให้เกียรติกันและกัน การฝึกให้รู้จักปฏิบัติสมาธิ การฝึกกระบวนการคิด หัวข้อเหล่านี้จะช่วยป้องกันพิษภัยได้
2. เสนอแนะให้หน่วยงานอบรมของสงฆ์ ไม่ว่าจะเป็นมหาวิทยาลัยสงฆ์ และหน่วยงานของสงฆ์ทางด้านการเผยแผ่ได้ใช้เป็นข้อมูลในการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันพิษภัยไม่ให้เกิดขึ้นกับชาวพุทธ กับเด็กและเยาวชน บรรจุเป็นหลักสูตรอบรมระยะสั้นและระยะยาว
3. เสนอแนะให้หน่วยงานทางการศึกษาได้ใช้เป็นหลักสูตรป้องกันพิษภัย เช่น สถานบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาบรรจุไว้ในหลักสูตรการสอนในพระพุทธศาสนา หลักสูตรในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนฝึกอบรมสมาธิภาวนาเพื่อป้องกันพิษภัย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

1. การส่งเสริมความคิดบวกเชิงพุทธในสถาบันการศึกษา เพื่อให้สถาบันมีการสร้างระบบคิดที่ปรากฏในคำสอนพระพุทธศาสนาให้เหมาะสมแก่ระดับของผู้เรียนในสถาบันการศึกษา
 2. การฝึกสมาธิภาวนาเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันภัยทางสังคม เพื่อใช้สมาธิในพระพุทธศาสนาเสริมสร้างภูมิคุ้มกันภัยทางจิต เป็นการรักษาความฉลาดทางอารมณ์ของเยาวชน
 3. การปลูกจิตสำนึกทางเบญจธรรมในชุมชน เพื่อให้ชุมชนเป้าหมายใช้กระบวนการเสริมแรงให้กับหมู่บ้าน
- ศีล 5

8. เอกสารอ้างอิง

- กรุงเทพธุรกิจ, (2563). สสจ.บุรีรัมย์พบ'สารฟอร์มาลีน'ในอาหารทะเล. สืบค้นเมื่อ 28 มกราคม 2563, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/623745>
- จิตศรีณย์พร ปัญจวัฒนคุณ. (2559). ศึกษาวิเคราะห์กระบวนการขัดเกลากิเลสที่ปรากฏในสัลเลขสูตร. *วารสารบัณฑิตศาสตร์ มจร.* 14(1), 1-11.
- เดลินิวส์, (2563). ความรุนแรงของพฤติกรรมก้าวร้าว, สืบค้นเมื่อ 28 มกราคม 2563, จาก <https://www.dailynews.co.th/article/5374477>
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เล่มที่ 20, 21, 22, 29, 32..* (2539).
- พระครูสมุทรสมชาย สิริสมปนโน และคนอื่น ๆ. (2560). ความโกล : การแก้ปัญหาในสังคมปัจจุบันตามหลักพระพุทธศาสนา. *วารสารปัญญาปณิธาน*, 2(2), 1-15.
- พุทธทาสภิกขุ. (2560). *ตัวกู-ของกู*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). สำนักพิมพ์อมรินทร์ธรรมะ: กรุงเทพมหานคร, 267.
- สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก. (2549). *ชีวิตนี้น้อยนัก* กรุงเทพมหานคร : วัดบวรนิเวศวิหาร, 63.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ.ปยุตฺโต). (2562). *พุทธธรรมฉบับปรับขยาย*. (พิมพ์ครั้งที่ 52). สำนักพิมพ์มูลนิธิธรรม์ ในเครือ บริษัท สำนักพิมพ์เพ็กแอนดริโสม จำกัด: กรุงเทพมหานคร, 1191
- อุทัย กมลศิลป์ และคนอื่น ๆ. (2562). การศึกษาวิเคราะห์กระบวนการเวียนว่ายตายเกิดในพระพุทธศาสนาเถรวาท. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 6(3), 1-11
- Thai PBS, (2562). *สัญญาเดือน เด็ดดีดเกม*, สืบค้นเมื่อ 21 ตุลาคม 2562, จาก <https://news.thaipbs.or.th/content/28536>

Research Article

DOI: 10.14456/jpv.2023.25

พลังอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อมาตรฐานการปฏิบัติงานของครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2

The Power of School Administrators Affecting the Performance Standard of Teachers under Suphanburi Primary Educational Service Area Office 2

ประกายดาว ชุมภูบาง¹

Prakaidao Chumpubang^{1*}

ARTICLE INFO

Name of Author:

Corresponding Author*

1. ประกายดาว ชุมภูบาง

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม,
ประเทศไทย

Prakaidao Chumpubang

Faculty of Education, Nakhon Pathom
Rajabhat University, Thailand.

Email: oilprakaidao@gmail.com

คำสำคัญ:

พลังอำนาจ; มาตรฐานการปฏิบัติงานของครู;
ประถมศึกษา

Keywords:

Power; Performance Standard of
Teachers; Primary Education

Article history:

Received: 22/10/2022

Revised: 24/11/2022

Accepted: 15/12/2023

Available online: 25/12/2023

How to cite:

Chumpubang, P. (2023). The Power of School Administrators Affecting the Performance Standard of Teachers under Suphanburi Primary Educational Service Area Office 2. *Journal of Philosophical Vision* 28(2), 51-64.

ABSTRACT

This research aimed to 1) study the level of power of school administrators; 2) study the performance standards of teachers; and 3) analyze the power of school administrators affecting the performance standards of teachers. The sample group consists of teachers in schools under the Suphanburi Primary Education Area Office, Zone 2, totaling 1,185 people. The method of proportional stratified random sampling was used, distributing the number according to the location of the district, resulting in a sample group of 271 people. The instrument used in this study was a questionnaire created by the author with a content validity of 0.67 to 1.00, a reliability of the questionnaire on the part of school administrators of 0.98, and, reliability of the questionnaire on the part of performance standards of teachers of 0.98. Data were analyzed by determination of percentage, mean, standard deviation, and stepwise multiple regression.

The findings of this research were as follows: 1) The power of school administrators was at a high level, both overall and in each aspect, namely, reference power, legal power, reward-providing power, expertise power, power by position, personal power, and enforcement power, respectively. 2) Teachers' performance standards were at a high level, both overall and in each aspect, namely, relationships with parents and communities, learning management, and the performance of teacher duties, respectively. 3) The powers of school administrators, namely rewarded for providing power (X_2), power by position (X_6), and reference power (X_5), were factors affecting teachers' performance standards with the prediction of 44.30% with statistical significance at the .01 level by the regression analysis equation: $\hat{Y}_{tot} = 2.20 + 0.28 (X_2) + 0.13 (X_6) + 0.11 (X_5)$

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับพลังอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษาตัวมาตรฐานการปฏิบัติงานของครู และ 3) วิเคราะห์พลังอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อมาตรฐานการปฏิบัติงานของครู กลุ่มตัวอย่าง คือ ข้าราชการครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 จำนวน 1,185 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (proportional stratified random sampling) โดยกระจายจำนวนตามที่ตั้งของอำเภอ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 271 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่สร้างขึ้นโดยผู้วิจัยมีความตรงด้านเนื้อหาเท่ากับ 0.67 ถึง 1.00 ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามด้านพลังอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา เท่ากับ 0.98 และด้านมาตรฐานการปฏิบัติงานของครู เท่ากับ 0.98 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า 1) พลังอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและรายด้าน ประกอบด้วย อำนาจอ้างอิง อำนาจทางกฎหมาย อำนาจการให้รางวัล อำนาจความเชี่ยวชาญ อำนาจโดยตำแหน่ง อำนาจส่วนบุคคล และอำนาจการบังคับ ตามลำดับ 2) มาตรฐานการปฏิบัติงานของครู อยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและรายด้าน ประกอบด้วย ความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง และชุมชน การจัดการเรียนรู้ และการปฏิบัติหน้าที่ครู ตามลำดับ 3) พลังอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ อำนาจการให้รางวัล (X_2) อำนาจโดยตำแหน่ง (X_6) และอำนาจอ้างอิง (X_5) เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อมาตรฐานการปฏิบัติงานของครู โดยสามารถร่วมกันทำนาย ได้ร้อยละ 44.30 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยสมการวิเคราะห์การถดถอย คือ $\hat{Y}_{tot} = 2.20 + 0.28(X_2) + 0.13(X_6) + 0.11(X_5)$

1. บทนำ

ปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีเทคโนโลยีที่ทันสมัย และเกิดการแข่งขันทางสังคมมากขึ้น การที่จะพัฒนาประเทศให้มีความเจริญ ทันต่อยุคปัจจุบันจำเป็นต้องเริ่มตั้งแต่การพัฒนาการศึกษาให้เท่าทันและมีความเข้มแข็ง การศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2555: 19) ทั้งนี้สถานศึกษาเป็นหน่วยงานทางการศึกษาระดับปฏิบัติการที่สำคัญ จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ผู้บริหารของสถานศึกษาเป็นผู้มีบทบาท และหน้าที่บริหาร โดยใช้ทรัพยากรในการบริหาร คือ ครู และบุคลากร ปัจจัยที่ทำให้ครู บุคลากร ปฏิบัติงานไม่มีประสิทธิภาพส่วนหนึ่งเกิดจากการใช้พลังอำนาจของผู้บริหาร ผู้บริหารต้องใช้พลังอำนาจในการตัดสินใจ สั่งการ ควบคุม ดูแล ชี้แนะ ให้กำลังใจกับครู และบุคลากร ผู้ร่วมงาน ให้มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน พลังอำนาจจึงมีความสำคัญมากในการบริหาร เพราะเป็นปัจจัยที่ทำให้การปฏิบัติงานบรรลุตามเป้าหมายได้ ปัญหาของงานวิจัย คือ การปฏิบัติงานของครูที่ไม่ประสบผลสำเร็จ เช่น การจัดการเรียนการสอน นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์โอเน็ตตกต่ำ การใช้เทคโนโลยี และการใช้ภาษา ผู้บริหารจึงต้องใช้พลังอำนาจโดยตำแหน่ง และพลังอำนาจทางกฎหมายในการ

มอบหมายสั่งการให้ครูได้พัฒนาตนเอง ซึ่งผู้บริหารจำเป็นต้องมีพลังอำนาจอ้างอิง เพื่อเป็นแบบอย่างให้กับครู และต้องมีพลังอำนาจความเชี่ยวชาญ ให้คำปรึกษากับครูได้ เป็นต้น พลังอำนาจจึงมีความสำคัญต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา และเป็นปัจจัยสำคัญมีส่งผลต่อประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานในสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิผลในสถานศึกษา

พลังอำนาจในการบริหารเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อมาตรฐานในการปฏิบัติงานของครู ซึ่งการใช้พลังอำนาจของผู้บริหารนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการบริหารสถานศึกษาให้ครูมีการปฏิบัติหน้าที่ หรืองานที่รับผิดชอบ เป็นไปตามมาตรฐานในการปฏิบัติงาน ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องการให้ขวัญกำลังใจในการทำงาน การสร้างแรงจูงใจในการทำงาน ความพอใจในการทำงาน จากที่ได้กล่าวมาทั้งหมดล้วนมีผลต่อมาตรฐานในการปฏิบัติงานของครูทั้งสิ้น และจากการศึกษางานวิจัย พบว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉันทนีย์ จันทร์พล (2556 : 67) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ปฏิบัติการสอน อยู่ในระดับปานกลาง ผู้บริหารจำเป็นต้องใช้พลังอำนาจที่ตนเองมีอย่างเหมาะสม จึงจะทำให้การบริหารโรงเรียนประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ปราณี คาคการณ์ไกล (2556 : 139) ได้กล่าวไว้ว่า การใช้อำนาจของผู้บริหารส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน ต่อมา บงกช ยิ้มหนองโพธิ์ (2558 : 76) ได้กล่าวว่า พลังอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อขวัญกำลังใจของครูในสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก พลังอำนาจมีความจำเป็น และมีความสำคัญมากต่อผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานให้บรรลุตามเป้าหมายขององค์กร และนิลุบล จันทรนิยม (2559 : 97) ได้กล่าวไว้ว่า การใช้อำนาจในการบริหารของผู้บริหาร ประกอบด้วย การใช้อำนาจการบังคับ และอำนาจความเชี่ยวชาญ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าอำนาจของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของครู ทั้งนี้สำนักเลขาธิการคุรุสภา (2562 : 19 - 20) ได้กำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูไว้ ดังนี้ 1) การปฏิบัติหน้าที่ครู 2) การจัดการเรียนรู้ และ 3) ความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน

จากที่ได้กล่าวมาเห็นได้ว่าพลังอำนาจของผู้บริหารส่งผลต่อมาตรฐานการปฏิบัติงานของครู เป็นแรงจูงใจให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาพลังอำนาจของผู้บริหารที่ส่งผลต่อมาตรฐานการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 เพื่อให้ผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลในการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลให้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับพลังอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรีเขต 2
2. เพื่อศึกษาระดับมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรีเขต 2

3. เพื่อวิเคราะห์พลังอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 2

ขอบเขตของการวิจัย

ตัวแปรต้น ได้แก่ พลังอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา ตามแนวคิดของ Griffin and Moorhead (2014: 378) ประกอบด้วย 1) อำนาจทางกฎหมาย 2) อำนาจการให้รางวัล 3) อำนาจการบังคับ 4) อำนาจความเชี่ยวชาญ 5) อำนาจอ้างอิง 6) อำนาจโดยตำแหน่ง และ 7) อำนาจส่วนบุคคล

ตัวแปรตาม ได้แก่ มาตรฐานการปฏิบัติงานของครู ตามแนวคิดของ สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2562:19-20) ประกอบด้วย 1) การปฏิบัติหน้าที่ครู 2) การจัดการเรียนรู้ และ 3) ความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง และชุมชน

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต จำนวน 1,185 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 2 โดยใช้ตารางกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970: 607-610 อ้างถึงใน จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย, 2559: 124) การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (proportional stratified random sampling) โดยกระจายจำนวนตามที่ตั้งของอำเภอ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 271 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้องมี 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามมีข้อความเกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน ตำแหน่งปฏิบัติงานในสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (checklist)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับระดับพลังอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามตัวแปรต้น องค์ประกอบ 7 องค์ประกอบ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามระดับมาตรฐานการปฏิบัติงานของครู จำแนกตามตัวแปรตาม องค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale)

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพลังอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา และมาตรฐานการปฏิบัติงานของครู แล้วกำหนดรูปแบบ และโครงสร้างของแบบสอบถาม

ขั้นที่ 2 กำหนดพฤติกรรมบ่งชี้ให้ครอบคลุมนิยามตัวแปรและนำมาจัดทำเป็นข้อกระทงคำถามสำหรับการวิจัยโดยผ่านคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา

ขั้นที่ 3 นำกระทงคำถามที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหา (content validity) ของข้อกระทงคำถามแล้วหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC) โดยเลือกเฉพาะข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.67 และ 1.00 ได้กระทงคำถามด้านพลังอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 29 ข้อ และด้านมาตรฐานการปฏิบัติงานของครู จำนวน 72 ข้อ

ขั้นที่ 4 แก้ไขข้อกระทงคำถามแล้วจัดแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์ที่ปรึกษา

ขั้นที่ 5 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try out) กับข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 1 ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

ขั้นที่ 6 นำแบบสอบถามที่รับกลับคืนมา ตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยง (reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ของ Cronbach (1970: 161 อ้างถึงใน จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย, 2559: 181-183) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาในส่วนของข้อกระทงคำถามเกี่ยวกับด้านพลังอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาเท่ากับ 0.98 และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาในส่วนของข้อกระทงคำถามเกี่ยวกับด้านมาตรฐานการปฏิบัติงานของครู เท่ากับ 0.98

ขั้นที่ 7 ปรับปรุงข้อกระทงคำถามในด้านการใช้ภาษาให้มีความเหมาะสมและถูกต้อง โดยผ่านการแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา และจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1) ขอความอนุเคราะห์จากสำนักงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม เพื่อจัดทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังสถานศึกษาต่าง ๆ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2) ดำเนินการจัดส่งแบบสอบถาม จำนวน 271 ฉบับ ไปยังข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 2 ที่กำหนดเป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ข้าราชการครูตอบคำถามในแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยไปรับคืนเอง ตามวันเวลาที่นัดหมาย ได้แบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 271 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

3) ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาเพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้รับแบบสอบถามทั้งหมดคืนมาแล้ว ผู้วิจัยได้พิจารณาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทั้งหมด แล้วนำมาจัดระเบียบข้อมูล หลังจากนั้นนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป และนำเสนอในรูปแบบของตารางและความเรียง

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

- 1) การวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ความถี่ และร้อยละ
- 2) การวิเคราะห์ระดับพลังอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา และระดับมาตรฐานการปฏิบัติงานของครู คือ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- 3) การวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างพลังอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาและมาตรฐานการปฏิบัติงานของครู คือ วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน
- 4) การวิเคราะห์พลังอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อมาตรฐานการปฏิบัติงานของครู คือ วิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน

4. ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังสถานศึกษาซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 271 ฉบับ โดยผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืนมา จำนวน 271 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ และนำเสนอผลการวิเคราะห์โดยใช้ตารางประกอบคำบรรยายจำแนกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์พลังอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ระดับมาตรฐานการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์พลังอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อมาตรฐานการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ส่วนมากเป็นเพศหญิง จำนวน 220 คน คิดเป็นร้อยละ 81.20 ส่วนมากเป็นข้าราชการครูที่มีอายุ 31 – 40 ปี จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 38.70 มีระดับการศึกษาขั้นสูงสุดส่วนมากระดับปริญญาตรี จำนวน 184 คน คิดเป็นร้อยละ 67.90 มีประสบการณ์การทำงานในสถานศึกษาน้อยกว่า 5 ปี จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 32.10 และส่วนมากมีตำแหน่งปฏิบัติงานในสถานศึกษาคือตำแหน่งครู จำนวน 246 คน คิดเป็นร้อยละ 90.80

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์พลังอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและลำดับพลังอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 โดยภาพรวม

(n = 271)

ข้อ	พลังอำนาจ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1.	อำนาจทางกฎหมาย	4.31	0.70	มาก	2
2.	อำนาจการให้รางวัล	4.30	0.52	มาก	3
3.	อำนาจการบังคับ	4.13	0.74	มาก	7
4.	อำนาจความเชี่ยวชาญ	4.29	0.68	มาก	4
5.	อำนาจอ้างอิง	4.33	0.68	มาก	1
6.	อำนาจโดยตำแหน่ง	4.27	0.65	มาก	5
7.	อำนาจส่วนบุคคล	4.14	0.71	มาก	6
รวม		4.25	0.55	มาก	

จากตารางที่ 1 แสดงว่า พลังอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.55) และเมื่อพิจารณาเป็น รายด้านพบว่า พลังอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยอำนาจอ้างอิง อยู่ในลำดับ สูง ที่สุด ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.68) รองลงมาได้แก่ อำนาจทางกฎหมาย ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.70) และอำนาจการ บังคับ อยู่ในลำดับสุดท้าย ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.74)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ระดับมาตรฐานการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและลำดับมาตรฐานการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 โดยภาพรวม

(n = 271)

ข้อ	มาตรฐานการปฏิบัติงานของครู	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1.	การปฏิบัติหน้าที่ครู	4.38	0.42	มาก	3
2.	การจัดการเรียนรู้	4.39	0.44	มาก	2
3.	ความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน	4.48	0.43	มาก	1
รวม		4.42	0.40	มาก	

จากตารางที่ 2 แสดงว่า มาตรฐานการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.40) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มาตรฐานการปฏิบัติงานของครู อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง และชุมชน อยู่ในลำดับสูงสุด ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.43) รองลงมา ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.44) และการปฏิบัติหน้าที่ครู อยู่ในลำดับสุดท้าย ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.42)

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์หลังอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อมาตรฐานการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างพลังอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 2

(n = 271)

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างพลังอำนาจ ซึ่งมีความสัมพันธ์ทางบวก ในระดับปานกลางถึงระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสหสัมพันธ์ระหว่าง 0.42 - 0.89 และเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของพลังอำนาจกับมาตรฐานการปฏิบัติงานของครู พบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสหสัมพันธ์ระหว่าง 0.42 - 0.47

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปร	อำนาจทางกฎหมาย (X_1)	อำนาจการให้รางวัล (X_2)	อำนาจการบังคับ (X_3)	อำนาจความเชี่ยวชาญ (X_4)	อำนาจอ้างอิง (X_5)	อำนาจโดยตำแหน่ง (X_6)	อำนาจส่วนบุคคล (X_7)	มาตรฐานการปฏิบัติงานของครู (Y_{tot})
อำนาจทางกฎหมาย (X_1)	1.00							
อำนาจการให้รางวัล (X_2)	0.63**	1.00						
อำนาจการบังคับ (X_3)	0.59**	0.61**	1.00					
อำนาจความเชี่ยวชาญ (X_4)	0.50**	0.71**	0.52**	1.00				
อำนาจอ้างอิง (X_5)	0.49**	0.65**	0.49**	0.89**	1.00			
อำนาจโดยตำแหน่ง (X_6)	0.66**	0.67**	0.71**	0.67**	0.69**	1.00		
อำนาจส่วนบุคคล (X_7)	0.57**	0.57**	0.73**	0.66**	0.65**	0.80**	1.00	
มาตรฐานการปฏิบัติงานของครู (Y_{tot})	0.42**	0.62**	0.44**	0.55**	0.56**	0.57**	0.47**	1.00

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนพลังอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2

(n = 271)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig
Regression	3	19.43	6.48	70.74**	.00
Residual	267	24.44	0.09		
Total	270	43.87			

ตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการ	b	Beta	SE _b	t	Sig
ค่าคงที่	2.20		0.16	14.13**	.00
อำนาจการให้รางวัล (X ₂)	0.28	0.36	0.05	5.46**	.00
อำนาจโดยตำแหน่ง (X ₆)	0.13	0.21	0.04	3.11**	.00
อำนาจอ้างอิง (X ₅)	0.11	0.18	0.04	2.68**	.00

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

R = 0.665 R² = 0.443 SEE. = 0.303

จากตารางที่ 4 พบว่า อำนาจการให้รางวัล (X₂) อำนาจโดยตำแหน่ง (X₆) และอำนาจอ้างอิง (X₅) เป็นตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการถดถอย และสามารถอธิบายความผันแปรของมาตรฐานการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าประสิทธิภาพในการทำนาย (R²) เท่ากับ 0.443 ซึ่งแสดงว่าอำนาจการให้รางวัล อำนาจโดยตำแหน่ง และอำนาจอ้างอิง ส่งผลต่อมาตรฐานการปฏิบัติงานของครู และสามารถทำนายมาตรฐานการปฏิบัติงานของครู ได้ร้อยละ 44.30 โดยสามารถเขียนสมการพยากรณ์ได้ ดังนี้

สมการวิเคราะห์การถดถอยในรูปของคะแนนดิบ คือ

$$\hat{Y}_{\text{tot}} = 2.20 + 0.28 (X_2) + 0.13 (X_6) + 0.11 (X_5)$$

สมการวิเคราะห์การถดถอยในรูปของคะแนนมาตรฐาน คือ

$$\hat{Z}_{\text{tot}} = 0.36 (Z_2) + 0.21 (Z_6) + 0.18 (Z_5)$$

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากการสรุปผลการวิจัย สามารถนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ ดังนี้

1) พลังอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า พลังอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ อำนาจอ้างอิง อำนาจทาง

กฎหมาย อำนาจการให้รางวัล อำนาจความเชี่ยวชาญ อำนาจโดยตำแหน่ง อำนาจส่วนบุคคล และอำนาจการบังคับ ตามลำดับ ทั้งนี้เพราะพลังอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ที่จะทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติตามนอกจากความรู้ความสามารถที่ผู้บริหารนั้นพึงมี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปราณี คาคาการณโกศล (2556: 139) ที่ได้ทำการศึกษาและวิจัยเรื่อง การใช้อำนาจของผู้บริหารที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 2 ซึ่งได้พบว่า การใช้อำนาจของผู้บริหารนั้นจะปรากฏให้เห็นว่าในรายรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากให้เห็นทุกด้าน และได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ นวลจันทร์ แสงอุไร (2559: 110) ได้ทำการศึกษาและวิจัยเรื่อง การใช้อำนาจของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 6 ผลวิจัยพบว่า ระดับการใช้อำนาจของผู้บริหารมีผลปรากฏให้เห็นว่า ในรายรวมนั้นอยู่ในระดับมาก และได้สอดคล้องกับ พนมกฤต บริสุทธิ์(2560: 73) ได้ดำเนินการศึกษาและวิจัยเรื่อง การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมฐานบินกำแพงแสน ผลวิจัยพบว่า การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษามีผลอันปรากฏให้เห็นว่า ในรายรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2) มาตรฐานการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มาตรฐานการปฏิบัติงานของครู มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง และชุมชน การจัดการเรียนรู้ และการปฏิบัติหน้าที่ครู ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงพร เกลี้ยงประณีต (2564: 63) ได้ทำการศึกษาและวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 8 จังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพของครูในสถานศึกษานั้น ในรายรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดารณี กิรติปรกรณ์ (2561: 235) ได้ทำการศึกษาและวิจัยเรื่องการพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงานของครูของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานการปฏิบัติงานนั้นอยู่ในระดับมากขึ้น และสอดคล้องกับภัทรวรรณ รอดเจริญ (2563: 126) ได้ดำเนินการศึกษาและวิจัย เรื่องการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพครูโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์จังหวัดสมุทรสาคร ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพครูในรายรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

3) พลังอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 2 เรียงตามลำดับอิทธิพลจากมากไปหาน้อย ดังนี้ อำนาจการให้รางวัล อำนาจโดยตำแหน่ง และอำนาจอ้างอิง เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อมาตรฐานการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยสามารถทำนายมาตรฐานการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ได้ร้อยละ 44.30 ซึ่งได้สอดคล้องกับงานวิจัยของดวงพร เกลี้ยงประณีต (2564: 92) ได้ศึกษาและวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพของครูสังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขต 8 จังหวัดกาญจนบุรี อันปรากฏให้เห็นดังนี้ การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาในรายรายนั้นได้มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพของครู ซึ่งจะเห็นได้ว่าการใช้อำนาจนั้นจะส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูที่เกิดจากผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารจัดการสถานศึกษา

6. สรุป

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ ดังนี้

1) พลังอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า พลังอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยอำนาจอ้างอิง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาได้แก่ อำนาจทางกฎหมาย อำนาจการให้รางวัล อำนาจความเชี่ยวชาญ อำนาจโดยตำแหน่ง อำนาจส่วนบุคคล และอำนาจการบังคับ ตามลำดับ

2) มาตรฐานการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มาตรฐานการปฏิบัติงานของครู มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชนมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาได้แก่ การจัดการเรียนรู้ และการปฏิบัติหน้าที่ครู ตามลำดับ

3) พลังอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 2 เรียงตามลำดับอิทธิพลจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) อำนาจการให้รางวัล 2) อำนาจโดยตำแหน่ง และ 3) อำนาจอ้างอิง เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อมาตรฐานการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 งานวิจัยนี้พบว่า พลังอำนาจ ซึ่งได้แก่ อำนาจการให้รางวัล อำนาจโดยตำแหน่ง และอำนาจอ้างอิง สามารถทำนายมาตรฐานการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ได้ร้อยละ 44.30

7. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

1) การบริหารงานของผู้บริหารโดยใช้พลังอำนาจในการบริหารจัดการสถานศึกษาจะทำให้การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาประสบความสำเร็จ ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่ผู้บริหารสามารถประยุกต์ทั้งศาสตร์และศิลป์ของการใช้อำนาจไปอย่างเป็นรูปธรรมก่อให้เกิดวัฒนธรรมองค์กรที่เป็นระบบและมีมาตรฐานการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2) นำหลักการบริหารงานโดยเน้นมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานวิชาชีพของครูสภาไปขยายผลให้แก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนที่ผู้บริหารหรือผู้ที่รับผิดชอบในงานด้านบริหารของโรงเรียนไปวางแผนทางการปฏิบัติงานให้แก่คณะครูเพื่อให้บังเกิดผลดีต่อการปฏิบัติงานภาพรวมของสถานศึกษาและความก้าวหน้าของบุคลากรของสถานศึกษานั้น ๆ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรศึกษาองค์ประกอบการใช้พลังอำนาจในการบริหารจัดการสถานศึกษา
- 2) ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อมาตรฐานการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 3) ควรศึกษาแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 4) ควรขยายผลการวิจัยด้านพลังอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อปัจจัยอื่นๆของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ นำไปพัฒนารูปแบบบริหารโดยใช้พลังอำนาจเป็นหลักในการบริหารสถานศึกษา

8. เอกสารอ้างอิง

- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. (2558). *ระวังภัยแล้งปี 58 ทำชาวนาเสียหาย 4,000 ล. พารุกิจอ่วม*. กระแสทรรศน์. สืบค้นเมื่อ 1 พฤศจิกายน 2565, จาก <http://marketeer.co.th/2015/03/kresearch-farmer/> 2558)
- กรมอุตุนิยมวิทยา. (2553). *หนังสืออุตุนิยมวิทยา*. สืบค้นเมื่อ 1 พฤศจิกายน 2565 จาก <http://tmd.go.th/info/info.php?FildID=71>.
- กฤตเมธ บุญนุ่ม. (2560). นวัตกรรมทางสังคมความรู้สู่สังคมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. *วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ*. 10(พิเศษ), 245-262.
- ไกรฤกษ์ เอี่ยมศรี. (2564). *สมบัติทางวิศวกรรมของดินซีเมนต์ที่ปรับปรุงด้วย น้ำยางพาราผสมสารผสมเพิ่มที่อุณหภูมิแตกต่างกัน*. วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- เขมรัฐ เถลิงศรี และคณะ. (2561). โครงการนวัตกรรมทางสังคมเพื่อส่งเสริมวิถี ชีวิตเกษตรกรบนพื้นที่สูงสู่ความยั่งยืน รายงานฉบับสมบูรณ์. *สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม*. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- ฉัตรมงคล สิงหวิบูลย์. (2561). การจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรกรรมระดับไร่นาตามวิถีชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน. *วารสารชลสาร*. 7(1), 34-44.
- ชนะบุรณ์ อินทรพันธ์. (2563). *แนวทางการสร้างนวัตกรรมสังคมเพื่อผู้สูงอายุโดยใช้ทุนทางสังคมในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี*. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.

- ชานนท์ โกมลมาลย์. (2561). *นวัตกรรมทางสังคม เพื่อขับเคลื่อนสุขภาวะ โดยการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน*. กรุงเทพฯ: เอซี ปรีนติ้ง เซอร์วิส.
- ชูจิต ชายทวีป. (2559). ปัจจัยสำเร็จของการลดปัญหาความยากจน. *วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ*. 3(2), 188-214.
- ฐกร กาญจน์จิระเดช, มยุรี รัตนเสริมพงศ์ และ สมบูรณ์ สุขสำราญ. (2561). รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืนของจังหวัดอุทัยธานี ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร.*, 6(2), 537-552.
- ถาวร อ่อนประไพ. (2562). *โครงการวิจัยการประเมินศักยภาพเชิงพื้นที่เพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กในระดับท้องถิ่น จังหวัดน่าน*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่.
- ทวีศักดิ์ ธนเดโชพล และคณะ. (2563). การวิเคราะห์การบริหารจัดการน้ำในสภาวะภัยแล้ง ปี พ.ศ. 2563. *บทความวิชาการ ด้านการชลประทานและการระบายน้ำ ครั้งที่ 13*, 287-308. กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการด้านการชลประทานและการระบายน้ำแห่งประเทศไทย.
- นิตยา พากุล, กัญลยา มียะนา และยศ บริสุทธิ์. (2020). การบริหารจัดการทรัพยากรแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อทำการเกษตรตลอดปีของชุมชนโคกกล่ามแสงอร่าม อำเภอนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี. *วารสารเกษตรพระจอมเกล้า*, 38(2), 270 – 279.
- ประดิษฐ์ เจียรกุลประเสริฐ. (2562). *โครงการการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบ้านวังธาร ตำบลเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่. รายงานการวิจัย*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่:เชียงใหม่.
- ประเสริฐศักดิ์ มั่งอระนะ และสุรเชษฐ์ เวชพิทักษ์. (2563). การสร้างฝายชะลอน้ำเพื่อแก้วิกฤตขาดแคลนน้ำโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน บ้านหนองกองเหนือ ตำบลนาบ่อคำ อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร. *วารสาร มจร การพัฒนาสังคม*, 5(3), 133-144.
- ปราโมทย์ ไม่กัลล. (2550). *การบริหารจัดการทรัพยากรแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน (เอกสารโรเนียว)*. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- มณีรักษ์ กาญจนรางกูร. (2561). *การบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืนภายใต้รูปแบบ "โคก หนองนา โมเดล": พื้นที่ลุ่มน้ำป่าสักตอนบนในเขตพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์*. วิทยาศาสตร์บัณฑิต (วท.บ.). มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- ภาคภูมิ พันธุ์รัตน์. (2558). ประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรในเขตลุ่มน้ำชี. *วารสารบัณฑิตศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. 2(2), 184-194.
- วินัย เขาวนวิวัฒน์. (2563). การศึกษาสภาพความขาดแคลนน้ำของประเทศไทยจากการจัดทำบัญชีสมดุลน้ำ. *รายงานสรุปผลการจัดสัมมนาวิชาการ*. สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2563. ห้องประชุมแมนดาริน ซี ชั้น 1 โรงแรมแมนดาริน สามย่าน กรุงเทพฯ. หน้า 28-45.

- สังคีต พิริยะรังสรรค์ และ สรชัต สุจิตต์ พิธีกรโดย ณรงค์ฤทธิ์. (2565). รายการเปลี่ยนมุมมอง ประเด็นน้ำท่วม
ฝนแล้ง กับทางแก้ที่ไม่มีตอนจบ. สืบค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2023. จาก <http://www.youtube.com/watch?v=OIFdAVGFjbM>
- อังกูร แก้วย่อง. (2562). *รูปแบบการบริหารจัดการน้ำแบบบูรณาการ : โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลุ่มน้ำโก-
ลก จังหวัดนราธิวาส*. ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาที่ยั่งยืน มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- อารียา ฤทธิมา. (2563). สถานการณ์น้ำต้นทุน การวางแผน และการปฏิบัติการอ่างเก็บน้ำ. *รายงานสรุปผลการ
จัดสัมมนาวิชาการ, สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. วันที่ 13 กุมภาพันธ์
2563. ห้องประชุมแมนดาริน ซี ชั้น 1 โรงแรมแมนดาริน สามย่าน กรุงเทพฯ. หน้า 46-55.
- อุทัย เมี้ยนกลาง, สมนึก เชื้อจันอัด และนิคม อบมาลี. (2565). *เกษตรกรผู้ได้รับผลประโยชน์จากฝายหนองแขวง
โมเดล*. คลิปวิดีโอที่สรุปแบบการบริหารจัดการน้ำหนองแขวงโมเดล
- เอกรัฐ กุศลสูงเนิน. (2563). *โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริด้านการพัฒนาแหล่งน้ำ*. สืบค้นเมื่อ 1
กรกฎาคม 2565. จาก <https://sites.google.com/site/ekkaratoh/>
- Adil Al Radif. (1999). Integrated water resources management (IWRM): an approach to face the
challenges of the next century and to avert future crises. *Desalination*. 1999(1-3), 145-
153.
- Office of the National Water Resources. (2020). *Systematic water resources management
information for drought prevention and mitigation B.E.2563 (2020)*. Office of the Prime
Minister. Bangkok.

วารสารปรัชญาปริทรรศน์

JOURNAL OF PHILOSOPHICAL VISION

ISSN: 1513-6620 (Print) × ISSN: 2773-9643 (Online)

<https://so05.tci-thaijo.org/index.php/phiv/index>

Research Article

DOI: 10.14456/jpv.2023.26

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี

The Strategic Leadership Administrator and Participative Management of School Under the Secondary Educational Service Area Office Kanchanaburi

ณัฏฐา เกียรติศิริกุล^{1*}

Nattha Kiatsirikul^{1*}

ARTICLE INFO

Name of Author:

Corresponding Author*:

1. ณัฏฐา เกียรติศิริกุล

ภาควิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิต
วิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร, ประเทศ
ไทย

Nattha Kiatsirikul

Department of Educational
Administration, Graduate School,
Silpakorn University, Thailand.

Email: nattha.kkul@gmail.com

คำสำคัญ:

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์; การบริหารแบบมี
ส่วนร่วม

Keywords:

Strategic leadership; Participative
management

Article history:

Received: 10/10/2022

Revised: 26/12/2022

Accepted: 15/10/2023

Available online: 26/12/2023

How to cite:

Kiatsirikul, N. (2023). The Strategic
Leadership Administrator and
Participative Management of
School Under the Secondary
Educational Service Area Office
Kanchanaburi. *Journal of
Philosophical Vision* 28 (2), 65-78.

ABSTRACT

The purposes of this research were 1. the strategic leadership administrator of school under The Secondary Educational Service Area Office Kanchanaburi 2. the participative management of school under The Secondary Educational Service Area Office Kanchanaburi 3. the relationship between the strategic leadership administrator and the participative management of school under The Secondary Educational Service Area Office Kanchanaburi. The sample was 20 schools under The Secondary Educational Service Area Office Kanchanaburi. The respondent consisted of school administrators and head of department, a total of 40. The statistical used for analysis were frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation, and Pearson's product-moment correlation coefficient.

The findings of the research were as follows: 1. The strategic leadership administrator of school under The Secondary Educational Service Area Office Kanchanaburi, as a whole and each aspect were at a high level, ranking from the highest to the lowest arithmetic mean; effectively managing the firm's resource portfolio, emphasizing ethical practices, sustaining an effective organizational culture, determining strategy direction, establishing balanced organizational controls. 2. The participative management school under The Secondary Educational Service Area Office Kanchanaburi, as a whole and each aspect were at a high level, ranking from the highest to the lowest arithmetic mean; participatory conflict management, stakeholders' analysis, participatory techniques. 3. There relationship between the strategic leadership administrator and participative management of school under The Secondary Educational Service Area Office Kanchanaburi was found correlated were at a moderate level at .01 level of significance which is positive correlated.

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1. ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี 2. การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี 3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี กลุ่มตัวอย่างคือ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จำนวน 20 แห่ง ผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 2 คน รวมทั้งสิ้น 40 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ มัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1. ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสังกัดโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี เมื่อพิจารณาภาพรวมและรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับตามค่ามัธยเลขคณิตจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ ด้านการบริหารทรัพยากรในองค์กร ด้านมุ่งเน้นการปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม ด้านการรักษาวัฒนธรรมองค์กรที่มีประสิทธิภาพ ด้านการกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ และด้านจัดตั้งควบคุมองค์การให้สมดุล 2. การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี เมื่อพิจารณาภาพรวมและรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับตามค่ามัธยเลขคณิตจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ ด้านการจัดการความขัดแย้งแบบมีส่วนร่วม ด้านการวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และด้านเทคนิคการสร้างการมีส่วนร่วม 3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในลักษณะคล้ายตามกัน

1. บทนำ

ปัจจุบันสังคมโลกเข้าสู่ยุคดิจิทัล มีการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเป็นไปอย่างรวดเร็วและครอบคลุม และกระทบกระเทือนไปทุกประเทศทั่วโลก รัฐบาลไทยมีนโยบายให้ประเทศก้าวออกจากกับดักรายได้ปานกลาง กับดักรายได้ปานกลาง กับดักรายได้ปานกลาง กับดักรายได้ปานกลาง และก้าวไปสู่ประเทศรายได้สูงที่มีความมั่นคง โดยการใช้นวัตกรรมทางเศรษฐกิจสังคมและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีภาวะความเป็นผู้นำและมีคุณภาพสูงเพื่อขับเคลื่อนประเทศ การพัฒนาประเทศไทยในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) เป็นแผนที่มีความชัดเจนในการกำหนดทิศทางและเป้าหมายการพัฒนาประเทศที่ต้องการมุ่งเน้นและบรรลุภายในช่วงเวลาของแผน โดยแผนต้องสามารถชี้ชัดถึงเป้าหมายหลักที่ประเทศไทยต้องดำเนินการให้เกิดผล และเชื่อมโยงไปสู่เป้าหมายอยู่ในมิติที่เกี่ยวข้องแต่ละด้านที่ต้องเร่งดำเนินการหรือต้องมีการปรับเปลี่ยนเพื่อให้เป้าหมายหลักบรรลุผล (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2564: 4) เป้าหมายการพัฒนาประเทศที่ต้องการมุ่งเน้นเป็นอันดับแรกคือด้านการจัดการศึกษา เพราะในปัจจุบันยังคงพบปัญหาด้านคุณภาพและมาตรฐาน ปัญหาความเหลื่อมล้ำ ปัญหาความมีระเบียบวินัย มี

ความเชื่อสัตย์ของประชาชนคนไทย ที่ล้วนแล้วเป็นพื้นฐานที่มาจากการศึกษา ทำให้ส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา ที่ต้องปรับเปลี่ยนให้สนองและรองรับความท้าทายดังกล่าว จึงมีความจำเป็นที่ประเทศไทยต้องปฏิรูปการศึกษา เพื่อให้ระบบการศึกษาเป็นกลไกหลักของการขับเคลื่อนประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560: 8) ซึ่งองค์กรจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว นั้น ปัจจัยสำคัญที่เป็นกลไกขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายได้ คือ ผู้นำองค์กร ภาวะผู้นำจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ผู้นำจึงต้องปรับกระบวนการทัศน์เก่าไปสู่กระบวนการทัศน์ใหม่ ทั้งคุณลักษณะและพฤติกรรม จากการทำงานตามลำพังไปสู่การทำงานเป็นทีม การนำด้วยความกลัวไปสู่การนำด้วยความจริง การติดตามควบคุม ไปสู่การกำกับดูแล (สมชาย เทพแสง, 2559: 1)

ผู้บริหารโรงเรียนถือเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการบริหาร ผู้นำเชิงกลยุทธ์ต้องมีทักษะหลาย ๆ อย่างประกอบกัน มีมุมมองความคิดที่กว้างไกล สามารถบริหารจัดการทั้งผู้ใต้บังคับบัญชารวมถึงผู้บริหารระดับสูงในองค์กร สามารถเปลี่ยนสถานการณ์เลวร้ายหลาย ๆ อย่างให้กลับมามีชีวิตได้ ภาวะผู้นำเกี่ยวข้องกับกระบวนการภายในกลุ่ม ซึ่งต้องอาศัยอิทธิพลในการสร้างความเปลี่ยนแปลง สามารถชักนำ กระตุ้น โน้มน้าว สร้างแรงจูงใจให้บุคคลที่เป็นผู้ตามเกิดการยอมรับเชื่อถือและปฏิบัติตามเพื่อนำไปสู่การทำงานที่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ บุคคลที่มีภาวะผู้นำ มีความสามารถในการชักนำบุคคลอื่น หรือมีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่นในกลุ่ม เป็นผู้ผลักดันให้สมาชิกในกลุ่มปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ บุคคลนั้นเรียกว่า “ผู้นำ” (มัทนา วัฒนอมศักดิ์, 2561: 3)

จากผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ.2554-2558) ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 8 โรงเรียนในจังหวัดกาญจนบุรี โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) พบว่า คุณภาพการศึกษา รวมทั้งหมด 29 โรงเรียน อยู่ในระดับดี 27 โรงเรียน ระดับพอใช้ 2 โรงเรียน รับรอง 14 โรงเรียน ปรับรับรอง 7 โรงเรียน ไม่รับรอง 8 โรงเรียน จะเห็นได้ว่า ไม่มีโรงเรียนใดอยู่ระดับดีมาก และจากบทสรุปผู้บริหารจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) พบว่า โรงเรียนที่ไม่ได้รับการรับรองคุณภาพการศึกษา จำนวน 8 โรงเรียน มีผลการจัดการศึกษาที่ไม่ได้มาตรฐานคุณภาพ ด้านผู้บริหาร มาตรฐานที่ 10 ผู้บริหารมีภาวะและมีความสามารถในการบริหารจัดการ โดยมีข้อเสนอแนะว่า ควรจัดทำแผนการปฏิบัติงานให้ครอบคลุมวิสัยทัศน์ จัดการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และควรศึกษาสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อกำหนดแนวทางพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาควรส่งเสริมให้คณะกรรมการสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการกำกับและติดตามการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนของสถานศึกษา (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.), 2565)

จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพการบริหารจัดการของผู้บริหารที่จะต้องนำความรู้ความสามารถเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์มาใช้ในการบริหารจัดการ การวางแผน การกำหนดทิศทางกลยุทธ์ ไปสู่การปฏิบัติที่บรรลุเป้าหมายและสอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษาแห่งชาติ โดยใช้ความร่วมมือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมายที่คาดหวัง อยู่ในระบัติน้อย ส่งผลให้ยังมี

สถานศึกษาที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา เรื่อง ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์กับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่ เพื่อนำผลการวิจัยมาเป็นข้อมูลในการพัฒนาการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อสถานศึกษามากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อทราบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี
2. เพื่อทราบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี
3. เพื่อทราบความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี

3. วิธีการดำเนินวิจัย

แผนแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) ที่มีแผนแบบการวิจัยในลักษณะของประชากรกลุ่มเดียว ศึกษาสถานการณ์โดยไม่มีการทดลอง (the one shot non-experimental case study design)

ประชากร

ประชากรในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จำนวน 20 แห่ง

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้จากการกำหนดขนาดตัวอย่างด้วยวิธีจับคู่รายกลุ่ม (Group matching) จำแนกตามสหวิทยาเขตในอัตราส่วน 1:1 ได้จำนวนตัวอย่างคือ กลุ่มสหวิทยาเขตเมืองสิงห์ จำนวน 4 โรง สหวิทยาเขตแควน้อย จำนวน 4 โรง กลุ่มสหวิทยาเขตท่ามะกา จำนวน 4 โรง กลุ่มสหวิทยาเขตท่าม่วง จำนวน 4 โรง กลุ่มสหวิทยาเขตพลอยไพลิน จำนวน 4 โรง รวมทั้งสิ้น จำนวน 20 โรง

ผู้ให้ข้อมูล

กำหนดให้ผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 2 คน ประกอบด้วย 1) ผู้อำนวยการโรงเรียนจำนวน 1 คน 2) หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น 40 คน ทั้งนี้ให้ผู้ให้ข้อมูลเป็นหน่วยวิเคราะห์ (Unit of analysis)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) จำนวน 1 ฉบับ จำแนกออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบคำถามในเรื่อง เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ และประสบการณ์การทำงานในตำแหน่ง ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนตามแนวคิดของอิทท์ไฮร์แลนด์ และฮอสคิสสัน (Hitt, et al., 2009: 350-358) ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามแนวความคิดของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2560: 22-80)

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

ขั้นที่ 1 ศึกษาค้นคว้าหลักการ แนวคิด วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาพัฒนาเครื่องมือ โดยขอคำแนะนำจากอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

ขั้นที่ 2 การตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถามโดยนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างให้กับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน พิจารณาความสอดคล้องของเนื้อหา กับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง โดยใช้เทคนิค IOC (Index of Item Objective Congruence) โดยใช้เกณฑ์ค่า IOC มากกว่า 0.5 ขึ้นไป ผลการวิเคราะห์ IOC พบว่า มีค่าเท่ากับ 1 ทุกข้อ

ขั้นที่ 3 นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษากาญจนบุรีที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 9 โรงเรียน และโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษาราชบุรี จำนวน 6 โรงเรียน รวมทั้งสิ้นจำนวน 15 โรงเรียน แต่ละโรงเรียนให้ผู้ช่วยโรงเรียนและครู เป็นผู้ตอบแบบสอบถามรวมทั้งสิ้น จำนวน 30 คน

ขั้นที่ 4 การวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา โดยใช้วิธีของครอนบาค (Susana, 2004: 117) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (α - coefficient) ที่มีค่า 0.7 ขึ้นไป ผลการวิเคราะห์ (α - coefficient) พบว่า มีค่าเท่ากับ .953

ขั้นที่ 5 จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ แล้วนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบคำถามความคิดเห็น วิเคราะห์โดยใช้สถิติการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ (frequency : f) และ ค่าร้อยละ (percentage : %)

2. การวิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารและและการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี วิเคราะห์โดยใช้สถิติการวิจัย ได้แก่ ค่ามัธยเทศ ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ใช้สถิติการวิจัย คือ การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product-moment Correlation Coefficient) แล้วนำผลการวิเคราะห์มาแปลผลเทียบกับเกณฑ์ตามแนวความคิดของศิริชัย กาญจนวสี และคณะ (2559: 156)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตารางที่ 1 ค่ามัธยเทศ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี โดยภาพรวม

(n=40)

ด้าน	ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียน	($\bar{X}$)	(SD)	ระดับ
1	การกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ (X_1)	4.26	0.32	มาก
2	การบริหารทรัพยากรในองค์กร (X_2)	4.36	0.30	มาก
3	การรักษาวัฒนธรรมองค์กรที่มีประสิทธิภาพ (X_3)	4.31	0.29	มาก
4	มุ่งเน้นการปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม (X_4)	4.34	0.33	มาก
5	จัดตั้งควบคุมองค์การให้สมดุล (X_5)	4.25	0.36	มาก
	โดยภาพรวม (X_{tot})	4.30	0.28	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี โดยภาพรวม (X_{tot}) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$, $SD=0.28$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่ามัธยเทศจากมากไปน้อย ดังนี้ การบริหารทรัพยากรในองค์กร ($\bar{X} = 4.36$, $SD=0.30$) มุ่งเน้นการปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม ($\bar{X} = 4.34$, $SD=0.33$) การรักษาวัฒนธรรมองค์กรที่มีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 4.31$, $SD=0.29$) การกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ ($\bar{X} = 4.26$, $SD=0.32$) และด้านจัดตั้งควบคุมองค์การให้สมดุล ($\bar{X} = 4.25$, $SD=0.36$) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่ามัธยเทศ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี โดยภาพรวม

(n=40)

ด้าน	การบริหารแบบมีส่วนร่วม	($\bar{X}$)	(SD)	ระดับ
------	------------------------	---------------	------	-------

1	การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Y_1)	4.22	0.33	มาก
2	เทคนิคการสร้างการมีส่วนร่วม (Y_2)	4.22	0.28	มาก
3	การจัดการความขัดแย้งแบบมีส่วนร่วม (Y_3)	4.32	0.18	มาก
	โดยภาพรวม (Y_{tot})	4.25	0.23	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี โดยภาพรวม (Y_{tot}) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$, $SD=0.23$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการจัดการความขัดแย้งแบบมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 4.32$, $SD=0.18$) ด้านเทคนิคการสร้างการมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 4.22$, $SD=0.28$) ด้านการวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย อยู่ในระดับมาก มีค่ามัธยฐานเลขคณิต ($\bar{X} = 4.22$, $SD=0.33$) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

(n=40)

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์	การบริหารแบบมีส่วนร่วม			
	การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Y_1)	เทคนิคการสร้างการมีส่วนร่วม (Y_2)	การจัดการความขัดแย้งแบบมีส่วนร่วม (Y_3)	โดยรวม (Y_{tot})
การกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ (X_1)	.288*	.300*	.425**	.367**
การบริหารทรัพยากรในองค์กรที่มีประสิทธิภาพ (X_2)	.281*	.333*	.439**	.381**
การรักษาวัฒนธรรมองค์กรที่มีประสิทธิภาพ (X_3)	.434**	.259	.399**	.412**
มุ่งเน้นการปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม (X_4)	.313*	.316*	.477**	.398**
การจัดตั้งควบคุมองค์การให้สมดุล (X_5)	.392**	.337*	.501**	.450**
โดยรวม (X_{tot})	.392**	.356*	.517**	.462**

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร (X_{tot}) มีความสัมพันธ์กับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียน (Y_{tot}) โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง ($r_{xy}=0.462$) และเป็นความสัมพันธ์ในลักษณะคล้อยตามกัน

4. ผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสังกัดโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี เมื่อพิจารณาภาพรวมและรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับตามค่ามัธยเทศจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านการบริหารทรัพยากรในองค์กร ด้านมุ่งเน้นการปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม ด้านการรักษาวัฒนธรรมองค์กรที่มีประสิทธิภาพ ด้านการกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ และด้านจัดตั้งควบคุมองค์การให้สมดุล

2. การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี เมื่อพิจารณาภาพรวมและรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับตามค่ามัธยเทศจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านการจัดการความขัดแย้งแบบมีส่วนร่วม ด้านการวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และด้านเทคนิคการสร้างการมีส่วนร่วม

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในลักษณะคล้อยตามกัน

5. อภิปรายผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ผู้วิจัยตั้งไว้ว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี เป็นผู้ที่มีความสามารถในการเลือกใช้กลยุทธ์ในการบริหารทรัพยากรในองค์กรได้อย่างเหมาะสม คุ่มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุดกับสถานศึกษา สามารถบริหารจัดการงบประมาณได้อย่างคุ้มค่าสอดคล้องกับแผนที่วางไว้ และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน บริหารจัดการทรัพยากรบุคคลได้อย่างเหมาะสม ส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรได้รับโอกาสในการศึกษา มีกลวิธีกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาแสดงศักยภาพของตนอย่างเต็มที่ในการปฏิบัติงาน ยึดถือปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้ โดยยึดหลักพื้นฐานด้านคุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต เป็นที่น่าไว้วางใจและเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา ตัดสินใจโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตน มีความรัก ความเมตตา และเอื้ออาทร ต่อผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคนอย่างเสมอภาคมีความสามารถในการกำหนดวัฒนธรรมองค์การให้สอดคล้องกับบริบทขององค์กรเพื่อพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากภายนอกองค์การ ใช้หลักการวินิจฉัยองค์การ และหลักการการมีส่วนร่วมในการกำหนดหรือเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมในองค์การ

และกระตุ้นให้บุคลากรในสถานศึกษา มีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อกำหนดพฤติกรรมในการทำงานให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมและค่านิยมที่กำหนดขึ้นร่วมกัน อีกทั้งผู้บริหารสามารถกำหนดเป้าหมาย หรือวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาได้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและการเปลี่ยนแปลง ถ่ายทอดวิสัยทัศน์ไปสู่การปฏิบัติงานได้อย่างเป็นรูปธรรมและเข้าใจง่าย สามารถวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน ของสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา และวิเคราะห์โอกาส อุปสรรค ของสภาพแวดล้อมภายนอกสถานศึกษาได้ มีการกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ของสถานศึกษาทั้งในระยะสั้นและระยะยาวและโครงการที่สอดคล้องกับแผนกลยุทธ์เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติงานตามแผนอย่างชัดเจน นอกจากนี้มีการกำหนดกระบวนการทำงานที่มีมาตรฐาน โดยมีตัวชี้วัดคุณภาพเพื่อนำไปสู่การบรรลุมาตรฐานที่ชัดเจน รวมทั้งมีการวัดและประเมินผลความสำเร็จตามเป้าหมายในแต่ละกลยุทธ์อย่างเป็นรูปธรรม มีการวางระบบการควบคุมภายในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตรวจสอบ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ ส่งเสริมและสนับสนุนการทำงานของครูในทุก ๆ ด้าน เพื่อก่อให้เกิดการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพและสนองตอบต่อความต้องการของผู้เรียนและผู้ปกครองและสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งในระยะสั้นและระยะยาวสอดคล้องกับความต้องการของครูในการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนพวรรณ บุญเจริญสุข (2561) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทราสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุริรัตน์ ม่วงนา (2563) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ผู้วิจัยตั้งไว้ว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรีอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะ ผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี เปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้ร่วมกันพิจารณา ไตร่ตรอง ผู้ที่ได้รับผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบของนโยบายหรือโครงการต่าง ๆ ที่โรงเรียนดำเนินการ วิเคราะห์หาปัจจัยที่ทำให้เกิดความสำเร็จหรือความล้มเหลวของนโยบายหรือโครงการต่าง ๆ ที่โรงเรียนดำเนินการ วิเคราะห์หาเครือข่ายความร่วมมือจากบุคคลหรือหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนที่ทำให้โรงเรียนบรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายของนโยบาย แผนงาน หรือโครงการต่าง ๆ ที่วางไว้ วิเคราะห์ถึงสาเหตุ ปัญหา และแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากมุมมองหรือทัศนคติของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อนำไปสู่การวางแผนการปฏิบัติงานตามแผน และการติดตามผลตามลำดับและนำผลการวิเคราะห์จากผลกระทบ ปัจจัยและสาเหตุปัญหา มาใช้ประโยชน์ในการกำหนดนโยบายของโรงเรียน อีกทั้งผู้บริหารมีการพูดคุย แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารร่วมกันกับครูอย่างสม่ำเสมอ เปิดโอกาสให้ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมตัดสินใจเพื่อสร้างโครงการ กิจกรรมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ผ่านช่องทางการติดต่อสื่อสารที่หลากหลาย นอกจากนี้

ผู้บริหาร ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันแสวงหาข้อตกลงร่วมกันเพื่อลดความขัดแย้งที่เกิดขึ้น รวมทั้งร่วมกันป้องกันความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทับทิม แสงอินทร์ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสรวงสุทธาวิทยา จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฤทัยรัตน์ ปัญญาสิม (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 พบว่า การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา อยู่ระดับมากทั้งในภาพรวมและรายด้าน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์กับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี มีความสัมพันธ์กัน ทั้งนี้เป็นเพราะ ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ตระหนักถึงความสำคัญของการดำเนินงานภายในโรงเรียนโดยกำหนดเป้าหมาย หรือวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาได้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและการเปลี่ยนแปลง ถ่ายทอดวิสัยทัศน์ไปสู่การปฏิบัติงานได้อย่างเป็นรูปธรรมและเข้าใจง่าย สามารถวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน ของสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา และวิเคราะห์โอกาส อุปสรรค ของสภาพแวดล้อมภายนอกสถานศึกษาได้ มีการกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ของสถานศึกษาทั้งในระยะสั้นและระยะยาวและโครงการที่สอดคล้องกับแผนกลยุทธ์เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติงานตามแผนอย่างชัดเจน ความสามารถในการเลือกใช้กลยุทธ์ในการบริหารทรัพยากรในองค์กร ได้อย่างเหมาะสม คำนึงถึงและเกิดประโยชน์สูงสุดกับสถานศึกษา สามารถบริหารจัดการงบประมาณได้อย่างคุ้มค่าสอดคล้องกับแผนที่วางไว้ และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน บริหารจัดการทรัพยากรบุคคลได้อย่างเหมาะสม ส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรได้รับโอกาสในการศึกษา มีกลวิธีกระตุ้น และสร้างแรงจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาแสดงศักยภาพของตนอย่างเต็มที่ในการปฏิบัติงาน โดยยึดหลักพื้นฐานด้านคุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต เป็นที่น่าไว้วางใจและเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา ตัดสินใจโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตน มีความรัก ความเมตตา และเอื้ออาทรต่อผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคนอย่างเสมอภาค รวมทั้งมีการวัดและประเมินผลความสำเร็จตามเป้าหมายในแต่ละกลยุทธ์อย่างเป็นรูปธรรม มีการวางระบบการควบคุมภายในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตรวจสอบ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนสม่ำเสมอ ส่งเสริมและสนับสนุนการทำงานของครูในทุก ๆ ด้าน เพื่อก่อให้เกิดการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพและสนองตอบต่อความต้องการของผู้เรียน ความสามารถในการกำหนดวัฒนธรรมองค์การให้สอดคล้องกับบริบทขององค์กรเพื่อพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากภายนอกองค์การ ใช้หลักการวินิจฉัยองค์การ และหลักการการมีส่วนร่วมในการกำหนดหรือเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมในองค์การ และกระตุ้นให้บุคลากรในสถานศึกษา มีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อกำหนดพฤติกรรมในการทำงานให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมและค่านิยมที่กำหนดขึ้นร่วมกัน เปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้ร่วมกันพิจารณา ไตร่ตรอง ผู้ที่ได้รับผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบของนโยบายหรือโครงการต่าง ๆ ที่โรงเรียน

ดำเนินการ วิเคราะห์หาปัจจัยที่ทำให้เกิดความสำเร็จหรือความล้มเหลวของนโยบายหรือโครงการต่าง ๆ ที่โรงเรียนดำเนินการ วิเคราะห์ถึงสาเหตุ ปัญหา และหาแนวทางการแก้ไขปัญหา แสวงหาข้อตกลงร่วมกันเพื่อลดความขัดแย้งที่เกิดขึ้น รวมทั้งร่วมกันป้องกันความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต เพื่อผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ที่สูงขึ้น ส่งผลให้บุคลากรและสถานศึกษามีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล มีความพร้อมสำหรับการประเมินคุณภาพการศึกษาต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของธีระนันต์ โมธรรม (2564) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ภาวะผู้นำของผู้บริหารกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีความสัมพันธ์กันทางบวก ในระดับปานกลาง อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญญวัญญ์ ธาริบุญ (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนระดับปฐมวัย พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้านความผูกพันต่อองค์กร และด้านการร่วมกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนระดับปฐมวัยผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกันว่า มีความเหมาะสม เป็นประโยชน์ และสามารถนำไปใช้ได้จริง

6. สรุป

การวิจัยนี้มีลักษณะเป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) ที่ใช้แผนแบบการวิจัยเป็น the one shot non-experimental case study design โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนและการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในจังหวัดกาญจนบุรี โดยใช้โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรีเป็นประชากรในการศึกษา 20 แห่ง และกลุ่มตัวอย่างที่ถูกเลือกมาจากโรงเรียนนี้โดยใช้วิธีจับคู่รายกลุ่ม (Group matching) ในอัตราส่วน 1:1 และมีจำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามที่ถูกพัฒนาขึ้นจากการศึกษาค้นคว้าหลักการ แนวคิด บรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้รับการตรวจสอบความถูกต้องด้วยวิธี Content Validity โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มากกว่า 0.5 ทุกข้อ และได้รับการทดลองใช้กับโรงเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง 15 โรงเรียนเพื่อปรับปรุงและทดสอบความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถาม ซึ่งได้ค่า α -coefficient เท่ากับ 0.953

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงให้เห็นว่าภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนอยู่ในระดับมากทั้งทั้งรวมและทุกด้านที่ถูกศึกษา โดยมีการจัดลำดับด้านต่าง ๆ ตามค่ามัชฌิมเลขคณิต จากนั้นได้นำเข้าข้อมูลการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียน ซึ่งพบว่าอยู่ในระดับมากทั้งรวมและทุกด้าน โดยมีการจัดลำดับตามค่ามัชฌิมเลขคณิต การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์กับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 และมีความสัมพันธ์ในลักษณะคล้ายตามกัน การวิจัยนี้สามารถเพิ่มความเข้าใจในด้านภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์และการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในพื้นที่การศึกษา

และสามารถนำไปใช้เพื่อพัฒนานโยบายและกลยุทธ์ทางการบริหารที่เหมาะสมต่อสถานการณ์และความต้องการของโรงเรียนในบริบทนี้ได้

7. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ด้านการจัดตั้งควบคุมองค์การให้สมดุล มีค่ามัชฌิมเลขคณิตอยู่ลำดับสุดท้าย ดังนั้น ผู้บริหารต้องมีการกำหนดกระบวนการทำงานที่มีมาตรฐาน มีการวัดและประเมินผลความสำเร็จตามเป้าหมาย สามารถวางระบบการควบคุมภายในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้สอดคล้องกับความต้องการของครูในการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและคุณภาพ

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ด้านการวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีค่ามัชฌิมเลขคณิตอยู่ลำดับสุดท้าย ดังนั้น ผู้บริหารและครูต้องร่วมกันวิเคราะห์หาปัจจัยที่ทำให้เกิดความสำเร็จหรือความล้มเหลว รวมถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากมุมมองหรือทัศนคติของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อนำไปสู่การวางแผนการปฏิบัติงานที่เป็นระบบและตรงตามความต้องการของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคน

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียน ด้านการจัดตั้งควบคุมองค์การให้สมดุลและด้านการจัดการความขัดแย้งแบบมีส่วนร่วม มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญมากที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารจึงต้องมีการกำหนดกระบวนการทำงานที่มีมาตรฐาน โดยมีตัวชี้วัดคุณภาพเพื่อนำไปสู่การบรรลุมาตรฐานที่ชัดเจน มีการวางระบบการควบคุมภายในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการตรวจสอบ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ และเปิดโอกาสให้ผู้ได้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการตัดสินใจและร่วมพิจารณาการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา เพื่อให้โรงเรียนมีคุณภาพและสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและผู้ปกครอง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี

2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี

2.3 ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี

8. เอกสารอ้างอิง

- กัญญ์ณัญญ์ ธารีบุญ. (2558). การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนระดับปฐมวัย. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัยมหาวิทยาลัยศิลปากร*. 8(1), 122.
- จรัสรัตน์ ม่วงนา. (2563). *ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ทับทิม แสงอินทร์. (2559). *การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสรวงสุทธาวิทยา จังหวัดสุพรรณบุรี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ธีระนันต์ โมธรรม. (2564). ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22. *วารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุพนธ์*. 16(3), 95.
- นพวรรณ บุญเจริญสุข. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทราสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6. *วารสารวิชาการ สถาบันการพลศึกษา*. 10(2), 273.
- มัทนา วังถนอมศักดิ์. (2561). *ภาวะผู้นำทางการศึกษา: ทฤษฎีและการปฏิบัติ*, พิมพ์ครั้งที่ 1. นครปฐม: บริษัทเพชรเกษมพรินต์ติ้ง กรุ๊ป จำกัด.
- ฤทัยรัตน์ ปัญญาสม. (2560). การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัยมหาวิทยาลัยศิลปากร*. 9(1), 299.
- ศิริชัย กาญจนาวสี และคนอื่นๆ. (2559). *การเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมสำหรับการวิจัย*, พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมชาย เทพแสง. (2559). *กลยุทธ์ผู้นำร่วมสมัย*, พิมพ์ครั้งที่ 1. วิทยาลัยเทคโนโลยีดอนบอสโก.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. (2564). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566-2570*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.). (2560). *การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม: เทคนิควิธี และการนำไปสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อและสิ่งพิมพ์แก้วเจ้าจอม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.). *ผลการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสี่ (พ.ศ. 2559-2563) สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.).* สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2565. เข้าถึงได้จาก <https://drive.google.com/file/d/1mPuP3PSZU3Xug03eiifptDNp15bKRFPt/view>

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

Hitt, Michael A, R. Duane Ireland, and Robert E. Hoskisson. (2009). *"Chapter 3 Strategic Actions : Strategy Formulation" in Strategic Management: Competitiveness and Globalization (Concepts and Cases)* (8th ed.). USA: South-Western Cengage Learning.

Urbina, Susana. (2004). *Essentials of Psychological Tests*. New Jersey: John Wiley & Sons.

วารสารปรัชญาปริทรรศน์

JOURNAL OF PHILOSOPHICAL VISION

ISSN: 1513-6620 (Print) × ISSN: 2773-9643 (Online)

<https://so05.tci-thaijo.org/index.php/phiv/index>

Academic Article

DOI: 10.14456/jpv.2023.27

ภาวะผู้นำในทัศนะพุทธศาสนาเถรวาท Leadership in Theravada Buddhism

พระครูโกมุทสุวณนาภรณ์ (บัวลอย กาฬภักดี)^{1*}

Phrakhru Komuthsuwannaporn (Bualoi Galapakdee)^{1*}

ARTICLE INFO

Name of Author:

Corresponding Author*

1. พระครูโกมุทสุวณนาภรณ์ (บัว
ลอย กาฬภักดี)

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,
ประเทศไทย

**Phrakhru Komuthsuwannaporn
(Bualoi Galapakdee)**

Mahachulalongkornrajavidyalay
a University, Thailand.

Email: wbksp2396@gmail.com

คำสำคัญ:

1. ภาวะผู้นำ: 2. พุทธศาสนาเถรวาท

Keywords:

1. Leadership; 2. Theravada
Buddhism

Article history:

Received: 06/10/2022

Revised: 8/12/2022

Accepted: 15/10/2023

Available online: 27/12/2023

How to cite:

Galapakdee, B. (2023).
Leadership in Theravada
Buddhism. *Journal of
Philosophical Vision* 28 (2), 79-
89.

ABSTRACT

This article aims to study the leadership qualities from the perspective of Theravada Buddhism. It is found that individuals with a vision, appointed or honored as decision-makers, possess influence over others within the group. They use this influence to lead others within the group to work satisfactorily and achieve goals as desired by the leader. They can govern and command individuals in the group to perform tasks. The role of a leader includes taking responsibility for the tasks assigned by the organization according to the nature of the work. They help strengthen both the quantity and quality of work, acting as a coordinator in the organization to make the work efficient. They act as taskmasters and controllers, guiding the organization towards achieving objectives as outlined. The leadership roles in Theravada Buddhism include the chief abbots overseeing individual temples. Each abbot is responsible for leading the Sangha, including monks and novices, while also acting as a connecting figure among individuals in the community. They play a role in connecting traditional cultural customs and every religious ceremony, acting as leaders in initiating these meritorious activities.

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำในทัศนะพุทธศาสนาเถรวาท พบว่า บุคคลมีวิสัยทัศน์ซึ่งได้รับการแต่งตั้ง หรือได้รับการยกย่องขึ้นให้เป็นหัวหน้าผู้ตัดสินใจ ที่มีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่นภายในกลุ่ม และเป็นผู้ใช้อิทธิพลนั้นทำให้บุคคลอื่น ๆ ภายในกลุ่มปฏิบัติงานให้ตนอย่างมีความพึงพอใจและบรรลุถึงเป้าหมาย ดังที่ผู้นำปรารถนา มีความสามารถในการปกครองบังคับบัญชาบุคคลในกลุ่มให้ปฏิบัติงาน บทบาทของผู้นำรับผิดชอบในการปฏิบัติงานที่องค์การกำหนดไว้ตามลักษณะประเภทงานที่ผู้นำจะต้องทำ ช่วยเสริมสร้างให้ปริมาณและคุณภาพของงานได้รับผลสูงสุด เป็นผู้ติดต่อประสานงานในองค์กร เพื่อให้งาน มีประสิทธิภาพ เป็นผู้สั่งงานและควบคุมงาน ทำให้องค์กรดำเนินไปอย่างบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ นำพาหน่วยงานไปจนสู่บรรลุผลตามเป้าหมายความสำเร็จก้าวหน้า” ที่กำหนดไว้ได้ ภาวะผู้นำทางพุทธศาสนาเถรวาท ได้แก่ เจ้าอาวาส พระสงฆ์ผู้ปกครองวัดอารามของแต่ละแห่ง แต่ละวัดเจ้าอาวาสทำหน้าที่ผู้นำในวัดปกครองพระสงฆ์สามเณร พระภิกษุ สามเณร พร้อมทำหน้าที่บุคลากรจุดศูนย์รวมการเชื่อมต่อระหว่างบุคคลในชุมชน สังคม รวมถึงการทำหน้าที่ เป็นผู้นำสื่อเชื่อมต่อระหว่างประเพณีวัฒนธรรม รวมถึงทุก ๆ งานบุญ พิธีกรรมพระพุทธศาสนา เจ้าอาวาสทำหน้าที่ผู้นำจุดเริ่มต้นของงานบุญนั้น

1. บทนำ

ผู้นำ คือ บุคคลที่ทำหน้าที่เป็นหัวหน้ากลุ่มคน หรือ ผู้รับผิดชอบในการกระทำการใด ๆ (Fiedler, 1976: 8) ผู้นำได้แก่ ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำหมู่บ้าน ผู้นำชุมชน หัวหน้าส่วนงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคองค์กรชุมชน ฯลฯ ปัจจุบันประเทศไทยมีการจัดตั้งองค์กรขึ้นมากมายมีการเลือกหรือสรรหาผู้นำด้วยวิธีต่าง ๆ ตามลักษณะขององค์กร เพื่อที่จะนำกลุ่ม องค์กร หน่วยงาน ภาคส่วน เดินหน้าไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์กรนั้น ๆ โดยผู้นำถูกคัดสรรสรรหาจากกระบวนการ 4 ประเภท คือ ผู้นำจากการแต่งตั้งจากส่วนราชการ คือ ผู้นำหน้าที่หัวหน้าหน่วยงานรัฐ ตามลำดับชั้นตอนสายผู้บังคับบัญชา โดยทำหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานแทนผู้บริหารส่วนราชการระดับสูง เพื่อให้การสื่อสารประสานงาน การบริหารงานในขั้นต้นเป็นไปด้วยความเรียบร้อยสะดวกสบาย ผู้นำจากการเลือกตั้ง ได้แก่ บุคคลที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นผู้บริหารทางการเมืองซึ่งมีทั้งระดับประเทศ และระดับท้องถิ่น ได้แก่ สส. สก. อบจ. สข. อบต. สท. เป็นต้น ผู้นำจากการสรรหา ได้แก่ ผู้นำในองค์กรวิชาชีพ ผู้นำองค์กรทางวิชาการ โดยส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่ทำหน้าที่ในองค์กรวิชาชีพ องค์กรทางวิชาการ องค์กรอิสระ ที่ให้มีการแสดงวิสัยทัศน์ ความสามารถ ให้กับคณะกรรมการได้เห็น ก่อนการลงมติให้แต่งตั้งเป็นผู้นำในองค์กร และผู้นำจากการอุปโลกน์ หรือ ผู้นำที่มาจากความชื่นชอบ จากการยอมรับของคนในกลุ่ม ได้แก่ ผู้นำกลุ่มองค์กรชุมชน สำหรับผู้นำทางศาสนา ซึ่งผู้นำทางศาสนาเป็นผู้นำที่มีความพิเศษระดับหนึ่งในสังคม ซึ่งเกิดขึ้นจากความเคารพ ศรัทธา การขึ้นเป็นผู้นำทางศาสนาแตกต่างจากผู้นำสายปกครอง ปัจจุบันผู้นำทางศาสนาได้รับการสรรหาและรับรองจากส่วนราชการทั้งในพุทธศาสนา, คริสต์ศาสนา และศาสนาอิสลาม เป็นต้น ซึ่งได้รับการประกาศรับรองจากกรมการศาสนาให้ดำรงตำแหน่งผู้นำทางศาสนา เช่น จุฬาราชมนตรี แม้แต่ คณะสงฆ์ไทยก็มีผู้นำสูงสุด คือ สมเด็จพระสังฆราช ซึ่งเป็นประธานคณะสงฆ์ไทย นอกจากจะบริหารงานตามพระธรรมวินัยที่สืบทอด

มาแล้วยังคงต้องปกครองและบริหารกิจการคณะสงฆ์ภายใต้ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2561 กฎหมายบริหารกิจการคณะสงฆ์ทำให้พระสงฆ์มีสถานะเป็นเจ้าพนักงานของรัฐด้วยอีกประการหนึ่ง

กล่าวโดยสรุป ผู้นำ คือ บุคคลที่ได้รับการยกย่องให้เป็นหัวหน้า อาจเป็นบุคคลที่ได้รับมอบหมายโดยการเลือกตั้งหรือแต่งตั้ง และมีบทบาทสำคัญในการนำกลุ่มให้ดำเนินงานจนบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การเป็นผู้นำนั้นจะต้องมี “ภาวะผู้นำ” ประเด็นต่อมาจะต้องพิจารณาว่า ภาวะผู้นำ นั้นมีนิยามความหมายอย่างไรบ้าง ดังจะได้กล่าวในรายละเอียด ดังต่อไปนี้

2. นิยามของภาวะผู้นำ

นิยามของ “ภาวะผู้นำ” มีผู้ให้นิยามไว้ ดังนี้ กาน และ กาน (katz & kahn, 1978 :64) ได้ให้นิยามของภาวะผู้นำว่า คือ การใช้อิทธิพลเพิ่มที่สูงกว่าและมากกว่ากลไกการทำงานปกติที่ใช้กับงานประจำขององค์การ และได้ให้นิยามของภาวะผู้นำ กล่าวคือ พฤติกรรมของบุคคลในการกำกับกิจกรรมของกลุ่มไปสู่เป้าหมายร่วมกัน อย่างไรก็ตาม นิยามของ ภาวะผู้นำ สอดคล้องกับนิยามของ สโตกคิลล์ (Stogdill, 1974: 7-14) ให้ไว้ คือ กระบวนการของการใช้อิทธิพลต่อกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มเพื่อบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ประกอบด้วย 3 ประเด็น ได้แก่ 1) อิทธิพล (Influence) เป็นภาวะผู้นำในฐานะกระบวนการอิทธิพล (Process of Influence) ผู้นำมีผลต่อบุคคลอื่นด้วยการเหนี่ยวนำพฤติกรรมบุคคลให้เป็นไปในทิศทางที่ต้องการ 2) กลุ่ม (Group) กระบวนการดังกล่าวเป็นแนวคิดหลักที่เกิดขึ้นในบริบทของกลุ่ม (Group context) โดยสมาชิกกลุ่มที่เป็นผู้โต้แย้งกับปัญหาซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของผู้นำ ดังนั้น จึงเน้นความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับผู้โต้แย้งกับปัญหาเป็นหลัก 3) เป้าหมาย (Goal) ผู้นำใช้อิทธิพลนำพฤติกรรมของสมาชิกไปในทิศทางที่ต้องการให้บรรลุผลและในแง่ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลเพื่อบรรลุเป้าหมายของกลุ่ม พียัพเฟอร์ (Pfeffer) กล่าวว่า “ภาวะผู้นำเป็นการกระทำเชิงสัญลักษณ์ (Leadership as Symbolication)” ซึ่งหมายความว่า ผู้นำมีหน้าที่สร้างความสมเหตุสมผล (Sense Making) ในนามบุคคลอื่นและเป็นผู้สร้างการยอมรับให้เกิดขึ้นกับกลุ่มเพื่อบรรลุเป้าหมาย

กล่าวโดยสรุป “ภาวะผู้นำ” เป็นกระบวนการที่ผู้นำสร้างความชัดเจนแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ให้รับรู้ถึงความสำคัญของภารกิจองค์กรแก่ผู้อื่น ช่วยให้เห็นทิศทางและจุดมุ่งหมายอย่างชัดเจนภายใต้ภาวะการณ์เปลี่ยนแปลงรอบตัว เพื่อให้เกิดการรวมพลังความพยายามและความเต็มใจที่จะใช้ความพยายามนั้นเพื่อบรรลุเป้าหมาย (Jacobs & Jaques, 1990) สเชิน (Schein, 1985) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ คือ ความสามารถที่จะก้าวออกมาจากวัฒนธรรมเดิมเพื่อเริ่มกระบวนการวิวัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงที่ทำให้เกิดการปรับตัวได้มากขึ้นเพื่อบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งตรงกับความเห็นของ ดราร์ธ และ พูลัส (Drath & Palus, 1994: 3) ที่กล่าวว่า ภาวะผู้นำ คือ เป็นกระบวนการสร้างความสมเหตุสมผลในการทำงานร่วมกันของบุคคลต่าง ๆ เพื่อสร้างความเข้าใจและความผูกพันให้เกิดขึ้นกับคนเหล่านั้นโดยมีจุดประสงค์เพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

3. ภาวะของผู้นำ

Bass ได้สรุปความหมายและจำแนกภาวะผู้นำออกเป็น 12 กลุ่ม ดังนี้ (Bass, 1990 : 23)

1. ภาวะผู้นำที่เน้นกระบวนการของกลุ่ม แนวคิดนี้กำหนดให้ผู้นำเป็นจุดศูนย์กลางหรือจุดแกนกลางของกิจกรรมกลุ่มนิยามภาวะผู้นำตามแนวนี้ จึงมักสะท้อนผู้นำเป็นจุดรวมของความร่วมมือจากบุคคลต่าง ๆ ในกลุ่มที่มีความแตกต่างกัน
2. ภาวะผู้นำที่เป็นบุคลิกภาพและผลของบุคลิกภาพ แนวคิดนี้หมายถึง ภาวะผู้ที่ยึดคุณลักษณะปรุงแต่ง (personality attributes) หรือ คุณสมบัติที่เป็นจุดเด่นของผู้นำเอง ที่สามารถชักนำให้ผู้อื่นเต็มใจที่จะปฏิบัติตามภารกิจที่ตนได้มอบหมายสำเร็จลุล่วง
3. ภาวะผู้นำที่เป็นการกระทำหรือพฤติกรรม เป็นแนวคิดเน้นพฤติกรรมหรือการกระทำของผู้นำที่มีผลให้เกิดพฤติกรรมหรือการกระทำของบุคคลอื่น รวมทั้งการกระทำของผู้นำร่วมกับผู้อื่นให้ดำเนินการไปในทิศทางเดียวกัน จนส่งผลให้เกิดความคิดถึงตัวผู้นำที่ว่า “ผู้นำทำอะไร”
4. ภาวะผู้นำที่เป็นเครื่องมือในการบรรลุเป้าหมาย ความหมายของแนวคิดนี้ คือ เชื่อว่า ภาวะผู้นำเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญที่มุ่งใจและประสานงานเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด
5. ภาวะผู้นำที่เกิดขึ้นจากการปฏิสัมพันธ์ ความหมายของแนวคิดนี้ คือ ไม่เชื่อว่าภาวะผู้นำเป็นสาเหตุ (cause) ที่ทำให้เกิดการกระทำของกลุ่ม แต่ภาวะผู้นำเป็นผล (result) ที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่มมากกว่า สรุปว่า ภาวะผู้นำเป็นผลที่เกิดขึ้น (effect or outgrowth) จากการปฏิสัมพันธ์ของบุคคลต่าง ๆ ในกลุ่มเป็นหลัก
6. ภาวะผู้นำในฐานะที่เป็นความแตกต่าง เป็นกลุ่มมีพื้นฐานจากทฤษฎีบทบาท (role theory) ซึ่งมีมุมมองว่า สมาชิกของสังคมจะมีบทบาทหน้าที่แตกต่างกันตามความจำเป็นทำให้สังคมเจริญก้าวหน้า โดยมองว่า ภาวะผู้นำเป็นส่วนหนึ่งของระบบสังคม (กลุ่ม) สมาชิกแต่ละคนมีบทบาทหน้าที่ตามความรับผิดชอบที่ตนได้รับมอบหมายเพื่อบรรลุเป้าหมายของกลุ่ม ภาวะผู้นำแบบนี้จึงเป็นบทบาทที่เกิดขึ้นโดยการบูรณาบาทบาทของบุคคลเพื่อสร้างความเจริญก้าวหน้าแก่ระบบสังคม
7. ภาวะผู้นำที่มุ่งเน้นด้านโครงสร้างบทบาท แนวคิดนี้เชื่อว่า กระบวนการริเริ่มและการดำรงรักษาโครงสร้างของบทบาท รูปแบบความสัมพันธ์ของบทบาทนี้มีการระบุหน้าที่ของผู้นำในการทำให้ระบบการตัดสินใจต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับข้อกับการปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพผลการบริหารจัดการขององค์กร
8. ภาวะผู้นำที่ก่อให้เกิดการยินยอมตาม เป็นนิยามที่มองภาวะผู้นำในแง่การหล่อหลอมกลุ่มเข้ากับเจตจำนงตามความต้องการและความปรารถนาของผู้นำ ในลักษณะของการเป็นผู้นำที่ก่อให้เกิดการยอมตามและ

การใช้อิทธิพล ในลักษณะต้องการให้ผู้ทำตามกระทำตามโดยไม่สนใจต่อความต้องการของผู้ตาม นิยามของภาวะผู้นำแบบนี้จึงมองผู้นำในลักษณะเป็นผู้ควบคุมทางสังคมต่อบุคคลอื่นในลักษณะที่ผู้อื่นยินยอมปฏิบัติตามในสิ่งที่ผู้นำต้องการ

9. ภาวะผู้นำที่ใช้อิทธิพล อิทธิพลที่ไม่ใช่การครอบงำ (dominance) การควบคุม (control) หรือการบีบบังคับให้ทำตาม (forcing of compliance) แต่เป็นการใช้ความพยายามด้วยวาจากรรมและการสื่อสารให้เกิดการคล้อยตาม หรือเป็นกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลก่อให้เกิดความร่วมมือตามเป้าหมายจากการเห็นพ้องด้วยกันหรือมีความต้องการเดียวกัน

10. ภาวะผู้นำจากการจูงใจ ภาวะผู้นำตามแนวคิดนี้สะท้อนให้เห็นถึงการจูงใจผู้อื่นด้วยวิธีการใช้เหตุผลอย่างหนักแน่นเพื่อให้เกิดการเห็นพ้องต้องกัน เช่น อดีตประธานาธิบดีไอเซนฮาวร์ ให้นิยามภาวะผู้นำ คือความสามารถในการตัดสินใจว่าต้องทำอะไร และทำให้ผู้อื่นยินดีที่จะทำตามการตัดสินใจนั้น”

11. ภาวะผู้นำในฐานะของความสัมพันธ์ของอำนาจ เป็นภาวะที่ผู้นำมาจากบทบาทการใช้อำนาจแบบต่างๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างผู้นำกับสมาชิก เช่น ความสัมพันธ์ของอำนาจระหว่างบุคคล (interpersonal power) เป็นผลที่เกิดจากอำนาจต่าง ๆ เช่น อำนาจการอ้างอิง (reward) อำนาจจากการบังคับ (coercive) และอำนาจตามกฎหมาย (legitimate) เป็นต้น

12. ภาวะผู้นำจากการผสมผสานขององค์ประกอบต่าง ๆ ภาวะผู้นำตามแนวคิดนี้เกิดขึ้นจากการผสมผสานรูปแบบต่าง ๆ ข้างต้นจนเกิดเป็นภาวะผู้นำ เช่น การใช้อิทธิพลแต่ไม่ใช่การบังคับข่มขู่ การประสานสมาชิกให้รวมตัวเป็นกลุ่มเพื่อปฏิบัติภารกิจให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ หรือการผสมผสานระหว่างอำนาจกับบุคลิกภาพ ทำให้ผู้นำเป็นผู้นำทรงความรู้ มีอำนาจ มีความกล้าหาญ มีความสามารถ มีพลังขับเคลื่อน เอาใจใส่ต่อผู้อื่น และแก้ไขสถานการณ์ที่ขาดความชัดเจนและมีความสลับซับซ้อนได้ดีจนนำกลุ่มประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

กล่าวโดยสรุป ภาวะผู้นำ คือ คุณสมบัติที่บุคคลหนึ่งใช้พลังอำนาจที่มีในตนเองกระทำต่อบุคคลอื่นเพื่อก่อให้เกิดกิจกรรมและความสัมพันธ์ขึ้นในกลุ่มหรือระบบสังคมเพื่อไปสู่จุดมุ่งหมายและความสำเร็จ การใช้อิทธิพลหรือพลังอำนาจนั้นถูกนำมาใช้ก็เพื่อผลลัพธ์ของการปฏิบัติภารกิจของผู้นำที่กระทำต่อผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ร่วมงาน เป็นวิธีปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ร่วมงานให้มีความคิด การปฏิบัติเป็นไปในแนวทางเดียวกันเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จของภารกิจและการบริหารบุคคลและทรัพยากรให้คุ้มค่า

4. บทบาทของภาวะผู้นำ

บทบาทของภาวะผู้นำ (ปรีดี นกุลสมปรารธนา, 2564) ดังนี้

1. ความสามารถนำความรู้ออกมาใช้ กล่าวคือ ผู้บริหารมีความรู้และประสบการณ์ในเรื่องงานมากมายเพียงใด ถ้าขาด ภาวะผู้นำ ก็จะทำให้ความรู้ความสามารถไม่ถูกนำออกมาใช้หรือใช้ได้ไม่เต็มที่เพราะไม่สามารถกระตุ้นหรือชักจูงผู้อื่นให้คล้อยตามและปฏิบัติงานให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้

2. ประสานความขัดแย้ง กล่าวคือ องค์การประกอบด้วยบุคคลมารวมกัน ซึ่งมีความแตกต่างกันในหลาย ๆ เรื่อง เช่น การศึกษา ประสบการณ์ ความเชื่อ ฯลฯ การที่บุคคลมีความแตกต่างกันในเรื่องดังกล่าวมาอยู่รวมกันในหน่วยงานหรือองค์การ มักก่อให้เกิดความขัดแย้งไม่ว่าจะเป็นความขัดแย้งในรูปใดก็ทำให้ประสิทธิภาพของงานลดลง และในฐานะผู้นำหน่วยงานหรือองค์การจะต้องสร้างภาวะผู้นำที่มีในตนเองเพื่อให้บุคคลอื่นยอมรับเชื่อถือแล้วก็จะสามารถประสานหรือช่วยบรรเทาความขัดแย้งระหว่างบุคคลในหน่วยงานได้ โดยการใช้วาทศิลป์ การกระทำ เพื่อชักจูงให้เกิดความประนีประนอมก็เพื่อประสานประโยชน์สูงสุดร่วมกันเพื่อให้บุคคลต่าง ๆ มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและร่วมกันฟันฝ่าอุปสรรคเพื่อให้หน่วยงานที่มีความเจริญก้าวหน้า

3. สร้างทัศนคติแก่บุคลากรให้ทุ่มเทความรู้ความสามารถให้แก่องค์การ กล่าวคือ องค์การจะต้องมีปัจจัยเอื้ออำนวยหลายอย่างที่จะทำให้สมาชิกตั้งใจและทุ่มเทในการทำงาน เช่น การจัดบุคลากรทำงานตรงตามความถนัดและความสามารถ การรับฟัง เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น มีความยุติธรรม และสิ่งสำคัญที่ขาดไม่ได้ คือ ผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดการยอมรับ ศรัทธาและเชื่อมั่นว่าผู้บริหารไม่เพียงแต่นำองค์การให้อยู่รอดเท่านั้น แต่จะนำความเจริญก้าวหน้าความภาคภูมิใจ เกียรติยศชื่อเสียงและความสำเร็จมาสู่ตัวบุคลากรและองค์การ

4. เสถียรภาพให้แก่บุคลากรและองค์กร กล่าวคือ เมื่อหน่วยงานหรือองค์การเผชิญสภาวะคับขันหรือสภาวะที่อาจกระทบถึงความอยู่รอดทั้งบุคคลและองค์กร ภาวะผู้นำของผู้บริหารจะยิ่งทวีความสำคัญมากขึ้น การบริหารงานและบุคคลจะต้องเพิ่มความระมัดระวัง ความรอบคอบ ความเข้มแข็งและกล้าตัดสินใจที่จะจัดการเปลี่ยนแปลงสภาพต่าง ๆ ภายในหน่วยงานหรือองค์การ ที่ขาดประสิทธิภาพต่าง ๆ ให้เพิ่มพูนสมรรถนะและศักยภาพเพื่อให้ทั้งหมดรอดพ้นจากสภาวะคับขันจนประสบความสำเร็จอีกครั้ง นอกจากนี้ ผู้บริหารจะต้องมีภาวะผู้นำที่จะสามารถชักจูงให้บุคลากรทำงานตนเองและร่วมกันจนเป็นผลสำเร็จ ด้วยความเต็มใจและเต็มความสามารถนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้นำที่จะบริหารจัดการ

คุณลักษณะส่วนบุคคลที่สำคัญสำหรับผู้นำ คือ มีความรับผิดชอบ มีความรู้ มีวุฒิภาวะ มีความยืดหยุ่น มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความมั่นใจ มองการณ์ไกล มีความคิดสร้างสรรค์ และการสร้างความไว้วางใจกับทีมงาน สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นสิ่งที่ควรพึงมีอยู่ในตัวผู้นำ ภาวะผู้นำที่กล่าวมานี้มีความจำเป็นกับบุคคลที่เป็นผู้นำในการปฏิบัติเพื่อให้ได้ผลตามเจตนารมณ์แต่จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับคุณลักษณะและความสามารถที่นำมาปฏิบัติต่อ

ผู้อื่น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้นำจะต้องศึกษาแนวทางการแสดงออกถึงภาวะผู้นำมาปรับใช้ตามสภาพการณ์ และความเหมาะสมของงาน บุคลากร และลักษณะของหน่วยงานหรือองค์การ

จากข้อสรุปข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของภาวะผู้นำที่มีในองค์กรที่มีทั้งผู้นำและผู้ตามขององค์กร นั้น ถ้าจะกล่าวโดยสรุป คือ ความสำคัญของภาวะผู้นำคือผู้ที่จะต้องดำเนินการให้งานประสบผลสำเร็จ การบริหารงานจะเป็นการสร้างบรรยากาศในองค์กรให้เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงาน ผู้บริหารต้องศิลปะในการบริหารทั้งงานและบุคคลเพื่อให้บรรลุเป้าหมายและยังต้องมีคุณธรรมในการบริหารงานอีกประการหนึ่ง

กล่าวได้ว่า ในปัจจุบันผู้นำมีเพิ่มขึ้นมากมายอยู่ในหลากหลายวิชาชีพ เมื่อผู้นำแต่ละสาขาเข้ามารวมตัวกัน เพื่อดำเนินงานในงานกิจกรรมใดแล้วนั้น ผู้นำจะต้องทำหน้าที่ภายใต้ภาวะผู้นำในรูปแบบผสมผสานองค์กร ผู้นำต้องเข้าใจให้และให้ความสำคัญในการปฏิบัติ 3 ด้านหลัก ได้แก่ บุคคล ตัวงาน สภาวะแวดล้อมเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลแก่องค์กร เกิดประโยชน์ส่วนรวมทั้งองค์การนำไปสู่ผลสำเร็จแก่บุคคลและองค์กร ในทางพระพุทธศาสนาของประเทศไทยนั้น ผู้นำองค์กรได้แก่ เจ้าอาวาส เจ้าคณะตำบล ฯ หรือที่เรียกว่าเจ้าคณะ พระสังฆาธิการเป็นผู้นำประเภทหนึ่ง และเป็นผู้นำที่มีความพิเศษกว่าผู้นำในองค์กรทั่วไป คือ เป็นทั้งผู้นำที่เกิดขึ้นจากความเคารพศรัทธาและเป็นผู้ที่ได้รับการสรรหาจากระบบปกครองคณะสงฆ์ตาม พรบ.คณะสงฆ์ที่กล่าวไว้ข้างต้น พระสงฆ์จึงมีหน้าที่บริหารงานองค์กรขนาดเล็กที่สุด คือ วัด และบริหารบุคคลากรภายในวัดซึ่งมีทั้งพระภิกษุ ไวยาวัจกร รวมถึงการประสานชุมชนเข้ากับวัด สิ่งสำคัญอย่างยิ่งถ้าชุมชนโดยรอบอยู่ร่วมกันด้วย หลากหลายวัฒนธรรม ศาสนา เชื้อชาติ ความเชื่อด้วยแล้ว จำเป็นอย่างยิ่งที่พระภิกษุผู้นำจะต้องมีภาวะผู้นำสูงกว่าบุคคลทั่วไปเพื่อสร้างความสัมพันธ์ต่อระบบสังคมให้สามารถดำเนินการพัฒนาชุมชนวัด ให้มีความเจริญรุ่งเรืองจนเป็นที่รักและเคารพให้เกียรติซึ่งกัน เพื่อนำมาสู่การพัฒนาชุมชนให้มีความเจริญรวมทั้งนำหลักความปรองดอง เช่น สาราณียธรรม 6 มาบริหารงาน รวมถึงส่งเสริมชุมชน ตามหลักโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ร่วมกับการทำงานของหน่วยอบรมประจำตำบล เพื่อให้คนในชุมชนมีศีลธรรมและรักษาวินัยธรรม ส่งเสริมสุขภาพอนามัย สร้างสัมมาชีพ เพื่อให้เกิดสันติสุข รวมทั้งให้การสงเคราะห์ด้านการศึกษาสง การสาธารณสุข สงเคราะห์ โดยนำเอาหลักกตัญญูกตเวทิตาธรรมและสามัคคีธรรม มาเป็นแนวประสานผู้นำทุกส่วนงานในชุมชน

ดังนั้น ภาวะผู้นำของพระภิกษุในพระพุทธศาสนาเถรวาท จึงมีส่วนสำคัญที่จะเป็นแบบอย่างและ ศูนย์กลางในการดำเนินงาน อีกทั้งนำไปสู่การพัฒนาตนเอง พัฒนาคณะ พัฒนางาน รวมถึงหลักความมีศีล 5 ที่สำคัญนำบทบาทหน่วยอบรมประจำตำบลเข้ามามีส่วนร่วมชุมชนไว้ในใจตนเสมอ ในการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ สร้างความมั่นใจยึดมั่นของชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการพัฒนาเป็นไปได้อย่างสวยงามสืบไป ประเด็นสำคัญ คือ พระภิกษุจะพัฒนาตนให้เป็นผู้นำและมีทัศนคติการบริหารตนเองให้มีภาวะผู้นำในทัศนะพุทธศาสนาเถรวาท ได้อย่างไร

พระเทพปริยัติเมธี (2562) ให้ความเห็นว่า บทบาทของผู้นำนั้น ผู้นำจะต้องทำหน้าที่เป็นเสมือนเฟืองขององค์กรเพื่อให้องค์กรดำเนินกิจกรรมไปได้โดยประสบความสำเร็จ ผู้นำจะต้องคิดแผนงานในทุกระดับชั้นงาน

คิดตั้งแต่ผู้บริหาร ลงไปจนถึงชั้นปฏิบัติงาน รวมไปถึงองค์กรประกอบอื่นๆที่ช่วยเหลือในกิจกรรมและตัวองค์กรด้วย ผู้นำจะต้องปฏิบัติอย่างไรให้เกิดการประสานพลังส่งเสริมให้เกิดงานที่ประสิทธิภาพและประสิทธิผลสร้างประโยชน์ให้องค์กรและสังคม หรือถ้ากล่าวให้เข้าใจโดยง่าย คือ การเอาใจใส่ให้ความสำคัญ งาน คนและสิ่งแวดล้อมรอบตัว เป็นต้น

พระธรรมปิฎก (2540) ให้ความเห็นว่า ภาวะของผู้นำนั้น คือ ความสำคัญในการพัฒนาคน คุณสมบัติของผู้นำสมัยใหม่ตามหลักพระพุทธศาสนานั้น ผู้นำต้องพัฒนาตนเองให้ทันสมัยเข้าใจถึงความเป็นวิทยาศาสตร์และหลักธรรมในพระพุทธศาสนา เพราะทั้งสองสิ่งเป็นสิ่งสมสมัย คือ เป็นศาสตร์อย่างวิทยาศาสตร์และศิลปะในการดำรงชีวิต การทำงานในปัจจุบันโดยเฉพาะเรื่องของการบริหารงาน บริหารคนนั้นสามารถนำหลักธรรมขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาประยุกต์ใช้ได้เป็นอย่างดีรอบด้าน ดังนั้น บทบาทของผู้นำอันดับต้น ๆ คือ การสื่อสารกับสังคม เพื่อให้สังคมทั้งภายในและภายนอกเข้าใจและมีทัศนคติไปในทางเดียวกันพร้อมจะฝ่าฟันและแก้ไขปัญหาย่างมีประสิทธิภาพด้วยกัน

พระจรรูฒน์ ฐิตวิฑฒโน (2555: 12-13) ให้ความเห็นว่า บทบาทพระสงฆ์ในการเป็นผู้นำชุมชนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ของสังคมไทยปัจจุบันสามารถเข้าถึงชุมชนและได้รับการยอมรับ บางครั้งสามารถทำงานและเข้าถึงได้ง่ายกว่าภาครัฐ เนื่องจากพระสงฆ์ผู้ทำงานพัฒนาส่วนใหญ่จะเป็นชาวท้องถิ่นนั้นอยู่แล้ว จึงมองเห็นลำดับความสำคัญของปัญหาและเข้าใจถึงความจำเป็นในการช่วยเหลือชาวบ้านในรูปแบบพึ่งพาอาศัยกัน

ดังนั้น ภาวะผู้นำของนักบวชในศาสนาจึงมีความสำคัญยิ่ง ในฐานะการเป็นศูนย์กลางของการดำรงอยู่ขององค์กรหรือชุมชน ภาพลักษณ์ที่ดีของศาสนา ชุมชน บทบาทภาวะผู้นำต่อการดำเนินกิจการในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ทั้งด้านกิจการศาสนา ด้านการสงเคราะห์ ด้านการสนับสนุนการศึกษา และด้านการสาธารณประโยชน์ เพื่อเป็นองค์กรสนับสนุนให้สังคมเกิดความสุข

5. วิเคราะห์กรณีตัวอย่าง

โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ที่ดำเนินการมากกว่า 40 ปี ก็เพื่อที่จะเสริมสร้างความสมานฉันท์ปรองดองของคนในชาติ ให้เกิดความสงบ สันติสุข มีความสามัคคีกลมเกลียวกัน ให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ พุทธศาสนิกชนได้น้อมนำหลักศีล 5 มาประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิตประจำวัน ตามแนวทางของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล จำนวน 5,914 หน่วยทั่วประเทศ ที่ได้ดำเนินการตามหัวข้ออบรม 8 หัวข้อ คือ ศีลธรรมและวัฒนธรรม สุขภาพอนามัย สัมมาชีพ สันติสุข ศึกษาสงเคราะห์ สาธารณสงเคราะห์ กตัญญูกตเวทิตาธรรม และสามัคคีธรรม (กรมการศาสนา, 2558)

จากการบริหารโครงการดังกล่าวจำเป็นต้องมีการวางแผนงานในด้านต่าง ๆ เช่น การบริหารด้านบุคคล งบประมาณ แผนการดำเนินงาน และการสื่อสาร เป็นต้น ซึ่งการดำเนินงานต้องมีความชัดเจนในขั้นตอนกับผู้ทำงานแต่ละฝ่าย การทำความเข้าใจและชี้แจงแนวทางการดำเนินงานว่าจะไปในทิศทางใดกับผู้ทำงานและผู้ที่เกี่ยวข้อง

มาร่วมกิจกรรมให้เข้าใจชัดเจนจะได้ไม่เกิดความสับสน และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันด้วย ซึ่งการทำงานร่วมกันระหว่างชาวบ้านหน่วยงานราชการและคณะสงฆ์จะทำให้การขับเคลื่อนโครงการเป็นไปได้อย่างเป็นระบบ มีความขัดข้องน้อยลง ซึ่งขั้นตอนของการดำเนินการนั้นการประสานความร่วมมือที่ไม่สอดคล้องของผู้นำในแต่ละพื้นที่จะส่งผลต่อแนวทางการพัฒนากลไกการขับเคลื่อนโครงการด้วย (พระเทพสิงหราชจารย์, 2561)

จากกรณีดังกล่าวผู้เขียนพบว่า กระบวนการของกลไกในการขับเคลื่อนโครงการนั้นมีลักษณะการบริหารจัดการแบบแยกกันทำงาน การเผยแพร่อุดมการณ์หลักการทางพระพุทธศาสนาไม่สอดคล้องประสานกับหลักการในพระไตรปิฎกซึ่งเป็นผลเสียต่อการเสริมสร้างความเข้าใจให้เห็นความสำคัญของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ดังนั้นการทำงานแบบมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ จึงเป็นหน้าที่ของผู้นำที่รับผิดชอบโครงการในแต่ละพื้นที่ โดยผู้นำนั้นต้องมีบทบาทในการมีส่วนร่วมดำเนินงานรวมทั้งสนับสนุนกิจกรรม แก้ไขปัญหาประสานงานส่วนต่าง ๆ ให้โครงการบรรลุเป้าหมายตามภาระหน้าที่ของผู้นำ และคุณธรรมของผู้นำจะต้องมีอย่างน้อยที่สุด คือ การประยุกต์หลักธรรมของผู้นำอย่างหลักสาราณียธรรม 6 ที่ผู้นำจะต้องสร้างเสริมให้บุคคลที่ทำงานร่วมกันมีเมตตาต่อกัน มีความเคารพต่อกัน ให้การช่วยเหลือกัน และมีความสามัคคีพร้อมเพรียงกัน เพื่อพัฒนากลไกการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์ร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ให้ทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ เพื่อให้งานสำเร็จตามวัตถุประสงค์ไปด้วยดี เมื่อระบบหรือองค์กรมีบุคคลในระดับต่าง ๆ ทำงานร่วมกันผู้นำจึงจะต้องทำหน้าที่ประสานฝ่ายต่าง ๆ ดุจผู้ดูแลเครื่องจักรในระบบให้ทำงานอย่างราบรื่น เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงได้ โดยที่ผู้นำ บุคคล กลุ่มคน และชุมชนได้นำหลักการทางพระพุทธศาสนามาใช้แสดงให้เห็นแนวคิดที่มาของศีลกับการอยู่ร่วมกันในสังคมทำให้เกิดความสงบสุขแก่สังคมชุมชนและเป็นการพัฒนาตนเองตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิปัญญา ซึ่งเป็นหนทางแห่งสันติภาพ

ดังนั้น ภาวะผู้นำในทางทฤษฎีการบริหาร สามารถนำความรู้ความสามารถมาใช้กับงาน ประสานความขัดแย้ง สร้างทัศนคติที่ดีแก่หมู่คณะ เป็นที่พึ่งพาให้กับองค์กรได้ ส่วนภาวะผู้นำในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างสาราณียธรรม 6 ที่ผู้เขียนยกมาเป็นตัวอย่างเพื่อแสดงความสอดคล้องกัน คือ ผู้นำต้องมีเมตตากายกรรม ทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือ ช่วยเหลือกิจธุระของผู้ร่วมหมู่คณะด้วยความเต็มใจ เมตตาวาจากรรม คือ บอกกล่าวสิ่งที่เป็นประโยชน์ แนะนำตักเตือน ด้วยความหวังดี ใช้คำพูดสุภาพนุ่มนวล เมตตา मनกรรม คือ มีความปรารถนาดี คิดทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่กัน สาราณโมคิตา คือ การแบ่งปันให้ได้มีส่วนร่วมใช้สอยเป็นประโยชน์โดยทั่วกัน สีสามัญญตา คือ มีความประพฤติสุจริตดีงามไม่ทำตนให้เป็นที่รังเกียจของหมู่คณะ ทิฏฐิสามัญญตา มีความเห็นชอบที่ดีและถูกต้องร่วมกัน หลักทั้ง 6 ประการนี้เป็นหลักการที่ผู้นำจะสามารถนำพาหมู่คณะไปสู่ความสำเร็จได้

โดยนัยแห่งสาราณียธรรม 6 ประการข้างต้น จะเห็นได้ว่า 3 ประการแรกถูกวางไว้เพื่อการทำดีต่อกัน ส่วน 3 ประการหลัง เป็นการวางเงื่อนไขหรือกติกาในการอยู่ร่วมกัน โดยผู้นำจะสามารถบริหารงาน บริหารคน ได้อย่างมีความสุขมีความเสมอภาคกัน และที่สำคัญที่สุด คือ มีความคิดเห็นถูกต้อง และเป็นไปในแนวทางเดียวกัน ในปัจจุบันสังคมไทยมีความสัมพันธ์ภายในกลุ่มในรูปแบบขององค์กรอุปนัย (Informal Organization) การอยู่

ร่วมกันกำลังเปลี่ยนไป โดยเฉพาะในสังคมเมือง ซึ่งเป็นสังคมทุนนิยม ดังนั้น ความสัมพันธ์ภายในกลุ่มจึงขาดหายไป สมาชิกภายในกลุ่มต่างคนต่างอยู่ จะรวมกันได้อีกก็โดยมีการจัดตั้งอย่างเป็นทางการ ที่เรียกว่า องค์กรรูปนัย (Formal Organization) และสังคมในรูปแบบนี้เองที่ขาดเอกภาพ จึงทำให้เกิดความสามัคคีภายในกลุ่มเกิดขึ้นได้ยาก ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของผู้นำที่จะแสดงภาวะการเป็นผู้นำที่ดีได้ทำหน้าที่ของตนเองเพื่อนำองค์กรหรือชุมชนไปสู่สังคมที่มีเอกภาพ และเกิดความสามัคคี ในการอยู่ร่วมกันในการสร้างสรรค์สังคมให้สงบสุข

6. สรุป

บุคคลที่ได้รับการแต่งตั้ง หรือ ได้รับการยกย่องขึ้นให้เป็นหัวหน้าผู้ตัดสินใจ ที่มีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่นๆ ภายในกลุ่ม และเป็นผู้ใช้อิทธิพลนั้นทำให้บุคคลอื่น ๆ ภายในกลุ่มปฏิบัติงานให้ตนอย่างมีความพึงพอใจและบรรลุถึงเป้าหมายตามที่ผู้นำปรารถนา มีความสามารถในการปกครองบังคับบัญชาบุคคลในกลุ่มให้ปฏิบัติงาน ทำให้องค์กรดำเนินไปอย่างบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และนำพาหน่วยงานไปจนสู่บรรลุผลตามเป้าหมายความสำเร็จที่กำหนดไว้ได้ บทบาทของผู้นำ ต้องรับผิดชอบตามที่ องค์กรกำหนดไว้มีลักษณะประเภทงานที่ผู้นำจะต้องทำเป็นผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติงานที่อยู่ในความรับผิดชอบ ช่วยเสริมสร้างให้ปริมาณและคุณภาพของงานได้รับผลสูงสุด เป็นผู้ติดต่อประสานงานในองค์กร เพื่อให้งานมีประสิทธิภาพ เป็นผู้สั่งงานและควบคุมงาน โดยมีพระพุทธศาสนาเป็นสื่อเชื่อมต่อกันระหว่างประเพณีวัฒนธรรมชาติพันธุ์ จากอดีตถึงปัจจุบันพระสงฆ์มีฐานะเป็นผู้นำของชุมชน ที่ผ่านมาคณะรัฐบาลประเทศไทยได้จัดให้มีการส่งเสริมกิจกรรมด้านความปรองดองสมานฉันท์ ระหว่างศาสนาร่วมกัน กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม มีภารกิจเกี่ยวกับการดำเนินงานของรัฐด้านศาสนา โดยการทำนุบำรุง ส่งเสริมและให้ความอุปถัมภ์คุ้มครองกิจการด้านพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น ๆ ที่ทางราชการรับรอง ตลอดจนส่งเสริมพัฒนาความรู้คู่คุณธรรม ส่งเสริมความเข้าใจอันดี และสร้างความสมานฉันท์ระหว่างศาสนิกชนของทุกศาสนา รวมทั้งดำเนินการเพื่อให้คนไทยนำหลักธรรมของศาสนามาใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้เป็นคนดีมีคุณธรรม โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 จะเสริมสร้างความสมานฉันท์ของคนในชาติ ให้เกิดความสงบ สันติสุข มีความสามัคคีกลมเกลียวกัน สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ พุทธศาสนิกชนได้น้อมนำหลักศีล 5 มาประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิตประจำวัน ตามแนวทางหลักศาสนาที่ได้ดำเนินการมาเพื่อพัฒนาสังคมให้มี ศีลธรรมและวัฒนธรรม สุขภาพอนามัย สัมมาชีพ สันติสุข ศึกษาสงเคราะห์ สาธารณสงเคราะห์ กตัญญูตถะเวทิตาธรรม และสามัคคีธรรม ซึ่งมีพระสงฆ์มีฐานะเป็นผู้นำของชุมชนให้ได้ใช้หลักพุทธธรรมประยุกต์เข้ากับวิถีชีวิตของชาวบ้านเป็นเครื่องจักรอันสำคัญยิ่ง ที่จะสร้างรอยต่อขับเคลื่อนเพื่อนำหลักธรรมอื่น ๆ ไปปรับใช้ขยายผลถ่ายทอดในการพัฒนาชุมชน เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ชุมชนและท้องถิ่นของตนได้เป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพส่งผลการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพในชุมชนต่อไป

7. เอกสารอ้างอิง

กวี วงศ์พุ่ม. (2539). *ภาวะผู้นำ*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ส่งเสริมวิชาชีพบัญชี.

พระจรรุวัฒน์ ภูริวัฒน์. (2555). *การศึกษาผลการดำเนินงานของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดลำปาง*. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระเทพปริยัติเมธี, ผศ.ดร. (2562). *เรื่องกลยุทธ์การสร้างภาวะผู้นำเชิงพุทธ*. สารนิพนธ์. วิทยาลัยสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์.

พระธรรมปิฎก ประยุทธ์ ปยุตฺโต. (2540). *ภาวะผู้นำ*. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา.

พระมหาธรรมรัต อริยธมโม (ยศขุน). (2543). *การศึกษาเชิงวิเคราะห์หลักปรัชญาศาสตร์ที่มีในพระไตรปิฎก*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สุธรรม.

รังสรรค์ ประเสริฐศรี. (2565). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง*. สืบค้นเมื่อ 25 ตุลาคม 2565, จาก <https://www.jaturapad.com/archives/1147>

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2560). *สารานุกรมพุทธ อังคุตตรนิกาย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่ม 22*. กรุงเทพฯ

สมเด็จพระมหาธีรราชมั่งคณาจารย์. (2565). *โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5*. สืบค้นเมื่อ 25 ตุลาคม 2565. จาก <https://www.sila5.com/detail/>

สามารถ มั่งส้ง. (2561). *สารานุกรมธรรม 6 เพื่อการอยู่ร่วมกัน*. สืบค้นเมื่อ 25 ตุลาคม 2565. จาก <https://mgronline.com/daily/96229668>

Drath, W. H., & Palus, C. J. (1994). Making common sense: Leadership as meaning-making in a community of practice. *Center for Creative Leadership*.

Krech, D., Crutchfield, R. S., & Ballachey, E. L. (2008). *Individual in Society*. Tokyo: McGraw-Hill.

วารสารปรัชญาปริทรรศน์

JOURNAL OF PHILOSOPHICAL VISION

ISSN: 1513-6620 (Print) × ISSN: 2773-9643 (Online)
<https://so05.tci-thaijo.org/index.php/phiv/index>

Research Article

DOI: 10.14456/jpv.2023.28

A Comparison of Cashless Society Between Thailand and China

Fan Zheng¹ and Chatwarun Angasinha^{2*}

ARTICLE INFO

Name of Author:

1. Fan Zhen

College of Social Innovation,
Rangsit University, Thailand.

Email: fan.zhen@gmail.com

Corresponding Author*

2. Chatwarun Angasinha

College of Social Innovation,
Rangsit University, Thailand.

Email: chattrsu@gmail.com

Keywords:

Cashless society; Payment gateways; Mobile-banking; Promptpay; Alipay

Article history:

Received: 26/08/2022

Revised: 25/12/2022

Accepted: 15/10/2023

Available online: 27/12/2023

How to cite:

Zhen, F. (2023). A Comparison of Cashless Society Between Thailand and China. *Journal of Philosophical Vision* 28 (2), 90-98.

ABSTRACT

With the development of network information technology and the revolutionary breakthrough of new technologies, digital economy is the analysis and application of human digitization and information cognition. Thailand's mobile e-commerce economy has been severely impacted. Government payment platforms and other domestic mobile payment gateway platforms are sparing no effort to develop the mobile digital economy, helping Thailand to fully enter the ranks of cashless payment countries as soon as possible.

This research shows that: The Bank of Thailand assists the development of Prompt pay, not only to cultivate people's payment habits, but also to avoid transaction monopoly caused by overseas payment institutions in Thailand. Various mobile payment gateways and Promptpay, there is competition and cooperation between mobile banking. Competition allows each other to expand their business advantages, and cooperation allows each other to work together to promote the development of a cashless society in Thailand. Before the epidemic, tens of thousands of Chinese used Alipay for settlement in Thailand, effectively promoting cashless with the advancement of society, advanced mobile payment technology has been integrated into Thailand's mobile payment field. In addition to the epidemic, Alipay has also been affected by Thailand's financial policy, and Alipay's transaction volume in Thailand has dropped significantly; the government has optimized the entry policy and opened the country, and Chinese people will continue to return. In Thailand, Alipay will become more mature in the future and contribute to the Thai economy.

1. Introduction

A "cashless country" or "cashless society" is not a recent concept but has been part of our financial landscape for some time. Credit cards and the methods of settling cashless transactions have long been integral to this concept. Cashless payment relies on electronic and digital currency technologies, coupled with mobile internet, online banking, and contactless transaction technologies. In collaboration with financial institutions, it aims to replace traditional cash transactions (Wirun, 2017: 462-472). This socio-economic model serves as the primary payment and settlement method for financial services.

The digital economy, arising from the development of network information technology and breakthroughs in new technologies, involves the analysis and application of human digitization and information cognition. Its goal is to guide resource rationalization and effective allocation, thereby promoting comprehensive development in social and economic industries.

As e-commerce continues to grow globally, the advancement of computer and network information technology supports financial transactions, leading to revolutionary changes in financial tools through the internet. This development gave rise to electronic payment or cashless payment, with many major economic powers worldwide transitioning to cashless societies. Thailand's progress in the cashless payment industry outpaces most other ASEAN countries, trailing only Singapore. While the country is making strides, there is still progressed to be made.

However, for Thailand to advance further towards becoming a cashless payment country, continuous improvements in legal, technical, and social aspects are essential. Challenges include a significant number of aging consumers and low-income groups without access to smartphones, leading to cash transactions still accounting for about 97% of the daily transaction volume. The Thai government's "Thailand 4.0" plan, aligned with the Chinese "One Belt, One Road" policy, emphasizes a national electronic payment master plan to reform the banking system's payment infrastructure and introduce structural policies supporting Thailand's move towards a cashless society.

Thailand's private banking system is undergoing a transition towards complete mobile banking, encouraging consumers to use bank cards, including debit or credit cards, for transaction settlements. The banking system leverages mobile internet technology, launching internet banking to shift customers away from traditional banking towards mobile banking. Various domestic and foreign third-party mobile payment gateways exist, each with their advantages. The Bank of Thailand introduced the Promptpay mobile payment system, collaborating with major institutions to build a nationwide mobile payment gateway platform, further propelling Thailand towards a cashless society.

The outbreak of Covid-19 has disrupted the global economy, impacting countries worldwide. Despite these challenges, the contactless economy has thrived, leading to a surge in the electronic payment or cashless payment industry. Thailand, too, is witnessing the growth of electronic payment, poised to become a new growth point in the post-epidemic era.

In conclusion, the Thai government's relentless efforts to promote cashless payment, coupled with constructive policies, form the backdrop of this research. This study aims to delve into the development of payment gateways in both China and Thailand, the evolution of the digital economy, advancements in the mobile payment field, and the progress of mobile payment gateways. Through this research, the goal is to obtain valid results, organize and analyze findings, and provide theoretical support to facilitate Thailand's journey towards becoming a cashless country.

2. Objective

Payment Gateway in China

Mobile payment refers to conducting monetary transactions through a mobile device, with virtual currencies transferred for purchasing goods or services (China Mobile Payment Industry Forum, 2014). The interpretation of mobile payment encompasses two main types. One involves transferring monetary value through mobile devices utilizing communication technology prototypes, aiming to clarify relationships between creditor's rights and debts. The other type enables users to move money through mobile non-voice modes on non-bank products. The widespread adoption of mobile terminal devices and the rapid development of mobile Internet form the foundation of mobile payment, emphasizing its notable feature – the mobility of payment methods. Presently, mobile payment is gradually replacing traditional cash and bank card payments, gaining wide acceptance in daily life for settling debts, purchasing goods, and engaging in labor transactions. Mobile payment has organically evolved into a significant manifestation of electronic money. Implementation of mobile payment not only relies on robust network and information technology but also necessitates collaboration with third-party payment platforms, eliminating the need for customers to directly pay the bank.

Alipay stands as China's largest third-party online payment gateway, prioritizing "simple, secure, and fast" payment solutions. Established in 2004, Alipay consistently upholds "trust" as the core principle of its products and services. Operating under two independent brands, Alipay and Alipay Wallet, it has become the world's largest mobile payment gateway since the second quarter of 2014. Alipay has forged strategic partnerships with over 180 banks globally, along with international organizations like VISA and MasterCard, establishing itself as the most trusted partner for financial institutions in the electronic payment domain.

Initiated in October 2003 by the online shopping platform "Taobao.com," Alipay was designed to offer credit guarantee services for buyers and sellers, ensuring the secure progression of online shopping transactions. Post-2004, Alipay severed ties with Taobao and progressively extended its services to small, medium, and micro-enterprises, facilitating payment transactions. China's cashless transaction scenario is broadly categorized into two dimensions: online shopping and payment, encompassing online banking and electronic money payment, and credit card and mobile payment, involving credit card and mobile payment transactions.

Payment Gateway in Thailand

In various global markets, including Thailand, retailers and chain restaurants are navigating a swiftly evolving business landscape. Technological advancements have transformed consumer payment behaviors, prompting a surge in demand for expedited transactions in online shopping and catering. The Thai government has actively endorsed mobile payment gateways through the national electronic payment strategy under the "Thailand Industry 4.0" initiative. This strategic push has led restaurant chains, retailers, gas stations, and online merchants to enhance their electronic payment acceptance capabilities, positioning themselves to seize future development opportunities. The introduction of QR code payments in Thailand in 2017, featuring platforms like mPay, Bluepay, Alipay, and TrueMoney Wallet, marked a significant milestone. Thailand boasts a diverse array of major Internet enterprise mobile payment gateways, including Paysbuy, LINE, BluePay, TrueMoney, Alipay, PromptPay, Omise, PayPal, Rabbit Card, among others (Soumitra, Bruno & Sacha, 2018).

Aligned with other Southeast Asian nations, Thailand actively promotes the adoption of mobile payments across various sectors, encompassing government agencies, financial institutions, and technology companies. The Ernst & Young Southeast Asia Fintech 2018 Report reveals that mobile payments constitute a substantial portion of Thailand's financial technology industry, with 30% of over 100 fintech startups specializing in payments. Over the past five years, Thailand has witnessed a transformative shift in its payment landscape, with a growing number of consumers engaging in goods and services transactions through mobile payments. Mobile payment wallet providers are diversifying their service portfolios to encompass a broader ecosystem, exemplified by Kasikornbank's expansion into cross-border remittances, payment gateways, cash on delivery, and game recharge (Bi, 2016: 23-25).

This study delves into the disparities between China and Thailand across four dimensions: mobile Internet, digital economy, payment gateway, and mobile payment. China exhibits superior development in infrastructure construction, equipment operations, technical personnel, ownership and reserves, transaction scale, and user recognition compared to Thailand. Despite Thailand lagging behind China during the comparable period in 2020, the country has since achieved significantly greater advancement in the realms of mobile payment and mobile Internet in recent years.

3. Research Methodology

The data collection process encompassed the gathering of online electronic information and data from various sources, including websites, institutes, libraries, and bookstores in both China and Thailand, aimed at acquiring relevant and comprehensive information. Beyond electronic data collection, this research incorporated its specific requirements by conducting in-depth interviews, recording and extracting valuable evidence materials and information, and editing contextual dialogues.

Amidst the global public health emergencies, this study undertook additional research efforts. Specifically, the research team randomly and conveniently selected individuals, including friends of Chinese students studying in Thailand, Chinese consumers at Thai King Power Duty Free Shop, Thai student friends from Rangsit University, patrons of 7-11 and Family

Mart convenience stores, as well as shoppers at Central Plaza and other Thai individuals with a significant and intensive use of payment gateways. Additionally, respondents from third-party countries, excluding Chinese and Thai nationals, were included for an in-depth investigation. The research employed a combination of in-depth interview and observation methods.

The primary interviewees represented a diverse range of consumers in Thailand, including Chinese students, Chinese tourists, Thai university students, Thai consumers, and individuals from third countries visiting Thailand. These groups were chosen as representatives of mobile payment users who could readily embrace advanced mobile payment methods.

4. Findings

Focusing on the entire ASEAN region, despite the rapid development of mobile payment in Thailand, the utilization of mobile payment remains relatively low among consumers in the region. In essence, Thailand's mobile payment is still in its "wake-up period," and the low penetration rate signifies that mobile payment in Thailand has not reached its full potential, leaving ample room for improvement.

Thai consumers continue to exhibit a preference for cash transactions, particularly for small financial dealings. Automated teller machines (ATMs) provided by various commercial banks are widespread throughout Thailand, offering convenience for basic financial services such as deposits and withdrawals. Credit and debit card usage is also prevalent, given their long-standing issuance and high penetration rates in Thailand. These traditional payment methods, coupled with the high percentage of an aging population in Thailand, contribute to the slow adoption of mobile payments, as the elderly population tends to resist rapid changes and prefers the use of cash due to income and education disparities.

The study's interviews revealed emotional factors and motivations surrounding mobile payments. Despite a small number of individuals being reluctant to use mobile payments for various reasons, the majority acknowledged its convenience and believed it to be the most convenient method for making purchases. Regardless of background, whether Chinese, Thai, or foreign nationals in Thailand, interviewees shared a common belief that mobile payment represents an inevitable outcome of payment field development and societal advancement.

Field observations at Central Plaza, King Power Duty Free Shop, and 7-11 convenience stores indicated a prevailing trend of cash payments in Thailand. Mobile payments were less common, potentially linked to entrenched traditional payment habits. Mobile payment users were generally younger, and third-party foreigners preferred credit cards or Thai baht cash. Chinese tourists often opted for Alipay due to available discount coupons, favorable exchange rates, and the convenience of fund transfers without fees.

1 The Relationship among Private Third-party Mobile Payment Gateways

In Thailand, the rapidly growing e-commerce sector has catalyzed significant changes in traditional cash payment methods. The rise of global mobile Internet technology has accelerated the maturity of mobile payments. Recognizing the need to adapt to uncontrollable external factors, local mobile payment gateways in Thailand have proliferated. The different

functions and service groups of these platforms lead to both competition and cooperation. Managed within boundaries, competition fosters improved customer service, user experience, and loyalty, while cooperation facilitates innovation and service expansion, contributing to an overall enhancement of Thailand's mobile payment capabilities in line with global trends.

However, Alipay's limited Thai ID registration function has hindered its adoption among the local population, affecting payment behavior.

2 The Relationship between Thailand's Promptpay and Traditional Financial Gateway

PromptPay, a national electronic payment project supported by the Bank of Thailand, aims to establish an integrated electronic payment platform with full government backing. The ultimate goal is to create a cashless society by digitally connecting all bank accounts in Thailand. Achieving this goal requires collaboration with traditional banking institutions, with each institution opening its digital currency transaction processing port to connect with the PromptPay platform. This cooperative effort ensures that all transactions through PromptPay are recorded and processed by the respective traditional bank processors.

3 The Relationship between Private Third-party Mobile Payment Gateways and Thailand's Promptpay

The rapid development of Thailand's financial technology market has given rise to numerous localized third-party mobile payment gateways. While PromptPay is Thailand's official payment platform, a mutual cooperation and competition relationship exists between these localized gateways and PromptPay. The potential for cooperation arises in platforms that facilitate Thai baht conversion, offering a basis for collaboration. Cooperation with overseas payment gateways seems unlikely due to factors such as foreign exchange conversion. However, as the global financial technology market continues to integrate, cooperation may improve in the future.

4 The Relationship between Private Third-party Mobile Payment Gateways and Traditional Commercial Banks

Private mobile payment gateways rely on traditional banks for developing their payment services. Consumers typically use mobile phones to bind bank cards or deposit funds in virtual electronic wallets provided by private mobile payment gateways. Traditional banks play a crucial role in data reception, processing, and feedback throughout the mobile payment process. They also manage transaction risks, address issues, and act as intermediaries between private mobile payment gateways and the Bank of Thailand. Thus, maintaining a cooperative relationship with traditional banks is essential for the seamless functioning of mobile payments.

5. Discussion

1 The Development of a Cashless Society in Thailand

Based on the current market development status of e-commerce and mobile payment gateways in Thailand, it needs to be considered from five dimensions: user level, cashless

payment market environment, cashless payment soft services, and consumer demand. First, Thailand must try to improve is to avoid the serious uneven distribution of income and the serious social development for the elderly. The problem of uneven distribution of income in Thailand has existed for a long time, and this problem has caused serious income polarization. After all, there are a small number of people with high incomes, and the income of most people is generally low. Citizens with lower incomes often find it unnecessary to use mobile electronic payment and it is also troublesome. They think it is very convenient to use cash, and such cash transactions are often of small value. There are ATMs of various commercial banking institutions in Thailand (Deguang, Yanhong & Jinlian, 2017: 105-111). When cash is not enough, instant deposits and withdrawals can be realized at ATMs. In the development process of cashless society in Thailand, almost all high-income people are receptive to change, and they can quickly accept advanced mobile payment gateways and cashless ideas. However, this group of people is a minority. The development of a cashless society requires another part of low-income people to choose to use electronic payment gateways. Only when these people make good use of mobile payments, the overall development of a cashless society in Thailand will achieve a breakthrough. Another important dimension is the aging of the population. Thailand's fertility rate is lower than before, the problem of aging population is prominent, the elderly's memory loss, their ability to accept new things is poor, and they are prone to Alzheimer's symptoms. More and more complex electronic devices are not for them to use. These seniors still generally choose to use cash to maintain their inherent payment habits. For the development of a cashless society in Thailand, the aging population and the unbalanced income level are the primary dilemmas. In addition, the Thai government must patiently cultivate the habit of cashless payment among the people. Cashless payments will not abolish cash payments. The two must coexist.

Secondly, cashless payment requires a good social and market environment. The Bank of Thailand, local cashless payment companies, and commercial banks should strengthen exchanges and provide people with different types of payment scenarios as much as possible. Changes in payment scenarios are bound to drive the development of cashless payment and increase the penetration rate of cashless payment scenarios.

Third, cashless payment institution such as PromptPay, Thailand's national electronic payment system, should identify the payment function positioning, improve the content of payment methods, increase publicity and promotion, and promote the advantages of cashless payment in the whole country more often.

Fourth, the cashless payment system must achieve accurate customer acquisition in various payment scenarios, understand user needs through big data analysis, and classify these needs into categories to serve high-quality user needs.

Finally, cashless payment is inseparable from the development of a perfect logistics distribution system. The government should assist logistics and distribution enterprises to improve work efficiency, reduce service errors, and ensure the safe delivery of goods (Fuqiang & Zhijuan, 2017: 60-68).

2 Learn from Alipay's Development Experience in China to Boost the Development of Thailand's Cashless Country

In recent years, the Chinese government has provided full effort to promote the construction of the digital economy and promote the development of cashless payment. In addition, China has consistently promoted the “One Belt and One Road” initiative and the “Building a Digital Silk Road” plan, hoping to use China’s power to promote the development of digital economy around the world.

Alipay is currently the largest cashless payment company in China. Alipay has been developing in China for so many years, and it has accumulated a lot of valuable experience and mature technology in the development of online payment. Before the outbreak of the Covid-19, Alipay was already operating in Thailand. Alibaba Group participates in the Thai mobile payment market through acquisitions or capital injections of Thai payment companies, and the effect is remarkable. Since the outbreak of the Covid-19, Alipay has accumulated a lot of valuable experience and technology in the cashless payment market in China and has the ability to bring these valuable experience and technology to Thailand to help Thailand develop cashless payment as soon as possible and promote the development of Thailand's digital economy, for Thailand's economic recovery after the Covid-19.

As far as China is concerned, the number of small and medium-sized enterprises is the largest, as well as the most innovative and active enterprise groups. The Chinese government encourages more small and medium-sized enterprises to cooperate with Alipay and other cashless payment companies to actively enter the cashless payment market and bridge the gap among companies. In the early days of its establishment, Alipay stated that it would support the development of Chinese small and medium-sized enterprises, so that small and medium-sized enterprises would feel that there is no difficulty in doing business. Over the years, especially after the Covid-19, more than 45% of SMEs have cooperated with Alipay, and more than 85% of people use Alipay every day. For this reason, China is currently in a state of development in a cashless society of more than 90%. Such promotion of Alipay to support the development of China’s cashless society can be analyzed on both ground of advantages and disadvantages. Generally speaking, China's cashless society is developing well, with a rapid development speed and a high degree of public acceptance. China is also the number one country in the development of a cashless society in the world, especially, after the country and Alipay experienced the Covid-19.

6. Conclusion

At the macro level, China and Thailand should strengthen the top-level strategic design of cashless payment construction, promote China-Thailand international cooperation in digital technology and standards, focus on the development of digital economy through the “One Belt and One Road” initiative, to promote the construction of Thailand's digital economy infrastructure, and strengthen Thailand's international digital information security has expanded the opening up of Thailand’s local cashless payment field, which Thailand already has a good beginning from PromptPay. At the micro level, various electronic payment systems in Thailand are currently in the ascendant, and the market share of various payment systems is evenly distributed, and each system has obtained part of user data and financial information. Refer to the development experience of Alipay and the development experience of China's cashless society to eliminate the phenomenon of data oligopoly and data capital monopoly. The Bank of Thailand must master user transaction information and property transaction

records as a whole, improve the construction of the national electronic payment system of Promptpay, and monitor the dynamics of social wealth. Secondly, the vast majority of Thai people are still using cash to pay. It is also true that the Thai government has also tried very hard to encourage most Thais to move on to cashless experiences through various supporting schemes to boost the Thai economy during the Covid-19 period. It is anticipated the Thai government continue to do more in the future, in order to reduce social and ecological costs, and reduce banknote and coin production costs. What the Thai government must also continue to do is to build mobile Internet infrastructure in remote areas, publicize and educate the people on the benefits of using cashless payments, improve understanding and support for the digital economy. Only when more people in the rural areas in Thailand use cashless payment, Thailand can quickly become a cashless payment country. Finally, the Thai government must promulgate relevant laws and regulations to protect the safety of people's property and transaction information, to convince the people to use cashless transactions with ease. However, the experience for third party payment help improving the economic condition of SMEs in China and the reduction of corruption rate in the country are good lessons for Thailand to lesson from China.

7. References

- Bi, T. (2016). Thailand Promotes Electronic Payment Methods to Combat Tax Evasion. *Financial and Accounting Letters*, 23-25.
- Deguang, W., Yanhong, F., & Jinlian, G. (2017). Analysis of Thailand's Economic Development Competitiveness and Main Economic Policies. *Economic Research Reference*, 105-111.
- Fuqiang, L., & Zhijuan, Z. (2017). An International Comparative Study of Innovation Capability from the Perspective of Global Innovation Index. *Global Science, Technology and Economy Outlook*, 32(10), 60-68.
- Oraphan, W. (2019). *National Science, Technology and Innovation Policy and Thailand 4.0 Agenda*. Cover Story.
- Soumitra Dutta, Bruno Lanvin, & Sacha Wunsch-Vincent. (2018). *2018 Global Innovation Index*. World Intellectual Property Organization Report.
- Wirun, P., Yuefang, W., & Honggang, X. V. (2017). Shaping and cognition of the image of Chinese outbound tourists from the perspective of the host country. *Tropical Geography*, 37(4), 462-472.

Research Article

DOI: 10.14456/jpv.2023.29

การพัฒนาสังคมตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทของวัดป่าถ้าพระเทพนิมิต
 อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี

**Social Development According to Theravada Buddhist Philosophy
 of Wat Pa Tham Phrathepnimit Kutchap District Udonthani Province**

สัญญา กลัดงาม¹ และกฤตสุชิน พลเสน^{2*}

Sanya Klundngam¹ and Kitsuchin Ponsen^{2*}

ARTICLE INFO

Name of Autor:

1. ว่าที่ ร้อยเอกสัญญา กลัดงาม

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย,
ประเทศไทย

Acting Capt.Sanya Klund-ngam

Graduate School, Mahamakut Buddhist
University, Thailand.Email: Sanya.eng089@gmail.com

Corresponding Author*:

2. ดร.กฤตสุชิน พลเสน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย,
ประเทศไทย

Dr.Kitsuchin Ponsen

Graduate School, Mahamakut Buddhist
University, Thailand.Email: kitsuchin.pon@mbu.ac.th

คำสำคัญ:

การพัฒนาสังคม; พุทธปรัชญา; วัดป่าถ้า
พระเทพนิมิต

Keywords:

Society Development; Buddhist
Philosophy; Wat Pa Tham Phrathepnimit

Article history:

Received: 14/08/2022

Revised: 21/11/2022

Accepted: 15/10/2023

Available online: 28/12/2023

How to cite:

Klund-ngam, S. & Ponsen, K. (2023).
Social Development According to
Theravada Buddhist Philosophy of Wat
Pa Tham Phrathepnimit Kutchap District
Udonthani Province. *Journal of
Philosophical Vision* 28 (2), 99-113.

ABSTRACT

This research aims to study 1. Social development according to Buddhist philosophy of Theravada 2. The role of social development of Wat Pa Tham Phrathepnimit, Kutchap District, Udonthani province 3. To analyze the social development according to Theravada Buddhist philosophy of Wat Pa Tham Phrathepnimit, Kutchap District, Udon thani province.

The results showed that:

1. Social development according to Buddhist philosophy of Theravada is the process of creating physical and intellectual growth, which is the development of a person to be mature. Responsible have morals to live in harmony with others in society

2. The role of social development of Wat Pa Tham Phrathepnimit, Kutchap District, Udonthani Province found that it is a measure that develops people physically. mind, focusing on meditation practice and the role in the development of the society in all 6 areas according to the rules of the Supreme Sangha Council

3. Analysis of social development according to Theravada Buddhist philosophy of Wat Pa Tham Phrathepnimit, Kutchap District, Udonthani province It was found that Wat Pa Tham Phrathepnimit has roles and duties in accordance with the principles of the discipline and is consistent with the problems of urban society The abbot has completely managed the sangha affairs in accordance with all 6 aspects of the Act.

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1. การพัฒนาสังคมตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท 2. บทบาทการพัฒนาสังคมของวัดป่าอ้อพระเทพนิมิต อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี และ 3. เพื่อวิเคราะห์การพัฒนาสังคมตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทของวัดป่าอ้อพระเทพนิมิต อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี

ผลการวิจัยพบว่า

1. การพัฒนาสังคมตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทคือกระบวนการสร้างความเจริญงอกงามทางร่างกายและสติปัญญา เป็นการพัฒนาให้บุคคลมีวุฒิภาวะเป็นผู้ใหญ่ รู้จักรับผิดชอบ มีศีลธรรมอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข

2. บทบาทการพัฒนาสังคมของวัดป่าอ้อพระเทพนิมิต อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี พบว่าเป็นวัดที่พัฒนาคนด้านร่างกาย จิตใจโดยมุ่งเน้นเรื่องการปฏิบัติอบรมสมาธิภาวนา และบทบาทในการพัฒนาสังคมทั้ง 6 ด้านซึ่งเป็นไปตามกฎของมหาเถรสมาคม

3. วิเคราะห์การพัฒนาสังคมตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทของวัดป่าอ้อพระเทพนิมิต อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี พบว่าวัดป่าอ้อพระเทพนิมิตมีบทบาทและหน้าที่เป็นไปตามหลักการแห่งพระธรรมวินัย และมีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาของสังคมชุมชนเมือง โดยเจ้าอาวาสได้ปฏิบัติหน้าที่บริหารกิจการคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติทั้ง 6 ด้านได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์

1. บทนำ

นับตั้งแต่พระพุทธศาสนาเข้ามาสู่ประเทศไทยในราวพุทธศตวรรษที่ 2-3 หรือเมื่อประมาณ พ.ศ. 236-238 ด้วยการส่งพระสมณะทูตไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในดินแดนต่าง ๆ ของพระเจ้าอโศกมหาราชกษัตริย์อินเดียในสมัยนั้น พระเถระ 2 รูป คือ พระโสณะและพระอุตตระได้เดินทางมายังดินแดนประเทศไทย ซึ่งในสมัยนั้นเรียกว่า “สุวรรณภูมิ” ดินแดนที่มีขอบเขตกว้างขวางมีประเทศต่างๆ รวมกันอยู่หลายประเทศ ทั้งพม่า เวียดนาม กัมพูชา ลาว มาเลเซีย ไทย และนับจากนั้นเป็นต้นมาอารยธรรมแห่งพระพุทธศาสนาได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย แนวคิดและวิถีการปฏิบัติทางพระพุทธศาสนาได้กลายเป็นรากฐานที่สำคัญของการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมไทย มีความเกี่ยวข้องกับผู้คนทุกชนชั้น นับตั้งแต่สถาบันพระมหากษัตริย์จนถึงชาวบ้านทั่วไปพระพุทธศาสนาเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ในมิติต่างๆ ทั้งในเชิงประวัติศาสตร์ ปรัชญา การดำรงอยู่ในวิถีชีวิต และการสร้างสรรค์ในเชิงศิลปวัฒนธรรมจนกลายเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงภูมิปัญญา และกระบวนการจัดการที่สอดคล้องกับบริบทและวัฒนธรรมทางสังคม

ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2535 มาตรา 15 ตรี(3) ได้กำหนดให้พระสงฆ์เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการบริหารกิจการพระพุทธศาสนาในแต่ละด้าน หนึ่งในนั้นได้แก่การสาธารณสุข สงเคราะห์ ซึ่งเป็นงานที่เกี่ยวกับการสงเคราะห์ชุมชนและสังคม

การพัฒนาสังคมโดยการนำของพระสงฆ์ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ชุมชนอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขตามสถานะของตนเอง โดยพระสงฆ์จะเป็นผู้นำหลักธรรมมาพัฒนาประชาชนทั้งทางด้านร่างกาย ด้านจิตใจ และด้านปัญญา ซึ่งอาศัยวัดเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาทุก ๆ ด้าน

วัดป่าอ้อพระเทพนิมิต เป็นวัดป่ากรรมฐานในฝ่ายอรัญญวาสี ตั้งอยู่ที่ ตำบลตาลเดี่ยว อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี สังกัดคณะสงฆ์ธรรมยุต โดยมีหลวงพ่สมเกียรติ ชิตมาโร เป็นเจ้าอาวาส มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสังคมอย่างเต็มรูปแบบ โดยมีกิจกรรมในแต่ละด้านดังนี้

- 1) แสดงพระธรรมเทศนา สอนพระภิกษุสามเณร และประชาชนทั่วไป
- 2) สงเคราะห์ช่วยเหลือสังคมในด้านต่าง ๆ เช่นด้านการสาธารณสุข หน่วยงานราชการทั่วไป
- 3) สงเคราะห์ช่วยเหลือโรงเรียนที่ขาดแคลน นักเรียนที่ยากจน และสนับสนุนทุนการศึกษา
- 4) สงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยต่าง ๆ เช่นน้ำท่วม ไฟไหม้ ภัยพิบัติต่าง ๆ เป็นต้น

สังคมประกอบไปด้วยบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ที่ต้องมาอยู่ร่วมกันและมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันทั้งในส่วนที่เป็นตำแหน่ง ภาระหน้าที่การงาน และพฤติกรรมที่ต้องมาใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันเพราะฉะนั้น สิ่งที่จะเกิดขึ้นตามมาคือปัญหา เนื่องจากแต่ละคนมีความแตกต่างกันทั้งในด้านสภาพร่างกายและทางด้านจิตใจ จึงพบได้ว่าในสังคมที่แตกต่างกันสภาพปัญหาก็จะแตกต่างกันไปด้วย ตัวอย่างเช่น ในชุมชนเล็ก ๆ ปัญหาที่เกิดขึ้นก็จะไม่ใหญ่โต มีขอบเขตจำกัด แต่ยังเป็นสังคมที่มีขนาดใหญ่โตขึ้น ปัญหาก็จะยิ่งมีความซับซ้อนมากขึ้น เช่นปัญหาความยากจนทำให้เกิดปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด เป็นต้น จากปัญหาที่ได้นำเสนอแล้วนั้นผู้วิจัยในฐานะพุทธศาสนิกชนที่มีโอกาสรับใช้ ดูแลรับผิดชอบสนองงานตามโอกาสที่หลวงพ่สมเกียรติ ชิตมาโร เจ้าอาวาสฯ ได้มอบหมายจึงมีความสนใจที่จะทำวิจัยในเรื่องนี้เพื่อเป็นองค์ความรู้ที่จะทำให้ทราบบทบาทของพระสงฆ์ โดยเฉพาะหลวงพ่สมเกียรติ ชิตมาโร เจ้าอาวาสวัดป่าอ้อพระเทพนิมิต กับมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในด้านการศึกษา การเผยแผ่ธรรมเพื่อพัฒนาจิตใจ รวมทั้งงานสังคมสงเคราะห์จนก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างมีคุณภาพแก่สังคมและประชาชนโดยทั่วไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาการพัฒนาสังคมตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท
- 2) เพื่อศึกษาบทบาทการพัฒนาสังคมของวัดป่าอ้อพระเทพนิมิต อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี
- 3) เพื่อวิเคราะห์การพัฒนาสังคมตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทของวัดป่าอ้อพระเทพนิมิต อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูลทั้งเอกสาร และข้อมูลภาคสนาม 3 อย่าง คือ บันทึกรวบรวมข้อมูล แบบบันทึกสังเกตการณ์ และแบบบันทึกการสัมภาษณ์ จากนั้นนำข้อมูลไปศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ แล้วเขียนสรุปรายงานวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงเอกสาร โดยเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสาร จากลักษณะการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงเอกสาร ดังนั้นข้อมูลส่วนใหญ่ ได้จากเอกสารเป็นหลัก ทำการบันทึกโดยเครื่องมือการวิจัยได้แก่สมุดบันทึก ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการจำแนกเอกสารเป็นประเภทได้แก่ เอกสารปฐมภูมิคือพระไตรปิฎก และอรรถกถาฉบับมหาวิทยาลัย และเอกสารทุติยภูมิ เอกสารคำสอนที่เกี่ยวกับพระกรรมฐาน พระสุปฏิปันโนโดยตรง และเอกสารวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่นหนังสือชั้นระวิมุตติสังคัมคัมภีร์ธรรมะ มุตโตทัย หนังสือบูรพาจารย์ ประวัติพระอาจารย์มั่น ภูริทัตตเถระ พระสุปฏิปันโนสมัยกรุงรัตนโกสินทร์

ขั้นตอนที่ 2 ใช้ระเบียบวิธีวิจัยคุณภาพแบบด้วยเทคนิคการสัมภาษณ์ เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม อาศัยเครื่องมือการสังเกต และสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ ในการจัดเก็บข้อมูล โดยการเดินทางลงไปสังเกต และสัมภาษณ์ ที่วัดป่าอ้อเทพนิมิต อำเภออุตุจักษ์ จังหวัดอุดรธานี

ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์ ได้ดำเนินการหลังจากที่ได้จัดเก็บข้อมูลเอกสาร และข้อมูลภาคสนามแล้ว ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล จัดชุดข้อมูลให้เป็นระบบ จากนั้นนำมาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ตามกรอบแนวคิดของการวิจัย เพื่อนำไปตอบโจทย์วิจัยในด้านพัฒนาคุณภาพชีวิต และสังคมตามแนวพุทธปรัชญาของวัดป่าอ้อเทพนิมิต

ขั้นตอนที่ 4 การสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับคำตอบที่ชัดเจนในตามขั้นตอนที่กล่าวมา จากนั้นเขียนสรุปรายงานการวิจัยโดยวิจัยเชิงพรรณนา แล้วส่งให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไข แล้วเขียนสรุปรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

4. ผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาการพัฒนาสังคมตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท พบว่า การพัฒนาสังคมตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทมีหลายด้านที่สำคัญ เน้นที่การสร้างสังคมที่มีความเป็นอยู่ที่สง่างามและเจริญรุ่งเรือง นี่คือนโยบายที่สามารถใช้ในการพัฒนาสังคมตามแนวพุทธปรัชญา ได้แก่

1) การสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมสุขภาพจิตเป็นการพัฒนาสังคมตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทมุ่งเน้นที่การสร้างสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมและเรียบง่าย เพื่อให้มีโอกาสในการพัฒนาจิตใจและสุขภาพจิตที่ดีที่สุด

2) การมีเมตตาและกรุณาซึ่งหลักพุทธปรัชญาเถรวาทเน้นในการเมตตาและกรุณาต่อผู้อื่น การสร้างสังคมที่มีความเข้าใจและห่วงใยต่อผู้อื่นช่วยเสริมสร้างความสุขและความมั่นคงในสังคม

3) การสร้างความเข้มแข็งในด้านจิตวิญญาณด้วยการพัฒนาสังคมตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทซึ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะจิตวิญญาณ เช่น การทำสมาธิและการทำบุญ เพื่อเสริมสร้างจิตใจที่มีสติสุขและเปิดโอกาสในการพัฒนาตนเอง

4) การสนับสนุนการศึกษาเป็นการให้ความสำคัญในการพัฒนาสังคมด้วยการสนับสนุนการศึกษาที่มีคุณธรรมและหลักการทางศาสนา ซึ่งจะช่วยสร้างพื้นที่ที่เหมาะสมในการพัฒนาทักษะและความรู้ของบุคคล

5) การช่วยเหลือสังคมเป็นการสนับสนุนในการช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากภัยธรรมชาติ ซึ่งเป็นการทำทางศาสนาที่สามารถสร้างความเข้าใจและความเอื้ออาทรต่อผู้อื่น

6) การสร้างสังคมที่มีศิลปะและวัฒนธรรมให้เข้มแข็งการสร้างสังคมที่เต็มไปด้วยศิลปะ วัฒนธรรม และความงาม เพื่อสร้างความกระตือรือร้นในการทำสิ่งที่ดีและสร้างความสุขในการเป็นอยู่

การพัฒนาสังคมตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทจะเน้นที่การสร้างสังคมที่มีความสง่างาม ปลอดภัย และเต็มไปด้วยความกรุณาและความเข้าใจต่อผู้อื่น นอกจากนี้ยังเน้นที่การพัฒนาทักษะจิตวิญญาณและการสร้างพื้นที่ที่สะอาดสะอ้านให้แก่ทุกๆ คนในสังคม

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาบทบาทการพัฒนาสังคมของวัดป่าอ้อพระเทพนิมิต อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี พบว่า

วัดป่าอ้อพระเทพนิมิต ตั้งอยู่ที่ ตำบลตาลเลียน อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี อยู่ห่างจากจังหวัดอุดรธานี ไปทางทิศตะวันตก 40 กิโลเมตร มีเนื้อที่ 530 ไร่ ประกาศวิสุงคามสีมาเมื่อ พ.ศ. 2552 มีถาวรวัตถุ ภูมิ 15 หลัง ศาลาการเปรียญ 1 หลัง วิหารธรรม ชิตมาโร 1 หลัง พระพุทธรูปปางไสยาสน์ 1 องค์ สร้างเมื่อ พ.ศ. 2514 ปัจจุบัน (พ.ศ. 2563) มีพระสงฆ์จำพรรษา 13 รูป โดยมีพระสมเฏฐิต ชิตมาโร อายุ 67 ปีพรรษา 46 (3 พฤษภาคม พ.ศ.2565) ชาวบ้านเรียกท่านว่า หลวงปู่สมเฏฐิต ชิตมาโร เป็นเจ้าอาวาสรูปปัจจุบัน

ประวัติหลวงปู่สมเฏฐิต ชิตมาโร หลวงปู่สมเฏฐิต ชิตมาโร ท่านถือกำเนิดเมื่อวันอังคารที่ 3 พฤษภาคม พ.ศ.2498 ขึ้น 12 ค่ำ เดือน 6 ปีมะแม ท่านเกิดในสกุล “จันทร์วงศ์” เป็นบุตรชายคนที่ 4 ในจำนวนพี่น้อง 5 คน ณ บ้านสร้างเสียน ต.หนองบัวใต้ อ.ศรีบุญเรือง จ.หนองบัวลำภู (ตอนนั้นคือจังหวัด อุดรธานี) สมัยเมื่อเกิดเป็นทารกแรกคลอดมีสายรกพันคอและเฉื่อยช้าคล้ายสายสะพายบาตรออกมาด้วย บิดาท่านจึงอุทานออกมาว่า ลูก

คนนี้ได้บวชเป็นพระแน่นอน เมื่อเติบโตใหญ่หลวงพอสมควร ได้เคยบอกเพื่อนๆว่า "ถ้าอายุครบ 21 ถึงอายุ เกณฑ์ทหารแล้ว ถ้าจับไม่โดนใบแดง ติดทหาร ท่านจะอุปสมบทเป็นพระภิกษุ นี่เป็นสัจจะวาจาที่ท่านตั้งไว้เป็น คำสัตย์ หลังจากไม่ติดทหาร ท่านจึงอุปสมบทเป็นพระภิกษุฝ่ายธรรมยุติกนิกายเมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2519 ณ พัทธสีมาวัดจันทบุรีประสิทธิ์ บ้านสร้างเสียน ต.หนองบัวใต้ อ.ศรีบุญเรือง จ.หนองบัวลำภู โดยมีหลวงปู่ บุญมา สุขีโว วัดป่าสุขเกษม อ.เมือง จ.หนองบัวลำภู เป็นพระอุปัชฌาย์ พระอาจารย์ทองสุข สุธัมโม เป็นพระ ผู้สอนนาค และเป็นพระกรรมวาจาจารย์ พระอาจารย์จันทร์ลา เป็นพระอนุสาวนาจารย์ ได้รับฉายาว่า "จิตมา โร" แปลว่า "ผู้พิชิตมาร"

ภายหลังอุปสมบท หลวงปู่หวั่น จุลปณฺธิโต แห่งวัดถ้ำกลองเพล ได้ขอให้ พระอาจารย์สมเกียรติ จิตมาโร ขึ้นไปจำพรรษาที่วัดป่าภูเก้า บ้านดอนหัน อ.เมือง จ.หนองบัวลำภู ท่านจำพรรษาอยู่ที่วัดป่าภูเก้า อยู่ถึง 3 พรรษา จากนั้นในพรรษาที่ 4 ท่านได้ไปอยู่ที่วัดป่าประสิทธิสามัคคี (วัดของท่านพระอาจารย์สุพัฒน์ สุขกาโม) บ้านด้าย อ.สว่างแดนดิน จ.สกลนคร พรรษาที่ 5 อยู่ที่วัดญาณสังวร อ.บางละมุง จ.ชลบุรี พรรษาที่ 6 วัดป่า หมากแข้ง (วัดหลวงพ่อดมฺย อ.สโ) อ.วังสะพุง จ.เลย พรรษาที่ 7 วัดป่าทรายทอง อ.แม่จัน จ.เชียงราย พรรษาที่ 8 กลับไปจำพรรษาอยู่ที่วัดจันทบุรีประสิทธิ์ที่ท่านอุปสมบท พรรษาที่ 9 วัดป่าสนามม ธรรมสถานของหลวงปู่ชอบ ฐานสโม อ.ภูเรือ จ.เลย พรรษาที่ 10-11 วัดถ้ำพระเทพนิมิตบ้านทุ่งตาลเลียน อ.กุดจับ จ.อุดรธานี พรรษาที่ 12- 13 ท่านปฏิบัติธรรมอยู่ที่ภูลังกากับหลวงปู่บุญมี ปริบุญโณ ณ วัดถ้ำยานาโพธิ์ อ.บ้านแพง จ.นครพนม (จนองค์ ท่านหลวงปู่บุญมี จะกล่าวกับญาติโยมที่คุ้นเคยว่าหลวงพ่อดมฺย คือลูกชายองค์โตของท่าน) พรรษาที่ 14 ได้ ติดตามหลวงปู่บุญมี ปริบุญโณ มาอยู่จำพรรษาที่วัดป่าบ้านใหม่ ต.เมืองพาน อ.บ้านผือ จ.อุดรธานี จากนั้นจึงได้ กลับมาอยู่ที่วัดถ้ำพระตาลเลียน หรือวัดป่าถ้ำพระเทพนิมิตแห่งนี้ ตั้งแต่พรรษาที่ 15 จนถึงปัจจุบันนี้ พรรษาที่ 46 รวม 31 ปีแล้ว (หลวงพ่อดมฺย จิตมาโร, 2565)

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อวิเคราะห์การพัฒนาสังคมตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทของวัดป่าถ้ำพระเทพ นิमित อำเภอภูคดจับ พบว่า

บทบาทการพัฒนาสังคมของวัดป่าถ้ำพระเทพนิमित จากการศึกษาสามารถสรุปได้ดังนี้

1) การพัฒนาวัดตามคุณลักษณะของวัดป่าถ้ำพระเทพนิमित เพื่อให้เอื้อต่อการเป็นวัดที่สะอาด ร่มรื่น สงบ เหมาะกับการเจริญสมาธิภาวนา พระภิกษุสงฆ์เคร่งครัดในพระธรรมวินัย มุ่งเน้นการพัฒนาสติและปัญญา โดยการเจริญสมาธิ ภาวนา และใช้หลักของธุดงค์วัตร เช่น การฉันภัตตาหารมือเดียว และฉันในบาตร มี เสนาสนะอยู่ในป่า เป็นต้น

2) บทบาทในการพัฒนาสังคมของวัดป่าถ้ำพระเทพนิमित มีทั้ง 6 ด้าน ดังนี้

บทบาทด้านการปกครอง พระภิกษุสงฆ์จะยึดหลักธรรมวินัย และกฎข้อบังคับของวัด เพื่อความบริสุทธิ์ แห่งศีล เพื่อความน่าเลื่อมใสศรัทธา และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ ศาสนิกชน พระภิกษุสงฆ์จะอยู่เหมือนปกครอง

ตนเอง และปฏิบัติหน้าที่ซึ่งเป็นงานประจำตามที่ได้รับมอบหมาย ตามแบบปฏิบัติและปฏิปทาของพ่อแม่ครูอาจารย์สั่งสอนอบรมสืบต่อกันมา โดยใช้หลักภิกขุอุปบริหานิยธรรม 7 คือ ธรรมไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม ธรรมที่ทำให้ไม่เสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว มี 7 อย่าง มีดังนี้

- (1) หมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์
- (2) เมื่อประชุมก็พร้อมเพรียงกันประชุม เมื่อเลิกประชุมก็พร้อมเพรียงกันเลิก และพร้อมเพรียงช่วยกันทำกิจที่สงฆ์จะต้องทำ
- (3) ไม่บัญญัติสิ่งที่พระพุทธเจ้าไม่บัญญัติขึ้น ไม่ถอนสิ่งที่พระองค์บัญญัติไว้แล้ว สมาทานศึกษาอยู่ในสิกขาบทตามที่พระองค์ทรงบัญญัติไว้
- (4) ภิกษุเหล่าใด เป็นผู้ใหญ่เป็นประธานในสงฆ์เคารพนับถือภิกษุเหล่านั้น เชื่อฟังถ้อยคำของท่าน
- (5) ไม่ลุอำนาจแก่ความอยากที่เกิดขึ้น
- (6) ยินดีในเสนาสนะป่า
- (7) ตั้งใจอยู่ว่า เพื่อนภิกษุสามเณรซึ่งเป็นผู้มีศีล ซึ่งยังไม่มาสู่อาวาส ขอให้มา ที่มาแล้วขอให้อยู่เป็นสุข

บทบาทด้านศาสนศึกษา วัดป่าคำพระเทพนิมิต จะมุ่งเน้นให้พระภิกษุสงฆ์และประชาชนผู้สนใจทั่วไป ปฏิบัติสมาธิภาวนา ดูใจตนเองเพื่อขัดเกลาจิตใจมากกว่าที่จะมุ่งให้เรียนรู้หนังสือเกินความจำเป็น โดยใช้หลักไตรสิกขา 3 ประการ ดังนี้

- (1) การฝึกฝนอบรมในด้านความประพฤติระเบียบวินัย ความสุจริตทางกาย วาจาและอาชีวะ เรียกว่าอธิศีลสิกขา
- (2) การฝึกฝนอบรมทางจิตใจ การปลูกฝังคุณธรรม สร้างเสริมคุณภาพ และสมรรถภาพของจิต เรียกว่าอธิจิตสิกขา
- (3) การฝึกฝนอบรมทางปัญญาให้เกิดความรู้ เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง รู้เท่าทันโลก จนสามารถทำจิตใจให้บริสุทธิ์หลุดพ้นจากความยึดมั่น ถือมั่นในสิ่งต่าง ๆ ดับกิเลส ดับทุกข์ได้ เป็นอยู่ด้วยจิตใจอิสระ ผ่องใสและเบิกบาน เรียกว่า อธิปัญญาสิกขา (อง.ตัก. 20/90-91/138-139) หลักการศึกษา 3 ประการนี้ จัดวางขึ้นโดยอาศัยหลักปฏิบัติที่เรียกว่า วิธีแก้ปัญหาของอารยะชน หรืออริยมรรค (อภ.วิ. /35/490/373) แปลว่า หนทางดำเนินสู่ความดับทุกข์ที่ทำให้เป็นอริยะชน ได้แก่ มรรคมมีงค์ 8 คือ สัมมาทิฐิ(เห็นชอบ) สัมมา

สังกัปปะ (ดำริชอบ) สัมมาวาจา (วาจาชอบ) สัมมากัมมันตะ (กระทำชอบ) สัมมาอาชีวะ (อาชีพชอบ) สัมมาวายามะ (พยายามชอบ) สัมมาสติ (ระลึกชอบ) และสัมมาสมาธิ (จิตมั่นชอบ) พุทธศาสนิกชนย่อมรู้ แจ่ม เช่น ไตรลักษณ์ ปฏิจจสมุปบาท อริยสัจ 4 มรรค 8 อกุศลมูล และหัวข้อธรรมอื่นๆ

บทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ ซึ่งเกี่ยวกับการส่งเสริม อดหนุน ช่วยเหลือ ด้านการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ทุนการศึกษาแก่สถานศึกษาและบุคคลที่กำลังศึกษา โดยใช้หลักคุณธรรม 7 ประการ เรียกว่า สัปปริสธรรม 7 ประการ ดังปรากฏในทีฆนิกาย ปาฏิกคค ว่า สัปปริสธรรม 7 คือ ท่านผู้มีอายุทั้งหลาย ภิกษุในพระธรรมวินัยนี้เป็นผู้รู้จักเหตุ เป็นผู้รู้จักผล เป็นผู้รู้จักตน เป็นผู้รู้จักประมาณ เป็นผู้รู้จักกาลเวลา เป็นผู้รู้จักประชุมชนเป็นผู้รู้จักเลือกบุคคล (ที.ปา. 11/331/264) สัปปริสธรรม 7 ประการ จึงเป็นหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาที่นักสังคัมสงเคราะห์ ทั้งนักสังคัมสงเคราะห์เฉพาะราย นักสังคัมสงเคราะห์กลุ่มชน และนักจัดระเบียบชุมชน ควรปลูกฝังให้มีขึ้นและถือเป็นหลักปฏิบัติ

บทบาทด้านการเผยแผ่ศาสนา โดยเน้นการเผยแผ่ธรรมะ การแสดงธรรมเทศนา การเผยแผ่ทางสื่อโซเชียล หนังสือธรรมะ และการอบรมสมาธิภาวนากับบุคคลทุกเพศทุกวัย วัดป่าถ้าพระเทพนิมิต มีหลักการในการเผยแผ่หลักธรรม หรือที่เรียกอีกว่า หลักการ 3 อดมการณ์ 4 วิธีการ 6 คือ

(1) หลักการ 3 หลักการ 3 หรือเรียกอีกอย่างหนึ่ง คือ พุทธโอวาท 3 ซึ่งถือได้ว่าเป็นหัวใจหลัก และเป็นหลักธรรมสำหรับยึดถือ เป็นหลักสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ดังนี้

(1.1) สพพปาปสส อกรณ์ การไม่ทำ ความชั่วทั้งปวง (ที.ม. 10/90/50)

(1.2) กุสลสสุปสมปทา การทำความดีให้ถึงพร้อม หรือการทำแต่ความดี

(1.3) สจิตตปริโยทปนํ การทำใจของตนให้สะอาดบริสุทธิ์

(2) อดมการณ์ 4 อดมการณ์ 4 ซึ่งเป็นหลักสำคัญที่พระพุทธองค์ทรงตรัสให้พระสาวกยึดถือเป็นหลักและน้อมนำไปปฏิบัติให้สูงขึ้น มี 4 ประการ ดังนี้

(2.1) ขณ ตี ปรมิ ตโป ตีติกขา ความอดทน คือ ความอดกลั้นเป็นตบะอย่างยิ่ง หมายถึง ทนลำบาก ทนตรากตรำ ทนต่อเจ็บใจ ความหนักเอาเบาสู้ เพื่อให้บรรลุจุดหมายที่ตั้งงาม ความอดทน หรือ “ขันติ” นี้ ท่านจัดให้คู่กับ “โสรจจะ” คือความเสถียร ซึ่ง “ขันติ” กับ “โสรจจะ” เป็นหลักธรรมที่ทำให้งาม โดยมีคำอธิบายว่า ขันติ หมายถึง ความอดทน อดได้ ทนได้ เพื่อบรรลุถึงความดีงาม และความมุ่งหมายอันชอบธรรม (ที.มหา. 10/57, ชุ.ธ. 25/40)

(2.2) นิพพานํ ปรมิ วทน ตี พุทธา พระพุทธเจ้าทั้งหลายตรัสว่า นิพพานเป็นบรมธรรม หมายถึง นิพพาน คือ การดับกิเลสและกองทุกข์ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายสูงสุดในพระพุทธศาสนา

(2.3) น หิ ปพพิโต ปฐ ปมาตี ผู้ทำร้ายผู้อื่นไม่เชื่อว่าเป็นบรรพชิต กล่าวคือ บรรพชิต หรือนักบวชนั้น ควรดเว้น จากการเบียดเบียนผู้อื่น หรือดเว้นจากการทำบาปทั้งหลาย ควรดำรงตนไว้ธรรม คือ รู้จักยับยั้งการทำบาปอกุศล หรือบังคับควบคุมจิตใจของตนและรู้จักการฝึกฝนปรับปรุงตนอยู่เสมอ

(2.4) สมณ โหติ ปรี วิหฺยุณ โตะ ผู้เบียดเบียนผู้อื่นไม่เชื่อว่าเป็นสมณะ คือ สมณะนั้นเป็นผู้สงบ เป็นผู้ปฏิบัติเพื่อระงับบาป ไม่ควรเบียดเบียนผู้อื่นให้ได้รับความทุกข์ทั้งกายและใจ

3) วิธีการ 6 วิธีการ 6 ประการ ซึ่งเป็นคาถาที่พระพุทธองค์ทรงตรัสไว้ เหมาะสำหรับให้พระสาวก ยึด ถือเป็นวิธีการสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ดังนี้

(3.1) อนุปวาโท การไม่กล่าวร้ายผู้อื่น กล่าว คือ การละเว้นจากการพูดเท็จ การพูดส่อเสียด การพูดคา หยาบ และการพูดเพ้อเจ้อ อันเป็นการเบียดเบียนผู้อื่นทางวาจา แต่ให้รู้จักใช้วาจาให้เกิดประโยชน์ ในทางสร้างสรรค์ที่เรียกว่าปิยวาจา คือ วาจาอันเป็นที่รัก วาจาที่กล่าวด้วยเมตตาปรารถนาดี ซึ่งจะเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจของบุคคลและช่วยประสานหมู่ชนให้ในความสามัคคีเกิดไมตรี จิตรักใคร่ นับถือ

(3.2) อนุปมาโต การไม่เบียดเบียนผู้อื่นเป็นการละเว้นจากการกระทำ ทางกายด้วยการเข้าไป ทำร้ายใช้กำลังเบียดเบียนคนหรือสัตว์ การขโมยทรัพย์สินของผู้อื่น โดยเฉพาะการลักลอบลักขโมยทางเพศ ซึ่งนักเผยแผ่พึงสำรวมระวังและละเว้นจากการกระทำ เหล่านี้ เพราะจะนำ ความเสื่อมมาสู่ ตนเองและสถาบัน ซึ่งจะทำให้เกิดการเสื่อมศรัทธา ขาดความน่าเชื่อถือ

(3.3) ปาติโมกฺเข จ สฺวโร ความสำรวมในปาติโมกข์คือ การควบคุมการประพฤติทางกายและ วาจา ให้ตั้งอยู่ในความดี รักษาระเบียบวินัย เสนิยวัตรหรือมารยาทต่าง ๆ ซึ่งเป็นข้อปฏิบัติในการละเว้นความชั่ว อีกทั้ง เป็นการฝึกหัดกายวาจาให้ดียิ่งขึ้นการสำรวมกายวาจานี้จะช่วยควบคุมให้นักเผยแผ่ตั้งตนอยู่ในความ สำรวมระวัง อันเป็นเครื่องป้องกันมิให้เกิดความเสื่อมศรัทธา

(3.4) มตฺ ตณฺ ญตา จ ภตฺ ตสฺ มี ความเป็นผู้รู้จักประมาณในอาหารกล่าวคือ นักเผยแผ่ไม่ควร เห็นแก่อาหาร หรือหลงใหลในลาภสักการะต่าง ๆ อัน เกิดจากความเลื่อมใสศรัทธาของผู้คนกลายเป็นคนเกียจคร้าน จนลืมนิวัตรหรือหน้าที่สำคัญของตน

(3.5) ปนตณฺ จ สยนาสนํ การอยู่ในเสนาสนะที่สงัดหรือที่ นิ่งที่นอนอันสงัด กล่าวคือ นักเผยแผ่ ต้องรู้จักใช้สอยปัจจัย 4 ให้พอเหมาะพอดี เช่น เครื่องนุ่งห่ม อาหาร ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค ซึ่งการใช้สอย ปัจจัย เหล่านี้ ควรให้เป็นไปตามความเหมาะสมและเป็นประโยชน์ ไม่บริโภคร่วมด้วยตัณหา คือ ให้รู้จัก พอดี ไม่ยึดติดอยู่กับความหรุ หาราสะดวงสบาย แต่ใช้สอยเพียงเพื่อป้องกันความร้อนหนาวเท่านั้น อีกทั้งยังเป็นการปฏิบัติ เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีงามของสังคมด้วย

(3.6) อธิจิต เต จ อาโยโคการประกอบความเพียรในอธิจิต กล่าวคือ นักเผยแผ่ต้องศึกษาข้อปฏิบัติที่เป็นหลักสำหรับศึกษา ผีกัด อบรม กาย วาจา ใจ และปัญญาให้เจริญยิ่งขึ้น ได้แก่หลักไตรสิกขา ซึ่งเป็นหลักสำคัญที่ครอบคลุมการฝึกปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายสูงสุด

บทบาทด้านสาธารณูปการ สร้างเรือนพักของผู้ปฏิบัติธรรม มีน้ำประปา ไฟฟ้า และขยายศาลาเพื่อรองรับผู้ปฏิบัติธรรมที่เพิ่มจำนวนมากขึ้นในแต่ละปีโดยยึดหลักหลักสัปปุริสธรรม 7 (สมศักดิ์ สนพะเนาว์, 2564) คือ

1) ธัมมัญญตา รู้หลักการ เมื่อดำรงตำแหน่ง มีฐานะ หรือจะทำอะไรก็ตาม ต้องรู้หลักการ รู้งาน รู้หน้าที่ รู้กฎเกณฑ์กติกาที่เกี่ยวข้อง เช่น อย่างผู้ปกครองประเทศชาติก็ต้องรู้หลักรัฐศาสตร์ และรู้กฎกติกาของรัฐ คือกฎหมาย ตั้งแต่รัฐธรรมนูญลงมา แล้วก็ยืนอยู่ในหลักการ ตั้งตนอยู่ในหลักการให้ได้ชุมชน สังคม องค์กร หรือกิจการอะไรก็ตาม ก็ต้องมีหลักการ มีกฎ มีกติกา ที่ผู้นำจะต้องรู้ชัด แล้วก็ตั้งมั่นอยู่ในหลักการนั้น

2) อัตถัญญตา รู้จุดหมาย ผู้นำถ้าไม่รู้จุดหมายก็ไม่รู้ว่าจะนำคนและกิจการไปไหนนอกจากรู้จุดหมาย มีความชัดเจนในจุดหมายแล้ว จะต้องมีความแน่วแน่มั่นที่จะไปให้ถึงจุดหมายด้วย ข้อนี้เป็นคุณสมบัติที่สำคัญมาก เมื่อใจมุ่งจุดหมาย แม้มีอะไรมากระทบกระทั่ง ก็จะไม่หวั่นไหว อะไรไม่เกี่ยวข้อง ไม่เข้าเป้า ไม่เข้าแนวทางก็ไม่มัววุ่นวายใครจะพูดว่าค่าเหนื่อยแบมเมื่อไม่ตรงเรื่อง ก็ไม่มัวถ้อสา ไม่เก็บเป็นอารมณ์ ไม่ยุ่งกับเรื่องจุกจิกไม่เป็นเรื่อง เอาแต่เรื่องที่เขาแนวทางสู่จุดหมาย ใจมุ่งสู่เป้าหมาย อย่างชัดเจน และมุ่งมั่นแน่วแน

3) อัตถัญญตา รู้ตน คือ ต้องรู้ว่าตนเองคือใครมีภาวะเป็นอะไร อยู่ในสถานะใดมีคุณสมบัติ มีความพร้อม มีความถนัด สติปัญญา ความสามารถอย่างไร มีกำลังแค่ไหน มีข้อยังข้อหย่อน จุดอ่อนจุดแข็งอย่างไร ซึ่งจะต้องสำรวจตนเอง และเตือนตนเองอยู่เสมอ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาปรับปรุงตัวเอง ให้มีคุณสมบัติความสามารถยิ่งๆ ขึ้นไป ไม่ใช่ว่าเป็นผู้นำแล้วจะเป็นคนสมบูรณ์ไม่ต้องพัฒนาตนเอง ยิ่งเป็นผู้นำก็ยิ่งต้องพัฒนาตนเองตลอดเวลาให้ไปได้ดียิ่งขึ้นไป

4) มัตถัญญตา รู้ประมาณ คือ รู้จักความพอดี หมายความว่าต้องรู้จักขอบเขตขีดขึ้นความพอเหมาะที่จะจัดทำในเรื่องต่างๆ ท่านยกตัวอย่าง เช่น ผู้ปกครองบ้านเมืองรู้จักประมาณในการลงทัณฑ์อาญา และการเก็บภาษี เป็นต้น ไม่ใช่เอาแต่จะให้ได้อย่างใจ และต้องรู้จักว่าในการกระทำนั้นๆ หรือในเรื่องรายนั้นๆ มีองค์ประกอบหรือมีปัจจัยอะไรเกี่ยวข้องบ้างทำแค่ไหนองค์ประกอบของมันจะพอดี ได้สัดส่วนพอเหมาะ การทำ การต่างๆ ทุกอย่างต้องพอดีถ้าไม่พอดีก็พลาดความดีจึงจะทำให้เกิดความสำเร็จที่แท้จริง ฉะนั้นจะต้องรู้ องค์ประกอบและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง และจัดให้ลงตัวพอเหมาะพอดี

5) กาลัญญตา รู้กาล คือ รู้จักเวลา เช่น รู้ลำดับ ระยะเวลา จังหวะ ปริมาณ ความเหมาะสมของเวลาว่า เรื่องนี้จะลงมือตอนไหน เวลาไหนจะทำอะไรอย่างไร จึงจะเหมาะสม ดังจะเห็นว่าแม้แต่การพูดจาก็ต้องรู้จัก

กาลเวลา ตลอดจนรู้จักวางแผนงานในการใช้เวลา ซึ่งเป็นเรื่องใหญ่ เช่น วางแผนว่า สังคมมีแนวโน้มจะเป็นอย่างไร ในเวลาข้างหน้าเท่านั้น และเหตุการณ์ทำนองนี้จะเกิดขึ้น เราจะวางแผนรับมือกับสถานการณ์นั้นอย่างไร

6) ปริสัญญูตา รู้ชุมชน คือ รู้สังคมตั้งแต่ในขอบเขตที่กว้างขวาง คือ รู้สังคมโลก รู้สังคมของประเทศชาติว่าอยู่ในสถานการณ์อย่างไร มีปัญหาอะไร มีความต้องการโดยเฉพาะถ้าจะช่วยเหลือเขา ก็ต้องรู้ ปัญหาความต้องการของเขา แม้แต่ชุมชนย่อยๆ ถ้าเราจะช่วยเหลือเขา เราต้องรู้ความต้องการของเขา เพื่อสนองความต้องการได้ถูกต้อง หรือแก้ไขปัญหาได้ตรงจุด

7) ปุคคลัญตา รู้บุคคล คือ รู้จักบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะคนที่มาร่วมงานร่วมการร่วมไปด้วยกัน และคนที่เราไปให้บริการตามความแตกต่างเฉพาะตัว เพื่อปฏิบัติต่อเขาได้ถูกต้องเหมาะสม และได้ผล ตลอดจนสามารถบริการให้ความช่วยเหลือได้ตรงตามความต้องการ รู้ว่าจะใช้วิธีสัมพันธ์พูดจาแนะนำติชมหรือจะให้เขายอมรับได้อย่างไรโดยเฉพาะในการใช้คน ซึ่งต้องรู้ว่าคนไหนเป็นอย่างไร มีความถนัดอัธยาศัยความสามารถอย่างไรเพื่อใช้คนให้เหมาะกับงาน (สุภาพร นามนครชิต, 2559)

บทบาทด้านสาธารณสงเคราะห์ วัดป่าอัมรินทร์เทพนิมิต จะสงเคราะห์ตั้งแต่อาหารการกินที่เหลือในแต่ละวัน ให้กับวัดที่ขาดแคลน คนยากจนในหมู่บ้านโดยของที่รับบริจาคมา วัดจะจัดสรรปันส่วนไปยังที่ต่าง ๆ ตามที่เห็นสมควร การสงเคราะห์เด็กยากจน และบริจาคปัจจัยหรือสิ่งของต่าง ๆ ให้กับสังคมตามที่ร้องขอจากทางวัดป่าอัมรินทร์เทพนิมิตใช้หลักสังคหวัตถุ 4 เป็นแนวทางที่สำคัญในการช่วยเหลือประชาชน (อง.จตุกก. 21/31/327) ซึ่งประกอบด้วย ทาน ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตตา

ในเรื่องของทาน ทั้งอามิสทาน และธรรมทานคือการช่วยเหลือแนะนำในสิ่งที่ดีมีประโยชน์ ชี้ช่องทางให้บุคคลสามารถแก้ปัญหาให้ลุล่วงไปด้วยตนเอง

ปิยวาจา คือถ้อยคำไพเราะอ่อนหวานที่ประกอบด้วยสัจจะคือ ความจริงใจและต้องเกิดประโยชน์แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องด้วย

อตถจริยา คือโลกตถจริยา คือการทำประโยชน์แก่บุคคลในวงกว้าง ไม่จำกัดเฉพาะตนหรือญาติผู้ใกล้ชิด

สมานัตตตา คือการรู้จักปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้

สังคหวัตถุ 4 เป็นหลักธรรมที่ใช้เป็นหลักการของสังคมสงเคราะห์ นอกจากนี้ยังมีหลักธรรมอื่นที่เข้ากันได้กับความมุ่งหมายและวิธีการของการสังคมสงเคราะห์ของวัดป่าอัมรินทร์เทพนิมิต คือหลักพรหมวิหาร 4 อิทธิบาท 4 และอริยสัจ 4 พรหมวิหาร 4 เป็นหลักธรรมที่เป็นคุณสมบัติสำคัญของเจ้าอาวาสวัดป่าอัมรินทร์เทพนิมิต อันเป็นหลักธรรมที่สำคัญของการเป็นนักสังคมสงเคราะห์ ผู้ที่จะช่วยเหลือผู้อื่นได้จะต้องก่อรูปด้วยเมตตาธรรม กรุณาธรรม มุทิตาธรรม ซึ่งหมายถึงผู้ที่เพียบพร้อมด้วยพรหมวิหาร 4 (อภิ.ส. 34/190/75)

กระบวนการพัฒนาคนและสังคมของวัดป่าอ้อพระเทพนิมิตพบว่า ผู้ที่เข้าสู่กระบวนการพัฒนาจะเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านบุคลิกภาพ แง่คิด มุมมอง ทศนคติ การพัฒนาคนจะเน้นทั้งทางด้านร่างกาย ตั้งแต่การแต่งกายที่เหมาะสมตามกาลเทศะ การสำรวม ความอ่อนน้อม ซื่อสัตย์ มีวินัย มีความรับผิดชอบ ไม่เห็นแก่ตัว ไม่เบียดเบียนผู้อื่น การพัฒนาทางด้านจิตใจ ให้มีความเมตตา เอื้อเฟื้อ เสียสละ กตัญญูรู้คุณ อดทน อดกลั้น มีความสุจริต จริ่งใจ ไม่หวั่นไหวไปกับสิ่งยั่วยั่วต่าง ๆ การพัฒนาทางด้านปัญญา สามารถเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง รู้เท่าทัน รู้เหตุรู้ผล รู้ดีรู้ชั่ว สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข ส่วนผลของการพัฒนาที่เกิดขึ้นกับสังคม พบว่า ผู้ที่ได้รับการขัดเกลามาอย่างดีแล้วจะซึมซับหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาหรือของหลวงพ่อดมเกียรติ ชิตมาโร (เจ้าอาวาส) จะออกมาช่วยเหลือสังคม มาบำเพ็ญประโยชน์ต่อสาธารณชน ทั้งในด้านกำลังทรัพย์และกำลังกายอย่างน้อยที่สุด คือ การมาทำบุญและรับใช้ใกล้ชิดกับวัดเพื่อพัฒนาจิตใจ และปัญญาให้กับตนเอง

5. อภิปรายผลการวิจัย

1) การวิจัยนี้มีความสอดคล้องกับแนวคิดของเรื่องเดช เขจรศาสตร์ ได้วิจัยเรื่อง วิถีพุทธธรรมตามแนววัดป่าอ้อสานกับการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนามนุษย์ของวัดป่าอ้อสานเป็นกระบวนการขัดเกลากายใจให้พ้นพ้นจากการของกิเลส ภายใต้หลักว่าการเรียนรู้ธรรมมีอยู่ตลอดเวลาที่รู้สึกตัว มีกายและจิตเป็นอุปกรณ์ฝึก และทุกแห่งเป็นแหล่งเรียนรู้และปฏิบัติ มีขั้นตอนพัฒนาได้แก่ ประการแรก การศึกษากิจกรรมธรรมเนียมของวัดป่าตามวิถีวัตรปฏิบัติ ประการที่สอง การปฏิบัติตนตามกิจกรรมธรรมเนียมวัตรนั้น ๆ ประการที่สาม การฝึกพลังกายด้วยบทที่อดทนต่อชีวิตในการทำกิจกรรมของวัด ประการที่สี่ การฝึกพลังจิตด้วยวิธีฝึกสมาธิในรูปแบบต่าง ๆ ประการที่ห้า การทดสอบศรัทธาจากผลการฝึกทางกาย และทางจิต ประการที่หก การตัดสินใจในการดำเนินตามวิถีของวัดป่าในสถานะต่าง ๆ และ ประการสุดท้าย การประยุกต์ใช้วิถีวัดป่าอ้อสานในการเผชิญกับภาวะเสี่ยงทางสังคม การนำแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนามนุษย์และกระบวนการทางปัญญามาอธิบายวิถีพุทธ และสอดคล้องกับพระรัตนมุนี(ปยุตฺตมุนี วิจารณ์) ว่ามีหลักธรรมที่ใช้ในการพัฒนาบุคคล ชุมชน และสังคมดังนี้ 1. มีหลักธรรมที่ ส่งเสริมการพัฒนาบุคคล เช่น หลักไตรสิกขา สัมปยุตธรรม อิทธิบาท อริยสัจ เป็นต้น โดยเฉพาะหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ และปัญญานั้น มีความสำคัญต่อการพัฒนาบุคคล เป็นอย่างมาก ส่วนหลักพุทธธรรมในการพัฒนาสังคม ในระดับชุมชน ได้แก่ หลักอภิธานิยธรรม สังคหัตถุธรรม สาราณิยธรรม พรหมวิหารธรรม เป็นต้น ล้วน ส่งเสริมให้ชุมชนได้มีการทำงานร่วมกันอย่างเกื้อกูล

2) กระบวนการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาสังคมในระดับปัจเจก บุคคล พบว่า การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาบุคคล 2.1) ศีล นำไปสู่การส่งเสริม การประพฤติดี ประพฤติชอบ ถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบ ตามท่วงทำนองคลองธรรม 2.2) สมาธิเป็นการฝึกฝนพัฒนาจิตใจโดยการการพัฒนาคุณธรรม

จริยธรรมเพื่อเสริมสร้างจิตใจให้ดีงาม 2.3) ปัญญานำไปสู่การฝึกฝนให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และเกิดการคิดที่ดี ชอบโดย อาศัยหลักปรโตโมสะและโยนิโสมนสิการที่ต้องมีกัลยามิตรและสิ่งแวดล้อมที่ดีมา เอื้ออำนวย

3) รูปแบบการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการพัฒนาสังคมในระดับชุมชน พบว่า ในการพัฒนาสังคมในระดับชุมชนนั้นสามารถประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 เพื่อสร้างกระบวนการสำคัญ คือ การสร้างความร่วมมือ การใช้ภูมิปัญญาชาวบ้าน การสร้างความต่อเนื่องและความยั่งยืน โดยชุมชนและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะต้อง สร้างทุนทางสังคม โดยใช้ความเชื่อ วัฒนธรรมประเพณีหรือวิถีชาวพุทธในการสร้าง ประโยชน์ในด้านต่างๆ ไม่ว่า จะเป็นสิ่งแวดล้อม สุขภาพ การเรียนรู้ร่วมกัน เป็นต้น (พระรัตน มณี (ปทุมณี วิสารโท), 2561)

การพัฒนาสังคมนั้นต้องพัฒนาตนเอง และ พัฒนาคนก่อนเพราะมนุษย์มีความสำคัญอันดับแรกก่อนที่จะพัฒนาอย่างอื่น มนุษย์เป็นศูนย์กลางในการพัฒนาทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ส่วนหลักพุทธปรัชญาเถรวาทเป็นหลักปรัชญาที่เกิดจากการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้าเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนามนุษย์ตั้งแต่ระดับขั้นพื้นฐาน ระดับกลาง และระดับสูงสุดจนกระทั่งบรรลุนิพพาน โดยการพัฒนาคนนั้นเพื่อสร้างคนให้มีความเข้มแข็ง 3 ประการ คือ ความเข้มแข็งทางพฤติกรรม ได้แก่ ความขยันขันแข็งจริงจังในการทำงาน ความเข้มแข็งทางจิตใจ ได้แก่ การช่วยเหลือตนเอง ไม่รอคอยความช่วยเหลือจากภายนอก ความเข้มแข็งทางปัญญา ได้แก่ ความพยายามทำด้วยตัวเอง ใช้ปัญญาเป็นเครื่องมือ ในการแก้ปัญหา ก่อให้เกิดภาวะผู้นำทางปัญญา ซึ่งเป็นผู้นำที่แท้จริงนั่นเองเมื่อสร้างคนให้มีความเข้มแข็งแล้วก็จะสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมได้ อีกทั้งยังส่งผลให้ชุมชนเข้มแข็ง จนเกิดการพัฒนาสังคมตามมา การนำหลักพุทธปรัชญาเถรวาทมาบูรณาการกับทฤษฎีการพัฒนาสังคมตามแนวคิดแบบตะวันตกจึงสามารถเป็นไปได้ภายใต้กรอบแนวคิดของทั้ง 3 ทฤษฎี คือทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ ทฤษฎีระบบ และทฤษฎีจิตวิทยา เป็นต้น

6. สรุป

การพัฒนามนุษย์ตามแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับวิถีพุทธธรรมในวัดป่าอ้อสานและการใช้วิถีนี้ในการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยดังนี้ กระบวนการพัฒนามนุษย์ของวัดป่าอ้อสาน ได้แก่ การขัดเกลาจิตใจให้พ้นพันธนาการของกิเลส การเน้นการเรียนรู้ธรรมตลอดเวลาที่รู้สึกตัว การใช้กายและจิตเป็นอุปกรณ์ฝึก การให้ความสำคัญในขั้นตอนการพัฒนาเช่นการศึกษากิจกรรมธรรมเนียม, การปฏิบัติตนตามกิจกรรมธรรมวัตรนั้น ๆ, การฝึกพลังกายด้วยการทำกิจกรรมของวัด, การฝึกพลังจิตด้วยการทำสมาธิในแบบต่าง ๆ, การทดสอบศรัทธาจากผลการฝึกทางกายและจิต การนำแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนามนุษย์ การนำหลักธรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาบุคคล เช่น หลักไตรสิกขา, สัมปยุตธรรม, อิทธิบาท, อริยสัจ เพื่อสร้างบุคคลที่มีคุณธรรม การนำหลักพุทธธรรมมาอธิบายการพัฒนาบุคคล, ชุมชน, และสังคม หลักธรรมที่ใช้ในการพัฒนาบุคคล, ชุมชน, และสังคม ประกอบด้วย การส่งเสริมการพัฒนาบุคคลผ่านหลักไตรสิกขา การใช้หลักอปริหานิยธรรม, สังคหวัตถุธรรม, สาราณียธรรม, พรหมวิหารธรรม เพื่อสร้างการทำงานร่วมกันและพัฒนาทุนทางสังคม กระบวนการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรม การส่งเสริมการประพฤติดี, ประพฤติชอบ, ถูกต้องตามกฎหมายระเบียบตามท่วงทำนองคลองธรรมผ่าน

หลักไตรสิกขา การฝึกฝนพัฒนาจิตใจผ่านการฝึกคุณธรรมและจริยธรรม การฝึกฝนให้เกิดความรู้, ความเข้าใจ, และการคิดดีผ่านการใช้ปัญญา รูปแบบการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการพัฒนาสังคม การสร้างความร่วมมือ การใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านและการสร้างความต่อเนื่องและความยั่งยืนผ่านการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม และการพัฒนาคนเพื่อสร้างคนให้มีความเข้มแข็งประกอบด้วย ความเข้มแข็งทางพฤติกรรม, จิตใจ, และปัญญา ได้แก่ การส่งผลให้เกิดภาวะผู้นำทางปัญญา ผลลัพธ์ทั้งหมดยืนยันถึงความสำคัญของการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ในการพัฒนามนุษย์, ชุมชน, และสังคมที่มีความยั่งยืนและเข้มแข็งทั้งด้านจิตใจและวิถีชีวิตที่เชื่อมโยงกับความเข้าใจของวัฒนธรรมและศาสนาพุทธ

7. ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- (1) ควรรักษาความเป็นวัดป่าให้ยั่งยืน
- (2) เผยแพร่รูปแบบที่ดีของวัดป่า
- (3) รักษาปฏิปทา การปฏิบัติของครูอาจารย์ที่สืบทอดกันมาให้ยั่งยืน

2) ข้อเสนอแนะทั่วไป

- (1) มุ่งพัฒนาคนและสังคมในด้านการเผยแผ่ธรรมะ
- (2) จัดกิจกรรมปฏิบัติสมาธิภาวนาเพื่อพัฒนาศักยภาพของคน ร่วมกับสถานศึกษา หน่วยงานของรัฐ

และเอกชน

3) ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- (1) ควรศึกษาบุคคลที่ประสบความสำเร็จจากการเข้าไปปฏิบัติธรรมในวัดป่าถ้าพระเทพนิมิต
- (2) ควรศึกษาผลสำเร็จจากโครงการที่ได้รับการพัฒนาจากวัดป่าถ้าพระเทพนิมิต

8. เอกสารอ้างอิง

- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2546). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2546). *พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ* (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก.
- พระรัตนมุนี (บุญณมิต วิสารโท). (2561). การพัฒนารูปแบบการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการพัฒนาสังคม. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 7(2), 96-112.

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.

สมศักดิ์ สนพะเนาว์. (2564). แนวทางการดำเนินงานตามพันธกิจ 6 ด้านของคณะสงฆ์ในจังหวัดนครราชสีมา. วารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์, 6(1), 31-45.

สุภาพร นามนครชิต. (2559). ภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม 7 ของผู้บริหาร. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 1(2).

หลวงพ่สมเกียรติ ชิตมาโร. ประวัติและปฏิปทา. 108 พระเกจิ รวมเรื่องราวพระเกจิอาจารย์ทั่วประเทศ. สืบค้นเมื่อ 17 มีนาคม 2565, จาก <https://www.108prageji.com/หลวงพ่สมเกียรติ/>

วารสารปรัชญาปริทรรศน์

JOURNAL OF PHILOSOPHICAL VISION

ISSN: 1513-6620 (Print) × ISSN: 2773-9643 (Online)

<https://so05.tci-thaijo.org/index.php/phiv/index>

Research Article

DOI: 10.14456/jpv.2023.30

ราชประศาสนศาสตร์การต่างประเทศของ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า

กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn's Public Administration on Foreign Affairs

อาภาพร จินรัตน์¹ และ ผศ. ดร.อภิรัตน์ กังสดารพร^{2*}

Arparporn Chinratana¹ and Apirat Kangsadanporn^{2*}

ARTICLE INFO

Name of Author:

1. อาภาพร จินรัตน์

วิทยาลัยนวัตกรรมการสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต,
ประเทศไทย

Arparporn Chinratana

College of Social Innovation, Rangsit
University, Thailand.

Email: mnauum@gmail.com

Corresponding Author*:

2. ผศ. ดร. อภิรัตน์ กังสดารพร

วิทยาลัยนวัตกรรมการสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต,
ประเทศไทย

Asst. Prof. Dr. Apirat Kangsadanporn

College of Social Innovation, Rangsit
University, Thailand.

Email: apirat.k@rsu.ac.th

คำสำคัญ:

ราชประศาสนศาสตร์; การต่างประเทศ;
อำนาจละมุน; สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า
กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรม
ราชกุมารี

Keywords:

Royal Public Administration;
foreign affairs; Amnat Lamun;
King Kanitthathiraj Her Royal Highness
Princess Maha Chakri Sirindhorn's
Department

Article history:

Received: 24/10/2023

Revised: 8/11/2023

Accepted: 15/12/2023

Available online: 30/12/2023

How to cite:

Chinratana, A. & Kangsadanporn, A.
(2023). Her Royal Highness Princess
Maha Chakri Sirindhorn's Public
Administration on Foreign Affairs.
Journal of Philosophical Vision 28 (2),
114-127.

ABSTRACT

The aim of this qualitative research is to study the Royal Public Administration on Foreign Affairs of Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn, to analyze Soft Power through her Princess Sirindhorn's foreign affairs and to analyze her leadership under the royal duties on foreign affairs. The results of the study revealed that Royal diplomacy of HRH Princess Maha Chakri Sirindhorn was strengthen international relations and understanding between Thailand and other visiting countries. Besides, it was also the opportunity to observe various aspects including the living standard, social, culture and advanced science and technology. During the royal visits, Princess Sirindhorn met with important people including the global leaders, academic professors, and experts in various fields to exchange their point of views and brought their experiences and knowledge to be applied in her work for Thailand benefits. The analysis of soft power of Princess Sirindhorn through her royal duties on foreign affairs shows that she is beloved by Chinese government and the people of China. In 2019, Princess Sirindhorn having received the Friendship Medal "Ratthamitphon", while Chinese government has arranged a ceremony to award medals of honor to people who have done high merit for both Chinese and foreigners. The characteristics of leadership in Public administration on foreign affairs of Princess Sirindhorn is therefore an important feature that enables her to win the hearts of neighboring countries, both the leaders and people of the nation which shows the utmost loyalty and great confidence. This can be seen from the awards given such as Magsaysay Awards in community services by the Ramon Magsaysay Foundation in Manila, the Philippines. Princess Sirindhorn was selected as one of the top 10 international friends for making exceptional contributions to the country by 15 million internet voters organized by China Radio International (CRI) and has regarded as "Zhong Guo Yuan" or a true friend bound by destiny.

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาราชประศาสนศาสตร์ด้านการต่างประเทศ เพื่อวิเคราะห์อำนาจละมุน (Soft Power) ผ่านการทรงงานด้านการต่างประเทศ และ เพื่อวิเคราะห์ความเป็นผู้นำ ภายใต้การทรงงานด้านการต่างประเทศ ของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ผลการศึกษา พบว่า ราชประศาสนศาสตร์ทางการต่างประเทศของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้าฯ เป็นการทรงงานเพื่อเสริมสร้างสัมพันธไมตรีและความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศไทยและประเทศที่ไปเยือน ยังเป็นโอกาสที่ได้ทอดพระเนตรกิจการงานด้านต่าง ๆ ทั้งชีวิตความเป็นอยู่ สังคม วัฒนธรรม ความก้าวหน้าทางวิทยาการและเทคโนโลยี และได้ทรงพบปะบุคคลสำคัญเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้นำประเทศ นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญในหลายสาขาวิชา และได้นำความรู้จากประสบการณ์เหล่านั้นมาปรับใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ในประเทศไทย ในการวิเคราะห์อำนาจละมุนผ่านการทรงงานด้านการต่างประเทศของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้าฯ ชี้ให้เห็นว่าทรงเป็นที่รักยิ่งของรัฐบาลจีนและชาวจีนมากมาย เช่น ในปี พ. ศ. 2562 ทรงได้รับเหรียญ “รัฐมิตรภรณ์” ซึ่งรัฐบาลจีนได้จัดให้มีพิธีมอบเหรียญรางวัลเกียรติยศแก่บุคคลผู้กระทำคุณงามความดีอย่างสูงให้บุคคลทั้งชาวจีนและชาวต่างชาติ และคุณลักษณะของความเป็นผู้นำในทางราชประศาสนศาสตร์ของพระองค์ท่านทรงเป็นจุดเด่นประการสำคัญที่ทำให้พระองค์ท่านสามารถเอาชนะใจเพื่อนบ้านมิตรประเทศทั้งผู้นำและคนในชาติซึ่งแสดงออกถึงความจงรักภักดีอย่างสูงสุดและมีความเชื่อมั่นในตัวพระองค์ท่าน ดังจะเห็นได้จากรางวัลบางส่วน อาทิ รางวัลแมกไซไซ สาขาบริการชุมชน จากมูลนิธิรามอน แมกไซไซ ณ กรุงมะนิลา ประเทศฟิลิปปินส์ และพระองค์ทรงเป็น “1 ในมหามิตร 10 อันดับของจีน” ที่ได้รับการโหวตผ่านสถานีวิทยุ CRI หรือ China Radio International จากประชากรอินเทอร์เน็ตจีนถึง 15 ล้านเสียง ทรงได้รับการยกย่องเป็น “จิ้งก่อกวย” หรือมิตรแท้ที่ผูกพันโดยพรหมลิขิตหรือบุพเพ

1. บทนำ

ประวัติศาสตร์ทางการทูต และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยนับย้อนไปตั้งแต่สุโขทัย กรุงศรีอยุธยา กรุงธนบุรี และยุคกรุงรัตนโกสินทร์ นับเป็นเวลาหลายร้อยปีที่ประเทศไทยได้เจริญสัมพันธ์ไมตรีกับนานาประเทศ ล้วนแสดงให้เห็นถึงบทบาทของพระมหากษัตริย์ หรือผู้ปกครองรัฐที่มีส่วนสำคัญในนโยบายด้านการต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นการติดต่อค้าขาย การเจริญพระราชไมตรี โดยมีการขยายความสัมพันธ์กับชาติที่ห่างไกลออกไปในภูมิภาครอบ ๆ จนถึงทวีปยุโรป โดยเฉพาะในการที่ รัชกาลที่ 5 ทรงแสดงบทบาทของผู้นำทางการทูตเอง ด้วยการเสด็จฯ ประพาสยุโรป (นักรบ มุลมานัส, 2561) ซึ่งไม่ได้เป็นเพียงแค่การแสดงนัยสำคัญที่เป็นความมั่นคงของประเทศ แต่เป็นการแสดงถึงการใฝ่คว้าหาความรู้ในศาสตร์ที่ประเทศไทยยังไม่มี การทูตจึงเป็นนัยสำคัญของการบริหารราชการแผ่นดินที่พระมหากษัตริย์ไทยทรงใช้ในครั้งสำคัญ ๆ จนมากระทั่งถึงสมัยรัชกาลที่ 9 ยังทรงแสดงให้เห็นถึงบทบาทของสถาบันพระมหากษัตริย์กับการต่างประเทศอย่างชัดเจน ทรงรับรองประมุขนานาประเทศ ที่เสด็จ หรือเดินทางมาเยือนประเทศไทยเป็นการกระชับสัมพันธไมตรีในระดับประมุข และระดับพระราชวงศ์ให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น ซึ่งดำเนินมาตลอดรัชสมัยของพระองค์ (สยามรัฐออนไลน์,

2560) ก่อเกิดผลอันเป็นคุณมากมายต่อประเทศไทย จึงทำให้พระองค์ได้รับสมญานามว่าเป็น “พระมหากษัตริย์นักการทูต” อย่างแท้จริง

ผู้วิจัยได้นำแนวคิด “ราชประศาสนศาสตร์” ซึ่ง ศ.ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์ ได้อธิบายว่า คือ การที่พระมหากษัตริย์ และสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นนักเรียนรู้ นักวิจัย นักทดลอง และมีภาวะผู้นำที่สนใจกลุ่มเป้าหมายหลัก คือ ประชาชน และปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน ปกครองดูแลประชาชนโดยใช้หลักธรรม คือ ทศพิธราชธรรม ประกอบกับความเป็นผู้นำที่มีปรีชาญาณ มีโลกทรรศน์ครอบคลุมทุกเรื่อง มีความต่อเนื่องยาวนาน ส่งผลให้เกิดโครงการพระราชดำริต่าง ๆ ที่ได้รับการสนับสนุนจากทุกภาคส่วนนำไปสู่การพัฒนาประเทศ และที่สำคัญคือได้รับความไว้วางใจจากประชาชน ดังนั้น ราชประศาสนศาสตร์ มิได้เป็นเพียงพระราชกรณียกิจของสถาบันพระมหากษัตริย์เท่านั้น แต่ทำให้เกิดโครงการต่าง ๆ ซึ่งอาศัยงบประมาณ กำลังคน กำลังทรัพยากรของชาติ ออกมาเป็นรูปแบบโครงการพระราชดำริ และการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง (ศ.ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 26 มกราคม 2563)

ในรัชสมัยของรัชกาลที่ 9 พระภารกิจด้านหนึ่งในหลาย ๆ ด้านที่สถาบันพระมหากษัตริย์ได้ทรงกระทำ คือ การทรงงานด้านการต่างประเทศ นอกจากจะเป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศแล้ว ยังสร้างความมั่นคง และความเจริญก้าวหน้าให้กับประเทศชาติเป็นอย่างมาก ด้วยความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาประเทศชาติ อันถือเป็นราชประศาสนศาสตร์ในพระองค์ท่านได้ก่อให้เกิดการยอมรับจากบุคคลต่าง ๆ ทั่วทุกมุมโลก โดยเฉพาะประชาชนชาวไทยที่จงรักภักดี ยอมรับนับถือ และรักในตัวพระองค์ท่าน แบบแผนแห่งการปฏิบัติในฐานะทูตพิเศษต่างประเทศตลอดช่วงเวลาอันยาวนานในรัชสมัยของพระองค์ ได้รับการส่งต่อมายังสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเป็นบุคคลในพระราชวงศ์ ที่สามารถสะท้อนให้เห็นมิติของการทรงงานราชประศาสนศาสตร์ด้านการต่างประเทศ ไปบนเส้นทางสายเดียวกับที่พระราชชนกชนนี

ในการทรงงานราชประศาสนศาสตร์ด้านการต่างประเทศของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี แม้จะทรงเสด็จพระราชดำเนินไปในหลายทวีป หลายภูมิภาคในโลก แต่บทบาทของราชประศาสนศาสตร์ที่เห็นได้อย่างชัดเจนที่สุดแห่งหนึ่งนั้นคือการเสด็จเยือนสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนจีน โดยทรงสานสัมพันธ์มิตรที่ดีระหว่างไทยกับจีนอย่างแน่นแฟ้น จนกระทั่งรัชกาลที่ 9 ทรงมีพระรับสั่งว่า “สมเด็จพระเทพรัตนฯ ทรงเป็นทูตจีนในประเทศไทย” นอกจากนี้ ทรงมีพระราชนิพนธ์ชุดเสด็จพระราชดำเนินเยือนสาธารณรัฐประชาชนจีน 12 เล่ม พระราชนิพนธ์แปล 7 เล่ม ซึ่งทรงถ่ายทอดประสบการณ์การเยือน นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีนได้ทูลเกล้าถวาย “รางวัลมิตรภาพภาษาและวัฒนธรรมจีน” (MGR Online, 2559) และยังได้รับการยกย่องจากสมาคมมิตรภาพวิเทศสัมพันธ์แห่งประชาชนจีนในการทรงเป็น “ทูตสันถวไมตรี” ระหว่างประเทศไทยและประเทศจีน และนอกจากนี้ พระองค์ท่านทรงได้รับการคัดเลือกและทรงได้รับการทูลเกล้าฯ ถวายรางวัล “10 มหามิตรนานาชาติที่ผูกพันกับประชาชนชาติจีน” และ รัฐบาลจีนได้จัดให้มีพิธีมอบเหรียญรางวัลเกียรติยศบุคคลผู้กระทำคุณงามความดีอย่าง

สูงให้บุคคลทั้งชาวจีนและชาวต่างชาติผู้กระทำความดีแก่ประเทศจีน อันเป็นเหรียญมิตรภาพที่มีชื่อว่า “รัฐมิตรภาพ” โดยสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ทรงเป็นหนึ่งในจำนวนผู้ที่ได้รับการถวายเหรียญรางวัลเกียรติยศในครั้งนี้

Joseph Nye (2015) ได้ระบุว่าซอฟต์แวร์ 3 ประการ ได้แก่ วัฒนธรรม (Culture) ค่านิยม (Values) และนโยบายต่างประเทศ (Foreign Policy) ซึ่งผู้วิจัยนำมาเป็นหลักวิเคราะห์พระราชกรณียกิจทางการต่างประเทศของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ซึ่งเมื่อนำแนวคิดราชประศาสนศาสตร์ที่ผู้วิจัยเขียนไว้ในเบื้องต้น อานาจละมุนและราชประศาสนศาสตร์ที่ผู้วิจัยนำมาเป็นแนวส่งงานนี้คือ หมายถึง สิ่งที่พระองค์ท่านทรงปฏิบัติรวมไปถึงสิ่งที่ซึ่งเป็นมากกว่าพระราชกรณียกิจ ที่ทรงกระทำและเลือกกระทำเฉพาะที่ก่อให้เกิดคุณูปการกับประเทศชาติ ซึ่งประกอบด้วย พระปรีชาสามารถ พระวิริยะอุตสาหะ วิสัยทัศน์ และการปฏิบัติในทุกเรื่องราวที่ทรงเชื่อมโยงศิลปะวัฒนธรรม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ สังคม และความก้าวหน้าทางวิทยาการมาปรับใช้กับประเทศไทย และเพื่อเชื่อมความสัมพันธ์อันดีกับประเทศเพื่อนบ้าน และ นานาอารยประเทศ ทรงเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศกับผู้นำ ตลอดจนถึงพระราชวงศ์ชั้นสูงของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก

จากความเป็นมาและความสำคัญข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่า พระราชกรณียกิจด้านการต่างประเทศของพระองค์ท่านก่อให้เกิดคุณูปการต่อประเทศชาติเป็นอย่างมาก มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการดำรงรักษา และเผยแผ่เกียรติยศ ชื่อเสียงของประเทศไทยให้กว้างไกลออกไปเป็นที่ปรากฏแก่สายตาชาวโลก อีกทั้งยังเป็นประโยชน์ในด้าน เศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยให้มั่นคงพัฒนาการสืบไป และนอกจากนี้การทรงงานราชประศาสนศาสตร์การต่างประเทศของพระองค์ท่านยังสะท้อนให้เห็นถึงพระอัจฉริยภาพทางด้านต่าง ๆ ของพระองค์ โดยเฉพาะทางด้านอักษรศาสตร์ ในการทรงพระราชนิพนธ์หนังสือหลังจากเสด็จเยือนประเทศต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้ยังสะท้อนให้เห็นถึงควมมีภาวะผู้นำในพระองค์ท่าน จากวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลในการทรงงาน และสร้างคุณูปการแก่ประเทศชาติ ความวิริยะอุตสาหะ และอดทนต่อความยากลำบากหากมีการเยือน ณ ถิ่นทุรกันดาร และการสื่อสารที่พระองค์มีพระอัจฉริยภาพด้านภาษาต่างประเทศหลากหลายภาษาโดยเฉพาะภาษาจีนจนทำให้สามารถสื่อสารกับบุคคลต่าง ๆ ทั่วโลกได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้จากการใช้พระราชอำนาจส่วนพระองค์ในการทรงงานในโครงการต่าง ๆ ที่นำมาพัฒนาทั้งในประเทศไทย และต่างประเทศที่ด้วยความเจริญที่พระองค์ท่านได้เข้าไปช่วยเหลือ เพื่อก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างรวดเร็ว จนกระทั่งก่อให้เกิดการยอมรับ นับถือจากบุคคลต่าง ๆ ทั่วโลก ด้วยความเต็มใจ และรักในตัวพระองค์ท่านอย่างแท้จริง

2.วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาราชประศาสนศาสตร์ด้านการต่างประเทศของ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

2.2 เพื่อวิเคราะห์อำนาจละมุน (Soft Power) ผ่านการทรงงานด้านการต่างประเทศของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

2.3 เพื่อวิเคราะห์ความเป็นผู้นำของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ภายใต้การทรงงานด้านการต่างประเทศ

3 วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยในเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ควบคู่ไปกับการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants) ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย ศ.ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านรัฐประศาสนศาสตร์ กษิต ภิรมย์ อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ อดีตรองนายกรัฐมนตรี พรรคประชาธิปัตย์ และอดีตเอกอัครราชทูตไทยประจำหลายประเทศ ชลิต มานิตยกุล อดีตเอกอัครราชทูตไทยประจำสาธารณรัฐอินเดีย ข้าราชการบริพารที่ตามเสด็จกรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ซึ่งไม่ขอเปิดเผยชื่อ จำนวน 8 คน คนไทย นักศึกษาไทยที่อาศัยอยู่ต่างประเทศ จำนวน 5 คน และชาวต่างชาติที่พำนักอยู่ในประเทศไทย จำนวน 7 คน เครื่องมือได้แก่แบบบันทึกคำสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์โดยเทคนิคการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ตรวจสอบด้วยเทคนิคสามเส้า โดยพิจารณาความสอดคล้องตาม วัตถุประสงค์ ประเด็นหัวข้อ และเนื้อหาสาระ

4. ผลการผล

4.1 ผลการศึกษาราชประศาสนศาสตร์ด้านการต่างประเทศของ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

พบว่าแนวคิดทฤษฎีที่นำมาใช้เพื่อหาคำอธิบายว่าราชประศาสนศาสตร์ด้านการต่างประเทศของ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เป็นอย่างไร สามารถสะท้อนผ่านอำนาจละมุน (Soft Power) ในมิติการทรงงานด้านการต่างประเทศได้อย่างไร และท่ามกลางภารกิจในด้านการทรงงานต่างประเทศ สามารถวิเคราะห์บทบาทความเป็นผู้นำ ของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้อย่างไร ได้แก่ 4 ทฤษฎีหลักซึ่งประกอบด้วย 1) แนวคิดอำนาจละมุน (Soft Power) ซึ่งผู้วิจัยให้ความสำคัญกับงานของ โจเซฟ นาย (Joseph S. Nye, Jr., 2004) กับอีก 2 แนวคิดร่วมคือ แนวคิดความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและผลประโยชน์ของชาติ และแนวคิดและทฤษฎีภาวะผู้นำ

ราชประศาสนศาสตร์เป็นคำที่ศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร. เอนก เหล่าธรรมทัศน์ ใช้อธิบายถึงการที่พระมหากษัตริย์ และสมาชิกพระราชวงศ์ในสถาบันพระมหากษัตริย์ซึ่งเป็นนักเรียนรู้ นักวิจัย นักทดลอง และมีภาวะผู้นำที่สนใจกลุ่มเป้าหมายหลัก คือ ประชาชน และปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน ราชประศาสนศาสตร์จึงรวมความถึงการปกครองดูแลประชาชนโดยใช้หลักทศพิธราชธรรม ประกอบกับความเป็นผู้นำที่มีปรีชา

ญาณ มีโลกทรรศน์ครอบคลุมทุกเรื่อง สถาบันกษัตริย์ทรงมีพระราชกรณียกิจที่เป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนอย่างต่อเนื่องยาวนาน ส่งผลให้เกิดโครงการพระราชดำริต่าง ๆ ที่ได้รับการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน นำไปสู่การพัฒนาประเทศ และที่สำคัญคือได้รับความไว้วางใจจากประชาชน โครงการพระราชดำริที่ทรงจัดทำขึ้นได้รับความร่วมมือทั้งจากภาครัฐ และภาคเอกชน ก่อให้เกิดเป็นแรงเกาะเกี่ยวอันมหาศาลที่ก่อให้เกิดการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงในคุณภาพชีวิตของประชาชน

4.2 วิเคราะห์อำนาจละมุน (Soft Power) ผ่านการทรงงานด้านการต่างประเทศของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

การวิจัยพบว่าแนวคิดอำนาจละมุน (Soft Power) ของ Joseph Nye ซึ่งกล่าวว่า อำนาจละมุนเป็นอำนาจที่เกิดจากการสร้างเสน่ห์หรืออำนาจในการโน้มน้าว ด้วยทรัพยากรเชิงอำนาจที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 1) วัฒนธรรม 2) ค่านิยม และ 3) นโยบายต่างประเทศ โดยใช้รูปแบบการตอบแทนประเภทอื่นที่ไม่ใช่การบังคับขู่เข็ญ ไม่ใช่สิ่งของเงินทอง เพื่อสร้างความร่วมมือให้เกิดพลังดึงดูดต่อค่านิยมร่วม ความชอบธรรม และการมีส่วนร่วมในการให้การสนับสนุนเพื่อบรรลุคุณค่าเหล่านั้น จึงเป็นความเหมาะสมสอดคล้องของแนวคิดราชประศาสนศาสตร์ อำนาจละมุนกับการวิเคราะห์การทรงงานราชประศาสนศาสตร์ด้านการต่างประเทศของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพราะในการทรงงานด้านการต่างประเทศนั้นได้ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในทุก ๆ ด้าน ตามแนวคิดและทฤษฎีของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ อันได้แก่ ความสัมพันธ์ทางด้านสังคม การเมือง เศรษฐกิจการค้า วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี โดยความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้ก่อให้เกิดคุณูปการต่าง ๆ กับประเทศชาติ ได้แก่ ความมั่นคง การกินดีอยู่ดี และการพัฒนาของประชาชนและสังคม ยิ่งไปกว่านั้นในการทรงงานของพระองค์ท่านมุ่งตอบสนองผลประโยชน์ของชาติเป็นเกณฑ์ ซึ่งเป็นการเพิ่มพูนผลประโยชน์ของชาติอย่างแท้จริง

การใช้ราชประศาสนศาสตร์ผ่านอำนาจละมุน การตัดสินใจเกี่ยวกับแหล่งที่มาของอำนาจนั้นจะกระทำมิได้เลยหากปราศจากบริบทแวดล้อม เช่น ความสามารถในการตัดสินใจของผู้ว่า ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการใช้อำนาจของผู้ว่าหรือคนในสังคมที่ผ่านมา ส่วนใหญ่จะเป็นการใช้อำนาจเฉพาะในแง่ของการบังคับบัญชา และการบังคับขู่เข็ญเท่านั้น ผู้คนส่วนใหญ่ชนิดที่จะบังคับหรือกดดันให้คนอื่นทำตาม โดยไม่สนใจว่าคน ๆ นั้นทำในสิ่งที่เขาอยากทำหรือไม่อยากทำ จะมีสักกี่คนที่เข้าใจได้ว่ามีทางอื่นที่สามารถทำให้ผู้อื่นทำตามได้โดยไม่ต้องการบังคับหรือขู่เข็ญ และบางครั้งเราสามารถบรรลุผลลัพธ์ที่ต้องการผ่านทางพฤติกรรมของบุคคลอื่นโดยไม่ต้องออกคำสั่ง หากเราสามารถทำให้ผู้คนเชื่อว่าวัตถุประสงค์ในการดำเนินการบางอย่างของเรานั้นถูกต้องและชอบธรรม เราก็อาจโน้มน้าวให้พวกเขาเหล่านั้นทำบางสิ่งบางอย่างให้กับเราโดยไม่จำเป็นต้องใช้การข่มขู่คุกคามหรือสิ่งจูงใจใด ๆ

4.3 วิเคราะห์ความเป็นผู้นำของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ภายใต้การทรงงานด้านการต่างประเทศ

การวิเคราะห์พบว่า ในการทรงงานราชประศาสนศาสตร์การต่างประเทศ พระองค์ทรงมีภาวะผู้นำ 3 แบบ ผสานกัน ได้แก่ ภาวะผู้นำเชิงบริหาร ภาวะผู้นำความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และภาวะผู้นำทางวัฒนธรรม และในการแสดงบทบาททั้ง 3 แบบ ผสานเข้าด้วยกันนี้ การทรงงานราชประศาสนศาสตร์ของพระองค์ท่านได้ก่อให้เกิดคุณูปการต่อประเทศไทยอีกหลายอย่างหลายประการตามมา ซึ่งอยู่ในรูปโครงการพระราชดำริต่างๆ สิ่งซึ่งเชื่อมประสานภาวะผู้นำทั้ง 3 แบบในพระองค์ คือความสามารถในการใช้ภาษาถ่ายทอดเรื่องราวต่างๆ การพัฒนาทั้งหลายทั้งปวงที่ได้รับรู้ในการดำเนินงานในการเสด็จพระราชดำเนินไปในที่ต่างๆ ได้ถูกมองในสายตาของผู้นำอย่างแท้จริง

5. อภิปรายผลการวิจัย

ในการมองราชประศาสนศาสตร์ ซึ่งเป็นแนวคิดของสังคมไทยผ่านซอฟต์แวร์ภายใต้บริบทของความ เป็นผู้นำในลักษณะพิเศษ ผู้วิจัยขอเสนอและวิเคราะห์ใน 6 ประเด็นดังนี้

5.1 จุดเปลี่ยนของอำนาจ

ในทัศนะของผู้วิจัย ราชประศาสนศาสตร์ เป็นหนึ่งชุดของความรู้ที่ถือเป็นจุดเปลี่ยนของอำนาจ หนึ่งในชุดความรู้ คือ การวิเคราะห์ถึงแหล่งอำนาจ จากเดิมนั้นผู้คนส่วนใหญ่ต่างคุ้นเคยกับอำนาจแบบดั้งเดิมหรือที่เรียกว่าอำนาจกระด้าง (Hard Power) ที่อาจอาศัยสิ่งจูงใจ หรือการขู่เข็ญคุกคาม เพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ต้องการ ในขณะที่ราชประศาสนศาสตร์จากสถาบันกษัตริย์ของไทยนั้นก่อให้เกิดความสัมพันธ์จากมิตรประเทศผ่านรูปแบบของการช่วยเหลือกันโดยมิได้มุ่งเน้นที่การคุกคามขู่เข็ญด้วยกำลังทหารหรือการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ สามารถนำมาซึ่งผลลัพธ์ที่เกิดจากความร่วมมือ อำนาจละมุนนั้นขึ้นอยู่กับความสามารถในการกำหนดความชอบของผู้อื่นในระดับบุคคล การที่สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงได้รับเหรียญรางวัล “รัฐมิตรภาพรณ์” แสดงถึงภาพสะท้อนของความรู้สึกของรัฐบาลจีนที่มีต่อพระมหากษัตริย์และพลเมืองไทย สอดคล้องกับงานวิจัยของ อิงอร เนตรานนท์ (2563) ทำการศึกษาเรื่อง พลังอำนาจแห่งชาติซอฟต์แวร์ของไทยในศตวรรษที่ 21 โดยผลการวิจัยพบว่า พลังอำนาจแห่งชาติดั้งเดิมมีศักยภาพไม่เพียงพอรับมือกับการบริหารราชการแผ่นดินยุคโลกาภิวัตน์ รวมทั้งมีการเปลี่ยนแปลงจากแบบฮาร์ดซอฟต์แวร์ดั้งเดิมไปสู่การใช้ซอฟต์แวร์และพบว่าตัวบ่งชี้ หรือดัชนีซอฟต์แวร์ ได้แก่ สถาบันพระมหากษัตริย์ พุทธศาสนา องค์การเชิงสถาบัน และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ชาวพุทธ เอกลักษณ์ และวัฒนธรรมความเป็นไทย ค่านิยม นโยบายรัฐ ผลิตภัณฑ์พื้นบ้านไทย อาหารไทย ละคร/ภาพยนตร์ ทรัพยากรธรรมชาติ การทูต/นโยบายต่างประเทศ การแพทย์ทันสมัยและการแพทย์สมุนไพรไทย สถาบันการศึกษา กีฬาไทย กอล์ฟ มวยไทย-สากล และเบดมินตันไทย การสื่อสารเชิงยุทธศาสตร์ในรูปแบบของการรณรงค์

5.2 พลังของอำนาจละมุน

เนื่องจากอำนาจละมุนเป็นอำนาจที่สามารถทำให้ใครเกิดความรู้สึกอยากทำตามที่เราต้องการ โดยไม่จำเป็นต้องใช้รางวัลมาล่อหรือการบังคับขู่เข็ญ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเสด็จเยือนจีนถึง 49 ครั้งในรอบ 40 ปีที่ผ่านมา เพื่อมุ่งสร้างและสืบสานความสัมพันธ์ทั้งกับผู้นำทุกระดับทุกระดับและกับประชาชนจีนอย่างต่อเนื่อง สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เป็นพระองค์เดียวในประวัติศาสตร์การทูตไทยที่เคยพบผู้นำสูงสุดของจีนถึง 4 ใน 5 รุ่น ตั้งแต่รุ่นที่ 2 คือนายเติ้ง เสี่ยวผิง ลงมา รุ่นที่ 3 นายเจียงเจ๋อหมิน รุ่นที่ 4 นายหู จิ่นเทา จนถึงผู้นำจีนปัจจุบันรุ่นที่ 5 คือประธานาธิบดีสี จิ้นผิง กล่าวได้ว่า ทุกวันนี้ไม่มีผู้นำระดับสูงของจีนคนใดที่ไม่รู้จักสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในพระนาม “诗琳通公主” (ชื่อหลินทง กงจู) หรือ “เจ้าหญิงสิรินธร” คำว่า “กงจู” คือ “เจ้าหญิง”

ราชประศาสนศาสตร์ อำนาจละมุน และภาวะผู้นำมีความสำคัญอย่างไม่สามารถแยกออกจากกัน จากที่พระอาจารย์จีน 12 คน ที่เคยถวายการสอน ร่วมกันเขียนหนังสือเกี่ยวกับความประทับใจที่มีต่อพระองค์ โดยสรุป พระอาจารย์ทุกคนมีความประทับใจในพระองค์ท่านที่เป็นเจ้าหญิงของประชาชน ทรงเรียบง่ายไม่ถือพระองค์ ทรงนึกถึงผู้อื่นเสมอ มีพระทัยโอบอ้อมอารี ทำให้คนจีนสามัญธรรมคาที่ไม่มีสิ่งนี้มากกว่าร้อยปี ได้รับรู้ถึงความเป็นจริงส่วนนี้โดยผ่านพระจริยวัตรอันงดงามเป็นเอกลักษณ์ของพระองค์ท่าน ช่วงเสด็จฯ จีนเดือนเมษายน พ.ศ. 2557 ทรงทำ “เซอร์ไพรส์” โดยเสด็จฯ บ้านพระอาจารย์เพื่อทรงลองชิมอาหารเข้าตังเดิมแบบปักกิ่ง ทรงร่วมเดินออกกกำลังกายกับบรรดาชาวบ้านในสวนสาธารณะ “รื่อถาน” แถวสถานเอกอัครราชทูตฯ และเคยเสด็จฯ ดั้นด้นไปลองชิมเปิดปักกิ่งตำรับดั้งเดิมขนานแท้ที่ร้าน “ลีฉวน” ในตรอกชอกชอยกรุงปักกิ่ง สร้างความปลื้มปิติให้เจ้าของร้านและชาวคณะที่ติดตามเป็นอย่างยิ่ง

5.3 แหล่งที่มาของอำนาจละมุน

การเสด็จ ฯ เยือนต่างประเทศของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี นอกจากจะเป็นการทรงงานเพื่อเสริมสร้างสัมพันธไมตรีและความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศแล้วยังเป็นโอกาสที่จะได้ทอดพระเนตรกิจการด้านต่าง ๆ ชีวิตความเป็นอยู่ สังคม วัฒนธรรม ความก้าวหน้าทางวิทยาการและเทคโนโลยีในแต่ละประเทศ ได้ทรงพบปะบุคคลสำคัญ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้นำประเทศ นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญในหลายสาขาวิชา และนำความรู้จากประสบการณ์เหล่านั้นมาปรับใช้ในการทรงงานในประเทศไทย ผู้วิจัยศึกษาสำรวจโครงการพระราชดำริต่าง ๆ ที่สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระดำริให้ก่อตั้งขึ้น แม้โครงการเหล่านั้นจะไม่ได้ระบุอย่างเจาะจงว่าเป็นผลพวงมาจากความรู้ที่ได้จากการทรงงานในต่างประเทศ ณ ขณะเวลาใด แต่จำนวนและคุณภาพของโครงการในพระราชดำริต่าง ๆ ก็ทำให้ผู้วิจัยนึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ท่าน เพราะโครงการในพระราชดำรินั้นล้วนเป็นไปเพื่อการพัฒนาประเทศ พัฒนาคน เพื่อมุ่งความผาสุกให้แก่ประเทศไทยทั้งสิ้น

และโครงการเหล่านี้เองเป็นสิ่งที่ ศ.ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์ อธิบายไว้ว่า ราชประศาสนศาสตร์ คือ การที่พระมหากษัตริย์ และสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นนักเรียนรู้ นักวิจัย นักทดลอง และมีภาวะผู้นำที่สนใจกลุ่มเป้าหมายหลัก คือ ประชาชน และปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน ปกครองดูแลประชาชนโดยใช้หลักธรรม คือ ทศพิธราชธรรม ประกอบกับความเป็นผู้นำที่มีปรีชาญาณ มีโลกทรรศน์ครอบคลุมทุกเรื่อง มีความต่อเนื่องยาวนาน ส่งผลให้เกิดโครงการพระราชดำริต่าง ๆ ที่ได้รับการสนับสนุนจากทุกภาคส่วนนำไปสู่การพัฒนาประเทศ และที่สำคัญ คือ ได้รับความไว้วางใจจากประชาชน ดังนั้น ราชประศาสนศาสตร์ ไม่ใช่แค่พระราชกรณียกิจของสถาบันพระมหากษัตริย์เท่านั้น แต่เป็นการทำให้เกิดโครงการต่าง ๆ ซึ่งอาศัยงบประมาณออกมาเป็นรูปแบบโครงการพระราชดำริ และการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง สะท้อนพระราชโอบาย ต่อเนื่องจากพระปฐมบรมราชโองการในการปกครองแผ่นดินของพระมหากษัตริย์

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงได้รับการโหวตจากประชากรอินเทอร์เน็ตจีนถึง 15 ล้านเสียง ให้เป็น 1 ใน 10 ของมหามิตรต่างชาติทั่วโลกที่คนจีนรู้จักดีที่สุดที่สุดในรอบ 60 ปี ทางจีนใช้คำว่า “จงกว๋อหยวน” ซึ่งจีนถือเป็นมิตรแท้ที่ผูกพันโดยพรหมลิขิตหรือบุพเพฯ สิ่งที่คุณจินหรือคนจีนพูดถึงพระองค์ท่านคือ ทรงมี “感情” (ก่านฉิง) หรือ ความสนใจผูกพันที่เป็น “Passion” กับจีนอย่างแท้จริง การที่ทรงมี “Passion” กับสิ่งที่ทรงทำมีส่วนช่วยเสริมสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ระหว่างกันอย่างมาก โดยเฉพาะพระราชนิพนธ์สารคดีการบันทึกเรื่องราวที่ได้เสด็จพระราชดำเนินไปในที่ต่าง ๆ ถือเป็นพลังอำนาจของภาษาในรูปแบบของวัฒนธรรม ซึ่งเป็นอำนาจละมุน

พระองค์ท่านมีลักษณะของภาวะผู้นำเชิงบารมี โดยการขยายความในเรื่องของบุญญาธิการ โดยพระองค์ท่านได้รับการยอมรับด้วยระเบียบประเพณี เนื่องด้วยการได้มาซึ่งอำนาจต่าง ๆ ที่พระองค์ท่านได้รับมานั้นเป็นอำนาจที่มาตามระเบียบประเพณีที่สืบทอดกันมา ถือเป็นผู้อยู่ในอำนาจสมควรจะได้รับการยอมรับนับถือ และเป็นผู้ที่ถูกรับด้วยบุญญาธิการ ซึ่งพระองค์ท่านมีคุณสมบัติพิเศษของบุคคล ซึ่งทำให้เขามีความแตกต่างจากคนธรรมดา โดยพระองค์ท่านมีลักษณะพิเศษ คือ ทรงมีพระอัจฉริยภาพในด้านต่าง ๆ รอบด้าน มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง ไม่เกรงกลัวที่จะเสี่ยงในการทำงานใด ๆ ไม่ว่าจะเป็นงานใหญ่ หรืองานเล็ก ที่ทำให้ประชาชน ชำราชบริพาร รวมทั้งบุคคลที่ใกล้ชิด ให้การเคารพรัก และเกิดความผูกพันทางจิตใจต่อพระองค์ท่าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชยพล เพชรพิมล (2556) ทำการศึกษาเรื่อง ทฤษฎีบารมี ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบของทฤษฎีบารมี ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ การบำเพ็ญสั่งสม (บารมี) ความเที่ยงธรรมโปร่งใส ความสามารถในการสื่อสาร ความมีส่วนร่วม ความเอื้ออาทร และ ความอดทน ดังนั้นจากการค้นคว้าและการวิจัยผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า “สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเป็นความต่อเนื่องการต่างประเทศของประเทศไทย”

5.4 รัฐประศาสนศาสตร์และราชประศาสนศาสตร์

จากที่กล่าวมาในข้างต้นหลักต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดความเป็นราชประศาสนศาสตร์ โดยสร้างผ่านภาวะผู้นำอย่างแท้จริงของพระมหากษัตริย์และสถาบันพระมหากษัตริย์ ที่ทำเพื่อประเทศชาติและราษฎรของพระองค์ โดยการดำเนินการนั้นพระองค์ท่าน ทำผ่านระบบราชการปกติ (การบริหารและการจัดการของภาครัฐ) ซึ่งวิธีการของพระองค์ท่านนั้น ใช้กระบวนการทางรัฐประศาสนศาสตร์ดำเนินการทั้งในเรื่องของการจัดการ การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ เพียงแต่ราชประศาสนศาสตร์ นั้นเป็นการลดขั้นตอนการดำเนินงานของระบบราชการ สร้างการบูรณาการการทำงานร่วมกันของหน่วยงานราชการ ก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินการ

ราชประศาสนศาสตร์มีความเชื่อมโยงกับสถาบันพระมหากษัตริย์ และประชาชน เนื่องจากประชาชนมีความจงรักภักดีกับสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยภาครัฐบาลมีการตอบสนองตามพระประสงค์หรือรับสั่งสิ่งใด รัฐบาลจะให้ความสนใจเป็นพิเศษ ไม่มีการต่อต้าน เหมือนเป็นฉันทามติที่ประชาชนยอมรับ และเชื่อว่าเป็นความปรารถนาดีต่อบ้านเมืองและประชาชน ราชประศาสนศาสตร์ของรัชกาลที่ 9 ที่ก่อให้เกิดคุณประโยชน์ต่อประเทศชาตินั้น ได้ถูกถ่ายทอดลงมายัง สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ อย่างเห็นได้ชัดจากพระราชกรณียกิจต่าง ๆ ที่พระองค์ท่านดำเนินการตามรอยรัชกาลที่ 9 โดยเฉพาะในด้านการต่างประเทศ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วชิร สงวนศักดิ์โยธิน (2564) ทำการศึกษาเรื่อง โครงการพระราชดำริของกองทัพกษัตริย์ราชประศาสนศาสตร์ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ราชประศาสนศาสตร์เป็นศาสตร์ และศิลป์ในการดำเนินการ อันเกิดจากการหลอมรวมความเป็นธรรมราช หลักการทรงงาน ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในการสร้างความเป็นผู้นำของพระมหากษัตริย์ และสถาบันพระมหากษัตริย์ที่ทำให้ข้าราชการและชาวบ้านยินยอมพร้อมใจที่จะร่วมมือทำให้เป็นไปตามพระราชประสงค์โดยผ่านพระราชดำรัส พระราชเสาวนีย์ในการนำไปสู่การปฏิบัติ

การเสด็จเยือนต่างประเทศของกรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ นอกจากจะเป็นการทรงงานเพื่อเสริมสร้างสัมพันธไมตรี และความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศแล้ว ยังเป็นโอกาสที่จะได้ทอดพระเนตรกิจการด้านต่าง ๆ วิธีชีวิตความเป็นอยู่ สังคมและวัฒนธรรม ความก้าวหน้าทางวิทยาการ เทคโนโลยีในประเทศต่าง ๆ ได้ทรงพบปะบุคคลสำคัญ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้นำประเทศ นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญในหลายสาขาวิชา ทรงนำความรู้จากประสบการณ์เหล่านั้นมาปรับใช้ในการทรงงานในประเทศไทยต่อไป และด้วยพระองค์ทรงมีพระราชปณิธานที่จะนำความรู้ และประสบการณ์มาใช้ให้เป็นประโยชน์แก่ประเทศและประชาชนชาวไทย และระหว่างประเทศ ในการเสด็จ ฯ เยือนสถานที่ต่าง ๆ นอกจากจะทรงซักถามจนเข้าพระทัยถ่องแท้แล้ว ยังโปรดการจดบันทึกความรู้ไว้ด้วย ภาพที่ทรงถือสมุดจดบันทึกไว้ในพระหัตถ์อยู่เสมอ นับว่าเป็นภาพที่ชินตาของบุคคลทั่วไป ทั้งในและต่างประเทศ จนทรงได้รับการถวายพระราชสมัญญาจากหนังสือพิมพ์ฝรั่งเศสว่า “Le Princesse Stagiaire” หรือ “เจ้าฟ้าฝึกงาน”

5.5 ผลประโยชน์ของชาติจากการทรงงานราชประศาสนศาสตร์ด้านการต่างประเทศ

การเสด็จฯ เยือนต่างประเทศของ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในแต่ละครั้งตั้งแต่อดีต จนกระทั่งถึงปัจจุบัน มีจุดประสงค์เพื่อเจริญพระราชไมตรี ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสองให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้นโดยผ่านความร่วมมือการแลกเปลี่ยน ความรู้ และข้อคิดเห็น ผ่านตัวของพระองค์ท่านเอง ทรงพระวิริยะอุตสาหะเสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรสถาบันต่าง ๆ ทางวิทยาศาสตร์ ศิลปะ ประวัติศาสตร์ โบราณคดี การเกษตร และการชลประทาน การศึกษา และการศึกษาทางไกล การสาธารณสุข การจัดการบริหารองค์การ ฯลฯ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ทรงใส่พระทัยพระราชทานความช่วยเหลือแก่มวลมนุษยชาติในด้านต่าง ๆ ตลอดเวลา ทรงศึกษาหาความรู้ ทรงหาช่องทางความร่วมมือกับสถาบันต่าง ๆ ที่จะประโยชน์ต่อประเทศโดยที่ไม่ทรงเกี่ยวข้องกับการเมืองใด ๆ เช่น การเสด็จฯ ทรงเป็นปาฐกถาพิเศษในการประชุมวิชาการระดับนานาชาติวิศวกรรมการฟื้นฟูและเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการและผู้สูงอายุ (i-CREATE 2007) ณ สาธารณรัฐสิงคโปร์ ซึ่งขณะนั้นกำลังมีปัญหาด้านความสัมพันธ์กับประเทศไทย ภาพรวมของการเสด็จฯ ครั้งนั้น คือ ความร่วมมือด้านมนุษยธรรม ความมุ่งมั่นที่จะช่วยเหลือผู้พิการ และผู้สูงอายุ และสิงคโปร์ก็มีการรับเสด็จด้วยความปลื้มปิติยินดีอย่างยิ่ง

การเสด็จเยือนต่างประเทศ และพระราชจริยาวัตรอันงดงามของพระองค์เป็นตัวอย่างให้กับข้าราชการบริพาร ผู้ทรงคุณวุฒิทางการทูต รวมไปถึงกลุ่มนักศึกษา อย่างน้อยข้อมูลที่ได้รับทำให้ผู้วิจัยเห็นว่านอกจากพระอัจฉริยภาพทางด้านอักษรศาสตร์ที่ประกอบด้วยการเขียน การบันทึกของพระองค์ พระราชกรณียกิจด้านต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ เช่น ด้านสังคมวัฒนธรรม ด้านสาธารณสุข ด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี และด้านการเกษตรนั้น เราจะเห็นได้ว่าประชาชนชาวไทยทั้งในและต่างประเทศ รวมไปถึงประชาชนชาวจีน และประชาชนในประเทศที่พระองค์ท่านได้เคยเสด็จ ฯ เยือน นั้น ต่างเคารพนับถือ และรักพระองค์ท่าน ทั้งนี้พระองค์ท่านอยู่ในฐานะที่เป็นสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า ฯ ย่อมมีบทบาทเป็นเชื้อพระวงศ์ที่มีบทบาทในการปกครองประเทศ มีหน้าที่ในการรับผิดชอบงานบริหารต่าง ๆ เพื่อประเทศชาติ การดูแลทุกข์สุขของประชาชนเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชน และด้านอื่น ๆ ซึ่งบทบาทที่สำคัญดังกล่าวต้องอาศัยคุณลักษณะของความเป็นผู้นำที่ดี เพื่อให้สามารถปกครองและบริหารงานที่พระองค์ได้รับผิดชอบให้ดำเนินไปอย่างสำเร็จอย่างได้ผลดี และก่อให้เกิดความจงรักภักดี การมีความรู้สึกร่วม และความศรัทธาให้กับประชาชน โดยพระองค์ท่านนั้นทรงมีภาวะผู้นำเชิงบารมีทั้งที่มีมาแต่กำเนิด โดยเกิดจากการปลูกฝังจากสิ่งแวดล้อมรอบตัว เช่น การอบรมสั่งสอนจากพ่อ แม่ คนรอบข้าง ครูอาจารย์ หรือการอาศัยอยู่ในสภาพสังคมที่ตื้นตันต่อให้มีพรสวรรค์หรือความสามารถพิเศษหรือบารมี ที่ได้รับสืบทอดมาตามพันธุกรรม บรรพบุรุษของพระองค์ท่าน จึงทำให้พระองค์ท่านโน้มน้าวผู้อื่นสามารถเอาชนะใจและมีอิทธิพลเหนือผู้คนจำนวนมากได้อย่างง่ายดาย รวมถึงประชาชนยังแสดงออกถึงความจงรักภักดีอย่างสูงสุดและมีความเชื่อมั่นในตัวพระองค์ท่านโดยการพยายามที่จะเอาอย่างค่านิยมและพฤติกรรมของพระองค์ และเกิดความรู้สึกรักเคารพพระองค์ท่านอีกด้วย

5.6 บทวิเคราะห์อำนาจละมุน (Soft Power) กับราชประศาสนศาสตร์ด้านการต่างประเทศของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ปัจจุบันนอกจากความร่วมมือทางการค้าและวัฒนธรรมระหว่างไทยกับนานาประเทศจะดำเนินไปในลักษณะรัฐต่อรัฐในโลกร่วมสมัยแล้ว การเยือนในระดับราชวงศ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเสด็จพระราชดำเนินเยือนต่างประเทศของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้แสดงพระปรีชาสามารถและพระอัจฉริยภาพด้านภาษาอย่างลึกซึ้ง และในฐานะที่พระองค์ได้รับการยกย่องเป็น “ทูตสันถวไมตรีทางวัฒนธรรม” จึงส่งผลให้สายสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศต่าง ๆ แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น รวมไปถึงภายหลังจากการเสด็จพระราชดำเนินเยือนประเทศเหล่านั้นแล้ว พระองค์ท่านได้ทรงพระนิพนธ์บันทึก ซึ่งเป็นสารคดีที่มีทำนองแต่งเป็นบันทึกเหตุการณ์ประจำวัน ใช้ภาษาแบบบรรยายโวหาร พระราชมติวิจารณ์บางเรื่องเกี่ยวกับอินเดียไว้อย่างละเอียด มีแง่คิด นอกจากจะแสดงให้เห็นถึงสังคม วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ การพัฒนาเทคโนโลยีทางการเกษตร ของประเทศต่าง ๆ แล้ว พระราชนิพนธ์ทั้งหมดนี้ยังเป็นเครื่องมือที่สื่อให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทย และนานาชาติมิตรภาพของประเทศไทยกับประเทศต่าง ๆ ที่ผูกสัมพันธ์อย่างแน่นแฟ้น

6. สรุป

การเปลี่ยนแปลงของอำนาจในทัศนะของผู้วิจัยจากสถาบันราชประศาสนศาสตร์ ซึ่งเน้นที่การเปลี่ยนแปลงจากอำนาจกระด้าง (Hard Power) ไปสู่อำนาจละมุน (Soft Power) โดยใช้สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เป็นตัวอย่าง: การศึกษาแหล่งอำนาจและการวิเคราะห์เรื่องนี้เน้นการเปลี่ยนแปลงของการใช้อำนาจ, โดยมุ่งเน้นการทำให้ผู้อื่นมีความชอบของประเทศไทยในมิติต่าง ๆ. การนำเสนอถึงการเปลี่ยนแปลงจากการใช้อำนาจดั้งเดิมไปสู่การใช้ซอฟต์แวร์, โดยการสร้างความร่วมมือและความสัมพันธ์ทางกษัตริย์. การบ่งบอกถึงการใช้อำนาจและการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศผ่านการช่วยเหลือและความร่วมมือ, โดยไม่ให้ความสำคัญกับการคุกคามหรือขู่เข็ญ. การเน้นความสำคัญของภูมิปัญญาและวัฒนธรรมในการกำหนดอำนาจ, และการเปลี่ยนแปลงจากการเน้นที่ด้านทหารหรือเศรษฐกิจ. การสร้างดัชนีหรือตัวบ่งชี้ซอฟต์แวร์เพื่อวัดและทำความเข้าใจถึงอำนาจละมุน. การนำเสนอถึงพลังของอำนาจละมุนที่สามารถทำให้คนเกิดความรู้สึกอยากทำตามที่ต้องการโดยไม่ต้องใช้รางวัลหรือการบังคับขู่เข็ญ. การเน้นลักษณะเฉพาะของบุคลิกภาพของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้าทำให้เขามีความแตกต่างจากคนธรรมดา, และพฤติกรรมที่สร้างความเคารพและรักษาความสัมพันธ์ทางจิตใจ. การวิจัยยังถึงความเข้าใจและความยอมรับในสังคม, และการรับความเคารพจากสังคมจีน. การนำเสนอถึงการตั้งโครงการพระราชดำริเป็นแนวทางที่สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้าใช้ในการนำอำนาจไปสู่การพัฒนาประเทศและคนไทย. การทรงงานราชประศาสนศาสตร์และการเสด็จพระราชดำเนินเยือนของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีผลในการเสริมสร้างอำนาจละมุนหรือ Soft Power ของประเทศไทยในระดับโลก โดยสร้างมูลค่าและมีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในหลายมิติ. การนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการทรงงานราชประศาสนศาสตร์ไป

ประยุกต์ใช้ในการบริหารราชการและการส่งเสริมสัมพันธ์ระหว่างประเทศเป็นต้น ทำให้ประเทศไทยมีตำแหน่งที่แข็งแกร่งในอารินา Soft Power ในสายตาของชุมชนระหว่างประเทศและระดับโลก.

7. ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับราชประศาสนศาสตร์ด้านต่าง ๆ ที่นอกเหนือจากด้านการต่างประเทศของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการรับรู้ของนักศึกษาทั้งนักศึกษาไทย และต่างชาติที่มีต่อสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในฐานะที่พระองค์ท่านทรงเป็นผู้ที่สร้างคุณูปการต่อประเทศไทย

3. การเสด็จเยือนต่างประเทศของกรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ นอกจากจะเป็นการทรงงานเพื่อเสริมสร้างสัมพันธไมตรี และความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศแล้ว ยังเป็นโอกาสที่จะได้ทอดพระเนตรกิจการด้านต่าง ๆ วิธีชีวิตความเป็นอยู่ สังคมและวัฒนธรรม ความก้าวหน้าทางวิทยาการ เทคโนโลยีในประเทศต่าง ๆ ได้ทรงพบปะบุคคลสำคัญ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้นำประเทศ นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญในหลายสาขาวิชา ทรงนำความรู้จากประสบการณ์เหล่านั้นมาปรับใช้ในการทรงงานในประเทศไทยต่อไป และด้วยพระองค์ทรงมีพระราชปณิธานที่จะนำความรู้ และประสบการณ์มาใช้ให้เป็นประโยชน์แก่ประเทศและประชาชนชาวไทย จึงควรมีการศึกษาอุดมการณ์และวิธีการตลอดจนผลสำเร็จของโครงการในพระราชดำริต่างๆที่มีความเกี่ยวข้องเนื่องกับการทรงงานราชประศาสนศาสตร์ของพระองค์

4. แนวคิดที่ว่าราชประศาสนศาสตร์ เป็นศาสตร์ด้านการพัฒนาที่ได้รับการยอมรับ เนื่องจากสถาบันพระมหากษัตริย์เลือกกระทำเฉพาะในสิ่งที่มีคุณประโยชน์ต่อประเทศชาติ และเป็นสิ่งที่สมควรกระทำ หลีกเลี่ยงการกระทำในสิ่งที่ไม่ควรกระทำ ตั้งมั่นอยู่ในทศพิธราชธรรม และมีความมั่นคงในสิ่งที่ถูกต้อง ทำให้ครองใจประชาชน ดังนั้นการศึกษาแนวทางราชประศาสนศาสตร์น่าจะเป็นกำลังใจให้คนทั่วไปมีแนวทางและสามารถเลือกกระทำสิ่งที่มีคุณประโยชน์ต่อประเทศชาติเพื่อการออกแบบการพัฒนาของประเทศไทย

8. เอกสารอ้างอิง

ชยพล เพชรพิมล. (2556). *ทฤษฎีบารมี (Charismatic theory)*. ดุษฎีนิพนธ์ ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นักรบ มุลมานัส. (2561). *บันทึกของพระมหากษัตริย์ไทยพระองค์แรกที่ทรงเดินทางถึงทวีปยุโรป ในสมัยที่หอไอเฟลมีอายุแค่ 8 ปี*. สืบค้น 4 เมษายน 2564, จาก <https://readthecloud.co/notenation-la-tour-eiffel>

วัชรวิทย์ สกวนศักดิ์โยธิน. (2564). *โครงการพระราชดำริของกองทัพบกในฐานะราชประศาสนศาสตร์*(ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: วิทยาลัยนวัตกรรมการสังคม สาขาวิชาผู้นำทางสังคม ธุรกิจ และการเมือง มหาวิทยาลัยรังสิต.

สยามรัฐออนไลน์. (2560). รายงานพิเศษ: สถาบันพระมหากษัตริย์กับการทูต. สืบค้น 4 เมษายน 2564 , จาก <https://siamrath.co.th/n/6969>

อิงอร เนตรานนท์. (2563). พลังอำนาจแห่งชาติซอฟต์แวร์ของชาวไทยในศตวรรษที่ 21. *วารสารสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ*, 11(1), 33-47.

MGR Online. (2559). *ด้วยพระมหากษัตริย์คุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ยังให้สัมพันธ์ภาพไทย-จีน ไทย-จีน หวนกลับมาแน่นแนบ ตอนที่สอง*. สืบค้น 4 เมษายน 2564, จาก <https://mgronline.com/china/detail/9590000108001>

Nye, J. S. (2004). *Soft Power: The Mean to Success in World Politics*. New York: Public Affairs.

Nye, J. S. (2015). *Is the American Century Over?*. Cambridge: Polity.

วารสารปรัชญาปริทรรศน์

JOURNAL OF PHILOSOPHICAL VISION

ISSN: 1513-6620 (Print) × ISSN: 2773-9643 (Online)
<https://so05.tci-thaijo.org/index.php/phiv/index>

Research Article

DOI: 10.14456/jpv.2023.31

การเก็บเมล็ดพันธุ์ : ความมั่นคงทางอาหารในวิถีชีวิตของเกษตรกรไทย

Seed Storage: Food Security in Agriculturist Way of Life

นพดล สอดแสงอรุณงาม¹ และ ฉัตรวรวิญช์ องค์กรวิทย์^{2*}

Noppadol Sodsangarunngam¹ & Chatwarun Angasinha^{2*}

ARTICLE INFO

Name of Author:

1. นพดล สอดแสงอรุณงาม

สาขาวิชาผู้นำทางสังคม ธุรกิจและการเมือง,
 วิทยาลัยนวัตกรรมสังคม, มหาวิทยาลัยรังสิต
 , ประเทศไทย

Noppadol Sodsangarunngam

Leadership in Society, Business and
 Politics, College of Social Innovation,
 Rangsit University, Thailand.

Email: noppadol2166@gmail.com

Corresponding Author*:

2. ผศ.ดร.ฉัตรวรวิญช์ องค์กรวิทย์

สาขาวิชาผู้นำทางสังคม ธุรกิจและการเมือง
 วิทยาลัยนวัตกรรมสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต,
 ประเทศไทย

Asst.Prof.Dr.Chatwarun Angasinha

Leadership in Society, Business and
 Politics, College of Social Innovation,
 Rangsit University, Thailand.

Email: chattrsu@gmail.com

คำสำคัญ:

การเก็บเมล็ดพันธุ์; ความมั่นคงทางอาหาร;
 วิถีชีวิตเกษตรกรไทย

Keywords:

Seed Storage; Food Security;
 Agriculturist Way of Life

Article history:

Received: 05/10/2023

Revised: 29/11/2023

Accepted: 30/12/2023

Available online: 30/12/2023

How to cite:

Chinratana, A. & Kangsadanporn, A.
 (2023). Her Royal Highness Princess
 Maha Chakri Sirindhorn's Public
 Administration on Foreign Affairs.
Journal of Philosophical Vision 28 (2),
 128-139.

ABSTRACT

The objective of this research is threefold: 1) to study and reveal the seed-saving practices of Thai farmers in motion, 2) to investigate the food security of Thai and international societies, and 3) to analyze the knowledge sets and practical approaches to seed-saving that align with the Thai social context. This qualitative research gathered data from relevant articles and research on principles and theoretical concepts related to seed-saving. The methods employed included in-depth interviews and focus group discussions with a total of 25 participants. Content analysis and triangulation techniques were used to ensure the accuracy and alignment of objectives, topics, and content.

The study results indicate the following: seed-saving practices among active farmers can be categorized into two main approaches: seeds produced by agricultural experts and researchers with advanced knowledge and technology, resulting in high-quality and aesthetically pleasing seeds sold at premium prices. Regarding the food security of Thai and international societies, the analysis of knowledge power revealed two levels of understanding. The first level suggests that when the economic benefit area is open to trade-friendly countries, there is an opportunity to leverage knowledge power for global food access. The analysis of knowledge sets and practical approaches to seed-saving that align with the Thai social context identified two distinct areas: the public sector and the civil society sector. These areas operate on different knowledge sets, ensuring the perpetual existence and growth of seeds, which may relocate and evolve in different forms over time. The analysis also revealed the resilience and self-developing efforts of farmers who defy challenges, serving as exemplars of determination and self-improvement. In conclusion, this research provides valuable insights into the diverse seed-saving practices of Thai farmers, the global dynamics of food security, and the distinct knowledge sets in both the public and civil society sectors.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาและเปิดเผยวิถีการเก็บเมล็ดพันธุ์ของเกษตรกรไทยที่เคลื่อนไหวการเก็บเมล็ดพันธุ์ 2) ศึกษาความมั่นคงทางอาหารของสังคมไทยและสังคมต่างประเทศ 3) วิเคราะห์ชุดความรู้และแนวทางปฏิบัติการเก็บเมล็ดพันธุ์ที่สอดคล้องบริบทของสังคมไทย การศึกษาครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารบทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ หลักการ แนวคิดทฤษฎี ในการเก็บเมล็ดพันธุ์ ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จำนวนผู้ให้ข้อมูลรวมทั้งสิ้น 25 คน ทำการวิเคราะห์ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ตรวจสอบความเที่ยงตรงด้วยเทคนิคการตรวจสอบสามเส้าโดยพิจารณาความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ หัวข้อ และเนื้อหา

ผลของการศึกษาเผยให้เห็นว่า 1) วิถีการเก็บเมล็ดพันธุ์ของเกษตรกรที่เคลื่อนไหวเรื่องการเก็บเมล็ดพันธุ์ พบชุดความรู้ของการเก็บเมล็ดพันธุ์ในสังคมไทยจำแนกได้เป็น 2 แนวทาง คือเมล็ดพันธุ์ที่ผลิตโดยนักวิชาการ นักวิจัยด้านการเกษตรที่มีความรู้และ ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงในการผลิตเมล็ดพันธุ์ที่ให้ผลผลิตดี สวยงาม จำหน่ายได้ราคาดี 2) ความมั่นคงทางอาหารของสังคมไทยและสังคมต่างประเทศ พบว่า ในการวิเคราะห์เรื่องอำนาจความรู้ มีความรู้ใน 2 ระดับ ระดับแรก เมื่อพื้นที่ของผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเปิดกว้างให้กับกลุ่มประเทศที่เป็นพันธมิตรทางการค้ามีโอกาสในการใช้อำนาจเพื่อการเข้าถึงแหล่งอาหารของโลก 3) การวิเคราะห์ชุดความรู้และแนวทางปฏิบัติการเก็บเมล็ดพันธุ์ที่สอดคล้องบริบทของสังคมไทย พบว่าการเก็บเมล็ดพันธุ์ที่ชัดเจนในสองพื้นที่คือพื้นที่ของภาครัฐ และภาคประชาสังคม ซึ่งขึ้นอยู่กับชุดความรู้ที่แตกต่างกัน ดังนั้นเมล็ดพันธุ์จึงไม่มีวันหายไปเพียงแต่วันนี้เมล็ดพันธุ์ อาจจะย้ายถิ่นที่อยู่และกำลังเติบโตขึ้นในอีกรูปแบบหนึ่ง บทวิเคราะห์ใน 2 ชุดความรู้จากกลุ่มเกษตรกรผู้ใช้วิถีทางในการดำรงอยู่และเป็นเกษตรกรตัวอย่างของการไม่ยอมแพ้และมีความพยายามในการพัฒนาตนเอง

1. บทนำ

อาหารคือหนึ่งในความจำเป็นพื้นฐานของมนุษย์นอกจากน้ำและที่อยู่อาศัย คือสารัตถะที่จะอยู่รอดและพยายามที่จะมีชีวิตอยู่ (survival thrive) อาหารคือวัฒนธรรมที่จะนำพาผู้คนเข้ามาเชื่อมกัน เพื่อก่อให้เกิดกลุ่ม (groups) และเฉลิมฉลองสู่การเป็นชุมชน ที่สำคัญไปกว่านั้นในฐานะที่เป็นชุมชนโลก (global community) มนุษย์เราสามารถที่จะมีอาหารเพื่อเลี้ยงมนุษยชาติและมีเพียงพอสำหรับทุกคน แต่ความรุนแรงของปัญหาความไม่มั่นคงทางอาหารของโลกมีขึ้นอย่างต่อเนื่อง หลังการเกิดวิกฤติด้านอาหารในช่วงปี ค.ศ. 2007-2008 การประชุมสุดยอดอาเซียนได้ให้การรับรองเอาความมั่นคงอาหารเป็นนโยบายสูงสุด อันเนื่องมาจากการถดถอยทางเศรษฐกิจ จากวิกฤติการณ์ทางการเงินของโลก การครองชีพและปัจจัยการผลิตเกษตรสูงขึ้น เมื่อราคาน้ำมันสูงขึ้น เกิดผลกระทบต่อการผลิตอาหาร พื้นที่ดินถูกเปลี่ยนจากการปลูกพืชอาหารมาเป็นปลูกพืชให้พลังงานทดแทน ทำให้เกิดผลกระทบต่อความมั่นคงทางอาหารเป็นวงกว้าง นอกจากนั้นยังมีผลกระทบระยะสั้น

ของภัยพิบัติจากธรรมชาติ ที่มาจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศและความกดดันอย่างอื่น ๆ ในระยะยาว ต่อการผลิตอาหาร การเปลี่ยนแปลงนโยบายที่ดินการทำกินของเกษตรกร และการโยกย้ายของแรงงานจากชนบทไปสู่ชุมชนเมือง เหล่านี้เป็นแรงผลักดันสำคัญให้เกิดความไม่มั่นคงทางอาหาร (The Federal Ministry for Economic Cooperation and Development (BMZ) and ASEAN Sustainable Agrifood Systems (ASEAN SAS), 2016) นักวิชาการไทยได้แสดงความห่วงกังวลในเรื่องนี้ว่า ระดับการบริโภคอาหารมีความสัมพันธ์กับความยากจน เพราะไม่ใช่เรื่องของปริมาณอาหารเพียงอย่างเดียว แต่เมื่อเกิดวิกฤติราคาอาหารแพง คนจนจะเป็นกลุ่มแรกๆ ที่จะได้รับความเดือดร้อนอย่างหนัก เนื่องจากไม่มีเงินที่จะซื้ออาหาร เพราะรายได้อาจจะไม่เพิ่มขึ้น หรือเพิ่มขึ้นอย่างจำกัด (จตุรงค์ บุญยรัตนสุนทร และกิตติพัฒน์ นนทปัทมเดช, 2550, หน้า 50)

วาทกรรม“ความมั่นคงทางอาหาร” (Food Security) ได้ถูกพัฒนาขึ้นภายใต้อำนาจของระบบทุนให้มีมิติที่ซับซ้อนส่งผลกระทบโดยตรงต่อความเชื่อ ความคิด การกระทำและความเข้าใจของผู้คน การสถาปนาถูกนำมาใช้อ้างอิงในการประชุมอาหารโลก (World Food Summit) ที่กรุงโรม ประเทศอิตาลีในปีค.ศ. 1996 ภายใต้วาทกรรมความมั่นคงทางอาหาร (วิรัชพัชร ประเสริฐศักดิ์, 2555) วาทกรรมแต่ละเรื่องมีระบบความคิดและเหตุผลของตน ในการอธิบายหรือมอง “ความจริง” ซึ่งวาทกรรมเรื่องเดียวกัน แต่ต่างระบบความคิดและเหตุผลก็จะมี ความแตกต่างกันออกไปในการให้รรณอธิบายต่อเรื่องนั้น ๆ ดังนั้นในเรื่องเดียวกันจึงมีวาทกรรมหลายชุดที่เกี่ยวข้องและวาทกรรมแต่ละชุดก็มีความขัดแย้ง หรือปฏิเสธ “ความจริง” ของวาทกรรมอีกชุดหนึ่งได้ ชุดความรู้เกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหาร จึงกลายเป็นประเด็นที่ทำทนายและผลักดันให้เกิดปฏิบัติการเพื่อให้สอดคล้องกับแนวความเห็นผ่านการวางนโยบายและแผนการบริหารจัดการเพื่อให้คนมีอาหารเพียงพอในการบริโภค โดยเฉพาะในยามวิกฤติ ขณะเดียวกันต้องมีอาหารที่มีความปลอดภัยมีคุณภาพและที่สำคัญทุกคนสามารถเข้าถึงอาหารรวมถึงการนำเข้าอาหารเพื่อการบริโภค นัยด้านความมั่นคงน่าจะหมายถึงสิ่งที่เกิดขึ้นจะส่งผลต่อความมั่นคงของมนุษย์ (Human Security) ในขณะที่เมล็ดพันธุ์สัมพันธ์กับชีวิตของคนมาตั้งแต่อดีตกาล ตั้งแต่การปลูก กิน เก็บ และแลกเปลี่ยน เมล็ดพันธุ์เป็นทรัพย์สินของทุกชีวิตบนโลก หรือเป็นภูมิปัญญาในการคัดเลือกสืบทอดกันมาของบรรพบุรุษ การเก็บเมล็ดพันธุ์และความมั่นคงทางอาหารได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับบริษัททุนยักษ์ใหญ่ในประเทศ และข้ามชาติอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การสร้างชุดความรู้ของการคุ้มครองพืชพันธุ์ใหม่จึงกลายเป็นกลไกในการสร้างข้อตกลงร่วมกันเพื่อให้สิทธิแก่บริษัทหรือผู้ผลิตรายใหญ่และนักปรับปรุงพันธุ์พืช และสร้างชุดความรู้ใหม่ในการปกป้องสิทธิและเพื่อสร้างแรงจูงใจให้กับนักพัฒนาในการศึกษาค้นคว้าเพื่อให้ได้พืชสายพันธุ์ใหม่ สายพันธุ์ดี และผู้ที่ได้รับประโยชน์อย่างแท้จริงคือประชาชนผู้เป็นเกษตรกรและผู้บริโภค การพัฒนาสายพันธุ์พืชจึงเปรียบเสมือนการผลิตซ้ำทางความเชื่อว่าการพัฒนานั้นคือสิ่งที่ดีเพื่อสืบทอดอุดมการณ์ การพัฒนาภายใต้วาทกรรม (Discourse) การพัฒนาแบบทุนนิยมที่มีเป้าหมายอยู่ที่การสร้างความสำเร็จในการครอบครองและการสร้างความเติบโตให้กับตัวเลขทางเศรษฐกิจ และเพื่อสืบทอดอุดมการณ์ทุนนิยมผ่านวาทกรรมการพัฒนา ซึ่งเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นจากชนชั้นนำและพันธมิตร ที่เป็นการปิดกั้นการเข้าถึงเมล็ดพันธุ์ของเกษตรกรผู้ผลิต การวิเคราะห์ผ่านงานวิจัยนี้จึงมองผ่านแนวคิดวาทกรรมเพื่อวิเคราะห์ถึง “ชุดความรู้” และ “อำนาจ” ที่อยู่เบื้องหลัง

วาทกรรม และเป็นตัวผลักดัน ชักใยรวมถึงควบคุม กดทับหรือเบียดขับ ชุดความรู้ที่อยู่ในกระแสของความมั่นคงทางอาหาร ความไม่มั่นคงทางอาหาร หรือการเก็บเมล็ดพันธุ์ และนี่เป็นสาเหตุที่ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาเรื่องนี้

2.วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) ศึกษาและเปิดเผยวิธีการเก็บเมล็ดพันธุ์ของเกษตรกรไทยที่เคลื่อนไหวการเก็บเมล็ดพันธุ์
- 2) ศึกษาความมั่นคงทางอาหารของสังคมไทยและสังคมต่างประเทศ
- 3) วิเคราะห์ชุดความรู้และแนวทางปฏิบัติการเก็บเมล็ดพันธุ์ที่สอดคล้องบริบทของสังคมไทย

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เพราะต้องการใช้เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึก การวิจัยเอกสาร (documentary research) ซึ่งประกอบด้วย เอกสารเกี่ยวกับการเก็บเมล็ดพันธุ์ทั้งในและต่างประเทศ ตลอดจนการทำงานเป็นเครือข่าย ผู้ให้ข้อมูลหลักที่ในการวิจัยเชิงคุณภาพประกอบด้วยกลุ่มคน 3 กลุ่ม โดยผู้ให้ข้อมูลหลักกลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มนักวิชาการ ซึ่งประกอบด้วย นักวิชาการการเกษตร อาจารย์มหาวิทยาลัย กลุ่มปราชญ์ชาวบ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิทางการเกษตร โดยเน้นที่การเก็บเมล็ดพันธุ์ และส่งผลกระทบต่อพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยเฉพาะด้านของความมั่นคงทางอาหาร จำนวนรวม 4 คน

ผู้ให้ข้อมูลหลักกลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มและเครือข่ายของศูนย์การเรียนรู้ ได้แก่ ศูนย์พันธุ์กรรมชุมชนเพื่อรักษาความหลากหลายของพันธุ์กรรมอาหารท้องถิ่น สมาชิกเครือข่ายอิสรภาพทางพันธุ์กรรมกลุ่มเมล็ดพันธุ์พื้นบ้านพิษณุโลก กลุ่มเมล็ดพันธุ์ป๋าย่างจังหวัดสุพรรณบุรี กลุ่มเมล็ดพันธุ์พูดได้จังหวัดอุทัยธานี กลุ่มคนเคียงดินจังหวัดนครสวรรค์ กลุ่มเมล็ดพันธุ์ไทยบ้านจังหวัดชัยภูมิ เครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือกประเทศไทยทั้งสี่ภาค สวนละอองฟ้าจังหวัดนครนายก กลุ่มอนุรักษ์และพัฒนาพันธุ์ข้าวพื้นบ้านจังหวัดอุบลราชธานี เครือข่ายโรงเรียนชาวนาจังหวัดนครสวรรค์ เครือข่ายโพนด สงขลา มูลนิธิข้าวขวัญจังหวัดสุพรรณบุรี และกลุ่มวิสาหกิจผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์อำเภอพร้าวจังหวัดเชียงใหม่ จำนวนรวม 12 คน และ ผู้ให้ข้อมูลหลักกลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มของเกษตรกรที่มีวิธีการเก็บเมล็ดพันธุ์ในแบบฉบับของท้องถิ่น และวิถีชีวิตของตนเองและครอบครัว จำนวนรวม 9 คน รวมทั้งสิ้น 25 คน และเนื่องจากงานวิจัยนี้ได้เกิดขึ้นในช่วงของสถานการณ์โควิด 19 ซึ่งผู้ให้ข้อมูลต่างก็มีภาระมั่งคั่งในการพบปะตัวต่อตัว ผู้วิจัยจึงเลือกใช้ระบบสื่อสารคือ zoom meeting ในการสนทนากับผู้ให้ข้อมูล ซึ่งพบว่ามีความราบรื่นพอสมควร การใช้เทคโนโลยีเช่นนี้สามารถถ่ายทอดได้ อัดเสียงได้ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยอย่างยิ่ง สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลจะแบ่งข้อมูลหมวดหมู่เป็น มุมมองด้านการเก็บเมล็ดพันธุ์ วาทกรรม อำนาจ และความรู้ ตลอดจนภาคปฏิบัติการของความรู้ และแนวทางการทำงานของเครือข่ายในการเก็บเมล็ดพันธุ์ของสังคมไทย

4. ผลการวิจัย

1) วิธีการเก็บเมล็ดพันธุ์ของเกษตรกรที่เคลื่อนไหวเรื่องการเก็บเมล็ดพันธุ์

ระบบการผลิตและกระจายเมล็ดพันธุ์ของประเทศไทย ประกอบไปด้วย 2 ระบบ ได้แก่ ระบบการ

ผลิตและกระจายเมล็ดพันธุ์อย่างเป็นทางการ (Formal Seed System) คือ ระบบการผลิตเมล็ดพันธุ์ที่ผ่านกระบวนการผลิตของหน่วยงานต่างๆ สำหรับนำเมล็ดพันธุ์ไปจำหน่าย โดยเริ่มจากการรวบรวมเชื้อพันธุ์ แล้วนำไปทำการปรับปรุงพันธุ์จนได้พันธุ์ใหม่ จึงนำไปรับรองพันธุ์ จากนั้นนำไปผลิตเมล็ดพันธุ์ชั้นพันธุ์คัด และชั้นพันธุ์หลัก หลังจากนั้นนำไปผลิตเมล็ดพันธุ์ชั้นพันธุ์ขยาย และชั้นพันธุ์จำหน่ายเพื่อการค้าสำหรับจำหน่ายให้แก่เกษตรกรนำไปเพื่อการเพาะปลูก ซึ่งดำเนินการผลิตและจำหน่ายโดยหน่วยงานภาครัฐ เช่นกรมการข้าว ศูนย์ข้าวชุมชน สหกรณ์การเกษตร และภาคเอกชน เป็นต้น ดังนั้นการแบ่งภายใต้ชุดความรู้ลักษณะนี้จึงแบ่งเมล็ดพันธุ์ออกเป็น เมล็ดพันธุ์ได้แบ่งเป็น 4 ชั้นพันธุ์ ได้แก่ 1) เมล็ดพันธุ์ชั้นพันธุ์คัด 2) เมล็ดพันธุ์ชั้นพันธุ์หลัก 3) เมล็ดพันธุ์ชั้นพันธุ์ขยาย และ 4) เมล็ดพันธุ์ชั้นพันธุ์จำหน่าย โดยเมล็ดพันธุ์แต่ละชั้นพันธุ์มีคุณลักษณะและกรรมวิธีการผลิต²⁾ ระบบการผลิตและกระจายเมล็ดพันธุ์อย่างไม่เป็นทางการ (Informal Seed System) คือ ระบบการผลิตเมล็ดพันธุ์ของเกษตรกรสำหรับใช้เพาะปลูกเอง โดยเริ่มจากเกษตรกรนำเมล็ดพันธุ์ไปเพาะปลูก ดูแลรักษาโดยแปลงที่เกษตรกรปลูกไว้ทำพันธุ์จะมีการตรวจคัดพันธุ์ปน และเมื่อเก็บเกี่ยวจะมีการเก็บเมล็ดข้าวจากแปลงที่ทำพันธุ์ไว้เก็บรักษาสำหรับใช้เพาะปลูกฤดูถัดไป หรือนำเมล็ดพันธุ์ที่เหลือบางส่วนไปแลกเปลี่ยน ซื้อขายในชุมชน นำไปจำหน่ายให้โรงสี หรือเก็บไว้บริโภคเองภายในครัวเรือนและระบบการผลิตและกระจายเมล็ดพันธุ์อย่างไม่เป็นทางการ (Informal Seed System)

ปรากฏการณ์ที่ค้นพบจากงานวิจัย วิธีการเก็บเมล็ดพันธุ์ของเกษตรกรไทยส่วนใหญ่มักสืบทอดการเก็บเมล็ดพันธุ์มาจากคนรุ่นก่อนด้วยวิธีการเก็บแบบชาวบ้าน เป็นภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ โดยแรกเริ่มนั้นเกษตรกรไม่ได้ผลิตเมล็ดพันธุ์ในเชิงการค้า หากแต่เป็นการผลิตเพื่อใช้เพาะปลูกเองในแต่ละฤดูกาล โดยจะถ่ายทอดองค์ความรู้จากรุ่นสู่รุ่นตามรูปแบบเฉพาะท้องถิ่นของตนในการคัดเลือก เก็บสะสม และพัฒนาเมล็ดพันธุ์เพื่อใช้เพาะปลูกในฤดูกาลต่อไป มีการแบ่งปัน แลกเปลี่ยน หรือซื้อขายเมล็ดพันธุ์เล็กๆ น้อยๆ ภายในชุมชนเท่านั้น อันเป็นลักษณะของการพึ่งพาตนเองสูง เป็นภูมิปัญญาไทยแท้ดั้งเดิมที่ให้ความสำคัญกับความหลากหลายของพืชพรรณ และการปลูกเพื่อเป็นอาหารไม่ใช่เพื่อป้อนระบบอุตสาหกรรม หลังการเก็บเกี่ยว เกษตรกรจะทำการคัดเลือกเมล็ดพันธุ์ที่ดีที่สุดเพื่อนำมาเพาะปลูกในฤดูการถัดไป วิธีการเช่นนี้เองที่ทำให้ประเทศไทยมีสายพันธุ์พืชชั้นดีจำนวนมาก แต่การเติบโตของอุตสาหกรรมทำให้วิธีการผลิตอาหารเปลี่ยนไป จากที่เคยปลูก กิน และพัฒนาในท้องถิ่น กลายเป็นการเอาพันธุ์มาพัฒนาให้เป็นพันธุ์ผสมเพื่อนำไปส่งเสริมให้เกษตรกรปลูก ทั้งนี้พันธุ์ผสมจะให้ผลผลิตสูงภายในเวลาอันรวดเร็ว สามารถคัดเลือกลักษณะที่ต้องการได้ แต่ปัญหาคือเมล็ดพันธุ์เหล่านี้เอาไปปลูกรอบสองไม่ได้ การส่งเสริมให้ปลูกพันธุ์ผสม จึงกลายเป็นการฝึกให้เกษตรกร ไม่เก็บพันธุ์เอง เพราะเก็บไปปลูกอีกไม่ได้ เมื่อเกษตรกรปลูกพันธุ์ผสมไประยะหนึ่ง ประมาณ 2-3 ปี ก็เกิดความขี้เกียจที่จะเก็บพันธุ์ และเมื่อกาลเวลาผ่านไป ผ่านไปก็ลืมภูมิปัญญาในการเก็บเมล็ดพันธุ์ ประกอบกับภาวะความเติบโตของเมือง

(Urbanization) การเข้าสู่ยุคทันสมัย (modernization) และการทำให้เป็นอุตสาหกรรม (Industrialization) เป็นกระแสที่กระแทกวิถีชีวิตดั้งเดิมของคนในชุมชนอย่างรุนแรง ซึ่งส่งผลต่อวิถีการผลิต วิธีการดำรงอยู่ของคนในชุมชน และเมื่อชุดความรู้ของภาวะความเติบโตของเมือง การเข้าสู่ยุคทันสมัย การทำให้เป็นอุตสาหกรรมนี้ได้ถูกผลิตขึ้น เกิดการผลิตซ้ำและเกิดภาคปฏิบัติการของความรู้และอำนาจอย่างชัดเจนจึงส่งผลต่อความเชื่อและพฤติกรรมด้านการเกษตรของเกษตรกรทั่วทุกมุมโลก

ในประเทศไทย วิธีการผลิตแบบดั้งเดิมของเกษตรกรในช่วงเวลาดังกล่าวได้ปรับเปลี่ยนไปอย่างสิ้นเชิงจากการที่เกษตรกรจำเป็นต้องคัดแยกเมล็ดพันธุ์ หลังฤดูการเก็บเกี่ยว ใส่ไว้ในยุ้งฉางเพื่อใช้ในการเพาะปลูกของปีถัดไป เกษตรกรไม่เคยต้องกัณัณยีสันเพื่อการมีเมล็ดพันธุ์ในการเพาะปลูก หากบ้านใด เรือนใดมีเมล็ดพันธุ์ ไม่เพียงพอต่อการเพาะปลูกก็จะเกิดการแบ่งปัน เมล็ดพันธุ์ ด้วยเงื่อนไขของการเอื้อเฟื้อและการส่งต่อความเข้มแข็งของคนในชุมชน แต่วิธีการเหล่านี้ได้ถูกความรู้ชุดใหม่เคลื่อนที่เข้ามาทดแทน ด้วยความเชื่อว่าเป็นการเก็บเมล็ดพันธุ์ที่ขาดมาตรฐาน และอาจจะทำให้มีเมล็ดพันธุ์ไม่เพียงพอและที่สำคัญความไม่เพียงพอจะทำให้เมล็ดพันธุ์หายไป พร้อมการปรากฏตัวของเกษตรรูปแบบใหม่ กลายเป็น “รูปแบบของกระบวนการผลิต” ที่เกษตรกรต้องพึ่งพาหรือแสวงหาปัจจัยการผลิตจากภายนอกเป็นส่วนใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นเมล็ดพันธุ์ เครื่องจักรกล ปุ๋ยเคมี สารป้องกันและกำจัดศัตรูและโรคพืช ฯลฯ ซึ่งการเพาะปลูกในลักษณะนี้ต้องใช้เงินทุนสูง เกษตรกรจึงจำเป็นต้องต่อสู้และเผชิญหน้ากับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างไม่อาจจะหลีกเลี่ยงได้ ด้วยชุดความรู้ของวาทกรรมคุณภาพเมล็ดพันธุ์ ที่ให้ความสำคัญให้ผลผลิตที่เหนือกว่าเมล็ดพันธุ์ดั้งเดิม ทำให้เกษตรกรจำนวนมากละทิ้งเมล็ดพันธุ์ที่เคยมี เพิกเฉยต่อการจัดเก็บด้วยเชื่อว่าเมล็ดพันธุ์ที่หาซื้อได้นั้นจะให้ผลผลิตที่ดีกว่า ด้วยวิธีการและกระบวนการผลิตที่มีขั้นตอน มีความเป็นวิชาการที่น่าเชื่อถือ และยิ่งไปกว่านั้นหาได้สะดวกกว่าง่ายตายกว่า ไม่ต้องเสียเวลาในการจัดเก็บ ไม่ต้องเสียเวลาในการดูแลรักษา ไม่ต้องเสียพื้นที่จัดแบ่งเป็นยุ้งฉางอีกต่อไป

คำว่า “วิถีชีวิต” ในการเก็บเมล็ดพันธุ์ของชาวบ้านก็คือ การเก็บในรูปแบบที่ชาวบ้านถนัดนั่นก็คือ “เก็บไว้ในชีวิตเรา คือการเอามาปลูก ปลูกแล้วก็กินแล้วก็ใช้” ดังนั้นการเก็บเมล็ดพันธุ์ในวิถีชีวิตแม้จะต้องใช้หลายฤดูกาล กว่าจะได้พันธุ์แท้ หรือการผสมข้ามพันธุ์ แต่สิ่งสำคัญไม่แพ้การเก็บเมล็ดพันธุ์ก็คือ “การเก็บภูมิปัญญาในการกิน การใช้” สิ่งเหล่านั้นด้วย เพราะว่ามีพืชหลายชนิดที่ไม่สามารถกินได้ถ้าไม่รู้วิธีการนำมาบริโภคอย่างถูกต้อง เช่น กลอย ซึ่งเป็นพืชหัว รสอร่อย แต่ต้องรู้จักการนำมาใช้อย่างไม่เป็นพิษ หากกินไม่เป็นอาจจะถึงตายได้ หรือต้นบอน ที่มีฤทธิ์คัน แต่ถ้ารู้จักวิธีการทำสามารถนำมาเป็นอาหารบริโภคทำแกงบอนได้มีรสชาติดีมาก ดังนั้นการที่กว่าเราจะรู้ว่าพืชแต่ละชนิดต้องเอามาทำอย่างไรจึงจะกินได้จึงมีความสำคัญมาก สำคัญพอๆ กับการเก็บเมล็ดพันธุ์ การปลูก การรักษา บำรุงเลี้ยงและดูแล ฉะนั้นถ้าไม่มีการเก็บองค์ความรู้เหล่านี้ไว้ ปล่อยให้หายไป การรื้อฟื้นกลับมาเพื่อกินใช้ จึงเป็นเรื่องที่อาจจะอันตรายถึงชีวิต

ความน่าสนใจของวิธีคิดในการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์คือแนวคิดเรื่อง “มูลค่าและคุณค่า” ซึ่งมีความแตกต่างกัน คุณค่าคือสิ่งที่มีอยู่ในตัวของมันเอง มีประโยชน์อย่างไรก็เป็นประโยชน์อย่างนั้น แต่มูลค่าเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้าง และสมมติกันขึ้นมา เช่นเงินมีแต่มูลค่าแต่ไม่มีคุณค่า โดยกำหนดว่าเงินว่ามีมูลค่าเท่านั้น เท่านั้น แต่ข้าว

อาจจะมียุคค่าทางเงินด้วย แต่ในเชิงคุณค่า ข้าวมีคุณค่าอย่างสูงที่จะทำให้ชีวิตมนุษย์แข็งแรง สมบูรณ์ มีพลังกินเมื่อไหร่ก็มีเมื่อนั้น ไม่ว่าจะเชื่อหรือไม่เชื่อข้าวก็มีคุณค่าของมันอยู่ตรงนั้น เมล็ดพันธุ์คือหนึ่งในระบบคุณค่าคุณค่าของเมล็ดพันธุ์ไม่เคยลดลง แต่คุณค่าของเงิน ทองคำ ขึ้นๆลงๆ อยู่ตลอด ดังนั้น การกลับมาเก็บเมล็ดพันธุ์ จึงเป็นความมั่นคงที่สูงสุดในปัจจุบันการกลับมาเก็บเมล็ดพันธุ์ เป็นการสร้าง ความหลากหลายให้เพิ่มขึ้น และรู้จักวิถีกินวิถีใช้ นี่คือนิสัยที่จะทำให้มนุษย์อยู่ได้อย่างถาวรและยั่งยืน

2) ความมั่นคงทางอาหารของสังคมไทยและสังคมต่างประเทศ

ในการวิเคราะห์เรื่องอำนาจความรู้ มีความรู้ใน 2 ระดับ ระดับแรก เมื่อพื้นที่ของผลประโยชน์ทาง

เศรษฐกิจเปิดกว้างให้กับกลุ่มประเทศที่เป็นพันธมิตรทางการค้ามีโอกาสในการใช้อำนาจเพื่อการเข้าถึงแหล่งอาหารของโลก การเข้าถึงแหล่งอาหารคือการเข้าถึงชีวิต การครอบครองชีวิตคือการครอบครองโลก การครอบครองโลกคือการครอบครองเมล็ดพันธุ์ เมล็ดพันธุ์จึงกลายเป็นพื้นที่ทางทางเศรษฐกิจและคุณประโยชน์มหาศาลที่บริษัทข้ามชาติขนาดใหญ่ต้องการที่จะเข้าถึงเพื่อยึดครอง และมีอำนาจแบบเบ็ดเสร็จต่อการบริโภคของประชากรโลก ระดับที่สอง ชุดความรู้เรื่องการรักษาและการพัฒนาสายพันธุ์ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาอุตสาหกรรมทางการเกษตร ภายใต้วาทกรรมสร้างเมล็ดพันธุ์ที่สมบูรณ์ เพื่อผลผลิตที่คุ้มค่า และได้ราคาไม่เสี่ยงต่อโรคพืช ในการวิเคราะห์วาทกรรมอำนาจและความรู้ การสร้างชุดความรู้ของการคุ้มครองพืชพันธุ์ใหม่จึงกลายเป็นกลไกในการสร้างข้อตกลงร่วมกันเพื่อให้สิทธิแก่บริษัทหรือผู้ผลิตรายใหญ่และนักปรับปรุงพันธุ์พืช และสร้างชุดความรู้ใหม่ว่านั่นคือการปกป้องสิทธิและเพื่อสร้างแรงจูงใจให้กับนักพัฒนาในการศึกษาค้นคว้าเพื่อให้ได้พืชสายพันธุ์ใหม่ สายพันธุ์ดี และผู้ที่ได้รับประโยชน์อย่างแท้จริงคือประชาชนผู้เป็นเกษตรกรและผู้บริโภค การพัฒนาสายพันธุ์พืชจึงเปรียบเสมือนการผลิตซ้ำทางความเชื่อว่าการพัฒนานั้นคือสิ่งที่ดีเพื่อสืบทอดอุดมการณ์ การพัฒนาภายใต้วาทกรรม (Discourse) การพัฒนาแบบทุนนิยมที่มีเป้าหมายอยู่ที่การสร้างความสำเร็จในการครอบครองและการสร้างความเติบโตให้กับตัวเลขทางเศรษฐกิจ และเพื่อสืบทอดอุดมการณ์ทุนนิยมผ่านวาทกรรมการพัฒนา ซึ่งเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นจาก ขนชั้นนำและพันธมิตร ที่เป็นการปิดกั้นการเข้าถึงเมล็ดพันธุ์ของเกษตรกรผู้ผลิต ผู้ซึ่งเป็นเจ้าของเมล็ดพันธุ์มาแต่ดั้งเดิมนั้นจะไม่มีโอกาสในการตัดสินใจและไร้โอกาสในการเป็นผู้ดูแลและครอบครองเมล็ดพันธุ์ ความมั่นคงทางอาหารจึงกลายเป็นความมั่นคงทางเศรษฐกิจและการเป็นผู้ครอบครองแหล่งอาหารของบริษัทรายใหญ่ เป็นการเปลี่ยนแปลงภายใต้านิยามของการพัฒนาที่เกิดจากการบังคับที่เกิดจากส่วนกลาง (Forced Industrialization) ประกอบกับการผูกขาดที่เกิดขึ้นโดยระบบสิทธิบัตร ส่งผลต่อเกษตรกรผู้เป็นเจ้าของและเกิดผลกระทบต่องานเกษตรกรรมและผู้บริโภคทั่วทุกมุมโลก เกษตรกรผู้ซึ่งเคยเป็นผู้ครอบครองเมล็ดพันธุ์ที่ได้จากการเก็บเกี่ยวผลผลิตในแต่ละรอบฤดูกาล ต้องกลายมาเป็นผู้บริโภคที่ต้องจัดซื้อเมล็ดพันธุ์ในทุกครั้งที่ถึงฤดูหรือรอบของการหว่าน ไม่อาจเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้ได้ในปีต่อไป และไม่อาจขยายพันธุ์ด้วยเมล็ดพันธุ์ของตนเอง หากแต่ต้องจ่ายเงินซื้อเมล็ดพันธุ์ ชุดความรู้และความเชื่อมั่นในกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ได้หลอมหลอมเป็นชุดความรู้อีกแบบหนึ่งที่มีกฎเกณฑ์ คำนียาม และแบบแผนปฏิบัติที่ค่อนข้างจะตายตัว รวมถึงการใช้เทคโนโลยีด้วย ยิ่งวิทยาศาสตร์ก้าวไกล การยอมรับในเทคโนโลยีขั้นสูงก็ได้รับการยอมรับด้วยเช่นกัน ซึ่งการยอมรับที่เปิดกว้างนี้เป็นสิ่งที่จะก่อให้เกิดชุดความรู้ที่มากและ

หลากหลายตามมา แต่ถ้ามีอำนาจที่จำกัด ตายตัว อำนาจที่จัดพื้นที่ความรู้ที่เฉพาะเจาะจงให้กับคนบางกลุ่ม เช่นนี้ พูโกต์ถือว่าเป็นการปิดกั้นความรู้ชุดอื่น กระบวนการเครือข่ายเป็นส่วนหนึ่งในการเคลื่อนไหวเพื่อสร้างภาคปฏิบัติการของเมล็ดพันธุ์ หรือกล่าวอีกทางหนึ่งจำเป็นต้องมีการรวมพลังกันเป็นเครือข่าย (networking) บทบาทของเครือข่ายเอโคโค (ECHO Networking) ได้รับการยกเป็นตัวอย่างของการสร้างเครือข่ายในการเก็บเมล็ดพันธุ์ ได้แก่การบริการด้านการฝึกอบรมและเสริมสร้างศักยภาพ รวมถึงเพิ่มขีดความสามารถแก่การได้รับความร่วมมือจากความพยายามของเจ้าหน้าที่ธนาคารเมล็ดพันธุ์ในเครือข่าย ซึ่งจะช่วยให้ธนาคารเมล็ดพันธุ์ระดับชุมชนแต่ละแห่งให้มีความสามารถในระดับที่พึ่งพาตนเองได้ในการผลิต, เก็บรักษาและเผยแพร่เมล็ดพันธุ์ที่มีความสำคัญในท้องถิ่น ซึ่งเกิดประโยชน์คือ (1) เมล็ดพันธุ์ที่มีอยู่ในท้องถิ่นสามารถนำไปใช้ได้ (2) มีการแบ่งปันเมล็ดพันธุ์ที่มีประโยชน์ท่ามกลางเครือข่ายเพิ่มขึ้น (3) เป็นการปกป้องรักษาสายพันธุ์พืชต่างๆหากเกิดความเสียหายกับธนาคารเมล็ดพันธุ์หนึ่งหรือในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง และ (4) ชะลอการสูญหายของความหลากหลายทางชีวภาพในพืชผลทั้งในท้องถิ่นและในภูมิภาค

3) การวิเคราะห์ชุดความรู้และแนวทางปฏิบัติการเก็บเมล็ดพันธุ์ที่สอดคล้องบริบทของสังคมไทยในการวิเคราะห์ชุดความรู้เรื่องการเก็บเมล็ดพันธุ์ ผู้วิจัยเห็นการเก็บเมล็ดพันธุ์ที่ชัดเจนในสองพื้นที่

คือพื้นที่ของภาครัฐ และภาคประชาสังคม ซึ่งขึ้นอยู่กับชุดความรู้ที่แตกต่างกัน คำกล่าวของมิเชล พูโกต์ (Michel Foucault) นักปรัชญาคนสำคัญชาวฝรั่งเศส ที่กล่าวว่า ที่ใดมีอำนาจที่นั่นมีความรู้และที่ใดมีความรู้ที่นั่นก็ย่อมมีอำนาจ อำนาจและความรู้จึงไม่เคยหยุดนิ่ง (Foucault, 1995) ดังนั้นเมล็ดพันธุ์จึงไม่มีวันหายไป เพียงแต่วัสดุเมล็ดพันธุ์ อาจจะย้ายถิ่นที่อยู่และกำลังเติบโตขึ้นในอีกรูปแบบหนึ่ง บทวิเคราะห์ใน 2 ชุดความรู้จากกลุ่มเกษตรกรผู้ใช้วิถีทางในการดำรงอยู่และเป็นเกษตรกรตัวอย่างของการไม่ยอมแพ้และความพยายามในการพัฒนาตนเอง กับกลุ่มนักวิชาการภาครัฐที่ได้ใช้เทคโนโลยีความรู้ในการเก็บเมล็ดพันธุ์ ซึ่งเป็นคนละชุดความรู้กับการเก็บเมล็ดพันธุ์ของเกษตรกร

การปรับปรุงพันธุ์ถือเป็นภาระหน้าที่ของนักวิชาการจากทั้งภาครัฐและภาคมหาวิทยาลัย พอได้เมล็ดพันธุ์ที่ได้ออกมาก็จะดำเนินการด้านลิขสิทธิ์ การคุ้มครองพันธุ์ ในประเทศไทยมีความหลากหลายทางชีวภาพที่สูงมาก ทั้งพืชดั้งเดิม พืชท้องถิ่น พืชที่ผสมได้ใหม่ ภาครัฐทำงานสนับสนุนให้เกษตรกรเข้าถึงพันธุ์ใหม่ๆ ดีเช่นนี้ด้วยการแจกฟรี เป็นพันธุ์ที่สามารถนำไปขยายกันเองได้ กรมวิชาการเกษตรทำหน้าที่สมเป็นภาครัฐ เมื่อได้พันธุ์ดี ได้เทคโนโลยีการผลิตที่ถูกต้องแล้ว กรมวิชาการเกษตรก็ไปถ่ายทอดให้กับเกษตรกรเครือข่ายที่ผลิตเมล็ดพันธุ์ และยังทำหน้าที่ในส่วนของการตรวจคุณภาพเมล็ดพันธุ์ที่ผลิตได้ โดยวิจัยและพัฒนาเมล็ดพันธุ์ ซึ่งมีกระจายออกไปโดยจะมีห้องปฏิบัติการตรวจสอบคุณภาพก็คือรับรองให้กับผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ทั้งที่เป็นเมล็ดพันธุ์ภายในประเทศและเมล็ดพันธุ์ที่ส่งออกต่างประเทศ ตรวจเพื่อให้ยืนยันว่าคุณภาพของเมล็ดพันธุ์มีคุณภาพดี ตรงตามพันธุ์ต่างๆ เป็นเมล็ดพันธุ์ที่สุภาพดีไม่มีโรค ไม่มีแมลงติดไปกับเมล็ดพันธุ์ ในภาคส่วนของรัฐ นักวิชาการในสถาบันการศึกษาทำงานความรู้เพื่อการปรับปรุงเมล็ดพันธุ์โดยโครงสร้างและเงื่อนไขไม่มีผลประโยชน์ตอบแทนเชิงเศรษฐกิจ แต่ข้อ จำกัดของมหาวิทยาลัยและภาควิชาการ คืองบประมาณที่ใช้ในการลงทุนเพื่อการปรับปรุง

เมล็ดพันธุ์ และเจ้าหน้าที่ที่ไม่เพียงพต่อการพัฒนาพันธุ์เพื่อเกษตรกรอย่างต่อเนื่อง นอกจากนั้นแนวนโยบายแห่งรัฐที่ส่งเสริมการปรับปรุงพันธุ์ พืชหลักที่กรมวิชาการส่งเสริมรับรองได้แก่พืชที่เป็นพืชเศรษฐกิจหลักของประเทศ ก็ได้แก่พืชตระกูลถั่ว ข้าว มัน อ้อย ซึ่งเป็นพืชที่ส่งออก แปรรูปและทำตัวเลขเชิงเศรษฐกิจให้กับประเทศ นอกจากภาครัฐและภาคการศึกษาที่ได้ทำงานปรับปรุงเมล็ดพันธุ์แล้ว ยังมีภาคเอกชนที่ดำเนินการแถวหน้าในการปรับปรุงพันธุ์ และทำได้ผลดีตามปริมาณเงินลงทุนมหาศาล จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ประเด็นที่นักวิชาการภาคประชาสังคมให้ข้อมูลและชี้ให้เห็นปัญหาคือการที่มีทุนผูกขาดในระบอบทุนนิยมผูกขาดเมล็ดพันธุ์ในประเทศไทย เพราะกลุ่มธุรกิจที่ผูกขาดเมล็ดพันธุ์มีเพียงไม่กี่บริษัท สร้าง “ภาวะจำยอม” ให้กับประชาชนในการบริโภคเมล็ดพันธุ์พืชโดยไม่มีทางเลือก

5. อภิปรายผลการวิจัย

การเก็บเมล็ดพันธุ์ของวิถีชุมชนชาวบ้านที่ด้อยเรื่องเทคโนโลยีนั้น ใช้ “วิถีชีวิต” ที่ผสมผสานไปทั้งการอยู่ การกิน การใช้ชีวิต การทำงาน การปรับปรุงพันธุ์ อยู่ในวิถีชีวิตทั้งหมดทั้งมวลของเกษตรกร และมีการถ่ายทอดเทคโนโลยีขึ้นพื้นบ้านในลักษณะเครือข่าย การถ่ายทอดสายพันธุ์ได้ก่อให้เกิดความหลากหลายทางชีวภาพมากขึ้น ซึ่งแน่นอนว่าเกินกำลัง อำนาจและการควบคุมบริหารจัดการของภาครัฐ

งานวิจัยนี้สอดคล้องกับงานศึกษาของ วิรลพัชร ประเสริฐศักดิ์ (2556) ที่ได้ศึกษาความมั่นคงทางอาหาร : จากพัฒนาการเกษตรสู่เศรษฐกิจพอเพียง เป็นงานวิจัยที่มุ่งศึกษาพัฒนาการแนวคิดของนโยบายด้านการเกษตรที่เกี่ยวกับ ประเด็นความมั่นคงทางอาหารซึ่งพัฒนามาจากความแตกต่างด้านแนวทางการมองปัญหาในหลายมิติ แนวคิด “ความมั่นคงทางอาหาร” เน้นศึกษาการเปลี่ยนแปลงในเชิงโครงสร้างมีเป้าหมายเพื่อหาแนวทางการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในระดับโลกในขณะที่ “สิทธิทางอาหาร” ให้ความสำคัญในระดับปัจเจกชนในการเข้าถึงทรัพยากรทางการผลิต สำหรับ “อธิปไตยทางอาหาร” เป็นแนวคิดที่เชื่อมโยงมิติทางการเมือง เป็นนโยบายทางเลือกสำหรับผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับระบอบการค้าเสรีนิยม ความเคลื่อนไหวด้านอาหารยังนำไปสู่ “แนวคิดฐานทรัพยากรอาหาร” ซึ่งพัฒนามาจากขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมด้านเกษตรกรรมและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่เปลี่ยนแปลงไปตามความสัมพันธ์เชิงอำนาจของผู้ที่มีบทบาทด้านเกษตรกรรมในหลายระดับความสำคัญ และสอดคล้องกับงานศึกษาของวสุวัตติ์ มานู (2560) ความมั่นคงทางอาหารและปัจจัยที่มีผลต่อความมั่นคงทางอาหารของประชาชน ตำบลนามะตูม อำเภอพนสนธิคม จังหวัดชลบุรี ซึ่งค้นพบว่า ความมั่นคงทางอาหารและปัจจัยที่มีผลต่อความมั่นคงทางอาหารของประชาชน ในด้านความเพียงพอทางอาหาร การเข้าถึงอาหาร การใช้ประโยชน์จากอาหาร โดยมีปัจจัยด้านที่ดินทำกิน แหล่งอาหารของครอบครัว และรายได้ต่อครัวเรือน ซึ่งมีผลต่อความมั่นคงทางอาหารในด้านการเข้าถึงอาหาร ด้านเสถียรภาพทางอาหาร และด้านความเพียงพอ แนวทางการสร้างความมั่นคงทางอาหารคือการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต ครัวเรือนที่มีที่ดินทำกินควรปลูกพืชผักสวนครัวไว้ที่บ้านเพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายและเป็นอาหารที่มีคุณภาพ

ศยามล เจริญรัตน์ (2560) ทำงานศึกษาเรื่องความมั่นคงทางอาหารป่าชุมชน กับการผลักดันเรื่องความเป็นธรรมเพื่อชุมชนท้องถิ่น งานชิ้นนี้พยายามอธิบายสถานการณ์และแนวโน้มความมั่นคงทางอาหารของชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในผืนป่าตะวันตกของประเทศไทยท่ามกลางสถานการณ์ที่นำไปสู่ความเปราะบางที่ไม่เป็นธรรมสำหรับประเทศไทยที่มีฐานะเป็นประเทศเกษตรกรรมหรือฐานการผลิตอาหาร การประสบปัญหาความอดอยากในระดับอันตรายเช่นในภูมิภาคอื่นๆ ของโลกอาจจะยังไม่แสดงผลที่ชัดเจน แต่การผลิตเพื่อการค้าที่พึ่งพาภัยภายนอกมากขึ้น มีมูลค่าการลงทุนที่สูงขึ้น และราคาผลผลิตผูกติดกับตลาดภายนอกที่ชุมชนเลือกไม่ได้ ซึ่งล้วนส่งผลต่อแนวโน้มความมั่นคงทางอาหารที่จะเปราะบางมากขึ้นเรื่อยๆ เมื่อผนวกกับประเด็นท้าทายที่สร้างความอ่อนแอในด้านความมั่นคงทางอาหารที่ประกอบด้วยปัญหาด้านทรัพยากร ปัญหาการพึ่งพาจากภายนอก และปัจจัยภายนอกอื่นๆ ในระดับประเทศและโลก ทำให้อนาคตของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงอยู่ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงที่ขาดความมั่นคงทางอาหารมากขึ้น ความเป็นธรรมในรูปของโอกาสในการจัดการทรัพยากร หรือการได้รับผลกระทบจากการพัฒนาที่ไม่ได้ก่อเป็นแรงกดดันให้สถานการณ์ของชุมชนตกต่ำลงเรื่อยๆ ในขณะที่นโยบายในระดับประเทศและระดับโลกต่างมุ่งเสริมสร้างความมั่นคงทางอาหารด้วยการสร้างเพียงอาหารที่พอเพียง เข้าถึง ใช้ประโยชน์ได้ และมีเสถียรภาพในองค์รวม แต่ละเลยวิถีการผลิตในชุมชนที่เคยเป็นฐานความมั่นคงทางอาหารในอดีตอันประกอบด้วยการสร้างความเป็นธรรมของชุมชนในการเข้าถึงฐานทรัพยากรของชุมชนโดยเฉพาะที่ดิน

การเก็บเมล็ดพันธุ์จึงเป็น “ความรู้” อย่างสูงยิ่ง และในทัศนะของมิเชล ฟูโกต์ ได้ใช้การศึกษาประวัติศาสตร์แนววงศ์วานวิทยา (genealogy) ทำให้สามารถศึกษาปัญหาเรื่องอำนาจ ความสัมพันธ์ความรู้กับอำนาจได้อย่างลึกซึ้ง ซึ่งเกิดจากการที่ฟูโกต์ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดของนิทเชต์ที่มองความรู้อย่างไม่สัมพันธ์กับความจริงของโลกภายนอก หากแต่เกิดจากการประดิษฐ์สร้างของมนุษย์ นอกจากนี้ประวัติศาสตร์มนุษย์เป็นเรื่องของการละเล่น เป็นเวทีแห่งการต่อสู้ของพลังอำนาจต่าง ๆ เพื่อการครอบงำทุกยุคทุกสมัยของเรา ซึ่งก็คือช่วงผ่านจากการครอบงำหนึ่งไปสู่อีกการครอบงำหนึ่ง (Foucault, 1984) การศึกษาการเก็บเมล็ดพันธุ์ในฐานะที่เป็นการศึกษาประวัติศาสตร์แนววงศ์วานวิทยาในงานนี้ สามารถคลี่คลายถึงการดำรงอยู่ของการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ การเกิดขึ้น การตั้งอยู่ การดับไป และการรื้อฟื้นเกิดขึ้นใหม่ ซึ่งในระหว่างนั้นล้วนมีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งภาครัฐ เอกชน ตลาดการค้าระดับโลก ตลอดจนผู้เล่นในประเทศและต่างประเทศทั้งในรูปแบบของกลุ่มเครือข่าย องค์กร ภาคประชาสังคม บริษัท และบริษัทโลก เข้ามาเกี่ยวข้องอย่างซับซ้อน

6. สรุป

การเก็บเมล็ดพันธุ์ จึงไม่ใช่เพียงอากัปกิริยาของการเก็บเมล็ดพันธุ์พืช เลือกรส หรือเก็บจำ หากแต่เป็น “อำนาจ” “ความรู้” และเป็นภาพที่สามารถวิเคราะห์ได้ในลักษณะปฏิบัติการอำนาจที่ทำให้เป็นปกติโดยเข้าไปอยู่ภายใต้วาทกรรมนั้น กระบวนการทำให้เป็นปกติจึงเป็นปฏิบัติการแยบยลของอำนาจ และนี่คือความเชื่อมโยงของ การเก็บเมล็ดพันธุ์ กับ วาทกรรม อำนาจ ความรู้ และภาคปฏิบัติการ ชุดความรู้ในการเก็บเมล็ดพันธุ์ ซึ่งภาพหรือฉากทัศน์หนึ่งคือ ภาพของชุดความรู้ในองค์กรสมัยใหม่ หลายพื้นที่ได้รับการช่วยเหลือและ

พัฒนาทักษะจาก นักวิชาการภาครัฐและเอกชน จนสามารถผลิตและพัฒนาเมล็ดพันธุ์เพื่อใช้เพาะปลูกเองและเหลือจำหน่ายได้ ปัจจุบันมีเกษตรกรจำนวนมากได้หันมาผลิตและพัฒนาเมล็ดพันธุ์เพื่อจำหน่ายแต่เพียงอย่างเดียว เพราะเมล็ดพันธุ์เป็นปัจจัยการผลิตเริ่มต้น เกษตรกรจะต้องสามารถเข้าถึงเมล็ดพันธุ์ที่หลากหลายทั้งชนิดพืชและสายพันธุ์ได้อย่างเพียงพอเสมอ จึงจะนำไปสู่ความมั่นคงทางอาหารของคนในสังคม ช่วยให้ผู้คนสามารถเข้าถึงอาหารที่มีคุณค่าและมีความหลากหลายได้อย่างเพียงพอ และเมื่อเกษตรกรเข้มแข็ง มีความรู้ที่พร้อมสำหรับการพัฒนา รู้จักการบริหารจัดการต้นทุน รู้ทันสภาพทางเศรษฐกิจ แห่งอาหารของคนทั้งประเทศก็ย่อมมีความมั่นคงทางอาหาร ความมั่นคงทางอาหารก็เปรียบเสมือนความมั่นคงของชาติ ในขณะที่อีกฉากทัศน์หนึ่งคือชุดความรู้แบบดั้งเดิม แบบชาวบ้านที่สามารถเก็บเมล็ดพันธุ์ได้เอง ไม่ต้องพึ่งพาเทคโนโลยีขั้นสูง ด้วยชุดความรู้นี้ทำให้ภาครัฐเริ่มเข้ามามีบทบาทในการดูแล รักษา จัดเก็บเมล็ดพันธุ์ ด้วยเห็นว่าความรู้ในการจัดเก็บเพื่อการเพาะปลูกของเกษตรกรนั้นเป็นการคัดเลือกเมล็ดพันธุ์ดีไว้ทำพันธุ์ (Home safe Seed) ซึ่งมีข้อดีในเรื่องของความหลากหลายทางพันธุกรรม แต่วิธีการนี้เหมาะกับการทำเกษตรขนาดเล็กระดับครัวเรือนเท่านั้น จึงเกิดพื้นที่กว้างสำหรับนักพัฒนาสายพันธุ์ และผู้ประกอบการในธุรกิจเมล็ดพันธุ์ของไทยสามารถวิจัยและพัฒนาพันธุ์พืชได้หลากหลายชนิด เช่น ข้าว ข้าวโพด ถั่วเหลือง ถั่วลิสง ถั่วเขียว ฝ้าย งา เป็นต้น ในขณะที่เมล็ดพันธุ์มักเกือบทั้งหมดนำเข้าจากต่างประเทศ เพราะไทยไม่สามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ฝักในระดับสายพันธุ์พ่อ/แม่ (F-1 Hybrid) หรือที่เรียกกันว่าเมล็ดพันธุ์หลัก (Foundation Seed) ได้เอง เนื่องจากประเทศเจ้าของเมล็ดพันธุ์จะสงวนสิทธิในการขยายพันธุ์เอาไว้ ทางออกที่จะสร้างรายได้เข้าประเทศจากธุรกิจเกษตรประเภทนี้คือ การรับสายพันธุ์พ่อ/แม่จากบริษัทประเทศผู้ผลิตสายพันธุ์มาเพาะเป็นพันธุ์ขยาย (Stock Seed) ในประเทศไทยได้ โดยส่งนักวิชาการไปศึกษาวิธีการเพาะพันธุ์ การดูแลรักษา รวมทั้งการผสมพันธุ์ ส่วนเมล็ดพันธุ์ที่ได้มาจะนำไปกระจายให้กับเกษตรกรเพาะปลูกตามวิธีการที่นักวิชาการแนะนำ เมื่อผลผลิตออก แล้วจะรับซื้อเมล็ดพันธุ์คืนเพื่อส่งกลับไปยังเจ้าของสิทธิบัตรอีกครั้งก่อนจะจัดส่งจำหน่ายทั่วโลกในลักษณะเมล็ดพันธุ์จำหน่าย (Certified Seed) เมล็ดพันธุ์ดี มีความสัมพันธ์ต่อการให้ผลผลิต ปัจจุบันเกษตรกรส่วนใหญ่มีความเข้าใจในประโยชน์และความสำคัญของการใช้เมล็ดพันธุ์ดี ทั้งนี้เพราะการใช้เมล็ดพันธุ์ดีมีคุณภาพจะทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น ต้นทุนการผลิตลดลงและคุณภาพของผลผลิตดีขึ้น ขณะเดียวกันก็มีเครือข่ายเกษตรกรที่ถนอมรักษา เก็บเมล็ดพันธุ์ที่ใช้อยู่ กิน ในวิถีชีวิตด้วย

7. ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ควรมีการทบทวนเกี่ยวกับการเขียนกฎหมายเรื่องเมล็ดพันธุ์พืช กฎหมายควรทำงานร่วมกับสภาพความเป็นจริงของประเทศ และความเสมอภาค ความเท่าเทียมของเกษตรกรรายเล็ก รายใหญ่ และนายทุน ควรมีการทบทวนกฎระเบียบที่เอื้อต่อเกษตรกรคนเล็กคนน้อย หรือชาวบ้านเพื่อให้เก็บเมล็ดพันธุ์ พัฒนาพันธุ์อย่างเป็นระบบภายใต้ความช่วยเหลืออย่างจริงจังของภาครัฐ ภาคเอกชน บริษัทยักษ์ใหญ่ด้านเมล็ดพันธุ์ของประเทศ ควรให้ความช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อยที่เก็บเมล็ดพันธุ์เอง โดยจัดให้มีระบบ

การเอื้อเพื่อเทคโนโลยี ความรู้ และบุคลากรเพื่อให้เกษตรกรรายย่อยมีความเข้มแข็งในการเก็บและรักษาเมล็ดพันธุ์

2) ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย ควรมีการกระจายอำนาจทางการบริหารท้องถิ่น และมอบอำนาจให้เกษตรกรตำบล เป็นผู้ผลิตความรู้ ส่งทอดความรู้ อย่างจริงจัง และเปิดพื้นที่การเก็บเมล็ดพันธุ์ให้มากกว่าที่เป็นอยู่

8. เอกสารอ้างอิง

จตุรงค์ บุญยรัตนสุนทร และ กิติพัฒน์ นนทปัทมกุล (2550) *สวัสดิการพื้นฐาน : รากฐานความเป็นธรรมทางรายได้ของกลุ่มคนด้อยโอกาส*. กรุงเทพฯ : สถาบันที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

วิรัชพัชร ประเสริฐศักดิ์ (2555). แนวคิดและค่านิยมของความมั่นคงทางอาหาร, สืบค้น: 18 สิงหาคม 2556, จาก: <http://www.polsci.tu.ac.th/fileupload/36/24.pdf>

วิรัชพัชร ประเสริฐศักดิ์ (2558) ความมั่นคงทางอาหาร:จากพัฒนาการเกษตรสู่เศรษฐกิจพอเพียง *วารสารการเมืองการปกครอง*. 5(2), 144-160.

วสวัสดิ์ มานู (2560). ความมั่นคงทางอาหารและปัจจัยที่มีผลต่อความมั่นคงทางอาหารของประชาชน ต.นามะตูม อ.พนัสนิคม. จังหวัดชลบุรีสืบค้น: 18 สิงหาคม 2556, จาก: http://digital_collect.lib.buu.ac.th/dcims/files/57920870.pdf

ศยามล เจริญรัตน์ (2559). อนาคตของความมั่นคงทางอาหารในกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในประเทศไทย: ความท้าทายของชุมชน. *วารสารวิจัยสังคม*, 39(1), 146-180.

Foucault, Michel. (1995). *Discipline and Punish*. Translated by Alan Sheridan. New York: Vintage.

Foucault, Michel. (1984). *Nietzsche, genealogy, history*, The Foucault Reader, edited with Introduction by Paul Rabinow. New York: Pantheon Books.

The Federal Ministry for Economic Cooperation and Development (BMZ) and ASEAN Sustainable Agrifood Systems (ASEAN SAS). (2016). *Blue Book 2016 EU-ASEAN: Development Cooperation in 2015*. Jl. Jakarta 10220 Indonesia.

Research Article

DOI: 10.14456/jpv.2023.32

Influence Mechanism of Academic Motivation on Academic Achievement of College Students in Shanxi Province in China

Jing Zhang¹, Sarana Photchanachan² and Pensri Bangbon^{3*}

ARTICLE INFO

Name of Author:**1. Jing Zhang**

Management Program, School of Management, Metharath University, Thailand.

Email: zhangjingphd8@163.com

2. Dr.Sarana Photchanachan

Dean of School of Management, Metharath University, Thailand.

Email: sarana.p@mru.ac.th

Corresponding Author*:**3. Dr.Pensri Bangbon**

School of Management, Metharath University, Thailand.
Email: pensri.b@mru.ac.th

Keywords:

College Students; Academic Motivation; Learning Engagement; Academic Achievement

Article history:

Received: 02/03/2023

Revised: 30/11/2023

Accepted: 30/12/2023

Available online: 31/12/2023

How to cite:

Zhang, J., Photchanachan, S. & Bangbon, P. (2023). Influence Mechanism of Academic Motivation on Academic Achievement of College Students in Shanxi Province in China. *Journal of Philosophical Vision* 28(2), 140-150.

ABSTRACT

This study adopts a quantitative approach and the perspective of learning engagement to examine the relationship between academic motivation and academic achievement among college students in Shanxi Province in China. Tools uses the questionnaire and sample size of 400. The reliability is generally expressed by Cronbach's coefficient that greater than 0.8, which indicated that the measurement scales have high reliability. Analysis uses SPSS 25.0 and Amos 22.0. The findings demonstrate hypothesis as (1) academic achievement is positively impacted by their academic motivation; (2) learning engagement is positively impacted by their academic motivation; (3) academic achievement is positively impacted by their learning engagement; (4) learning engagement plays a mediating role between academic motivation and academic achievement. As a result, this study gives comparable countermeasures and recommendations for four levels: college students, colleges and universities, government, and parents.

1. Introduction

People's focus has shifted from the quantity to the quality of college students' training as a result of the rising popularity of higher education, the globalization of the knowledge economy, and the dire employment situation for college students year after year, then how to ensure the quality of higher education and improve the educational outcomes of college students is the common concern of society, universities, college students and their parents and other stakeholders of higher education (Ma Junfeng, & Hu Yangguang, 2022). The undergraduate period is the foundation stage for college students' academic improvement and individual comprehensive development, and also the double adaptation period of college students' campus life and social life (Zhao Pengyan, & Bai Hua, 2022).

In fact, many literatures have shown that the influence of academic motivation on academic achievement is more introverted and hidden than that of learning purpose, but the influence on students' academic achievement is very significant. Focusing on the process and benefits of college studies can help to strengthen the cultivation mechanism of undergraduates in higher education, increasing the competitiveness of our human resources and students' individual comprehensive ability. To raise the overall level of college students' academic achievement, it is crucial to understand the internal influence mechanism between academic motivation, learning engagement, and academic achievement.

2. Objectives

This study is to investigate the relationship between college students' academic motivation, learning engagement and academic achievement and to examine the mediation of learning engagement between academic motivation and academic achievement.

Literature Review

1 Academic motivation

Liu Mingjuan, et al. (2016) pointed academic motivation is a dynamic factor that stimulates and maintains learning behavior by coordinating the individual's intrinsic requirements with the extrinsic inducement of learning behavior under the action of self-regulation. According to the source of academic motivation, Pi Liansheng (1996) divided the dimensions of academic motivation into two dimensions: intrinsic motivation, and extrinsic motivation.

Intrinsic motivation: according to Zeng Zhihong (2013), intrinsic motivation is the inner drive that makes people seek novelty, challenge, and extend and use their personal abilities to explore and learn. Koyuncuoglu, Ö. (2021) believed that intrinsic motivation is the desire to undertake a task out of personal interest or pure pleasure.

Extrinsic motivation: extrinsic motivation is the motivation to learn caused by inducements other than learning activities (Yu Qian, Liu Jinlan, & Zhao Yuan, 2018). There are many factors that influence academic motivation. Chen Minyu and Feng Zhen (2022) empirically confirmed that college students' motivation is influenced by a combination of factors, such as beliefs, arbitrary standards, and notions of behavioral control, with different degrees of influence. Wu Yongyuan and Li Shuohao (2019) conducted an empirical study on the academic achievement of students in the "top-notch program" and showed that the impact of intrinsic motivation on academic achievement was significantly higher than that of extrinsic motivation.

2 Learning engagement

Peng Jie, et al. (2022) proposed that learning engagement is a contextualized and diversified structure, which means that learners not only pay attention to “quantitative input” but also “qualitative input” in learning activities. Learning engagement was split into three dimensions by Zhang Qi and Wang Hongmei (2019): behavioral engagement, emotional engagement, and cognitive engagement, and it is her three-dimensional division that was used in this study.

Behavioral engagement: it speaks about the time, work, and energy that people devote to educational pursuits, which are observable outward behaviors and are important factors influencing learning performance (Wang Hongmei, Zhang Qi, & Huang Zhinan, 2019). Currently, studies related to behavioral engagement input focus on the following: theoretical models, e.g., behavioral engagement theory was used by Ma Zhiqiang, et al. (2017) to create a model of online learning behavior; evaluation indicators, e.g., based on the education cloud platform, Zhang Qi, et al. (2018) developed a paradigm for assessing behavioral engagement in a blended learning environment; related status, e.g. Lin C. C., et al. (2012) based on the WeShare social bookmarking application, tracked learners’ behaviors and recorded them as log data, and explored behavioral engagement patterns using clustering; impact on learning outcomes, e.g., Liu Zheyu, et al. (2017) explored the internal mechanism of behavioral engagement affecting deep learning in a virtual reality environment.

Emotional engagement: it also goes by the name of psychological engagement. It speaks of joyful emotional reactions to academic work or other people (such as teachers and peers) as well as a feeling of community at school (Liu Fanhua, & Yi Xitian, 2021). Wang Jian and Yan Zhaocun (2023) demonstrated that emotional engagement, as one of the main dimensions of learning engagement, performs a crucial function in hybrid collaborative learning and that positive emotional engagement serves a crucial function in improving academic performance. However, in the previous studies on the dimensions of learning engagement, most of them centered on the more explicit behavioral engagement and fewer studies on emotional engagement.

Cognitive engagement: it is a form of mental exercise that demands a high level of involvement with the learning processes and mental tools that students employ (Sheng Kai, 2022). Zhou Yuan, et al. (2018) explored cognitive engagement in terms of students’ mastery of knowledge, and their study showed that learners with high levels of mastery tend to have a stronger desire to learn and are able to revisit and sort out ideas. Learners with low cognitive engagement are shallowly engaged at the cognitive level, remaining only at the level of memorization of knowledge. Ma Dongmei (2022) argued that behavioral engagement is more significantly related to academic achievement than the affective and cognitive dimensions.

3 Academic achievement

The United States has increasingly conducted study on college students’ academic achievement since 1960s. Bloom thought about incorporating information, beliefs, and behaviors that are appropriate (Park, S. Y., et al., 2014). Cai Wenbo and Cao Xu (2019) believed that academic achievement comprises all areas of a student’s knowledge, skill, and accomplishment growth in addition to their academic performance in school. This study divides college students’ academic achievements into two parts, one is application skills, the other is self-improvement.

4 IPO Theory

In order to discuss team performance, McGrath initially suggested the input-process-output theoretical framework model (Input-Process-Outcome: IPO) in 1964 (Wei Xiaoyu, 2018). Input, refers to the variables that affect how team members interact. Processes are interactions among team members that guarantee a task is finished. Processes are essential to the model because they explain how the team's inputs result in results. Team performance and members' emotional reactions are examples of outcomes. This study regards higher education as a project, independent variable "academic motivation" as the input variable (I), intermediate variable "learning engagement" as the process variable (P), dependent variable "academic achievement" as the output variable (O).

5 Previous studies

Yu Qian, Liu Jinlan, et al. (2018) studied 400 undergraduates of Tianjin university and found that cognitive engagement had a direct and substantial beneficial effect on academic achievement. Luo Jinhua, Shi Wenwen, et al. (2019) conducted empirical research on sports students, a special group, and concluded that student engagement had a mediating effect and was significantly correlated with academic performance. Medical students from a university were used as research subjects by Sun Song, Liu Xiaochuan, et al. (2020) to examine the connection between academic motivation, learning engagement, and academic achievement. It is discovered that learning engagement has a partly mediation role in the influence of academic motivation on academic achievement and has a positive predictive effect on academic achievement.

Literature review above reveals that only by combining academic motivation and learning engagement can they better explain and predict college students' academic achievement. Therefore, it is essential to carry out this research.

3. Research Methodology

1 Population and sample

The survey covers college students enrolled in provincial comprehensive, engineering, medical, teacher training and other types of universities. A sample size of 400 was calculated according to the Yamane formula (Yamane, 1973). The data was collected through the Chinese online data collection platform "Questionnaire Star". There were 430 questionnaires distributed in total, 400 of which were valid, and 93% of them were actually answered.

According to the descriptive statistics of demographic variables, male respondents were the majority (64%) in this survey, which was related to the number of science and engineering majors in the surveyed universities. There are about equal numbers of freshmen, sophomores, and juniors according to grade distribution, and the number of seniors is the least (17.3%), which is consistent with the current situation that seniors go out for internship or are busy with employment and graduate school. In terms of the distribution of majors, the highest proportion of science and technology (77%); the percentage of parents with education at high school or below is as high as 79.5%, which is comparable to the percentage of rural students (65.8%). Finally, 38% of the respondents are class leaders of students.

2 Questionnaire design and measurement

The measurement tools employed in this investigation were developed from earlier research and have been validated. There are two sections to the questionnaire. The demographic data of the respondents are in the first section, such as gender, profession, etc.

3 Reliability and validity analysis

The validity analysis mainly analyzed the content validity, convergent validity and discriminant validity of the scales. In terms of content validity, the scales of the variables have good content validity because they are based on maturity scales. All observed variables' factor loads that relate to latent variables fall between 0.6 and 0.9. As demonstrated by the table below, the CR of every dimension is greater than 0.7, Each construct's square root of AVE is bigger than the standardized correlation coefficient off the diagonal, and the AVE is greater than 0.5. This demonstrates the high validity of all scales.

	CR	AVE
Intrinsic motivation	0.905	0.545
Extrinsic motivation	0.786	0.555
Behavioral engagement	0.922	0.628
Emotional engagement	0.944	0.709
Cognitive engagement	0.926	0.758
Academic achievement	0.919	0.587

	IM	EM	BE	EE	CE	AA
Intrinsic motivation	0.738					
Extrinsic motivation	0.678	0.745				
Behavioral engagement	0.666	0.626	0.792			
Emotional engagement	0.668	0.590	0.784	0.842		
Cognitive engagement	0.722	0.555	0.754	0.815	0.871	
Academic achievement	0.716	0.588	0.664	0.638	0.710	0.766

1 Model fit results

In this study, Maximum Likelihood Estimation is used to determine how well the theoretical structural model fits the actual data obtained. A better fit means that the model is closer to the sample (Zhai Hongkun, Li Qiang, & Wei Xiaowei, 2022). The fit metrics of the model

are analyzed and are shown in the following table. As every indication falls inside the permitted range, the model fits nicely.

Table 4 Model Fit Results

	X²/df	RMSEA	GFI	AGFI	CFI	IFI	TLI
Default Model	2.825	0.068	0.901	0.912	0.910	0.910	0.901
Standard	(1,3)	<0.08	>0.9	>0.9	>0.9	>0.9	>0.9

2 Hypothesis testing results

1) Path coefficients and significance. The table below displays the outcomes of the path test between the latent variables.

Table 5 Paths Test Results between Latent Variables

	Paths	Estimate	S.E.	T-Value	P	Results
H1a	IM --->AA	0.354	0.084	4.195	***	Accepted
H1b	EM --->AA	0.022	0.048	0.459	0.647	Rejected
H2a	IM --->BE	0.044	0.102	0.454	0.666	Rejected
H2b	IM --->EE	-0.085	0.096	-0.869	0.376	Rejected
H2c	IM --->CE	0.959	0.083	11.593	***	Accepted
H2d	EM --->BE	0.162	0.059	2.568	***	Accepted
H2e	EM --->EE	0.199	0.053	3.865	***	Accepted
H2f	EM --->CE	-0.042	0.061	-0.69	0.490	Rejected
H3a	BE --->AA	0.129	0.058	2.232	**	Accepted
H3b	EE --->AA	0.029	0.068	0.387	0.655	Rejected
H3c	CE --->AA	0.166	0.075	2.222	**	Accepted

*p<0.1, **p<0.05, ***p<0.01

Since IM positively affects AA, H1a and H1 are established. IM positively affects CE, EM positively affects BE and EE, so H2, H2c, H2d and H2e are all accepted. BE positively affects AA, and CE positively affects AA, so H3, H3a and H3c are accepted. However, H1b, H2a, H2b, H2f and H3b are all rejected.

2) The mediating effect test of learning engagement.

The mediating effect test of learning engagement are reported. If the p-value is less than 0.1, the test is considered successful because the null hypothesis is accepted at a 10% level.

Table 6 *Intermediary Effect Test*

Path	Estimate	Product of Coefficients		Bootstrapping				P
				Bias-corrected		Percentile 95% CI		
		S.E.	Z	95% CI		Lower	Upper	
Total: IM→AA	0.518	0.112	4.625	0.333	0.701	0.337	0.704	0.000
IM→BE→AA	0.006	0.015	0.400	-0.011	0.043	-0.017	0.032	0.442
IM→EE→AA	-0.002	0.015	-0.133	-0.042	0.010	-0.030	0.016	0.599
IM→CE→AA	0.160	0.093	1.720	0.004	0.313	0.013	0.323	0.091
Total: EM→AA	0.040	0.023	1.765	0.019	0.145	0.019	0.146	0.047
EM→BE→AA	0.021	0.016	1.250	0.003	0.060	0.001	0.052	0.030
EM→EE→AA	0.005	0.023	0.217	-0.018	0.061	-0.023	0.050	0.639
EM→CE→AA	-0.007	0.016	-0.438	-0.042	0.011	-0.033	0.017	0.414

The table above shows that IM→AA has a cumulative effect, the confidence interval [0.337, 0.704] does not include 0, $P < 0.1$, indicating that the total effect is valid. In the indirect effect of IM→BE→AA, the confidence interval [-0.017, 0.032] contains 0, indicating that the indirect effect is not valid, so H4a is rejected. In the indirect effect of IM→EE→AA, the confidence interval [-0.030, 0.016] contains 0, indicating that the indirect effect is not valid, so H4c is rejected. In the indirect effect of IM→CE→AA, the confidence interval [0.013, 0.323] does not include 0, $P < 0.1$, indicating that the indirect effect is valid, that is, the mediation effect exists, and the direct effect of IM → AA is significant. Therefore, the path IM→CE→AA passes the test, that is, IM affects AA through CE, so H4e is accepted, and CE is a partial intermediary role.

In the total effect of EM→AA, the confidence interval [0.019, 0.146] does not include 0, and $P < 0.1$ indicates that the total effect is valid. In the indirect effect of EM→BE→AA, the confidence interval [0.001, 0.052] does not include 0, $P < 0.1$, indicating that the indirect effect is valid, that is, the mediation effect exists, but the direct effect of EM→AA is not significant, therefore, the path EM→BE→AA passes the test, so H4b is accepted, and BE is a complete intermediary role. In the indirect effect of EM→EE→AA, the confidence interval [-0.023, 0.050] contains 0, indicating that the indirect effect is not valid, so H4d is rejected. In the indirect effect of EM→CE→AA, the confidence interval [-0.033, 0.017] contains 0, indicating that the indirect effect is not valid, so H4f is rejected.

To sum up, H4b and H4e are accepted, while H4a, H4c, H4d and H4f are rejected. The path AM→LE→AA passes the test, so H4 is accepted.

5. Discussion

1. Academic motivation significantly improves academic achievement. In terms of dimensions, academic achievement is significantly impacted favorably by intrinsic motivation, as contrast to extrinsic motivation.

Students with higher intrinsic motivation, their motivation for learning comes from the recognition of learning value and interest in learning, have full learning enthusiasm, a strong desire for knowledge, tenacious learning will and a high degree of learning consciousness, so that their academic achievements, especially good academic achievement. In contrast, those students with low intrinsic motivation lack understanding and recognition of learning value, lack interest in learning, lack of internal motivation to study seriously, always try to escape academic challenges and difficulties, lack of persistence and self-control in the learning process, so they will gradually lag behind those students with high intrinsic motivation. The findings of this study support opinions of Liang Yanying (2020), Zhang Yuping (2021), Zhao Min and Li Yongfen (2022).

Therefore, in order to raise the academic achievement of college students, we cannot ignore the important influence of academic motivation.

2 Academic motivations significantly improve learning engagement. It is essentially in line with the findings of pertinent domestic and international studies. Dong Guangxin (2021) conducted an empirical study on freshman students, and the results showed that some academic motivation factors have a strong inverse relationship with learning engagement.

The outcomes of this research demonstrate that intrinsic academic motivation has a favorable and significant impact on cognitive engagement with regard to the many characteristics of learning engagement, but has no significant influence on behavioral and emotional engagement. Extrinsic academic motivation has strong and favorable effects on behavioral and emotional engagement, but not on cognitive engagement. This is because respondents with strong external academic motivation have stronger action motivation than those with strong intrinsic motivation. In the absence of clear utilitarian goals, intrinsic motivation is not easy to form emotional and behavioral actual engagement but can only form active participation in cognitive learning. The findings of this investigation are congruent with those of Yu Qian, et al. (2018), who believed that extrinsic motivation is the academic motivation generated for some incentive, rather than the will and will of students themselves. Therefore, extrinsic motivation can only have a limited impact on students' engagement as shown in their outward conduct and emotions but cannot make students have inner cognition of learning activities.

Therefore, only by internalizing extrinsic motivation of students and transforming it into the intrinsic motivation of students' self-identification, can students be promoted to participate deeply in learning activities.

3 Learning engagement significantly improves academic achievement. This conclusion has been confirmed in previous studies. Academic achievement was positively correlated with learning engagement, as demonstrated by Sun Song, Liu Xiaochuan, et al. (2020).

Specific to different dimensions of learning engagement, behavioral engagement and cognitive engagement have a positive and significant impact on academic achievement, although emotional engagement has no discernible effect on academic achievement. The possible reasons are that, in the first place, respondents with stronger behavioral engagement are usually hardworking, and their motivation for action directly affects their academic achievement. Secondly, respondents with stronger cognitive engagement tend to have stronger behavioral engagement. As discussed above, their good intrinsic learning habits and action drive enable them to achieve better academic results. Finally, for respondents with only strong emotional involvement, they often lack executive power, so that such engagement cannot be directly reflected in academic achievement.

Therefore, schools and teachers ought to focus more on college students' learning engagement because it contributes to the promotion of academic achievement.

4 According to the mediating effect test, it is found that learning engagement mediates the relationship between academic motivation and academic achievement. The mediating effect of learning engagement has been proved by previous studies. Zhang Xia (2018) showed that academic motivation, mediated by effort, indirectly affects students' academic performance. By examining medical students at universities, according to Sun Song, et al. (2020), learning engagement played a factor in mediating the relationship between academic aspiration and academic success.

Specifically, behavioral engagement and cognitive engagement have mediating effects, that is to say, academic motivation can improve academic achievement by improving behavioral engagement and cognitive engagement, because behavioral engagement and cognitive engagement can respectively represent learning action motivation and behavioral habits, which will be reflected in academic achievement from short and long-term perspectives. However, there is no mediating effect of emotional engagement, that is, academic motivation does not affect academic achievement through emotional engagement.

6. Conclusion

Based on the conclusions of the previous section, this study will put forward countermeasures and suggestions for comprehensively improving college students' academic achievements. College students should make reasonable plans and goals, face up to individual differences; actively cultivate professional interests; refine solid professional skills; participate in practical activities inside and outside the classroom, and improve their overall personal quality.

Parents should face up to the differences in family cultural capital, and actively urge college students to develop their studies; actively construct new parent-child relationship, keep modest expectations for their children in the future; attaches high value to the family's investment in college students' education and fosters family cultural capital; strengthen the communication with the school coordination, forms the parent-school education resultant force.

Colleges and universities should take student development as the center to create a good education environment; adhere to the student-oriented, comprehensive strengthening of the

academic style construction; deepen the connotation of quality construction and innovate talent cultivation mode; grasp the needs of social development, reasonable setting of professional adjustment; actively dock with enterprises and improve the academic guidance and employment guidance system.

The government should allocate public resources scientifically to balance the disparity between urban and rural education; optimize top-level design, while maintaining the importance of initiatives aimed at advancing education; high priority should be given to undergraduate education and the educational requirements of undergraduate programs in the new era.

7. Suggestion

This study has the following limitations. There is room for improvement in the scale design; the cross-sectional data of college students were taken, and there is a lack of long-term tracking of this survey group. In terms of sample selection, the coverage is not large enough, and the sample is not evenly distributed in terms of majors and the gender ratio is disparate. The research method is relatively single and narrow-minded. The questionnaire method has limitations and is vulnerable to the influence of the sample of subjects.

To address the above deficiencies, the following aspects will be refined and improved in the future study. First, the measurement of the variables should be precise in order to reduce the measurement error. Second, study input longitudinal research data will be used to obtain more valuable research results through long-term follow-up surveys. Third, the scope of the sample and observed variables will be expanded, while the study population will be categorized, and group-specific studies will be conducted to further improve the generalization value of this study.

8. References

- Cai, W. B., & Cao, X. (2019). An analysis of the value-added performance and difference of academic achievement of college students in ethnic areas. *Heilongjiang Higher Education Research*, 7(10), 18-22.
- Chen, M.Y., Feng, Z., Wen, Y. J., & Qiao, W. (2022). An empirical study on learning motivation and behavior of students in Higher vocational colleges and their influencing factors. *Vocational and Technical Education in China*, (17), 76-82.
- Dong, G. X. (2021). *Study on the Influence of Learning Motivation on Learning Engagement of first-year Students* (Master's thesis), Harbin Institute of Technology, Harbin, Heilongjiang Province, China.
- Liang, Y. Y. (2020). *Study on the Relationship between Doctoral dissertation and Doctoral Dissertation of Undergraduates* (Doctoral dissertation). Hebei University, Baoding City, Hebei Province, China.

- Lin, C. C., & Tsai, C. C. (2012). Participatory learning through behavioral and cognitive engagements in an online collective information searching activity. *International Journal of Computer-Supported Collaborative Learning*, 7(1), 543-566.
- Liu, F. H., & Yi, S. T. (2021). Analytical model construction and application study of online learning input. *Research in e-learning*, 42(9), 69-75.
- Liu, M. J. (2016). *A study on the relationship between junior middle school students' family environment, autonomous motivation and learning engagement* (Master's thesis). Shanxi Normal University, Shanxi, China.

วารสารปรัชญาปริทรรศน์

JOURNAL OF PHILOSOPHICAL VISION

ISSN: 1513-6620 (Print) × ISSN: 2773-9643 (Online)
https://so05.tci-thaijo.org/index.php/phiv/index

Research Article

DOI: 10.14456/jpv.2023.33

An Exploration of Students Learning Engagement in Application-oriented Universities in China

Juan Du¹, Sarana Photchanachan² and Pensri Bangbon^{3*}

ARTICLE INFO

Name of Author:

1. Juan Du

School of Management,
Metharath University, Thailand.

Email: 294847259@qq.com

2. Dr.Sarana Photchanachan

School of Management,
Metharath University, Thailand.

Email: sarana.p@mru.ac.th

Corresponding Author*:

3. Dr.Pensri Bangbon

School of Management,
Metharath University, Thailand.

Email: pensri.b@mru.ac.th

Keywords:

Learning Engagement; Employees' Support; Psychological Factors

Article history:

Received: 02/10/2023

Revised: 30/11/2023

Accepted: 30/12/2023

Available online: 30/12/2023

How to cite:

Du, J., Photchanachan, S. & Bangbon, P. (2023). An Exploration of Students Learning Engagement in Application-oriented Universities in China, *Journal of Philosophical Vision* 28 (2), 151-161.

ABSTRACT

Learning engagement is an indicator of the quality of education. The purpose of this study is to explore the influencing factors of learning engagement learning engagement in application-oriented universities. The researcher, using grounded theory, selected 22 interviewers through purposive sampling and coded their interview data. The results show that employees 'support and motivation are the important variables affecting learning engagement. Employee support includes autonomous support, emotional support, and competent support; motivation mainly includes master goal, performance goal approach and performance goal avoidance. The significance of this study is to provide a basis for universities to formulate effective educational policies to enhance students' learning engagement, and to provide practical suggestions for building a learning environment that promotes learning engagement.

1. Introduction

Higher education has entered the stage of universal, and China's education will shift from high-speed development to high-quality development. The core of high-quality education is the high-quality training of talents and the promotion of student development. Evidence in higher education shows that learning engagement promotes students' moral and personal development. (Buckley & Lee, 2018). Over the past few decades, there has been an explosion of learning engagement. Because learning engagement can solve some persistent educational problems, such as low academic achievement and academic burnout. (Fredricks, 2015). To promote the connotative development of higher education and improve the quality of undergraduate education in China, universities are facing the supply-side structural reform of higher education. To solve the problem of convergent development and achieve better development, they are actively seeking strong motivation for characteristic development. Take the initiative to make transformational choices. Faced with outstanding development tasks, young Chinese are going through the most unstable period of their lives. According to the stage-environment matching theory, only when school resources match the basic needs of students' development at this stage can help they achieve positive development. (Eccles et al., 2011) On the other hand, the university is a period of significant changes in social relations, and the main sources of support relations have undergone significant changes. A support network is an important resource for university students to cope with changes and new situations. The socio-ecological theory emphasizes that the school is the proximal microsystem that has the greatest impact on student development besides the family, and employees in universities are the most critical factor in this microsystem. When students spend most of their time in school, the influence of family on their development is gradually weakened. When family support capacity declines, employee play a role in their development as a source of social support. This study aims to study the following main problems: What are the main influencing factors for the learning engagement of application-oriented university students? How do the employees' support and achievement goal orientation affect college students' learning engagement?

2. Objectives

To explore the influencing factors of learning engagement in applied-oriented universities in China.

Literature Review

Learning Engagement

Since the 1990s, learning engagement has been regarded as an important factor in determining students' learning and personal development. Since the concept of "learning engagement" was introduced into academic research, Scholars have recognized and studied different perspectives of learning engagement, including behavioral, psychology, sociology. Kuh (2001) believes that college students' learning engagement includes two aspects: one is the individual effort and engagement led by students, and the other is the creation of the overall learning environment led by colleges. The core of students' learning engagement is the interaction between students' learning and the overall environment of colleges. Fredricks et al (2004) proposed that students' learning engagement is a meta structure that integrates behavioral, emotional and cognitive engagement, and that the three elements in the meta structure are not isolated processes, but dynamically related within individuals. Christenson,

Reschly and Wylie (2012) believe that participation is students' active participation in learning activities. Lam et al (2014) pointed out that learning engagement is a psychological process and a mediating variable of situational factors on learning achievement, which is reflected in students' efforts, interests, enjoyment and full devotion. Johnson and Sinatra (2013) defined learning engagement as the interaction between learners' motivation and learning tasks. In 2010, the higher education academy carried out a literature review on students' learning engagement. It was found that scholars agree that learning engagement of Jennifer Fredricks et al includes behavior, emotion and cognition. This study adopts Fredricks' definition of learning engagement and considers that learning engagement is the engagement of students' emotion, behavior and cognition in learning.

Employees' Support

Employees are part of the professional and technical staff employed and managed by universities on a contract basis, primarily to address staffing shortages caused by a lack of teacher staffing (Zhang, 2012). According to the theory of basic psychological needs, employees support means that employees influenced students' behavior by satisfying students' basic psychological needs (Deci et al., 2000).

The theory of basic psychological needs is the core content of self-determination theory. The theory postulates that people are positive organisms with an innate tendency to grow. The realization of human development and growth tendency does not happen in a vacuum but requires internal motivation. The intrinsic motivation for the realization of this tendency of growth comes from the innate basic psychological needs of individuals, which is the basis and condition of intrinsic motivation, self-acquisition, personality integration and positive development. The satisfaction of inner basic psychological needs to be supported by the environment. When the environment supports the satisfaction of the organism's inner basic psychological needs, the individual can stimulate inner motivation and obtain a sense of self. On the contrary, their autonomous motivation and social function will be damaged.

Starting from the social environment that promotes intrinsic motivation and mental health, the researchers of self-determinism have identified three basic psychological needs of human beings: the need for autonomy, the need for competence and the need for belonging. Competence needs refers to the ability to succeed at the most appropriate challenging task and achieve the desired results. Autonomous need, which involves experiencing choices and feeling like one is acting like a pioneer; "Relationship need" refers to an individual's experience of connecting with others, loving and caring for others, and being loved and cared for (Ryan & Deci, 2017). The concept of psychological needs becomes the core of the connection between external environment and individual motivation and behavior. When environmental factors support the satisfaction of the three psychological needs, it will promote the internalization of intrinsic motivation and extrinsic motivation. Employees can influence students' behavior by meeting their basic psychological needs, which is a resource to promote students' learning engagement through realizing goals, meeting demands and reducing negative effects. (Bakker & Demerouti, 2017).

Achievement Goal Orientation

Achievement goal theory is one of the most famous motivation theories in the field of education research. The theory seeks to understand the reasons behind individuals' motivation

to achieve competence and performance. (Huang,2012) Goal-directed research has made theoretical advances in seeking a better understanding of achievement motivation and its impact on performance in achievement contexts, and has provided useful suggestions for practitioners, such as educators and managers (Kaplan&Maehr,2007).

The achievement goal theory was first proposed by Nicholls, who believed that children's motivation to complete tasks might be related to some factors, such as effort, intention, and goal. He sought to demonstrate how children judge their own abilities by their perceived level of knowledge and performance or by how they compare themselves to others. Dweck has since extended this concept by demonstrating the relationship between the way individuals approach tasks and their responses to task success and failure. Elliot (2008) defined the three-factor structure of achievement goals on the premise of two-factor structure, and the main task was to absorb the approach and avoidance dimensions into the redefinition dimension. That is to say, the achievement goal is divided into two subordinate factors: achievement - approach and achievement - avoidance goal. They interact with the mastery goal and finally form a three-factor theoretical structure. Achievement - Close to the goal factors tend to be compared with others in the process of how to demonstrate a higher level, to achieve better results. Therefore, some aspects of achievement - approaching goal orientation and mastery of goal orientation will show some similar behaviors, such as choosing difficult tasks to complete to demonstrate one's own ability. But result one by one close to the goal and mastery goal still have certain difference, because the target factor ultimate aim is to achieve the best results a close ideal results, which prove their ability has been the strongest, once the results did not reach for individual motivation level and sticking with the task is great negative effects. The outstanding focus of the group is how to avoid some of their weaknesses in the completion of the final task process, you can choose low difficulty work, to avoid exposing some shortcomings. The latest three-factor model of achievement goal dimension has been widely recognized by researchers at home and abroad and made a breakthrough. The effect of achievement approach goal is more obvious than that of mastery goal in improving the achievement level of all subjects, while achievement avoidance goal is obvious in improving the good results.

3. Research Methodology

This study adopted qualitative method to analyze the demands of university students in application-oriented university for employees' support and divide dimensions and construct the employees' support theoretical model of the impact of university students' learning engagement. Purposive sampling was used in this study to select interviewee from three representative application-oriented universities, the interviewees must meet the following conditions: (1) Administrators who are familiar with higher education policies and systems and have rich teaching and management experience; (2) Administrators who have a deep understanding of the teaching situation of teachers and the learning situation of students, and can to put their ideas into words. Based on the above principles, referring to Creswell's (2021) book "Qualitative Exploration and Research Design: Five Traditions", the recommended sample size for qualitative research is 20-30. Finally, 22 experts from three universities were selected as interview subjects.

This study used semi-structured in-depth interviews to collect data. Semi-structured interviews are suitable for studying people's perceptions, insights, and emotions, and fit with

the research questions of this study (Kallio,2016). Before the interviews were conducted, the interviewees were first contacted through telephone to agree on the time and method of the interviews, considering the interviewees' working hours and regions and the COVID-19 epidemic. The interviews were conducted by telephone interviews, WeChat video interviews, and Tencent conference interviews. many forms. After the interview, the researchers converted the recordings into text materials, and marked the respondent's facial expressions and body language accordingly, as the basis for analysis and coding. Finally, the research adopted the procedural grounded theory method and selects the coding modes of open coding, spindle coding and selective coding to analyze the encoding of each variable, then constructed the employees' support theoretical model of the impact of students' learning engagement.

4. Results

The results of the study found that teacher support was a key factor influencing college students' engagement in learning, and we obtained the dimensions of teacher employees support by coding the interview transcripts of 22 experts. It is proposed that teacher support includes three dimensions: autonomy support, emotional support, and competence support.

Employees' Support

Employees' support is a positive social resource. When a student perceived the care and love of employee, when providing guidance and help for their own academic issues and social issues, students will show positive learning walk for social behavior and achieve good academic performance. Employees support consists of the following elements: autonomous support, emotional support, and competent support.

Autonomous support. The key information of the interview is as follows: T2. "Listens to students' ideas, has little control over the content, does not provide answers for students, seeks more input from students." T4. "Encourage students to initiate behavior and express themselves." T5. "Reduced control." T6. "Empowering students to have Support students' needs for autonomy by giving them voice and choice over the activities they participate in." T16. "Allow students to make choices, listen to their perspectives, and seek students' opinions." In conclusion, students sense the extent to which employees' respect their views and feelings, give them space and opportunities for free choice, and support their freedom to explore and solve problems independently, allowing them to participate in making decisions. Therefore, we present the result as in the table 1

Table 1 Summary of Autonomous Support

Autonomous support	Details
T2,T6,T20	Listen carefully
T2	Little control
T13,T16,T19	Give students the right to choose
T20	Encourage students to work hard

Emotional Support. The key information of the interview is as follows: **T1**. "If the student feels that the employees' (such as teacher) care for the student, there is a good chance that the student will enjoy taking the course." **T12**. "During my listening sessions, I found that in some classes, the positive and relaxed atmosphere where students experienced a sense of security and were able to boldly express their thoughts and discuss academic issues with the teachers, while in other classes there was little interaction and students were afraid to speak up in class." **T20**. "The students I work with are hard-working and self-motivated because I take the time to care for them, enjoy interacting with them, and provide resources for them." Therefore, we present the result as in table 2.

Table 2 Summary of Emotional Support

Emotional support	Details
T1	caring and loving
T12	Positive, relaxed atmosphere, listening, trust, respect
T20	take the time to care for, enjoy interacting, provide resources

Competent support, employees provide clear and specific expectations, instruction, guide, support and constructive feedback to student's expectations, instruction, guidance, support, and constructive feedback to students. The key information of the interview is as follows T3. "Employees (such as teachers) need to provide clear, understandable, direct and detailed instructions to student's instructions" T13. Give timely feedback to students." T15. "When students encounter difficulties in the learning process, teachers must give the necessary help and guidance" T17. "In and out of class Provide positive feedback and encouragement to students, design different types of learning tasks, give students enough practice time, and guide students to focus on the process rather than the outcome of learning. and guiding students to focus on the process rather than the outcome of learning" T19. "Ways for employees to provide positive feedback to enhance students' sense of competence" T21. "Communicate your expectations to students" T22. "Encourage students", therefore, we present the result as in table3.

Table 3 Summary of Competent Support

Competence support	Details
T3	Clear instructions
T13, T15, T17, T19, T22	Feedback, help, encourage and guidance.
T21	Expressing clear expectations

Achievement Goal orientation: Achievement goal is to set achievement-related tasks to guide and sustain individual efforts to accomplish and reach the final goal in a specific achievement context. According to Elliot's trichotomous theoretical framework, achievement goal orientation is divided into performance goals and mastery goals. Performance goals include performance approach goals and performance avoidance goals.

Master goal approach emphasize on knowledge mastery and competence, individuals with such goals have positive intrinsic motivation and high interest in the task. The key information of the interview is as follows, T1. "Applied university and universities are required to be practice-oriented and are required to have students mastering skills." T5. "Students must be encouraged to master the knowledge points to improve their abilities and be guided to hold

mastery goals." T7. "Students should focus on the absorption, understanding and mastery of knowledge and put the focus on their comparison." T8. "Students are encouraged to learn as a means or way to improve their abilities." T20. "Students are guided to use intrinsic criteria to judge whether their ability has improved."

Performance approach goals emphasize performing better in comparison to others. comparison, and such goals induce more competitive behavior and predict more positive performance tendency goal emphasizes performing better in comparison with others. The key information of the interview is as follows: T3. "Since the undergraduate employment situation is not optimistic, then more students choose to graduate school after graduation, then grades are also important for students." T4. "Current school scholarships and merit graduation requirements require comparative grades." T5. "As learning practice grows, students may switch from mastery goals to performance goals." T7. "It is not about improving the intrinsic ability of self, but more about achieving desired values and getting recognition from others." T11. "Students always want to strive to outperform others and demonstrate their abilities." T15. "Some students think the ranking is important, which has a lot to do with his applying for scholarship and going to graduate school." T17. "Some students will use others as a benchmark and compare with others." T22. "Most students choose to study for scores and rankings"

Performance avoidance goals focus on avoidance of incompetence or incapacity, in which the internal structure of the individual is negative and prone to negative emotions such as anxiety and accompanied by a lower desire to achieve. The key information of the interview is as follows: T11. "Students try to avoid being surpassed by others and show incompetence themselves." T15. "Some students think I don't want to be the best in the class, if it's not the worst." T16. "Pretending to study to cope with the strict management of the teacher, knowledge also learns to swing, and ability is difficult to improve." T17. "Negative attitude and don't care about anything." Therefore, we present the result as in the table4.

Table 4 Summary of Achievement Goals

Achievement goals	Details
T1, T5, T7, T8, T20	Master skills, absorption, understanding and mastery of knowledge, improve abilities, intrinsic criteria
T4, T4, T5, T7, T11, T15, T17, T20, T22	Grades, outperform others, demonstrate their abilities, rank, compare with others, scores
T11, T15, T16, T17	Show incompetence, Pretending to study, negative attitude

Learning engagement: Students' learning engagement is very complex. In fact, it not only includes time and energy such as listening carefully to complete the homework, participating in extracurricular activities, but also should include positive learning attitude, positive emotions, learning interest, and be able to understand and master the knowledge and skills learned and be able to flexibly use to solve practical problems. The key information of the interview is as follows: T3. "Some students completed their homework very well, and the homework was carefully prepared at first glance, and some students dealt with it temporarily and copied the homework." T8. "Students must be encouraged to participate in interaction, so that students can express their opinions bravely. The high frequency of interaction indicates that students are thinking and learning. This is a good phenomenon and should be encouraged

more. It is in the process of teacher interaction that students generate cognitive conflicts, and then they can produce higher learning levels.” T16. “Interest is the best teacher, and the first prerequisite for students to learn is to mobilize and stimulate their interest in learning. So, let the students know what to study? How to learn? Therefore, teachers should make more efforts in teaching concepts, teaching methods and teaching content to stimulate students' interest in learning. Let university students feel the classroom, feel the knowledge, and stimulate students' curiosity.” T21. “If learning is happy, students must be willing to learn, but in fact learning is not a happy thing, then we provide students with an environment that makes them feel happy, although they feel that this is both a school and their home, The faculty, staff and classmates here are friendly and gentle like family members, so that students can feel that the school cares for them. Students who feel a sense of belonging are likely to reach their greatest learning potential.” T9. “Learning at the university stage can no longer be limited to simple shallow learning. Students should actively and critically learn new ideas and knowledge based on understanding, use a variety of learning strategies to deeply process knowledge and information, and establish a multidisciplinary approach. The connection between knowledge, multi-channel information, old and new knowledge information, etc., to construct a personal knowledge system and effectively transfer and apply it to real situations to solve complex problems.” T7. “Students will set semester goals, stage goals, and learning standards for themselves according to the course content and requirements to promote learning. Know what they want to learn?” We present the result as in table5.

Table5 Summary of Learning engagement

Learning engagement	Details
T3, T8	Learning motivation, interaction
T16, T21	Interest, sense of belonging
T9, T7	Deep learning ability, Goal planning, self-regulated learning

5. Discussion

Using qualitative research methods to explore the influencing factors affecting the learning investment of students in applied universities. The results of the study found that if you want students to actively invest in learning, students must give students opportunities to choose, listen to students' opinions, and seek opinions from students (Alivernini & Lucidi, 2011) T16 said. “Allow students to make choices, listen to their perspectives, and seek students' opinions.” T2 said. “Listens to students' ideas, has little control over the content, does not provide answers for students, seeks more input from students.” Researchers from Vallerand, Fortier, and Gum, Xuay (1997) found that autonomous support from teachers, parents and school administrators can enhance students' autonomy and sense of victory, and further, which will promote its autonomous motivation. Sakiz, Pape and Hoy (2012) have found that teachers' emotional support can reduce the sense of academic helplessness of students' perception, and the sense of helplessness of academics is not conducive to their academic efforts, T1 said. “If the student feels that the employees' (such as teacher) cares for the student, there is a good chance that the student will enjoy taking the course.” Reddy, et al (2003) Studies have found that teachers' care, concern, respect, and concerns about students can improve their self-esteem and learn from their own learning. The T12 mentioned many times to respect and trust students. Ryan and Deci (2009) pointed out that active teacher feedback can enhance students' sense of victory and then promote and guidance internal learning motivation. In the interview,

many experts T13, T15, T17, T19, T22 said. "Feedback, help, encourage guide, which will help to promote students' learning engagement.

In addition, we also found that during the learning process, when students' learning needs are met, it can stimulate students' motivation for learning. The satisfaction of learning needs comes from the perception of teachers. Therefore, teachers must comprehensively evaluate students' learning needs. Just as T1 and T5 mentioned, "Is the student studying a certain course to improve the ability? Or is it to get high scores? Or can you get good scores and achieve good scores?" That is to measure their choices through achievement goals. According to Diseth et al., (2012) employees' support significantly positively predicted the choice of individual mastery goals and performance approaching goals T5 said. "When teachers meet the basic psychological needs of students, students want to learn to give back to the teacher's care and teaching, and they will strive to improve their ability or achieve good results." But for avoiding the goal, such as T17 said. "Negative attitude and don't care about anything." Xu et al (2020) found When university students especially need to maintain the face of personal ability, they often adopt the strategy of avoiding communication to avoid being considered insufficient by others; When university students especially need to maintain the face of learning morality, they often reduce the face threat in learning morality by showing more serious self-discipline behavior or interactive communication behavior. Based on the above analysis. We proposed the conceptual frame of social innovation as shown in figure 2.

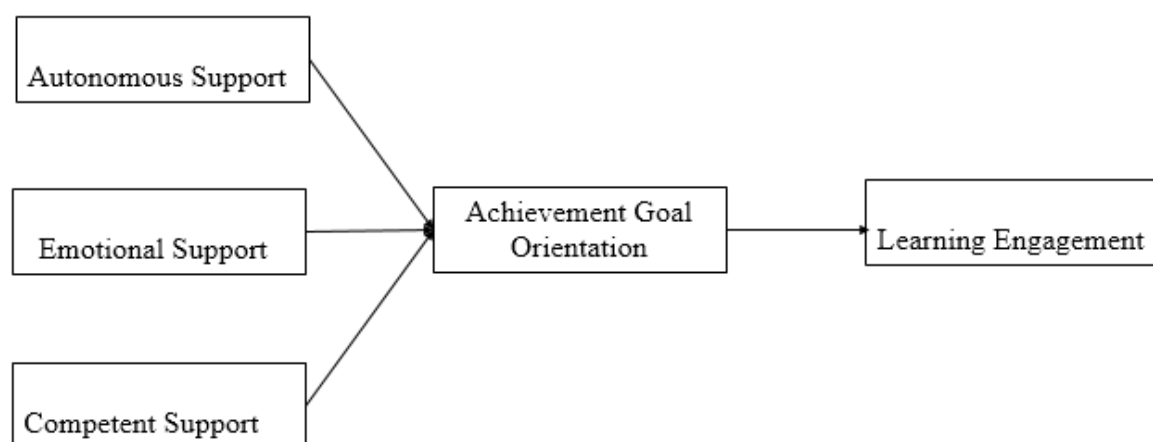

Figure 1 Conceptual framework

6. Conclusion

This study explores the influencing factors of learning input in applied universities in a qualitative method and builds a model. In research, we focus on the inner motivation of Employees Support and achievement goals. The results show that Employee Support, package independent support, emotional support, and ability support. The target includes mastering the goal, the performance approaching goals and performance avoidance goals. The contribution of this study is to integrate the selection of perception support and expectations in a framework to explore the motivation of college students to learn. In addition, the results

of the research will provide scientific paths for universities to promote the learning investment of college students, improve the quality of higher education, and use the evaluation of students' learning needs, improve teachers' support, and stimulate students' motivation for learning. In the end, this study will also reveal that the learning investment of college students is not only related to motivation, but also closely related to the support teacher support, because perception support is the external resource of the engine. However, there are also some limitations in this study, which stimulate the psychological factors of college students' learning engagement. It also includes learning efficiency, achievement motivation, expectations, etc. This will be the direction of our future research. In addition, we have proposed teachers' support to affect learning input models. This model has not been verified by empirical verification. Therefore, future study will use quantitative method or mixed method to study.

7. References

- Alivernini, F., & Lucidi, F. (2011). Relationship between social context, self-efficacy, motivation, academic achievement, and intention to drop out of high school: A longitudinal study. *The journal of educational research*, 104(4), 241-252.
- Bakker, A. B., & Demerouti, E. (2017). Job demands–resources theory: Taking stock and looking forward. *Journal of occupational health psychology*, 22(3), 273.–285.
- Christenson, S., Reschly, A. L., & Wylie, C. (2012). *Handbook of research on student engagement* (Vol. 840). New York: Springer.
- Di Domenico, S. I., & Ryan, R. M. (2017). The emerging neuroscience of intrinsic motivation: A new frontier in self-determination research. *Frontiers in human neuroscience*, 11, 145.
- Diseth, Å., Danielsen, A. G., & Samdal, O. (2012). A path analysis of basic need support, self-efficacy, achievement goals, life satisfaction and academic achievement level among secondary school students. *Educational Psychology*, 32(3), 335-354.
- Dixon, J. R., Xu, J., Dileep, V., Zhan, Y., Song, F., Le, V. T., ... & Yue, F. (2018). Integrative detection and analysis of structural variation in cancer genomes. *Nature genetics*, 50(10), 1388-1398.
- Eccles, J. (2011). Gendered educational and occupational choices: Applying the Eccles et al. model of achievement-related choices. *International Journal of Behavioral Development*, 35(3), 195-201.
- Elliot, A. J., & Murayama, K. (2008). On the measurement of achievement goals: Critique, illustration, and application. *Journal of educational psychology*, 100(3), 613.
- Fredricks, J. A., Filsecker, M., & Lawson, M. A. (2016). Student engagement, context, and adjustment: Addressing definitional, measurement, and methodological issues. *Learning and instruction*, 43, 1-4.
- Huang, C. (2012). Discriminant and criterion-related validity of achievement goals in predicting academic achievement: A meta-analysis. *Journal of Educational Psychology*, 104, 48–73.

- Kallio, H., Petaluma's., Johnson, M., & Kangasniemi, M. (2016). Systematic methodological review: developing a framework for a qualitative semi-structured interview guide. *Journal of advanced nursing*, 72(12), 2954-2965.
- Kaplan, A., & Maehr, M. L. (2007). The contributions and prospects of goal orientation theory. *Educ. Psychol. Rev.* 19, 141–184. doi: 10.1007/s10648-006-9012-5
- Kuh, G. D. (2001). The National Survey of Student Engagement: Conceptual framework and overview of psychometric properties.
- Lombardi, D., Sinatra, G. M., & Nussbaum, E. M. (2013). Plausibility reappraisals and shifts in middle school students' climate change conceptions. *Learning and Instruction*, 27, 50-62.
- Reddy, R., Rhodes, J. E., & Mulhall, P. (2003). The influence of teacher support on student adjustment in the middle school years: A latent growth curve study. *Development and psychopathology*, 15(1), 119-138..
- Ryan R. M., Deci E. L. Self-determination theory and the role of basic psychological needs in personality and the organization of behavior. In RWRobbins and LA Pervin OP John, (ed.), *Handbook of Personality: Theory and Research*. New York: The Guilford Press, 2009.
- Ryan, R.M., & Deci, E.L. (2009). Promoting self-determined school engagement: Motivation, learning, and well-being.
- Sakiz, G., Pape, S. J., & Hoy, A. W. (2012). Does perceived teacher affective support matter for middle school students in mathematics classrooms? *Journal of school Psychology*, 50(2), 235-255.
- Vallerand, R. J., Fortier, M. S., & Guay, F. (1997). Self-determination and persistence in a real-life setting: toward a motivational model of high school dropout. *Journal of Personality and Social psychology*, 72(5), 1161. -1176.
- Wigfield, A., Eccles, J. S., Fredricks, J. A., Simpkins, S., Roeser, R. W., & Schiefele, U. (2015). Development of achievement motivation and engagement.
- Xu, D.D., LV, L.H., Fu, D.L. (2020). On the characteristics of high impact educational activities of Undergraduates in Chinese Research Universities. *Higher education research*, 41(02), 58-65.
- Zhang, P.P. (2012). Evaluation of the effects of employee-based systems in China from the perspective of human resource management in public organizations, *Journal of Liaoning Administrative College*, 14(8), 24-29.

Research Article

DOI: 10.14456/jpv.2023.34

ผลการใช้การจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน เพื่อการพัฒนาทักษะ
การพูดภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
**The Effect of the Task-Based Learning to Improve English Speaking
Skills of Seventh Graders**

เบญจวรรณ พร้อมญาติ¹ และ สุนีตา โฆษิตชัยวัฒน์^{2*}
Benjawan Promyat¹ and Suneeta Kositchaivat^{2*}

ARTICLE INFO

Name of Author:

1. เบญจวรรณ พร้อมญาติ

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Benjawan Promyat

Faculty of Education, Silpakorn
University, ThailandEmail: promyat_B@su.ac.th

Corresponding Author*

2. สุนีตา โฆษิตชัยวัฒน์

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Suneeta Kositchaivat

Faculty of Education, Silpakorn
University, ThailandEmail: Suneeta.kos@su.ac.th

คำสำคัญ:

ทักษะการพูดภาษาอังกฤษ; การจัดการเรียนรู้
แบบเน้นภาระงาน

Keywords:

Speaking Skills; Task-Based Learning

Article history:

Received: 02/03/2023

Revised: 30/11/2023

Accepted: 25/12/2023

Available online: 30/12/2023

How to cite:

Promyat, B. & Kositchaivat, S.
(2023). The Effect of the Task-
Based Learning to Improve English
Speaking Skills of Seventh Graders
Journal of Philosophical Vision 28
(2), 162-172.

ABSTRACT

The purposes of this research were twofold: 1) to compare the English-speaking skills of Seventh Graders after using a task-based learning approach, and 2) to study students' satisfaction with learning English following a task-based learning approach. The sample consisted of 40 seventh graders in the first semester of the academic year 2022, selected through cluster random sampling from Prachuapwittayalai School, Prachuap Khiri Khun. The research instruments included 1) task-based learning lesson plans, 2) a direct test of speaking skills with an assessment rubric for English-speaking skills, and 3) an assessment of satisfaction toward task-based learning. The data were analyzed using mean, standard deviation, and a t-test for dependent samples. The results of the study were as follows: 1) The English-speaking skills of the students significantly improved after using a task-based learning approach, with statistical significance at the 0.05 level. 2) The students' satisfaction with the task-based learning approach was at a high level.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบทักษะพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการใช้การจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน และ 2) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนประจวบวิทยาลัย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 40 คน ได้มาจากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบทดสอบวัดทักษะการพูดภาษาอังกฤษและเกณฑ์ประเมินทักษะการพูด และ 3) แบบประเมินความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สถิติทดสอบแบบไม่เป็นอิสระจากกัน (t-test dependent) ผลการวิจัยพบว่า 1) ทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 2) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานเพื่อเสริมสร้างทักษะการพูดภาษาอังกฤษ อยู่ในระดับ มาก

1. บทนำ

การเรียนรู้ทางด้านภาษาอังกฤษนั้น นักเรียนควรมีความรู้และฝึกฝนการใช้ทักษะภาษาอังกฤษให้เกิดความชำนาญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะด้านการพูดภาษาอังกฤษ เพราะภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่มีความสำคัญและเป็นสิ่งจำเป็นต้องใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งการเรียนภาษาอังกฤษขั้นพื้นฐานนั้นประกอบด้วย ทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน จากทักษะทั้งหมดที่กล่าวมาทักษะการพูดมีความสำคัญที่สุด เนื่องจากเป็นทักษะที่แสดงให้เห็นว่าผู้พูดมีความรู้ทางภาษาอย่างชัดเจน ถ่ายทอดความคิด ความเข้าใจ และความรู้สึกซึ่งกันและกันได้ (ธวัชร ต้นตระกูล, 2555) ซึ่งการจัดกระบวนการเรียนรู้ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดให้วิชาภาษาอังกฤษจัดอยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ทั้งนี้เนื่องจากปัจจุบันภาษาอังกฤษมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในชีวิตประจำวัน อาจกล่าวได้ว่าเป็นภาษาที่สองของทุกคน ด้วยเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลในหลายๆ ประเทศ การแสวงหาความรู้เพิ่มเติม การประกอบสัมมาอาชีพ และการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรม วิสัยทัศน์ของชุมชนโลกและความหลากหลายทางวัฒนธรรม ดังนั้นกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ มุ่งหวังให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อภาษาต่างประเทศ (สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน(กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

ในการพูดภาษาอังกฤษถือเป็นทักษะที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน เพราะเป็นสิ่งที่มนุษย์ต้องใช้มากกว่าทักษะอื่น ๆ การพูดได้ พูดคล่องและพูดเป็น ทำให้การใช้ทักษะอื่น ๆ ยง่ายขึ้น การพูดนำไปสู่ปฏิสัมพันธ์อันดีระหว่างกันและกัน นอกจากนั้น การสื่อความหมาย ถ่ายทอดความคิด การแลกเปลี่ยนข่าวสารโดยใช้ภาษาและกริยาท่าทาง ตลอดจนน้ำเสียง สีหน้าแวตา เพื่อถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึก ความรู้และความคิด เพื่อให้เกิด ความเข้าใจระหว่างกันและต่างมีจุดประสงค์ที่จะสื่อความหมายของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิด ความรู้สึก และ

ความคาดหวังซึ่งกันและกัน (ทัศนีย์ ทองสร, 2558) แต่ด้วยนักเรียนขาดความรู้ความเข้าใจในการสื่อสารภาษาอังกฤษ จึงทำให้ไม่สามารถพัฒนาทักษะการพูดได้ดีเท่าที่ควร

จากการที่โรงเรียนประจำวิทยาลัยได้ให้แต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้จัดประชุมกลุ่มชมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ครูผู้สอนภาษาอังกฤษได้เห็นพ้องต้องกันว่า ปัญหาการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนที่ไม่สามารถพูดภาษาอังกฤษ ไม่กล้าใช้ประโยคในการถ่ายทอด การใช้กิริยาท่าทางขณะพูดได้นั้น ส่วนหนึ่งเป็นผลเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ไม่เอื้ออำนวยให้นักเรียนได้รับข้อมูลและการถ่ายทอดข้อมูลจากผู้พูดไปสู่ผู้ฟัง (Bin Tahir, 2011) ครูหลายคนพยายามทำให้ชั้นเรียนของตนน่าสนใจโดยใช้วิธีการ เทคนิค เครื่องมือ และสื่อการสอนต่างๆ เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเรียนภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะทักษะการพูดภาษาอังกฤษ แต่ประสบปัญหาบางอย่าง เช่น นักเรียนหลายคนไม่สามารถพูดภาษาอังกฤษกันได้ในห้องเรียนหรือนอกห้องเรียน นักเรียนเฉยเมยในการพูดภาษาอังกฤษ ทำให้นักเรียนมีความสำเร็จในการพูดอยู่ในระดับต่ำ

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน พบว่า มีนักวิจัยนำวิธีการนี้ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้แก่เด็กและพัฒนาทักษะการพูดของนักเรียนได้ดีขึ้น เช่น งานวิจัยของณัฐรัตน์ แยมฉาย (2559) ได้ศึกษาพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานเพื่อพัฒนาความสามารถการพูดนำเสนอภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษานิเทศศาสตร์ชั้นปีที่ 1 พบว่า ความสามารถในการพูดนำเสนอภาษาอังกฤษของกลุ่มตัวอย่างหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้แบบเน้นงานปฏิบัติเพื่อเสริมสร้างทักษะการพูดภาษาอังกฤษ อยู่ในระดับ ดี ประเด็นดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิรินันท์ เอื้อนโธสงค์ (2561) เรื่องการจัดการเรียนรู้แบบเน้นงานปฏิบัติเพื่อเสริมสร้างทักษะการพูดภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยศิลปากร ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนได้รับการเรียนรู้แบบเน้นงานปฏิบัติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างต่อการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานอยู่ในระดับมากที่สุด รวมทั้งงานวิจัยของ ณัฐกานต์ อิงชัยภูมิ (2562) เรื่อง การพัฒนาทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า ทักษะการฟังและพูดภาษาอังกฤษหลังเรียนด้วยแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานสูงกว่าก่อนเรียน ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานอยู่ในระดับมาก

ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษ จึงสนใจที่จะใช้การจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานเพื่อส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งเป็นวิธีการสอนอย่างหนึ่งที่สามารถกระตุ้นให้นักเรียนสนใจสร้างองค์ความรู้และพัฒนาทักษะของตนเองผ่านการปฏิบัติตามภาระงาน จนสามารถนำภาษาที่ฝึกทักษะการพูดจากกระบวนการจัดการเรียนรู้มาใช้ในการสถานการณ์ในชีวิตประจำวันได้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อเปรียบเทียบทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการใช้การจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน

2.2 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

เพื่อให้งานวิจัยครั้งนี้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยจึงได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัย ประชากรที่ศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ตัวแปรที่ศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังรายละเอียด ดังนี้

3.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

1) ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นักเรียนที่กำลังศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนประจวบวิทยาลัย ที่เรียนรายวิชา ภาษาอังกฤษ 2 รหัสวิชา อ21102 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 556 คน แบ่งเป็น 13 ห้องเรียน ได้แก่ ม.1/1-1/13

2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ นักเรียนที่กำลังศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 ได้มาจากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลากโดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม จำนวน 1 ห้องเรียน คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/9 จำนวน 40 คน

3.2 การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง ผลการใช้การจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานเพื่อส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยได้พัฒนาเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยเน้นภาระงาน โดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์ตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลาง พุทธศักราช 2551 เพื่อมุ่งส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนซึ่งนำมาสู่การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 3 แผน ได้แก่ 1) Chores at home 2) Food and drink at a fast-food restaurant และ 3) Around town

2) แบบทดสอบวัดทักษะการพูดภาษาอังกฤษก่อนเรียนและหลังเรียนโดยเน้นภาระงาน ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาแบบทดสอบเป็นวิธีการสอบพูดทางตรง ซึ่งแบบทดสอบดังกล่าวมีข้อคำถามที่สอดคล้องกับเนื้อหาในแผนการจัดการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างสอบโดยการพูดสนทนาถาม-ตอบเกี่ยวกับหัวข้อที่สุ่มมา 1 หัวข้อ

จากทั้งหมด 6 หัวข้อ หลังจากทีกลุ่มตัวอย่างได้หัวข้อเพื่อสอบการพูดแล้ว แต่ละคู่จะมีเวลาเตรียมตัวคนละ 2-3 นาทีเพื่อทดสอบทักษะการพูดภาษาอังกฤษดังกล่าว โดยมีเวลาคนละ 2 นาที

3) แบบประเมินทักษะการพูดภาษาอังกฤษ มีทั้งหมด 4 ด้าน คือ 1) ด้านคำศัพท์ 2) ด้าน ไวยากรณ์ 3) ด้านการออกเสียง และ 4) ด้านการสื่อสาร โดยเกณฑ์การให้คะแนนแบ่งเป็น 5 ระดับ ซึ่งมีคะแนนเต็ม 20 คะแนน

4) แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นภาระงานเป็นการประเมินแบบแยกส่วน 4 ด้าน คือ 1) ด้านเนื้อหาการสอน 2) ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ 3) ด้านการวัดและประเมินผล และ 4) ด้านประโยชน์ที่ได้รับ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ตามวิธีของ Likert มี 5 ระดับ ได้แก่ 1) ระดับที่ 1 หมายถึง น้อยที่สุด 2) ระดับที่ 2 หมายถึง น้อย 3) ระดับที่ 3 หมายถึง ปานกลาง 4) ระดับที่ 4 หมายถึง มาก และ 5) ระดับที่ 5 หมายถึง มากที่สุด และตอนที่ 2 เป็นข้อเสนอแนะในลักษณะคำถามแบบปลายเปิดแบบสอบถามมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: หรือค่า IOC) เท่ากับ 1.00

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างตามขั้นตอน ต่อไปนี้

1) ผู้วิจัยปฐมนิเทศนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งแจ้งวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ รูปแบบการเรียนรู้ วิธีการทดสอบ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล 10 คาบเรียน คาบเรียนละ 50 นาที โดยแบ่งเป็นขั้นการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) 2 คาบเรียน ขั้นการทดลอง 6 คาบเรียน ซึ่งนักเรียนจะได้เรียนภาษาอังกฤษด้วยการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน จำนวน 3 บทเรียน และขั้นการทดสอบหลังเรียน (Post-test) 2 คาบเรียน

2) นักเรียนทดสอบทักษะการพูดภาษาอังกฤษก่อนเรียน (Pre-test) ด้วยแบบทดสอบการพูดภาษาอังกฤษและเกณฑ์การประเมินทักษะการพูดภาษาอังกฤษที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น หัวข้อในแบบทดสอบการพูดมี 3 หัวข้อ ๆ ละ 2 ข้อ รวม 6 ข้อ ได้แก่ 1) Chores at home 2) Food and drink at a fast-food restaurant 3) Around town โดยให้นักเรียนแต่ละคู่จับสลาก 1 หัวข้อ (นักเรียนสุ่มเลือกเพียง 1 ข้อเท่านั้น) มีเวลาในการเตรียมตัวพูด 3 นาที และใช้เวลาทดสอบ 2 นาที และใช้เกณฑ์การประเมินทักษะการพูดภาษาอังกฤษที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นในการให้คะแนน

3) ผู้วิจัยดำเนินการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นภาระงาน

4) นักเรียนทดสอบทักษะการพูดภาษาอังกฤษหลังเรียน (Post-test) ด้วยแบบทดสอบการพูดภาษาอังกฤษและเกณฑ์การประเมินทักษะการพูดภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นหัวข้อเดียวกับชุดทดสอบก่อนเรียน แต่จะมีการสลับหัวข้อในการพูด

5) ผู้วิจัยนำผลการสอบพูดก่อนและหลังเรียนแบบเน้นภาระงาน มาเปรียบเทียบคะแนนทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียน

6) นักเรียนทำแบบประเมินความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากนั้นนำไปวิเคราะห์และแปลผลเพื่อสรุประดับความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

นำผลการทดสอบทักษะการพูดภาษาอังกฤษก่อนและหลังเรียนมาเปรียบเทียบเพื่อวิเคราะห์ผล การทดลองว่าเป็นไปตามสมมติฐานหรือไม่ โดยใช้สูตรคำนวณ t-test dependent นัยสำคัญที่ระดับ .05 วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนโดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าสถิติทดสอบ t แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test dependent)

4. ผลการวิจัย

ผลการศึกษาวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 เพื่อเปรียบเทียบทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการใช้การจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ผลเปรียบเทียบทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน

การทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	S.D.	t	df	Sig	D
ก่อนเรียน	40	20	11.26	1.35	6.34*	40	0.008	4.88
หลังเรียน	40	20	16.26	1.98		40	0.039	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 10 พบว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะการพูดภาษาอังกฤษของกลุ่มตัวอย่างหลังจากจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานเพื่อส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษก่อนและหลังทดลอง ผลปรากฏดังนี้ คะแนนเฉลี่ยของทักษะการพูดภาษาอังกฤษก่อนเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{x} = 11.26$ S.D. = 1.35 และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{x} = 16.26$ S.D. = 1.98 ผลต่างเฉลี่ย (D) ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วย มีค่าเท่ากับ 4.88 จากการทดลองความแตกต่างระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้ t-test dependent ผลการแจกแจง t มีค่าเท่ากับ 6.34 ($p < 0.05$) จากค่าสถิติดังกล่าวแสดงว่าทักษะการพูดภาษาอังกฤษหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน สูงกว่าก่อนเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1

ผลการศึกษาวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานเพื่อส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษ ได้ผลดังต่อไปนี้

ความพึงพอใจในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก พบว่า $\bar{X} = 4.35$ S.D. = 0.87 โดยผลของการประเมินความพึงพอใจมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า ด้านกระบวนการของการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน มีความพึงพอใจมากที่สุด โดยค่าเฉลี่ยอยู่ที่ $\bar{X} = 4.44$ S.D. = 0.78 รองลงมาคือ ด้านการวัดและประเมินผลของการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน ซึ่งมีค่า $\bar{X} = 4.37$ S.D. = 0.81 และในด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดการเรียนรู้ ซึ่งมีค่า $\bar{X} = 4.32$ S.D. = 1.03 และด้านเนื้อหาในการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน มีค่า $\bar{X} = 4.29$ S.D. = 0.88 ตามลำดับ อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ด้านการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน ในข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ การวัดและประเมินผลมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ $\bar{X} = 4.64$ S.D. = 0.48 รองลงมา คือ กิจกรรมระหว่างปฏิบัติภาระงานช่วยส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษแก่นักเรียน โดยมีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 4.49$ S.D. = 0.65 และกิจกรรมหลังปฏิบัติภาระงานช่วยส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษแก่นักเรียนและการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานช่วยส่งเสริมให้นักเรียนสามารถประยุกต์ทักษะการพูดภาษาอังกฤษจากการจัดการเรียนรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริงในอนาคตได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ $\bar{X} = 4.47$ S.D. = 0.93 ตามลำดับ

5. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานเพื่อส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

5.1 จากผลการวิจัยข้อที่ 1 พบว่า ทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนโดยการใช้การจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานสูงกว่าก่อนเรียน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก

กระบวนการการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน ในงานวิจัยนี้ ได้มีการนำเรื่องใกล้ตัวนักเรียน เรื่องที่อยู่ในความสนใจของนักเรียน หรือเรื่องที่ใช้อยู่จริงในชีวิตประจำวัน มาเป็นสื่อกลางการเรียนรู้ในการพัฒนาทักษะการพูดให้กับนักเรียน ซึ่งมีทั้งกิจกรรม สื่อ และอุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติภาระงาน ทำให้เป็นการกระตุ้นนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้จากการทำภาระงาน ที่สอดคล้องกับคำอธิบายภาระงานของ Willis (1996) กิจกรรมที่นักเรียนมีความสนใจ เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความจริงในชีวิตประจำวัน มีผลผลิตทางภาษาและการวัดประเมินผลผลิตทางภาษา ที่เน้นการสื่อความหมายเป็นหลักและการให้ความสำคัญในการบรรลุเป้าหมายของกิจกรรม และสอดคล้องกับวิจัยของ Doughty (1986) แสดงให้เห็นว่า การเรียนรู้ภาษา โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน ส่งผลต่อประสิทธิภาพการเรียนรู้ภาษาของนักเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนได้มีโอกาสทางความสามารถทางภาษาของนักเรียนเพิ่มมากขึ้น และความมั่นใจในการใช้ภาษาของนักเรียนในระดับที่สูงขึ้น ประกอบกับการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นภาระงานตามรูปแบบของ Willis (2012) ที่มีขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนออกเป็น

3 ชั้น ได้แก่ 1) ชั้นก่อนการปฏิบัติภาระงาน (Pre-task) 2) ชั้นระหว่างการปฏิบัติภาระงาน (Task-cycle) และ 3) ชั้นหลังการปฏิบัติภาระงาน (Post-task) ที่มุ่งเน้นให้นักเรียนเกิดการรับรู้ภาษาผ่านการทำกิจกรรมและการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ทั้งยังมีขั้นตอนที่สอดคล้องกันที่ช่วยให้นักเรียนสามารถเกิดการเรียนได้อย่างต่อเนื่อง รวมไปถึงการสังเกตของนักเรียนที่จะมีความใส่ใจต่อโครงสร้างมากกว่าผู้ใหญ่ (Schmidt, 1993) และการให้ผลสะท้อนกลับจากครูผู้สอนและเพื่อนที่มีส่วนช่วยให้นักเรียนพัฒนาการเรียนรู้ของพวกเขา การจัดลำดับความยากง่ายด้านเนื้อหาและกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนเกิดความคุ้นชินและมีความพร้อมในการเข้าร่วมกิจกรรมแต่ละครั้งในการจัดการเรียนรู้นั้นมีการจัดกิจกรรมภายใต้หัวข้อเดิมแต่มีการดัดแปลงกิจกรรมและองค์ประกอบบางส่วนให้มีความยากและท้าทายนักเรียนเพิ่มมากขึ้น ทำให้นักเรียนรู้สึกว่าคุณเองสามารถนำความรู้จากการเรียนรู้ในหัวข้อเดิมครั้งที่แล้วมาปรับใช้เพื่อลดความตื่นเต้นและสามารถมีส่วนร่วมกับชั้นเรียนได้มากยิ่งขึ้น อีกทั้งครูผู้สอนใช้ภาษาอังกฤษที่เป็นภาษาเป้าหมายตลอดทั้งการสอน ทำให้นักเรียนได้มีโอกาสนเรียนรู้วิธีการพูด ฟัง การตั้งคำถามและตอบเป็นภาษาอังกฤษ ทำให้มีพัฒนาการด้านทักษะการพูดภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวันมีพัฒนาการดีขึ้นตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยในประเทศของ สิรินาถ ธารา (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการอ่านเน้นภาระงานเพื่อเสริมสร้างผลสัมฤทธิ์ การอ่านภาษาอังกฤษอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย 1) ชั้นเตรียม ปฏิบัติภาระงาน (Pre-Task) เป็นขั้นตอนที่เตรียมนักเรียนก่อนการปฏิบัติภาระงาน 2) ชั้นการปฏิบัติภาระงาน (Task) เป็นขั้นตอนที่นักเรียนปฏิบัติงานร่วมกันแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน รวมถึงตรวจสอบความถูกต้องของภาษาเพื่อให้ภาระงานนั้นออกมาถูกต้อง และ 3) ขั้นตอนทบทวน (Review) เป็นขั้นตอนหลังจากที่นักเรียนได้เรียนรู้คำศัพท์สำนวน วัตถุประสงค์ของการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ และโครงสร้างภาษาที่วิเคราะห์ เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกซ้ำอีกครั้งจนเกิดความคล่องแคล่วและชำนาญ กฤตพงศ์ มูลมี (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาความสามารถด้านการพูดภาษาจีนโดยการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน (Task-Based Learning) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 กระบวนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ชั้นก่อนการปฏิบัติภาระงาน (Pre-task) 2) ชั้นระหว่างการปฏิบัติภาระงาน (Task-cycle) และ 3) ชั้นหลังการปฏิบัติ

ภาระงาน (Post-task) พบว่านักเรียนมีความสามารถด้านการพูดภาษาจีนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และนักเรียนพึงพอใจอยู่ในระดับ มาก โชคชัย เตโช (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวันโดยการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานในงานวิจัยนี้ถูกแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ 1) ชั้นก่อนการปฏิบัติภาระงาน (Pre-task) 2) ชั้นระหว่างการปฏิบัติภาระงาน (Task-cycle) และ 3) ชั้นหลังการปฏิบัติภาระงาน (Post-task) พบว่าทักษะการพูดภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยภาพรวมหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยภาระงาน นักเรียนมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และมีความพึงพอใจในระดับ มาก

จะเห็นได้ว่าทั้ง 3 งานวิจัยมีการแบ่งขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน โดยจะเป็น 3 ขั้นตอนหลัก ๆ ได้แก่ 1) ชั้นก่อนการปฏิบัติภาระงาน (Pre-task) 2) ชั้นระหว่างการปฏิบัติภาระ

งาน (Task-cycle) และ 3) ขั้นหลังการปฏิบัติภาระงาน (Post-task) และจากการจัดการเรียนรู้ด้วยภาระงาน นักเรียนมีทักษะการพูดสูงกว่าก่อนเรียน อีกทั้งยังมีความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนอยู่ในระดับมาก

5.2 จากผลการวิจัยข้อที่ 2 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานในการส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก การสอนภาษาอังกฤษที่เน้นภาระงานได้มีการเน้นให้นักเรียนได้ฝึกพูด ได้ลงมือปฏิบัติ และพัฒนาทักษะการพูด สร้างให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการใช้ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวันประกอบกับ นักเรียนได้พัฒนาตนเองหลากหลายด้าน สอดคล้องกับความเห็นของ Willis (1996) ที่อธิบายเกี่ยวกับประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานว่า นักเรียนได้ใช้ประสบการณ์เดิมมาสู่บทเรียนใหม่ทำให้เกิดความน่าสนใจแก่นักเรียน เพราะเป็นการเพิ่มพูนความรู้เดิม ส่งเสริมความรู้ใหม่รวมถึงบรรยากาศที่คุ้นชิน จะช่วยส่งผลให้การพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษได้อย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานที่นำมาใช้ในการสอนภาษาอังกฤษ จะเป็นภาระงานที่ทำให้นักเรียนเกิดความสนใจและก่อให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น (Littlewood, 1983) ส่งเสริมให้นักเรียนได้ใช้ภาษามากที่สุด มีความยืดหยุ่นในการปฏิบัติงานในด้านภาษาที่ใช้และวิธีการปฏิบัติ เน้นผลของการปฏิบัติงานตามทักษะและวิธีการที่นักเรียนอาจแตกต่างกัน ภาระงานท้าทายความสามารถของนักเรียน เสริมสร้างเจตคติที่ดี รวมทั้งความร่วมมือระหว่างนักเรียน ควรเป็นภาระงานที่ให้นักเรียนเป็นผู้วิเคราะห์งานหรือปัญหา ครูผู้สอนมีหน้าที่เป็นผู้ช่วยเหลือ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นหรือใช้ภาษาในการปฏิบัติภาระงานหรือแก้ปัญหา รวมทั้งให้นักเรียนได้รับข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ในการปฏิบัติภาระงานด้วยเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยในประเทศของศิริพันธ์ เอื้อนโธสงค์ (2561) ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบเน้นงานปฏิบัติเพื่อเสริมสร้างทักษะการพูดภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยศิลปากร ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้แบบเน้นงานปฏิบัติเพื่อเสริมสร้างทักษะการพูดภาษาอังกฤษ อยู่ในระดับ ดี และณัฐกานต์ อิงชัยภูมิ (2563) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะการฟังและพูดภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

6. สรุป

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานเพื่อส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้ ทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานอยู่ในระดับ มาก

7. ข้อเสนอแนะ

จากการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่อาจเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน และการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการทำวิจัย

- 1) ควรมีการเพิ่มเวลาในการจัดกิจกรรมให้มากกว่าเดิม เพื่อเปิดโอกาสให้กับนักเรียนได้ฝึกพูดครบทุกคน
- 2) ครูผู้สอนควรเสริมแรงเชิงบวกเกี่ยวกับการมีของรางวัล ให้กับนักเรียน อาทิเช่น เกียรติบัตร หรือคะแนนพิเศษ สำหรับนักเรียนที่พูดภาษาอังกฤษ หรือมีความกล้าแสดงออก ตั้งใจในการทำกิจกรรม เพื่อให้ นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง กล้าที่จะพัฒนาตนเองต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรเลือกหัวข้อที่มาจากการสำรวจความต้องการ (Needs) ของนักเรียน และเป็นหัวข้อที่สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา เพราะหากเมื่อนักเรียนมีส่วนร่วมในการเลือกหัวข้อแล้ว จะทำให้นักเรียนมีความสนใจต่อการเรียนมากยิ่งขึ้น
- 2) ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรใช้การจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานกับทักษะภาษาอังกฤษ เช่น การเขียน การอ่าน ในระดับชั้นอื่นๆ

8. เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ, ส. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดฯ*. (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560). กระทรวงศึกษาธิการ.
- กฤตพงศ์ มูลมี. (2560). การพัฒนาความสามารถด้านการพูดภาษาจีนโดยการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน (Task-Based Learning) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 40(2), 73-79.
- ช่อทิพ วิริยะ. (2555). *การเพิ่มความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษโดยการสอนภาษาแบบเน้นภาระงานเป็นหลัก: เตรียมความพร้อมของนักศึกษาธรรมศาสตร์ให้พร้อมเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน*. สถาบันภาษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- โชคชัย เตโช. (2562). *การพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวันโดยการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*. มหาวิทยาลัยศิลปากร. สืบค้น 20 กรกฎาคม 2565. จาก <http://C:/Users/Administrator/Downloads/202-298-1-PB.pdf>

- ณัฐกานต์ อิงชัยภูมิ. (2562). การพัฒนาทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์.
- ณัฐรัตน์ แยมฉาย. (2559). การจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานเพื่อพัฒนาความสามารถการพูดนำเสนอภาษาอังกฤษ. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ทัศนีย์ ทองศรี. (2558). การพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้บทบาทสมมติ. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ธวัชพร ตันตระกูล. (2555). การพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวันโดยใช้บทฝึกการสนทนาภาษาอังกฤษ. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ศิรินันท์ เอื้อนโสงค์. (2561). การจัดการเรียนรู้แบบเน้นงานปฏิบัติเพื่อเสริมสร้างทักษะการพูดภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สิรินาถ ธารา (2558) การพัฒนากิจกรรมการอ่านเน้นภาระงานเพื่อเสริมสร้างผลสัมฤทธิ์ การอ่านภาษาอังกฤษอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Doughty, C., &Pica, T. (1986). Information Gap Tasks: Do They Facilitate Second Language Acquisition?. *TESOL Quarterly*, 20(2), 305-325
- Likert, R. A. (1961). *New Patterns of Management*. New York: McGraw-Hill Book Company Inc.
- Littlewood, W. (1983). *Communicative Language Teaching: An Introduction*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Muhsin, (2015). Using Task-Based Approach in Improving the Students' Speaking Accuracy and Fluency. *Journal of Education and Human Development*, 4(3), 181-190.
- Schmidt, R. (1993). Awareness and Second Language Acquisition. *Annual Review of Applied Linguistics*, 13(3), 206-226.
- Richards, J. C. (2007). *Teaching Listening & Speaking: From Theory to Practice*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Willis, J. (1996). *A Framework for Task-Based Learning*. Harlow: Longman
- Willis, J. & Willis, D. (2012). *Doing Task-Based Teaching*. Oxford: Oxford University Press.

วารสารปรัชญาปริทรรศน์

JOURNAL OF PHILOSOPHICAL VISION

ISSN: 1513-6620 (Print) × ISSN: 2773-9643 (Online)
<https://so05.tci-thaijo.org/index.php/phiv/index>

Research Article

DOI: 10.14456/jpv.2023.35

ผลการใช้เทคนิค SQ6R และเอกสารจริงเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ
 เพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

The Effects of Using SQ6R Technique and Authentic Materials for Improving Grade Six Students' Reading Comprehension Skills

กมลพรรณ ประเสริฐศิลป์¹ และ สรณบดินทร์ ประสารทรัพย์^{2*}

Kamolpan Prasertsilp¹ and Soranabordin Prasansaph^{2*}

ARTICLE INFO

Name of Author:

1. กมลพรรณ ประเสริฐศิลป์

สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร

Benjawan Promyat

Master of Education Program in English
Language Teaching, Silpakorn University,
Thailand.

Email: kamolpan.anuban@gmail.com

Corresponding Author*

2. ดร.สรณบดินทร์ ประสารทรัพย์

ภาควิชาการสอนภาษานานาชาติ คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร

Dr.Soranabordin Prasansaph

Department of International Language
Teaching, Faculty of Education, Silpakorn
University, Thailand.

Email: tea9796@hotmail.com

คำสำคัญ:

การอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ; เทคนิค SQ6R;
เอกสารจริง

Keywords:

Reading Comprehension; SQ6R Technique;
Authentic Materials

Article history:

Received: 02/03/2023

Revised: 30/11/2023

Accepted: 30/12/2023

Available online: 30/12/2023

How to cite:

Prasertsilp, K. & Prasansaph, S. (2023). The Effects of Using SQ6R Technique and Authentic Materials for Improving Grade 6 Students' Reading Comprehension Skills, *Journal of Philosophical Vision* 28 (2), 173-187.

ABSTRACT

The research explores the effects of using SQ6R technique and authentic materials for improving grade sixth students' reading comprehension skills. The purposes of this research were to: 1) compare students English reading comprehension skills before and after using SQ6R technique and authentic materials; and 2) study the students' satisfaction towards using SQ6R technique and authentic materials. The sample, selected by a simple random sampling technique, comprised 20 grade-six students at Anubanwatkohyai School during the first semester of academic year 2022. The instruments used for this research consisted of 1) 4 lesson plans with SQ6R technique and authentic materials; 2) an English reading comprehension test, used as a pretest and posttest; and 3) the satisfaction questionnaire towards using SQ6R technique and authentic materials. The paired-sample t-test was used to analyze the students' reading comprehension skill. The results of the study were as follows: 1) The students' reading comprehension skills after using SQ6R technique and authentic materials were significantly higher at the .05 level. 2) The students' satisfaction towards using SQ6R technique and authentic materials were at the highest level

บทคัดย่อ

การวิจัย เรื่อง ผลการใช้เทคนิค SQ6R และเอกสารจริงเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเปรียบเทียบในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังใช้เทคนิค SQ6R และเอกสารจริง และ 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการใช้เทคนิค SQ6R และเอกสารจริง กลุ่มตัวอย่างได้แก่นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลวัดเกาะใหญ่ (เลี้ยวล้อมอนุกุล) ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 20 คน ที่เรียนในวิชาภาษาอังกฤษ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เนื้อหาวิชาภาษาอังกฤษ รหัสวิชา อ 16101 โดยใช้เทคนิค SQ6R และเอกสารจริง จำนวน 4 แผน ใช้เวลาในการสอน 4 ชั่วโมง 2) แบบทดสอบวัดทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ จำนวน 30 ข้อ เพื่อใช้ทดสอบก่อนและหลังเรียน 3) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้เทคนิค SQ6R และเอกสารจริง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสถิติทดสอบ t แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน ผลการวิจัยพบว่า 1) ทักษะในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนหลังจากเรียนด้วยเทคนิค SQ6R และเอกสารจริงสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 และ 2) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการใช้เทคนิค SQ6R และเอกสารจริง อยู่ในระดับมากที่สุด

1. บทนำ

ปัจจุบัน ภาษาอังกฤษนับว่าเป็นภาษาที่สำคัญ และมีบทบาทที่สำคัญมากภาษาหนึ่ง ซึ่งคนทั่วโลกยอมรับให้เป็น ภาษาสากล ภาษาอังกฤษมีความจำเป็นอย่างยิ่งในชีวิตประจำวัน ดังจะเห็นได้จากด้านการสื่อสาร ในหลายประเทศได้ถือว่าภาษาอังกฤษเป็นภาษาราชการ เพื่อเป็นการติดต่อสื่อสารระหว่างประชากรในประเทศต่าง ๆ ด้านการศึกษา เป็นด้านที่ภาษาอังกฤษได้เข้ามามีบทบาทสำคัญมากด้านหนึ่ง ในหลายประเทศนั้น บรรลุไว้เป็นหลักสูตรให้เป็น ภาษาที่สอง หรือภาษาต่างประเทศ เป็นวิชาหลักของหลักสูตรการศึกษาทุกระดับ ยกตัวอย่าง เช่น การจัดให้มีโปรแกรม English Program ในโรงเรียนตั้งแต่ระดับปฐมวัย ยังรวมไปถึงหนังสือ คู่มือ ตำรา วิชาการต่าง ๆ ที่มีการตีพิมพ์ในรูปแบบของภาษาอังกฤษ เพื่อการเผยแพร่ออกไปทั่วโลก อีกทั้งด้านธุรกิจ ภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือที่เปิดโอกาสให้ติดต่อสื่อสาร และสร้างเครือข่ายในระดับนานาชาติได้มากยิ่งขึ้น ในบางบริษัท ยังระบุคุณสมบัติของพนักงานที่จำเป็นต้องมีทักษะภาษาอังกฤษในระดับติดต่อสื่อสารได้อีกด้วย นอกจากนี้ ภาษาอังกฤษ ยังเป็นภาษาที่ใช้ติดต่อสื่อสารและมีประโยชน์ในการท่องเที่ยวและการเดินทาง ไม่เพียงแต่จะเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารแล้วยังเป็นเครื่องมือในการที่จะสร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมที่หลากหลาย ทำให้ตระหนักถึงความหลากหลายของทางวัฒนธรรม และมุมมองของสังคมโลก จะนำมาถึงมิตรไมตรี และความร่วมมือกับประเทศต่าง ๆ ช่วยให้เข้าใจตนเองและผู้อื่นได้ดีขึ้น และยังได้มีการเรียนรู้และเข้าใจความแตกต่างของภาษาต่างประเทศ และวัฒนธรรมขนบธรรมเนียม ประเพณี สังคม เศรษฐกิจ

การคิด การเมืองการปกครอง ทำให้มีเจตคติที่ดีต่อการใช้ภาษาต่างประเทศ และอีกทั้งยังสามารถใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อการสื่อสารได้อย่างมีวิจารณญาณรวมทั้งเข้าถึงองค์ความรู้ต่าง ๆ ได้ง่ายและกว้างขวางขึ้น รวมไปถึงการมีวิสัยทัศน์ในการดำรงชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ทำให้ผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการที่จะใช้ภาษาอังกฤษในทักษะต่าง ๆ มีความได้เปรียบและมีโอกาสมากกว่าผู้ที่ขาดความรู้และความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ อาทิเช่น โอกาสที่จะได้รับการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้น ส่งผลให้ผู้ที่มีความสามารถทางด้านภาษาอังกฤษนั้นได้รับผลตอบแทนที่มากขึ้น ช่วยส่งเสริมให้มีคุณภาพชีวิตในสังคมดีขึ้น

ในประเทศไทย ได้มีการระบุสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้และเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ คือ ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเอง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และประสบการณ์ อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาในการใช้ทักษะชีวิต รวมไปถึงการใช้เทคโนโลยี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศเป็น 1 ใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้พื้นฐาน ที่กำหนดให้เป็นองค์ความรู้ และกระบวนการเรียนรู้ ที่จะเสริมสร้างให้มีทักษะการสื่อสาร ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร แสดงความรู้สึกความคิดเห็น เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาและนำไปใช้ได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ มีเจตคติที่ดีต่อภาษาต่างประเทศ สื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ เพื่อพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้มีศักยภาพทางทักษะการฟังการพูดการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษได้เป็นอย่างดี

ทักษะสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมความรู้และความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ และเพื่อพัฒนาความสามารถของนักเรียน ให้เป็นไปตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเพื่อให้แก่นักเรียนนั้นสามารถใช้ภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ คือ ทักษะการอ่าน ทักษะการอ่านนั้นเป็นทักษะที่มีความสำคัญ และมีความจำเป็นมากทักษะหนึ่งเป็นทักษะที่สามารถจะนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ สำหรับการแสวงหาความรู้ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม ทักษะการอ่านนั้นเป็นทักษะที่มีบทบาทต่อการพัฒนาความรู้ความสามารถของนักเรียนในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นักเรียนที่เรียนวิชาภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศทำให้การส่งเสริมและการพัฒนาทักษะทางด้านการอ่านของนักเรียน จึงเป็นทักษะที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาการศึกษา การหาความรู้ใหม่ๆ รวมไปถึงการติดต่อสื่อสาร การใช้เทคโนโลยี การติดต่อซื้อขาย หรือแม้กระทั่งการอ่านป้ายโฆษณา ฉลากสินค้า ถือได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญในการศึกษาหาความรู้ เป็นทักษะที่ต้องได้รับการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ ดังที่ ไกรคุง อนันตกุล (2558) ได้กล่าวว่าทักษะการอ่านนั้นเป็นสิ่งที่จำเป็นเพื่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในฐานะที่เป็นภาษาต่างประเทศหรือภาษาที่สอง จำเป็นที่จะต้องใช้การเรียนรู้ภาษาเพื่อที่จะนำมาใช้พัฒนาทักษะอื่น นอกจากนี้ สุพรรณิ วราทร (2545) ยังได้กล่าวเสริมอีกว่า การอ่านนั้นมีความสำคัญต่อนักเรียนเป็นอย่างมาก เป็นเครื่องมือที่จำเป็นต่อการเรียนรู้และหาประสบการณ์ใหม่ๆ ที่เป็นพื้นฐานต่อยอดในเรื่องต่าง ๆ สิ่งที่มีความสำคัญและจะช่วยให้การศึกษานั้นประสบความสำเร็จมากขึ้นคือ ทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจเป็นทักษะที่สำคัญมาก การอ่านนั้นจะไม่เกิดประโยชน์แก่ผู้อ่านหากไม่เข้าใจเรื่อง

ที่ตัวเองอ่าน ความเข้าใจในการอ่านนั้นเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของการศึกษาและประสบการณ์ของผู้อ่านแต่ละคน ทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจนั้นจึงเป็นทักษะที่ต้องฝึกให้เกิดกับผู้เรียนมากที่สุด เป็นจุดหมายหลักของการอ่าน การอ่านโดยจับใจความอะไรไม่ได้เลยไม่ควรนับว่าเป็นการอ่านเพราะจะไม่เกิดประโยชน์อันใดแก่ผู้อ่าน

โดยทักษะการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนเป็นทักษะที่นักเรียนขาดความชำนาญ ดังรายงานผลการทดสอบการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานหรือ O-NET สาระที่ควรเร่งพัฒนา เนื่องจากคะแนนเฉลี่ยยังคงอยู่ในระดับต่ำ คือ ภาษาเพื่อการสื่อสาร นักเรียนนั้นต้องมีความรู้ความเข้าใจ ในกระบวนการฟังและการอ่าน สามารถตีความเรื่องที่ฟังและอ่านจากสื่อประเภทต่าง ๆ และสามารถนำความรู้มาใช้อย่างมีวิจารณญาณ มีทักษะในการสื่อสารทางภาษา แลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร แสดงความรู้สึก และความคิดเห็น โดยใช้เทคโนโลยีและการจัดการที่เหมาะสม เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต เข้าใจกระบวนการพูด การเขียน และสื่อสารข้อมูล ความคิดเห็น และความคิดรวบยอดในเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างสร้างสรรค์ มีประสิทธิภาพและมีสุนทรียภาพ จากการวิเคราะห์ผลการทดสอบการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานหรือ O-NET นักเรียนยังคงมีความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ และตีความเรื่องที่ฟังจากการอ่าน จากสื่อประเภทต่าง ๆ ยังอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากมีหลายปัจจัยที่ส่งผลให้ทักษะการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนยังไม่พัฒนาเท่าที่ควร สอดคล้องกับข้อมูลการทดสอบระดับชาติ (O-NET) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์การทดสอบระดับชาติ (O-NET) คะแนนเฉลี่ยมาตรฐานการเรียนรู้ต่ำกว่าระดับประเทศเมื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของคะแนนการทดสอบระดับชาติระหว่างคะแนนเฉลี่ยของโรงเรียนและคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ จากปัญหาข้อมูลเบื้องต้นนั้น ผู้วิจัย ในฐานะเป็นครูผู้สอนรายวิชาภาษาอังกฤษของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ โรงเรียนอนุบาลวัดเกาะใหญ่ (เลี้ยงล่อมอนุกุล) ต้องการพัฒนาแนวทางใน การจัดการเรียนการสอน เพื่อแก้ปัญหาและยกระดับผลสัมฤทธิ์การทดสอบระดับชาติ (O-NET) วิชาภาษาอังกฤษในปีการศึกษา 2565 ให้ผ่านเกณฑ์ค่าเฉลี่ยคะแนนระดับประเทศ ทุกมาตรฐาน การเรียนรู้ และสามารถยกระดับคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนให้สูงขึ้น ผู้วิจัยจึงได้วางแผนการวิจัยที่จะพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาทักษะการอ่านของภาษาอังกฤษนักเรียนให้ดีขึ้น

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลของผลคะแนนการทดสอบระดับชาติ (O-NET) เป็นข้อมูลในงานวิจัยและได้เปรียบเทียบข้อมูลผลคะแนนการทดสอบระดับชาติ (O-NET) ปีการศึกษา 2564 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลวัดเกาะใหญ่ (เลี้ยงล่อมอนุกุล) วิชาภาษาอังกฤษ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ แสดงให้เห็นถึงผลคะแนนการทดสอบระดับชาติ (O-NET) ปีการศึกษา 2564 รายวิชาภาษาอังกฤษ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลวัดเกาะใหญ่ (เลี้ยงล่อมอนุกุล) พบว่า ในมาตรฐานที่ ต 1.1 ค่าเฉลี่ยระดับโรงเรียนมีค่าเท่ากับ 31.17 ค่าเฉลี่ยระดับภาค มีค่าเท่ากับ 35.04 ค่าเฉลี่ยระดับประเทศ มีค่าเท่ากับ 34.25 ในมาตรฐานที่ ต 2.2 ค่าเฉลี่ยระดับโรงเรียนมีค่าเท่ากับ 29.55 ค่าเฉลี่ยระดับภาค มีค่าเท่ากับ 31.36 ค่าเฉลี่ยระดับประเทศ มีค่าเท่ากับ 31.18 สรุปได้ว่า คะแนนการทดสอบ

ระดับชาติ (O-NET) ปีการศึกษา 2564 รายวิชาภาษาอังกฤษ มีค่าเฉลี่ยคะแนนในมาตรฐานที่ ต 1.1 ต่ำกว่าระดับภาคอยู่ 3.87 คะแนน และต่ำกว่าระดับประเทศอยู่ 3.08 คะแนนและในมาตรฐานที่ ต 2.2 ต่ำกว่าระดับภาคอยู่ 1.81 คะแนน และต่ำกว่าระดับประเทศอยู่ 1.63 คะแนน

ผู้วิจัยยังได้ศึกษารายละเอียดข้อมูลของผลคะแนนการทดสอบระดับชาติ (O-NET) ย้อนหลังในปีการศึกษา 2563 และปีการศึกษา 2564 แยกตามสาระการเรียนรู้และมาตรฐาน การเรียนรู้ ที่ทางโรงเรียนต้องเร่งพัฒนาเนื่องจากคะแนนเฉลี่ยของโรงเรียนต่ำกว่าระดับประเทศ ได้แก่ สาระที่ 1 ภาษาเพื่อการสื่อสาร สาระที่ 2 ภาษาและวัฒนธรรม สาระที่ 3 ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น และ สาระที่ 4 ภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก ผลของค่าเฉลี่ยคะแนนระดับโรงเรียนต่ำกว่าผลค่าเฉลี่ยคะแนนระดับประเทศของทั้งปีการศึกษา 2563 และ 2564 มาตรฐานที่ยังคงต้องได้รับการพัฒนามาอย่างต่อเนื่องคือ มาตรฐาน ต 1.1 เข้าใจกระบวนการฟังและการอ่าน สามารถตีความเรื่องที่ฟังและอ่านจากสื่อประเภทต่าง ๆ และนำความรู้มาใช้อย่างมีวิจารณญาณ ในปีการศึกษา 2565 ก็ยังคงต้องเร่งพัฒนาในมาตรฐานดังกล่าว เมื่อพิจารณารายละเอียดของข้อมูลจากคำอธิบาย มาตรฐานการเรียนรู้ทั้ง 5 มาตรฐานแล้ว ล้วนแต่เป็นมาตรฐานเกี่ยวข้องกับทักษะการอ่านทั้งสิ้น

หลังจากผู้วิจัยได้พิจารณารายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐานใน 3 ปีการศึกษาที่ผ่านมา ผู้วิจัยยังได้พิจารณาข้อมูลของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในปีการศึกษา 2564 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เป็นกลุ่มประชากรที่ได้ศึกษาใน การวิจัยครั้งนี้ พบว่าในจำนวนนักเรียนทั้งหมด 20 คนนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของรายวิชาภาษาอังกฤษในระดับ 3 ขึ้นไป ร้อยละ 50 ต่ำกว่าเกณฑ์ที่โรงเรียนได้กำหนดไว้ พบว่านักเรียนนั้นมีปัญหาด้านทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจ เป็นต้น

จากปัญหาที่พบข้างต้น ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นผู้สอนภาษาอังกฤษ ได้ศึกษาเอกสาร วรรณกรรม ที่เกี่ยวข้องกับการสอนอ่าน รวมไปถึงเทคนิควิธีในการสอนต่าง ๆ ที่สามารถส่งเสริมทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจ เพื่อนำแนวคิด วิธีการและเทคนิคต่าง ๆ มาปรับปรุง ส่งเสริมและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนได้ พบว่า วิธีการสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้เทคนิค SQ6R และเอกสารจริง เป็นวิธีที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจเรื่องที่อ่านได้อย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนที่ช่วยพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจมากขึ้น ดังที่ Avila (2010) ได้กล่าวว่า เทคนิค SQ6R มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนนั้นได้ตรวจสอบความเข้าใจของตนเอง สร้างและตอบคำถามด้วยตัวเอง วิเคราะห์โครงสร้างของเนื้อหาและสะท้อนการเรียนรู้ ประกอบไปด้วย 8 ขั้นตอน ในขั้นสำรวจ (Survey) ผู้เรียนสำรวจเรื่องราวที่อ่านอย่างคร่าวๆ จากนั้นตั้งคำถาม (Question) ช่วยให้ผู้เรียนนั้นระลึกถึงความรู้เดิมที่มีอยู่เชื่อมโยงกับเรื่องที่กำลังอ่านและในขณะเดียวกัน เพื่อถามว่า ใจความสำคัญคืออะไร เกี่ยวข้องกับอะไร หรือใครบ้าง ในตอนไหนหรือเมื่อไหร่ จากนั้นเข้าสู่ขั้นการอ่าน (Read) เป็นขั้นตอนของการอ่านบทความหรือข้อความนั้น ๆ ซ้ำอย่างละเอียดและหาคำตอบของคำถามที่เคยตั้งไว้ ในขั้นนี้นั้นจะเป็นการอ่านเพื่อจับใจความ และจับประเด็นสำคัญต่าง ๆ จากนั้นเป็นขั้นบันทึก (Record) ผู้เรียนจดบันทึกข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากขั้นการอ่านนั้น ขึ้นต่อไปขั้นจดจำหรืออ่าน

ออกเสียง (Recite) ผู้เรียนนั้นได้ทำความเข้าใจในคำตอบและเนื้อเรื่อง โดยอ่านแล้วจดจำตัวอย่างจากการจดบันทึกย่อหรือการขีดเส้นใต้เพื่อเตือนความจำของตัวเอง หลังจากนั้น เป็นการฝึกอ่านซ้ำทบทวน (Review) ผู้เรียนจะได้ทบทวนเรื่องที่อ่านมา ขั้นที่ 7 คือขั้นสะท้อน (Reflect) ในขั้นนี้ผู้เรียนจะขยายความในสิ่งที่ตัวเองได้เรียนรู้โดยพิจารณาว่าคำถามที่สร้างขึ้นนั้นกับคำตอบที่สามารถจดบันทึกได้นั้นช่วยให้ผู้เรียนนั้นมีความสนใจและเรียนรู้ประเด็นสำคัญของเนื้อหาได้หรือไม่ และขั้นตอนสุดท้ายคือ ขั้นการรวบรวมข้อมูลใหม่ (Reshape) ผู้เรียนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลจากบทอ่านที่ได้อ่านโดยผ่านวิธีที่ตัวเองถนัดเช่นการทำแบบทดสอบตนเอง ทำภาพโปสเตอร์ หรือการเขียนสังเคราะห์จากสิ่งที่ตนเองได้เรียนรู้

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มีการปรับปรุงขั้นตอนจากแนวคิดของ Avila เพื่อให้เหมาะสมกับลักษณะและบริบทของการจัดการเรียนการสอนระดับประถมศึกษา ซึ่งได้ปรับขั้นตอนให้อยู่ในรูปแบบการสอนอ่านภาษาอังกฤษ 4 ขั้นตอน ประกอบไปด้วย ขั้นที่ 1 ขั้นตอนก่อนการสอนอ่าน ในขั้นนี้จะเป็นขั้นตอนสำรวจ (S=Survey) และ ตั้งคำถาม (Q=Question) เพื่อสำรวจบทอ่าน และกระตุ้นผู้เรียน ขั้นที่ 2 ขั้นระหว่างการสอนอ่าน จะมีกิจกรรมอ่าน (R1=Read) บันทึก (R2=Record) จดจำ (R3=Recite) เพื่อให้ให้นักเรียนได้อ่านและหาคำตอบสรุปใจความสำคัญที่ได้ จากนั้นเข้าสู่ขั้นตอนที่ 3 คือหลังการสอนอ่าน จะมีการทบทวน (R4=Review) และ สะท้อน (R5=Reflect) สะท้อนข้อมูลที่ได้จากการอ่านนั้น ๆ สุดท้ายเป็นขั้นตอนของการสรุป เป็นการสร้างขั้นใหม่ (R6=Reshape) โดยนักเรียนสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลที่ได้ในแบบของตนเอง โดยบทอ่านที่ผู้วิจัยสนใจนำมาใช้เป็นสื่อในการอ่านคือเอกสารจริง เพื่อสามารถกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียน ทำให้ได้มีประสบการณ์ในการใช้ภาษาที่ใช้ในชีวิตจริง เป็นการเตรียมความพร้อมให้นักเรียนนั้นสามารถจะนำภาษาที่ได้เรียนนั้นไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ดียิ่งขึ้น ของภาษาที่หลากหลาย ผู้วิจัยเลือกใช้เอกสารจริงให้ตรงกับความต้องการและระดับความสามารถของนักเรียนได้อย่างหลากหลาย

เทคนิค SQ6R ในการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ได้รับการยืนยันจากงานวิจัยว่าเป็นเทคนิคที่มีประสิทธิภาพ ดังผลงานการวิจัยของ อารีย์ ทองเพ็ญ (2556) ได้ทำศึกษาเรื่อง ผลการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธี SQ6R ร่วมกับเทคนิค KWL ที่มีต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์ความเข้าใจในการอ่านและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านก่อนและหลังการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธี SQ6R ร่วมกับเทคนิค KWL และเพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ต่อการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธี SQ6R ร่วมกับเทคนิค KWL โดยผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และ ความพึงพอใจของนักเรียนอยู่ในระดับมากโดยมีค่าเฉลี่ย 4.46 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.06

ผลงานวิจัยของ พรศักดิ์ หนูวงศ์ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การใช้สื่อสภาพจริงเพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษ ความรู้ด้านคำศัพท์และความคงทนในการจำคำศัพท์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์คือ 1) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนก่อนและ

หลังเรียนโดยใช้สื่อสภาพจริง 2) เพื่อเปรียบเทียบ ด้านความรู้ด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนก่อนและหลังการเรียนโดยใช้สื่อสภาพจริง 3) เพื่อศึกษาความคงทนในการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนหลังจากการเรียนโดยใช้สื่อสภาพจริงและ 4) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการสอนทักษะการอ่านโดยใช้สื่อสภาพจริงกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลนั้นประกอบไปด้วยแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อสภาพจริงแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษแบบทดสอบความรู้ด้านคำศัพท์แบบทดสอบวัดความคงทนในการจำคำศัพท์และแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการสอนทักษะการอ่านโดยใช้สื่อสภาพจริงผลการวิจัยพบว่า 1) ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ .01 2) นักเรียนมีความรู้ด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษสูงขึ้นอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ .01 3) ความคงทนในการจำคำศัพท์ของนักเรียนนั้น หลังจากการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อสภาพจริงหลังเรียนผ่านไปแล้ว 2 สัปดาห์และ 4 สัปดาห์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .01 และ 4) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการสอนทักษะการอ่านโดยใช้สื่อสภาพจริงอยู่ในระดับมาก ผู้วิจัยสรุปว่าการใช้ สื่อสภาพจริงสามารถพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษความรู้ด้านคำศัพท์และเพิ่มความคงทนในการจำคำศัพท์ของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมา พบว่า ได้มีการทำวิจัยโดยใช้เทคนิค SQ6R ร่วมกับเทคนิค KWL ในระดับมัธยมศึกษาและ การใช้สื่อสภาพจริงเพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษ แต่การนำเทคนิค SQ6R มาพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจในผู้เรียนระดับประถมศึกษา ยังมีไม่แพร่หลาย อีกทั้งยังไม่มีงานวิจัยที่นำเทคนิค SQ6R และเอกสารจริงมาใช้ในการส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะใช้เทคนิค SQ6R และเอกสารจริงมาใช้ในการส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ เพื่อให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อเปรียบเทียบทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังเรียนด้วยเทคนิค SQ6R และเอกสารจริง

2.2 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการใช้เทคนิค SQ6R และเอกสารจริง

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง ผลการใช้เทคนิค SQ6R และเอกสารจริงเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi - Experimental Research) มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเปรียบเทียบในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังใช้

เทคนิค SQ6R และเอกสารจริง และ 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการใช้เทคนิค SQ6R และเอกสารจริง เพื่อให้นักวิจัยครั้งนี้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยจึงได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับระเบียบวิธีการวิจัยโดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

เพื่อให้นักวิจัยในครั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากกลุ่มประชากร ซึ่งได้แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 นักเรียนจำนวน 20 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 1) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เนื้อหาวิชาภาษาอังกฤษ รหัสวิชา อ16101 โดยใช้เทคนิค SQ6R และเอกสารจริง จำนวน 4 แผน
- 2) แบบทดสอบวัดทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจจำนวน 30 ข้อ เพื่อใช้ทดสอบก่อนและหลังการเรียนรู้ด้วยเทคนิค SQ6R และเอกสารจริง
- 3) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้เทคนิค SQ6R และเอกสารจริง

3.3 การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

1) การสร้างและพัฒนา แผนการจัดการเรียนรู้

ผู้วิจัยได้สร้างแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 4 แผน ใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ แผนละ 1 ชั่วโมง รวม 4 ชั่วโมง โดยมีขั้นตอนการสร้างดังนี้

(1) ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระ การเรียนรู้ ภาษาต่างประเทศ (วิชาภาษาอังกฤษ) รหัสวิชา อ 16101 ระดับ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เกี่ยวกับหลักการ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร คำอธิบายรายวิชา โครงสร้างเวลาเรียน เนื้อหา ขอบข่าย จุดประสงค์การเรียนรู้ วิธีการสอน แนวทางการจัดกิจกรรม สื่อการเรียนการสอน หัวเรื่อง รวมถึงกระบวนการ วัดประเมินผล (กรมวิชาการ, 2551)

(2) ศึกษาสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ ของกลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ (วิชา ภาษาอังกฤษ) รหัสวิชา อ 16101 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 วิเคราะห์ ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ แกนกลางหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กรมวิชาการ, 2551) และหัวเรื่องจากหนังสือแบบเรียน (Smile 6, 2015)

(3) เลือกหัวข้อโดยวิเคราะห์หัวข้อที่มาจากตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

(4) สำนวจความต้องการหัวข้อเกี่ยวกับเนื้อหาที่เสนอความรู้ในรูปแบบต่าง ๆ ที่ได้จากข้อมูลจาก นิตยสาร แผ่นพับ หนังสือพิมพ์ และป้ายโฆษณาจากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยออกแบบแบบสำรวจให้ กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปี การศึกษา 2565 จำนวน 20 คน

(5) ดำเนินการเขียนแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อ ความเข้าใจโดยใช้เทคนิค SQ6R และเอกสารจริงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามเนื้อหาสาระที่วิเคราะห์ โดยจัดทำให้สอดคล้องกับสาระ มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัด ตามสาระการเรียนรู้แกนกลางการศึกษาขั้น พื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จำนวน 4 แผน แผนละ 1 ชั่วโมง รวม 4 ชั่วโมง สร้างสื่อ/ใบงาน ประกอบทำแผน แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละแผนประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนการสอน ด้วยเทคนิค SQ6R

3.4. การดำเนินการทดลองและเก็บข้อมูล

- 1) ปฐมนิเทศนักเรียนโดยการชี้แจงวัตถุประสงค์และแนวทางการสอน
- 2) ให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบวัดทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนการดำเนินการทดลอง
- 3) จัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้เทคนิค SQ6R และเอกสารจริง กับนักเรียน เป็นเวลา 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 คาบ คาบละ 60 นาที รวม 4 คาบ ในรายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน อ 16101 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตำบล กระดังงา อำเภอบางคนทีจังหวัด สมุทรสงคราม ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 20 คน
- 4) หลังจากสิ้นสุดการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้เทคนิค SQ6R และจริง ให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความ เข้าใจโดยใช้แบบทดสอบชุดเดียวกับกับแบบทดสอบก่อนเรียน
- 5) ให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้เทคนิค SQ6R และ เอกสารจริง

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

- 1) การวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Objective Congruence : IOC) และให้ คะแนน (มาเรียม นิลพันธุ์, 2555) โดยกำหนดเกณฑ์การประเมินผล ดังนี้
 - +1 หมายถึง แน่ใจว่าแผนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับเนื้อหาตามวัตถุประสงค์
 - 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าแผนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับเนื้อหาตามวัตถุประสงค์
 - 1 หมายถึง แน่ใจว่าแผนการจัดการเรียนรู้ไม่สอดคล้องกับเนื้อหาตามวัตถุประสงค์
 นำคะแนนที่ประเมินได้นำมาแทนค่าในสูตร

สูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

IOC	แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์
$\sum R$	แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
N	แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2) วิเคราะห์คะแนนจากแบบทดสอบวัดทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ ก่อนเรียน และหลังเรียนหลังการใช้การเรียนการสอนอ่าน SQ6R c และเอกสาร โดยใช้การวิเคราะห์ t-test แบบ จับคู่ (Paired-Samples T-test) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม คอมพิวเตอร์ SPSS

3) วิเคราะห์ผลของแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้เทคนิค SQ6R และ เอกสารจริง โดยแปลความหมายระดับความพึงพอใจ

4. ผลการวิจัย

จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย สามารถสรุปผลได้ ดังต่อไปนี้

4.1 ทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียน หลังเรียนด้วยเทคนิค SQ6R และเอกสาร จริงสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.2 นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการใช้เทคนิค SQ6R และเอกสารจริง อยู่ในระดับมากที่สุด

5. อภิปรายผลการวิจัย

5.1 จากผลการวิจัยข้อที่ 1 ซึ่งพบว่า ทักษะในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียน หลัง เรียนด้วยเทคนิค SQ6R และเอกสารจริงสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ทั้งนี้ อาจเนื่อง มาจากเหตุผลดังต่อไปนี้

1) การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค SQ6R และเอกสารจริง ซึ่ง

ขั้นตอนต่างๆในการจัดการเรียนรู้นั้น ช่วยส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของ นักเรียน เทคนิค SQ6R เป็นเทคนิคที่ช่วยส่งเสริมนักเรียนในการพัฒนาทักษะการอ่าน ทำให้นักเรียนสามารถจับ ใจความสำคัญ ระบุรายละเอียดปลีกย่อย หาคำสรพนามอ้างอิงของเรื่องได้ รวมไปถึงการหาความหมายของ คำศัพท์ และสรุปใจความสำคัญของเรื่องได้ จนสามารถถ่ายทอดแลกเปลี่ยนข้อมูลกับผู้อื่นได้ ซึ่งสอดคล้องกับ

Avila (2010) ที่ได้กล่าวว่า แต่ละขั้นตอนของเทคนิคSQ6R ส่งผลให้ผู้เรียนมีการพัฒนาทักษะย่อยของการอ่าน เพื่อความเข้าใจ ซึ่งมีขั้นตอนในการพัฒนา ดังนี้

กิจกรรมการสำรวจ (S=Survey) ในขั้นตอนนี้ นักเรียนจะได้สำรวจบทความที่จะต้องอ่าน

อย่างคร่าวๆ โดยดูจากหัวข้อหรือรูปภาพที่ประกอบในขั้นตอนนี้ จากนั้นเป็นการตั้งคำถาม (Q=Question) โดยนักเรียนนั้นตั้งคำถามให้สัมพันธ์กับเรื่องราวที่กำลังจะอ่าน กิจกรรมที่ให้นักเรียนสำรวจและตั้งคำถาม ช่วยให้นักเรียนได้มองเห็นภาพรวมของบทความ ทำให้นักเรียนมีจุดประสงค์ในการอ่านเรื่องนั้นๆ ว่าเป็นบทความลักษณะใด เกี่ยวข้องกับเรื่องใด ช่วยกระตุ้นความอยากรู้ อยากเรียน ของนักเรียน โดยมีการเชื่อมโยงกับความรู้เดิมที่มีอยู่ เพื่อช่วยเตรียมตัวนักเรียนในการอ่านขั้นต่อไปได้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ Williams (2005) กล่าวว่า การสำรวจและการตั้งคำถามนั้นช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความอยากรู้ อยากเห็น ทำให้นักเรียนกระตือรือร้นที่จะอ่านบทความนั้นมากยิ่งขึ้น

กิจกรรมการอ่าน (R1=Read) เป็นขั้นตอนที่ให้นักเรียนอ่านบทความอย่างละเอียดพร้อมทั้ง

ค้นหาคำตอบของคำถามที่ได้ตั้งไว้ในขั้นตอนนี้ก่อนหน้า จากนั้นคือการบันทึก (R2=Record) โดยนักเรียนจดบันทึกในส่วนที่สำคัญ และรายละเอียดต่างๆตามความเข้าใจของนักเรียน ขั้นต่อไปคือ กิจกรรมการจดจำหรืออ่านออกเสียง (R3=Recite) หลังจากทีนักเรียนได้อ่านจบในแต่ละตอนหรือแต่ละบทแล้ว ขั้นตอนนี้ช่วยให้นักเรียนหาใจความสำคัญของเรื่อง สามารถระบุใจความสำคัญ รวมทั้งรายละเอียดต่างๆของเรื่องได้ ช่วยให้นักเรียนสามารถสรุปเนื้อหาและรายละเอียดปลีกย่อยต่างๆ ในเรื่องที่อ่านดียิ่งขึ้นได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ จิตติกานต์ คำมะสอน (2558) กล่าวว่า ทั้ง 3 กิจกรรมช่วยให้นักเรียนสามารถหาใจความสำคัญของเรื่องที่อ่าน รวมทั้งจดจำรายละเอียดของอ่านได้ดียิ่งขึ้น

กิจกรรมการทบทวน (R4=Review) นักเรียนทบทวนหัวข้อหรือประเด็นต่างๆที่ได้จดบันทึกไว้

หลังจากที่อ่านจบแล้วจะเป็นการทบทวนคำถามและคำตอบในหัวข้อที่เคยได้ตั้งไว้หรือเน้นในคำสำคัญ ถ้าหากไม่แน่ใจในตอนใด ให้กลับไปอ่านซ้ำใหม่ เพื่อที่จะทบทวนความจำได้มากยิ่งขึ้น จากนั้นเป็นกิจกรรมการแสดงความคิดเห็นหรือสะท้อน (R5=Reflect) ว่านักเรียนมีความคิดเห็นสอดคล้องหรือความคิดเห็นไม่ ตรงกันหรือเป็นความคิดเห็นที่อยากจะเพิ่มหรือลดส่วนใดออกไป ช่วยให้นักเรียนได้ทบทวนข้อมูลที่ได้จากการอ่านว่าได้รับข้อมูลครบถ้วนหรือไม่ และฝึกการแสดงความคิดเห็นที่มีต่อเรื่องที่อ่าน สอดคล้องกับแนวคิดของ Pauk (1997) กล่าวว่า กิจกรรมดังกล่าวช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำเนื้อเรื่องหรือความรู้ที่ได้จากบทอ่านเชื่อมโยงกับความรู้เดิม และแสดงความคิดเห็นที่มีต่อบทอ่านได้ และกิจกรรมการรวบรวมข้อมูลใหม่ (R6=Reshape) โดยนักเรียนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลจากบทอ่าน โดยแปลง ข้อความให้เป็นข้อมูลของตนเองแล้วนำเสนอหน้าชั้นเรียน เป็นการช่วยให้นักเรียนสรุปใจความสำคัญและสามารถถ่ายทอดข้อมูลให้ผู้อื่นได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัย ของ อารีย์ ทองเพ็ญ (2556) ,Nur'aisyah (2013) และ Parahita (2017) โดยผลการวิจัยพบว่า เทคนิค SQ6R มีส่วนช่วยส่งเสริมและพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนให้ดียิ่งขึ้นได้

2) ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เนื้อหาซึ่งเป็นเอกสารจริงที่ได้จากแผ่นพับ นิติสาร

ป้ายประชาสัมพันธ์ และข้อมูลที่ได้จากสถานที่จริงต่างๆ เช่น เมนูร้านอาหาร โดยทำการสำรวจความสนใจหัวข้อที่มีเนื้อหาตรงตามมาตรฐานการเรียนรู้/สาระการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่สอดคล้องกับการจัดโครงสร้างหน่วยการเรียนรู้ของหลักสูตรสถานศึกษา ยึดหลักการจัดโครงสร้างเวลาเรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กับนักเรียน โดยมีหัวข้อทั้งหมด 4 หัวข้อ ได้แก่ 1) Environment 2) Food and Drink 3) Travel and Places และ 4) Occupations โดยเอกสารจริงนั้นช่วยส่งเสริมและกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจ พัฒนาให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ในการใช้ภาษาในชีวิตจริง สามารถเตรียมความพร้อม ให้นักเรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Belet Boyacı & Güner (2018) ที่กล่าวว่า เอกสารจริงสามารถดึงดูดความสนใจผู้เรียนได้ดี และมีส่วนช่วยให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนมากยิ่งขึ้น ช่วยให้มีประสบการณ์และคุ้นเคยกับภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวัน สามารถจะทำให้ผู้เรียนรู้สึกมั่นใจ และเป็นการเตรียมตัวให้ผู้เรียนนั้นสามารถนำภาษาไปใช้ในชีวิตจริงได้อีกด้วย ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตติยา เขาวนชื่น (2560) ที่ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษจากเอกสารจริง โดยใช้กิจกรรมการอ่านแบบเน้นภาระงาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนสูงขึ้นหลังจากได้รับการฝึกจากแบบฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษจากเอกสารจริง โดยใช้กิจกรรมการอ่านแบบเน้นภาระงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ รณิธร วังค์ปรณ์ (2559) ที่พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษหลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เอกสารจริงสูงกว่าก่อนเรียน

5.2 จากผลการวิจัยข้อที่ 2 ซึ่งพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อเทคนิค SQ6R และเอกสารจริงอยู่ในระดับมากที่สุด อาจเป็นผลมาจากสาเหตุดังต่อไปนี้

1) ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง (Active Learning) ทั้งนี้เพราะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิค SQ6R ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง และมีการปฏิบัติกิจกรรมเป็นกลุ่มย่อย ตั้งแต่เริ่มการสำรวจบทอ่าน การตั้งคำถามและหาคำตอบด้วยตนเอง รวมไปถึงการถ่ายทอดข้อมูลในแบบของตนเองได้ การจัดกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนกระตุ้นให้นักเรียนได้เกิดกระบวนการคิด และลงมือปฏิบัติจนเกิดความภาคภูมิใจในตนเองที่สามารถหาคำตอบและอ่านบทอ่านได้เข้าใจ ทำให้นักเรียนเกิดความพึงพอใจต่อเทคนิค SQ6R ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับแนวคิดของ Avila (2010) ที่กล่าวว่าเทคนิค SQ6R เป็นเทคนิคที่ส่งเสริมให้นักเรียนสามารถสร้างและตอบคำถาม รวมไปถึงตรวจสอบความเข้าใจและสรุปเนื้อหาได้ด้วยตนเอง ยิ่งไปกว่านั้นยังสามารถวิเคราะห์เนื้อหาและสามารถสะท้อนการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอีกด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภารัตน์ สายทอง (2556) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความโดยใช้เทคนิค SQ6R สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความโดยใช้เทคนิค SQ6R โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2) ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มีการเลือกหัวข้อเรื่องของบทอ่านตามความต้องการและความสนใจของนักเรียน อีกทั้งการคัดเลือกเอกสารจริงสอดคล้องกับการใช้ในชีวิตประจำวัน ทำให้นักเรียนเห็นถึงประโยชน์จากบทอ่านที่ได้จากเอกสารจริง ช่วยให้นักเรียนนั้นเกิดความเข้าใจเนื้อหาบทเรียนที่ยุ่งยากซับซ้อนได้ง่ายขึ้นและช่วยให้เกิดความคิดรวบยอดในเรื่องนั้นได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง สามารถกระตุ้น และดึงดูดความสนใจของนักเรียนให้เกิดความสนใจและไม่รู้สึกเบื่อหน่ายกับการเรียน มีความเข้าใจตรงกันและเกิดประสบการณ์ร่วมกันในวิชาที่เรียน ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมากขึ้น เป็นสิ่งที่ทำให้นักเรียนมีความพึงพอใจต่อเอกสารจริงในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด Bernard (1996) ที่กล่าวว่า สิ่งจูงใจที่เป็นเครื่องกระตุ้นให้บุคคลนั้นเกิดความพึงพอใจในงาน สามารถทำให้นักเรียนนั้นมีความอยากเรียนมากยิ่งขึ้น ความพึงพอใจในการเรียนหรือการร่วมกิจกรรมต้องอาศัยปัจจัยจูงใจกระตุ้นให้นักเรียนนั้นเกิดความพอใจควบคู่ไปด้วย ในระหว่างการทำกิจกรรม อีกทั้งสอดคล้องกับแนวคิดของ Landford (2014) กล่าวว่า เอกสารจริงนั้นสามารถกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจให้กับผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนนั้นได้มีประสบการณ์ในการใช้ภาษาที่ใช้ในชีวิตจริง เป็นการเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนนั้นสามารถจะนำภาษาที่ได้เรียนนั้นไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ดียิ่งขึ้น เนื่องจากเอกสารจริงนั้นมีระดับของภาษาที่หลากหลาย ผู้สอนนั้นสามารถเลือกใช้เอกสารจริงให้ตรงกับความต้องการและระดับความสามารถของผู้เรียนได้อีกด้วย นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลวิจัยของ พรศักดิ์ หนูวงศ์ (2560) ที่ได้ศึกษาการใช้สื่อสภาพจริงเพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษ ความรู้ด้านคำศัพท์และความคงทนในการจำคำศัพท์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการสอนทักษะการอ่านโดยใช้สื่อสภาพจริง อยู่ในระดับมาก

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนการสอน

1) การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้เทคนิค SQ6R และเอกสารจริง ในขั้นที่ 1 Pre-reading ที่ประกอบด้วย การสำรวจ (S=Survey) และการตั้งคำถาม (Q=Question) ควรมีการกระตุ้นให้นักเรียนตั้งถามด้วยตนเองโดยมีครู เป็นผู้ช่วยแนะแนวทางการตั้งคำถาม เพื่อกระตุ้นความอยากรู้ของนักเรียน ในขั้นที่ 4 Wrap-up ใน ขั้นนี้จะเป็นการสร้างใหม่ (R6=Reshape) ควรมีการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูล จากเรื่องที่อ่านตามแบบที่นักเรียนสนใจ

2) ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูผู้สอนควรดูแล คอยให้คำปรึกษาระหว่างการทำกิจกรรมในแต่ละขั้นตอน เพื่อช่วยให้นักเรียนนั้นพัฒนาทักษะการอ่านอย่างมีประสิทธิภาพ

3) ควรเพิ่มกิจกรรมเพิ่มคลังคำศัพท์ให้นักเรียน เพื่อเพิ่มความรู้และความคงทนในเรื่องของคำศัพท์ระดับพื้นฐานของระดับชั้นนักเรียนให้เพียงพอและเหมาะสมกับระดับชั้น

6.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ในการวิจัยครั้งต่อไปควรเลือกใช้เทคนิค SQ6R และเอกสารจริงเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านของนักเรียนในระดับที่สูงขึ้น เช่น การส่งเสริมทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยใช้เทคนิค SQ6R และเอกสารจริง

2) ควรประยุกต์ใช้เทคนิค SQ6R ร่วมกับสื่อผสมมัลติมีเดีย เพื่อกระตุ้น ส่งเสริมการอ่านภาษาอังกฤษ และความสนใจของผู้เรียนมากยิ่งขึ้น เช่น การส่งเสริมทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจโดยใช้เทคนิค SQ6R และบทเรียนสำเร็จรูป หรือการส่งเสริมทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจโดยใช้เทคนิค SQ6R และสื่อผสมมัลติมีเดีย เป็นต้น

7. เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ. (2542). *คู่มือการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ไกรคุง อนุชกุล. (2558). การอ่านภาษาอังกฤษ: การสอนที่เน้นกลวิธีการอ่าน. *วารสารปัญญาภิวัฒน์*, 7(1), 232-241.

จิตติกานต์ คำมะสอน. (2558). *การพัฒนาการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ SQ5R ผ่านสื่อหนังสือพิมพ์*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม. (2557). *การวิเคราะห์ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาวิชาชีพครู*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

จิตติยา เขาวนชื่น. (2560). *การพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษจากเอกสารจริง โดยใช้กิจกรรมการอ่านแบบเน้นภาระงานสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4*. มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.

พรศักดิ์ หนูวงษ์. (2560). *การใช้สื่อสภาพจริงเพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษ ความรู้ด้านคำศัพท์และความคงทนในการจำคำศัพท์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5*. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.

มาเรียม นิลพันธุ์. (2555). *วิธีวิจัยทางการศึกษา*. ศูนย์วิจัยและพัฒนาทางการศึกษา: โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร นครปฐม.

- รมินตรา วรงค์ปกรณ์. (2559). การใช้สื่อสภาพจริงเพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านและการเขียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วารสารบัณฑิตวิจัย, 7(1), 15-29
- สุดารัตน์ สายทอง. (2556). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความ โดยใช้เทคนิค SQ6R เรื่อง Travel around Sisaket สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. เข้าถึง 15 เมษายน 2566. จาก <http://www.kruwandee.com/print.php?action=print&id=1245&module=forum>.
- สุพรรณิ วราพร. (2545). การอ่านอย่างมีประสิทธิภาพ. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อารีย์ ทองเพ็ง. (2556). ผลการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธี SQ6R ร่วมกับเทคนิค KWL ที่มีต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ความเข้าใจในการอ่าน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. มหาวิทยาลัยทักษิณ, สงขลา.
- Avila, M. (2010). *Instructional Practices: SQ6R*. Retrieved 20 April 2023. From <http://web.bcoe.org/minicorps/foreading/index.cfm?>
- Belet Boyaci, S. D., & Güner, M. (2018). The Impact of Authentic Material Use on Development of the Reading Comprehension, Writing Skills and Motivation in Language Course. *International Journal of Instruction*, 11(2), 351-368.
- Nur'aisyah. (2013). *The effect of using SQ6R (Survey, Question, Read, Record, Recite, Review, Reflect, Reshape) Strategy toward reading comprehension of the first year students at SMAN 1 Tempuling District INHIL Redency*. Islamic University, Pekanbaru.
- Parahita, S. W. (2017). *The Implementation of SQ5R Technique in Improving the Students' Reading Ability at Smpn 8 Malang*. Doctoral dissertation. University of Muhammadiyah Malang,
- Pauk, M. (1997). *SQ5R Study Technique*. Retrieved 20 April 2023. From <http://www.mhhe.com/cls/psy/ch07/sq5r.mhtml> [7 Januari 2012].
- Williams, S. (2005). Guiding Students Through the Jungle of Research-Based Literature. *College Teaching*, 53(4), 137-139.

วารสารปรัชญาปริทรรศน์

JOURNAL OF PHILOSOPHICAL VISION

ISSN: 1513-6620 (Print) × ISSN: 2773-9643 (Online)
<https://so05.tci-thaijo.org/index.php/phiv/index>

Research Article

DOI: 10.14456/jpv.2023.36

The Influencing Factors of Application Oriented University Students' Entrepreneurship Education on Entrepreneurship Behavior under the Background of "Internet+"

Yuefan Yuan¹, Pratikshy Bhandari² and Sarana Photchanachan^{3*}

ARTICLE INFO

Name of Author:

1.Yuefan Yuan

School of Management, Metharath University, Thailand.

Email: 1047744925@qq.com

2. Pratikshy Bhandari

School of Management, Metharath University, Thailand.

Email: pratikshy.b@siu.ac.th

Corresponding Author*

3. Dr.Sarana Photchanachan

School of Management, Metharath University, Thailand.

Email: sarana.p@siu.ac.th

Keywords:

Internet +; Application-Oriented Universities; Entrepreneurial Education; Entrepreneurial Behavior

Article history:

Received: 02/08/2023

Revised: 30/11/2023

Accepted: 30/12/2023

Available online: 31/12/2023

How to cite:

Yuan, Y., Bhandari P. & Photchanachan, S. (2023). The Influencing Factors of Application-oriented University Students' Entrepreneurship Education on Entrepreneurship Behavior under the Background of "Internet+", *Journal of Philosophical Vision* 28 (2), 188-198.

ABSTRACT

The purpose of this study is to investigate the influence of entrepreneurship education on the entrepreneurial behavior of applied college students in the context of "Internet +," and to propose guiding suggestions to facilitate college students' entrepreneurial endeavors. The study employs a quantitative research method. In the initial stage, data collection was conducted through a questionnaire. Subsequently, the structural equation model was applied to test the research hypotheses. The results indicate that, in the backdrop of "Internet +," entrepreneurial education for applied university students positively impacts entrepreneurial behavior, with entrepreneurial ability playing an intermediary role. Consequently, given the continually expanding employment group, entrepreneurship has emerged as a new engine for sustained economic growth. The ultimate objective of this study is to present practical recommendations for individuals, application-oriented universities, and the government.

1. Introduction

In the context of "Internet Plus," there is a virtuous circle between entrepreneurship and economic development. Entrepreneurship can promote economic activities, which, in turn, promotes the development of entrepreneurship (Mig-Angel & Mendez, 2019). In the era of "Internet Plus," scientific and technological innovation achievements are integrated into various fields of the social economy, providing a new platform for the development of innovation and entrepreneurship (Huang Sisi & Wang Xinhong, 2022).

However, with the total number of college graduates expected to exceed 10 million in 2022, college student employment has become an urgent social problem. As the main training base for college students, colleges and universities should cultivate mid- to advanced-level technical talents and new entrepreneurial talents with entrepreneurial ability (Weihe Jun, 2021). In the context of "Internet Plus," entrepreneurship education is considered to be one of the important factors for cultivating and developing the entrepreneurial ability and behavior of the young generation (Huang Sisi & Wang Xinhong, 2022). As a result, governments have begun to pay high attention to the ability and development of college student potential entrepreneurs (Xinzhe Wang & Xueling Nie, 2020).

According to existing research, the top-level design of entrepreneurship education has been completed at the national level, and relevant research is also deepening (Mig-Angel & Mendez, 2019). However, several problems persist in the entrepreneurial behavior of application-oriented college students. These include the influence of traditional ideas, the absence of a cultural atmosphere for innovation and entrepreneurship education, a lack of entrepreneurial ability, and unclear entrepreneurial intentions. These challenges make it difficult for application-oriented college students to effectively implement innovation and entrepreneurship education. It is crucial to enhance the linkage mechanism between schools and enterprises, and local governments and businesses should fully implement entrepreneurship incentive policies (Kang Meiyang, 2017).

Kang Meiyang (2017) observed that most college entrepreneurs fail to fully leverage the "Internet +" platform to address practical challenges during the entrepreneurial process. Application-oriented colleges and universities should seize the opportunities of the times and refine their curricula. This paper, using Taiyuan Institute of Technology as an example and considering the "Internet +" era background, analyzes the influencing factors of entrepreneurial education on the entrepreneurial behavior of applied university students. The aim is to provide practical solutions to the challenges that may arise during the entrepreneurship process for application-oriented college students.

2. Objectives

Under the support and guidance of national policies, college students in application-oriented universities possess unique advantages for starting their own businesses, leveraging their distinctive discipline knowledge and proficiency in Internet technology. Particularly in recent years, with the global sweep of the COVID-19 epidemic, entrepreneurship has emerged as a crucial means to address the employment challenges faced by college students. Given this backdrop, the purpose of this study is twofold:

To examine the relationship between entrepreneurial education and the entrepreneurial behavior of applied university students within the context of "Internet +."

To investigate the mediating relationship between the entrepreneurial ability of applied university students and both entrepreneurial education and entrepreneurial behavior under the backdrop of "Internet +."

3. Literature Reviews

Entrepreneurship Education and Entrepreneurial Behavior

Entrepreneurial education directly influences entrepreneurial behavior. According to Curavic (2019), entrepreneurship education can foster the entrepreneurial action ability of college students. Additionally, in a study by Chen Dongli (2022) on the impact of regional economic development and college innovation and entrepreneurship education on college students' entrepreneurial behavior, a positive correlation between entrepreneurial education and entrepreneurial behavior was identified. Building on these previous studies, this paper asserts that entrepreneurship education is a crucial preparatory step for entrepreneurial behavior.

The advent of the Internet has dismantled original knowledge barriers, expanded the sources of knowledge, facilitated the sharing of knowledge achievements, and made early knowledge acquisition more accessible. This, in turn, allows individuals to better explore new development fields, presenting new opportunities for themselves and society (Kang Meiyuan, 2017). Therefore, we can draw the following conclusions:

Hypothesis 1: In the context of "Internet +", entrepreneurial education of applied university students has a significant positive impact on entrepreneurial behavior.

Entrepreneurship Education and Entrepreneurial Ability

Lai Zeyuan (2020) proposed that enhancing the entrepreneurial ability of college students requires establishing an effective, interactive, and three-dimensional working mechanism. This necessitates collaborative efforts from the students themselves, their families, colleges, and society to create a united front of support and assurance. Such a collaborative approach is crucial for better stimulating and activating the desire, awareness, and entrepreneurial ability of college students to venture into business. This suggests that external environmental factors significantly impact the effectiveness of entrepreneurship education (Lai Zeyuan, 2020).

Weihe Jun (2021) employed a structural equation model to investigate the influence of entrepreneurship education on college students' entrepreneurial behavior. Jun argued that entrepreneurial ability functions as an intermediary between entrepreneurship education and entrepreneurial behavior. Entrepreneurship education is a process of accumulating knowledge reserves, and only by translating theoretical achievements into practical outcomes can it improve the likelihood of successful entrepreneurship among college students (Weihe Jun, 2021). Building on this, the paper asserts that entrepreneurship education plays a pivotal role in fostering entrepreneurship ability and proposes the following hypotheses:

Hypothesis 2: In the context of "Internet +", applied entrepreneurship education for college students has a significant positive impact on their entrepreneurial ability.

Entrepreneurial Ability and Entrepreneurial Behavior

From the perspective of studying entrepreneurial behavior, previous literature has defined entrepreneurial ability to encompass various elements related to behaviors. These include the capacity to identify and seize opportunities, integrate resources, propose ideas, implement innovation, manage entrepreneurial teams, and operate in the market. According to Huang Sisi & Wang Xinhong (2022), entrepreneurial ability can be classified into broad and narrow senses. The narrow sense refers to the specific skills an entrepreneur must possess to undertake a particular task (Huang Sisi & Wang Xinhong, 2022). In a broader sense, it denotes the synthesis of an individual's knowledge, attitudes, and skills related to task completion, measurable by normative standards and subject to improvement through training and development (Huang Sisi & Wang Xinhong, 2022). Kang Meiyan (2017) posits that entrepreneurial ability is a dynamic set of knowledge, skills, and attitudes possessed by entrepreneurs to facilitate the success of entrepreneurship.

Drawing on previous research, this study defines entrepreneurial ability as the comprehensive capability of knowledge, attitude, and skills that potential entrepreneurs should possess when undertaking specific entrepreneurial behaviors. This includes commitment ability, resource integration ability, emotional control ability, team-building ability, and fund preparation ability (Huang Sisi & Wang Xinhong, 2022). Therefore, entrepreneurial ability plays a pivotal role in entrepreneurial behavior. The following conclusions can be drawn:

Hypothesis 3: In the context of "Internet +", the entrepreneurial ability of applied college students significantly positively influences their entrepreneurial behavior.

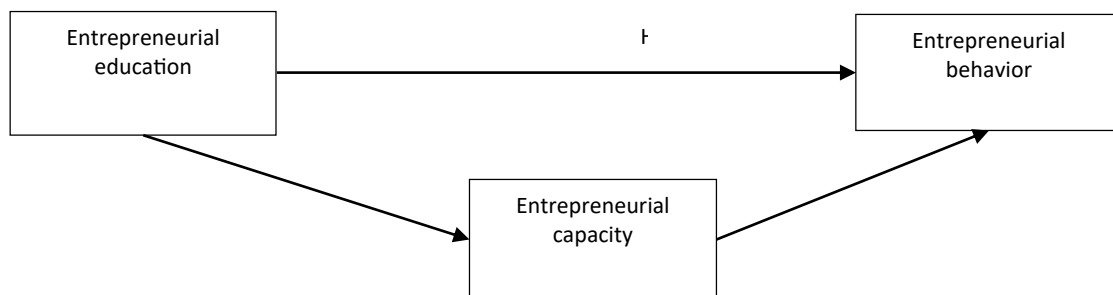

Figure 1 Conceptual framework

4. Research Methodology

The quantitative research method is adopted in this study. Given the unavailability of the actual total number of graduates from application-oriented universities, the Cochran formula is utilized to estimate the total number of samples in this paper. Consequently, 688 questionnaires were collected from students at Taiyuan Institute of Technology to ensure more accurate research data. Of these, 663 questionnaires were deemed valid, accounting for 96.36 percent.

The questionnaire used in this study comprises four parts: demographic data of the respondents, the scale of college students' entrepreneurial education, entrepreneurial ability, and entrepreneurial behavior. A Likert-5 scale was employed for these three variables (Likert,

1967). The independent variable, entrepreneurship education, is based on the work of Li Xuhui, Hu Xiaomei, Wang Xin (2016), with the Cronbach α coefficient indicating excellent reliability at 0.970. The three dimensions of entrepreneurship education are entrepreneurship practice (EP), entrepreneurship course (EC), and entrepreneurship support (ES). The model fitting parameters for the scale of entrepreneurship education, such as $\chi^2/df=3.14$, RMSEA=0.073, CFI=0.903, NFI=0.913, IF=0.913, meet the fitting standard, suggesting that the latent model of the scale aligns well with the data. Confirmatory factor analysis results affirm the convergence validity of the scale, with a composite reliability of 0.964, 0.996, and 0.985, all exceeding 0.9, indicating excellent intrinsic quality. The Average Variance Extraction (AVE) of the scale is 0.819, 0.980, and 0.903, respectively, all above 0.8, signifying good convergent validity (Bagozzi, 1988), reinforcing the scale's internal quality.

The dependent variable, entrepreneurial behavior, follows the scale used by Yao Xiaolian (2014) and consists of five questions. The Cronbach α coefficient for entrepreneurial behavior is 0.978, indicating exceptional reliability. Model fitting parameters for the entrepreneurial behavior scale, such as $\chi^2/df=2.616$, RMSEA=0.045, CFI=0.989, NFI=0.992, IF=0.992, meet the fitting standard, indicating that the latent model of the scale matches the data well. Confirmatory factor analysis affirms the convergence validity of the scale, with a composite reliability of 0.979, exceeding 0.9, signifying excellent intrinsic quality. The Average Variance Extraction (AVE) of the scale is 0.901, exceeding 0.8, indicating good convergent validity (Bagozzi, 1988), further emphasizing the scale's internal quality.

The scale for the intermediate variable, entrepreneurial ability, is based on the work of Chai Xudong (2010) and Qu Jiayin (2015). The Cronbach α coefficient for entrepreneurial ability is 0.975, indicating very good reliability. The scale includes five dimensions: commitment ability (COA), resource integration ability (RIC), emotional control ability (EMC), team building ability (TCA), and fund preparation ability (FC). Model fitting parameters for the scale of entrepreneurial ability, such as $\chi^2/df=2.159$, RMSEA=0.08, CFI=0.917, NFI=0.927, IF=0.927, meet the fitting standard, indicating that the latent model of the scale aligns well with the data. Confirmatory factor analysis results affirm the convergence validity of the scale, with combined reliability for the five dimensions (COA, RIC, EMC, TCA, FC) of 0.938, 0.921, 0.892, 0.922, 0.951, respectively, all exceeding 0.9, indicating excellent intrinsic quality. The AVE of the scale is 0.75, 0.796, 0.735, 0.8, and above 0.765, all above 0.8, signifying good convergent validity (Bagozzi, 1988), emphasizing the scale's internal quality.

5. Results

The characteristics of samples are mainly from 663 undergraduate students of Taiyuan Institute of Technology. See Table 2 for details of the samples.

Table 2 Sample Descriptive Statistics

Grade (%)	Gender (%)	Place of birth (%)	Professional (%)	Student cadre experience (%)	Family business experience (%)	Professional Ranking (%)	Entrepreneurship Competition Participation (%)
Freshman year (35%)	Male (43%)	Large and medium-sized cities (16%)	Department of Mechanics (0.6%)	Yes (59%)	Yes (32%)	Top 10% (16%)	No (58%)
Sophomore year (12%)	Female (57%)	County-level cities (28%)	Department of Electrical Engineering (0.9%)	No (41%)	No (68%)	10%-20% (28%)	1 time (31%)
Junior year (17%)		Towns and townships (9%)	Department of Automation (2.7%)			After 20% (56%)	Multiple times (11%)
Senior year (36%)		Rural (47%)	Department of Chemical Engineering (2.8%)				
			Computer Science (3.3%)				
			Department of Science (4.4%)				
			Department of Management (65%)				
			Foreign Languages department (6%)				
			Department of Materials (14%)				
			Department of Art and Design (6.3%)				
			Physical Education department (0.6%)				

Findings of this Study is under the background of "Internet +", applied the college students' entrepreneurship education and entrepreneurial behavior "of the direct impact of path, using AMOS22.0 software through a structural equation model of latent variable path analysis to explore the entrepreneurship education and its breakdown dimension (entrepreneurial practice, entrepreneurship and entrepreneurial support) directly influence mechanism of entrepreneurial action. The path coefficient diagram (overall dimension) of the direct impact of entrepreneurial education on entrepreneurial behavior is shown in Figure 2.

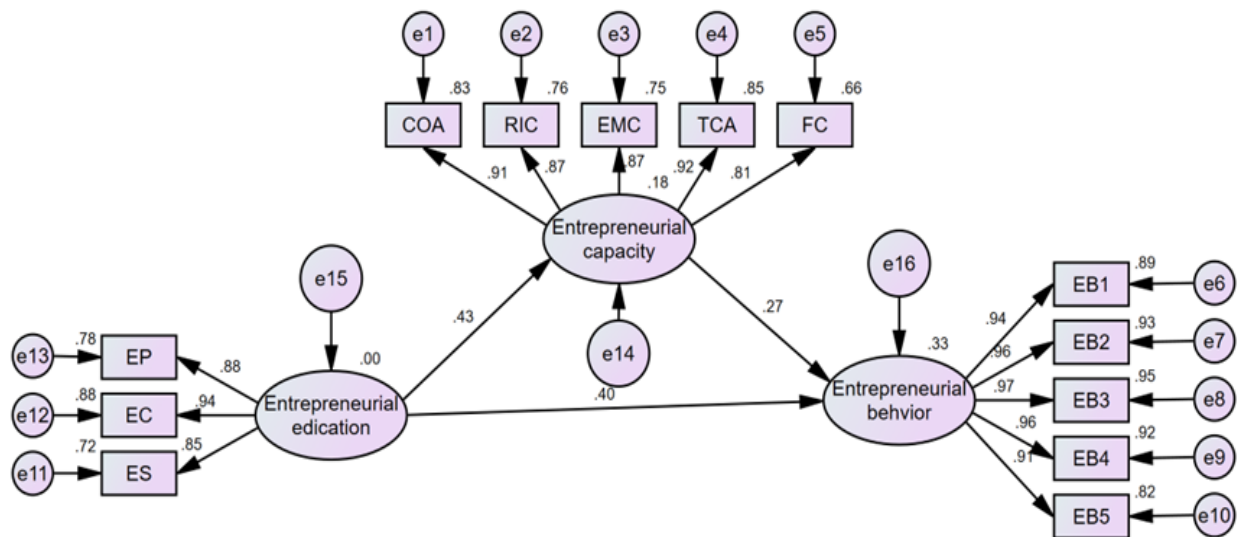

Figure 2 Structural equation model

In order to test the fitting degree of the model, the fitting indicators of the model "Path Coefficient Diagram (overall dimension) of the direct influence of entrepreneurial education on entrepreneurial behavior of applied college students" are sorted out as shown in Table 3.

Table 3 Test results

Fitting index	X ² /df	RMSEA	NFI	IFI	CFI
Fitting the standard	<3	<0.08	>0.90	>0.90	>0.90
Operation results	2.616	0.045	0.989	0.992	0.992

Main effect test. In order to more clearly see the degree of influence among variables, the significance of standardized path coefficients in "Path Coefficient Diagram (Overall dimension) of the Direct Influence of Entrepreneurial Education on Entrepreneurial Behavior of applied college Students" is summarized as shown in Table 4. It can be found from the table that, the influence coefficient of entrepreneurship education on entrepreneurial behavior (standardized path coefficient) reached the significant level: entrepreneurship education → entrepreneurial behavior ($\beta = 0.61$, $P < 0.05$). The results show that applied college students' entrepreneurial education has a positive and significant impact on entrepreneurial behavior under the background of "Internet +", that is, applied college students' entrepreneurial education can directly and significantly influence entrepreneurial behavior under the

background of "Internet +". It shows that the better the situation of entrepreneurship practice, entrepreneurship course and entrepreneurship support of applied college students under the background of "Internet +", the more it can promote the occurrence of individual entrepreneurship behavior.

To sum up, hypothesis 1: The entrepreneurship education of applied college students under the background of "Internet +" has a significant positive impact on the support of entrepreneurial behavior.

Table 4 Path coefficient of hypothetical model

	Path		Estimate	P
Entrepreneurship education	<---	Entrepreneurial behavior	0.61	***

(*P<0.05 bilateral test **P<0.01 ***P<0.001 bilateral test)

Previous research shows that entrepreneurship education of applied college students has a positive and significant impact on entrepreneurial behavior under the background of "Internet +". Specifically, this part mainly analyzes the background of "Internet +" applied college students' entrepreneurship the segmentation dimensions (commitment, resources integration ability, emotional control ability, team ability, funding ability) for intermediary business education affect entrepreneurial behavior of indirect path coefficients figure (overall dimensions) as shown in figure 5.

To test the fitting degree of the model, the fitting indicators of the model "Path Coefficient Diagram (overall dimension) of the indirect influence of entrepreneurial education mediated by entrepreneurial ability on entrepreneurial behavior after modification" are summarized as shown in Table 5.

Table 5 Test results

Fitting index	X ² /df	RMSEA	NFI	IFI	CFI
		<0.08			
Fitting the standard	<3	(if<0.05 A;	>0.90	>0.90	>0.90
		<0.08 B)			
Operation results	2.743 Conform	0.063 B	0.959 Conform	0.964 Conform	0.964 Conform

In order to more clearly see the degree of influence among variables, the significance of standardized path coefficients of "Revised Path Coefficient Diagram of Indirect Influence of entrepreneurial Education mediated by entrepreneurial ability on entrepreneurial Behavior (overall dimension)" is summarized in Table 6. It can be seen from the table that, Under the

background of "Internet +", the influence coefficient of entrepreneurial education on entrepreneurial ability (standardized path coefficient) and the influence coefficient of entrepreneurial ability on entrepreneurial behavior (standardized path coefficient) of application-oriented college students have reached the significance level: Entrepreneurial education $\rightarrow$ entrepreneurial ability ($\beta = 0.43$, $P < 0.001$), entrepreneurial ability $\rightarrow$ entrepreneurial behavior ($\beta = 0.27$, $P < 0.001$).

Therefore, hypothesis 2: Entrepreneurial education positively and significantly affects entrepreneurial ability is supported; hypothesis 3: Entrepreneurial ability positively and significantly affects entrepreneurial behavior "is also supported.

The mediating effect of entrepreneurship education on entrepreneurial behavior was $0.43 \times 0.27 = 0.12$, and the direct effect of entrepreneurship education on entrepreneurial behavior was significant ($\beta = 0.40$, $P < 0.001$). Therefore, entrepreneurship ability played a part in the mediating effect of entrepreneurship education on entrepreneurial behavior. The proportion of mediating effect in the total effect is $0.12 / (0.12 + 0.40) = 23.1\%$. Therefore, "Entrepreneurial ability has mediating effect in the influence mechanism of entrepreneurial education on entrepreneurial behavior" is supported.

Based on the results of model fitting parameters and the significance principle of influencing standardized path coefficients, as well as the procedure of latent variable path analysis and mediation effect test, it is shown in Table 6.

Table 6 Path coefficient of hypothetical model

	Path		Estimate	P
Entrepreneurship education	$\leftarrow$	Entrepreneurship capacity	0.43	***
Entrepreneurship capacity	$\leftarrow$	Entrepreneurial behavior	0.27	***
Entrepreneurship education	$\leftarrow$	Entrepreneurial behavior	0.40	***

(* $P < 0.05$ bilateral test ** $P < 0.01$ *** $P < 0.001$ bilateral test)

6. Discussion

Entrepreneurship is intricately linked to a country's sustainable economic growth, and individual entrepreneurial intention signifies potential entrepreneurial behavior (Mig-Angel & Mendez, 2019). In the context of "Internet +," a model of college students' entrepreneurial behavior is proposed for application-oriented universities, and the findings of this study hold significant implications for the government, universities, and families (Kang Meiyan, 2017). Huang Sisi & Wang Xinhong (2022) suggest that the government can offer preferential policies for college students or other individuals, such as tax incentives, resource support, financial

assistance, and social backing, to encourage entrepreneurship and enhance capability. For individual students and institutions, recognizing the importance of improving the entrepreneurial capacity of college students is crucial (Huang Sisi & Wang Xinhong, 2022). Entrepreneurship education equips college students with an understanding of the business environment, market opportunities, and real-life situations. Specific recommendations include the following:

First, improve the education system and promote entrepreneurship (Huang Sisi & Wang Xinhong, 2022): The results of this paper indicate that students from different majors' exhibit varying intentions towards entrepreneurial behavior (Kang Meiyang, 2017). Notably, significant differences in entrepreneurial behaviors exist among individuals with different majors, with scores of students majoring in economics and management and education surpassing those of other majors (Huang Sisi & Wang Xinhong, 2022).

Second, stimulate individual entrepreneurship ability through entrepreneurship education (Zhang Y, Duysters G & Cloockt M, 2020): The analysis above demonstrates that the entrepreneurial education system positively impacts entrepreneurial behavior. Entrepreneurial education also has a positive influence on entrepreneurial ability, and the enhancement of entrepreneurial ability positively contributes to the realization of entrepreneurial behavior (Xinzhe Wang & Xueling Nie, 2020). Therefore, entrepreneurial ability serves as an intermediary between entrepreneurial education and entrepreneurial behavior (Wang Xinhong, 2022).

Third, enhance the level of entrepreneurial ability to improve the success rate of entrepreneurship: Entrepreneurial activity is a complex phenomenon with multi-level overlapping, multi-dimensional value, and multi-element coexistence (Ning D P, 2017). Forming this extensive set of complex entrepreneurial skills requires collaboration among various departments and institutions, even involving families and individuals, to integrate resources and form a collective force.

7. Conclusion

During the revision of the training program, industry technical and management personnel are actively involved throughout the entire process. This inclusive approach ensures that the expectations of industry enterprises regarding the quality, knowledge, and abilities of talents are seamlessly integrated into the curriculum system. The objective is to establish a close and substantive joint training mechanism between the educational institution and the industry. While there are various factors influencing entrepreneurship, such as entrepreneurial self-efficacy, entrepreneurial motivation, and entrepreneurial intention, future studies could explore the moderating effect of entrepreneurial self-efficacy. Additionally, it would be beneficial to consider the impact of entrepreneurial motivation and entrepreneurial education on entrepreneurial behavior in subsequent research.

8. References

- Ajzen I. (1991). The Theory of Abstracts of Abstracts. *Organizational behaviors & Human Decision Processes*, Nat. 50(2), 179 - 211.

- Ajzen I. (2002). Residual Effects of them Past on Later behaviors: Habituation and Reasoned Action Perspectives. *Review of Social Psychology*, 6(2), 107-122.
- Aldrich H.E., Jennifer M.A. (2001). *Many are Called, but Few are Chosen: An Evolutionary Perspective for the Study of Entrepreneurship*. Business Research.
- Bandura A. (1977). Self-efficacy: The anther Exercise of Control. New York: W.H., Freeman, 40(1), 19-21.
- Bandura A. (1986). *Social foundations of them thought and action: A Social Cognitive Theory*. Englewood Cliffs, N.J.; Prentice and Hall, 169-171.
- Chen C.C., Greene P.G., Crick A. (1998). Does Entrepreneurial Self – efficacy Distinguish Entrepreneurs from Managers? *Journal of Business Venturing*, 13(4), 295-316.
- Chen Dongli. (2022). The influence of regional economic development and college innovation and entrepreneurship education on college students' entrepreneurial behavior. *Higher Education Forum* (10), 72-77.
- Huang Sisi & Wang Xinhong. (2022). Exploration on the Practice Path of Innovation and entrepreneurship education in colleges and universities in the era of Internet +. *Reference for Middle School Political Teaching* (41), 82.
- Ning D P. (2017). *Research on the Influence Mechanism of Entrepreneurship Education on Entrepreneurial Behavior*. Ph. D. Dissertation, Jilin University.
- Wei, He Jun. (2021). *Research on the relationship between entrepreneurship education, entrepreneurial ability of Leading Users and entrepreneurial Model*. Master's Thesis, Guangxi Normal University.
- Wu S., Wu L. (2008). The Impact of them who Education on Entrepreneurial Intentions of University Students in China. *Journal of them Small Business and Enterprise Development*, 15(4), 752-774.
- Xinzhe Wang & Xueling Nie. (2020). Research on Innovation and Entrepreneurship Education College Students in the We-Media Environment. *Scientific Journal of Economics and Management Research*, 12(8), 7-13.
- Zhou Meiyuan. (2017). *Research on the management mechanism of Innovation and Entrepreneurship Education in Guangxi Application-oriented Universities*. Master's Thesis, Wuhan Institute of Technology.
- Zhang Y., Duysters G. Clooclt M. (2020). The Role of them Entrepreneurship Education as a Predictor of them University Students? Entrepreneurial Intention. *International Entrepreneurship Science and Management, Journal*, 10(3), 623-641.

วารสารปรัชญาปริทรรศน์

JOURNAL OF PHILOSOPHICAL VISION

ISSN: 1513-6620 (Print) × ISSN: 2773-9643 (Online)

<https://so05.tci-thaijo.org/index.php/phiv/index>

Research Article

DOI: 10.14456/jpv.2023.37

ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2

The Superleadership of Administrator and School Effectiveness Under Ratchaburi Primary Educational Service Area Office 2

ปณิลิน จันภักดี^{1*}

Panilin Janpakdee^{1*}

ARTICLE INFO

Name of Author:

Corresponding Author*

1. ปณิลิน จันภักดี

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Panilin Janpakdee

Faculty of Education, Silpakorn
University, Thailand

Email:

Thitimajanpakdee659@gmail.com

คำสำคัญ:

ภาวะผู้นำเหนือผู้นำ; ประสิทธิภาพของ
สถานศึกษา

Keywords:

Superleadership; School
Effectiveness

Article history:

Received: 02/08/2023

Revised: 03/11/2023

Accepted: 30/12/2023

Available online: 31/12/2023

How to cite:

Janpakdee, P. (2023). The
Superleadership of Administrator
and School Effectiveness Under
Ratchaburi Primary Educational
Service Area Office 2. *Journal of
Philosophical Vision*, 28 (2), 199-212.

ABSTRACT

The objective of this research is to determine: 1) the superiority of leaders over managers in educational institutions under the jurisdiction of the Office of the Education Area in Ratchaburi Province, Area 2; 2) the effectiveness of educational institutions under the jurisdiction of the Office of the Education Area in Ratchaburi Province, Area 2; 3) the relationship between the superiority of leaders over managers and the effectiveness of educational institutions under the jurisdiction of the Office of the Education Area in Ratchaburi Province, Area 2. The sample group consists of 108 educational institutions under the jurisdiction of the Office of the Education Area in Ratchaburi Province, Area 2, with one participant per institution, namely the Deputy Director of Academic Affairs or the Head of Academic Management. The research instrument used is a questionnaire based on the concepts of "Manz and Sims" for the superiority of leaders over managers and "Marzano" for the effectiveness of educational institutions. The statistical methods used include frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson correlation analysis. The research findings are as follows: 1) Overall, the superiority of leaders over managers in educational institutions under the jurisdiction of the Office of the Education Area in Ratchaburi Province, Area 2 is at a high level. 2) Overall, the effectiveness of educational institutions under the jurisdiction of the Office of the Education Area in Ratchaburi Province, Area 2 is at a high level. The superiority of leaders over managers has a significant positive relationship with the effectiveness of educational institutions under the jurisdiction of the Office of the Education Area in Ratchaburi Province, Area 2 at a statistically significant level of .01.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 2) ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารกับประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 กลุ่มตัวอย่างคือ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 จำนวน 108 แห่ง ผู้ให้ข้อมูลสถานศึกษาละ 1 คน คือ รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารวิชาการหรือหัวหน้าบริหารงานวิชาการ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารตามแนวความคิดของแมนซ์และซิมส์ และประสิทธิผลของสถานศึกษาตามแนวคิดของมาร์ซาโน สถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่ามัธยฐานเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3) ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ในลักษณะคล้อยตามกันในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

1. บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนา กำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข ในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบของประเทศ เพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัต ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจึงให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตนให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560: 1)

ในสังคมปัจจุบันเป็นยุคโลกาภิวัตน์หรือยุคแห่งศตวรรษที่ 21 ผู้นำหรือผู้บริหารถือเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการนำพาองค์กรให้เดินไปในทิศทางที่เหมาะสม นำพาองค์กรให้ก้าวหน้าสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย (สมบุญ สิริสรณ์, 2559: 30) ดังนั้นผู้นำที่ดีควรส่งเสริมให้ผู้ตามหรือบุคลากรในองค์กรได้ค้นพบความสามารถของตนเองและใช้ความสามารถให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการปฏิบัติงาน โดยผู้นำจะให้อำนาจแก่ผู้ตามทำงานให้กับหน่วยงานหรือองค์กรได้อย่างเต็มความสามารถ การเป็นผู้นำแบบ “ผู้นำเหนือผู้นำ” ควรเริ่มจากการเปิดโอกาสให้ผู้ตามสามารถเป็นผู้นำตนเอง โดยการกระตุ้นให้ผู้ตามมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการทำงาน โดยมีการตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง ให้รางวัลตนเอง และสามารถลงโทษหรือวิพากษ์วิจารณ์ตนเองในกรณีที่ไม่สามารถจะประพฤติปฏิบัติตามที่ต้องการได้ นอกจากนี้ยังต้องพัฒนาความรู้ความเข้าใจในการทำงานให้เพิ่มมากขึ้น

ขึ้น ทั้งนี้ ผู้นำที่สามารถสร้างผู้นำที่มีประสิทธิภาพได้ จึงจะเรียกว่าผู้มี “ภาวะผู้นำเหนือผู้นำ” (พิชญาภา ยืนยาว, 2561: 2888) ส่วนประสิทธิผลของสถานศึกษาเป็นเป้าหมายที่สำคัญที่สุดที่ทุกสถานศึกษาให้ความสำคัญเมื่อสถานศึกษาผ่านด้านต่าง ๆ สถานศึกษาจะมีระบบที่มี “ความน่าเชื่อถือสูง” ซึ่งเกณฑ์ในแต่ละด้านจะติดตามและตรวจสอบตัวชี้วัดของสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอและแก้ไขทันทีเมื่อประสิทธิภาพของสถานศึกษาต่ำกว่าเกณฑ์ที่ยอมรับได้ สถานศึกษาจะมีความเชื่อถือเมื่อเทียบกับเกณฑ์ตัวชี้วัดที่สำคัญและสามารถรับรองได้ว่านักเรียนทุกคนจะได้เรียนรู้เนื้อหาเฉพาะที่จำเป็นต่อความสำเร็จในศตวรรษที่ 21 (Marzano, 2012: 1) แสดงให้เห็นว่าภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารมีความสำคัญในการพัฒนาองค์กรทางการศึกษา ประสิทธิผลของสถานศึกษาไม่อาจเป็นไปตามที่กำหนดไว้ หากขาดผู้บริหารที่มีความสามารถในการบริหารเป็นแรงขับเคลื่อนนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาผลการบริหารโรงเรียนของผู้บริหารและผลการบริหารจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ตามตัวชี้วัดจำนวน 5 นโยบาย พบว่าไม่บรรลุค่าเป้าหมายจำนวน 1 นโยบาย คือการพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ด้านการมีศักยภาพในการปฏิบัติงานครบตามความจำเป็นในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ มีผลการดำเนินงานในระดับคุณภาพ 1 ซึ่งอยู่ระดับปรับปรุง อีกทั้งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาไม่มีผลงานเชิงประจักษ์ตามเกณฑ์เพื่อยกย่องเชิดชูเกียรติ ซึ่งเป็นประเด็นปัญหาเกี่ยวกับภาวะผู้นำการสร้างรูปแบบความคิดทางบวกเป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2, 2563: 27-35) ในส่วนของประสิทธิผลของสถานศึกษานั้น จากรายงานการสังเคราะห์ผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา ปีการศึกษา 2563 ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านคุณภาพของเด็ก พบว่าจุดที่ควรพัฒนามากที่สุด คือ นักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล รองลงมา คือ นักเรียนมีความก้าวหน้าในผลการทดสอบระดับชาติหรือผลการทดสอบอื่น ๆ และมีความสามารถในการสร้างนวัตกรรมเชื่อมโยงองค์ความรู้และประสบการณ์มาสร้างสรรค์สิ่งใหม่ได้ ส่วนด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ พบว่า การพัฒนาครูและบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ และมีระบบการนิเทศภายในสถานศึกษาที่เข้มแข็ง ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จุดที่ควรพัฒนามากที่สุด คือ การให้ข้อมูลย้อนกลับจากการวัดและประเมินผลเพื่อให้ผู้เรียนได้รับรู้และนำไปพัฒนาตนเอง และมีรูปแบบการจัดการเรียนรู้เฉพาะสำหรับผู้ที่มีความจำเป็นและมีการใช้สื่อและเทคโนโลยี แหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ซึ่งทักษะกระบวนการจัดการเรียนการสอนของครูยังไม่ส่งเสริมผู้เรียนให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2, 2564: 1-2)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 โดยมีผู้บริหารเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการบริหารเพื่อพัฒนาการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายและนโยบายของการจัดการศึกษาในระดับชาติอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อทราบภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาราชบุรี เขต 2
2. เพื่อทราบประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาราชบุรี เขต 2
3. เพื่อทราบความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาราชบุรี เขต 2

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยศึกษาวรรณกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องจากตำรา เอกสารทางวิชาการ ข้อมูลสารสนเทศรวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ รวบรวมผลงานและจำแนกประเภทเนื้อหา

ขั้นตอนที่ 2 ดำเนินงานตามโครงการวิจัย ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือและนำเครื่องมือไปพัฒนาและตรวจสอบเพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของเครื่องมือและนำไปเก็บข้อมูลจากตัวอย่างในการวิจัย นำข้อมูลที่รวบรวมได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติและแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 รายงานผลการวิจัย ผู้วิจัยจัดทำรายงานผลการวิจัยนำเสนอต่อคณะกรรมการผู้ควบคุมวิจัยเพื่อตรวจสอบแก้ไขให้ถูกต้อง ปรับปรุงแก้ไขและจัดทำรายงานการวิจัยฉบับร่างนำเสนอคณะกรรมการตรวจสอบวิจัย ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะจัดทำรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากรเพื่อขออนุมัติจบการศึกษา

3.2 ประชากร

ประชากรในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 จำนวน 147 แห่ง ประกอบด้วย 4 อำเภอ คือ อำเภอบ้านโป่ง จำนวน 47 แห่ง อำเภอโพธาราม จำนวน 51 แห่ง อำเภอดำเนินสะดวก จำนวน 25 แห่ง อำเภอบางแพ จำนวน 24 แห่ง

3.3 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 โดยกำหนดขนาดตัวอย่างจากการเปิดตารางประมาณการขนาดตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejci and Morgan, 1970: 608) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 108 แห่ง เลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งประเภท (Stratified Random Sampling) จำแนกตามอำเภอ โดยผู้วิจัยใช้สถานศึกษาเป็นหน่วยวิเคราะห์ (unit of

analysis) ผู้ให้ข้อมูลสถานศึกษาละ 1 คน คือ รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารวิชาการหรือหัวหน้าบริหารงานวิชาการ รวมผู้ให้ข้อมูล 108 คน

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้เป็นแบบสอบถามความคิดเห็น (Opinionnaire) จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน รายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งถามรายละเอียดเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบัน ประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน มีลักษณะเป็นแบบตัวเลือกที่กำหนดไว้ให้ (Forced Choice)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารตามแนวคิดของแมนซ์และซิมส์ (Manz and Sims)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ตามแนวคิดของมาร์ซาโน (Marzano)

3.5 การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือเป็นแบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและนำผลการศึกษามาสร้างและพัฒนาเป็นแบบสอบถามภายใต้คำปรึกษาของอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

ขั้นที่ 2 ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ตรวจสอบพิจารณาความสอดคล้องของเนื้อหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องโดยเทคนิค IOC (Index of Item Objective Congruence) ซึ่งได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 แล้วนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและเรียบเรียงให้สมบูรณ์

ขั้นที่ 3 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง คือ สถานศึกษาสังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 จำนวน 30 แห่ง ผู้ให้ข้อมูลสถานศึกษาละ 1 คน คือ รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารวิชาการหรือหัวหน้าบริหารงานวิชาการ ผู้ให้ข้อมูลรวมทั้งสิ้น 30 คน

ขั้นที่ 4 นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาคำนวณหาความเชื่อมั่น (Reliability) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach, 1984: 161) ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) เท่ากับ 0.958

ขั้นที่ 5 จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

3.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างเป็นระบบและถูกต้อง ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินงานตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) ผู้วิจัยจัดทำหนังสือผ่านภาควิชาการบริหารการศึกษา เพื่อทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 เพื่อออกหนังสือแจ้งขอความร่วมมือจากผู้อำนวยการโรงเรียนแล้วมอบหมายให้รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารวิชาการหรือหัวหน้าบริหารงานวิชาการให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม

2) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามด้วยตนเอง

3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ใช้สถานศึกษาเป็นหน่วยวิเคราะห์ (unit of analysis) จำนวน 108 แห่ง ผู้ให้ข้อมูลสถานศึกษาละ 1 คน คือ รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารวิชาการหรือหัวหน้าบริหารงานวิชาการ รวมผู้ให้ข้อมูล 108 คน เมื่อได้รับแบบสอบถามคืนแล้วผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

- 1) ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม
- 2) ตรวจสอบให้คะแนนตามเกณฑ์การให้คะแนนสำหรับแบบสอบถามแต่ละฉบับ
- 3) จัดทำตารางแจกแจงคะแนน (tally sheet) เพื่อกวักคะแนนให้สอดคล้องกับแผนการวิเคราะห์ข้อมูลและระเบียบวิธีทางสถิติที่ใช้
- 4) นำข้อมูลดังกล่าวไปคำนวณค่าทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เสนอผลการวิเคราะห์ ในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

3.8 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ศึกษาและข้อคำถามที่ต้องการทราบในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

8.1 การวิเคราะห์สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามในด้าน เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบัน ประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน ใช้ค่าความถี่ และร้อยละ

8.2 การวิเคราะห์ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ใช้ค่ามัธยฐานเลขคณิต (arithmetic mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) แล้วนำค่าที่ได้ไปเทียบกับเกณฑ์ของเบสท์ (Best, 1970: 87)

8.3 การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product-Moment Correlation Coefficient: r_{xy}) แล้วนำค่าที่ได้ไปเทียบกับเกณฑ์ของศิริชัย กาญจนวาสิ ทวีวัฒน์ ปิตยานนท์และ ดิเรก ศรีสุข (2559: 156) มีรายละเอียด ดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.00 – 0.29 หมายถึง ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหาร / ประสิทธิภาพของสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.30 – 0.69 หมายถึง ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหาร / ประสิทธิภาพของสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.70 – 1.00 หมายถึง ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหาร / ประสิทธิภาพของสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง

4. ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1 ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้านและอยู่ในระดับมาก 6 ด้าน โดยเรียงลำดับจากค่ามัธยเทศเฉลี่ยมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ การกระตุ้นการตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง การพัฒนาภาวะผู้นำตนเองโดยการให้รางวัลและคำทักทายอย่างสร้างสรรค์ การเป็นผู้นำตนเอง การสร้างรูปแบบความคิดทางบวก การอำนวยความสะดวกให้เกิดวัฒนธรรมของผู้นำตนเอง การสนับสนุนให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยการสร้างทีมงาน การเป็นแบบอย่างที่เป็นผู้นำตนเองตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่ามัธยเทศเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวม (X_{tot})

(n=97)

ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	การเป็นผู้นำตนเอง (X_1)	4.34	0.52	มาก
2	การเป็นแบบอย่างที่เป็นผู้นำตนเอง (X_2)	4.28	0.65	มาก
3	การกระตุ้นการตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง (X_3)	4.50	0.57	มากที่สุด
4	การสร้างรูปแบบความคิดทางบวก (X_4)	4.34	0.58	มาก
5	การพัฒนาภาวะผู้นำตนเองโดยการให้รางวัลและคำทักทายอย่างสร้างสรรค์ (X_5)	4.35	0.59	มาก
6	การสนับสนุนให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยการสร้างทีมงาน (X_6)	4.29	0.65	มาก
7	การอำนวยความสะดวกให้เกิดวัฒนธรรมของผู้นำตนเอง (X_7)	4.31	0.66	มาก
รวม		4.34	0.57	มาก

2 ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ประสิทธิภาพของสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน และอยู่ในระดับมาก 4 ด้าน โดยเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ กรอบการสอนที่พัฒนาและการจัดการเรียนสอนที่มีประสิทธิภาพในทุกห้องเรียน หลักสูตรที่มีคุณภาพและผ่านการรับรองมุ่งส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน ระบบฐานสมรรถนะที่ทำให้นักเรียนมีความเป็นเลิศ ระบบการรายงานความก้าวหน้าของนักเรียน สภาพแวดล้อมมีความปลอดภัยและเป็นระเบียบจากการสนับสนุนและการทำงานร่วมกันตามลำดับ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 โดยภาพรวม (Y_{tot})

(n=97)

ประสิทธิผลของสถานศึกษา		$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1	สภาพแวดล้อมมีความปลอดภัยและเป็นระเบียบจากการสนับสนุนและการทำงานร่วมกัน (Y_1)	4.39	0.46	มาก
2	กรอบการสอนที่พัฒนาและการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพในทุกห้องเรียน (Y_2)	4.58	0.51	มากที่สุด
3	หลักสูตรที่มีคุณภาพและผ่านการรับรองมุ่งส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน (Y_3)	4.47	0.44	มาก
4	ระบบการรายงานความก้าวหน้าของนักเรียน (Y_4)	4.42	0.54	มาก
5	ระบบฐานสมรรถนะที่ทำให้นักเรียนมีความเป็นเลิศ (Y_5)	4.47	0.54	มาก
รวม		4.46	0.43	มาก

3 ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ลักษณะคล้ายตามกันอยู่ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน

(n=97)

ตัวแปร	(Y ₁)	(Y ₂)	(Y ₃)	(Y ₄)	(Y ₅)	(Y _{tot})
(X ₁)	.746**	.644**	.555**	.655**	.582**	.728**
(X ₂)	.736**	.607**	.534**	.621**	.547**	.700**
(X ₃)	.691**	.656**	.538**	.567**	.506**	.685**
(X ₄)	.785**	.669**	.600**	.653**	.640**	.766**
(X ₅)	.733**	.671**	.589**	.649**	.555**	.734**
(X ₆)	.764**	.645**	.623**	.712**	.582**	.758**
(X ₇)	.800**	.657**	.624**	.704**	.618**	.777**
ภาพรวม (X _{tot})	.799**	.690**	.619**	.693**	.617**	.783**

**นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากการสรุปผลการวิจัย สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

5.1 จากผลการวิจัยที่พบว่า ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่าภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาเห็นความสำคัญในการพัฒนาภาวะผู้นำเหนือผู้นำให้กับบุคลากรในสถานศึกษา โดยมีพฤติกรรมที่ส่งเสริมให้บุคลากรตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง มีการแสดงออกถึงการพัฒนาความเป็นผู้นำในตนเองของบุคลากรด้วยการให้รางวัล ยกย่อง ชมเชย สนับสนุนบุคลากรให้รางวัลตนเองด้วยบางสิ่งบางอย่างที่เขาชื่นชอบเมื่อทำงานประสบผลสำเร็จ แนะนำให้บุคลากรใช้ความผิดพลาดและความล้มเหลวเป็นโอกาสในการเรียนรู้ด้วยการพัฒนาตนให้มีประสบการณ์ อีกทั้งส่งเสริมให้บุคลากรใช้ความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างเต็มศักยภาพ สนับสนุนและให้กำลังใจต่อบุคลากรในสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นนำเสนอแนวคิดใหม่ ๆ ตลอดจนมีการอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานเพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษาได้พัฒนาสู่การเป็นผู้นำตนเอง โดยไม่ต้องพึ่งพาการสั่งการจากผู้บริหาร ไม่จำเป็นต้องกำกับดูแลมากนัก เป็นเพียงผู้ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือก็สามารถทำให้บุคลากรบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ด้วยตนเอง จึงทำให้ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพวงเพ็ญ เขียวเสนและคณะ (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตติกฤตา ภักธราพัชร (2564) ศึกษาวิจัยเรื่องภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ระดับภาวะผู้นำเหนือผู้นำของ

ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของธิดารัตน์ เอี่ยมเยี่ยม (2565) ศึกษาวิจัย เรื่องภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของมุลเลอร์และคณะ (Muller and others, 2013) ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำเหนือผู้นำและความเพลิดเพลิดในการทำงาน พบว่า ภาวะผู้นำเหนือผู้นำเป็นส่วนหนึ่งของ “การเสริมอำนาจความเป็นผู้นำ” ซึ่งภาวะผู้นำเหนือผู้นำจะช่วยให้ผู้ใต้บังคับบัญชาสามารถเป็นผู้นำตนเองได้

5.2 จากผลการวิจัยที่พบว่า ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่าประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษาจัดทำแผนการดำเนินงานในระดับสถานศึกษาและระดับห้องเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูพัฒนาการสอนและจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพในทุกห้องเรียน สถานศึกษามีหลักสูตรที่มีคุณภาพและผ่านการรับรองมุ่งส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน โดยผู้บริหารและครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรทำให้นักเรียนได้เรียนรู้เนื้อหาสาระที่สำคัญของหลักสูตร อีกทั้งสถานศึกษายังมีระบบการรายงานความก้าวหน้าของนักเรียนด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลของนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอเพื่อติดตามความก้าวหน้าสู่การสำเร็จการศึกษาและมีระบบฐานสมรรถนะที่ทำให้นักเรียนมีความเป็นเลิศด้วยการออกแบบตารางเรียนให้เหมาะสมกับความต้องการของนักเรียนและเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้และศึกษานอกห้องเรียน จึงทำให้ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุทิน สุขกาย (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาประสิทธิภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่าประสิทธิภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ วริศรา อรุณกิตติพร (2565) ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด ผลการวิจัยพบว่าประสิทธิภาพของสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

5.3 จากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารกับประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 พบว่า โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ผู้วิจัยตั้งไว้ โดยมีความสัมพันธ์ลักษณะคล้ายตามกันอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้เนื่องจากภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญและมีอิทธิพลสูงสุดต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษาและเป็นตัวแปรสำคัญในด้านการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพนำพาสถานศึกษาให้ก้าวหน้าสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย นอกจากนี้จากการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพของสถานศึกษาทุกด้าน ซึ่งแสดงให้เห็นชัดเจนว่าประสิทธิภาพของสถานศึกษาส่วน

หนึ่งเกิดจากผู้นำที่มีภาวะผู้นำ โดยเฉพาะภาวะผู้นำเหนือผู้นำ หากผู้บริหารมีภาวะผู้นำเหนือผู้นำสูง ประสิทธิภาพของสถานศึกษาก็จะบรรลุเป้าหมายได้เร็ว ตรงกันข้ามหากสถานศึกษาใดผู้บริหารไม่มีภาวะผู้นำเหนือผู้นำ ขาดวิสัยทัศน์ในการบริหารงาน ประสิทธิภาพของสถานศึกษานั้นก็จะบรรลุเป้าหมายได้ยาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของลออ วิลัย (2557) ศึกษาวิจัยเรื่องภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับ ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวกอยู่ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและสามารถร่วมกันทำนายประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาได้ ร้อยละ 65.61 และสอดคล้องกับงานวิจัยของกนกกรักษ์ สุวรรณ (2557) ศึกษาวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสตรีกับประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสตรีกับประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 มีความสัมพันธ์กันทั้งโดยรวมและรายด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาวดี บุตตะวงศ์ (2560) ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่แสดงออกให้เป็นไปในทิศทางที่เหมาะสมต้องมีบุคลิกภาพที่ดีและแสดงพฤติกรรมเป็นแบบอย่างที่ดีต่อบุคลากรในสถานศึกษาและสาธารณชน โดยการแสดงให้เห็นถึงการมีภาวะความเป็นผู้นำในตนเองทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจและการมีส่วนร่วมในการชี้แนะแนวทาง เช่น แสดงออกถึงการเป็นแบบอย่างในการวางตัวได้ถูกต้องกับกาลเทศะ สนับสนุน แนะนำส่งเสริมและให้กำลังใจกับบุคลากร ให้เกียรติและเข้าใจความรู้สึกของบุคลากร ส่งเสริมการเป็นแบบอย่างในการมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ใหม่ ๆ และการบริหารจัดการงานที่ดี ผู้บริหารไม่จำเป็นต้องกำกับ ดูแลมากนักเป็นเพียงผู้ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือสร้างความมั่นใจให้แก่บุคลากรด้วยการปฏิบัติให้ดูเป็นตัวอย่างและปฏิบัติงานด้วยเป้าหมายแห่งอุดมการณ์ที่มุ่งมั่น

2) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาให้มีความปลอดภัยและเป็นระเบียบด้วยการจัดตกแต่งรอบ ๆ อาคารเรียนให้สะอาด มีความมั่นคง แข็งแรงและปลอดภัย ต้องจัดห้องน้ำให้เพียงพอ สะอาด และถูกสุขลักษณะ มีแผนการจัดการเหตุฉุกเฉินและประสานงานกับหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายในท้องถิ่น

เกี่ยวกับปัญหาด้านความปลอดภัยของสถานศึกษา มีช่องทางในการให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษา นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชนได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของสถานศึกษา เช่น มีเว็บไซต์แบบโต้ตอบกันเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นจากนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของสถานศึกษา มีเครือข่ายสังคมโซเชียลมีเดีย (Line, Facebook) ผู้บริหารควรมีการยกย่องความสำเร็จเมื่อสถานศึกษาบรรลุเป้าหมายด้วยประกาศความสำเร็จลงในเว็บไซต์ของสถานศึกษาและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ อีกทั้งมีจดหมายข่าวถึงผู้ปกครอง และควรจัดทำงบประมาณและทรัพยากรทางเทคโนโลยีให้เพียงพอต่อครูและบุคลากรในสถานศึกษา

3) ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการพัฒนางานด้านการบริหารสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จตามเป้าหมายและเป็นที่ยอมรับแก่บุคลากรในสถานศึกษาด้วยการกำหนดเป้าหมายในการทำงานและควรส่งเสริมให้บุคลากรเกิดความตระหนักถึงเป้าหมายของสถานศึกษาให้ทำงานอย่างมีทิศทางและเป็นระบบ ผู้บริหารต้องอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานเพื่อส่งผลให้สถานศึกษามีประสิทธิผลที่ดีขึ้นต่อไปในอนาคต

6.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจจะศึกษาวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

- 1) ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษาในโรงเรียนเอกชน
- 2) ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2
- 3) ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา

7. เอกสารอ้างอิง

- กนกกรักษ์ สุวรรณ. (2557). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสตรีกับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ฐิติกฤตา ภักธราพัชร. (2564). ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1. NEUNC2021 การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 8 มหาวิทยาลัยตะวันออกเฉียกเหนือ, 435-446.

- ธิดารัตน์ เอี่ยมเชี่ยม. (2565). ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาระยอง เขต 2. *วารสารนาคบุตรปริทรรศน์*, 14(1), 102-126.
- พวงเพ็ญ เขียวเสนและคณะ. (2562). ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1. *วารสารนาคบุตรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครศรีธรรมราช*, 11(2), 72-80.
- พิชญาภา ยืนยาว. (2561). ผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารการศึกษา. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 11(1), 2888-2903.
- ลออ วิลัย. (2557). ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของ สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี*, 6(2), 143-158.
- วิศรา อรุณกิตติพร. (2565). ปัจจัยการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด. *วารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุพนธ์*, 14(1), 139-149.
- ศิริชัย กาญจนวาสี ทวีวัฒน์ ปิตยานนท์และดิเรก ศรีสุโข. (2559). *การเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมสำหรับการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมบูรณ์ ศิริสรธีรบุญ. (2559). ภาวะผู้นำของนักบริหารการศึกษามืออาชีพในศตวรรษที่ 21. *วารสารการบริหาร การศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*, 1(1), 30-44.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2. (2564). รายงานการสังเคราะห์ผลการประเมินตนเอง ของสถานศึกษา (Self-Assessment Report) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2563. ราชบุรี: กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา. (เอกสารอัดสำเนา)
- _____ (2564). รายงานผลการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563. ราชบุรี : กลุ่มนโยบายและ แผน. (เอกสารอัดสำเนา)
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579. กรุงเทพมหานคร: พริก หวานกราฟฟิค จำกัด.
- สุทิน สุขกาย. (2562). การศึกษาประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรี สะเกษ เขต 1. *วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย*, 1(1), 69-78.

สุภาวดี บุตตะวงค์. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1.งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา

Manz, Charles C. and Sims, Henry P. (1991). SuperLeadership : Beyond the myth of heroic leadership. *Organizational Dynamics*, 19(4), 22-30.

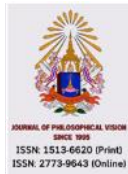
Muller, Gunter F. and others. (2013). Super-Leadership and Work Enjoyment: Direct and Moderated Influences. *SAGE Journals*, 113(3), 804-821.

Best, John W. (1997). Research in Education. New York: Prentice-Hall, Inc.

Cronbach, Lee J. (1984). Essential of Psychological Testing. 4th ed. New York: Harper & Row Publisher.

Marzano, Robert J. (2012). Marzano Levels of School Effectiveness. Indiana: Business Development Office.

Krejcie, Robert V., and Daryle w. Morgan. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Journal for Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.

วารสารปรัชญาปริทรรศน์

JOURNAL OF PHILOSOPHICAL VISION

ISSN: 1513-6620 (Print) x ISSN: 2773-9643 (Online)

<https://so05.tci-thaijo.org/index.php/phiv/index>

Research Article

DOI: 10.14456/jpv.2023.38

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมประมูลหมายเลขทะเบียนรถยนต์นั่ง

ส่วนบุคคลไม่เกิน 7 ที่นั่งของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

Factors Affecting the Decision to Join the Number of Passenger Car Registration Auction of the Personal Passenger Car Up to 7 Seats of Consumers in Bangkok

ชญัญญา วงษ์อุทัย¹, ผศ.ดร.พิชัย ลัทธศักดิ์ศิริ², ดร.ธณตน์นันท์ สุขโชคนิธิโกศล³, พนิดา พนิธธำรง^{4*}

Charanya Wonguthai¹, Pichai Latthasaksiri²,

Thanatnan Sukchokenithiphokin³, Phanida Panitthamrong^{4*}

ARTICLE INFO

Name of Author:

1. ชญัญญา วงษ์อุทัย

คณะบริหารธุรกิจ สถาบันรัชต์ภาคย์

Charanya Wonguthai

Faculty of Business Administration

Rajapark Institute, Thailand.

Email: charanya.wong@rajapark.ac.th

2. ผศ.ดร.พิชัย ลัทธศักดิ์ศิริ

คณะบริหารธุรกิจ สถาบันรัชต์ภาคย์

Asst.Prof.Dr.Pichai Latthasaksiri

Faculty of Business Administration

Rajapark Institute, Thailand.

Email: pichai.lat@rajapark.ac.th

3. ดร.ธณตน์นันท์ สุขโชคนิธิโกศล

คณะบริหารธุรกิจ สถาบันรัชต์ภาคย์

Dr.Thanatnan Sukchokenithiphokin

Faculty of Business Administration

Rajapark Institute, Thailand.

Email: thanatnan.suk@rajapark.ac.th

Corresponding Author:

4. พนิดา พนิธธำรง

คณะบริหารธุรกิจ สถาบันรัชต์ภาคย์

Phanida Panitthamrong

Faculty of Business Administration

Rajapark Institute, Thailand.

Email: phanida.p@gmail.com

คำสำคัญ:

ปัจจัย; การตัดสินใจ; การประมูล; รถยนต์นั่งส่วนบุคคล

Keywords:

Factor; Decision Making; Auction; Personal

Passenger Car

Article history:

Received: 4/09/2022

Revised: 22/08/2023

Accepted: 20/10/2023

Available online: 31/12/2023

How to cite:

Wonguthai, C., Latthasaksiri, P., Sukchokenithiphokin, T. & Panitthamrong, P. (2023). Factors Affecting the Decision to Join the Number of Passenger Car Registration Auction of the Personal Passenger Car Up to 7 Seats of Consumers in Bangkok. *Journal of Philosophical Vision* 28 (2), 213-222.

ABSTRACT

The objectives of this quantitative research were; 1) To study the motivating factors for participating in the auction of car registration numbers of consumers. 2) To compare the decision to participate in the auction of car registration numbers classified by personal characteristics of the consumers. 3) To study the influence of the motivating factors affecting the decision to join the number of passenger car registration of the personal passenger car up to 7 seats of consumers in Bangkok. The sample group consisted of 385 consumers who participated in the auction of car registration numbers. The questionnaire was used as a data collection tool. The statistics used were mean, standard deviation, T-test F-test and multiple regression analysis The results showed that : 1) The overall 4P's marketing mix motivation was at the highest level ($\bar{x}=4.58$). 2) The bidders with different gender, age and education level had different decision to participate in the auction with statistical significance at .05 level. 3) Marketing promotion incentives (X_4), product (X_1), incentives (X_5) and price (X_2) influence the decision to join the number of passenger car registration of the personal passenger car up to 7 seats of consumers in Bangkok. They explained the variability of their decision to participate in the auction of car registration numbers by 29.90%.

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยจูงใจในการเข้าร่วมประมูลหมายเลขทะเบียนรถยนต์ของผู้บริโภค 2) เพื่อเปรียบเทียบการตัดสินใจเข้าร่วมประมูลหมายเลขทะเบียนรถยนต์จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล 3) เพื่อศึกษาปัจจัยจูงใจที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมประมูลหมายเลขทะเบียนรถยนต์นั่งส่วนบุคคลไม่เกิน 7 ที่นั่งของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร การวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริโภคที่เข้าร่วมประมูลหมายเลขทะเบียนรถยนต์ จำนวน 385 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบแบบที การทดสอบแบบเอฟ และการวิเคราะห์การถดถอย ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยจูงใจในการเข้าร่วมประมูลหมายเลขทะเบียนรถยนต์อยู่ในระดับมากที่สุด 2) ผู้เข้าร่วมประมูลที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาต่างกันมีการตัดสินใจเข้าร่วมประมูลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ปัจจัยจูงใจด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา และด้านแรงจูงใจ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมประมูลหมายเลขทะเบียนรถยนต์นั่งส่วนบุคคลไม่เกิน 7 ที่นั่งของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร และสามารถร่วมกันอธิบายความผันแปรของการตัดสินใจเข้าร่วมประมูลหมายเลขทะเบียนรถยนต์ ได้ร้อยละ 29.90

1. บทนำ

ในปัจจุบันทะเบียนรถมีความสำคัญเพราะเป็นหลักฐานในการยืนยันแสดงความเป็นเจ้าของรถโดยแผ่นป้ายทะเบียนรถที่นายทะเบียนออกให้ ซึ่งมีหมายเลขตรงกับใบคู่มือจดทะเบียนรถ โดยแผ่นป้ายทะเบียนสำหรับรถยนต์รับจ้างระหว่างจังหวัด รถยนต์รับจ้างบรรทุกคน รถยนต์รับจ้างสามล้อ รถยนต์สี่ล้อเล็กรับจ้าง รถยนต์บริการธุรกิจ รถยนต์บริการทัศนาจร รถยนต์บริการให้เช่า รถยนต์นั่งส่วนบุคคลไม่เกินเจ็ดคนซึ่งลักษณะในแผ่นป้ายมีเครื่องหมายเป็นตัวอักษร ขส อยู่ภายในวงกลมอันเป็นรอยดุนที่มุมล่างขวาของแผ่นป้ายโดยสีของแผ่นป้ายหมวดตัวเลข และหมวดตัวอักษรยังใช้เป็นการระบุการใช้งานของรถแต่ละประเภท (ราชกิจจานุเบกษา, 2554) การประมูลหมายเลขทะเบียนรถตาม พ.ร.บ. รถยนต์ พ.ศ. 2522 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ. รถยนต์ (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546 มาตรา 10/1 กำหนดให้อธิบดีกรมการขนส่งทางบก นำหมายเลขทะเบียนซึ่งเป็นที่ต้องการหรือเป็นที่นิยมของประชาชนออกประมูลเป็นการทั่วไป ซึ่งตามกฎหมายกระทรวง กำหนดให้นำหมายเลขทะเบียนรถ 301 หมายเลขออกประมูล สำหรับหลักเกณฑ์การประมูลให้เป็นไปตามประกาศกรมการขนส่งทางบก ซึ่งรายได้จากการประมูลป้ายทะเบียนรถยนต์นั่งส่วนบุคคลจะนำเข้าเป็นรายได้ของ “กองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน” เพื่อใช้เป็นทุนสนับสนุนและส่งเสริมความปลอดภัยด้านการใช้รถใช้ถนน รวมทั้งให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากการใช้รถใช้ถนน และการช่วยเหลือสังคม เป็นต้น (กรมการขนส่งทางบก, 2555)

สังคมในปัจจุบันอยู่ในช่วงเวลาที่มีความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแต่การดำเนินชีวิตของคนในสังคมส่วนใหญ่มักผูกพันอยู่กับความเชื่อ และวัตถุ ที่สามารถบันดาลให้เกิดสิริมงคล ความเชื่อเกี่ยวกับตัวเลขและสิ่งของเครื่องใช้ที่มีตัวเลขบ่งบอก จึงกลายเป็นความนิยมและมีมูลค่าเพิ่มขึ้นตามความนิยมและความเชื่อ โดยเฉพาะ “หมายเลขทะเบียนรถ” ซึ่งถือเป็นสิ่งที่คู่กับรถยนต์บ่งบอกถึงความเป็นเจ้าของอย่าง

ชัดเจนและในหลายประเทศต่างมีการเปิดประมูลป้ายทะเบียนรถ (ดิศรณ์ บัวเวช, 2564) ซึ่งตัวแบบอธิบายพฤติกรรมในการซื้อของผู้บริโภคที่ว่าพฤติกรรมจะเกิดขึ้นได้ต้องมีสาเหตุทำให้เกิด ประกอบด้วยสิ่งเร้า 2 สิ่ง ได้แก่ สิ่งเร้าทางการตลาด (marketing stimulus) ได้แก่ ส่วนประสมทางการตลาด 4P's (ผลิตภัณฑ์, ราคา, ช่องทางการจัดจำหน่าย, การส่งเสริมทางการตลาด) ซึ่งเป็นปัจจัยที่ควบคุมได้ และสิ่งเร้าภายนอกอื่นๆ ซึ่งไม่สามารถควบคุมได้ อันได้แก่ เศรษฐกิจ เทคโนโลยี การเมือง และวัฒนธรรม (Kotler Philip, 1997) โดยปัจจัยการจูงใจเพื่อผลักดันให้บุคคลนั้นแสดงพฤติกรรมออกมาโดยมีทิศทางเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่มุ่งหวังจึงประกอบด้วยแรงขับ ตัวกระตุ้น ความปรารถนาหรือความต้องการอยากได้ที่ผลักดันให้เกิดความเคลื่อนไหวของร่างกายนำไปสู่การแสดงพฤติกรรม (Mowen and Minor, 1998) การตัดสินใจนั้นเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน อาจเกิดจากกลุ่มบุคคลจะเป็นการตัดสินใจตามหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตาม ซึ่งผลของการตัดสินใจจะแสดงถึงการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นหรือให้ข้อมูลแล้วประมวลความคิดเห็นร่วมกันก่อนจึงตัดสินใจหรือหากเป็นกรณีการตัดสินใจของบุคคลเพียงคนเดียวจะตัดสินใจในเรื่องง่ายๆ ที่กำหนดไว้ล่วงหน้าแล้ว หรือเรื่องด่วนฉุกเฉินที่ไม่มีเวลาพอสำหรับปรึกษากับบุคคลอื่น ซึ่งกระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค จะช่วยให้สามารถเข้าใจในขั้นตอนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค ช่วยให้เกิดการวางแผนการตลาดตั้งแต่กระบวนการแรกเริ่มไปจนถึงการดึงดูดให้เกิดกิจกรรมการขายขึ้น ซึ่งประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ การตระหนักรู้ถึงปัญหา การค้นหาข้อมูลเพิ่มเติม การประเมินทางเลือกอื่นๆ การเข้าสู่กระบวนการตัดสินใจซื้อ การซื้อสินค้าหรือบริการ และการประเมินหลังการซื้อสินค้า (ปรีดี นุกุลสมปรารถนา, 2565)

ในการเลือกซื้อรถยนต์ของประชาชนก็เช่นเดียวกัน นอกจากจะพิจารณาจากสัญลักษณ์และสมรรถนะที่ถูกใจแล้ว ยังมีอีกอย่างหนึ่งที่คนบางกลุ่มสนใจนั่นก็คือเลขทะเบียน เพราะเชื่อกันว่าถ้าได้เลขที่ถูกโฉลกกับตัวเองจะเป็นการเสริมดวงชะตาให้ดียิ่งขึ้น เลขทะเบียนรถจึงกลายเป็นของมีค่าที่ถูกตีราคามหาศาล ผู้สนใจแย่งประมูลกันเป็นเจ้าของเพราะเป็นเลขทะเบียนที่ไม่สามารถขอได้ตามปกติ สำหรับเลขทะเบียนสวยทางการขนส่งทางบกได้เปิดให้ผู้สนใจประมูลในสัปดาห์ที่ 2 และสัปดาห์ที่ 4 ของทุก ๆ เดือน ถึงแม้มูลค่าในการประมูลป้ายทะเบียนนั้นจะสูงแต่ก็ยังมียอมจ่ายเงินเป็นจำนวนมากเพื่อให้ได้เป็นเจ้าของป้ายทะเบียนรถตามที่ตนเองต้องการ แต่เลขทะเบียนสวยที่นำมาประมูลก็ยังไม่เพียงพอหรือยังไม่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในกลุ่มดังกล่าว (เกศกนก วงศ์สำเร็จ, 2560)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมประมูลหมายเลขทะเบียนรถยนต์นั่งส่วนบุคคลไม่เกิน 7 ที่นั่ง ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อที่จะได้ทราบถึงปัจจัยจูงใจที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมประมูลหมายเลขทะเบียนรถยนต์ของผู้บริโภค และเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการนำมาเป็นแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการประมูลรถยนต์นั่งส่วนบุคคลให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดอย่างเหมาะสมต่อประชาชนผู้เข้าร่วมการประมูลต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาปัจจัยจูงใจในการเข้าร่วมประมุขหมายเลขทะเบียนรถยนต์นั่งส่วนบุคคลไม่เกิน 7 ที่นั่งของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

2.2 เพื่อเปรียบเทียบการตัดสินใจเข้าร่วมประมุขหมายเลขทะเบียนรถยนต์นั่งส่วนบุคคลไม่เกิน 7 ที่นั่ง จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล

2.3 เพื่อศึกษาปัจจัยจูงใจที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมประมุขหมายเลขทะเบียนรถยนต์นั่งส่วนบุคคลไม่เกิน 7 ที่นั่งของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

3. ระเบียบวิธีวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม จากประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครที่เข้าร่วมประมุขหมายเลขทะเบียนรถยนต์นั่งส่วนบุคคลไม่เกิน 7 ที่นั่ง ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ W.G. Cochran (1977) กำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95, ได้ขนาดตัวอย่างจำนวน 385 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจากผู้เข้าร่วมประมุขหมายเลขทะเบียนรถยนต์นั่งส่วนบุคคลไม่เกิน 7 ที่นั่งในเขตกรุงเทพมหานคร

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณครั้งนี้คือแบบสอบถาม โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะของผู้เข้าร่วมประมุขหมายเลขทะเบียนรถยนต์นั่งส่วนบุคคล ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยจูงใจ ประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาด และแรงจูงใจ ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการตัดสินใจของผู้เข้าร่วมประมุขหมายเลขทะเบียนรถยนต์นั่งส่วนบุคคล การทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยได้นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ผู้วิจัยได้บันทึกผลการพิจารณาลงความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละท่าน และนำค่าที่ได้มาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง โดย IOC ที่คำนวณได้ควรมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ขึ้นไป แล้วนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับบุคคลที่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.927

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการแจกแบบสอบถามให้ผู้เข้าร่วมประมุขหมายเลขทะเบียนรถยนต์นั่งส่วนบุคคลไม่เกิน 7 ที่นั่ง โดยการสุ่มแบบเจาะจงจากผู้มาเข้าร่วมประมุขหมายเลขทะเบียนรถยนต์ที่กรมการขนส่งทางบกกรุงเทพมหานคร โดยมีผู้ช่วยดำเนินการแจกแบบสอบถาม ได้แบบสอบถาม จำนวน 385 ชุด

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) บรรยายสภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ค่า ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ทดสอบสมมติฐาน โดยใช้การทดสอบแบบที่ การทดสอบแบบเอฟ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

4. ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงจิตในการเข้าร่วมประมุขหมายเลขทะเบียนรถยนต์นั่งส่วนบุคคลไม่เกิน 7 ที่นั่ง ของผู้บริโภคนในเขตกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยเชิงจิตของผู้เข้าร่วมประมุขหมายเลขทะเบียนรถยนต์นั่งส่วนบุคคลไม่เกิน 7 ที่นั่ง ในเขตกรุงเทพมหานคร

ปัจจัยเชิงจิต	ระดับ		ค่าระดับ
	ความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	
1) ส่วนประสมทางการตลาด	4.58	.262	มากที่สุด
2) แรงจูงใจ	4.59	.651	มากที่สุด
รวม	4.34	.295	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ปัจจัยเชิงจิตของผู้เข้าร่วมประมุขหมายเลขทะเบียนรถยนต์นั่งส่วนบุคคลไม่เกิน 7 ที่นั่ง มีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.34$, S.D.= .295) ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.58$, S.D.= .262) ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.59$, S.D.= .651)

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบการตัดสินใจเข้าร่วมประมุขหมายเลขทะเบียนรถยนต์นั่งส่วนบุคคลไม่เกิน 7 ที่นั่ง จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล

ตารางที่ 2 ผลเปรียบเทียบการตัดสินใจเข้าร่วมประมุขหมายเลขทะเบียนรถยนต์นั่งส่วนบุคคลไม่เกิน 7 ที่นั่ง ของผู้เข้าร่วมประมุขในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ

ตัวแปร	เพศ	N	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
การตัดสินใจเข้าร่วมประมุข	ชาย	226	4.21	.655	2.162	.031*
หมายเลขทะเบียนรถยนต์	หญิง	159	4.05	.482		

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า เพศชายและเพศหญิงมีการตัดสินใจเข้าร่วมประมุขหมายเลขทะเบียนรถยนต์นั่งส่วนบุคคลไม่เกิน 7 ที่นั่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 ผลเปรียบเทียบการตัดสินใจเข้าร่วมประมุขหมายเลขทะเบียนรถยนต์นั่งส่วนบุคคลไม่เกิน 7 ที่นั่งของผู้เข้าร่วมประมุขในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพ และรายได้

ตัวแปร	แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
อายุ	Between Groups	9.482	2	4.741	10.915	.000*
		165.493	381	.434		
	Total	174.976	383			
ระดับการศึกษา	Between Groups	11.418	2	5.709	13.298	.000*
		163.558	381	.429		
	Total	174.976	383			
สถานภาพ	Between Groups	1.163	2	.581	1.274	.281
		173.813	381	.456		
	Total	174.976	383			
อาชีพ	Between Groups	.386	4	.097	.209	.933
		174.590	379	.461		
	Total	174.976	383			
รายได้	Between Groups	1.181	2	.591	1.295	.275
		173.794	381	.456		
	Total	174.976	383			

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้เข้าร่วมประมุขที่มีอายุและระดับการศึกษาต่างกันมีการตัดสินใจเข้าร่วมประมุขหมายเลขทะเบียนรถยนต์นั่งส่วนบุคคลไม่เกิน 7 ที่นั่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนกลุ่มผู้เข้าร่วมประมุขที่มีสถานภาพ อาชีพ และรายได้ต่างกันมีการตัดสินใจเข้าร่วมประมุขไม่แตกต่างกัน

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงจิตที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมประมุขหมายเลขทะเบียนรถยนต์นั่งส่วนบุคคลไม่เกิน 7 ที่นั่งของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณของปัจจัยเชิงใจส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมประมุขหมายเลขทะเบียนรถยนต์นั่งส่วนบุคคลไม่เกิน 7 ที่นั่งของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

ปัจจัย	b	SEeb	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (a)	1.186	0.522		2.272	.024*
1. ผลิตรถยนต์ (X_1)	0.349	0.066	0.268	5.315	.000*
2. ราคา (X_2)	0.370	0.095	0.201	3.909	.000*
3. สถานที่/ช่องทางการจัดจำหน่าย (X_3)	0.099	0.076	0.063	1.299	.195
4. การส่งเสริมการตลาด (X_4)	-0.551	0.070	-0.355	-7.838	.000*
5. แรงจูงใจ (X_5)	0.377	0.079	0.246	4.791	.000*
R= 0.547 R ² = 0.299 Adjust R ² = 0.290 SEEst = 0.56955 F=32.279 Sig.= 0.000*					

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 พบว่า ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด (X_4) ด้านผลิตรถยนต์ (X_1) ด้านแรงจูงใจ (X_5) และด้านราคา (X_2) มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมประมุขหมายเลขทะเบียนรถยนต์นั่งส่วนบุคคลไม่เกิน 7 ที่นั่งของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และตัวแปรทั้ง 4 สามารถร่วมกันอธิบายความผันแปรของการตัดสินใจเข้าร่วมประมุขหมายเลขทะเบียนรถยนต์นั่งส่วนบุคคลไม่เกิน 7 ที่นั่ง ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ได้ร้อยละ 29.90 สามารถเขียนสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบได้ดังนี้

$$\hat{Y} = 1.186 + 0.349 (X_1) + 0.370 (X_2) - 0.551 (X_4) + 0.377 (X_5)$$

5. อภิปรายผลการวิจัย

5.1 ผลการวิเคราะห์ค่าระดับตัวแปร พบว่า ปัจจัยเชิงใจในการตัดสินใจเข้าร่วมประมุขหมายเลขทะเบียนรถยนต์นั่งส่วนบุคคลไม่เกิน 7 ที่นั่งของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ในภาพรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับผลการศึกษาของณัฐธิดา อินตะพรม (2559) ศึกษาเรื่องการใช้ปัจจัยส่วนประสมการตลาดในการตัดสินใจซื้อรถยนต์ของผู้บริโภคในเขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร ที่พบว่าผู้บริโภคใช้ปัจจัยส่วนประสมการตลาดในการตัดสินใจซื้อรถยนต์ในเขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจอันดับแรกคือ ด้านผลิตรถยนต์ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือด้านราคา ด้านการส่งเสริมการตลาด และอันดับสุดท้าย คือ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย

5.2 ผลการเปรียบเทียบการตัดสินใจเข้าร่วมประมุขหมายเลขทะเบียนรถยนต์นั่งส่วนบุคคลไม่เกิน 7 ที่นั่งของผู้เข้าร่วมประมุขในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพ และรายได้ พบว่า ผู้เข้าร่วมประมุขที่มีอายุและระดับการศึกษาต่างกันมีการตัดสินใจเข้าร่วมประมุขหมายเลขทะเบียน

รถยนต์นั่งส่วนบุคคลไม่เกิน 7 ที่นั่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับผลการศึกษาของ กรเอก กาญจนโกคิน (2561) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการประมูลหมายเลขทะเบียนรถที่พบว่า ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ด้านเพศ สถานภาพ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้มีผลต่อการประมูลทะเบียนรถยนต์แตกต่างกัน

5.3 ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมประมูลหมายเลขทะเบียนรถยนต์นั่งส่วนบุคคลไม่เกิน 7 ที่นั่ง ของผู้เข้าร่วมประมูลในเขตกรุงเทพมหานคร ได้แก่ การส่งเสริมการตลาด (X_4) ด้านผลิตภัณฑ์ (X_1) ด้านแรงจูงใจ (X_5) และด้านราคา (X_2) มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมประมูลหมายเลขทะเบียนรถยนต์นั่งส่วนบุคคลไม่เกิน 7 ที่นั่งของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และตัวแปรทั้ง 4 สามารถร่วมกันอธิบายความผันแปรของการตัดสินใจเข้าร่วมประมูลหมายเลขทะเบียนรถยนต์นั่งส่วนบุคคลไม่เกิน 7 ที่นั่งของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ได้ร้อยละ 29.90 สอดคล้องกับผลการศึกษาของ นิตยา ยนจอหอ (2557) ศึกษาเรื่องพฤติกรรมของผู้เข้าประมูลหมายเลขทะเบียนรถของสำนักงานขนส่งจังหวัดชลบุรี ที่พบว่า ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านราคา ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าประมูลหมายเลขทะเบียนรถของสำนักงานขนส่งจังหวัดชลบุรี

6. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม จากประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครที่เข้าร่วมประมูลหมายเลขทะเบียนรถยนต์นั่งส่วนบุคคลไม่เกิน 7 ที่นั่ง จากกลุ่มตัวอย่าง 385 คน พบว่า ปัจจัยส่วนผสมทางการตลาด 4P's โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.58$) ผู้เข้าร่วมประมูลที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาต่างกันมีการตัดสินใจเข้าร่วมประมูลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ ปัจจัยจูงใจด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านแรงจูงใจ และด้านราคา มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมประมูลหมายเลขทะเบียนรถยนต์นั่งส่วนบุคคลไม่เกิน 7 ที่นั่งของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร และสามารถร่วมกันอธิบายความผันแปรของการตัดสินใจเข้าร่วมประมูลหมายเลขทะเบียนรถยนต์ ได้ร้อยละ 29.90

7. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1) ปัจจัยจูงใจในการตัดสินใจเข้าร่วมประมูลหมายเลขทะเบียนรถยนต์นั่งส่วนบุคคลไม่เกิน 7 ที่นั่งของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ควรมีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ให้มีความรู้เกี่ยวกับส่วนผสมทางการตลาด โดยเฉพาะด้านราคา การส่งเสริมการจัดจำหน่าย และผลิตภัณฑ์ เพื่อสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางการส่งเสริมการปฏิบัติงานให้ดีขึ้น

2) ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจโดยเฉพาะด้านแรงจูงใจ กรมการขนส่งทางบกควรเน้นเรื่องเกี่ยวกับตัวเลขมงคลตามความเชื่อและนำเลขสวยเหล่านั้นมาทำการประมูล เพื่อสนองความต้องการของผู้บริโภค ด้านผลิตภัณฑ์ผู้เข้าร่วมประมูลให้ความสำคัญในระดับมากที่สุด เพราะต้องการเลขทะเบียนรถที่เป็นความเชื่อเรื่องตัวเลข ซึ่งเป็นความเชื่อส่วนตัว ควรมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการให้ประมูลเลขสวยตามความเชื่อ เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนที่มีความเชื่อเกี่ยวกับตัวเลขเข้าร่วมประมูลทะเบียนรถมากขึ้น ซึ่งทำให้ภาครัฐมีรายได้เพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรทำการศึกษาปัจจัยที่มีต่อการเข้าร่วมประมูลหมายเลขทะเบียนรถยนต์ โดยควรเพิ่มปัจจัยอื่น ๆ เช่น ความเชื่อเกี่ยวกับตัวเลข ทศนคติ ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมประมูลทะเบียนรถยนต์ให้ครอบคลุมเนื้อหาที่ศึกษามากขึ้นและเป็นแนวทางสำหรับการขนส่งทางบกนำไปปรับกลยุทธ์ในการประมูลทะเบียนรถยนต์ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2) ควรทำการศึกษาเชิงลึกด้วยการทำวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลอื่น ๆ ที่สำคัญและเป็นแนวทางสำหรับการขนส่งทางบกนำไปปรับกลยุทธ์ในการประมูลทะเบียนรถยนต์ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

8. เอกสารอ้างอิง

เกศกนก วงศ์สำเร็จ. (2560). ปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการประมูลทะเบียนรถจากกรมการขนส่งทางบกของประชาชนในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

กรมการขนส่งทางบก. (2555). ความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน. กรุงเทพมหานคร: กรมการขนส่งทางบก.

กรเอก กาญจนโกคิน. (2561). การศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จของการประมูลหมายเลขทะเบียนรถ. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร., 6(3), 970-984.

ณัฐธิดา อินตะพรหม. (2559). ธุรกิจประกันภัยตามหลักศาสนาอิสลาม (ตะกาฟูล). วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ.

ดิศรณ์ บัวเวช. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อป้ายทะเบียนประมูลรถยนต์นั่งส่วนบุคคล ไม่เกิน 7 ที่นั่งของผู้บริโภคในจังหวัดนครปฐม. กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศิลปากร.

นิตยา ยนจอหอ. (2557). พฤติกรรมของผู้เข้าร่วมประมูลหมายเลขทะเบียนรถของสำนักงานขนส่งจังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.ชลบุรี.

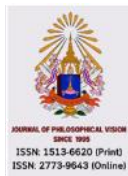
ราชกิจจานุเบกษา. (2554). ระเบียบกรรมการขนส่งทางบก ว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับทะเบียนและภาษีรถ ตามกฎหมายว่าด้วยการขนส่งทางบก พ.ศ. 2554. เล่ม 128 ตอนพิเศษ 51.

Kotler, Philip. (1997). *Marketing management : Analysis, Planning, Implementation and Control*. 9th ed. Upper Saddle River, New Jersey USA : Prentice-Hall.

Mowen, John C. and Minor, Michael. (1998). *Consumer Behavior*. 5th ed. Upper Saddle River, New Jersey USA : Prentice-Hall.

ปรีดี นกุลสมปรารถนา. (2565). กระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค. สืบค้นเมื่อ 24 สิงหาคม 2565. จาก <https://www.popticles.com>.

Cochran, W. G. (1977). *Sampling Techniques*. (3rd ed.). New York: John Wilay & Sons.

วารสารปรัชญาปริทรรศน์

JOURNAL OF PHILOSOPHICAL VISION

ISSN: 1513-6620 (Print) x ISSN: 2773-9643 (Online)

<https://so05.tci-thaijo.org/index.php/phiv/index>

Research Article

DOI: 10.14456/jpv.2023.39

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของโรงเรียนวัดหนองจิก สำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1

The Human Resource Development of Wat Nongchik School Nakhon Pathom Primary Educational Service Area Office 1

มธุรส จิตรโรจนรักษ์¹ และ นพดล เชนอักษร^{2*}

Maturos Jitrodjanaruk¹ and Nopadol Chenaksara^{2*}

ARTICLE INFO

Name of Author:

1. มธุรส จิตรโรจนรักษ์

ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัย

ศิลปากร, ประเทศไทย

Maturos Jitrodjanaruk

Educational Administration

Department, Silpakorn University,
Thailand.

Email: maturosJ@gmail.com

Corresponding Author:

2. ผ.ศ.ว่าที่พ.ด.นพดล เชนอักษร

ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัย

ศิลปากร, ประเทศไทย

Asst.Prof.Maj.Dr.Nopadol

Chenaksara

Educational Administration

Department, Silpakorn University,
Thailand.

Email: majnopc@gmail.com

คำสำคัญ:

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

Keywords:

Human Resource Development

Article history:

Received: 2/11/2022

Revised: 29/08/2023

Accepted: 21/09/2023

Available Online: 31/12/2023

How to cite:

Jitrodjanaruk, M. & Chenaksara, N. (2023). The Human Resource Development of Wat Nongchik School Nakhon Pathom Primary Educational Service Area Office 1. *Journal of Philosophical Vision* 28 (2), 223-235.

ABSTRACT

The purposes of this research were to determine 1) The human resource development of Wat Nongchik School, Nakhon Pathom primary educational service area office 1. 2) The ranking of the need for self-development of Wat Nongchik School, Nakhon Pathom primary educational service area office 1. The population is 13 persons of Wat Nongchik School, consisting of the school director and 12 teachers (researcher excluded). The instrument used in the research was an opinionnaire about human resource development based on the concepts of Lim, Werner and Desimone. The statistical used for data analysis were frequency, percentage, median, Interquartile range and rank classification.

The findings of this research were as follows: 1) The human resource development of Wat Nongchik School, Nakhon Pathom primary educational service area office 1 in overall was at a highest level. The median ranking from maximum to minimum were as follows: Design Phase, Implementation Phase, Evaluation Phase and Needs Assessment Phase. 2) Ranking of the needs of human resource development methods for self - development of Wat Nongchik School, Nakhon Pathom primary educational service area office 1, was found coaching is the method of human resource development for self - development that the personnel of Wat Nongchik School chose the most. The second was training/workshop. The third was site visit. The fourth was counterpart. The fifth was consulting. The sixth was on the job training. The seventh was self - learning. The eighth was job enrichment. The ninth was delegation and the tenth was job shadowing.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของโรงเรียนวัดหนองจิก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 2) อันดับความต้องการในการพัฒนาตนเองของบุคลากรโรงเรียนวัดหนองจิก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 ประชากรที่ศึกษา คือ บุคลากรโรงเรียนวัดหนองจิก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 จำนวน 13 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน และครูโรงเรียนวัดหนองจิก 12 คน (ไม่รวมผู้วิจัย) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตามแนวคิดของลิ้ม เวอร์เนอร์ และเดอสิโมน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ มัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และการจัดอันดับ

ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของโรงเรียนวัดหนองจิก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ก็อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้ง 4 ด้าน โดยเรียงลำดับค่ามัธยฐานจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ คือ ด้านการออกแบบมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการดำเนินการ ด้านการประเมินผล และด้านการประเมินความต้องการ 2) การจัดอันดับความต้องการเกี่ยวกับวิธีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในการพัฒนาตนเองของบุคลากรโรงเรียนวัดหนองจิก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 พบว่า การได้รับการสอนงาน เป็นวิธีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในการพัฒนาตนเองที่บุคลากรโรงเรียนวัดหนองจิกเลือกมากที่สุด รองลงมาอันดับที่ 2 คือ การฝึกอบรม อันดับที่ 3 คือ การดูงานนอกสถานที่ อันดับที่ 4 คือ การฝึกงานกับผู้เชี่ยวชาญ อันดับที่ 5 คือ การให้คำปรึกษาแนะนำ อันดับที่ 6 คือ การได้รับการฝึกอบรมในขณะทำงาน อันดับที่ 7 คือ การเรียนรู้ด้วยตนเอง อันดับที่ 8 คือ การเพิ่มคุณค่าในงาน อันดับที่ 9 คือ การได้รับมอบหมายงาน และอันดับที่ 10 คือ การติดตามและสังเกต

1. บทนำ

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นหน้าที่ที่สำคัญของการบริหารจัดการองค์การ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นการลงทุนด้านบุคลากร เป็นองค์ความรู้ที่พัฒนาคู่ขนานไปพร้อมกันทั้งองค์การและบุคลากร โดยผ่านกระบวนการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งจะมีความหมายครอบคลุมการให้การศึกษาเรียนรู้งานการฝึกอบรมให้ปฏิบัติงานได้ และการพัฒนาสายงานอาชีพโดยเพื่อให้การดำเนินงานขององค์การมีประสิทธิภาพ (จิตติมา อัครอิติพงศ์, 2556: 7-8) การพัฒนาคนหรือบุคลากรในองค์กร ถือเป็นกลไกที่สำคัญประการหนึ่งที่สามารถช่วยยกระดับการพัฒนาขององค์กรได้ โดยที่การพัฒนาบุคลากรในองค์กรนั้นจะต้องเป็นการจัดทำเพื่อให้คนในองค์กรเกิดความรู้ ความรอบรู้ ความเชี่ยวชาญ ทักษะ ทันโลก ทันเหตุการณ์ สามารถพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ มีขวัญกำลังใจและแรงจูงใจในการทำงานตลอดจนมีทักษะและความชำนาญที่หลากหลายมากขึ้น (จิตติมา อัครอิติพงศ์, 2556: 7-8) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นกิจกรรมที่เป็นระบบและวางแผน มีการออกแบบโดยองค์การ เพื่อให้บุคลากรมีโอกาสเรียนรู้ทักษะที่จำเป็นในที่ทำงานและ มีประสิทธิภาพของการทำงาน ความรู้ความสามารถ ตลอดจนความพึงพอใจของผู้คน โดยกิจกรรมที่เกิดขึ้นต้องตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงผลของ

การปฏิบัติงาน รวมถึงแผนการและกลยุทธ์ในระยะยาวขององค์กร เพื่อให้มั่นใจว่า การใช้ทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Lim, Werner and DeSimone, 2013: 4) อีกทั้งยังเป็นการเตรียมการฝึกอบรมและพัฒนา เพื่อให้คนในองค์กรมีความรู้และทักษะตามที่ต้องการ เพื่อความสำเร็จในการทำงาน (Dessler, 2014: 85-88) การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติ ให้เจริญรุ่งเรือง ดังนั้น การที่พัฒนาประเทศชาติต้องพัฒนาประชาชนโดยให้การศึกษาเพื่อให้คนในชาติมีคุณภาพตามที่ต้องการการจัดการศึกษาจึงต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาบุคคลให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม องค์กรหลักที่มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาต้องมีกลยุทธ์ในการบริหารจัดการ การศึกษาเพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จ คือ คุณภาพการศึกษา ซึ่งเป็นผลผลิตที่เกิดจากการดำเนินการ จัดการศึกษาของ โรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย พันธกิจของโรงเรียน การจัดการทรัพยากร หลักสูตร การเรียนการสอน การพัฒนาบุคลากร การสนับสนุนผู้เรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คุณภาพผู้เรียนที่มุ่งหวังก็คือ การเป็นคนเก่ง คนดีและมีความสุข (ไพฑูริย์ สินลารัตน์, 2560: 176) อย่างไรก็ตาม เมื่อองค์กรมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีความรู้ ความสามารถ ทักษะและคุณสมบัติอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อองค์กร แล้วองค์กรจะต้องตระหนักอยู่เสมอว่า จะต้องลงทุนพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่องค์กรมีอยู่พร้อมทั้งพัฒนาองค์กรเองให้มีความพร้อมและสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพตลอดเวลา นอกจากจะต้องมีการเตรียมความพร้อมให้แก่ทรัพยากรมนุษย์แล้วองค์กรเองก็ต้องมีการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้ทันต่อเปลี่ยนแปลงในอนาคตอีกด้วย ดังนั้น กิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และองค์กรจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อความสำเร็จขององค์กรในยุคปัจจุบัน (สุชินี ฤกษ์ขำ, 2560: 1-2)

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของโรงเรียนวัดหนองจิก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1

2.2 อันดับความต้องการในการพัฒนาตนเองของบุคลากรโรงเรียนวัดหนองจิก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครปฐม เขต 1

3. การดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของโรงเรียนวัดหนองจิก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครปฐม เขต 1” ดำเนินการวิจัยด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของโรงเรียนวัดหนองจิก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครปฐม เขต 1 2) อันดับความต้องการในการพัฒนาตนเองของบุคลากรโรงเรียนวัดหนองจิก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 ประชากรที่ศึกษา คือ บุคลากรโรงเรียนวัดหนองจิก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 จำนวน 13 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน และครูโรงเรียนวัดหนองจิก 12 คน (ไม่รวมผู้วิจัย) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็น

เกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยและระเบียบวิธีวิจัยซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

เพื่อให้การวิจัยดำเนินการเป็นไปตามระเบียบวิธีวิจัย และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยจึงกำหนดขั้นตอนการวิจัยไว้ 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การจัดเตรียมโครงการวิจัย

ผู้วิจัยได้จัดเตรียมโครงการวิจัยอย่างเป็นระบบตามระเบียบวิธีการดำเนินการวิจัยโดยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารวิชาการ ตำรา ข้อมูลสารสนเทศ บทความและงานวิจัยต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ตลอดจนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้มีการขอคำแนะนำอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ รวมถึงความเห็นชอบในการจัดทำโครงร่างวิจัยรับข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัย เป็นขั้นตอนการสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย โดยได้รับ ความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ และนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct validity) โดยใช้ ค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item Objective Congruence) จากนั้นปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น แล้วนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับโรงเรียนวัดหนองศาลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 และหาค่าความเชื่อมั่นเพื่อปรับปรุงคุณภาพของเครื่องมือเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง เก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติและอภิปรายผล

ขั้นตอนที่ 3 การรายงานผลการวิจัย

ผู้วิจัยรวบรวมผลการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัย อภิปรายผลและ ข้อเสนอแนะ จากนั้นจัดทำรายงานผลการวิจัยและขออนุมัติสอบจบการศึกษา นำเสนอรายงานผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์ต่อ คณะกรรมการผู้ควบคุมการค้นคว้าอิสระ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามที่ คณะกรรมการผู้ควบคุมการค้นคว้าอิสระเสนอแนะ จัดพิมพ์และส่งรายงานผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์

4. ระเบียบวิธีวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัย ประกอบด้วย แผนแบบการวิจัย ประชากรที่ศึกษา ตัวแปรที่ศึกษา เครื่องที่ใช้ในการวิจัย การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

4.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรโรงเรียนวัดหนองจิก ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน ครูโรงเรียนวัดหนองจิก จำนวน 12 คน รวมทั้งสิ้น 13 คน (ไม่รวมผู้วิจัย)

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามความคิดเห็น (Opinionnaire) แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามความคิดเห็น ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่และประสบการณ์ในการทำงาน มีลักษณะเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นที่กำหนดตัวเลือกไว้ให้เลือก (Checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของโรงเรียนวัดหนองจิก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 มีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ต (Likert's five rating scales) (Rensis Likert, 1967: 90-95)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดอันดับวิธีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในการพัฒนาตนเองของบุคลากรโรงเรียนวัดหนองจิก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 โดยการจัดอันดับความต้องการของวิธีการพัฒนาที่จะใช้ในการพัฒนาตนเอง จำนวน 15 รายการ

4.3 การสร้างและพัฒนาเครื่องมือในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือ แบบสอบถามความคิดเห็น (Opinionnaire) ดังนี้

ขั้นที่ 1 ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าเอกสารงานวิจัย และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ เพื่อศึกษาขั้นตอนวิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการสอบถามความคิดเห็น

ขั้นที่ 2 นำผลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้ามาสร้างแบบสอบถามความคิดเห็น ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 34 ข้อ แล้วนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระตรวจสอบเพื่อหาข้อปรับปรุงแก้ไข จากนั้นนำเครื่องมือไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความตรงเชิงโครงสร้าง (construct validity) โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item Objective Congruence) ได้ผลการวิเคราะห์ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.6-1.00

ขั้นที่ 3 นำแบบสอบถามความคิดเห็นมาปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องเหมาะสมกับตัวแปรและขอบเขตที่กำหนด นำแบบสอบถามความคิดเห็นที่ปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาให้อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหา และวัตถุประสงค์ของการวิจัย ปรับปรุงเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

ขั้นที่ 4 นำแบบสอบถามความคิดเห็นที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับโรงเรียนวัดหนองศาลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 จำนวน 30 คน

ขั้นที่ 5 นำแบบสอบถามความคิดเห็นที่ได้รับกลับคืนมาคำนวณหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามที่ได้กลับคืนมา ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) (Lee J. Cronbach, 1984: 161) โดยพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ซึ่งมีค่าเชื่อมั่นของแบบสอบถามความคิดเห็น เท่ากับ 0.977

4.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน คือ

1) ผู้วิจัยทำหนังสือถึงหัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อขอความอนุเคราะห์ออกหนังสือถึงผู้อำนวยการโรงเรียนวัดหนองจิก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคลากรของโรงเรียนวัดหนองจิก

2) ผู้วิจัยนำหนังสือส่งถึงโรงเรียนวัดหนองจิก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3) การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูล และติดตามรวบรวมแบบสอบถามความคิดเห็นคืนจากบุคลากรภายในโรงเรียนวัดหนองจิก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 ด้วยตนเอง

4.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้ทั้งหมดมาตรวจหาความสมบูรณ์ของแบบสอบถามความคิดเห็น และจัดระเบียบข้อมูล ลงรหัส รวมทั้งดำเนินการตรวจสอบตามขั้นตอนต่าง ๆ แล้วนำข้อมูลดังกล่าวไปคำนวณหาค่าทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

5. สรุปผลการวิจัย

5.1 การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของโรงเรียนวัดหนองจิก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้ง 4 ด้าน โดยเรียงลำดับค่ามัธยฐานจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ คือ ด้านการออกแบบ มากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการดำเนินการ ด้านการประเมินผล และ ด้านการประเมินความต้องการ

5.2 การจัดอันดับความต้องการเกี่ยวกับวิธีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในการพัฒนาตนเองของบุคลากรโรงเรียนวัดหนองจิก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 พบว่า การได้รับการสอนงาน (Coaching) เป็นวิธีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในการพัฒนาตนเองที่บุคลากรโรงเรียนวัดหนองจิกเลือกมากที่สุด รองลงมาอันดับที่ 2 คือ การฝึกอบรม (Training or Workshop) อันดับที่ 3 คือ การดูงานนอกสถานที่ (Site Visit) อันดับที่ 4 คือ การฝึกงานกับผู้เชี่ยวชาญ (counterpart) อันดับที่ 5 คือ การให้คำปรึกษาแนะนำ (Consulting) อันดับที่ 6 คือ การได้รับการฝึกอบรมในขณะทำงาน (On the Job Training) อันดับที่ 7 คือ การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Learning) อันดับที่ 8 คือ การเพิ่มคุณค่าในงาน (Job Enrichment) อันดับที่ 9 คือ การได้รับมอบหมายงาน (Delegation) และอันดับที่ 10 คือ การติดตาม/สังเกต (Job Shadowing)

6. การอภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของโรงเรียนวัดหนองจิก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 มีหลายประเด็นที่ควรนำมาพิจารณาเพื่อให้ทราบสภาพที่แท้จริงของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของโรงเรียนวัดหนองจิก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ผู้วิจัยได้นำไปสู่การอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

6.1 จากผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของโรงเรียนวัดหนองจิก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้ง 4 ด้าน โดยเรียงลำดับค่ามัธยฐานจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ คือ ด้านการออกแบบ มากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการดำเนินการ ด้านการประเมินผล และด้านการประเมินความต้องการ ตามลำดับ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ว่าการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของโรงเรียนวัดหนองจิก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นนโยบายสำคัญที่โรงเรียนวัดหนองจิก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ตระหนักและให้ความสำคัญมีการปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมดังผลการวิจัยที่ปรากฏออกมา ซึ่งพบว่าการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในด้านการออกแบบ มีค่ามัธยฐานมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะโรงเรียนวัดหนองจิก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 มีการกำหนดวิธีการและรูปแบบในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานมีส่วนร่วมในการคัดเลือกวิธีการหรือรูปแบบพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มีการกำหนดผู้รับผิดชอบในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของโรงเรียนวัดหนองจิก มีการสรรหา/กำหนดวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถตรงกับความต้องการและสายงานในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ นำข้อมูลผล การสำรวจความต้องการในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มากำหนดวิธีการหรือรูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากร มีการกำหนดวิธีการหรือรูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่คำนึงถึงเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน การกำหนดวัตถุประสงค์และการวางแผนงบประมาณสนับสนุนแผนงานการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ไว้อย่างเพียงพอ รวมถึงมีการกำหนดรูปแบบของแผนพัฒนาบุคลากรให้สอดคล้องกับความจำเป็นในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งมีความต่างกับงานวิจัยของ นฤมล หอมเนียม (2561)

ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในโรงเรียนวัดทับกระดาน ผลการวิจัย พบว่า 1. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในโรงเรียนวัดทับกระดาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับมัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านขอบเขตส่วนบุคคล ด้านขอบเขตหน้าที่/งาน ด้านขอบเขตบุคลากร และด้านขอบเขตองค์กร 2. แนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในโรงเรียนวัดทับกระดาน ประกอบด้วย 1) องค์กรควรกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจของสถานศึกษา มีการวางกลยุทธ์และวางแผนงานเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของบุคลากรได้อย่างชัดเจน 2) ผู้บริหารและบุคลากรควรตระหนักและให้ความสำคัญต่อองค์กร 3) ส่งเสริมการเพิ่มพูนทักษะความรู้ความสามารถส่วนบุคคลและการปรับทัศนคติให้เหมาะสม เพื่อให้งานประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย 4) สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อนร่วมงาน 5) จัดให้มีการแนะนำและการให้คำปรึกษาในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ 6) จัดสรรบุคลากรที่มีทักษะความสามารถให้ตรงกับงานที่ได้รับมอบหมาย 7) เสริมสร้างขวัญและกำลังใจให้กับบุคลากร ตามลำดับ ต่อมาคือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในด้านการดำเนินการของโรงเรียนวัดหนองจิก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 พบว่า มีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ อยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะโรงเรียนมีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ไว้อย่างชัดเจน มีการกำหนดระยะเวลาการจัดทำตารางหรือปฏิทินในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ รวมถึงมีการประชุมผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์การจัดทำแผนพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และชี้แจงรายละเอียด ในการดำเนินการ มีเกณฑ์การคัดเลือกวิทยากรหรือสถาบันมาให้ความรู้ มีการเลือกวิธีการที่เหมาะสม ประกอบกับทางโรงเรียนได้มีการจัดทำแผนพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นแผนระยะสั้นหรือแผนระยะยาว ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชพล เจริญ (2559) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 ผลวิจัยพบว่า 1. การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด อีกทั้งยังพบว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ในด้านการประเมินผลของโรงเรียนวัดหนองจิก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 อยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนมีการกำกับ ติดตามผลการดำเนินการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ มีการประเมินความพึงพอใจของบุคลากรต่อการดำเนินการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทุกโครงการ/กิจกรรม รวมถึงมีการประเมินผลการเรียนรู้ การประเมินพฤติกรรมหรือผลการปฏิบัติงานของบุคลากร โดยพิจารณาจากวัตถุประสงค์ของ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มีการประเมินผลลัพธ์ของโรงเรียน โดยพิจารณาจากวัตถุประสงค์ของ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีและเกณฑ์การประเมินผลการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ อีกทั้งยังได้มีการกำหนดทรัพยากรที่ต้องใช้ในการติดตามประเมินผล และ มีการกำหนดผู้รับผิดชอบในการสรุปผล การกำกับ ติดตาม ด้านการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรทุกโครงการ/กิจกรรม เพื่อนำผลไปใช้เป็นแนวทาง ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ครั้งต่อไปอีกด้วย ซึ่งมีความต่างกับผลการวิจัยของ มธุรส ทับแสนดี และคณะ (2561) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของสถานศึกษาโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายห้วยแถลง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 2 ผลการวิจัย

พบว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของสถานศึกษา โรงเรียนในศูนย์เครือข่ายห้วยแถลง 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำจะได้ดังนี้ ด้านการพัฒนาตนเอง ด้านการศึกษาต่อ ด้านการฝึกอบรม ตามลำดับ ส่วนการวิเคราะห์เปรียบเทียบโดยแยกตามปัจจัยส่วนบุคคล ปรากฏว่า จำแนกตามอายุและตำแหน่งส่งผลให้ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำแนกตามเพศและการจำแนกกระตือรือร้นทางการศึกษาส่งผลให้ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนแนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของสถานศึกษา โรงเรียนในศูนย์เครือข่ายห้วยแถลง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ได้แก่ ด้านการฝึกอบรม ควรมีการสำรวจความต้องการของบุคลากร ควรมีการวางแผน การฝึกอบรม ทบทวนแผน ด้านการศึกษาต่อควรมีการชี้แจงหลักเกณฑ์วิธีการ ระเบียบ ข้อบังคับเกี่ยวกับการศึกษาต่อ และด้านการพัฒนาตนเองควรมีการสร้างแรงจูงใจกระตุ้นให้บุคลากรสนใจที่จะพัฒนาตนเอง และสำหรับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในด้านการประเมินความต้องการซึ่งเป็นด้าน ที่อยู่ลำดับท้ายสุด เมื่อเรียงลำดับจากค่ามัธยฐานมากไปหาน้อย แต่ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ใน ด้านการประเมินความต้องการของโรงเรียนวัดหนองจิก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 อยู่ในระดับที่มากที่สุด เช่นเดียวกับด้านอื่น ๆ ที่กล่าวมา ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะโรงเรียนมีการสำรวจความต้องการในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มีการจัดลำดับความสำคัญของสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เหมาะสมกับบริบท มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ผู้ดำเนินการและผู้รับผิดชอบในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างชัดเจน และมีการ นำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจมาวิเคราะห์และจัดลำดับความต้องการในการพัฒนาตนเองของบุคลากร โรงเรียนมีการสำรวจและวิเคราะห์ความต้องการระดับองค์กรในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งผลการวิจัยมีความต่างกับผลการวิจัยของ ปาลิการ์ ทองขาว (2562) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาบุคลากรของโรงเรียนวัดดอนหวาย (นครรัฐประสาธ) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาบุคลากรของโรงเรียนวัดดอนหวาย (นครรัฐประสาธ) โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามค่ามัธยฐานเลขคณิตจากมากไปน้อยตามลำดับ ดังนี้ การประเมินความต้องการในการพัฒนาบุคลากร การประเมินผลการพัฒนาบุคลากร การออกแบบวิธีการพัฒนาบุคลากร และการดำเนินการพัฒนาบุคลากร และนอกจากนี้ ยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ คาคิกา อีวา, เพสเดียนา และชุกิโต (Hashmi, 2014) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของครูในโรงเรียนประถมศึกษา ผลการศึกษาพบว่า 1) การวางแผนทรัพยากรบุคคล ต้องมีการเตรียมการ การสรรหา การคัดเลือก การทดแทน การปฐมนิเทศ และการปรับตัวให้เข้ากับที่ทำงานใหม่ และการพัฒนาด้านทรัพยากรบุคคลซึ่งโรงเรียน SDIT อัลอิสลามียาห์ 2 ปูร์โวเกอร์โต มีความแตกต่าง เมื่อเปรียบเทียบกับโรงเรียนประถมอีกสองแห่ง การจัดหาบุคลากรใหม่ทุกระดับชั้นต้องดำเนินการโดยคณะกรรมการการศึกษาและการสอนตั้งแต่การสรรหาบุคลากรไปจนถึงการปฐมนิเทศ 2) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยพื้นฐาน คือ ต้องผ่านการศึกษาหรือการอบรมเพื่อเพิ่มทักษะให้ตรงกับความต้องการของหน่วยงาน ซึ่งแตกต่างกับโรงเรียน SDIT อัลอิสลามียาห์ 2 ปูร์โวเกอร์โต ที่มีการให้ทุนการศึกษา 3) การประเมินทรัพยากรมนุษย์จะดำเนินการทุกภาคเรียน โดยผู้บริหารสถานศึกษาในรูปแบบของการนิเทศและ การจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน 4) ค่าตอบแทนและผลประโยชน์อื่น ๆ ที่พนักงานได้รับขึ้นอยู่กับระยะเวลาการทำงาน

ของพนักงาน ประเภทของพนักงาน (พนักงานฝึกหัด พนักงานไม่ประจำ พนักงานประจำ และผู้บริหารสถานศึกษา)

6.2 อันดับความต้องการในการพัฒนาตนเองของบุคลากรโรงเรียนวัดหนองจิก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า อันดับความต้องการในการพัฒนาตนเองของบุคลากรโรงเรียนวัดหนองจิก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 เป็นการจัดอันดับจากมากไปหาน้อย โดยดูความถี่ในการเลือก ซึ่งผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมีการจัดอันดับความต้องการเกี่ยวกับวิธีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในการพัฒนาตนเองของบุคลากรโรงเรียนวัดหนองจิก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ดังนี้ การได้รับการสอนงาน (Coaching) เป็นวิธีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในการพัฒนาตนเองที่บุคลากรโรงเรียนวัดหนองจิกเลือกมากที่สุดเป็นอันดับที่ 1 รองลงมาอันดับที่ 2 คือ การฝึกอบรม (Training or Workshop) อันดับที่ 3 คือ การดูงานนอกสถานที่ (Site Visit) อันดับที่ 4 คือ การฝึกงานกับผู้เชี่ยวชาญ (Counterpart) อันดับที่ 5 คือ การให้คำปรึกษาแนะนำ (Consulting) อันดับที่ 6 คือ การได้รับการฝึกอบรมในขณะทำงาน (On the Job Training) อันดับที่ 7 คือ การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Learning) อันดับที่ 8 คือ การเพิ่มคุณค่าในงาน (job enrichment) อันดับที่ 9 คือ การได้รับมอบหมายงาน (Delegation) และอันดับที่ 10 คือ การติดตามหรือสังเกต (Job Shadowing) ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะโรงเรียนวัดหนองจิกมีการจัดทำแผน การพัฒนาบุคลากรที่ชัดเจน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูต้องมีแนวทางในการปฏิบัติงานที่เป็นไปในแนวทางเดียวกันเพื่อสามารถนำแผนไปปฏิบัติให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ การให้ครูเลือกวิธีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในการพัฒนาตนเองนั้น เป็นการประเมินความสามารถของตนเอง เพื่อนำไปสู่การวางแผนการพัฒนาอย่างรอบด้านและเหมาะสม บุคลากรส่วนใหญ่เลือกการได้รับการสอนงาน (Coaching) อาจเพราะผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญอย่างมากกับการสอนงานในโรงเรียน อีกทั้งเป็นวิธีการพัฒนาบุคลากร ซึ่งได้ผลดีมากในด้านการเสริมสร้างบรรยากาศในการทำงาน ทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพสูง เป็นการช่วยเพิ่มศักยภาพให้แก่ผู้ปฏิบัติงานในทุกระดับ และเป็นการลดค่าใช้จ่ายซึ่งเป็นต้นทุนในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลและถือเป็นการพัฒนาตนเองของผู้บริหารอีกทางหนึ่ง อีกทั้งการสอนงาน (Coaching) เป็นเทคนิคที่สำคัญในโรงเรียนที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้แก่บุคลากรอย่างรวดเร็วและเป็นผลให้บุคลากรในโรงเรียนเป็นบุคลากรแห่งการเรียนรู้เป็นตัวจักรสำคัญที่นำพาโรงเรียนไปสู่การบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จีระพันธ์ ยี่สารพัฒน์ และคณะ (2557) ได้ศึกษาเรื่อง ความต้องการพัฒนาตนเองในการปฏิบัติงานวิชาการของครูผู้สอนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ผลวิจัยพบว่า 1) ครูผู้สอนมีความต้องการพัฒนาตนเองในการปฏิบัติงานวิชาการอยู่ในระดับมาก 2) เปรียบเทียบความต้องการในการพัฒนาตนเองในการปฏิบัติงานวิชาการ พบว่า ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ต่างกันมีความต้องการไม่แตกต่างกัน และครูผู้สอนในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีความต้องการแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ พบว่า ครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็ก มีความต้องการแตกต่างจากโรงเรียนขนาดใหญ่ 3) วิธีการพัฒนาตนเองในการปฏิบัติงานวิชาการ พบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา คือ

การเข้ารับการฝึกอบรม ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และการวัดผลและประเมินผล คือ การศึกษาต่อ ส่วนด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา คือ การศึกษาดูงาน

7. ข้อเสนอแนะ

จากข้อค้นพบการศึกษาวิจัยและการอภิปรายเกี่ยวกับ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของโรงเรียนวัดหนองจิก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของโรงเรียนวัดหนองจิก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 เพื่อให้มีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผลและเกิดประโยชน์ยิ่งขึ้น และสามารถเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

เพื่อเป็นประโยชน์ในการส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของโรงเรียนวัดหนองจิกสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

- 1) โรงเรียนควรมีการสำรวจและวิเคราะห์ความต้องการในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
- 2) โรงเรียนควรจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ได้อย่างเพียงพอและเหมาะสม
- 3) ผู้บริหาร ครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรมีการจัดลำดับความสำคัญของสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนวัดหนองจิก

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อให้การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของโรงเรียนวัดหนองจิกสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 ได้มีการศึกษาหรือพัฒนา และเป็นประโยชน์ต่อ สถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป ดังนี้

- 1) ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของโรงเรียนวัดหนองจิกสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 อย่างต่อเนื่อง เพื่อนำผลการพัฒนามาปรับปรุงแก้ไขอย่างต่อเนื่อง
- 2) ควรมีการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 และ เขต 2 ต่อไป
- 3) ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในโรงเรียนอื่น ๆ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 ที่มีความแตกต่างของบุคลากรว่ามีข้อแตกต่างกัน มากน้อยเพียงใด

8. เอกสารอ้างอิง

- จิตติมา อัครธิตพงศ์. (2556). *Human Resource Development*. เอกสารประกอบการสอนรหัส 3563404 วิชา การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สาขาการบริหารทรัพยากรมนุษย์: คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- จิระพันธ์ ยี่สารพัฒน์, คมสันที ขจรปัญญาไพศาล, และ ชีระ ภูดี. (2557). ความต้องการพัฒนาตนเองในการปฏิบัติงานวิชาการของครูผู้สอน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1. *วารสารวิชาการแพรวากาฬสินธุ์*, 1(3), 116-132.
- ชูชัย สมิติไกร. (2558). *การฝึกอบรมบุคลากรในองค์กร*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นฤมล หอมเนียม และ ศักดิ์พันธ์ ต้นวิมลรัตน์. (2561). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในโรงเรียนวัดทับกระดาน. *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 11(1), 98-110.
- ปาลิภัทร์ ทองขาว, & วรกาญจน์ สุขสดเขียว. (2562). การพัฒนาบุคลากรของโรงเรียนวัดดอนหวาย (นครรัฐประสาธ) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐมเขต 2. *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 10(1), 366-377.
- พชร สันทัด และคณะ. (2557). *ศาสตร์และศิลป์การบริหารการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2560). *ความเป็นผู้นำทางการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- มธุรส ทับแสนดี, ชลธิ์ หมุนดี, ดวงฤดี ศรีณรงค์, วิษณุ ปัญญาสงค์ และ ธนกร เพชนสินจร. (2561). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของสถานศึกษา โรงเรียนในศูนย์เครือข่ายห้วยแถลง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 2. *งานประชุมวิชาการรัฐประศาสนศาสตร์ระดับชาติ ครั้งที่ 7/2561*. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. 78-88.
- รัชพล เชิงชล. (2559). การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สมุทรปราการ เขต 1. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 16(2), 57-73.

ศิริลักษณ์ เมฆสังข์. (2563). *การจัดทำแผนพัฒนารายบุคคล*. มหาวิทยาลัยมหิดล: เอกสารประกอบการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ การสัมมนาเครือข่ายการบริหารทรัพยากรบุคคล 2/2563.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. (2565). *แผนปฏิบัติการ ปีงบประมาณ 2565*. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1.

———. (2563). *รายงานการบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ประจำปี 2563*.

สุธินี ฤกษ์ขำ. (2560). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หลักการและการประยุกต์*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Gary Dessler. (2014). *A Framework for Human Resource Management*. 7th ed. New Jersey: Pearson Prentice Hall.

Ghee Soon Lim, Jon M. Werner and Randy L. Desimone. (2013). *Human Resource Development for Effective Organizations: Principles and Practices Across National Boundaries*. Singapore: New Tech Park: Cengage Learning Asia Pte Ltd.

Hashmi, K. (2014). Human Resource Management Strategies and Teacher's Efficiency within Schools: A Co-Relational Study. *IAFOR Journal of Education*, 2(1), 65-87.

Lee J. Cronbach. (1984). *Essentials of Psychological Testing*. 3rd ed. New York: Harper & Row Publisher.

Rensis Likert. (1967). *The Method of Constructing and Attitude Scale*. In *Readings in Attitude Theory and Measurement*. New York: John Wiley & Sons.

Research Article

DOI: 10.14456/jpv.2023.40

การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาในสห
 วิทยาศึกษาวังสีทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระบุรี เขต 2
**School Administration According to the Philosophy of Sufficiency Economy of
 Schools in Sahawittayasuksa Wangsita under the Saraburi Primary Educational
 Service Area Office 2**

ธงชัย ดีมูลพันธ์¹ และ รศ.ดร.วรกาญจน์ สุขสดเขียว^{2*}

Thongchai Deemunpun¹ and Assoc.Prof.Dr.Vorakarn Suksodkiew^{2*}

ARTICLE INFO**Name of Author:**

1. ธงชัย ดีมูลพันธ์

ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัย
 ศิลปากร, ประเทศไทย

Thongchai Deemunpun

Educational Administration
 Department, Silpakorn University,
 Thailand.

Email: thongchai.dee@gmail.com

Corresponding Author:

2. รศ.ดร.วรกาญจน์ สุขสดเขียว

ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัย
 ศิลปากร, ประเทศไทย

Assoc.Prof.Dr.Vorakarn Suksodkiew

Educational Administration
 Department, Silpakorn University,
 Thailand.

Email: jee1199@yahoo.com

คำสำคัญ:

การบริหารสถานศึกษา; ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

Keywords:

Educational; Administration

Article history:

Received: 2/11/2022

Revised: 29/08/2023

Accepted: 10/10/2023

Available Online: 31/12/2023

How to cite:

Deemunpun, T. & Suksodkiew, V. (2023). School Administration According to the Philosophy of Sufficiency Economy of Schools in Sahawittayasuksa Wangsita under the Saraburi Primary Educational Service Area Office 2. *Journal of Philosophical Vision* 28 (2), 236-249.

ABSTRACT

The purposes of this study were to know 1) school administration according to the philosophy of sufficiency economy of school in Sahawittayasuksa Wangsita under the Saraburi primary educational service area office 2 2) the trend of school administration according to the philosophy of sufficiency economy of school in Sahawittayasuksa Wangsita under the Saraburi primary educational service area office 2. The research sample was 77 people from administrators and government teachers at school in Sahawittayasuksa Wangsita under the Saraburi primary educational service area office 2, a total of 86 people. Opinionnaire and semi-structured interviews were used as research tools. The statistics used to analyze the data were frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation, and content analysis.

The findings indicated that: 1) The school administration according to the philosophy of sufficiency economy of school in Sahawittayasuksa Wangsita under the Saraburi primary educational service area office 2 overall were at a high level. When each aspect was considered, it was at a high level in all aspects. The arithmetic mean values were arranged in the following order: the outcome of success, organizing activities for student development activities, the school administration, curriculum and learning activities, and school personnel development. 2) The trend of school administration according to the philosophy of sufficiency economy of school in Sahawittayasuksa Wangsita under the Saraburi primary educational service area office 2 including, in terms of school administration, there should be a determining the vision and mission of the school in line with the Sufficiency Economy Philosophy and the changes in the 21st Century. In terms of curriculum and learning activities, there should be integration of local curriculum with learning management according to the philosophy of sufficiency economy. In terms of student, there should be development activities is to enhance learners to have the necessary skills in the 21st century by integrating according to the philosophy of sufficiency economy. In terms of school personnel, there should be development is the promotion of personnel in educational institutions to be able to create innovations in learning management according to the philosophy of sufficiency economy. In terms of result of success, the school should be development recognized for integrating the Sufficiency Economy Philosophy.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาในสหวิทยาการศึกษาวังสีทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 2) แนวโน้มการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาในสหวิทยาการศึกษาวังสีทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารและข้าราชการครู ของสถานศึกษาในสหวิทยาการศึกษาวังสีทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 9 คน ข้าราชการครู จำนวน 77 คน รวมทั้งสิ้น 86 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถามความคิดเห็น และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ มัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาในสหวิทยาการศึกษาวังสีทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ ด้านการจัดกิจกรรมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน และด้านพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ตามลำดับ 2) แนวโน้มการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาในสหวิทยาการศึกษาวังสีทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 ประกอบด้วย ด้านการบริหารจัดการศึกษา คือ ควรมีการกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน คือ ควรมีการบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นกับการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน คือ ควรมีการเสริมสร้างผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 โดยบูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านพัฒนาบุคลากร คือ ควรมีการส่งเสริมบุคลากรในสถานศึกษาให้สามารถสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ คือ ควรมีการพัฒนาสถานศึกษาให้ได้รับการยอมรับด้านการบูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1. บทนำ

ในปัจจุบันประเทศต่าง ๆ ในโลกต้องเผชิญกับปัญหาและความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ หลากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากพฤติกรรมของประชาชน ปัญหาแรงงาน รวมถึงภัยพิบัติทางธรรมชาติ อย่างไรก็ตาม ภายใต้สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ข้างต้นนั้น ก็รวมถึงประเทศไทยด้วย เช่น ปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง ปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปัญหาแรงงานและการค้ามนุษย์ ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ตลอดจนปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐานที่ยังไม่สามารถให้บริการประชาชนได้อย่างทั่วถึง และการเสื่อมถอยทางวัฒนธรรม ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อการพัฒนา

คนไทยและสังคมไทย ในหลายประการ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2560 – 2564: 1-2) จากวิกฤตการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่เกิดการระบาดไปทั่วโลกอยู่ในขณะนี้ ส่งผลให้เกิดปัญหาการขาดแคลนอาหารและสิ่งของต่าง ๆ เนื่องจากต้องชะลอการคมนาคมขนส่งต่าง ๆ ในหลายประเทศ จึงเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้แต่ละประเทศเริ่มให้ความสำคัญกับแนวคิดการพึ่งพาตนเอง โดยเฉพาะในเรื่องการเพิ่มความสามารถในการผลิตอาหารและเครื่องอุปโภคบริโภคเองภายในประเทศ ถือเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญอีกอย่างหนึ่งที่ทำให้ทุกภาคส่วนหันมาให้ความสำคัญกับปัจจัยการผลิตพื้นฐาน (Glauber, J. 27, 2020)

จากกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก จึงให้ความสำคัญในการพัฒนาการจัดการศึกษา โดยเชื่อว่าการศึกษาคือเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคน พัฒนาสังคม และพัฒนาประเทศชาติให้มีคุณภาพ เพื่อพัฒนาคุณภาพมนุษย์ให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเศรษฐกิจในปัจจุบัน ในส่วนของประเทศไทยก็ได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาเป็นอย่างมาก โดยมีเป้าหมายที่จะพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทยให้มีความรู้ ความสามารถ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการ ในปัจจุบันประเทศต่าง ๆ ในโลกต้องเผชิญกับปัญหาและความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ หลากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากพฤติกรรมของประชาชน ปัญหาแรงงาน รวมถึงภัยพิบัติทางธรรมชาติ อย่างไรก็ตาม ภายใต้สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ข้างต้นนั้น ก็รวมถึงประเทศไทยด้วย เช่น ปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง ปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปัญหาแรงงานและการค้ามนุษย์ ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ตลอดจนปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐานที่ยังไม่สามารถให้บริการประชาชนได้อย่างทั่วถึง และการเสื่อมถอยทางวัฒนธรรม ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาคนไทยและสังคมไทยในหลายประการ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2560–2564: 1-2) จากวิกฤตการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่เกิดการระบาดไปทั่วโลกอยู่ในขณะนี้ ส่งผลให้เกิดปัญหาการขาดแคลนอาหารและสิ่งของต่าง ๆ เนื่องจากต้องชะลอการคมนาคมขนส่งต่าง ๆ ในหลายประเทศ จึงเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้แต่ละประเทศเริ่มให้ความสำคัญกับแนวคิดการพึ่งพาตนเอง โดยเฉพาะในเรื่องการเพิ่มความสามารถในการผลิตอาหารและเครื่องอุปโภคบริโภคเองภายในประเทศ ถือเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญอีกอย่างหนึ่งที่ทำให้ทุกภาคส่วน หันมาให้ความสำคัญกับปัจจัยการผลิตพื้นฐาน (Glauber, J. , 27, 2020)

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อทราบการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาในสหวิทยาการศึกษาวังสีทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2

2.2 เพื่อทราบแนวโน้มนการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาในสหวิทยาการศึกษาวังสีทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 23. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาในสหวิทยาการศึกษาวังสีทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 2)

แนวโน้มการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาในสหวิทยาเขตวังสีทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) โดยใช้ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู ของสถานศึกษาในสหวิทยาเขตวังสีทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 เป็นหน่วยวิเคราะห์ (Unit of Analysis) ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 9 คน ข้าราชการครู จำนวน 77 คน รวมทั้งสิ้น 86 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาในสหวิทยาเขตวังสีทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 ซึ่งการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยและระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และข้าราชการครู ของสถานศึกษาในสหวิทยาเขตวังสีทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 11 คน ข้าราชการครู จำนวน 96 คน รวมทั้งสิ้น 107 คน ดังนี้

2) กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้จากการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางประมาณขนาดตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ได้จำนวน 86 คน (Krejcie R.V. and D.W. Morgan, 1970: 608) และใช้การสุ่มแบบแบ่งประเภท (Stratified Random Sampling) โดยมีขั้นตอนดังนี้ จัดแบ่งประชากรออกตามตำแหน่งหน้าที่ คือ ผู้บริหาร และข้าราชการครู และสุ่มประชากรแต่ละตำแหน่งหน้าที่ ตามสัดส่วนของจำนวนกลุ่มตัวอย่างต่อจำนวนประชากรทั้งหมด

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้มี 2 ประเภทคือ

1) แบบสอบถามความคิดเห็น (Opinionnaire) เป็นเครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูล จำนวน 1 ฉบับ ประกอบด้วย 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Checklist) ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งปัจจุบัน และประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาในสหวิทยาเขตวังสีทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 โดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มีจำนวน 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert's scales) (Rensis Likert, 1961: 74)

2) แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) เพื่อทราบแนวโน้มการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาในสหวิทยาการวังสัทธา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 6 คน

3.3 การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

1) แบบสอบถามความคิดเห็น (Opinionnaire) ผู้วิจัยได้เลือกแบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นโดย นางสาว ญัฐพร เอี่ยมหรุ่น จากงานวิจัยเรื่อง “การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ของข้อคำถาม อยู่ระหว่าง 0.66-1.00 และหาความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (α Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .812 (ญัฐพร เอี่ยมหรุ่น, 2561: 135-137.)

2) แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ผู้วิจัยศึกษาวิเคราะห์หลักการแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ได้กรอบแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาสร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ภายใต้การแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อนำไปสัมภาษณ์ความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยเทคนิคการสัมภาษณ์แบบปฏิสัมพันธ์ (Interactive Interview) จำนวน 6 คน

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ผู้วิจัยทำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ไปยังผู้เชี่ยวชาญ 5 คน เพื่อนัดพบ สัมภาษณ์ จัดบันทึกรวบรวมข้อมูล

2) ผู้วิจัยทำหนังสือถึงหัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อทำหนังสือถึงผู้อำนวยการของกลุ่มสถานศึกษาในสหวิทยาการวังสัทธา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 ขอความอนุเคราะห์ออกหนังสือแจ้งผู้บริหารสถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการตอบแบบสอบถามทราบ และอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้

3) ผู้วิจัยนำหนังสือไปส่งยังแต่ละสถานศึกษาของกลุ่มสถานศึกษาในสหวิทยาการวังสัทธา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4) ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลและติดตามรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ มีหน่วยการวิเคราะห์ (Unit of Analysis) ประกอบด้วย ผู้บริหารและข้าราชการครูของสถานศึกษา ในสหวิทยาการศึกษาวังสีทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 จำนวน 11 แห่ง โดยมีผู้บริหาร จำนวน 9 คน ข้าราชการครู จำนวน 77 คน รวมทั้งสิ้น 86 คน โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาจัดทำข้อมูลโดยมีขั้นตอนดังนี้

- 1) นำเครื่องมือแต่ละฉบับมาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์
- 2) ตรวจสอบระดับความคิดเห็นแต่ละข้อของเครื่องมือแต่ละชุด
- 3) จัดระบบข้อมูล ตรวจสอบรวบรวมคะแนนแบบสอบถาม
- 4) ลงรหัสข้อมูล นำไปคำนวณสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป
- 5) เสนอผลการวิเคราะห์เป็นตารางประกอบการบรรยาย

4. ผลการวิจัย

4.1 การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาในสหวิทยาการศึกษาวังสีทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ ด้านการจัดกิจกรรมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ตามลำดับ

4.2 แนวโน้มการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาในสหวิทยาการศึกษาวังสีทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 ตามแบบสอบถามทั้ง 5 ด้าน จึงนำมาเป็นประเด็นในการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) จากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 6 คน ได้มีความคิดเห็น ดังนี้

1) ด้านการบริหารจัดการศึกษา คือ ควรมีการกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 การขับเคลื่อนนโยบาย

จากภาครัฐสู่สถานศึกษา และต่อยอดจากสถานศึกษาสู่ชุมชน และการสร้างแหล่งเรียนรู้เสมือนจริงหรือการจำลองแหล่งเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมต่าง ๆ

2) ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน คือ ควรมีการบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นกับการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การเสริมสร้างประสบการณ์ การเรียนรู้ใหม่ๆ ให้กับผู้เรียน โดยปราชญ์ชาวบ้าน และการสร้างนวัตกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยบูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน คือ ควรมีการเสริมสร้างผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 โดยบูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การประสานความร่วมมือกับชุมชนเพื่อสร้างศูนย์การเรียนรู้พอเพียงและส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการประเมินผลกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีแนวทางที่ชัดเจนและมีเครื่องมือวัดและประเมินผลที่หลากหลาย

4) ด้านพัฒนาบุคลากร คือ ควรมีการส่งเสริมบุคลากรในสถานศึกษาให้สามารถสร้างนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้บุคลากรในสถานศึกษาสามารถพัฒนาตนเองเพื่อเป็นวิทยากรด้านการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

5) ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ คือ ควรมีการพัฒนาสถานศึกษาให้ได้รับการยอมรับด้านการบูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความเข้าใจและสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้บูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

5. การอภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย มีประเด็นที่ควรนำมาพิจารณา เพื่อทราบการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาในสหวิทยาการศึกษาวังสัทธา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 ผู้วิจัยได้นำไปสู่การอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

5.1 การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาในสหวิทยาการศึกษาวังสัทธา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาในสหวิทยาการศึกษาวังสัทธา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะกระทรวงศึกษาธิการได้มีนโยบายในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขับเคลื่อนไปสู่สถานศึกษา โดยมีการกำหนดให้สถานศึกษาดำเนินการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการและประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา ตลอดจนการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการ

ศึกษาและนักเรียน มีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถนำไปบูรณาการและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ส่งผลให้เกิดการตระหนักในความสำคัญและทักษะพื้นฐานในการปฏิบัติตนและดำเนินชีวิตอย่างถูกต้อง สถานศึกษาจึงมีแนวทางในการดำเนินงานที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการจัดการศึกษาที่มุ่งส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ปฏิบัติและเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตลอดจนผู้ปกครองและชุมชนสามารถมีส่วนร่วมมีการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาอยู่เสมอ มีโครงการหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมนโยบายของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการปรับแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา ตลอดจนปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ซึ่งจากผลการวิจัยที่ปรากฏเช่นนี้ แสดงให้เห็นว่าสถานศึกษาในสหวิทยาการศึกษาวังสีทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 มีการปฏิบัติที่สอดคล้องกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จึงทำให้การดำเนินการต่าง ๆ ดีขึ้นตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิษญาดา สิงห์เลิศ ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในสหวิทยาเขตระยอง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 18 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในสหวิทยาเขตระยอง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 18 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พินิจ เครือเหลา ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนพิทยาลงกรณ์พิทยาคม ผลการวิจัยพบว่า การบริหารสถานศึกษา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนพิทยาลงกรณ์พิทยาคม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านเช่นกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ มิเคิลสัน (Michelsson) ได้ศึกษาเรื่อง ความพอเพียง: การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ ได้กล่าวว่า ความพอเพียงเป็นที่เข้าใจกันว่าเป็นหนทางในการทำให้การบริโภคและการผลิตอยู่ในขอบเขตทางนิเวศวิทยา โดยการดำเนินการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบและบูรณาการมากขึ้นเกี่ยวกับความพอเพียง และเน้นย้ำถึงความจำเป็นในการปฏิบัติต่อความพอเพียงในระดับเศรษฐกิจและผู้ดำเนินการ เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์ข้อมูลรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงค่ามัธยฐานเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ ด้านการจัดกิจกรรมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา โดยอภิปรายผลแยกรายด้าน ดังนี้

1) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสถานศึกษาได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนนโยบายในสถานศึกษา ผู้บริหารมีความเข้าใจในการบริหารจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการดำเนินการและติดตามผลการดำเนินการเป็นประจำทุกปี มีการกำหนดนโยบาย แผนงาน โครงการและกิจกรรมที่ส่งเสริมการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีการวางแผนการบริหารจัดการงบประมาณของสถานศึกษา มีการนำผลการติดตามการดำเนินงานมาพัฒนาและปรับปรุงการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา และประสานสัมพันธ์กับชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนซึ่ง

สอดคล้องกับงานวิจัยของ มัลลิกา สีดาเดช ที่ได้ศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา มีค่ามัชฌิมเลขคณิตอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิชญาดา สิงห์เลิศ ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน ในสหวิทยาเขตระยอง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา มีค่ามัชฌิมเลขคณิตอยู่ในระดับมากเช่นกัน

2) ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสถานศึกษามีการศึกษา/วิเคราะห์/วิจัย เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และหน่วยการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมให้มีแผนจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ตามมาตรฐานการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จัดทำเครื่องมือวัดผลและประเมินผลที่หลากหลาย และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตลอดจนรายงานผลการประเมิน และนำมาปรับปรุง/พัฒนา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีการจัดแสดงเผยแพร่ผลงานของผู้เรียนที่เกิดจากการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตนา หลวงกลาง ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรธานี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ มีค่ามัชฌิมเลขคณิตอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุปสร สิริพิงษ์ ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ส่งผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ มีค่ามัชฌิมเลขคณิตอยู่ในระดับมากเช่นกัน

3) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสถานศึกษามีการส่งเสริมกิจกรรมนักเรียนเพื่อให้ผู้เรียน “อยู่อย่างพอเพียง” มีกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดจิตอาสา และมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาต่าง ๆ มีการจัดกิจกรรมแนะแนวให้ผู้เรียนได้รู้จักการวางแผนชีวิตของตนเอง และมีระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้สามารถ แก้ปัญหาและพัฒนาตนเองได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มัลลิกา สีดาเดช ได้ศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีค่ามัชฌิมเลขคณิตอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พินิจ เครือเหลา ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนพิทยาลงกรณ์พิทยาคม ผลการวิจัยพบว่า ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีค่ามัชฌิมเลขคณิตอยู่ในระดับมากเช่นกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของฟิลลิป (Philip) ได้ศึกษาเรื่อง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงปรัชญาไทยในมุมมองที่กว้างขึ้น ได้กล่าวว่า ความพอเพียงในตนเองเป็นกระบวนการ

ของการพัฒนาทางจิตใจให้เกิดความเข้มแข็งซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนที่แทรกเข้ามาเพื่อใช้เป็นฐานในการมอบอำนาจให้กับผู้รับบริการและการพัฒนากำลังแรงงานของชุมชน

4) ด้านพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสถานศึกษามีการสร้างความรู้ ความเข้าใจให้แก่บุคลากรในสถานศึกษา และสร้างความตระหนักในคุณค่าของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติภารกิจหน้าที่ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่บุคลากรของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิชญาดา สิงห์เลิศ ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในสหวิทยาเขตระยอง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการพัฒนาบุคลากร มีค่ามัชฌิมเลขคณิตอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตนา หลวงกลาง ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการพัฒนาบุคลากร มีค่ามัชฌิมเลขคณิตอยู่ในระดับมากเช่นกัน

5) ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสถานศึกษาหลายแห่งได้รับการรับรองตามคุณลักษณะของสถานศึกษาพอเพียง บุคลากรของสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถจัดการทรัพยากรและดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามมาตรฐานการเรียนรู้หลักเศรษฐกิจพอเพียง ของแต่ละระดับชั้นปีการศึกษา และสามารถปฏิบัติตนดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มัลลิกา สีดาเดช ได้ศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ผลการวิจัยพบว่า ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ มีค่ามัชฌิมเลขคณิตอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พินิจ เครือเหลา ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนพิทยาลงกรณ์พิทยาคม ผลการวิจัยพบว่า ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ มีค่ามัชฌิมเลขคณิตอยู่ในระดับมากเช่นกัน

5.2 แนวโน้มการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาในสหวิทยาเขตวังสัทธา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 มีดังนี้

1) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา คือ ควรมีการกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 การขับเคลื่อนนโยบายจากภาครัฐสู่สถานศึกษา และต่อยอดจากสถานศึกษาสู่ชุมชน และการสร้างแหล่งเรียนรู้เสมือนจริง หรือการจำลองแหล่งเรียนรู้โดยการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มัลลิกา สีดาเดช ได้ศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงในสังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ได้เสนอแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษาไว้ว่า ควรน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมากำหนดเป็นวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา กำหนดนโยบาย แผนปฏิบัติการ โครงการให้สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และสอดคล้องกับ อังเกอร์ (Unger) ที่ได้ศึกษาเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงและคุณธรรมของชนชั้นกลาง ได้กล่าวว่า โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติต่างยอมรับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และเป็นที่เข้าใจกันว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีประโยชน์มากที่สุดในฐานะที่เป็นพื้นฐานในการช่วยให้คนไทยให้ก้าวไปท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของตลาดโลกาภิวัตน์

2) ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน คือ ควรมีการบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นกับการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ใหม่ๆ ให้กับผู้เรียนโดยปราชญ์ชาวบ้าน และการสร้างนวัตกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยบูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑามาส พัฒนศิริ ที่ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 ได้เสนอแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนไว้ว่า ควรส่งเสริมให้มีการเรียนรู้โดยนำภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และสอดคล้องกับ ฟิลลิป (Philip) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงปรัชญาไทยในมุมมองที่กว้างขึ้น ซึ่งได้กล่าวว่า ความพอเพียงในตนเองเป็นกระบวนการของการพัฒนาทางจิตใจให้เกิดความเข้มแข็งซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนที่แทรกเข้ามาเพื่อใช้เป็นฐานในการมอบอำนาจให้กับผู้รับบริการและการพัฒนากำลังแรงงานของชุมชน

3) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน คือ ควรมีการเสริมสร้างผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 โดยบูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการประเมินผลกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีแนวทางที่ชัดเจนและมีเครื่องมือวัดและประเมินผลที่หลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยพินิจ เครือเหลา ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนพิทยาลงกรณ์พิทยาคม ได้เสนอแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไว้ว่า สถานศึกษาควรมีการส่งเสริมการดำเนินงานนิเทศติดตาม ประเมินผล ในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และกำหนดแนวทางที่ชัดเจนในการประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

4) ด้านพัฒนาบุคลากร คือ ควรมีการส่งเสริมบุคลากรในสถานศึกษาให้สามารถสร้างนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้บุคลากรในสถานศึกษาสามารถพัฒนาตนเองเพื่อเป็นวิทยากรด้านการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พินิจ เครือเหลา ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนพิทยาลงกรณ์พิทยาคม ได้เสนอแนวทางการบริหาร

สถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านพัฒนาบุคลากร ไว้ว่า ควรสร้างความรู้ความเข้าใจให้บุคลากรในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

5) ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ คือ ควรมีการพัฒนาสถานศึกษาให้ได้รับการยอมรับด้านการบูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความเข้าใจและสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้บูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑา

มาส พัฒนศิริ ที่ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 ได้เสนอแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จไว้ว่า ควรจัดให้นักเรียนมีการนำเสนอผลงานในรูปแบบโครงงานหรือนิพนธ์การ เพื่อประเมินผลการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และสอดคล้องกับ บอทเทอรี่ (Bottery) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำ, ธรรมชาติของความพอเพียงและความยั่งยืนของการศึกษา ซึ่งกล่าวว่า เหล่านี้จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขเพื่อประโยชน์ในการเป็นผู้นำที่ยั่งยืนและโลกที่ยั่งยืน

6. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาในสหวิทยาการศึกษาวังสีทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นประโยชน์และแนวทางในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้มีประสิทธิภาพในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1) จากผลการวิจัย พบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาในสหวิทยาการศึกษาวังสีทาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 ด้านพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา มีค่ามัธยฐานคณิตน้อยที่สุดอยู่ในอันดับสุดท้าย ดังนั้น สถานศึกษาควรมีการจัดการอบรม โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือหน่วยงานต้นสังกัด ตลอดจนการศึกษาดูงานจากโรงเรียนที่ผ่านการประเมินสถานศึกษาพอเพียงเพื่อส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจในการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติภารกิจของบุคลากรภายในสถานศึกษา

2) จากผลการวิจัย พบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาในสหวิทยาการศึกษาวังสีทาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีค่ามัธยฐานคณิตน้อยที่สุดรองลงมา ดังนั้น สถานศึกษาควรมีการส่งเสริมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา แผนการจัดการเรียนรู้ ตลอดจนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ โดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาในสหวิทยาการวังสัทสังักสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2

2) ควรศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 2

3) ควรศึกษาพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาในสหวิทยาการวังสัทสังักสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 ด้านการพัฒนาบุคลากร

7. บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). *คู่มือแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคการศึกษา*. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.,

ณัฐพร เอี่ยมหรุ่น. (2561). *การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร*.

ผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา. (2565). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 116. ตอนที่ 74 ก (19 สิงหาคม 2542). (สมัยราชกิจ. 22 เมษายน 2565).*

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2. (2564). *รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563. สระบุรี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2.*

_____. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 - 2564). กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.*

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2559). *แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 - 2564. กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ.*

_____. (2553). *ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552- 2561). กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.*

Glauber, J. and other. (2020). *COVID-19: Trade Restrictions Are Worst Possible Response to Safeguard Food Security*. 27.

Krejcie R.V. and D.W. Morgan. (1970). *Determining Sample Size for Research Activities*. Educational and Psychological Measurement 30.

Rensis Likert. (1961). *New Pattern of Management*. New York: McGraw – Hill Book Company.

วารสารปรัชญาปริทรรศน์

JOURNAL OF PHILOSOPHICAL VISION

ISSN: 1513-6620 (Print) × ISSN: 2773-9643 (Online)
<https://so05.tci-thaijo.org/index.php/phiv/index>

Academic Article

DOI: 10.14456/jpv.2023.41

ทักษะการบริหารจัดการสถาบันศึกษาตามแนว ESG

Educational institution management skills based on the ESG model

ทิพย์วรรณ สุพิเพชร^{1*}

Thippawan Supipetch^{1*}

ARTICLE INFO

Name of Author:

Corresponding Author*

1.ทิพย์วรรณ สุพิเพชร

สาขาพุทธบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยมหา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ประเทศไทย

1.Thippawan Supipetch

Education Program Buddhist

Educational Administration,

Mahachulalongkornrajavidyalaya

University, Thailand.

Email: thip260813@gmail.com

คำสำคัญ:

ทักษะบริหารการศึกษา; แนวคิด ESG; การ
บริหารสถาบันศึกษา; การเรียนรู้ในศตวรรษที่
21

Keywords:

Educational Administration Skills; ESG
Concepts; Educational Institution
Administration; 21st Century Learning.

Article history:

Received: 24/10/2023

Revised: 8/11/2023

Accepted: 15/12/2023

Available online: 30/12/2023

How to cite:

Supipetch, T. (2023). Educational
institution management skills based on
the ESG model. *Journal of Philosophical
Vision* 28 (2), 250-259.

ABSTRACT

In the 21st century, the landscape of learning management has evolved to meet the demands of the modern world, aiming to nurture individuals with characteristics suited for the contemporary era. Consequently, educational administrators bear a substantial and challenging responsibility in formulating diverse strategies to foster teachers and students equipped with competencies in knowledge, behavior, and attributes aligned with positive societal norms. Moreover, ensuring that the quality of education consistently meets the requirements of the labor market post-graduation is of utmost importance. Educational institution administrators play a pivotal role in nurturing and guiding staff toward success, aligning with the curriculum, learning standards, as well as the vision and objectives of the institution.

The proficiency of executives in overseeing educational institutions within the framework of Environment, Social, and Governance (ESG) is essential. This paper introduces an innovative approach to organizational sustainability, departing from conventional management practices prevalent before the COVID-19 pandemic and specifically addressing its impact on the education sector. Therefore, administrators are faced with a significant task of effectively guiding educational institutions, fostering teacher development, and cultivating student growth to equip them with the necessary information, skills, and diverse attributes outlined in the national education plan framework for the 21st century. This article acknowledges the need for research and the development of management methodologies, presenting a novel form of education that prioritizes holistic information acquisition over adherence to a predetermined structure or syllabus. It recognizes the importance of various learning modalities that facilitate the process of learning and acquiring comprehensive knowledge about the individual. To facilitate effective and efficient learning management amid the rapid changes in the contemporary world, it is imperative to consider diverse strategies and approaches.

บทคัดย่อ

การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในโลกยุคใหม่ เพื่อการพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะที่เหมาะสมกับโลกยุคใหม่ เป็นภาระที่หนักและท้าทายสำหรับผู้บริหารของสถาบันศึกษาที่จะต้องพัฒนา วิธีการที่หลากหลายมาใช้พัฒนาผู้สอนและผู้เรียนให้มีทักษะในด้านความรู้ พฤติกรรม และคุณลักษณะตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม มีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานเมื่อสำเร็จการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทหน้าที่สำคัญต่อการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากร เพื่อให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายของหลักสูตร มาตรฐานการเรียนรู้ วิสัยทัศน์และเป้าหมายของสถาบันศึกษา

ทักษะของผู้บริหารในการจัดการสถาบันศึกษาตามกรอบแนวคิด ESG ในมิติด้านสิ่งแวดล้อม (Environment) ด้านสังคม (Social) และด้านธรรมาภิบาล (Governance) ซึ่งเป็นแนวคิดเพื่อความยั่งยืนในองค์กรที่มีความแตกต่างจากการบริหารแบบเดิม ก่อนวิกฤติการระบาดและผลกระทบสภาวะการณ์ของไวรัสโควิด-19 ส่งผลต่อระบบการศึกษาและเป็นการท้าทายอย่างมากของผู้บริหารที่จะนำพาสถาบันศึกษา พัฒนาผู้สอน และพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะต่างๆ ในศตวรรษที่ 21 ให้บรรลุเป้าหมายตามกรอบแผนการศึกษาของชาติ บทความนี้เห็นถึงความจำเป็นต้องศึกษาพัฒนาวิธีการจัดการ การเรียนรู้แบบใหม่ที่เน้นทักษะความรู้ที่รอบด้านมากกว่าการเรียนรู้ตามระบบหรือตามหลักสูตร และความหลากหลายของรูปแบบการเรียนรู้ที่สามารถส่งเสริมการเรียนรู้รายบุคคลได้สูงสุด เพื่อประโยชน์ในส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในโลกยุคใหม่

1. บทนำ

การศึกษาช่วยให้คนมีความคิด สามารถคิดตัดสินใจได้อย่างมีเหตุผล คนที่มีความรู้ความสามารถดีพอจนสามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนเอง และครอบครัว การศึกษาเป็นสิ่งที่มีความค่าที่คนได้จากการเรียนรู้ จากการฝึกฝน และทำการเก็บสะสม ถือว่าเป็นคุณสมบัติเฉพาะตน คนที่มีการศึกษาย่อมรู้จักเลือกและตัดสินใจได้เหมาะสมถูกต้อง สามารถบังคับตนเองให้กระทำการอันควรทำ เว้นในสิ่งอันควรเว้น รู้จักแก้ปัญหา รู้จักปรับตัว สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม และส่งเสริมความสามัคคีในสังคม ตลอดจนขับเคลื่อนการเติบโตทางเศรษฐกิจ

ด้านปัญหาทางการศึกษา สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ ได้แสดงธรรมกถาปาฐกถาแก่ คณาจารย์ นิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สรุปลงประเด็นปัญหาต่าง ๆ ได้แก่ การศึกษาทำให้เด็กแปลกแยกจากท้องถิ่นของตน การว่างงานขึ้นในเมืองแต่เกิดขาดแคลนแรงงานจะพัฒนาท้องถิ่น ความไม่เสมอภาคแห่งโอกาสในการศึกษา การกระจายโอกาสในการศึกษาไม่สม่ำเสมอ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสังคมกับการศึกษา ความเสื่อมของสถาบันครู ความเสื่อมโทรมจากคุณธรรมจริยธรรม ตลอดจนความเข้าใจต่อความหมายของการศึกษาเอง (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์, 2531) นอกจากนี้เมื่อเกิดการระบาดของ COVID-19 ทำให้เกิดปัญหาวิกฤตในวงการศึกษาทั่วโลก ส่งผลกระทบต่อการศึกษาในรูปแบบที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน ในช่วงที่โรงเรียนประกาศปิดมาก

ที่สุดในช่วงเดือนเมษายน 2563 ส่งผลให้ประเทศที่มีการจัดให้มีการศึกษาทางไกลบางรูปแบบในระหว่างการปิดโรงเรียน มีความไม่เท่าเทียม มีความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงการเรียนออนไลน์ ต้องเผชิญกับอุปสรรคสำคัญในการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ทางไกล อย่างน้อยหนึ่งในสามของเด็กนักเรียนทั่วโลก (ประมาณ 463 ล้านคน) ไม่สามารถเข้าถึงการเรียนรู้ออนไลน์ระหว่างการปิดโรงเรียน นักเรียนอีก 24 ล้านคนมีความเสี่ยงที่จะไม่กลับสู่ระบบโรงเรียน (Grob-Zakhary, 2020)

ปัจจุบันแนวคิด ESG ในมิติด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental) สังคม (Social) และธรรมาภิบาล (Governance) เป็นแนวทางที่องค์กรทั่วโลก ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนให้ความสำคัญ และเริ่มนำมาใช้เป็นหลักในการบริหารจัดการเพื่อความยั่งยืน ผู้บริหารและผู้นำในทุกระดับต้องมีการพัฒนาทักษะเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทขององค์กรในการขับเคลื่อนองค์กรสู่การเติบโตที่มั่นคงและยั่งยืน ซึ่งในยุคปัจจุบัน ‘ความยั่งยืน’ กำลังกลายเป็นบริบทสำคัญของโลก เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนถูกใช้เป็นเครื่องกำหนดทิศทางการพัฒนาทั้งของประเทศไทยและทั่วโลก

บทความทางวิชาการนี้ เพื่อนำเสนอการพัฒนาทักษะ บทบาทของผู้นำในการบริหารจัดการสถาบันศึกษา หลังวิกฤติไวรัสโควิด-19 ที่ได้เปลี่ยนวิถีการใช้ชีวิตและการทำงาน ในมิติด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาล ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องเสริมสร้างทักษะให้มีมุมมองในระยะยาว เพื่อให้สถาบันศึกษาสามารถนำแนวคิดนโยบาย ESG สู่การลงมือปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม ให้กับองค์กรเติบโตท่ามกลางวิถีชีวิตปกติใหม่ (New normal)

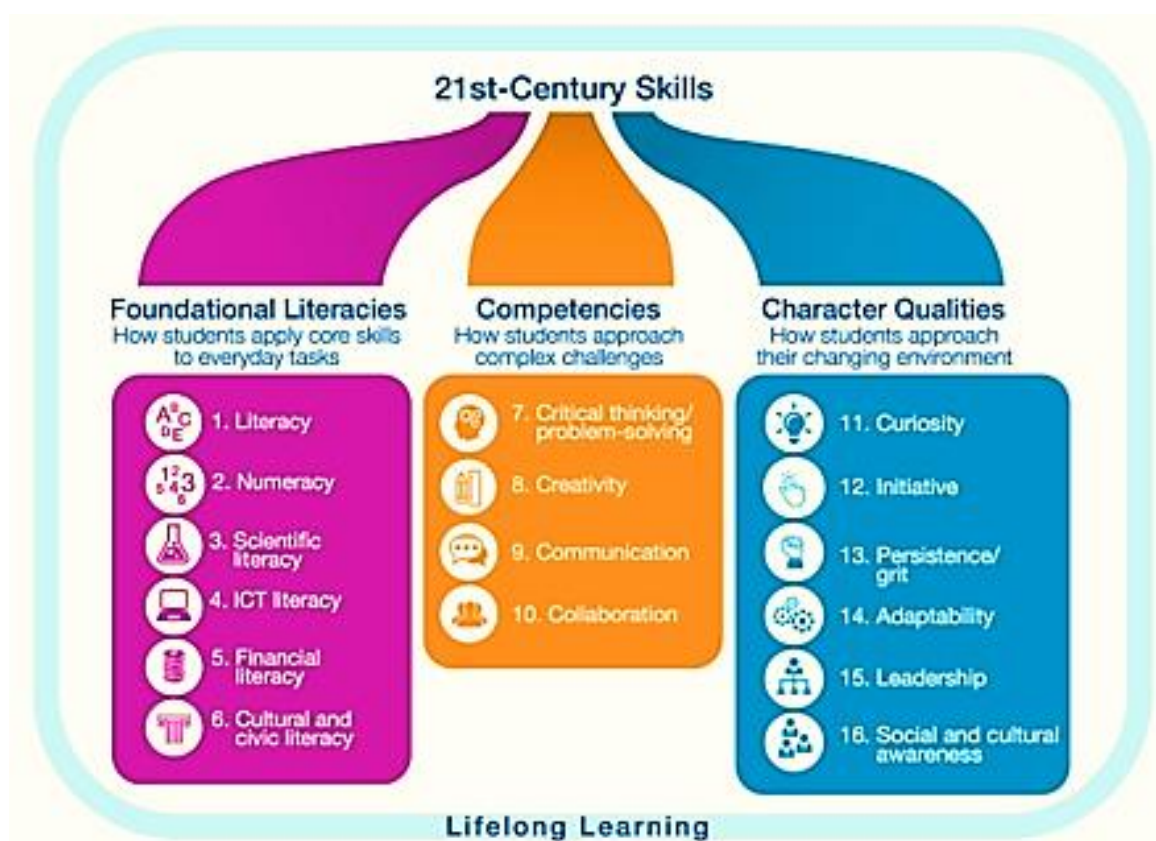
2. การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21

ศตวรรษที่ 21 ถือเป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านสังคมและเทคโนโลยีซึ่งส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ทำให้ต้องมีการปรับตัวและยกระดับสมรรถนะของตน เพื่อให้สามารถเป็นกำลังสำคัญของการขับเคลื่อนในการพัฒนาประเทศ ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของการปฏิรูปประเทศไทย ระบบการศึกษาจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมโลก เช่น ความสำเร็จทางวิชาการแต่เพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอ สถาบันศึกษาต้องสร้างหลักสูตรที่ช่วยให้ผู้เรียนใช้ทักษะและความรู้ เพื่อให้เข้าใจถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในโลก สามารถที่จะคิดแก้ปัญหา คิดวิเคราะห์ สื่อสารได้ และตระหนักรู้สิ่งต่างๆ ได้ทั่วโลก รวมทั้งมีความสามารถทางเทคนิค สถาบันศึกษาจึงต้องพัฒนาผู้เรียนให้ได้รับทักษะและความสามารถที่สามารถคิดสิ่งต่างๆ ได้ด้วยตัวเอง มีทักษะด้านความรู้ความเข้าใจ ทักษะการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล และทักษะภายในตัวบุคคล ซึ่งทักษะเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญสำหรับการทำงานและการเป็นพลเมืองในศตวรรษที่ 21 ที่ต้องมีความรู้ ทักษะ และความสามารถที่จำเป็น เพื่อประสบความสำเร็จทางสังคมและเศรษฐกิจในยุคโลกาภิวัตน์แบบวิถีชีวิตใหม่

การศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 เป็นช่วงเวลาแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในสภาพแวดล้อมที่ประเทศต่าง ๆ มีความเชื่อมโยงกันมากขึ้น ระบบการศึกษาจำเป็นต้องปรับตัวและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เพื่อ

ตอบสนองความต้องการของเยาวชน สังคมและตลาดแรงงานทั้งในปัจจุบันและอนาคต ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา มีความก้าวหน้าสามารถเข้าถึงการศึกษาในระดับอนุบาลจนถึงระดับมัธยมศึกษา รวมทั้งมีการปฏิรูปเชิงโครงสร้างเพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษา การปรับปรุงระบบการศึกษาและการพัฒนาทักษะมีส่วนสำคัญที่จะทำให้ไทยบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ช่วยเพิ่มศักยภาพ โอกาส และความเท่าเทียมทางเศรษฐกิจของประเทศ นอกจากนี้การเป็นสังคมผู้สูงอายุ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสัดส่วนของคนวัยทำงานที่ลดลง ทักษะคือปัจจัยสำคัญของความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในอนาคต ดังนั้น คุณภาพของระบบการศึกษา ตลอดจนสมรรถนะและทักษะของผู้สำเร็จการศึกษา ยังคงเป็นปัญหาและความท้าทายอีกหลายประการ ซึ่งจากผลการประเมินต่าง ๆ ทั้งในระดับประเทศและในระดับระหว่างประเทศ มีอัตราส่วนของเด็กที่ไม่ศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษา ยังคงค่อนข้างสูง จึงทำให้เยาวชนจำนวนมากขาดทักษะที่จำเป็นต่อการทำงานในสังคม

องค์กร World Economic Forum (WEF) ทำการสำรวจและวิเคราะห์ความต้องการของตลาดแรงงานทั่วโลก ผลการศึกษาได้สรุปทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 (21st-Century Skill) ออกมาเป็น 16 ทักษะ (WEF, 2016: 26-27) (ตามแผนภาพที่ 1) โดยสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ 1. กลุ่มทักษะพื้นฐานที่จำเป็น (Foundational Literacies) ต้องใช้ในการปฏิสัมพันธ์กับบริบทที่แตกต่างกัน ซึ่งทักษะเหล่านี้ได้แก่ การใช้ภาษา การคำนวณ การใช้เทคโนโลยี การใช้วิทยาศาสตร์กับสิ่งรอบตัว การเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิต

แผนภาพที่ 1 16 ทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21

2. กลุ่มทักษะที่ต้องนำมาใช้ (Competencies) กลุ่มทักษะที่นำมาใช้ในการจัดการกับปัญหา เป็นทักษะสำคัญที่ใช้ร่วมกันในการวิเคราะห์ปัญหาให้ถูกจุด สร้างวิธีการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งสื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่น ถือได้ว่าเป็นทักษะหลักที่ทำให้มนุษย์เหนือกว่าคอมพิวเตอร์

3. กลุ่มทักษะที่ใช้ด้านคุณลักษณะ (Character Qualities) เป็นทักษะที่ใช้ในการจัดการตัวเองกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เช่น ความอยากรู้อยากเห็น การริเริ่มสร้างสรรค์ ความพยายามในการบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสังคมและสภาพแวดล้อม ความเป็นผู้นำ และ ความตระหนักถึงสังคมและวัฒนธรรม ทักษะเหล่านี้มีความสำคัญมากขึ้น เพื่อที่จะเป็นคนที่มีความคุณภาพ

3. แนวคิด ESG

แนวคิดเริ่มต้นตามหลักการด้านสิ่งแวดล้อม (Environment) สังคม (Social) และธรรมาภิบาล (Governance) (ESG) มาจากรายงานอย่างเป็นทางการของ United Nations Global Compact ในปี 2547 เพื่อจัดทำชุดมาตรฐานการลงทุนโดยสังเขปของหลักการสำหรับหลักการลงทุนอย่างรับผิดชอบ สำหรับนักลงทุน ธุรกิจและนักวิเคราะห์เชิงพาณิชย์ส่วนใหญ่ (Usak, et al., 2021) ปัจจุบัน ESG ได้ถูกนำไปใช้ในการประเมินความยืดหยุ่นในการลงทุนเพื่อความยั่งยืนขององค์กรในบริษัท แนวคิด ESG ได้กลายเป็นกระแสหลักในการประเมินการลงทุนขององค์กรและได้รับการพัฒนามาจากประเทศต่างๆ ทั่วโลก

ความหมายของการพัฒนาแบบ ESG นั้น ประกอบไปด้วย ‘Environmental’ หรือสิ่งแวดล้อม หมายถึง การเน้นใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและรักษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินกิจการ เช่น การปล่อยมลพิษ ปัญหาขยะ ฯลฯ ‘Social’ หรือการบริหารทรัพยากรบุคคลอย่างเป็นธรรมและเท่าเทียม เช่น ด้านสวัสดิการ สุขภาพ สิทธิมนุษยชน รวมถึงดูแลความปลอดภัย และอาชีวอนามัย ตั้งแต่พนักงานจนถึงลูกค้า ชุมชน และห่วงโซ่อุปทาน และ ‘Governance’ หรือการเป็นบรรษัทภิบาลที่มีนโยบายกำกับดูแลกิจการที่ดี สอดคล้องกับความรับผิดชอบต่อทางธุรกิจ ดำเนินงานด้วยความโปร่งใส เป็นธรรม รวมถึงการปฏิบัติตามกฎระเบียบต่อต้านการทุจริต การดำเนินงานจัดการความเสี่ยงในด้านต่างๆ ตลอดจนดูแลผลประโยชน์ผู้มีส่วนได้เสีย ดังแผนภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2 แนวคิด ESG

เกณฑ์ด้านสิ่งแวดล้อม รวมถึงพลังงานที่ใช้และของเสียที่ปล่อยออกมา ทรัพยากรที่ต้องการ และผลที่ตามมาสำหรับสิ่งมีชีวิตไม่น้อย ในการที่จะครอบคลุมการปล่อยคาร์บอนและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ใช้พลังงานและทรัพยากร ที่มีผลกระทบและได้รับผลกระทบจากสิ่งแวดล้อม ส่วนเกณฑ์ทางสังคม กล่าวถึงความสัมพันธ์และชื่อเสียงที่ส่งเสริมกับผู้คนและสถาบันในชุมชนที่ดำเนินกิจการ รวมถึงแรงงานสัมพันธ์และความหลากหลายและการรวม ทุกบริษัทดำเนินงานในสังคมที่กว้างและหลากหลาย เกณฑ์ธรรมาภิบาล คือระบบภายในของการปฏิบัติ การควบคุม และกระบวนการที่บริษัทนำไปใช้เพื่อควบคุมตนเอง ตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ ปฏิบัติตามกฎหมาย และตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนได้เสียภายนอก ทุกบริษัทจำเป็นต้องมีการกำกับดูแล ดังนั้น ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจึงรู้สึกมีความรับผิดชอบในการตัดสินใจลงทุนและการใช้จ่าย ซึ่งเป็นสาเหตุที่รายงาน ESG ได้รับความสนใจอย่างมาก โดยเฉพาะกลุ่มมิลเลนเนียลที่เชื่อว่าการตัดสินใจลงทุนและใช้จ่ายอาจส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม คนรุ่นใหม่ต่างผลักดันให้เกิดผลกระทบทางสังคมในเชิงบวก ซึ่งทำให้บริษัทต้องปฏิบัติตามเกณฑ์ ESG ที่สำคัญยิ่งขึ้น เนื่องจากคนรุ่นใหม่เริ่มกลายเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลัก อีกทั้งคนรุ่นใหม่ตระหนักถึงภัยคุกคามที่ร้ายแรงจากปัญหาสังคมมากขึ้น แม้ว่าพวกเขาจะมุ่งมั่นที่จะเปลี่ยนแปลงในระดับบุคคล แต่พวกเขาเชื่อว่าปัญหาทางสังคมเกิดจากปัญหาภายในโครงสร้างและนโยบายขององค์กร ดังนั้น พวกเขาจึงตั้งใจที่จะให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญเพื่อการพัฒนาความเป็นอยู่ที่ดีของชุมชน

วิกฤตการณ์โควิด-19 ความตระหนักรู้ถึงผลกระทบทางสังคมขององค์กรจึงเพิ่มสูงขึ้น ได้เปลี่ยนวิถีการใช้ชีวิตและการทำงาน ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมมีความสำคัญมากยิ่งขึ้นหลังการแพร่ระบาดของโควิด-19 ผ่านพ้นไป บทบาทในการจัดการ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจะเร่งผลักดันให้มีความโปร่งใสเพิ่มมากขึ้น และหน่วยงานกำกับดูแลจะให้ความสำคัญกับการกำกับดูแลกิจการด้าน ESG มากยิ่งขึ้น ผู้นำจึงจำเป็นต้องเสริมสร้างมุมมองในระยะยาวเกี่ยวกับผลกระทบขององค์กรที่มีต่อสังคมและชุมชนของตน เพื่อให้องค์กรสามารถนำนโยบาย ESG และความตั้งใจไปสู่การลงมือปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม เพื่อให้องค์กรเติบโตท่ามกลางสถานการณ์ที่ปรากฏในยุคปัจจุบัน

4. ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา

ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 เกิดการปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยประเด็นปฏิรูป 8 ประเด็น ได้แก่ การปรับหลักสูตร พร้อมกระบวนการจัดการเรียนการสอน และการประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้เป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะ การจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม การประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาระดับชาติและระบบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อ การพัฒนาคุณภาพระบบการศึกษา ระบบความปลอดภัย และระบบสวัสดิภาพของผู้เรียน การปฏิรูปอาชีวศึกษา เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ การปฏิรูปอุดมศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพ เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันประสิทธิภาพและธรรมาภิบาลของระบบอุดมศึกษา และการจัดตั้งสถาบันหลักสูตรและการเรียนรู้แห่งชาติ จากบทเรียนของประเทศที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดีที่สุด จึงมีข้อเสนอสำหรับประเทศไทยในการพิจารณาปรับปรุงการบริหารและจัดการสถานศึกษา 5 ด้าน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) คือ

1. ระบบการบริหารและจัดการสถานศึกษา ควรพิจารณาให้อำนาจและความเป็นอิสระแก่สถานศึกษา มากขึ้น และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และชุมชนในเรื่องวิชาการ การร่วมจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียน
2. การบริหารงานวิชาการ เพื่อเตรียมคนไทยให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และมีความพร้อมสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจฐานความรู้ในศตวรรษที่ 21 การเรียนการสอนต้องเน้นการปลูกฝังทักษะความคิดสร้างสรรค์ คิดนวัตกรรม หลักสูตรมีความหลากหลายและยืดหยุ่น สอดคล้องกับความต้องการความถนัด และความสนใจของผู้เรียน การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอนมากขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากการระบาดของโรค COVID - 19 ทำให้สถานศึกษาต้องจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ แต่ที่สำคัญที่สุดคือ ต้องเน้นการสร้างแรงจูงใจใฝ่รู้ให้ผู้เรียน รู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตัวเอง
3. การบริหารงานบุคคล ควรมีเวทีให้ครูได้พบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสถานศึกษา และสร้างวัฒนธรรมการประเมินโดยเพื่อนครู เหมือนของประเทศเกาหลี ญี่ปุ่น และสิงคโปร์ ซึ่งพบว่าทำให้การเรียนการสอนมีคุณภาพ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนสูงขึ้น
4. การบริหารงบประมาณ ในการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารงบประมาณ ควรมีการเปิดเผยข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างต่อสาธารณะ และควรนำระบบเลขประจำตัวประชาชนมาใช้เพื่อลดปัญหาความซ้ำซ้อนของจำนวน

ผู้เรียน การบริหารงบประมาณควรมุ่งใช้จ่ายงบประมาณเพื่อ “ประโยชน์ของผู้เรียน” เป็นสำคัญ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการรั่วไหลและคอร์รัปชัน ก่อให้เกิดความเสียหายต่องบประมาณของประเทศ

5. การบริหารงานทั่วไป กระทรวงฯ ควรนำระบบข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) มาใช้เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาได้ครบถ้วนและทันสมัย จะได้มีข้อมูล real time สำหรับการวางแผนการพัฒนา และการติดตามผลการเรียนของผู้เรียนได้ พัฒนาและแนะนำระบบซอฟต์แวร์สำหรับการบริหารสถานศึกษา และจัดระบบบุคลากรสนับสนุนเฉพาะด้าน เพื่อลดงานเอกสารลง ช่วยให้ผู้ครูมีเวลาทุ่มเทให้กับการเรียนการสอนอย่างเต็มที่มากขึ้น

ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 เป็นการแสดงออกถึง ความรู้ ความสามารถ ความชำนาญของผู้บริหาร ในการทำตามบทบาทหน้าที่ มีการกำหนดวิสัยทัศน์ การคิดวิเคราะห์ คิดริเริ่มสร้างสรรค์ อีกทั้งยังมีการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ และสามารถใช้เทคโนโลยีและดิจิทัลในการปฏิบัติงานในสถาบันอย่างเหมาะสม เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และมีประสิทธิภาพมากที่สุด ผู้บริหารจำเป็นต้องมีทักษะต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินการบริหารประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ทักษะด้านความยืดหยุ่นและการปรับตัว ทักษะด้านการริเริ่มสร้างสรรค์และการเป็นตัวของตัวเอง ทักษะด้านสังคมและทักษะข้ามวัฒนธรรม ทักษะด้านการเป็นผู้สร้างหรือผลิต ทักษะด้านการรับผิดชอบเชื่อถือได้ และด้านภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ ทักษะเหล่านี้เป็นคุณลักษณะที่ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต้องให้ความสนใจอย่างยิ่งเพราะการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพนั้น ผู้บริหารจำเป็นต้องมีความรู้และทักษะการบริหาร ในการที่จะผสมผสานเพื่อบริหารการศึกษาและในการบริหารการศึกษาผู้ที่มีอิทธิพลส่งผลต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ ขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษา นโยบายต่าง ๆ ของการจัดการศึกษา ทักษะที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีเพื่อนำไปสู่การพัฒนาครู พัฒนาเด็กนักเรียน มีอยู่ 5 ทักษะสำคัญๆ (ศุภโชค, 2564) ดังนี้

1. ผู้บริหารต้องปรับตัว รู้ทิศทางของตนเองว่าจะบริหารสถานศึกษาอย่างไร และติดตามข่าวสาร นโยบายการศึกษาในระดับต่าง ๆ ซึ่งทุกนโยบายส่วนใหญ่ต้องการให้การพัฒนาไปสู่ห้องเรียน
2. ทักษะในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นในห้องเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีทักษะในการวางแผน การจัดการ การกำหนดกลยุทธ์
3. ทักษะการเป็นผู้นำทางวิชาการ ต้องมีทักษะจัดการเรียนรู้ เข้าใจจิตวิทยาการเรียนรู้ของเด็ก และเพิ่มประสิทธิภาพของครูในโรงเรียน จะต้องไม่ใช่เพื่อกำหนดกลยุทธ์และวิสัยทัศน์
4. ทักษะศึกษาห้องเรียนเป็น ผู้บริหารต้องรู้จักห้องเรียน สามารถแยกได้ว่าห้องเรียนแบบไหน ครูคนไหนสอนเป็นเช่นไร
5. การเป็นโค้ชชิ่ง ในเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนครูจะอย่างไร ให้คุณครูมีความสุขในการทำงานร่วมกัน ผู้บริหารต้องเป็นพี่เลี้ยงช่วยครู ใช้คำพูด คำถามที่กระตุ้นให้เกิดการปฏิบัติ และชื่นชมให้กำลังใจเมื่อคุณครูทำในสิ่งที่ถูก

ผู้บริหารสถาบันศึกษาหากมีภาวะผู้นำทางวิชาการมาก จะสามารถขับเคลื่อนสถาบันให้พัฒนาไปสู่เป้าหมายของการจัดการศึกษา นำพาสถาบันไปสู่ความสำเร็จตามภารกิจ และมีประสิทธิผล ช่วยแก้ปัญหาคุณภาพการศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารสถาบันศึกษาจะต้องแสดงออกถึงพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการอย่างเต็มตามศักยภาพ เป็นบุคลากรที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ของการปฏิรูปการศึกษาและนำพาคณะครู บุคลากรทางการศึกษาทุกคนปฏิบัติงานเพื่อให้งานสำเร็จบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลแก่ผู้เรียนมากที่สุด เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายของหลักสูตร มาตรฐานการเรียนรู้

โดยภาวะผู้นำสถานศึกษาของแต่ละบุคคลต้องมีความเข้าใจในเนื้อหาวิชาการ การประเมินผล และเทคนิคการสอน มีการทำงานเพื่อเสริมสร้างทักษะร่วมกับครู การรวบรวม วิเคราะห์ และการใช้ข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจ ผู้นำถูกคาดหวังให้ทำงานร่วมกับครู นักเรียน ผู้ปกครอง สมาชิกในชุมชน และหน่วยงานต่างๆ สำหรับผู้นำในศตวรรษที่ 21 บางทักษะมีความสำคัญยิ่ง เช่น ทักษะการสร้างทีมงาน ทักษะการจัดการความขัดแย้ง ซึ่งผู้นำสถาบันศึกษาไม่สามารถทำให้บรรลุผลในภารกิจงานที่มากมายนี้ได้ ผู้บริหารที่มีความสามารถต้องอาศัยการฝึกอบรมหรือการพัฒนาในทักษะที่สำคัญ ผู้บริหารผู้นำองค์การการศึกษาทุกระดับจำเป็นต้องเข้าใจภาวะผู้นำเพื่อเป็นครูที่ดีที่สร้างบัณฑิตให้มีคุณภาพ เป็นผลผลิตของชาติและของแผ่นดินตามมาโดยเฉพาะระดับอุดมศึกษาซึ่งมีความสามารถจัดการงบประมาณของตนอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างอัตลักษณ์การเป็นผู้นำการศึกษามีอาชีพเตรียมพร้อมรองรับนโยบายของภาครัฐกับการขับเคลื่อน บ่มเพาะความรู้วิชาชีพ สร้างระบบวิธีคิดนวัตกรรมใหม่ๆ เชิงรุก และการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ให้ทั้งครูและนักศึกษามีภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ (กฤษฎาภรณ์, 2560)

แนวโน้มการศึกษาที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลงในอนาคตที่สำคัญ โดยมีสาเหตุมาจากการลดจำนวนของนักเรียนที่มีผลมาจากอัตราการเกิดที่ลดลง ผู้สูงอายุมีจำนวนเพิ่มขึ้น จากการเข้าสู่ “สังคมสูงอายุแบบสุดยอด” ในอนาคตอันใกล้ นอกจากนี้ด้านเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้คนต้องมีการเรียนรู้เพิ่มทักษะให้กับตนเองทั้งเพื่อการใช้ชีวิตและการทำงาน. นอกจากนี้ปัจจัยที่สำคัญจากโรคระบาด covid - 19 ที่เกิดขึ้น เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้อัตราเร่งของการใช้และขยายตัวของเทคโนโลยีด้านการศึกษาเป็นไปได้เร็วขึ้น ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีในปัจจุบัน ทำให้การเรียนรู้ไม่จำกัดพื้นที่ มีทางเลือกที่หลากหลายสามารถเลือกให้เหมาะสมกับความสนใจของตัวผู้เรียนได้มากขึ้น ทั้งนี้การศึกษายังคงเป็นหัวใจหลักสำหรับการสร้างคนที่มีคุณภาพให้กับสังคม การปรับตัวในอนาคตนั้นมีหลายมิติ เช่น การตอบโจทยการพัฒนาประเทศ การตอบโจทยผู้เรียน สถาบันศึกษาต้องตอบโจทยความต้องการของคนเรียน ความเข้าใจในแนวคิดบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปในด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสังคม และด้านธรรมาภิบาล ของผู้บริหารจะทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถนำความรู้และศักยภาพที่มีออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด

5. สรุป

การศึกษาต้องปรับตัวและตอบสนองต่อโลกที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ปัจจุบันการศึกษาต้องช่วยเปลี่ยนแปลงโลกมากกว่าที่เคย รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่ยั่งยืนกำลังคุกคามอนาคตของมนุษยชาติและโลก การศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาและเป็นส่วนหนึ่งของการแก้ปัญหาในการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อสิ่งแวดล้อมและเป็นธรรมในสังคม การแพร่ระบาดของโควิด19 ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหลายมิติในวงการศึกษา ในขณะที่อุตสาหกรรมการศึกษา ผู้เรียนจะต้องเป็นศูนย์กลาง เป็นตัวขับเคลื่อน สถาบันการศึกษาต้องตอบสนองความต้องการของผู้เรียนให้ได้ บทบาทของสถาบันการศึกษาต้องปรับตัวเปลี่ยนแปลง เพื่อการพัฒนาคุณภาพนักศึกษา โดยมุ่งเน้นในมิติของการจัดการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าของโลกอย่างไม่หยุดยั้ง ผู้บริหารและผู้นำสถาบันการศึกษาในทุกระดับต้องพัฒนาทักษะต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับบริบทขององค์กรตามเป้าหมายที่คาดหวังในศตวรรษที่ 21 ขับเคลื่อนองค์กรให้อยู่รอด สู่อการเติบโตที่มั่นคง ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน และสามารถพัฒนาทักษะที่เป็นที่ต้องการของนายจ้างได้อย่างแท้จริง ทนกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อความมั่นคงด้านสิ่งแวดล้อม ความอยู่รอดทางเศรษฐกิจ และความเป็นธรรมทางสังคม

6. เอกสารอ้างอิง

- กฤษฎาภรณ์ รุจิธารกุล. (2560). ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์เหนือขึ้นกับการจัดการสถาบันอุดมศึกษาภาคเอกชนในศตวรรษที่ 21. *วารสารสมาคมวิจัย*. 22(3): 132-142.
- ศุภโชค ปิยะสันต์. (2564). 5 ทักษะสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2565, จาก [https://www.starfishlabz.com/blog/600-5- ทักษะสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21](https://www.starfishlabz.com/blog/600-5-ทักษะสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่21)
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (พฤษภาคม 2531). *เพื่ออนาคตของการศึกษาไทย*. สืบค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2565, จาก <https://www.watnyanaves.net/th/book-reading/326/5>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2560. *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- Grob-Zakhary, R. (2020). *COVID-19 is an opportunity to reset education. Here are 4 ways how*. Retrieved November 12, 2022 from <https://www.weforum.org/agenda/2020/10/covid-19-education-reset>
- Usak, M. et al. (2021). A Concretizing Research on Making Higher-Education Sustainability Count. *Sustainability*. 13(2724), 1-14.
- WEF. (2016). *New Vision for Education: Fostering Social and Emotional Learning through Technology*. Geneva: World Economic Forum.

Academic Article

DOI: 10.14456/jpv.2023.42

การใช้วจีจริยาในสมบัติของผู้ดี Decent Manner of Speaking in Thai Decorum (Sombut Phudee)

จิรววัฒน์ นิติบรมัตถธาดา¹, รวิช ตาแก้ว², และ กীরติ บุญเจือ^{3*}

Jirawat Nitiboramattada¹, Ravich Takaew², and Kirti Bunchua^{3*}

ARTICLE INFO

Name of Author:

1. จิรววัฒน์ นิติบรมัตถธาดา

สาขาปรัชญาและจริยศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Jirawat Nitiboramattada

Program of Philosophy and Ethics,

Graduate School, Suan Sunandha

Rajabhat University, Thailand.

Email: swimmer656@gmail.com

2. รวิช ตาแก้ว

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Ravich Takaew

Graduate School, Suan Sunandha

Rajabhat University, Thailand.

Email: Ravich.tak@su.ac.th**Corresponding Author*:**

3. กীরติ บุญเจือ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Kirti Bunchua

Graduate School, Suan Sunandha Rajabhat

University, Thailand.

Email: Kirti.bun@su.ac.th**คำสำคัญ:**

ผู้ดี; วจีจริยา; มโนจริยา

Keywords:

Noble; Speaking; Mind

Article history:

Received: 09/10/2023

Revised: 30/11/2023

Accepted: 25/12/2023

Available online: 31/12/2023

How to cite:

Nitiboramattada, J., Takaew, R. & Buncha, K, (2023). Decent Manner of Speaking in Thai Decorum (Sombut Phudee). *Journal of Philosophical Vision* 28 (2), 260-268.

ABSTRACT

This article involves to Philosophy and Ethics. The title is Thai Decorum (Sombut Phudee) in Moderate Postmodern Paradigm: An Analytic, Appreciative and Applicative Approach. This paper aims at analyzing good manner of speech, especially certain words used by the noble but seem impolite, such as “Hma (dog),” “Ku (I),” “Mung (you).” People who use these words are accused of being impolite because they are vulgar words. Good persons should use other polite words, such as “Sunakh (dog),” “Kraphm (I),” “Khun (you),” instead. However, using the words “Hma (dog),” “Ku (I),” “Mung (you)” or the words “Sunakh (dog),” “Kraphm (I),” “Khun (you),” will be considered, according to Thai Decorum, to be polite or not depends on the context of conversation. Also, it depends on the intention of the speaker, not the words themselves. If the speaker intends to depreciate human dignity of the other, any kinds of word can be impolite according to Thai Decorum. Therefore, intentions are more important than meanings attached to the words themselves. To speak politely requires good will for the speaker, rather than civilized words.

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้เกี่ยวข้องกับปรัชญาและจริยศาสตร์ เรื่องสมบัติผู้ดีกรอบการดำเนินชีวิตตามกระบวนทรรศน์ปรัชญาหลังนวยุคสายกลาง: การศึกษาเชิงวิเคราะห์ วิจัย และวิธาน ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่จะกล่าวถึงเรื่องการใช้จริยาหรือการใช้คำบางคำของผู้ที่มีคุณสมบัติของผู้ดีเช่นคำว่า “หมา” “กู” “มึง” อันเป็นคำที่คนหลายคนมีทรรศนะว่าเป็นคำที่ไม่สุภาพหรือเป็นคำหยาบคาย โดยหลีกเลี่ยงที่จะไม่ใช้คำว่า “หมา” “กู” “มึง” และใช้คำว่า “สุนัข” แทนคำว่า “หมา” หรือใช้คำว่า “คุณ” แทนคำว่า “มึง” หรือใช้คำว่า “กระผม” แทนคำว่า “กู” เป็นต้น การจะใช้คำว่า “หมา” “กู” “มึง” หรือคำว่า “สุนัข” “คุณ” “กระผม” ในการสนทนาแต่ละครั้งจะเป็นการถูกต้องตามหลักการที่เขียนไว้ในหนังสือสมบัติของผู้ดีหรือไม่อยู่ที่การพูดในครั้งนั้น ๆ ว่าการใช้คำว่า “หมา” “กู” “มึง” หรือคำว่า “สุนัข” “คุณ” “กระผม” ใช้ในบริบทใด และผู้ที่พูดมีความคิดที่อยู่ในใจประสงค์จะให้คำว่า “หมา” “กู” “มึง” หรือคำว่า “สุนัข” “คุณ” “กระผม” เป็นการลดทอนศักดิ์ศรีในคุณค่าของความเป็นมนุษย์ของผู้ที่ฟังหรือผู้ที่ถูกพูดถึงหรือไม่ ซึ่งถ้าการพูดด้วยคำทั้งสองนี้เป็นการลดทอนศักดิ์ศรีคุณค่าของความเป็นคนของผู้ที่ฟัง หรือผู้ที่ถูกพูดถึง ผู้ที่พูดก็ไม่มีคุณสมบัติของความเป็นผู้ดีหรือไม่ใช่ผู้ดี

1. บทนำ

แนวความคิดของวิทเกินชทายน์ (Ludwig Wittgenstein) ในเรื่องทฤษฎีเกมภาษา (Language Game) เป็นการกล่าวถึงเรื่องแบบของภาษาว่ามีลักษณะอยู่ 2 ภาษาคือ ภาษาแรกเป็นภาษาอุดมคติอันเป็นภาษาที่สื่อความหมายได้ตรงกับความต้องการของผู้สื่อ แต่ภาษาอุดมคติก็ไม่ใช่ว่าภาษาที่มนุษย์จะใช้สื่อสารกันแบบที่เป็นธรรมชาติหรือแบบปกติที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นภาษาที่สื่อได้เพียงแต่ความเข้าใจ ไม่สามารถแสดงความเป็นจริงในรายละเอียดถึงขั้นประสบการณ์เฉพาะตัว เป็นภาษาที่เป็นภาพของความเป็นจริง (Picture of Reality) ที่ผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์หรืออยู่ ณ สถานที่นั้นเท่านั้นที่จะเห็นตรงกัน เป็นภาษาที่สื่อเพียงความรู้ที่ต้องการความชัดเจนตายตัวตามรูปแบบตรรกะจึงเป็นการยากที่จะทำการเข้าใจความหมาย เพราะมีความสลับซับซ้อน ผู้ที่ไม่ได้เรียนก็ไม่สามารถจะรู้ภาษานี้ได้ เพราะภาษาอุดมคติให้ความหมายที่ครบถ้วน และเป็นภาษาที่นักปรัชญาโลกาภิวัตน์ต้องการ ส่วนภาษาที่สองคือภาษาสามัญเป็นภาษาที่ทุกคนรู้และเคยชินอันเนื่องมาจากใช้กันมาตั้งแต่ยังเด็กเป็นภาษาที่จะสามารถสื่อความหมายที่ประกอบไปด้วยความรู้สึกนึกคิดรวมถึงคุณค่าอย่างครบถ้วนเป็นภาษาที่ให้ความหมายตามเกมภาษา (Language Game) ที่ใช้ในแต่ละรูปแบบของชีวิต (Form of life) ซึ่งทั้งสองภาษาที่กล่าวมาไม่สามารถที่จะสื่อได้ทั้งความเข้าใจในภาพของความเป็นจริง และความรู้สึก รวมถึงคุณค่าของรูปแบบของชีวิตในภาษาแบบใดแบบหนึ่งได้อย่างสมบูรณ์ (กิริติ บุญเจือ, 2546: 248 – 249.)

2. ภาษา ความหมาย และการใช้

จากแนวคิดในเรื่องทฤษฎีเกมภาษาของวิทเกินชทายน์การใช้คำบางคำเช่นคำว่า “หมา” ทำให้คนในสังคมไทยบางกลุ่มเกิดทรรศนะว่าคำว่า “หมา” เป็นคำที่ไม่สุภาพหรือเป็นคำที่หยาบคายจึงได้มีการเปลี่ยนจากคำว่า “หมา” มาใช้คำว่า “สุนัข” แทนและได้ถูกนำไปสอนในหลาย ๆ ที่โดยเฉพาะในโรงเรียนที่มีการสร้างให้มีความเชื่อว่าคำว่า “หมา” เป็นคำที่สุภาพหรือเป็นคำหยาบคายให้กับเด็กหรือเยาวชน ซึ่งถ้าวิเคราะห์คำว่า “หมา” ตามทฤษฎีแบบ (Theory of Form) ของเพลโตการใช้คำ ๆ ว่า “หมา” ที่เป็นการ เรียกแทนลักษณะกลางหรือลักษณะร่วมของสิ่ง ๆ หนึ่งหรือหลายสิ่งที่มีอยู่ร่วมกันแม้จะแตกต่างกันในเรื่องของหลาย ๆ ด้าน แต่ก็อยู่ในแบบเดียวกันหรือจำลองมาจากแบบอันเดียวกัน (วิทย์ วิศทเวทย์. 2564, น. 14) เช่น สิ่ง ๆ หนึ่งที่มีหัว 1 หัว มีขา 4 ขา มีหาง 1 หาง และสามารถเห่ามีเสียงดัง โห้ง โห้ง หรือหอนได้ ในภาษาบาลีจะเรียกสิ่งนี้ว่า “สุนัข” ซึ่งตรงกับรูปสันสกฤตว่า สุนก (Śunaka) (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. 2546.) ภาษาจีนเรียกสิ่งนี้ว่า โกว (狗) ในภาษาอังกฤษเรียกสิ่ง ๆ นี้ว่า dog อันเป็นคำที่ใช้เรียกลักษณะร่วมกันของ สิ่ง ๆ หนึ่งซึ่งคนไทยเรียกสิ่ง ๆ นี้ว่า “หมา” ซึ่งผู้สอนหลายคนไม่ได้สอนให้ผู้ใช้ตระหนักหรือวิเคราะห์การใช้คำนี้ตามบริบทการใช้คำว่า “หมา” เป็นการเรียกแทนลักษณะกลางหรือลักษณะร่วมของสิ่ง ๆ หนึ่งหรือหลายสิ่งที่มีอยู่ร่วมกัน และคำว่า “หมา” จะเป็นการพูดที่ไม่สุภาพหรือเป็นคำหยาบคายหรือไม่ด้วยเพราะเหตุผลใด โดยให้อยู่ ๆ ก็เปลี่ยนจากคำว่า “หมา” ไปใช้คำว่า “สุนัข” โดยอ้างจากความคิดแค่บุคคลบางคนหรือคนบางกลุ่มว่าเป็นคำที่ไม่สุภาพ หรือคำหยาบคายใคร่ใดก็ตามที่ใช้หรือพูดว่า “หมา” เรียกสัตว์ชนิดหนึ่งจะทำให้ผู้ที่ใช้คำ ๆ เป็นผู้ที่พูดจาไม่สุภาพหรือพูดจาหยาบคายอันเป็นที่มาของการไม่มีคุณสมบัติของความเป็น “ผู้ดี”

จากที่กล่าวมาจึงทำให้มีคนบางกลุ่มจึงมีความเชื่อว่าคำว่า “หมา” เป็นคำที่ไม่สุภาพ แต่ในการใช้คำว่า “หมา” หรือ “ไอ้หมา” ในคนไทยบางกลุ่มจะรู้ว่าเป็นเรื่องของการใช้ภาษาถิ่นของคนสุพรรณที่ใช้เรียกลูกหรือหลานของตนเองด้วยความเอ็นดูว่า “ไอ้หมา” ซึ่งคำว่า “ไอ้หมา” ของคนสุพรรณมีความเชื่อเกี่ยวกับประเพณีของการการตั้งชื่อที่มีมาตั้งแต่แต่โบราณ 2 อย่างคือ 1.ชื่อเด็กที่เกิดใหม่ที่แม่ “ยังอยู่ไฟ” คือประมาณหนึ่งเดือน และ 2. ชื่อเด็กที่ตั้งขึ้นหลังที่แม่ออกจากอยู่ไฟแล้ว ในกรณีเด็กเกิดใหม่นั้น คนโบราณเชื่อกันว่าอาจเป็น “วิญญาณ -บรรพบุรุษ หรือ “เทวดา” มาเกิด (ซึ่งเป็นอุบายของคนโบราณ คือ ให้เอาใจใส่ให้ดีที่สุด) หากเด็กมาเกิดแล้วหน้าตาดี “ผีเห็นแล้วจะชอบ” จะเอากลับไปเนื่องจากการ “คลอดลูก” สมัยนั้น มีอัตราการเสี่ยงสูงมากที่จะ “ตายทั้งกลม” หรือไม่สมบูรณ์เพราะใช้ “หมอด้าย” ที่ไม่มีการฆ่าตัดและความก้าวหน้าทางการแพทย์รวมทั้งอนามัยในการทำคลอดไม่ทันสมัยเหมือนในปัจจุบัน จึงมีคำว่า “ลูกผีลูกคน” อันมีความหมาย คือ หวังเป็นที่แน่นอนยังไม่ได้ดังเช่นคำว่า สามวันลูกผี (รอดไม่รอด) สี่วันลูกคน (รอด) เช่น เด็กที่เกิดใหม่จะรอดหรือไม่ “ยังเป็นลูกผีลูกคนอยู่” ในเดือนแรก ๆ ยังเป็นลูกผีลูกคนอยู่จึงกลัวว่าผีจะเอาไป คือ ตายนั่นเองคนโบราณจึงมีข้อห้ามว่าห้ามชมลูกว่าน่ารัก น่าเอ็นดูเพราะกลัวว่าผีจะเอาคืนไป หรือเอาไปเลี้ยง โดยใช้วิธีการแก้ด้วยการให้บอกว่า “เด็กทารก น่าเกลียดน่าซัง” เพื่อที่ผีจะได้ไม่สนใจจึงทำให้ในการตั้งชื่อวัยทารกต้องตั้งชื่อให้ฟังแล้วไม่ไพเราะ ไม่สวยงาม อับลักษณ์ น่าเกลียด เช่น หมู หมา กา ไก่ ดำ แดง เขียว เหลือง ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะไม่ให้เป็นที่

น่าสนใจต่อผี ซึ่งเป็นวัฒนธรรมการตั้งชื่อเพราะกลัวผีเอาเด็กคืนเหมือนกันทุกภาคของประเทศไทย เช่นภาคใต้เรียกว่า “ชื่อน้ำนม”

หลังจากที่แม่ออกไฟแล้วประมาณหนึ่งเดือนหรือโกนผมไฟแล้วจึงจะตั้งชื่อจริงที่ไพเราะเหมาะสม ดังใจถือว่าเป็นสิริมงคลต่อไป แต่บางคนก็ยังใช้ชื่อเล่น หมู หมา กา ไก่ ดำแดง เขียว นั้นต่อมาจึงเรียกเด็กที่เกิดใหม่เป็นสัตว์ชื่อสัตว์น่ารักที่เป็นเพื่อนที่แสนดี ใกล้ตัวที่สุด ในการเฝ้าบ้านกันขโมย ออกท้องไร่ ท้องนา ป่าเขา ก็คือคำว่า “หมา” จึงใช้คำว่า “หมา” เรียกชื่อเด็กที่เกิดใหม่เหมือนดังเป็นลูกหมาที่น่ารัก แต่พูดว่าน่ารักไม่ได้เดี๋ยวจึงเอาไป จึงใช้คำ “หมา” แทนคำว่า “น่าเอ็นดู” พอเรียกเข้านาน ๆ หรือมาก ๆ เข้าก็กลายเป็นเรียกเด็กเกิดใหม่ว่า “หมา” กันทั่วเมืองสุพรรณ เมื่อโตแล้วหากเจอเด็กที่ไม่รู้จักชื่อก็กะหมาเรียกว่า “ไอ้หมา” “อีหมา” กลายเป็นสรพนามแทนการเรียกชื่อบุคคลว่า “ไอ้หมา” “อีหมา” ต่อกันมาจนเป็นภาษาที่ใช้ เรียกชื่อ เฉพาะของคนสุพรรณเท่านั้นเหมือนกับคนอีสานที่เรียกเด็กว่า “บักห่า” หรือ “อีหล้า” (ถนัด ยนต์ทอง, 2018.) จะเห็นว่าการใช้คำว่า “หมา” หรือ “ไอ้หมา” ตามที่กล่าวมาข้างต้นจึงไม่ใช่เรื่องของการใช้คำว่า “หมา” หรือ “ไอ้หมา” เป็นไปในทางที่ไม่สุภาพหรือหยาบคายแต่อย่างใด

คำบางคำเช่นคำว่า “ไอ้เหี้ย” “ไอ้สัตว์” “ไอ้ควาย” “อีดอก” มีคนบางกลุ่มมีทัศนคติว่าเป็นภาษาสามัญญที่จะแสดงถึงความจริงใจต่อกัน แสดงถึงความเป็นพรรคพวกหรือเป็นกลุ่มก้อนเดียวกันโดยอาจใช้ว่า “มึงไอ้ควาย.(ชื่อของผู้ที่เรียก)” หรือ “มึงไอ้เหี้ย.(ชื่อของผู้ที่เรียก)” หรือ “ไอ้สัตว์ (ชื่อของผู้ที่เรียก)” คำพูดดังกล่าวบางคนหรือคนบางกลุ่มก็มีทัศนคติว่าเป็นการพูดที่เสมือนคำอุทานซึ่งก็คือเสียงหรือคำที่เปล่งออกมาเวลาตกใจ ดีใจ หรือเสียใจ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 1424) เป็นส่วนที่เสริมคำเข้ามาเพื่อแสดงอารมณ์อันทำให้แสดงถึงความเป็นพรรคพวกหรือเป็นกลุ่มก้อนเดียวกัน

3. วจิริยาในสมบัติของผู้ดี

เมื่อเปิดหนังสือสมบัติของผู้ดีซึ่งเขียนหลักเกณฑ์ที่กล่าวถึงลักษณะหรือคุณสมบัติประจำตัวของผู้ที่เป็นผู้ดีในภาค 1 เรื่องของการรักษาความเรียบร้อย ในด้านของวจิริยาข้อที่ 5 ที่เขียนไว้ว่า “ย่อมไม่ใช้ถ้อยคำอันหยาบคาย” จะเห็นได้ว่าในเรื่องของการรักษาความเรียบร้อยในทางวาจา เมื่อใดที่การกระทำกระทำโดยไม่ได้รักษาความเรียบร้อยที่มาจากใจซึ่งหมายถึงจิตใจที่คิดดี (มโนจริยา) คือกระทำโดยปล่อยใจให้ฟุ้งซ่าน หรือกระทำโดยมีบันดาลโทสะเช่นคำว่า “ไอ้เหี้ย” “ไอ้ควาย” “อีดอก” ฯลฯ ซึ่งในหลายคนที่คิดว่าคำเหล่านี้เป็นภาษาในแบบสามัญญที่จะสามารถสื่อความหมาย และรวมถึงคุณค่าอย่างครบถ้วนที่แสดงถึงความจริงใจต่อกัน หรือแสดงถึงความเป็นพรรคพวกและเป็นกลุ่มก้อนเดียวกันของผู้ที่ร่วมอยู่ในการสนทนาในการดำรงชีวิตในแต่ละวัน แต่คำดังกล่าวก็เป็นคำที่มีนัยยะของความไม่สุภาพหรือความหยาบคายอยู่เช่นคำว่า “ไอ้เหี้ย” ที่มีการใช้คำอยู่หลายนัยยะ เช่น 1.นัยยะตามพจนานุกรมหมายถึงสัตว์เลื้อยคลานชนิดหนึ่ง มีชื่อเพราะ ๆ ว่าตัวเงินตัวทอง หรือที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเคยเสนอให้เปลี่ยนเป็น “วรนัส” หรือ “วรนุช” อยู่ช่วงหนึ่งแต่ก็เลิกไป นัยยะที่ 2 เป็นคำด่าเพราะเชื่อกันว่าเหี้ยเป็นสัตว์อัปมงคล คำว่าเหี้ยจึงใช้ด่าทอแสดงความไม่พอใจอย่าง

มาก มักสื่อถึงพฤติกรรมที่เลว ต่ำ เช่น ไอ้เหี้ย อีเหี้ย หรือคนอะไรเหี้ยจั่ง คนส่วนใหญ่จะรู้จักคำว่าเหี้ยในความหมายนี้ นัยยะที่ 3 เป็นคำเรียกใช้แสดงความสนิทสนมระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง เช่น ไอ้เหี้ย ไปไหนมาวะ หรืออาจใช้เป็นสรรพนามบุรุษที่ 3 เมื่อกล่าวถึงผู้อื่นได้ทั้งเพื่อแสดงความเป็นกันเอง เช่น ไอ้เหี้ยวิทย (นามสมมุติ) ไม่มาหรือและเพื่อแสดงความไม่พอใจ เช่น ไอ้เหี้ยนั่นทำไมไม่มาละ นัยยะที่ 4 เป็นคำนามใช้แสดงความหมายเชิงปฏิเสธ เช่น มึงเอาเหี้ยอะไรคิด แปลว่า ไม่คิด หรือ จะเอาเหี้ยอะไรไปส่ง แปลว่า ไม่มึงงานส่ง และนัยยะที่ 5 เป็นคำกริยาหมายถึงกระทำการสิ่งที่ไม่ดี แต่ไม่ได้รับบุเฉพาะเจาะจงว่าเป็นการกระทำอะไรเช่น อยู่มาเหี้ยแถวนี้ ระวังเถอะเดี๋ยวจะเหี้ยให้ดู เป็นต้น (ชนกพรพัวพัฒนกุล, 2561)

คำว่า “ไอ้ควาย” ซึ่งส่วนมากผู้ที่พูดมีนัยยะที่จะต่อว่าผู้ที่ฟังหรือผู้ที่ถูกเรียกด้วยคำ ๆ นี้ว่าเป็น คนโง่, คนเซ่อ, ในอดีตที่ผ่านมา สังคมไทยเห็นว่าผู้หญิงเป็นควาย ส่วนผู้ชายเป็นคน แต่เมื่อความเจริญก้าวหน้าทางวัฒนธรรมเข้ามา สภาพที่ผู้หญิงเป็นควาย ผู้ชายเป็นคนก็ผ่านพ้นไปซึ่งคนไทยใช้คำว่า “ไอ้ควาย” ไว้เปรียบเทียบกับคนที่ไม่ฉลาด เป็นคนโง่เหมือนดังกับควาย และส่วนคำว่า “อีดอก” ถือเป็นถ้อยคำหยาบคาย ที่สามัญชนฟังแล้วเข้าใจได้ชัดเจนอยู่ในตัวเองว่าผู้ถูกต่อว่าเป็นคนไม่ดี ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2102/2521 มีความผิดฐานดูหมิ่นซึ่งหน้า ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 393 (คมชกlickออนไลน์, 2560.)

จากที่กล่าวมาการใช้คำว่า “ไอ้สัตว์” “ไอ้ควาย” “อีดอก” ถึงแม้ว่าจะมีกลุ่มคนบางกลุ่มที่จะพยายามที่จะทำให้คำเหล่านี้เป็นภาษาอุดมคติเพราะมีทฤษฎะว่าคำเหล่านี้สามารถสื่อความหมาย และมีคุณค่าอย่างครบถ้วนที่แสดงถึงความจริงใจต่อกัน หรือแสดงถึงความเป็นพรรคพวกหรือแสดงถึงความเป็นกลุ่มก้อนเดียวกัน แต่ในที่สุดแล้วคำเหล่านี้แสดงถึงความเป็นพรรคพวกหรือเป็นกลุ่มก้อนเดียวกันก็จะทำให้เกิดการตอบโต้ทางกายหรือทางวาจาอยู่ดี ถ้าผู้ที่พูดหรือผู้ที่ได้ฟังคำเหล่านี้กระทำการกระทำโดยไม่ได้รักษาความเรียบร้อยที่มาจากใจซึ่งหมายถึงจิตใจที่คิดดี (มโนจริยา) คือกระทำโดยปล่อยใจให้ฟุ้งซ่าน หรือกระทำโดยมีบันดาลโทสะเป็นผู้ที่กำลังอยู่ในอารมณ์โกรธ ทั้งนี้ก็เพราะคำเหล่านี้มีนัยยะแฝงที่เป็นคำด่า เป็นคำหยาบคายอยู่ในคำ ตามที่ได้กล่าวมา แต่จะไม่พบการตอบโต้ทางวาจาที่เกิดใจฟุ้งซ่านหรือมีบันดาลโทสะของคนในสังคมด้วยการใช้คำว่า “ไอ้หมา” ทั้งนี้ก็เพราะคำว่า “ไอ้หมา” ไม่ได้เป็นคำที่มีนัยยะแฝงที่เป็นคำด่า คำหยาบคายแฝงอยู่ในคำส่อหรือแสดงให้เห็นถึงการลดคุณค่าหรือการด้อยค่าศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ของผู้ที่ถูกเรียกหรือผู้ที่ฟังให้ต่ำลงเหมือนกับคำว่า “ไอ้เหี้ย” “ไอ้ควาย” “อีดอก” ซึ่งถือว่าเป็นคำด่าผู้ที่ใช้คำเหล่านี้อาจมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 393 ฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้า (คมชกlickออนไลน์, 2560) บัญญัติว่าผู้ใดดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณาต้องระวางโทษจำคุก ไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2565)

ตามความเป็นจริงปัจจุบันนี้จะพบได้ว่าเมื่อเดินไปในสถานที่ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นในมหาวิทยาลัย ห้างสรรพสินค้า บนถนนหนทาง ฯลฯ จะได้ยินวัยรุ่นบางส่วนหรือคนบางคนใช้คำว่า “ไอ้เหี้ย” “ไอ้สัตว์” “ไอ้ควาย” “อีดอก” พูดกันจนเป็นคำที่ติดปาก หรือกลายเป็นเหมือนคำอุทาน ซึ่งคือคำที่ใช้แสดงอารมณ์หรือความรู้สึกของผู้พูดให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. 2546) ซึ่งถ้าตามแนวความคิดของวิทเกินชทายน์

(Ludwig Wittgenstein) ในเรื่องทฤษฎีเกมภาษา (language game) เป็นเรื่องของภาษาสามัญอันเป็นภาษาที่วัยรุ่นส่วนมากหรือคนบางคนใช้ในการสนทนากันจนเกิดความเคยชินเพราะคนที่พูดหลายคนคิดว่าคำดังกล่าวสามารถที่จะสื่อถึงความจริงใจต่อกันและกันระหว่างคู่สนทนา และคิดว่าคำเหล่านี้เป็นคำที่จะสามารถสื่อความหมายและรวมถึงคุณค่าอย่างครบถ้วนที่แสดงถึงความจริงใจต่อกัน แสดงถึงความเป็นพรรคพวกและเป็นกลุ่มก้อนเดียวกันของผู้ที่ร่วมอยู่ในการสนทนาในการดำรงชีวิตในแต่ละวัน แต่ถึงอย่างไรก็ตามก็ยังมีคนบางกลุ่มที่ยังคงคิดว่าคำต่าง ๆ ที่กล่าวมาเป็นคำที่หยาบคายและในการสื่อสารกันก็ไม่จำเป็นที่จะต้องใช้คำดังกล่าวเข้ามาในการเริ่มต้นสนทนาก็สามารถที่จะแสดงถึงความจริงใจและแสดงถึงความเป็นพรรคพวกและเป็นกลุ่มก้อนเดียวกันได้โดยอาศัยคาดเดาจากกิริยาท่าทาง แววตา และเหตุผลในขณะที่สนทนากัน

การที่ผู้คนกลุ่มที่ใช้ถ้อยคำว่า “ไอ้เหี้ย” “ไอ้สัตว์” “ไอ้ควาย” “อีดอก” เป็นภาษาสามัญที่มีพรตชนะว่าจะแสดงถึงความจริงใจต่อกัน แสดงถึงความเป็นพรรคพวกหรือเป็นกลุ่มก้อนเดียวกันโดยอาจใช้ว่า “มึงไอ้ควาย.(ชื่อของผู้ที่เรียก)” หรือ “มึงไอ้เหี้ย.(ชื่อของผู้ที่เรียก)” หรือ “ไอ้สัตว์.(ชื่อของผู้ที่เรียก)” ถ้าจะวิเคราะห์ตามหลักในหนังสือสมบัติผู้ดีคือ ถ้าผู้พูดไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านกำเริบหรือในขณะที่พูดไม่ให้เกิดบันดาลโทสะคำพูดดังกล่าวก็อาจเป็นการพูดที่เหมือนคำอุทานซึ่งก็คือเสียงหรือคำที่เปล่งออกมาเวลาตกใจ ดีใจ หรือเสียใจ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 1424) เป็นส่วนที่เสริมคำเข้ามาเพื่อแสดงอารมณ์ ซึ่งคนในหลายกลุ่มในปัจจุบันนิยมพูดกัน แต่ถ้าคำพูดดังกล่าวในขณะที่พูดผู้พูดปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านกำเริบหยิ่งโโส หรือมีบันดาลโทสะ ก็อาจก่อให้เกิดการกระทำที่เป็นการตอบโต้ทั้งในทางวาจา หรือทางกายและในที่สุดก็อาจก่อให้เกิดความรุนแรง ซึ่งเป็นไปในทางตรงกันข้ามกับที่หนังสือสมบัติของผู้ดีที่กล่าวไว้ในภาค 1 ว่าด้วยเรื่องของวจีสุจริตข้อที่ 5 ที่เขียนไว้ว่า “ย่อมไม่ใช้ถ้อยคำอันหยาบคาย”

แต่คำว่า “หมา” จะเป็นคำไม่สุภาพหรือเป็นคำที่หยาบคายก็ต่อเมื่อผู้พูดใส่คำว่า “ชาติ” ลงไปให้กลายเป็นคำว่า “ไอ้ชาติหมา” ซึ่งคำนี้เป็นคำด่าที่ “ไอ้ชาติหมา” มาจากภาษาฮกเกี้ยนว่า 狗種 (káu chéng, “ลูกสุนัข, ชาติหมา (คำด่า) (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2546) ซึ่งในภาษาอังกฤษใช้คำว่า wicked, person, bad person, bastard, brat, ที่หมายถึงคนเลว, คนชั่ว, คนทราม หรือใช้คำว่า base, vile, evil หมายถึง เลว, เลวทราม, ชั่ว, ตัวอย่างเช่น: มัณนิสัยชาติหมาจริง ๆ ไม่เคยพบ (longdo dict, 2003) เพราะคำว่า “ไอ้ชาติหมา” หรือคำว่า “ชาติหมา” ตามที่กล่าวมามีนัยยะของการแฝงของคำที่ไม่สุภาพ หรือเป็นคำด่าที่เป็นการลดทอนหรือด้วยคุณค่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ฟังหรือผู้ที่ถูกกล่าวถึงด้วยคำว่า “ไอ้ชาติหมา” หรือคำว่า “ชาติหมา” อีกด้วย และถ้าผู้ฟังหรือผู้ที่ถูกกล่าวเป็นผู้ที่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านกำเริบหยิ่งโโส หรือมีบันดาลโทสะอยู่ ก็อาจก่อให้เกิดการตอบโต้ทั้งในทางวาจา หรือทางกายและในที่สุดก็อาจก่อให้เกิดความรุนแรงเกิดขึ้นได้

ส่วนการใช้คำว่า “ผม” “คุณ” “เธอ” และ “ฉัน” “เขา” ในความคิดของคนไทยส่วนมากมีพรตชนะว่าเป็นภาษาอุคตมคตอันเป็นภาษาที่ไม่สามารถที่จะสื่อได้ถึงถึงความจริงใจ หรือไม่สามารแสดงความเป็นจริงในรายละเอียดถึงขั้นประสบการณ์เฉพาะตัวของผู้ที่ต้องการจะสื่อ หรือไม่แสดงให้เห็นถึงความเป็นพรรคพวกและเป็นกลุ่มก้อนเดียวกันของผู้ที่สื่อสาร และคนเหล่านี้มีความเห็นว่าไม่สามารถที่จะที่ใช้สื่อสารกันในแบบเป็น

ธรรมชาติหรือแบบปกติที่ใช้ในชีวิตประจำวันได้ เป็นภาษาที่สื่อได้เพียงแต่ความเข้าใจ เป็นภาษาที่เป็นทางการ และกลายเป็นภาษาของภาพของความเป็นจริง (Picture of Reality) ที่ผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์หรืออยู่ ณ สถานที่นั้น เท่านั้นที่จะเห็นตรงกันว่าควรใช้ เพื่อไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งอันเนื่องมาจากกระทำโดยมีบันดาลโทสะหรือที่จะทำให้อีกฝ่ายหนึ่งที่เกิดใจฟุ้งซ่านอยู่ในขณะนั้น จึงทำให้คำว่า “ผม” “คุณ” “เธอ” และ “ฉัน” “เขา” จึงเป็น ภาษาที่สื่อเพียงความรู้ที่ต้องการความชัดเจนตายตัวตามรูปแบบตรรกะ กลายเป็นภาษาที่เป็นทางการ เพราะคำว่า “ผม” “คุณ” “เธอ” และ “ฉัน” “เขา” เป็นคำที่ตรงกับภาษาอื่น ๆ เช่น “I” “You” “He” “She” เป็นต้น อันเป็นภาษาอุดมคติให้ความหมายที่ครบถ้วนที่แสดงสถานะของความเป็นมนุษย์ที่เท่าเทียมกันไม่ต้องมีการตีความว่าการพูดภาษาสามัญ มีความหมายว่าผู้ฟังมีสถานะความเป็นมนุษย์ที่เท่าเทียมกับผู้พูด ไม่เหมือนกับคำว่า “ไอ้เหี้ย” “ไอ้สัตว์” “ไอ้ควาย” “ไอ้ดอก” ที่เป็นภาษาสามัญที่ในบางครั้งผู้ฟังฟังแล้วอาจจะต้องตีความว่าคำเหล่านี้เป็นคำที่ผู้พูดต้องการสื่อความหมายของการเป็นพรรคพวก หรือเป็นกลุ่มก้อนเดียวกันหรือเป็น “คำดำ” ที่ผู้พูดต้องการที่จะลดสถานะของผู้ฟังให้มีสถานะหรือศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์เหลือแค่เพียงแค่ สัตว์ หรือพืชตามความหมายของคำที่พูดออกมา

ในส่วนของคำว่า “กู” “มึง” ในธรรมชาติของคนส่วนหนึ่งก็ถูกมองว่าเป็นคำที่ไม่สุภาพ แต่ในธรรมชาติของผู้วิจัยคำว่า “กู” “มึง” เป็นคำไทยแท้ที่มีมาตั้งแต่โบราณดังที่เราพบได้ในศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหงและมีธรรมชาติว่าคำทั้งสองเป็นภาษาสามัญที่เป็นคำที่จะสามารถสื่อความหมายและรวมถึงคุณค่าอย่างครบถ้วนที่แสดงถึงความจริงใจต่อกัน แสดงถึงความเป็นพรรคพวกและเป็นกลุ่มก้อนเดียวกันของผู้ที่ร่วมอยู่ในการสนทนาในการดำรงชีวิตในแต่ละวัน ซึ่งเราสามารถใช้ได้กับคนที่สนิทสนมเช่นเพื่อนที่รู้จักกันมานานจนเป็นเพื่อนเที่ยวหรือเพื่อนกิน เป็นต้นไปจนถึงเพื่อนแท้ (ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับเพื่อนได้จากหนังสือพ่อสอนลูกของ ขวัญหวี บุญเกตุ เรื่องการคบเพื่อน) แต่ไม่ควรใช้คำว่า “กู” หรือ “มึง” กับผู้ที่เป็นเพื่อนในแบบที่เพิ่งได้พบเจอหรือรู้จักกัน หรือแม้กระทั่งในวงสนทนาที่เราไม่ได้สนิทสนมกับคนที่ร่วมในวงสนทนาทุกคนเพราะเราไม่อาจทราบว่าเป็นคนที่เราเพิ่งได้พบเจอ หรือในวงสนทนาที่เราเข้าไปสนทนาด้วยเหล่านั้นจะมีทัศนคติที่แตกต่างกันอย่างใดในเรื่องของการใช้ภาษาจึงควรใช้คำว่า “ผม” “คุณ” “เธอ” และ “ฉัน” ไปในการสนทนาจนกว่าจะรู้นิสัยหรือทัศนคติของผู้คนเหล่านั้นเป็นอย่างดี

4. สรุป

การใช้วจิรียาตามหลักที่ปรากฏในหนังสือสมบัติของผู้ดีภาค 1 ว่าด้วยเรื่องของการรักษาความเรียบร้อยในทางวจิรียาข้อที่ 5 ที่เขียนไว้ว่า “ย่อมไม่ใช้ถ้อยคำอันหยาบคาย” จะต้องพิจารณาในเรื่องของมนโจริยาหรือเรื่องของใจเข้ามาประกอบด้วย เพราะในที่สุดแล้วการแสดงออกทางกายหรือวาจาก็เป็นการแสดงออกโดยมีใจเป็นพื้นฐานตามคำที่คนไทยใช้พูดกันที่ว่า “จิตเป็นนาย กายเป็นบ่าว” ที่กล่าวเช่นนั้นเพราะการกระทำทางกายหรือการพูดของคนจะสะท้อนถึงความคิดที่อยู่ในจิตใจของผู้ที่ประพฤดิหรือเปล่าวาจาออกมาซึ่งในเรื่องนี้หนังสือสมบัติของผู้ที่เป็นผู้ดีจึงไม่ควรใช้ถ้อยคำที่หยาบคาย เพราะเมื่อในใจมีโทสะ หรือมีความฟุ้งซ่านหรือไม่พอใจผู้ที่สนทนาด้วย อย่างน้อยการที่ไม่ใช้คำที่ไม่สุภาพ หรือไม่ใช้คำที่หยาบคาย เช่น “ไอ้เหี้ย” “ไอ้สัตว์” “ไอ้ควาย”

“อีตอก” หรือ “ไอ้ชาติหมา” ซึ่งในเวลาปกติที่ไม่มีโทสะจริตหรือจิตที่ฟุ้งซ่านคำเหล่านี้ถ้าเป็นการพูดกับเพื่อนที่สนิทกัน ก็อาจเป็นเหมือนคำพูดที่เป็นคำติดปาก หรือเป็นคำอุทาน แต่เมื่อผู้ที่พูดหรือเมื่อผู้ที่ฟังเกิดมีโทสะ หรือมีความฟุ้งซ่านไม่พอใจ แม้กระทั่งกับเพื่อนที่สนิทกันคำดังกล่าวจะกลายเป็นคำด่า และเกิดความวุ่นวายด้วยการทะเลาะกันทั้งทางวาจา และบางครั้งก็อาจเกิดการทะเลาะวิวาททำร้ายร่างกายกันจนทำให้เกิดเป็นปัญหาในสังคมเกิดขึ้นเหมือนอย่างที่เราพบเห็นกันอยู่ในสังคมทุกวันนี้

5. เอกสารอ้างอิง

กิริติ บุญเจือ. (2546). *ชุดปรัชญาและศาสนาเซนจ้อห์น เล่มหก ปรัชญาอรรถปริวรรตของมนุษยชาติ (ช่วงพหุนิยม)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเซนจ้อห์น.

คมชกเลิกออนไลน์. (2560). *เจาะประเด็นร้อน เปิด 16 คำด่ารุนแรง...ต้องห้าม!!!*. สืบค้นเมื่อ 11 ตุลาคม 2565. จาก <https://www.komchadluek.net/scoop/287099>.

ชนกพร พัวพัฒนกุล. (2561). *เรื่องเหี้ย ๆ ปรากฏการณ์ทางภาษาของคำว่า “เหี้ย” คำด่ายอดนิยมตลอดการของคนไทย*. สืบค้นเมื่อ 11 ตุลาคม 2565. จาก <https://readthecloud.co/scoop-12meaning sofhia/>.

ถนัด ยันต์ทอง. (2018). *ทำไมคนสุพรรณ จึงเรียกว่า ไอ้หมา อีหมา พ่อก็หมาแม่ก็หมา*. สืบค้นเมื่อ 11 ตุลาคม 2565. จาก <http://www.teeyaipakin.com/2018/05/25/ทำไมคนสุพรรณ-จึงเรียกว่า/>.

ทวี บุญยเกตุ. (2541). *พ่อสอนลูก*. กรุงเทพฯ: องค์การครูสภาลาดพร้าว.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2546). *สุนัข*. สืบค้นเมื่อ 22 กันยายน 2565. จาก <https://th.wikipedia.org/wiki/สุนัข>.

_____. (2546). *ชาติหมา*. สืบค้นเมื่อ 22 กันยายน 2565. จาก <https://th.wiktionary.org/wiki/เก้าเจิ้ง>.

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2546). *คำอุทาน*. สืบค้นเมื่อ 15 ตุลาคม 2565. จาก <https://th.wikipedia.org/wiki/คำอุทาน>.

วิทย์ วิศทเวศย์. (2564). *ปรัชญาทั่วไป*. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2565). *ประมวลกฎหมายอาญา*. สืบค้นเมื่อ 16 ตุลาคม 2565. จาก <https://www.krisdika.go.th/librarian/get?sysid=443287&ext=pdf>.

Longdo dict. (2003.) *ควาย*. สืบค้นเมื่อ 11 ตุลาคม 2565. จาก <https://dict.longdo.com/search/ควาย>.

วารสารปรัชญาปริทรรศน์ JOURNAL OF PHILOSOPHICAL VISION

คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
248 ม.1 ถ.ศาลายา - นครชัยศรี ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม 73170
โทรศัพท์: +66 2444 6000
Email: jpv.mbu@gmail.com

